afirmarea

Fondatori:
Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

Anul VI. — No. 1. **IANUARIE 1939.**

I. RENTEA: Ţărancă.

In acest număr semnează:

VASILE GAVRIŞIU
ION ŞIUGARIU
D. HINOVEANU
C. PÂRLEA
RADU STANCA
MARIA A. DEMIAN
EM. PAPAZISSU
MIHAIL LUNGIANU
V. SPIRIDONICĂ
D. CINOVA
OCTAVIAN RULEANU
SONIA MUGUR
GEORGE VAIDA
LUCIAN BRETAN
CONST. GH. POPESCU

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI
7 FEB. 1939

Exemplarul Lei 15

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.** Aceasta întrucât într'unul din numerile viitoare vom publica numele acelor ce ni-au sprijinit, achitându-şi abonamentul la timp, şi arătându-i pe-acei ce ni-au boicotat reţinându-ne revista de pleaşcă.

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU ANUL IV. — No. 1. — IANUARIE 1939

pele 4780
Biblioteca Universitară
7 JUN. 1940

Viaţa bisericească a Ţării Oaşului

de VASILE GAVRIŞIU

Despre viaţa bisericească a *Ţării-Oaşului*, până în secolul al XVII-lea, avem puţine date istorice. Dar se poate şti cu siguranţă din datele câte le avem că exista o organizaţie bisericească încă din cele mai vechi timpuri şi aceasta viaţă bisericească a *Ţării-Oaşului* era în strânsă legătură cu viaţa bisericească a Maramureşului.

Istoria vieţii bisericeşti a Ţării-Oaşului, tot aşa ca şi a Maramureşului, sau mai bine zis ca a ţinuturilor sau „părţilor ungurene" se poate împărţi în trei epoci sau faze: *latină, slavă* şi *maghiaro-calvină*, până ce prin unirea religioasă dela 1700, ajunge în forma ei, de biserică română ortodoxă-unită cu Roma.

Epoca latină: Centru vieţii bisericeşti a Ţării-Oaşului se pare că gravita în spre mănăstirea franciscanilor, care se afla pe pământul acreditat dela Remeţii-Paulieni, dincolo de satul Săpânţa, a cărei diplomă de donare începe astfel: „Nos M. Paulus Magister domus fratrum de Maramorosiu" etc. ...

Epocă slavă. Centrul era mănăstirea Perilor, ridicată din partea patriarhului Antoniu al Constantinopolului în 1391 la rangul de stravropighie. Stareţii acestei mănăstiri aveau puterea de episcopi peste Maramureşul întreg şi ţinuturile învecinate, deci şi peste Ţara Oaşului.

Ca stareţi ai mânăstirii dela Sf. Michail (Peri) din Maramureş şi cu drept de iurisdicţiune, se amintesc: Pachomiu, Ilariu şi Gehasiu.

Aceste drepturi restrânse, apoi numai asupra Maramureşului, sunt încălcate de episcopii din Muncaciu.

Epoca maghiaro-calvină: In veacul al XVII-lea Maramureşul reuşeşte să obţină dela principii maghiari calvini ai Ardealului dreptul de a avea episcopi proprii. Astfel aflăm la 1637 pe episcopul Dumitru Pop — cu reşedinţa la *Moiseu;* pe Ţirca (?); la 1648 pe Solovestru: dela 1692—1711 pe Iosif Stoica; dela 1711—1719 pe Serafim de Petrova şi dela 1720—734 pe Dositeiu.

In 1707 episcopul Stoica fiind deţinut a fost înlocuit cu episcopul Circa sau Ţirca, prieten al calvinilor, care dacă nu fugea, era să fie spânzurat de români pentru multele fărădelegi ce le-a făcut. Se mai aminteşte de un episcop Gavriil dela mânăstirea Bârsana. Dr. Ioan Mihaly, asemenea şi dl. N. Jorga susţin că la *Peri* a existat şi o tipografie şi poate că aici s'a tipărit prima carte bisericească în limbă română.

La sinodul Sf. Uniri, ţinut în 5 Septemvrie 1700 la Alba-Iulia, au fost de faţă şi doi protopopi din părţile ungurene împreună cu 59 de preoţi români.

Episcopul Serafim a încercat ca să treacă la Unire, dar stăpânitorii maghiaro-calvini ai Maramureşului şi a Ardealului îl destituie. De fapt, unirea cu Biserica Romei a românilor din Ţara-Oaşului ca şi a celorlalţi români din Maramureş şi părţile ungurene este împiedecată de certurile dintre episcopii ruteni de Muncaciu şi cei români ai Ardealului. Aşa că Impăratul Carol VI în 1739 decide în favoarea episcopilor ruteni şi astfel Românii din Maramureş, Ţara-Oaşului împreună cu ţinuturile ungurene, cea mai mare parte a judeţului Satu-Mare rămân despărţiţi de fraţii lor din Transilvania până când în 1853, Papa Pius IX, cu data din 26 Noemvrie, prin bulla „Eclesia Cristi" canonizând provincia bisericească de Alba-Iulia şi Făgăraş, înfiinţează noua episcopie de Gherla, când cele 94 de parochii cu 60 mii suflete româneşti, după 114 ani trec dela dieceza ruteană a Muncaciului la cea noua românească a Gherlei.

Aşa că dela 1853 şi *Ţara-Oaşului* aparţine diecezei de Gherla până în 1930 când prin înfiinţarea noiei episcopii de Baia-Mare trece şi Ţara-Oaşului făcând parte din dieceza unită a Maramureşului.

De ce tratament au fost împărtăşite aceste parohii în timpul celor 114 ani cât au stat anexate la dieceza Muncaciului se poate vedea din pilda preoţilor cei mai mulţi ruteni, cari nici românește nu ştiau.

Astfel se dă exemplul tipic, al parohului din *Satu-Mare,* Ioan Guloviciu. Acest preot în aşa stare a adus Satu-Mare, încât urmaşului său, protopopul Petru Bran, i-se aduceau acuze *„că voieşte popa BRAN să daco-romanizeze Sătmarul“*. „Albina“ şi „Federaţiunea” îl apărau încontra nenumeratelor calomnii ale lui Valkovszki şi s'a ajuns aşa de departe, încât un anumit *Nagy Mihály* român maghiarizat din *Satu-Mare,* scria în „Magyar Ujság“ între altele: *„Domnul BRAN are tot dreptul să vorbească românește în cercul familiei sale, nu însă în biserica română din Sătmar.“*

Un vrednic urmaş al acestui preot român al Sătmarului este părintele — profesor dr. *Vasile Lucaciu,* despre care *„Szamos“-ul* în No. 84 din anul 1884 scria articolul cu titlul „A păşit iepurele din tufiş“ („A bokorbul kiugrott a nyul.“), dar acest iepure s'a transformat s'au mai bine zis, a devenit „Leul dela Sişeşti“ care între cele zece răspunsuri date directorului liceului din Satu-Mare *Carol Hehelein,* al 8-lea răspuns e cu privire la *Ţara-Oaşului* şi spune următoarele: *„In cursul anului acestuia (1884) nu ştiu să fi fost vreo întrunire politică românească la băile BIXADULUI, însă ştiu că în seara de 28 August crt. s'a ţinut acolo o petrecere dansată pentru scopuri de binefacere, aranjeată de 12 tineri români, sub patronajul a lor 5 protopopi români. La aceasta petrecere am fost de faţă şi eu cu întreaga mea familie.“*

Prin reînfiinţarea celor două episcopii românе ortodoxe ale Maramureşului: una unită cu Roma la Baia-Mare şi cealaltă neunită la Sighet, cred că o noua epocă de glorie va cunoaşte întreaga biserică românească a Maramureşului, Ţara-Oaşului şi a tuturor părţilor sătmărene.

Mihail Eminescu

de ION ŞIUGARIU

Sunt trubadurul gliei străbune care strânge
In poală zări albastre şi depărtări de sânge,
Şi dălţuesc din vorbe străvechi cioplire nouă,
Să v'o aşez cu grijă la căpătâi şi vouă.
Sunt prietenul pe care îl chemi în nopţi cu stele
Când printre visuri albe se culcă viorele.
Şi când cu luna soră, din câmpurile pline,
Aduni în gânduri pure, credinţe de mai bine.
Din tort de vechi legende uitate în cimpoi,
Eu împletesc în pagini destine de eroi
Şi vă opresc din câmpul râvnirilor mărunte,
Să vi le pun cunună şi vouă peste frunte,
Să ştiţi şi voi ce-i setea condorului de culmi,
Şi cununia verde, cântată printre ulmi,
Să ştiţi şi voi ce-i fuga din suflet spre lumină,
Când nepătrunsă zarea cuvântului se închină.
Sunt fratele tăcerii senine, de mătasă,
Ce peste flori de cuget, ca negura se lasă,
Şi pentru rugăciune curată, peste vreme,
Ridic spre nemurire altarul de poeme.

RĂSĂRIT DE LUCEAFĂR
— Omagiu lui Eminescu —

Pe drumuri cu plopi

de D. HINOVEANU

Seninul blând adulmecă imperii...
Pădure cu luceferi, stele mici puzderii
De gânduri, de plecări în cer de pleoape,
Mai spun poveşti pe ţărmuri vechi de ape...

Cad umbre mari pe tei din deal bătrâni,
Cu râvnă şi răcori bolnave de fântâni.
Şi noaptea 'n plete cu vecii mai calme
Ne toarnă, surâzândă, clar de lună 'n palme.

Pe văi cu plopi drumari şi lună plină
Duc păsări albe 'n pene duh de moarte lină.
Deasupra, vânt de toamnă a uitat durere
Şi corbii spun poeme negre în tăcere...

Lac în noaptea sură

Lac bătut de duh tânguitor,
Te apropii de tărâm, umil bujor.
Ne adormi în rugă, vegetând
Clar, cu nopţi ce cad pe văi de gând...

Nu să-ţi tremuri umerii 'n brocarte
Peste culmi îngenunchiate 'n chipuri moarte...
Cu imperii ce ţi-au nins în creştet
Ne cobori în săbii lucii veşted...

Poeme în proză

Drum prin țară

de C. PÂRLEA

Acum, când ultimele colinde și-au ruginit nădejdile peste vămile iernii și peste colinele pline de zăpezi, freamătul doinirilor plutește peste vreme... Și așa târziu, ultimele glasuri trec dincolo de vreme, trec dincolo de veac...

Atât de departe plutesc colindele, atât de repede au trecut peste înrouratele frunti, peste glasurile tinere aruncate 'n sate și în orașe...

*

Iată, potirul veacurilor cum primește lacrimile toate. Și în el, ca într'o mare de argint, se varsă năzuințele toate încrustate în nădejdi și în doine.

Pe culmile țării chistele pădurilor și-au trimis ultimele freamate.

Doinele au poposit, cuminte, lângă ciobanii prinși în freamătul lor.

Buciumele, atât de departe, se aud ca în alte lumi, ecouri din alte vremi, din alte altare. Rugăciunile ciobănești se înnalță dincolo de cer, iar brazii se pleacă în liniști, dar și în furtună...

*

Aici e atât de aproape marea...

E atât de aproape și unda ei înrourată în năzuinți și prinse în chiotul veacului care se scurge, liniștit, peste vreme.

De undeva s'au ridicat luceferii furtunilor, aprigi și mânioși, duri și întomnați în priviri. Au păsit peste undele mării și sirenele toate s'au speriat. Au rămas în urmă câteva lacrimi, rămășite din alte timpuri și din alte azururi..

Aici e atât de aproape marea...

Dar e atât de departe, cu furtuna ei, de sufletul poetului liniștit, care doarme cine știe pe unde, prin ce colț, de cimitir înzăpezit...

*

Hei, câmpiile acestea mănoase cât vezi în zare cu ochii cum mă primesc de cald și cum îmi îmbujorează obrazul.

Năframe albe se întind, zăpezi, peste holdele altădată aur...

Năframe albe prinse 'n chiotul de colinde plecate 'n văzduhuri.

Săniile urcă colinele albe, clopotele bisericilor cântă cântecul celei din urmă ierni, iar corurile serafilor împrăștie lumină peste țara cea mare, peste pământul închis în năframe albe...

Și acum, când călătorul pleacă peste nădejdile strânse snop, ultimele chiote ale câmpiilor plutesc peste sufletul nostru...

Hei, câmpiile acestea mănoase cât vezi în zare cu ochii, cum mă primesc de cald și cum îmi îmbujorează obrazul...

*

Munții și-au întors tâmplele către zăpezile albe...

Altădată soarele se isbea de tăriile lor de granit; atunci luminile de aur năpădeau în inimi, — cum primăvara, — aurul zărilor.

Acum cristalele toate își împletesc ultimele acorduri în năframe și ultimele chiote haiducești...

Munții și-au întors tâmplele către zăpezile albe...

*

Țara aceasta mare ne întinde mâinile geruite de furtunile și de viscolele istoriei.

Cât vezi, zarea este prinsă în hora țării, peste munți, peste văi, pe ape și pe coline.

E liniște...

Tăcerea întinde năframa ei peste țară.

Țara aceasta mare ne întinde mâinile geruite de furtunile ei, de viscolele istoriei.

PISCURI IN SOARE

Lui Octavian Ruleanu

Făt frumos

de Ion Șiugariu

Ai coborît din vârfuri de basme și de stână,
Cu tinerețea 'n plete și dragostea în mână,
Prin munți de nemurire, de cântec și baladă,
Aici, la noi acasă, cu flueru'n ogradă,
Să împletească fete cununi de ghiocei,
Din zarea ce surâde, de foc, în ochii tăi,
Și soarele 'nvierii, mai rumen ca o pâine,
Să crească pentru suflet în holdele de mâine.
Iar doinele uitate demult prin văi de carte,
Să ducă iar cununa cuvântului departe.
Din lumea ta sihastră ai coborît tăcut,
Prin slovele de piatră, prin slovele de lut,
Și printre crengi de suflet bolnav de prea mult fum,
Spre cununie albă, dârz ai purces la drum.
Vuiesc păduri de lupte prin munți de negre vremi,
Dar tu mereu lumina avântului o chemi,
Și peste plâns de stâncă, și peste plâns de brazi,
Ești totdeauna *mâine* și niciodată *azi*,
Căci pururi te privește, prea sus ca să se vadă,
Un ochi de nemurire în cântec și baladă.

Invitația la vals

de RADU STANCA

...Vom păși atunci ușor ca'ntr'un poem bacovian...
Oglinzile vor arde distich de foc din cadre
Vom înădi sub pleoape melancolii și-alean
Să lunecăm pereche subpași și candelabre.

Și nu vom ști de arde în noi poem sau toamnă
Ne vom schimba măsura și pirueta 'n nuri
Cu buzele 'ntre bucle ușor șopti - voiu - „Doamnă"
Și ne vom pierde mintea sub vals și claviaturi..

Rolul cântecului în educația copilului

de MARIA A. DEMIAN

Cântecul, îmbinare de poezie și melodie, e tovarășul nedespărțit al omului în tot cursul pribegiei lui pe acest pământ. Ne înfrumusețează viața, ne înalță, ne ajută să îndurăm mai ușor necazurile și să purtăm povoara durerii. Celui mulțumit îi mărește bucuria, pe cel nenorocit îl mângâe. Prin cântec ne ridicăm glasul către ceruri: cântă mama legănându-și copilul, cântă ostașul apărînd stindardul, cântă călătorul să uite oseteneala drumului, cântă muncitorul să-și ușureze truda, cântă fata torcând fuiorul și firul viselor ei.

Cântecul s'a născut odată cu murmurul apei, cu freamătul codrilor, cu adierea vântului, cu vuetul mării și cu ciripitul păsărilor.

Ce este cântecul? Oglinda fidelă a sentimentelor omenești, prin care se exprimă viața emotivă atât a individului, cât și a colectivității.

In decursul veacurilor arta muzicală servea scopuri diferite. In antichitate cântecul servea scopuri religioase și naționale. La Greci muzica era singurul mijloc de a completa educația individuală. In epoca creștină prin melodie se înălțau credincioșii către cel Atotputernic. Abia în timpurile moderne, cântecul a evoluat până la punctul de a putea exprima cele mai felurite mai adânci și mai ascunse sentimente ale sufletului. Oricari ar fi fost fazele de evoluție prin care a trecut această artă, nu i se poate tăgădui o notă generală care a avut-o întotdeauna, anume, partea educativă. Aceasta se datorește faptului că, deoarece cântecul exprimă gândiri și sentimente subtile și sublime, el nu poate decât să trezească și să susțină tot astfel de sentimente în sufletul acelora care îl ascultă sau se folosesc de el. Cu aceste considerații, putem să înțelegem rolul important al cântecului în educația copilului.

Instictiv, copilul simte nevoia unei arte, iar cea mai accesibilă pentru el este muzica. Abia vorbește și-l auzim fredonând melodii improvizate pe cuvintele pe cari le gângăvește. Ocazie fericită de care ne putem folosi pentruca prin cântece să i dăm copilului, pe lângă distracție, și o educație.

Din punct de vedere al educației colective, rolul cel mai important îl dețin corurile, fie ele unison sau pe voci. Este pentru primadată când micul corist, ca individ, este pus în serviciul colectivității. Copiii cari cântă în cor, pe lângă că li se desvoltă simțul muzical, se învață din bună vreme cu disciplina și cu simțul datoriei, noțiuni esențiale și de importanță capitală, cari trebuesc evidențiate cât mai curând, că e doar în natura omului, să se revolte în contra oricărei autorități, de a și revendica drepturi în loc de a se supune, împlinându-și datoria. Sufletul unui copil se conduce mai ușor decât a unui adult. E întocmai ca un pământ fertil, dornic de a produce, în care nu trebue să semănăm numai decât, la început, semințe alese. Conștiinciozitatea, simțul datoriei, iubirea deaproapelui, câte idei sublime! Și totuși sunt deajuns câteva fraze muzicale pentru a le întipări în mintea copilului. In aceasta constă puterea magică a muzicei, care se folosește de șapte sunete muzicale pentru a-l învăța noțiuni abstracte și în special să ajute copilul să le și rețină. Exprimate printr'o melodie ușoară, învățături folositoare, adevăruri eterne, se întipăresc ușor în memoria copilului.

Intre sentimentele pe care le poți trezi în sufletul copilului cu ajutorul cântecului, e și iubirea deaproapelui, sentiment care se trezește destul de târziu, fiind o luptă fățișă în contra egoismului, care e de fapt nota caracteristică a copilului. Totuși el trebue deprins cu plăcerea de a face un bine altuia. Aproape toți copiii au câte o pușculiță, dar puțini o sparg pentru a face o pomană. Se spune că această vârstă (a copilăriei) nu cunoaște mila, și e trist, dar prea des se adevărește. Chiar cerșetorii mărturisesc că, copiii nu dăruesc niciodată de bună voie numai în cazul dacă îi îndeamnă cineva. Din moment ce tineretul e nesimțitor față de durerile altora, e necesar cât mai curând să se cultive în el sentimentul compătimirii. Acel copil care nu poate renunța, nu va putea mai târziu să se devoteze nici unei cauze drepte. E necesar să trezim în ei acest sentiment pe lângă care se naște un altul, care cere toată generozitatea noastră și o totală abnegație, iubirea de patrie. Importanța acestui sentiment, e de prisos să o mai analizăm. Cu toții am văzut defilând grupuri de străjeri și străjerițe cântând marșuri patriotice cu o privire dreaptă, hotărîte, purtarea lor arată o încredere în sine. Au acceptat o disciplină prin care își servesc țara, și își exprimă neclintita lor iubire de patrie prin frumoasele cântece naționale.

Dar dacă educația muzicală poată să desvolte în copil sentimente nobile ea poate fi și pentru părinți un „guide" prețios cu ajutorul căruia se pot adânci îi sufletul celor micuți. Cu toții avem o melodie preferată un așa numit „cântecul meu", chit că îl schimbăm după dispoziție. Suntem triști, ascultăm bucuros o melodie trăgănată, o doină; suntme veseli, fredonăm un cântec iute și voios. Copilul, supus mai mult ca oamenii în vârstă impresiilor momentane, ne destăinuește prin cântecele pe cari le emite starea lui sufle-

tească. Părintele pentru a-şi cunoaşte copilul n'are decât să asculte cu băgare de seamă, la cântecele lui. Cântând el ne descoperă fără înconjur, sufletul şi gândurile ascunse. Şi cât de variate şi bizare sunt gândurile şi dorinţele copiilor? Jucările şi dulciurile au în orice caz întâietate. Teoria modernă, pshianaliza, vede în visuri un mijloc de a descoperi secretele sufletului uman. Nu trebue să complicăm lucrurile prea mult, ajunge dacă cunoaştem cântecele fredonate de copii. Interesant, dar muzica în materie de psihologie a luat-o înaintea ştiinţei. Cântecele destinate copiilor încă din timpurile străvechi conţineau lucruri fantastice, supra naturale, reflectau dorinţele copilului de a-şi pune în funcţiune în'reaga lui putere de imaginaţie. Cântecele preferate de copii au aproape întotdeauna un subiect abstract, o faptă miraculoasă, o ispravă fantastică. Etraordinarul încântă copilul. Vede ceva seducător în tot ce nu înţelege şi rămâne pentru el mister. Zânele, Feţii frumoşi, joacă un rol important în imaginaţia copilului. Mulţi părinţi găsesc de absurd să lase copii lor să persiste în greşală, că există zâne susţinând că, îi învaţă la vieţa reală. Prin aceasta însă, taie imaginaţia copilului, distrug în sufletul lui tot ce e vis şi poezie şi nu şi dau seama că, cu cât un suflet este mai tânăr, are mai mare nevoie să sboare pe aripile fantaziei. Zânele, Feţii frumoşi şi mai cu seamă Ingerul păzitor, nu trebuesc alungaţi din cântecele copiilor. Surâsul şi mângâerea Ingerului păzitor e răsplata unei fapte bune, iar întristarea, lacrimile lui, e pedeapsa ce se aplică după o faptă rea. Aşa vom introduce morala prin cântecele copiilor, o morală, care e la înţelesul lor.

Dacă cântecul poate servi ca element educativ, nu mai puţin poate fi şi distractiv, recreativ. Sunt compoziţii, joviale, sprintene, cari sunt izvorul unei mulţumiri şi dispoziţii sufleteşti. Acest gen disprețuit de unii se cuprinde sub epitetul de „muzică uşoară". Uşoară nu pentrucă e mediocră, ci pentrucă uşurează inimile, cu un aer primăvăratic, transmite tuturor voie bună. Aceasta e muzica potrivită pentru copii. Un lucru însă trebue să ştim, o melodie fără text nu mulţumeşte niciodată pe deplin un copil. E nevoie de un text, care să fie în raport cu inteligenţa lor.

Până acum am privit cântecul numai din partea lui instructivă şi prin influenţele lui pur intelectuale. Dar copilul nu e numai creer, el are şi un mic trupuşor, care are nevoie să fie desvoltat. Aci intervine apoi gimnastica. De gimnastică suedeză, care e cea mai eficace, copiii au oroare. Mişcarea fiind totuşi necesară pentru a le face atractive mişcările ritmice, trebuesc executate pe o melodie. In ceeace priveşte mişcările copiilor, gesturile lor, sunt extrem de stângace, le trebue însă foarte puţin pentru ca să devie graţioase. Pe rondouri simple, bucăţi uşoare, copiii execută cu uşurinţă mişcări cadenţate şi punându-le în acord cu ritmul muzicei ele devin şi graţioase. Iar mişcările executate automatic, după bătaia unui metronom sau comanda cuiva, învaţă copilul să se supună unei discipline, unei autorităţi, asemenea muzicantului din orchestră, care pe lângă toata arta lui, se supune dirijorului. Gimnastica ritmică, însoţită de muzică, e un prilej care pe lânga că întipăreşte în mintea copilului noţiunea graţiei fizice, trezeşte în el şi sentimentul frumosului. Ea este un joc, pe care copilul îl practică cu plăcere. Orice mişcare, sau acţiune, în fond, produce o plăcere, o bucurie. Copilul care plânge, se refugiază într'un colţ, uită însă şi surâde, în momentul în care începe să fugă iar. Care e prima mişcare, pe care o face mama cu un copil care plânge? Il plimbă, îl leagănă. O mişcare cadenţată are o putere liniştitoare asupra copilului. Şi această mişcare, care are darul de a mulţumi un nou născut, nu-şi pierde eficacitatea nici atunci, când copilul creşte. Un copil care dansează nu simte însă numai plăcerea dansului, dar şi bucuria de a fi obiectul unei priviri atente, căci copilului îi place grozav, să fie observat şi admirat.

Cei cari fac teatru cu copiii sunt adeseori criticaţi. Li se reproşează, că desvoltă în copil vanitate, cochetărie şi prefăcătorie. Ca răspuns voiu istorisi o mică întâmplare adevărată. O mamă soseşte întârziată — întârzierea presupune nobleţă — la o reprezentaţie, unde şi fetiţa ei, avea un rol oarecare. Işi vede copila ieşind de pe scenă cu lacrimi în ochi — „Ce-i dragă, Tu plângi? Nu ţi-a reuşit?" — „Oh! mămică deloc. M'au făcut să repet de două ori toate cântecele" „Bis"-ul, suprema recompensă pentru actori, acestei fetiţe i s'a părut o pedeapsă crezându-se imperfectă. La fel e şi cu adevăratii artişti. Şi ei îşi fac reproşuri continuu, crezând că, nu sunt la înălţimea chemării, vor întotdeauna să se perfecţioneze şi au tremă în faţa producţiilor. Se spune că o tânără actriţă se adresă cu ocazia unei repetiţii generale, marei Sarah Bernhardt, care avea o tremă grozavă totdeauna când intra pe scenă — „Nu înţeleg neliniştea Dvs. Doamnă. Eu care sunt numai o începătoare, nu sunt fricoasă deloc", la care *Sarah Bernhardt* îi replică — „Ai fi şi dumneata dacă ai avea talent". Un adevărat talent are în totdeauna simţul imperfecţiunei, impresie care la rândul ei o împinge spre forţări mai mari, spre realizări mai perfecte. Aceasta dorinţă de a se perfecţiona, trebue cultivată, cu teatrul, şi în copil. Şi în ceva ce cred că ştiu perfect, se poate găsi totuşi ceva de corectat. O frază mai just interpretată, un sunet emis mai clar, mai curat. Ţinând seamă

de aceasta, teatrul încă va fi un element preţios de educaţie.

De un timp încoace lumea se ocupă mult de tot de copii, atât cu desvoltarea lor intelectuală, cât cu şi cea fizică. Secolul nostru are un adevărat cult pentru copii. Copiii cum s'ar zice sunt la modă azi. Se caută numai binele lor, prin igenă, aer curat, sporturi etc. Toată grija părinţilor şi atenţia conducătorilor înspre ei e îndreptată. O întreagă literatură caută să le facă mai puţin plictisitoare cunoştinţele de istorie, geografie etc. S'au făcut în acest domeniu progrese enorme. La muzică însă s'au gândit prea puţin. Regretatul nostru compozitor *A. Kiriac* dela a cărui moarte s'au împlinit zilele trecute 11 ani, a pus bazele unei literaturi didactice, care ar trebui doar continuată, desvoltată şi adoptată specificului românesc. Prin aceasta s'ar aduce servicii reale, pentru modelarea sufletelor, fragede şi pentru asigurarea unei copilării fericite, chezăşie sigură, pentru o adolescenţă fecundă şi o viaţa plină de activitate rodnică.

Mediterana

de EM. PAPAZISSU

Iar mă 'nvinse, Tatiana,
Dorul de Mediterana...
Şi-aşi pleca, pleca acum
Cu-ai mei fraţi cocori la drum
Şi-aşi urma prin vânt şi nori
Rândunelele surori.

Tatiana, iar mă 'nvinse
Dorul zărilor aprinse...
Patima colindului,
Nostalgia Pindului
Unde, ca narcisele,
Imi muriră visele.

Iar mă cheamă, Tatiana,
Mama mea Mediterana...
Şi-mi trimite dor de moarte,
Dor de moarte ca să poarte
Spre-al ei cer, fără zăbavă,
Inima-mi de mult bolnavă.

Simt de-acuma, Tatiana,
Moarte-mi în Mediterana...
Legănat de valuri reci.
Mângâia mă-vor pe veci
Vrăjile atolilor,
Doinele — Armatolilor...

Colind

de MIHAIL LUNGIANU

Sus în vârfu' munţilor,
Munţilor, cărunţilor,
Und' se pierde ochiu 'n zări
E o strungă de mânzări
Dar la uşe cin' le mână,
Cu nuea d'alun în mână?

Mi le mână,
Mi le 'ndeamnă
Fluerând
Şi tot cântând,
Măriuţa
Ciobăniţa,
Mânătoarea oilor,
Drăguţa ciobanilor
Şi'n comarnic cine mulge?

Mulge Bucur-Bucurel,
Cioban mândru, tinerel.
Grăi draga Măriuţă,
Desbrăcată şi desculţă,
Către Bucur ciobănaş,
Cu faţa-i albă de caş:
— Mulge frate repejor,
Că vine de sus un nor
Şi'o curge făcând băşici,
Nu mai pot să stau aici,
Că m'o uda apa leoarcă
Şi m'o face o ciupearcă.
Mulge una, lasă două,
Uite c'a 'nceput să plouă.

Grăi atunci Bucurel,
Strungarul cel tinerel:
— Soro, nu te spăimânta
Şi nu mi te văita,
Că nu sunt norii de ploae,
Să verse apă giuroae,
Ci-i de praf o negură,
Care nu se scutură,
Ci se apropie uşor,
Aducând un peţitor,
Să mi te ceară pe ţine,
Cu cară de brânză pline.

Şi mi te-o lua dela noi,
Cu turmuliţa de oi
Şi'o rămâne goală strunga
Şi ni s'o deşerta punga
Şi ne'o lua de dârglogi
Şi căluţii pintenogi
Şi'o cânta buciumu' a jale,
Când ţi-i lua drumu' la vale
Şi s'o tângui izvoru',
Şi noi toţi ţi-'om duce doru'!

RÂNJILĂ*)

de V. SPIRIDONICĂ

Sirena sunase pentru repaos, cu glasul uniform, tristă; un răget hăuind între ziduri şi maşini. Apoi o linişte bolnavă cuprinse interioarele. In auz stăruiau melodiile maşinelor care şi-au astâmpărat încheeturile.

Un funcţionar tânăr, cu haina între umeri, se întoarcea dela „Inspecţie“, cu braţile încărcate de dosare.

După aceea, pe uşă întră „rânjilă“, mătăhălos cu gura-i mare, bălăbănindu-şi braţele, ca un halucinant, aruncă o privire ameţitoare celor risipiţi pentru a dejuna.

— Uitaţi-vă la el, plânge! strigă Ţanu cu gura plină, rupând pâinea cu o mişcare furioasă.

Noul sosit se îndreptă către un grup de cinci lucrători, absent parcă de prezenţa celorlalţi şi se aşeză pe o bucată de lemn.

— Păc, păc, păcătoşilor, am *„canceru“*, spuse el întristat. Ştiţi voi ce-i asta, ştiţi voi ce roade în mine?

— Cine ţi-a spus? întrebară ei curioşi.

— Păc, păc, păcătoşilor,doctorul. Şi *rânjilă* îşi desveli pieptu-i alb.

— Aici, a, a, aici este vier, vier, viermele!

Dar ei, erau veseli. Nici nu-i luasă în serios spusele pe când Chiţu — aşa îl chema pe vlăjgan — îşi sprijini capul de bancă. Privea în gol, cu ochii mari şi blânzi.

Ţanu îl lovi în cap cu o coajă de pâine, strigându-i:

— Ai să mori, găină! iar altul, chiar din acelaşi grup cu bolnavul:

— Fă-ţi testamentul!

— Cărţile, cui le laşi, *găină?* întreabă Hărăţu de lângă fereastră, ştii, am vrea şi noi...

Chiţu, zis *rânjilă,* zis *găină,* era un tânăr bun, calm, cu ochii albaştri, faţa blondă şi nasul frumos croit; fruntea nu prea înltă, dar în firea lui, străin celor din jurul său. Avea palmele mari şi la lucru muncea cât doi. Îşi dispreţuia prietenii pentru prostiile lor, numindu-i grosolani ori brute.

Rânjilă îi spuneau pentrucă, zicea el, mă roade ceva *înăuntru;* un vierme, un ghimpe moştenit.

De asta gura lui era deschisă, cu muşchii întinşi într'o linie dreaptă, formând cu cealaltă parte, două cute adânci care porneau dela nas către bărbie. Omul sta permanent într'o încordare, ca şi când ar fi un câine cu limba scoasă afară.

Îşi lăsase mustaţa pleoştită, până la cele două cute, extreme gurii. Când te uitai la el, îţi venea răsul deşi îl vedeai nenorocit, suferind. Omul era bolnav.

I se crispase faţa pentru totdeauna. La lucru îşi încorda muşchii feţii până îi venea rău. Atunci inspira milă şi nu-l mai supărau nici tovarăşii lui, cu glumele pe acelaşi calapod. Toţi îi spuneau „rânjilă“, iar el îi dispreţuia, fără alegere. Iar *găină* îi spuneau pentrucă era mătăhălos, mare şi moale ca o cloşcă. O energie cu isbucniri scurte, un spirit desarmat, dar sincer. Moldovan calm, ticălos de calm, cu capul în jos, parcă privindu-şi mâinile albe şi rânjind trist, s'ar fi certat cu toată lumea.

Chiţu îl chema din actele stării civile. Dar aici mai mult *găină* îi spuneau, ca să i se ascundă infirmitatea feţii.

Acum, *rânjilă* ascultă şoaptele din jurul său. Unii vorbeau încet despre *„acord“*, alţii de club, de Ionescu-Savalieră ori de Sandu. Chiţu era obosit. Din când în când, câte un mototol de *„iută“* murdară, îl inghiontea în cap, aruncat de mâini nevăzute.

După ce Ţanu îşi astâmpărase foamea, rosti cu zâmbet larg:

— Plânge *găina!*

Chiţu ridică fruntea până la suprafaţa băncii de scule şi replică amărât:

— Da ce crezi că mă gân, gândesc la curvele tale? păc, păc, păcătoşilor!

Ţanu aşteptase ultimul cuvânt să audă pe cine îl umeşte „păcatos“. Dar Chiţu era un inteligent prost, se ferea de furia acestui om şi spuse la plural, ocara lui obişnuită.

La început ei au protestat. Cu timpul s'au obişnuit şi acum, când Chiţu le spune — păc, păc, păcătoşilor, — în cor îl repetă şi tovarăşii lui de lucru.

El nu poate vorbi corect, din cauză că nenorocirea îl face să fie uite la mânie şi atunci se gângăveşte.

Toată suflarea *feroviară* îl ştie citit, cu vorba repezită şi timid. — Nu mai dau nici o carte, le spunea el supărat. Chiţu avea un cusur. Îşi îngrijea hainele cu mare atenţie, periindu-le până la uzură, călcându-le necontenit, deşi nu avea decât două costume, trecea drept un om simţit. Era invidiat şi îşi cumpăra cărţi, adică romane în fascicole pe care le ducea cu braţul acasă, unde le ţinea cu mare dragoste.

Strânsese mormane de maculatură ieftină, literatură de senzaţie, cu care-şi hrănea sufletul obosit, înfrânt de asprimea muncii.

---

*) *Fragment din romanul „Feroviarii“.*

— Nu pot fără ele, nu pot ! De altfel, știi tu ce-i aia un roman bun? Ai tu idee de Casanova, de, de Borgia? de, de Inchiziție?

Rânjilă se aprindea când era vorba de „inchiziția“ din Spania.

— Asta lipsește la noi, asta! Și-și scutura picioarele, abătut.

— Mă doare frate, mă doare colea. Apoi lovea pieptul cu palma-i de urs. Altfel, hei, aș fi plecat! Eu n'am locul aici, între voi, între păc, păc, păcătoșii din *deal*. (Când lucra ore suplimentare, iar alții se plimbau în orașul luminat feeric, pe străzi, ori la Copou.)

— Vezi că ei vorbesc numai de stricate-sopți el la urechea unui ucenic, apoi adresându-se lui Țanu:

— Mă, tu ăl de colo! ești viței, asta ești; ce tot indrugi isprăvile tale?

— Măi găinarule, mă cancerosule, strigă Țanu, te fac piftie — boule, auzi! Să-ți scuturi limba!

Chițu știa ce poate Țanu,iar Țanu avea milă de rânjilă, altfel — sigur l-ar fi *„mardit“*. Mai ales că abia venise dela doctor, cu boala lui gravă. Rânjilă fiind cu tragere de inimă la lucru, șeful nu-l mai cicălește ca pe alții.

— Știe mă, că zilele mele îș puține, de asta mă lasă în pace, dar păc, păc, păcătoșii nu-mi dau răgaz ca să câștig nimic. Stau numai cu leafa, fără — *acord*.

Rânjilă era un om ascuns în sine. Dealtfel îi iubește numai pe cei doi frați, Vicu și Sandu. De Savalieră se teme.

— Ăla-i taur — și-i bețiv, dar nu-i prost — își da el părerea. Iar mai târziu, când *Feroviarii* și-au organizat *clubul din strada Negri,* Rânjilă a stat mult pe gânduri. Ce-o fi făcut ei acolo, ce pricepeau ei să se organizeze? ș'apoi ce? Când viața e la fel ca și înainte! Era curios să știe ce-i aia *organizație*, cum arată; dar mai ales nu știa ce-i *„umanitatea“*, despre care toți pomeneau.

Nu-i venea ușor să lase cărțile, romanele necitite și să asculte pe alții. Acasă avea o lume a lui, o viață plină de iluzii. In cărți oamenii erau mai buni, mai veseli; cu bani, femei frumoase ori cochete, după pofta inimii lui. In romane el era bogat vesel ori trist, după autor, după eroi.

Când se trezea la realitate, era **scârbit**, încurcat.

— Tot de ai mei sunt mai aproape — zicea el. De scăpat nu scap de păc, păc...

In mahala era luat în râs de copii, respectat de cucoane, căci Rânjilă era îngrijit la haină mândru și tăcut.

*

... acum, de când doctorul îi spusese că are *„cancer“*, Rânjilă stă aplecat cu capul între mâini; mersul existenței se împedicase.

— Oare să fie adevăr se gândea el. Să fie așa cum spunea doctorul; omul acela cu mâinile ca și ale mele, cu ochii albaștri ca și ai mei, cu hainele... la haine nu mă bag. Eu îs mai rufos, uns de ulei, dar am acasă. La fel cu mine, cu fiecare și totuși, știe că mori ori nu mori...

Asta îl îmboldi să plângă fără lacrimi. Să vadă hidra, acel vierme care, spunea doctorul: „te roade acolo, așa-i?“ Iar el clătinase capul, speriat că omul știe poate că pe el, pe Chițu îl roade acolo sub piele, ceva ascuns, ceva „rău“.

„Să nu mai muncești, de altfel vei avea concediu“. Dar el își prăbuși privirile pe dușumea: să devin *boier?* așa ca în romanul... și, o clipă își aminti cum visase undeva o plajă, și un munte.

Vizita ținuse mai mult ca deobiceiu. Ii era silă de mâinile care-l pipăiau, de ochii cari îi sfredeleau pielea, apoi întrebările acelea scurte, la intervale scurte. Nu găsise timp de răspuns la fiecare întrebare, mai ales că doctorul îi vorbise corect. (Chițu era mândru când cineva îi vorbește frumos.)

Acum, din grupul prietenilor, Rânjilă ar fi vrut să plece spre fierărie, acolo unde oamenii erau în repaos, dar tot mai bine decât aici, unde-i spionat, bârfit.

Dar se temea să se scoale.

Țanu plecase. Cei mai mulți îl priveau compătimitor. Înțelegeau durerea omului, care nu le va mai aduce romane polițist.

— Apune un soare! —spuse un ucenic, prieten cu bolnavul.

— Îl doare, răspunse altul. Dar Rânjilă închise ochii. Ar fi vrut să fie compătimit de toți Fiecare *feroviar* să vină la el, aici unde stă înlemnit, flămând, cu mâinile căzute în jos și să-l întrebe, să-l mângâie.

Il credea pe Țanu fericit. Are femei, *„damicele“*, cum le spune el, pe care le iubește fără alegere.

Pe când el, stă aici și nu vine nimeni să-l întrebe de o durere atât de vie, care roade, roade Căzuse o piesă din el și se stricase.

— Păc, păc, păcă, sopți Rânjilă și închise ochii. Ar fi vrut să vină aici strungarii și ferarii, montatorii dela mașini, arămarii dela țevi lemnarii și lăcătușii dela vagoane, electrcienii dela uzină, rotarii și pilarii... Ii vedea pe toți, mai ales pe cazangii cu ciocanele lor cu două capete, defilând prin fața lui și aruncând fiecare: „rămas bun, Rânjilă“.

Toți să-i vorbească să-l întrebe dece-i trist Dacă i-ar spune „găină“ nu s'ar supăra, și nici „rânjilă“ nu-i pare rău, oricum l-ar numi, numai să treacă toți pe aici, prin fața lui.

Oare nu-i stimase, nu-i iubise, pe cei de colo, dintre bănci? Nu le împrumutase cărțile lui?

Întâlniri cu prieteni

GEORGE PETCU:

Fata-Morgana

Edit. Pavel Suru

Biblioteca Universității Iași

de D. CINOVA

Este un moment în viața sufletului, cu adevărat revoluționar. Tainele, până în pragul acestui moment se prezintă la ușile inimii cu muguri odihnitori, aidoma unor umbre de arbori în limpezimi de ape, când soarele se ridică pe boltă liniștind răcori de nopți cu rouă... De aci încolo, ele ard cu flăcări puternice, care luminând adâncurile pline de întuneric, crează perspectiva unei lumi ce prezintă evidența unor distanțe. Evidența acestor distanțe adaugă sufletului un element nou, absolut nou: tragicul.

Irealitatea imediată de unde până aci forma o unitate desăvârșită, — lumea materială fiind apercepută ca un fel de a fi exact corespunzător existenței spirituale, — se scindează, pământul umilindu-se iar cerul depărtându-se într'un tempo maiestos de fală, tot mai sus.. Timpul se desghioacă de pe zile cu soare, se desprinde de pe umerii primăverilor și toamnelor își pierde limitele, devine veșnicie. De aci încolo, zilele și anii devin niște jucării, iar mișcarea lor pe axa veșniciei, duioase motive pentru lacrămi umane. Spațiul din uliță, din împrejurimile satului, cu dumbrăvi, șesuri, coline, etc., cu alte câteva așezări omenești, începe să ia cunoștință mai largă despre sinezările, care populau până acum întinderea locului cu sori de dincolo de deal, cu ciorchini de stele aproape de gene locale, se adâncesc infinit de mult, marginile lor se rup în devălmășie, perspectivele alunecă într'un gol imens, iar sufletul cunoaște uimit, copleșit de imensități și neliniști, povara gândului... Gândul tânăr, Făt-Frumos din basm, caută în devălmașia zărilor odihnă ochilor, pleacă după Consânziana, trece peste nouă tărâmuri, peste nouăzeci și nouă tărâmuri, și mereu tot peste alte tărâmuri...

Apusul copilăriei începe cu imensități și neliniști. Orizonturile spațiale și temporale se frâng în încăperile sufletului cu ecouri prelungi nespus de stranii, vestitoare de vecii... E momentul Marei Amiezi, când caldura dogoritoare a tainelor vieții împietrește ochii bietului om cu răcori inumane...

Adolescentul cast a ieșit în seara verde.
Arbori nalți în odăjdii lunare... Palid cer de
Halucinante tristeți, ierburi mari, vânt de nord!
Toamna prohodea albastră 'n văzduhuri. Pe bord
Marinarii bieți cântau de femei și de moarte...
Din candelabrul serii, cădeau în văi, departe,
Stelare agenii în desfrunziri sonore!
Cerbii suiau în lună, păduri și aurore!

Corole de luceferi mureau în dans floral!
Adolescentu 'n togă de umbre, lilial,
Când nu știi: carnea plânge, sau ard nămoluri grele
Vibra prelung în seara cu magice inele...
Răcoarea asta e inumană.

In acest moment din viața sufletului întârzie, ca un prinț somnambul, prietenul Petcu George. Cântecul lui plutește diafan ca niște miresme în apropierea unor vase antice cu răsfrângeri în orizonturi de stepă. Culoarea locurilor devine melodie cu tonuri stranii pe margini de seară. Gândirea prietenului George îmbracă forme nedefinite, și mărindu-și volumul în devălmașie. dispare ca un val de fum în bolți senine, ca de acolo să-și desfacă spre lume drumuri pe coarde de albastre viori.

Momentul despre care vorbim, deși plin de tragic, poartă sufletul pe tărâmuri pure, de tinerețe fără bătrânețe... logodna sufletului cu Cerul în acest moment, cu greu poate fi dată în forma ei pură pe calea cuvântului... In preajma lui, cuvintele ard la incandescent și depășind cu mult înțelesul real, topesc înlăuntrul lor armonii neobișnuite. Neobișnuite, ca realitatea pe care o reprezintă. In astfel de armonii, semnele umane abia se cunosc și senzul cuvintelor descopere ochilor priveliști hăituite de vânturi lunatice.

Poetul însusi, apare în această lume ca un Donchișot, care se întrece cu gluma...

Imi joc în palme anii de nebunii agreste
Și-aștept în seara verde crepuscularul semn,
Cu sbor înalt, ce urcă desăvârșind solemn
Tăcerea plânsă 'n ciuturi de țuvă și poveste...

Prin transparențe albe, de flaute târzii,
Simt tot mai vag în minte teluvicul „as vrea"...
Prin văi de nebunie se clatină o stea
Și-un înger bate ora fântânelor pustii...
Singur, la ceas străveziu

Că te-am desprins zănatic, din cântecile țării,
Când cumpăna visează, la orele târzii
Și ninge stepa toată, lumini trandafirii
In părul cu volute ca muzicile mării...
Aștept caicul serii.

Ruga mă-voi în umbra albastrelor viori
La ceasul când în lume încep să ardă vaste
Tristeţi... când lutul geme şi ţărmurile caste,
Mai sbor înebunite, otrăvuri şi răcori...
Trandafirul negru.

Dar, prietenul Petcu, în ciuda tinereţii, se dovedeşti a fi un fericit iniţial în ale frumosului la temperaturi înalte. Ne bucură mult că ştie foarte bine să scuture viersul de cuvinte care n'au nicio misiune poetică. Raporturile intre cuvinte se fac adesoori prin ecuaţii muzicale; de aci impresia netă că luăm contact cu o poezie de bogate subtilităţi — Imaginile se desbară oarecum de poverile lutului şi ne pun în faţă tâlmăciri dintr'o lume pe care abia o întrezărim. Au ecouri straniі şi ne ating gândul şi inima cu glasuri de mit. Arta prietenului Petcu poartă în umeri umbre de mister şi pe frunte steme de nenuntite fecioare...

Lumânări suiau lebede stinse!
Pierdute zăpezi, linişti ninse,
Tremurau în raiuri de oglinzi...
Liniştea creştea, muşchi verde pe grinzi!
Noaptea Bobotezei.

Te creşte huma serii, din liniştea valahă,
In noaptea care arde, liane şi palori
Să 'ngenunchem în vânturi şi să 'nălţăm serafic
Paleta liliată a tristelor viori ..
Arborii, pietrele şi fântânile, toate se roagă.

Şi-acum, poetul subtil al unor frumuseţi de neobisnuite întâlniri pe drumul câinoasei vecii, să ne ierte dacă plimbarea noastră poetică pare prea personală. Nouă ne-a plăcut foarte mult această „Fată Morgană", — şi-am savurat-o ca pe un clar de lună. Şi-am savurat-o şi ca pe-o noapte sură. Iar dacă la logodna sufletului nostru cu ea am adus şi din parte-ne umile podoabe, vina este a măriei sale. Ne-a prezentat o logodnică prea frumoasă... Trebuia şi din partea noastră, daruri...

Şi să nu se supere prietenul Petcu dacă terminăm cu o anecdotă. Pe când eram elev încă, interpretasem în faţa profesorului de limba română „Torquato către Leonora" de Cerna. Profesorul, după ce am terminat, mi-a dat calificativul de „zmintit". Şi în consecinţă a început el să-mi explice că Torquato a trăit... că în viaţa lui... Leonora... şi mă iniţiază de abinelea în biografia lui Torquato şi alte date istorice, — ca şi cum poezia s'ar reduce la datele ei brute, iar Cerna scrisese Torquato către Leonora, pentru a ne iniţia în istorie. Am ascultat mirat şi umilit cursul de istorie, apoi, abia am îndraznit să latru, rar şi reţinut, ca un câine bătut: „Bine, d-le profesor... dar... în Torquato către Leonora... nu se vorbeşte nimic despre ce spuseraţi d-voastra..." Eu şi azi cred, că „zmintitul" avea dreptate...

Cântecul doinelor

de C. PÂRLEA

Chiot, buciume şi stele 'ncinse
Prinse la icoană ca o rană...
Cân'ecele sfinte dela strană
Sunt crestate'n zările de vise...

Doamne, ţării Tale dă odată
Brazii dârji pe culmile de stele...
In potirul lacrimilor mele
Doinele strămoşilor adastă...

Iată cum se urcă bucium nou
Printre culmile aprinse 'n aşlăzi...
Dincolo de veac or limpezi
Veacurile slovelor ecou...

Ciobănesc pe holdele aprinse
Sufletele munţilor în unde...
Cine ştie doinele pe unde
Sunt în inimile sfinte 'ncinse...

Cine ştie unde se vor strânge
Horele prin satele de aur...
Brîul vremilor încrustă în tezaur
Veacurile toate şi le 'nfrânge...

Poem cu şesuri

de D. HINOVEANU

Şesuri dragi, cu dumbrăvi mohorâte.
Ceaţă. Sboruri. Regret.
Gândul lunecă înapoi,
Cu trecutul, încet...

Taine dulci, pe drumuri demult,
Ne pătrund cu brumă pe mâni.
Coborîm în suflet, în vreme,
Vale grea cu tăceri de fântâni.

Cântec lin de lumină
Din viaţă cu podoabe mai noi
Ar dori depărtări să-i aducem
Cu hodină de luceferi în noi.

Plopu'nalt, melancolie,
Veacuri în vânt răsuceşte.
Peste aburi de duh
Muguru gândului creşte...

INCREDERI

Probleme

Spre altă zodie a satului românesc

Niciodată n'a fost mai deplin confirmată existența unei realități a satului nostru, ca acum. Ridicat la înălțimea unor preocupări de către academicianul filosof Lucian Blaga în discursul de recepție ținut cu atâta firească admirație, s'a ajuns ca astăzi să nu simțim străină ideea de accentuare a specificului nostru național-rural, uitat pe nedrept de profitorii exploratori ai sufragiului universal.

S'au scurs ani grei dela Unire. Și propaganda de ridicare a satului românesc s'a făcut în permamența unor sforăitoare acțiuni aculturale.

Uitarea vremii s'a așternut prea ușor peste o năzuință veche pornită din sulfetul acelor mari și ilustri antecesori, Mihai Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Alecu Russo, Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu Delabrad, Spiru Haret și mai nou Nicolae Iorga, alături de ceilalți „Semănătoriști".

Criteriile de muncă în epoca de după războiu erau prea superficial pentruca să corespundă realităților. Satul se simțea trăind o viață aparte, al cărei standard trebuea ridicat prin el însuși. Or propagandiștii profitori, căutau să transpună în pătura țărănească, luminile palide și tulburi ale cosmopolitismului orășenesc. De aici a rezultat antagonismul poporului, refractar la sfaturile și vorbăriile fără înțeles al celor ziși propagandiști culturali. Mentalitatea orașelor n'avea ce căuta alături de zidul puternicului tradiționalism rural.

Realitatea vie a satului românesc, evidențierea prin mijloace proprii a cunoașterii întregei ambianțe țărănești a încercat-o cu succes unic dl. profesor *Dimitrie Gusti* dela Universitatea București, sociologul cu renume stabilit în galeria marilor învățați. Dsa în anii din urmă a instituit acele echipe regale studențești ce activau în cadrele Fundației Culturale „Principele Carol".

Pe baza rezultatelor vrednice de urmat, M. Sa Regele, în tendința de a insufla un nou spirit de regenerare națională, necesar vremurilor de primenire pe care le trăim, a sancționat legea „Serviciului Social" care obligă pe oricare tânăr titrat să-și dea contribuția efectivă la munca de susținere morală a satului românesc. Prin aceasta s'a restabilit un echilibru între cei ce porniți din sat, se pierdeau în besna fără întoarcere a vieții burghzee de oraș. De-acum înainte „Căminul Cultural" va fi nucleul de bază al noilor orândueli, în jurul căruia va gravita pulsația adevăratelor cunoașteri a poporului.

Prezența dlui prof. univ. Dimitrie Gusti, la conducerea acestui Serviciu ce-l va avea de aplicat Fundația „Principele Carol" alături de bătrâna noastră „Astra" din Ardeal și Banat, este o garanție nedesmințită o rezultatelor așteptate.

Prin muncă disciplinată și prin dragoste de adevăr satele noastre își vor schimba fața prin propria lor însușire. Nimic străin de sat, nimic etichetat de mahala.

Și dacă toate Satele noastre au nevoe de aceasta, cu atât mai mult granița de aici așteaptă cu deplină satisfacție aplicarea legii.

Revista „Afirmarea", expresie fidelă a străduințelor culturale din acest colț de țară se așează prin modestele ei forțe în slujba acestui ideal.

OCTAVIAN RULEANU

Pentru o înțelegere necesară

In numărul trecut al acestei reviste, dl. *D. Cinova,* în persoana căruia bănuesc o dedublare a dlui *D. Hinoveanu,* imi impută o seamă de fapte, pentru care niciodată nu m'am gândit să culeg o floare de preocupare. Cred că rândurile dlui *D. Cinova* necesită o mică explicare, deși niciun moment nu m'am putut opri lângă convingerea că ar putea să știrbească ceva dintr'un renume pe care nu mi-l atribui. Găsesc necavalerească atitudinea poetului *D. Hinoveanu* de-a recurge la ajutorul unor prieteni *fabricați* pentru a-mi răspunde la o foarte cinstită și sinceră cronică literară. *D. Hinoveanu* este un poet acceptabil, dar nu poate fi niciun moment un polemist. In afară de asta, dsa uită că eu am făcut ziaristică vre o câțiva ani, așa încât nu pot să primesc o luptă absolut inegală. Atât pentru dl. *Hinoveanu.*

Și acum altceva. Nu vreau o polemică în această revistă pe care o prețuesc mult și ai cărei redactori îmi sunt buni prieteni și pentru faptul că sunt absolut convins că *deocamdată* avem altceva mai folositor de făcut. Suntem atât de slăbănogi, cei ce promovăm scrisul românesc

în acest județ, încât nu e bine și nu e deloc sănătos să ne apucăm de ceartă, să ne distrugem unul pe celălalt (ceea ce e atât de usor!) în loc să luptăm pentru o strângere a rândurilor. pentru o apropiere atât de necesară. Suntem atât de departe de ceea ce au făcut alte județe, în alte colțuri de țară, încât ar fi deadreptul catastrofal ceea ce mi se pare că vrea dl. *D. Hinoveanu.* In definitiv mi-ar fi foarte ușor să organizez, să pornesc un boicot general, printre prietenii din țară, care nu mi-ar face de loc cinste. Să clădim însă, să luptăm pentru o victorie meritată, este un lucru mult mai greu și mai încomod. Dar, în aceleaș timp, mult mai lăudabil și mai important pentru noi.

Când am venit eu să cer un loc în câmpul literilor sătmărene, alții mai în vârstă decât mine, începuseră o operă laudabilă. Poate, eu am venit cel de pe urmă. Poate am făcut puțin mai mult sgomot, mai multă mișcare, dar asta mi se poate ierta pentrucă eram cel mai tânăr.

Se străduiseră cu succes înainte mea să învingă și, într'un anumit fel au învins personalități de seamă ca: *Dariu Pop, Octavian Ruleanu Const. Gh. Popescu, D. Hinoveanu* și *Gh. Crișan* Cu preocupări diferite, dar tot atât de necesari trebue amintiți: *Lucian Bretan, Vasile Scurtu, Cornelia Baciu,* regretatul prof. *Mezea* și *Mihail Bălaj.* In urma tuturor acestora, mult mai mic decât ei, am venit eu. Incepusem lupta pe meleaguri mai îndepartate, pe la *Familia,* pe la *Sfarma Piatră,* pe la *Gândirea,* pe la *Universul Literar* etc. Incepusem cu avânt, cu tinerețe, cu nestrămutată voință de învingere. Toate astea le-am adus cu mine, toate le am pus în slujba *Afirmării* și a literaturii sătmărene. Cu dragoste cu naivitate, cu sinceritate. Oare, ar fi frumos, după toate astea, să încep acum o luptă, o polemică nefolositoare, cu un prieten, cu un tovarăși de credințe? De ce vrea poetul *D. Hinoveanu* să mă considere cu orice preț dușman? De ce vrea *D. Hinoveanu* să-mi arate cu orice preț că poeții pot fi uneori atât de lași, atât de fără răspundere? De ce vrea *D. Hinoveanu* să-mi arate, că interesele proprii, susceptibilitățile caraghioase, pot distruge o operă frumos și tinerește începută? I-am făcut mici observări literare? Dar oare el nu mi-a făcut mie? Dar oare putem noi la vârstă noastră să scriem atât de perfect încât să înlăturăm orice observație?

Mărturisesc, m'am hotărât cu greu să răspund dlui *D. Hinoveanu.* Dar, cred, era necesar s'o fac, pentru prietenii mei de condeiu din țară, pentru a nu-l ofensa pe *D. Hinoveanu,* tăcând superior. Dar aș vrea să știe toți acei care se interesează de scrisul meu, de persoana mea, de modestele mele resurse și posibilități, aș vrea să știe toți acei care se interesează de literatura și cuvântul frumos al Sătmarului, că o înțelegere este necesară, că eu lupt pentru această înțelegere, că nu voiu ceda niciodată tentativelor de învrâjbire, ori din ce parte ar veni ele. Aș vrea să se știe că eu doresc prietenia tuturor scriitorilor și oamenilor de bine din județ, că doresc și nu vreau să pierd nici pritenia lui *D. Hinoveanu.* Pentru că eu sunt convins că această prietenie este necesară pentrucă eu sunt convins că această prietenie este frumoasă, superioară In loc să ne învrâjbim ar trebui să-ne cunoaștem sufletele, posibilitățile, să primim cu mulțumire micile observări necesare, să căutăm să fim mai buni, mai perfecți, mai loiali.

Am vrut să fac aceste precizări în rev. *Afirmarea,* care-mi rămâne aproape de suflet, care-mi rămâne prietenă, deși am crezut necesar să mă apropiu de inițiativa dlui *Gh. Crișan* și să scoatem o altă revistă literară, cu alte experiențe, la Baia-Mare, pe care fără îndoială a cunoașteți.

ION ȘIUGARIU

Triunghiu

Doi...
Popas
Fără glas
Cu focuri noi.

In gând poeme,
Stele și slăvi albe.
Mâini flămânde strâng salbe
De mângăieri. Buze: steme.
Sete de trântă 'n trupuri calde.

In piept curg aprinderi: doruri
Făcliile se sting în
Ochi și s'aprind în sân.
Acum sunt sboruri.

In suflet, moi.
Fug ciute
Mute.
Doi...

SONIA MUGUR

Elegie

Bucuria de-a nu alerga
Peniță, ca o căprioară, pe hârtie
Pentru tristețea aceasta din elegie
Câți dintre noi o va încerca?

Prieteni, poate neliniștea a vrut
Să fim între oameni și plante interpreți
Și să purtăm numele trist de poeți
Pentru cei care nu ne-au cunoscut.

Matrozi în barca visului, nu știm,
Că pentru fiecare legănare a morții
Floarea lunii crește 'n inima porții
Care ne așteaptă de-atâta vreme să-i zâmbim.

GEORGE VAIDA

DARI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Petre Ghiață — DICTATURI — editura „Ideia“ București, lei 80.

Nu-mi mai amintesc în ce loc anume am întâlnit, în preocupările mele, ceeace vreau să arăt acum că mi-a rămas și mi-a venit în minte tocmai în momentul când, în fața hârtiei înadins pregătită, mă hotărîsem să însemn câteva cuvinte pe urma lecturei acestui atât de prețios și documentat studiu care e scrierea **Dictaturi** a harnicului autor și talentat scriitor, **Petre Ghiață**.

Goethe a spus cândva și cineva s'a găsit să-i imortalizeze spusa și să ni-o transmită că, omagiul cel mai frumos al originalității este să cunoști meșteșugul de a desvolta o idee, adunată ca albina, depe orice floare, dar cu condiția ca acea idee să fie așa de fin absorbită încât cel mai bun cunoscător să nu poată distinge parfumul unei singure flori ci o totalitate creatoare de frumuseți parfumate. Referindu-ne acum la această atât de interesantă și de oportună scriere, constatăm ca autorul **„Istoriei Doctrinelor Politice“** s'a dovedit a fi în **Dictaturi**, în sensul spuselor lui Goethe, un fin absorbitor de idei și un excelent meșteșugar în redare. Căci lucrarea, deși rezultanta unor serioase, diverse și amănunțite studii, ne prezintă într'o ordine cronologică, „seria regimurilor dictatoriale din antichitate și până în vremea noastră“ dându-ne senzația creațiunei pure și a perfectei originalități.

Începând cu Solon — dictatura înțelepciunei — și încheind cu făuritorul Turciei moderne — Ataturk —, autorul „Politicei lui Machiaveli“ a „Democrației creatoare“ și-a atâtor alte substanțiale realizări, ne expune cu obiectivitate și „în lumina faptelor controlate la cele mai exacte surse istorice, structura regimurilor, evoluția lor și cariera dictatorilor“.

Ireproșabilă și în ceeace privește execuția tehnică, editura **Ideia** prezintă, lectorilor de gust iubitori de scrieri cu miez, o frumoasă carte de vizită prin noua lucrare a dlui **Petre Ghiață, DICTATURI.**

*

Victor Ion Popa — GHICEȘTE-MI IN CAFEA — editura Ideia, lei 60.

Autorul lui Velerim și Veler Doamne, a altor multe și diverse creațiuni și-a acestor atât de originale povestiri pline de haz, de duioșie și de simțire, cari se cuprind în **Ghicește-mi în cafea,** e în adevăr o persoană **bună la toate** în ale artei: Caricaturist ni s'a consacrat, romancier ni s'a dovedit, autor dramatic ni s'a justificat, ca regisor e căutat, sculptor e știut iar ca povestitor e neîntrecut. Ce altă categorisire i s'ar potrivi oare mai bine acestui talentat multilateral, care e dl. **Vicor Ion Popa,** decât acela de bun la toate în ale artei?

Cu scrierea de față, — mic roman în subtitlu — care va fi urmată de **„alte mici romane și de altele mai mici pur și simplu“**, cum ni-o spune, nu fără oarecare ironică malițiozitate, în continuare în subtitlu de dinlăuntru al lucrării, autorul **„Mușcatei din fereastră“** ni se arată plin de inepuizabile resurse.

Ghicește-mi în cafea înglobează zece, plăcute și recreatoare, povestiri. Li-am putea zice și nuvele, după cum, n'am greși deloc credem, dacă li-am boteza simple întâmplări, întâmplări descrise însă cu mult spirit și cu real talent într'o limbă absolut neaoșă ferită de mofturoasele putregaiuri străine și într'un stil atât de limpde și de simplu încât lectura ți se scurge pe nesimțite iar înșiruirea faptelor te absorb și te fac uneori să-ți pierzi simțul realității și aceasta denotă o mare calitate indicându-ne marele merit al creatorului lor.

Ghicește mi în cafea, care servește și de titlu, e prima povestire din volum în care ni se înfățișează zbuciumul împărtășindu-ni-se confesiunea unui funcționar vrâstnic, dela o societate particulară, care parcă mai mult pentru a astupa unele guri rele, se 'ncurcă cu o **fostă** funcționară mult mai tânără decât el, din care cauză e silit să se despartă de nevastă. Urmare acesteia se înșiruesc: **Dispariția lui Max Edelștein, La încercarea puterilor, Scrisoarea unui mort, Seria „Tăchită Cantemir“, Fiica Spiritismului, Spaima ce a cumplită, . . ul din America, Crăciun specific național** — care ni-a plăcut mai mult prin actualitatea și contrastul față de celelalte — și **Moș Ion Costea bea. Dece?**, toate admirabile, toate spirituale, toate pline de farmec și de nerv, absolut toate dătătoare de folositoare învățături.

Ghicește-mi în cafea e cartea între scoarțele căreia se închide un mare simț al realităților, un fin spirit de observație și un neîntrecut dar de a ne zugrăvi adevăratele icoane ale vieții întâlnite pretutindenea și accesibile tuturora.

Scrierea va fi un plăcut tovarăș oricărui lector oricât de pretențios și oricât de modest.

*

Constantin Pârlea — SCUTURI FRANTE — poem — Adonis, București.

Numele acestui atât de tînăr autor e destul de cunoscut asăzi în lumea acelor ce-și mai creiază o îndeletnicire apropiindu-și scrierile pentru a gusta din frumusețile și farmecul slovelor. Roadele robustului său talent, împărtășite cu evlavie diverselor monitoare de elită răspândite în țară, au fost primite cu satisfacție și încredere de cititori pricepători de versuri.

Cu poemul de faţă, în care lectorul va întâlni o gândire subtilă pentru a se bucura de eleganţa şi autenticitatea creaţiei elogiind totodată serioasele resurse intelectuale ale autorului, cu acest poem dl. **C. Pârlea** a trecut pragul ce-l despărţea pe debutant de realizatorul încercat, stabilindu-se definitiv, nu numai în sufletul cititorilor cari l-au apreciat dela primele încercări, ci şi în rândurile atât de rare şi de râvnite ale adevăraţilor poeţi.

*

Corneliu Moldovanu — PURGATORIUL — roman două volume lei 150, ediutra **Naţionala Ciornei**.

Cele două ediţii apărute şi cari au făcut să se epuizeze 12000 de volume, au indicat necesitatea reeditării acestei minunate scrieri. A treia ediţie e o ideie fericită a autorului care, dela **Neguţătorul de arome** nu ne mai dăduse nimic în afară de unele publicaţii răzleţite, şi-i cât se poate de binevenită mai ales pentru publicul iubitor de suav care nu trecuse peste lectura Purgatorului.

Apărut prin 1925, **Purgatoriul** a stârnit senzaţie la apariţie. Cărui fapt se datoreşte acest îndelungat timp între ediţia a doua şi — aceasta nou apărută, a III — treia, ni-o spune sincer şi limpede însăşi autorul, creatorul Purgatoriului: „Pauza atât de lungă dintre ediţia a II-a şi a treia se datoreşte exclusiv mie, fiindcă am vrut să-l revăd. L-am scos din actualitatea imediată reducându-i chiar mai mult de o sută de pagini. In forma actuală, romanul este legat de o epocă şi societate, fără să fie dependent de anumite momente şi aspecte tranzitorii ale acestei societăţi".

Purgatoriul, ca orice roman, este o operă mai mult ori mai puţin autobiografica. „Scriitorul trăeşte tot ce scrie şi poate fi descoperit în cel mai umil personagiu ca şi în trăsăturile celui mai mare erou".

Noua ediţie, scoasă în condiţiuni de tehnică superioară, face din **Purgatoriul**, această scriere de-o atât de subtilă analiză, o lucrare atrăgătoare şi pentru ochi.

*

Dr. S. Diamant — HIGIENA ALIMENTAŢIEI IN DECURSUL VIEŢII — editura Tiparului universitar.

Scrierea de faţă este opera unui medic pricepător în întreţinerea sănătăţii prin alimentaţie. Intocmită după cele mai autorizate şi mai recente lucrări de specialitate şi bazată şi pe experienţe, această carte serveşte publicului intelectual o seamă de cunoştinţi generale folositoare. Exemplificările cu tablouri de hrană pentru diferite vârste şi ocupaţiuni sunt interesante şi, credem, utile.

Lucrarea dlui dr. Diamant e un studiu amănunţit care va fi folositor oricărei familii intelectuale. Chiar dacă din lipsă de timp şi preocupări nu s'ar urma sfaturile şi indicaţiunile pe care autorul, pe bază de cercetări şi după studiile care au folosit întocmirea raportului Comitetului Technic al Organizaţiei de Higienă al Soc. Naţiunilor, le recomandă, această carte va rămâne un studiu care să ne întregească cultura în această atât de importantă privinţă.

Higiena alimenaţiei în decursul vieţii e scrierea care se cere a fi cercetată zilnic şi care poate sta, în privinţa igienei alimentaţiei, alături orice altă lucrare, oricât de pretenţioasă. Cititorii vor găsi în rândurile acestui studiu îndrumări pe care, până aci, le ignorau, îndrumări cari să i ferească de zdruncinarea echilibrului nepreţuitei lor sănătăţi.

*

Dr. Lucian Bologa — PETRU ŞPAN — editura revistei **Satul şi Şcoala, Cluj.**

Editura preţioasei reviste **Satul şi Şcoala** de sub conducerea celor doi însufleţitori ai ei, dnii **Ienicica** şi **D. Goga,** are un mare merit pe lângă acel de a împrăştia, lunar, în paginile revistei, slovă interesantă, instructivă şi cinstită, are marele merit de a edita, făcând cunoscut, pe preţuri la îndemâna oricui, figurile răsbătătoare şi merituoase din trecutul de sbucium al Ardealului.

In cărţulia de faţă, care face parte, ca şi celelalte de până acum, din Biblioteca Invăţătorilor, ni se prezintă viaţa şi opera marelui cărturar şi pedagog **dr. Petru Şpan**. Asemuitoare şi continuatoare lucrării dlui **Gh. Tulbure** „Şcoala sătească din epoca lui Şaguna", scrierea de faţă se integrează complet şi urmăreşte exact acelaş lucru: prin exemplul trecutului, îndemnul celor din prezent către muncă şi cinstirea ei.

*

Maria Nap — ŞIREAG DE MĂRGĂRITARE — tipografia Presa Liberă, Satu-Mare. — Lei 160.

Rezultat al unei munci de ani şi de experienţe, **Şireag de Mărgăritare** e o merituoasă lucrare didactică. Cuprinde fel de fel de „jocuri, monoloage, fantezii, scene comice, morale" şi diferite piese uşoare, atrăgătoare, distractive şi foarte instructive pentru copiii tuturor grădiniţilor şi-ai şcoalelor primare.

Scrise apropiat de mentalitatea lor, a acelora cari rezolvă cele mai multe lucruri prin joc, **autoarea** — directoare a unei grădiniţi de copii în Sătmar — le-a şi executat între timp cu copilaşii ce i s'au încredinţat, în cadrul unei apreciate activităţi extra-şcolare.

Ireproşabilă ca execuţie tehnică, **Şireag de Mărgăritare** e o adevărată perlă prin conţinut; contribuţie preţioasă adusă literaturei didactice va fi un auxiliar indispensabil conducătoarelor şi învăţătorilor pentru satisfacerea cerinţelor programei analitice.

O recomandăm cu toată înţelegerea noastră, convinşi că lucrarea — **Şireag de Mărgăritare** — merită serioasă atenţie.

CONST. GH. POPESCU

Duminică 5 Martie c. revista **Afirmarea** *va organiza o şezătoare literară în cadrul căreia, scriitorul*

Ion Colfescu Delaturda

Preşed. Asoc. Uniunei Ziariştilor Români din Transilvania va ţine o conferinţă.

RĂBOJ

S'a stins și făclia care întreținea viața lui *CATON THEODORIAN*. Cu trecerea lui la viața de dincolo de înțelegerea noastră, la viața veșnică, noi cei rămași ne despărțim cu regret și pentru totdeauna de-un *scriitor* subtil, de-un autentic *autor dramatic*, de-un *ziarist* neînduplecat și de-un adevărat și neobosit *animator* și *realizator*.

CATON THEODORIAN, prea puțin cunoscut în colțul acesta de țară, s'a născut la Craiova în anul 1877.

„Incă dela 16 ani debutează în paginile „Literatorului" cu versuri și proză, scrie schițe și nuvele în „Revista literară" în „Duminica" lui Iuliu Cezar Săvescu și publică, — adolescent — primul său volum de proză „Petale", prefațat de marele Alexandru Macedonsky.

Mai târziu, după studii de economie politică și diplomație la Paris face un stagiu în gazetărie. Colaborează la „Democrația", „Adevărul". „Naționalul", la „Gazeta Poporului", apoi conduce „Oltenia" și „Voința Craiovei".

Adevărata sa carieră literară începe la 1908 cu romanul „Sângele solovenilor". In 1909 publică volumul „Calea sufletului", în 1911 „La masa calicului", în 1914 „Povestea unei odăi". In anul 1915 scoate volumul „Cum plânge Zinica" în „Biblioteca pentru toți".

Debutul său în teatru are loc în 1912 cu „Ziua cea din urmă", un act jucat de compania Marioara Voiculescu la „Teatrul Modern".

Peste trei ani, la 25 Martie 1915, se reprezintă la Teatrul Național, „Bujoreștii" comedie dramatică în patru acte care obține un răsunător succes.

In timpul războiului după o lungă pribegie prin Rusia, Suedia, Norvegia, Anglia, Franța și Elveția, conduce un birou de presă la legația română din Paris și alcătuește apoi la Berna și Lausanne un comitet de propagandă culturală românească.

După război mai dă Teatrului Național piesele: „Nevestele domnului Pleșu", „Stăpâna" „Greșala lui Dumnezeu" și „Jucării sfărimate", toate bucurându-se le remarcabile succese.

„Bujoreștii" care s'a reluat la Teatrul Național din București în Octombrie 1934, a fost între timp tradusă de editura italiană Carabba din Lanciano, iar acum câțiva ani, înscrisă printre operele originle ce formează repertoriul stabil al Teatrului Național.

A tradus pentru Teatrul Național „Trecu o femee" de Romain Coolus, „Amicul meu Tedy" de André Rivoire, iar din literatura franceză „Moarta înamorată" a lui Theophyle Gautier, publicată în „Biblioteca pentru toți". „Procesul Clemenceau" de Al. Dumas fiul, precum și alte lucrări străine.

A colaborat la toate revistele mari din țară și de peste munți.

In 1916 a fost ales membru în comitetul de lectură al Teatrului Național, prin expirarea mandatului lui Iacob Negruzzi, ca mandatar al autorilor dramatici.

Este printre fondatorii *Societății scriitorilor români* și purtătorul cuvântului românesc la ședințele ținute de aceasta între 1910—1912 în țară, Bucovina și Ardeal; iar la 1923, după lungi strădunințe, reușește să întrunească pe colegii săi într'o întovărășire profesională, dând ființă *Societății autorilor dramatici români*, al cărei prim președinte este, depunând o activitate prodigioasă pentru susținerea intereselor de breaslă.

In 1927 colegii săi îl aleg a doua oară pentru calitatea sa de membru în comitetul de lectură al Teatrului Național din București, iar în 1934, prin aclamații, este din nou ales președinte al Societății Autorilor Dramatici Români, care în 12 ani de când o însuflețește a ajuns un important organism cultural.

Intre timp a ocupat și variate funcțiuni în stat. Intre 1907—1909 conduce prefectura de Vâlcea. De aci e numit la întocmirea legii agrare inspector al consiliului superior agricol pentru județele Vâlcea și Buzău. La 1927 este numit inspector general în ministerul Cultelor și Artelor, funcțiune pe care a deținut-o până mai deunăzi.

Timp de cinci ani a mai îndeplinit misiunea de comisar al guvernului pentru teatrele din Basarabia, unde a desfășurat o remarcabilă activitate națională, culturală și artistică prin directivele date Teatrului Național din Chișinău și prin turneele întreprinse de acel teatru, mai cu seamă cu piese românești, în centrele basarabene mai importante, ba, după putință, chiar în comune urbane și nereședințe de județe."

Prin moartea lui *CATON THEODORIAN* dispare încă un visător iar literele române încearcă o nouă și grea pierdere.

*

Unsprezece ani s'au scurs dela pierderea făuritorului de cântece românești și-a întemeetorului corului CARMEN, DUMITRU KIRIAC. *Născut în 1866, profesorul dela Conservatorul din București, DUMITRU KIRIAC „a fost toată vremea un pasionat iubitor al muzicei românești."*

*

A murit celebra cântereață *HARICLEA DARCLÉE*, rivala biruitoare a Adelinei Pati, românca care ne-a dus, cu ani în urmă, faima peste hotare și în fața căreia personalități ca: *Verdi, Puccini, Mascagni, de Lara, Leoncavallo, Gomes, Sarah Bernhardt, Don Carlos de Braganza, Carmen Sylva, Rossi, Carusso, Maria Cristina, Izabela de Boturbon,* s'au închinat înaintea însușirilor ei artistice, admirându-i neîntrecuta-i voce și apreciindu-i minunatele sale creații.

Acei ce-au citit lucrarea dlui *N. Carandino* despre viața și ascensiunea acestei celebre cântărețe, își dau desigur seama de valoarea, nebănuită de mulți, a aceleia ce-a-fost HARICLEA DARCLÉE.

Născută la 1863 în Brăila, își face o parte din studii în țară după care pleacă, spre a și le întregi, la Viena și în urma la Paris, unde, sub ocrotirea lui *Gounod* devine, în foarte scurt timp, celebră. Succesele ei pe scenele diferitelor țări: *Scala* din *Milano, Madrid, Monte-Carlo, Lisabona, Petersburg, Moscova,* etc., fac ca numele românceі brăilence *Darclée* să fie pomenit peste tot, de compozitori geniali și scriitori ilustri, cu un sentiment de înaltă considerație și respect.

Ca o dovadă că și în culmea gloriei ei și-a adus aminte necontenit de originea ei și de plaiurile dunărene ale țării dragi, e faptul că, în anii șovăietori ai bătrâneții, s'a reîntors cu sfilă, și anonimă pentru foarte mulți compatrioți, tot la sânul țării din care a răsărit.

S'a stins ca și cea mai comună ființă, într'un amurg de zi din Ianuarie 1939 pe patul unui spital bucureș'ean și-a fost îngropată pe cheltuiala *M. S. Regelui Carol II-lea.*

*

NE CREEM O DEMNITATE A NOASTRĂ DIN INCHIPUIREA NOASTRĂ CĂ ȘTIM TOTUL. Și nu știm nimic. Sau în orice caz, nu știm nimic mai mult în ordinea NECESITĂȚII decât putem ști în ordinea harului și a minunii." (Cuvântul 25—XII—930.)

CONST. GH. POPESCU

*

Mici creionări

Cardinal WISEMAN: FABIOLA *sau biserica din catacombe, tratează sugestiv și amănunțit viața primilor creștini și toate persecuțiile acelea groaznice la cari fuseseră supuși sub domnia împăratului barbar Maximian. Deși roman, ea este mai degrabă o alocuțiune preoțească sau o conferință cu caracter religios, lipsindu-i tocmai romanticul. — Lucrarea e apărută în traducerea dlui AL. L. Moldovanu.*

*

Panait Istrati: DOMNIȚA DIN SNAGOV, e un roman social foarte trist și tratează despre viața țărănimei din Vechiul regat. Istoricul ei se petrece înainte și pe timpul lui Vodă Cuza. Datorită caracterului ei, e bine ca această scriere să fie citită de câți mai mulți. Ar fi de un real folos oricui și s'ar aduce un meritat elogiu postum talentului incontestabil pe care l-a avut autorul.

*

THEODOR MARTAS: CONFUCIUS. BUDA — MAHOMED — *VIAȚA ȘI INVĂȚĂTURILE LOR. Oare câți „intelestuali" dela noi ni-ar putea spune mai mult decât trei-patru propoziții despre un CONFUCIUS, un BUDA ori un MAHOMED? Câți oare NU ni-ar putea spune nici atâta? Iată pentruce această carte se impune a fi citită.*

*

Sterie Diamandi prin *GALERIA DICTATORILOR* ne pune la dispoziție biografiile celor mai strălucite personalități din Europa. Prin această lucrare *Sterie Diamandi* se întrece pe el însuși. Cine nu dorește să cunoască astăzi cine au fost și ce-a făcut un *Pilsudski, Ataturk, Musolini, Salazar* ori un *Hitler?*

Galeria Dictatorilor este și rămâne un studiu admirabil fără de lectura căruia toate cunoștințele noastre despre oamenii amintiți și întâmplările recente ori trecute, rămân știrbite și incoherente.

LUCIAN BRETAN

*

In întreaga literatură românească nu s'au scris pagini de mai reală zugrăvire a sufletului românesc, într'un stil neaoș popular și într'o limbă vrăjitoare aidoma șoșotitului unui părâu de munte, ca ale scriitorului *MIHAIL LUNGIANU.*

Neobosit, după 14 volume frumos elogiate și distinse multe din ele cu laurii Academiei Române, vine astăzi cu o nouă lucrare *„A TOT PUTERNICUL PE LUME"*, în care redă zăcămintele misticismului românesc din timpurile umblării lui Dumnezeu pe lume.

Eșit în editura „Universul" în 184 pagini, costă 40 lei.

*

Obișnuita lucrare anuală a scriitorului *Ionel Teodoreanu, FUNDACUL VARLAAMULUI,* a înregistrat și de data aceasta, un frumos succes de librărie.

*

Minunata scriere a regretatului *Gib Mihaescu DONNA ALBA,* a ajuns la a treia ediție. Cititorii cărora nu li-a trecut prin mână această monumentală lucrare se vor grăbi desigur a și-o apropia cât mai neîntârziat. Ar fi un mare păcat să rămână cineva care să nu-i savureze lectura.

V.

Dela „Astra"

„Astra" locală are ca primă preocupare măsurile necesare ce trebuesc luate cu aplicarea nouei legi a „Serviciului Social". Regulamentul de funcţionare nu s'a trimis încă despărţămintelor, astfel că ar fi prematur să precizăm modalităţile de realizare a acestei binevenite legi.

„Unirea Asociaţiilor culturale" în care „Astra" deţine rolul preponderant, a luat fiinţă cu toate drepturile. In acest chip, primul pas spre realizarea adevăratei „Case Naţionale" s'a făcut. Tot ce va constitui tendinţă şi scop cultural va trece prin străduinţele Uniunii, singurul focar de muncă ordonată în acest domeniu.

*

Cinematograful „Astra" a început în acest sezon rularea unor grandioase filme. Pentru ilustrarea acestei aserţiuni, dăm pentru cei interesaţi pragramul spectacolelor.

La 23 Ianuarie c. se va juca *„FEMEI IN DRAGOSTE"* cu Simone Simon şi Loretta Young şi *„PRIMEJDIE DE MOARTE"* film cov-boy cu Dick Foran.

Dela 26 Ianuarie c. vor rula filmele: Dubla existenţă a doctorului Cliterhaus cu Eduard G. Robinson şi *„BROADWAY STRADA NOROIULUI"* cu Dick Powel

„ROMANUL UNEI MINORE" cu Robert Taylor şi *„AMERICA-MELODY"* mare revistă, sunt cele două realizări cinematice, ce le vom vedea dela 2 Febr.

Pentru 10 Februarie c. ni s'a rezervat cea mai mare surpriză a anului, filmul-filmelor *„ROBIN HOOD"*, senzaţia lumii, cu Eroll Flyn. E un film tehnicolor.

O interesantă pătrundere în actualitate ne-o dă filmul *„BLOCADA"* cu Ronald Colman şi Madelaine Caroll, un crâmpeiu din durerosul război spaniol, film ce va rula dela 16 Febr. Iar dela 20Febr. vom gusta marea revistă *„MI-AM REGĂSIT IUBIREA"* cu Ioan Benett.

Sezonul de primăvară va avea şi el şlagerele lui.

Apropiaţi-Vă cu încredere şi citiţi:

— *Corneliu Moldovanu* — *PURGATORIUL* — roman editura Naţionala Ciornei.

— *Petre Ghiaţă* — *DICTATURI* — editura Ideia Bucureşti.

— *Victor Ion Popa* — *GHICEŞTE-MI IN CAFEA* mic roman editura Ideia Bucureşti.

— *Dem. Păsărescu* — *CÂNTEC SĂRAC* — versuri editura Ideia Bucureşti.

— *Dr. Lucian Bologa* — *PEDAGOGUL DR. PETRU ŞPAN* — editura revistei Satul şi Şcoala, Cluj.

— *Octavian Goga* — *GHEORGHE COŞBUC* — editura revistei Satu şi Şcoala, Cluj.

— *George Petcu* — *FATA MORGANA* — versuri, editura librăriei Favel Suru Bucureşti.

— *Dr. S. Diamant* — *HIGIENA ALIMENTAŢIEI IN DECURSUL VIEŢII* — tiparul universitar Bucureşti.

— *IN SERVICIUL PATRIEI* — 1933—1937 — judeţul Satu-Mare — *Dare de seamă asupra realizărilor înfăptuite în judeţul Satu-Mare.*

— *Constantin Pârlea* — *SCUTURI FRÂNTE* — poem — Adonis, Bucureşti.

— *Teodor Al Munteanu* — *VIORI DE LUT* — poem — *„Bucovina"*. I. E. Torouţiu, Bucureşti.

— *Vintilă Petrescu Vrancea* — *SUS INIMA* — poezii, editura ziarului Progresul, Bucureşti.

— *Maria Nap* — *ŞIREAG DE MĂRGĂRITARE* — tipografia Presa Liberă, Satu-Mare.

Timocul — revistă de luptă Naţional-Culturală — apare sub conducerea comitetului societăţii culturale *„Timoc"* a românilor din Valea Timocului şi dreapta Dunărei. Redacţia şi administraţia: Bucureşti IV strada Octav Cocorăscu 84. Azi se găseşte la sfârşitul celui de al V-lea an de apariţie şi poate fi socotită printre cele mai interesante şi mai serioase reviste.

*

Symposion revistă de cultură anul I No. 2, apare la Cluj redactată de dnii *A. Pora* şi *N. Găgescu.* Redacţia şi administraţia: Cluj str. Vânătorilor 18. E o revistă excelentă de rafinată ţinută intelectuală.

*

România Eroică fondată şi condusă de dl. *Ion Colfescu Delaturda,* „Preşedintele Uniunei Ziariştilor Români din Transilvania" e una dintre cele mai vioaie şi mai pline de viaţă reviste din ţară. Personalitatea directorului ei, dl. *Ion Colfescu Delaturda,* îndică seriozitatea şi temeinicia publicaţiei.

*

Cronica Literară — caetul 1 din anul I, e o frumoasă realizare datorită harnicului dar modestului *Gh. Crişan* ajutat de neobositul poet *Ion Şiugariu.* Apare la Baia-Mare şi ne bucură nespus de ţinuta ce şi-a împus-o şi colaborările ce şi le-a ales.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No. 1. — IANUARIE 1939**

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

afirmarea

ondatori :
Const. Gh. Popescu

tavian Ruleanu

Anul IV. — No. 2—3. **FEBR.—MART. 1939.**

I. RENȚEA : Ciobănaşu

In acest număr semnează :

ION h. MUNTEANU
PETRE PAULESCU
LUCIAN BRETAN
EM. PAPAZISSU
D. HINOVEANU
MARIA A. DEMIAN
GEORGE ŞOIMU
I. UVANOVE
C. PÂRLEA
TITUS BILȚIU
OCTAVIAN RULEANU
STELIAN SEGARCEA
VICTOR MOIŞ
ELEFTERIE BEOCA
VASILE GAVRIŞIU
D. CINOVA
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No. 2-3. — FEBRUARIE—MARTIE 1939**

A patra şezătoare literară
organizată şi ţinută de revista noastră

Duminică 5 Martie c. la ora 11½ a. m. s'a ţinut, în sala teatrului orăşenesc din loc, cea de-a patra şezătoare literară organizată de slujitorii devotaţi ai revistei noastre, AFIRMAREA.

Prilejuitoare de înfrăţire românească şi de înălţare spirituală, şezătoarea s'a bucurat de atenţia unui public pricepător al cărui număr a întrecut capacitatea sălii. Acest fapt dovedeşte, pe de-o parte, necesitatea şi obişnuinţa unor astfel de preocupări liniştitoare şi înrămătoare, iar pe de alta, simpatia şi încrederea de care AFIRMAREA se bucură în rândurile acelora din mijlocul cărora a răsărit şi în mijlocul cărora se sbuciumă.

Pe scenă, în faţa unei mese, se găseşte scriitorul IOAN COLFESCU DELATURDA Preşedintele U. Z. R. din Transilvania, înconjorat de dnii: prof. dr. EUGEN SELEŞ dir. liceului M. Eminescu, CONST. GH. POPESCU şi OCT. RULEANU redactori ai revistei şi AUGUSTIN DRAGOMIR redactorul şef al ziarului cotidian CONŞTIINŢA ROMÂNĂ.

Cel dintâi vorbeşte dl profesor dr. EUGEN SELEŞ, directorul liceului Eminescu şi Preşedinte al Despărţământului judeţean al Astrei. Domnia-sa apreciază munca şi talentul celor doi redactori ai AFIRMĂREI, CONST. GH. POPESCU şi OCTAVIAN RULEANU, evidenţiind râvna şi entuziasmul cu care au condus până azi, în al patrulea an de existenţă această unică revistă. In cuvinte deosebite relevă prezenţa scriitorului IOAN COLFESCU DELATURDA, Preşedintele U. Z. R. din TRANSILVANIA, care înţelegând rostul unor astfel de manifestăţii, s'a alăturat, cu frumoase intenţiuni, tendinţelor urmărite de revista AFIRMAREA.

Dl AUGUSTIN DRAGOMIR redactorul şef al cotidianului local, CONŞTIINŢA ROMÂNĂ, salută în numele presei şi-al membrilor U. Z. R. din TRANSILVANIA — Uniune din care în afară de dsa, mai fac parte din judeţul nostru dnii: MIRCEA LAŢIA, red. la CONŞTIINŢA; GH. CRIŞAN dir. propietar al ziarului CRONICA din Baia-Mare; CONST. GH. POPESCU şi OCT. RULEANU redactorii AFIRMĂREI — pe Preşedintele Uniunei Ziariştilor Români din Transilvania, reliefând în acelaş timp personalitatea conferenţiarului de azi IOAN COLFESCU DELATURDA.

Şezătoarea *propriu zisă o deschide*
dl CONST. GH. POPESCU,
redactor al Afirmărei care, evocând individualitatea autorului de faţă şi analizându-i operile, spune următoarele:

Doamnelor şi Domnilor,

Vremurile pe cari suntem sortiţi să le înfruntăm, ne ostenesc tot mai mult nervii. Liniştea recreatoare serios stingherită de diversitatea incertitudinilor, opune vieţii tihnite, necurmate şi tot mai insistente ameninţări, roade ale unor neastâmpărate, uneltitoare şi aţâţătoare revendicări. Lumea, robită de grije, stăpânită de intrigi şi asaltată de vulgaritate, se iscodeşte fără pic de decenţă, se subminează fără scrupule şi se urmăreşte cu tendinţi de exterminare.

In astfel de împrejurări, neprevăzutul fiind în elementul său, îngrijorările sunt o îndreptăţită justificare a stărilor surescitătoare. Pare deci firesc să se deteste orice alte preocupări intelectuale pentru a se promo-

va, de unii, interese materiale pur egoiste, urmarite şi exploatate uneori până la repulsie, preferindu-se şi încurajându-se, în acelaş timp, de alţii, doar ameliorarea grijilor şi-a greutăţilor strict familiale.

Îndeletnicirile de natura acesteia de faţă, îndeletniciri prin intermediul cărora slujitorii **Afirmării** au mai avut cinstea şi plăcerea de a se întâlni, în câteva rânduri, cu publicul intelectual sătmărean, asemenea îndeletniciri, nu ştim dacă nu întâlnesc cumva astăzi, în conjuncturile amintite, reflexul vreunui sentiment de îngăduitoare compătimire ori de superioară ironie. In orice caz, pentru noi cei ce însufleţim — de foarte multe ori în în condiţiuni absolut neprielnice spiritului — o publicaţie cu aport modest, dar real, bine definit şi categoric în lumea râvnită a slovelor şi-a disciplinei de gândire; pentru noi slujitorii **Afirmării, obişnuiţi** a nu îngădui clipelor să fugă fără a ne lăsa şi urme cu bune amintiri, e o deosebită satisfacţie de a ne întâlni şi-acum, în al patrulea an de drumeţie pe calea gândirilor înălţătoare cu acelaş public încurajator, credincios şi înţelegător al rostului sufletului său şi-al năzuinţelor noastre.

Dar satisfacţiei de a ne întâlni din nou cu dvoastră, şi pentru a patru oară în realizările noastre, se alătură onoarea de avea pentru prima dată între noi şi alături de noi un scriitor de talia dlui **I. Colfescu Delaturda,** dir. revistei România Eroică şi Preşedinte al **U. Z. R.** din Transivania.

Am zis numai scriitor fără a mai adăuga acestei nobile şi uzurpate etichete nici un alt adjectiv ce-o însoţesc de-obiceiu. Socotim că nu mai e nevoie de nici un fel de atribute, pentrucă ne dăm seama cât de rară este sămânţa din care răsar scriitorii, adevăraţii scriitori, şi cât de puţin cultivată e la noi această seminţă atunci când atotputernicia se îndură a ni-o scoate în cale. Dsa face parte din rarul şireag de creatori ce n'au confundat niciodată literatura cu simplul fapt de a scrie; nu s'a inspirat dela nici un „maestru" consacrat de „cenacluri" prin umilitoare stăruinţi; nu s'a înconjurat de „grupări" spre a-şi face trambulină literară şi nu s'a consacrat susţinut prin impudicul sistem al auto-interviurilor plătite.

Nesensibilizat de mofturile presupuse distinse şi indispensabile atâtor amar de „literaţi" ori de „instruiţi", autorul **Ioan Colfescu Delaturda** s'a ridicat la autoritatea consacratoare a scriitorului, impus de temeinicia operilor dsale, opere bazate pe observaţii severe şi curajoase, culese din viaţa trăită, în cari ni s'au dezvoltat, prin exemplul faptei înălţătoare, adevăruri susţinute de intense şi juste reflexiuni, pentru a ni se reda prin fraze simple dar frumoase şi corect expuse, concluzii bine gândite.

Doamnelor şi Domnilor,

Dacă lectura este lăsată şi e necesar să fie lăsată la îndemâna şi gustul fiecăruia, ea fiind socotită ca o „săltare din vulg", scrisul nu poate aparţine oricui. Fiind socotit „un apanaj de noblete", îngrădirea lui, — aşa cum îngrădit este vinderea sării, a alcoolului ori tutunului, — ar trebui să fie una din elementarele preocupări ale acelor în grija cărora cade. Şi-ar trebui pentrucă, îndeletnicirea scrisului presupune, pe lângă anumite însuşiri, o continuă prietenie cu slova de orice fel, o înţelegere a puterii ei şi o perfectă cunoaştere a legilor ei. In această privinţă regretatul **Zarifopol,** scria cândva, prefaţând o serioasă lucrare ce-a făcut zgomot la timpul ei, că: **„scrisul n'ar trebui îngăduit decât acelor ce au în ur-**

POPAS ÎN LUT

de ION HORIA MUNTEANU

Deplâng legende, în vis, lângă noi
Ascultă în ritmul apusului clar,
Şi din unda de argint împleteşte
Şireaguri de perle şi mărgăritar.

Pe mâna-ţi albă, de ghiaţă,
Şi lângă tâmpla 'n cearcăn de lună,
Ascultă cum urcă un cântec de iele
Şi plânsul de ape, prin pâlnii de-alamă, cum sună.

Nu vezi prin pădurile veştede'n toamnă
Doar cerbul îşi plânge imaginea vie
Şi poate ninsoarea cu fete de sânge
Amintirea în linişte mie.

Atât îţi va rămâne în zori:
O lacrimă şi-un vis, cum un cântec,
Inima-ţi sfârtecată în lut
Va piguli-o nopţile pentru descântec...

ma lor cel puţin trei generaţii de ştiutori de carte".

Am făcut această observaţie introductivă la cele ce urmează a vă expune, cât mai condensat pentru a nu vă încerca răbdarea, conduşi de faptul că, din cauza anumitor intruşi toleraţi şi organizaţi în tabere cu tendinţi de susţinere şi tămâiere reciprocă, se ştirbeşte reputaţia literilor, înăbuşindu-se cunoaşterea adevăraţilor împletitori de slovă, cum e şi în cazul nostru de-acum cu scriitorul pe care vi-l vom prezinta independent de prezenţa dsale aci. Vi-l vom prezinta absolut independent ştiut fiind că **„omului înzestrat, cu adevărat talent, îi este absolut indiferentă judecata altuia despre operile sale; el are atâta încredere în puterea lui de expresie, încât şi când se aude lăudat şi când se aude criticat, în faţa şi-a aplauzelor şi-a bârfirilor ori indiferenţii, el îşi râde în barbă sigur fiind că foarte rar îl poate pricepe cineva mai bine şi-l poate aprecia mai exact decât se pricepe şi se apreciază el însuşi".** (Caragiale — Talentul.)

Dl. **Ioan Colfescu Delaturda** e un scriitor cu substanţa în el însuşi. Veţi recunoaşte că într'un covârşitor procent marea majoritate a muritorilor îşi capătă substanţa dela lumea dinafară. Fostul consilier al Curţii de Apel din Cluj, fiind încă din adolescenţă prieten şi admirator al slovei, cunoaşte astăzi temeinic tainele scrisului. Cu toate acestea, prin aceste părţi, e cunoscut şi apreciat mai mult prin situaţia socială de procuror al Curţii de Apel din Cluj — **ca şi cum o diplomă ori o suprafaţă socială ar indica vreo valoare personală, vreo tărie de caracter ori cine ştie ce deosebite însuşiri** — decât prin operile cu care a contribuit la reabilitarea, îmbogăţirea şi variaţia creaţiilor literare româneşti. E o nedreptăţire pe care mulţi nu se trudesc s'o pătrundă, pe care autorul de faţă o suportă îngăduitor, dar pe care noi ne-am hotărît, precum vedeţi, a o desvălui.

Activitatea dsale de scriitor a fost răsleţită în diverse publicaţii reliefate ca monitoare de prestigiu, e continuată de-un timp prin propria revistă **România Eroică** şi are ca elemente de susţinere o serie de preţioase lucrări apreciate elogios şi categorisite ca fiind străbătute de o vigoare filosofică de către personalităţi ca: **Rădulescu Motru, I. Lupaş, S. Mehedinţi, N. Cartojan, Gl. Crăiniceanu, Sebişanu** ş. a. personalităţi cari nu subscriu orice şi care nu se pretează la acte de complezenţă când e vorba de prestigiul ştiinţei ori reputaţia operilor noastre de artă.

Stimulat de vocaţie, scriitorul de azi debutează în lumea gândirilor compactate, înainte de existenţa fiinţei noastre, cu lucrarea de adolescenţă **„Fericirea Pământească"** apărută în 1902 în tipografia Astrei din Bucureşti, scriere prin care lasă să se întrezărească acelor cu autoritate dela masa literilor de-atunci, abilitatea meşteşugarului în domeniul slovei. Mai târziu, prin studiul **„Viaţa, Morală a Popoarelor şi Răsboiul Mondial"** studiu pe cât de instructiv pe atât de interesant, dominat de ideia că **„în viaţa popoarelor contează forţa lor morală, iar nu cea brutală şi că în dezvoltarea lor în cursul istoriei totul este datorit acestei forţe morale iar nu deslănţuirei instinctelor primitive",** autorul „analizează cu măestrie şi competenţă, concepţia popoarelor latine" pentru a ajunge la profeţia luminoasă şi deosebit de actuală a concluziei: **„Ne găsim în faţa a două concepţii diferite. Concepţia germano-ungurilor, eşind din instinctele primitive ale omului, şi cea a apusului, fiind fructul experienţei civilizaţiei de mii de ani. Cea din urmă reprezintă reflexia,**

SOARTA

de PETRE PAULESCU

Hm! Petre Paulescu, biet poet
Cu verighetă de baladă 'n deget;
A măsgălit pe scoarţe de caet
Şi-a scris şi-a şters elanuri, fără preget.

Şi-a adunat în manuscris necazuri
Şi s'a 'mbătat cu vorbe violete:
Nevoi? — el le-a trecut ca pe părleazuri
Şi a secat cascade de regrete.

A scris poeme multe... să ie numeri
Şi'n scrisul zilnic a 'njurat jidanii;
Azi e bătrân că umbre-i plâng pe umeri
Şi'n cuiul vremii îşi atârnă anii.

Prin luminişul vârstei mele sure
Aleargă stoluri grele de văpae;
Las reculegeri negre să mă fure
Şi friguri seci să mă îmbrace 'n strae.

solidaritatea socială şi internaţională, cealaltă reprezintă egoismul primitiv, una reprezintă viitorul şi alta trecutul".

Pe urma merituoasei **„Vieţi Morale a Popoarelor şi Răsboiul Mondial"**, autorul ei ni se dovedeşte în adevăr un psiholog serios, un observator rafinat dublat de un spirit critic de superioară factură.

„RĂSBOIU ŞI CIVILIZAŢIE" e o lucrare prilejuitoare de necontenită meditaţie şi-o socotim indispensabilă oricărui bun român. Apariţia ei îl găseşte pe Preşedintele de azi al U. Z. R. din T. consacrat. E o mostră de înţelepciune şi curaj „un rezumat de fapte constatate, de realităţi sufleteşti şi istorice" analizate meşteşugit „pentru a înălţa pe cititor la un nivel superior de idei, de simţiri şi de aspiraţiuni."

Izvorîtă pe urma revoltei „unui suflet sincer şi-a unei conştiinţi curate", **Răsboi şi Civilizaţie** „întemeiată pe spiritul biblic, culminând în ideia iubirei creştineşti, a revărsării eului propriu în sufletul umanităţii şi tinzând spre perfecţionare, spre Dumnezeu" induplecă lectorul şi-i dă noi puteri pe calea vieţii.

Şi-acum, oprindu-ne asupra celei din urmă scrieri: **SPIRIT ŞI MATERIE,** lucrare atât de încercuită de aprecierile criticei, deşi autorul ni-o spune categoric dela început că n'a scris-o şi nu scrie pentru a fi apreciat de critici, de academii, de învăţaţi ori de figurile reprezentative ale generaţiunilor, vom încerca a ne exprima în sensul înţelegerii noastre şi-a efectului lucrării asupra sipiritului nostru.

Tolstoi avea obiceiul să noteze „cu diferite calificative (mare, f. mare, considerabil) efectul produs de cărţile citite asupra spiritului său." In senz tolstoian **Spirit şi Materie** a avut asupra spiritului nostru un efect considerabil. Limpede, adevărată şi sinceră, **Spirit şi Materie** e rezultată pe urma călătoriei autorului prin viaţă. Adăpostită la temelia unei culturi alese, a unei analize pătrunzătoare şi-a unui impresionant curaj, e tălmăcită prin fraze simple de o desăvârşită claritate. E opera adevărată care va fi mereu modernă — înţelegem modern în senzul de prezent — va fi deci mereu prezentă, fiindcă e reală. Şi e reală fiindcă e bazată numai pe fapte. văzute, ştiute, simţite. Pe fapte concrete.

Cunoscător al publicului, autorul a sesizat meteahna timpului şi s'a ferit a lansa idei Toată lumea e îmbâcsită de idei şi de aceia cititorul s'a săturat de ele. Publicului nu-i mai trebuiesc idei fiindcă ideile cer meditaţii iar omenirea grăbită nu mai are timp pentru astfel de complicaţii, deşi **cunoscut ne este că nu există „bărbat cu oarecare pretenţie socială, femeile prin rangul soţului, care să nu se creadă îndatorat a se afişa instruit" şi deci resursă de idei.** Publicului de peste tot îi trebuiesc constatări. Autorul înţelegător şi-a meditat îndelung şi adânc propriile idei ,idei susţinute de simţ psihologic şi de realizării şi i-a dat lectorului, prin **Spirit şi Materie,** constatări. Constatăr reale, crude şi lămuritoare dar constătari.

Insuşindu-ne aprecierea de pe vremuri a publicistului **dr. I. Bran Lemeny,** convenim şi noi că scrierile dlui **I. Colfescu Delaturda,** şi mai cu seamă acesta din urmă, „ar trebui să figureze drept biblie pt. orice intelectual modern, în special român" şi adăugăm cu simţul nostru că, oricare din lucrările amintite, vor desmetici de orice toropeală a convenienţelor subjugatoare atât pe omul comun, nedeprins cu rigorile spiritului şi care nu crede decât ceeace simte ori vede, cât şi pe intelectualul subţiat de lectură continuă şi cu severă disciplină intelectulă.

Amândorura, operile autorului azi prezent între noi şi alături de noi, le va descoperi feţele adevărate ale vieţii, destăinuindule rostul existenţii pe acest sbuciumat pământ.

Dl OCTAVIAN RULEANU, redactor al Afirmărei, citeşte o simţită şi subtilă schiţă din volumul dsale, HIMERE, lucrare ce va apare în curând de sub tipar, în editura revistei.

Scriitorul IOAN COLFESCU DELATURDA, dir. revistei ROMÂNIA EROICĂ, dezvoltă, timp de o oră şi jumătate, argumentat şi entuziast, interesanta conferinţă: RAŢIUNEA DE EXISTENŢĂ A STATULUI ŞI POPORULUI ROMÂN, conferinţă care stimulează sentimentul mândriei româneşti pentru a crea în rândurile ascultătorilor o atmosferă de încredere în sine, de completă destindere sufletească şi de înălţătoare spiritualitate.

Astfel, cea de a patra şezătoare literară organizată de redactorii revistei şi ţinută sub auspiciile ASTREI şi AFIRMĂREI, se termină cu ceva înainte de ora două pe-o vreme primăvăratecă îmbietoare la viaţă şi zburdălnicie.

FRAGMENTE ISTORICE

Pregătirile sătmărenilor pentru primirea eroului Vasile Lucaciu

de LUCIAN BRETAN

Valoarea și tăria unui popor se cântărește după măsura în care acesta știe să-și cinstească și să-și glorifice eroii. Orice deviație dela această conduită este un semn categoric, un început de dovadă irefutabilă a decadenței, a insensibilității sale morale.

Ori, o națiune nu trăește prin posibilitățile sale economice, nici prin puterile sale militare, ci prin resorturile sale sufletești. Când isvoarele sufletești au secat, toate celelalte virtuți dispar încetul cu încetul pentru a dispare și poporul însuși.

Cea mai bună dovadă ni o dă Roma antică. Când virtuțile sufletești au dispărut, cu toată forța sa militară, cu toată bogăția sa imensă, a dispărut și ca stat și ca națiune propriu-zisă.

Cinstirea eroilor, a marilor slujitori ai neamului încă în viața lor, și cultul lor permanent și neîncetat după trecerea lor la cele vecinice, iată suprema și prima datorință patriotică a celor rămași în viață care trebue să se perpetueze din generație în generație, morții fiind socotiți rădăcinele unui neam.

Iată principiul de bază, iată dogma de credință ce ne călăuzește pe noi cei din grupul „*Afirmarea*“, crez căruia nu am încetat nici un moment să-i dăm expresie vie prin coloanele revistei noastre evocând faptele eroilor neamului românesc din trecutul îndepărtat sau mai apropiat, — și stăruind în special asupra acelora ce sunt produsul Sătmarului nostru. Și, spre fala acestui județ, ei nu sunt puțini și nici neînsemnați nu sunt.

Numai evocând trecutul putem judeca prezentul și aprecia asupra viitorului. Numai reproducând fapte de-a unor oameni întradevăr mari exaltăm spiritul patriotic în noi înșine și îl transplantăm și în alții. Nu expresiunile sforăitoare, bombastice, fac educația patriotică a cetățeanului, ci reproducerea faptelor crude, redate în mod fidel și cu toată simplicitatea lor.

Resditarea unor documente ce cu îndepărtarea vremilor par să dispară, credem a fi o faptă de mare folos întru atingerea țelului ce ni l-am propus. Le vom desgropa pe toate și când cele date în vileag ni se vor părea că sunt uitate, le vom reactualiza.

Pentru noi Sătmărenii nici o pildă mai vie nu ne poate sluji drept îndreptar întru comportarea noastră patriotică, față de Patrie și Neam, decât a campionului patriotismului implacabil, neînduplecat, *Dr. VASILE LUCACIU*, Leul dela Sișești.

Tot ce este în funcție de El e interesant și instructiv. Prin urmare, noi, cari ne-am propus ca prim țel cultul eroilor Sătmăreni, vom desvălui aci un mic colțișor din viața atât de bogată în evenimente a marelui dispărut. Va fi doar evenimentul de pe o singură zi, care însă marchează granița între un Imperiu prăbușit și începutul unui Stat nou format, desrobit, la formarea și *fondarea* căruia contribuția sa a fost enormă.

Din documentul reprodus aci mai jos în fragment, ne vom dumiri asupra felului cum au înțeles fiii recunoscători ai județului Satu-Mare să-și primească și să-și preaslăvească pe marele lor Apostol, pe Părintele lor sufletesc al tuturora.

E știut de mulți că, părintele *Vasile Lucaciu*, la isbucnirea războiului a plecat imediat în Țara Mamă a duce o vie acțiune pentru întrarea României alături de Marea Antantă împotriva puterilor Centrale pentru desrobirea Ardealului. După ce apoi Vechiul Regat a intrat în luptă, și-a continuat activitatea propagandistică în favoarea României și-a Ardealului său drag, în Italia, Franța, formând vestitele Legiuni Ardelene, ba chiar și în America.

După munca sa de o viață de om, după jertfele aduse în temnițele ungurești, după toată aceasta activitate quasi diplomatică din țările streine, desvoltată în cursul războiului, un imperativ patriotic dicta ca acel reîntors în colțul său de Țară atât de iubit, — după-ce reușise să dărâme Carpații ca hotar despărțitor dintre frați, — să fie primit din partea confraților, tovarășilor conluptători sau descendenți ai acestora, așa cum se cade și cu tot entuziasmul cuvenit unui luptător de talia Drului VASILE LUCACIU.

Spre a ne putea da seama, noi și generația viitoare, de modul cum s'au achitat cei din generația *UNIREI*, din Județul Satu-Mare de aceasta datorie, să ne servească ca document istoric, pe care îl reproducem numai fragmentar și numai cu privire la tema ce interesează azi, următorul

„*PROCES VERBAL*“

„Luat în Satu-Mare la 8 Sept. 1919, în adunarea consultativă a intelectualilor și fruntașilor români din jud. Satu-Mare conchemată pe baza convocatorului care sună astfel:“

„Stimate Domnule,“

„Ne-a sosit fericita ştire, că iubitul părinte al nostru şi a întreg poporului românesc Dr. VASILE LUCACIU parochul Sişeştilor şi membru al Consiliului Dirigent după o absenţă de cinci ani şi după o minunată muncă pentru realizarea idealului nostru naţional acuşi va sosi acasă, în mijlocul nostru, în judeţul său natal, în Satu-Mare.“

„Saltă la ştirea aceasta inima fiecărui bun şi cinstit român de sfântă bucurie. Avem însă şi o datorie şi aceasta ca să-l primim cu vrednicie şi cu dreptate.“

„Drept aceea ne adresăm şi către D-Voastre ca şi către un cinstit şi conştient român ca pentru a stabili modalităţile şi formele de primire să binevoiţi a Vă prezenta în ziua de 8 Sept. st. n. la conferinţa ce se va ţine în sala sfatului oraşului Satu-Mare la ora 10 a. m.“

„Suntem convinşi, că în tot cazul veţi fi prezenţi la această importantă conferinţă, adecă la împlinirea datoriei noastre faţă de fala noastră, faţă de mândria întreg neamului românesc.“

„Rămânem şi până la revedere cu stimă:

Romul Marchiş mp. archidiacon, Atanasiu Demian mp. proprietar, Victor Anderco mp. paroch, Dr. G. Oşianu mp. advocat, Dr. Aug. Mircea mp. advocat, Ioan Ternovan mp. paroch.“

„Intelectualii mireni şi preoţi ai jud. Satu-Mare în fruntea ţărănimei judeţene s'au întrunit azi la 8/IX. 1919 în sala sfatului oraşului Satu-Mare la orele 10 a. m. fiind de faţă toţi cei invitaţi în număr foarte mare.“

„Dl. At. Demian proprietar în Tăuţii de jos ca unul dintre convocatori salută adunarea exprimându-şi părerea de bine, că s'au prezentat un aşa impozant număr de concetăţeni şi buni români, totodată le mulţumeşte şi îi roagă, ca să se constituiască în sedinţă, alegându-şi un president şi un secretar.“

„Cu aclamaţiuni şi unanim se alege de president şi un secretar părintele protopop Iosif Pataki din Săsari.“

„Dl. Prezident expune în frumoase cuvinte motivele acestei întruniri, cari sunt stabilirea modalităţilor şi formelor cu cari avem să-l primim, când va sosi în judeţ, acasă, părintele Dr. VASILE LUCACIU, parochul Sişeştilor.“

„In schimbul de opiniuni şi propuneri se decide unanim, că românii judeţului Satu-Mare să simt nu numai mândri, ci şi datori de a primi pre acest iubit, mare şi vrednic bărbat al intreg neamului românesc şi fiu al acestui judeţ. Toată viaţa lui Dr. VASILE LUCACIU este o carte deschisă de mari şi româneşti fapte, de muncă şi martiriu depuse pentru progresul neamului şi pentru realizarea idealului naţional azi înfăptuit, recunoscându-se astfel de cel mai remarcabil bărbat al istoriei noastre contimporane.“

„Toată adunarea unanim este convinsă, că primirea lui trebue să fie cât de impozantă şi solemnă. Pentru aceea adunarea decide, ca păr. Vasile Lucaciu se fie invitat de a se reîntoarce cât se poate de curând în mijlocul nostru, cerându-i-se, ca să notifice, previe, sosirea sa în judeţ. Spre a putea răspunde dorinţei generale a tuturor românilor din Satu-Mare ca iubitul bărbat să fie cât de sărbătoreşte primit, se alege o comisiune, care va avea însărcinarea, de a elabora toate ce se referă la această primire. In comisiunea această centrală cu sediul în oraşul Satu-Mare se aleg următorii Domni: Alexandru Racoţi prefect, Romul Marchiş archidiac., Colonel Oprescu, Colonel Hidu, Lt. Colonel Bălănescu, Dr. Silviu Pop prezidentul Tribunalului Satu-Mare, Dariu Pop revizor şcolar al judeţului, Dr. Carol Barbul subprefectul judeţului, Aug. Ferenţiu primarul oraşului, Dr. Oct. Pop senator, Dr. Vas. Lohan directorul lic. „Mih. Eminescu“, prof. Vas. Ardeleanu, Maiorul J. Munteanu cd. comp. de jandarmi, Dr. Traian Erdeli primpretor, Dr. A. Doboşi adv.“

SE AUDE O DOINĂ

de **D. HINOVEANU**

Codrule bătut de ploi
Ca săracul de nevoi,
Pe goruni cu chipul falnic
Cântă Cuc din Lume, jalnic.

Codrule bătrân, din munte,
Cu dureri de nopţi pe frunte,
Cu poteci şi largi poene
Afundate 'n somn de gene.

Badea-i dus prin vremuri sure
După văi cu ochi de mure;
Gol adânc pe mândre maluri
Sue 'n boltă negre valuri...

Codrule bătut de ploi
Ca săracul de nevoi,
Pe goruni cu chipul falnic
Cânta Cuc din Lume, jalnic...

„Primind domnii susnumiți acest rol, adunarea îi însărcinează, ca pe așteptatul părinte Dr VASILE LUCACIU să-l salute prin o delegațiune de trei membri încă pe drumul înainte de a intra în județ, fie în orașul Cluj, fie în Oradea-Mare, pe unde și-ar lua calea, iar la graniță pe unde ar intra în județ, să-l salute prin o altă comisiune.“

In continuare, apoi, procesul verbal ne mai vestește următoarele:

„Adunarea de azi a românilor din jud. Satu-Mare, când cu bucurie și mare fericire așteaptă sosirea iubitului părinte Dr. Vasile Lucaciu și să pregătește să-l primească cu vrednicie și dreptate, aduce următorul decis cu desăvârșită unanimitate: — “

„a) Cu cea mai curată și românească bucurie îl așteaptă și-l va primi pe Părintele Dr. VASILE LUCACIU, pe marele și vrednicul luptător și realizator al idealului național: UNIREA TUTUROR ROMÂNILOR ÎN LIBERA ȘI INDEPENDENTA ROMÂNIE-MARE.“

„c) Această rezoluțiune unanimă a tuturor românilor din județ, se aduce la cunoștința părintelui iubit Dr. Vasile Lucaciu, paroch al Sișeștilor și membru al Consiliului Dirigent Român din Transilvania“ . . . etc. . . . etc.

„De verificatori ai acestui proces verbal se aleg: Mult On. Domn Gheorghe Stanciu paroch-protopop și Dl. Dariu Pop revizor școlar al jud. Satu-Mare.“

„Nefiind alte obiecte, prezidentul mulțumind adunării pentru patriotica atitudine, declară adunarea de închisă.“

„Satu-Mare, la 8 Septemvrie 1919. Alexandru Stan mp., president, — Iosif Pataki mp. notar ad hoc.“

„Că prezentul proces verbal este întru toate conform cu spiritul, expunerile și decisiunile adunării și a opiniei publice, adeverim ca verificatori și iscălim.“

„In Satu-Mare la 8 Sept. 1919. Dariu Pop mp., verificator, — George Stanciu mp., verificator.“

Așa a fost pregătită primirea eroului Dr. Vasile Lucaciu, de românii județului Satu-Mare. Insă, în fapt, primirea s'a realizat altcum. Entuziasmul popular a depășit toate planurile ceremonioase ale comitetului. Primirea s'a transformat din entusiasm în delir, iar părintele Dr. Vasile Lucaciu, parohul Sișeștilor, fusese primit mai mult ca un Suveran. Poporul i-a ieșit înainte cu prapori, în frunte cu preoții îmbrăcați în odăjdii sărutându-i până și poalele hainelor. A fost pretutindeni strigăte de urale, lacrimi de bucurie și fericire.

Tot așa și în alte județe. Scriitorul acestor rânduri pe-atunci ofițer în Armată am fost martorul primirei sale în sala Prefecturei Județului Maramureș, unde sărbătoritul a copleșit adunarea cetățenească cu puternica și robusta-i personalitate, iar fericirea și bucuria n'a cunoscut margini. N'au rămas ochi neînlăcrimați de bucurie și fericire, iar sărbătoritul, animat desigur de aceleaș sentimente și copleșit de dragostea națiunei recunoscătoare, plângea și el.

Minunate vremuri, de ce oare ați trecut? De ce nu mai puteți voi reveni sub alt respect, pentru alte fapte și întâmplări, dar cu aceiași intensitate?

Sigur că acei ce le-au trăit sunt mândri de ele și în sufletul lor le regretă că nu se mai repetă, iar cei ce le cunosc numai pe cale indirectă, trebue să le dorească!

Structura sufletească a omului poruncește ca nu numai să cunoască istoria, dar să caute a o trăi într'o exaltare spirituală permanentă.

Să facem deci făgăduință solemnă, că învățăturile istoriei Neamului Românesc le vom adânci din tot sufletul și, ca o consecință indestructibilă a moralei pe care ne învață istoria acestui popor, mai presus de toate, *ne vom cinsti eroii!*

DESCHIDEȚI, ÎNGERI, PORȚILE UITĂRII ...

Lui D. Anastasescu-Diana

de **EM. PAPAZISSU**

Deschideți, îngeri, porțile uitării,
Să intre sufletul meu, sfâșiatul ...
A pătimit precum Crucificatul
Și-l arde, acuma setea destrămării.

Nu și-a trăit în lume 'ntreg veleatul
Și n'a gustat din cupa desfătării ...
In drmu-i, crinii milei și-ai iertării
A persărat ... Acesta-i fu păcatul.

Ba mai e unul: înstelate perne
De poezie a 'mpletit să-și pună
Pe ele capul toți câți plâng sub lună.

Deschideți, îngeri, porțile eterne
Ca să-l primească 'n templu-i vast uitarea,
De patimi și — amintiri izbăvitoarea !

DESFIGURARE

de OCTAVIAN RUCEANU

Merge parcă de ani... Paşi mulţi şi mărunţi, pe-un caldarâm oglindă. Picioarele se încurcă în zigzaguri echilibristice. Nu simte nimic. Un gol imens, ca prăpastia veşniciei, îl paşte din urmă. Iar de sus îl năpăstueşte, concetrat şi tăios, lacrimi de nouri îngemânaţi de goana vraiştei tomnatice.

Scurt popas uneori. Intre două străzi adormite în lacul răpăiturii ţârâitoare, ca greerii înnebuniţi de cântec... Apoi păseşte iar... Cu greul vieţii încovoindu-i spinarea. Trupul îi este moloz de inerţie.

Ce vrea oare Dumitru Paltin? Nu-şi poate preciza nici el. Deocamdată se 'ndreaptă spre sărăcia lăcaşului său. O biată cameră în subsolul unui imobil periferic Un muncitor de fabrică n'are drept la mai mult. Dar acum n'are gânduri... A întârziat cam mult la bodega de lângă fabrică, cinstind cu prietenii un vin chihlimbariu. Parecă nici nu vede bine. Ca nu de altă dată, acum e liniştit. Alteori, când bea, înjura şi ţipa... Câte scandaluri n'a avut el! Şi câte răbufniri de lovituri polităşte nu i-a înmuiat trupul lui de vlăjgan! Şi-acum o greutate neexplicabilă îi ţintueşte cu piroane, carnea.

Se caută cu mâinile lui osoase. Degetele noduroase se plimbă răvăşit de-alungul hainelor O încleire de atingere ca de melc, i se întinde pe degete şi-apoi în sus, până la creer. Senzaţia de frig i se prelinge printr'un tremur intern. Picioarele le simte grele, parcă nu sânt ale lui. Iar capul din nou îi vâjâe. Şi n'a băut prea mult. Cercul de foc al încheieturii craniale îl strânge iarăşi...

Merge uitat, ca pornit din veac, spre alt tărâm... Oraşul pustiu. Un lac de mociriă, în care se bălăbăceşte figura lui descompusă. Priveşte mai atent asfaltul. A înnoptat. Şi gălbeneala stacojie a firicelului de lumină bolnavă din becuri, se hlizeşte deşănţat pe luciul mat al străzii...

Faţa lui i se pare hidoasă... Are mâini lungi... fără carne... iar capul de nerecunoscut. E transpunerea spectrului său, trecut peste aripele morţii. Se strânge mai tare în el... Suflă aevea un vânt ce ustură. Ochiul se pierde în viziunea scabroasă. Caută să uite. Să păşească mai hotărît spre casă. Dar puterile nu-l lasă. Şi capul înclină... O greutate îl cambrează cu viziunea în jos. Ar vrea să-şi plimbe privirile spre jocul de lumini şi umbre ce-i stau în faţă. Nu poate însă.

Neliniştea i-a pătruns în sânge, ca o pulbere de explozibile. S'a aprins, şi el nu poate lupta. De ce-şi vede propriu-i trup lipsit de carne? Ce are el cu scheletul lui Dumitru Paltin?

Atenţia şi-a pierdut-o. Nu-i capabil nici de cel mai mic raţionament. Numai capul caută căderea. Şi ploaia îi răpăe hainele, cum s'ar scurge pe ulucele caselor. Şiroae de ploaie. Poate şi de sudoare. Işi şterge fruntea binişor... Acum are fierbinţeli... Gestul îl observă pe caldarâm în oglinda obsedantă. Se cutremură. Şi-a atins putreziciunea. Scheletul său îl ameninţă. O năvală de sunete sacadate îl frige tumultuos. Urechile-i ţiue grozav, aşa cum infernul aplică pedepsele celor sortiţi gheenei. Vrea să fugă, să scape de coşmar. Nu vede însă pe nimeni. Oraşu-i mort... Doar ploaia e prezentă, cu burniţarea ei rece şi strivitoare.

Fuge... Se mişcă. Nu ştie dacă merge bine... Şi scheletul lui vine ameninţător. Mii de vârtejuri asonante se precipită într'o simfonie macabră, ce-i sfărâmă creerii în pulbere. Hău...

A ajuns acum. E acasă. Dar e întuneric. Se teme de lumină. Frig peste tot. Geamul doarme cu vremea. Numai ploaia ţine ornicul timpului. Altcumva haosul ar reduce universul la nefiinţă. Se odihneşte. Pe un obiect oarecare.

Totuşi s'aprindă ceva. Nu poate sta aşa. Izbucnirea de chibrit somnoros îi aminteşte locuinţa. Fereastra îl salută c'o strâmbătură în care se conturează scheletul. Vedenia îi doboară moalele capului. Se lasă încet, în jos, fără gânduri si sperante. Scheletul a pătruns prin geam, şi-acum e lângă el. Il atinge uşor, c'o mişcare abruptă în încheieturile oaselor. Pârâituri uscate.

Dumitru Paltin e inert. Gura-i e încleştată. Doar pe la colţuri încearcă să întreţină vieaţa, câteva stropuri de salivă. Scheletul parcă şi vorbeşte.

Vorbele sânt suflate, întretăiate, pornite din cavernele nefiinţelor. Scheletul îi cere socoteală. L-a vândut, în vieaţă fiind. L-a designat facultăţii de medicină, să fie batjocură studenţilor. De ce l-a vândut pe bani? Să bea, de sigur. L-a băut... I-a nimicit odihna... odihna. Cine n'are dreptul la odihnă? Trupul îşi cere vieaţa prin moarte. Li-

nistea împărăției eterne. Legea repaosului veșnic.

Și Paltin și-a vândut scheletul să-l bea. Nu se poate. Scheletul a prins viață înainte de transfigurarea morții. A venit să-i ceară socoteală... Cuvintele scheletului curg într'una ca o apă cu mâl muntos. Și vin stânci și bârne.

Dumitru Paltin dă din mâini. Il strivește greutatea invizibilă. Se înnecă. Incearcă să lupte cu vedenia Dar mâinile scheletului se înfing puternic, ca zarurile condamnaților la moarte.

Apoi s'a făcut liniște, să o pipăi material. A sunat pe undeva o bătae de clopot în noapte. Bătae sfântă, luminoasă de inimi. Și inima lui Paltin pare mai ușurată. Iarăși îl încinge căldura... Va deschide ușile să între aer și ploae.

Unde e oare scheletul? Pieptul i se buciumă ca o pasăre captivă. Deschide ușile. Ce miracol există oare dincolo de casa lui? Se va liniști de sigur, dacă va pleca. Ori unde. Va pleca. Inainte,înainte până la potolirea cea mare.

Pornește. Ploaia a stat. Tăcere. Câte un ușor țârâit de picuri adormiți pe sghiaburi, se mai aud. E acum singur.

Merge din nou. Fără țintă. Un sergent de stradă îl fixează scrutător. El răspunde cu metalul turbure al ochilor săi. Dar ce vede? Sergentul se imaterializează... Hainele-i sboară... Și totuși nu se mișcă nimic... E scheletul său. Al lui. A lui Dumitru Paltin. Cine e Paltin? Nu-l cunoaște.

Scheletul înaintează, cu plescăiri mari, sonore. Nici el nu stă. A întins piciorul, drept fără șovăire. A pocnit însă ceva.. Așa ca oasele strivite. Invălmășeala creemlui fulgerat îl arde greu... Vedenia i-a atins mâna... Răsuflă din plin... Și fuge... fără să se miște... Negură... Abiz pe lumi amorțite...

— — — — — — — — — — —

Dimineața, trecătorii au găsit un trup încordat, cu pecetea desfigurării unui schelet.

UN SFAT

dir. edit. **Cugetarea** care a tipărit, nu de mult, lucrarea dlor B. Iordan și L. Predescu, **CARAGIALE.**

Volumul, despre Caragiale,
De vreți să-l știți epuizat,
Printre lectori, ceva parale,
Nu ar strica de'mprăștiat...

Const. Gh. Popescu

ȚĂRMURI VECHI

PE DRUM CU PLOPI

Domnului VICTOR PAPILIAN

de D. HINOVEANU

Pe drum cu plopi și cântece din fluer
Mai vin să văd apusuri vechi în pară,
S'aud tălăngi pe jirovi cum întoarnă
Pe văi de somn albastru duh de vară.

Pe uliți largi, ca altădată, timpul
Să ni-l ghicim prin zodii împreună...
Ne-or urmări salcâmi bătrâni în noapte
Și va cădea pe ciuturi clar de lună...

Luceferi vor privi adânc în ape,
Drum lung pe jos, toiege de oier, —
Ne vor ieși în cale mumele pădurii
Și noi vom zice că plecăm în cer.

Își va aprinde satul nostru lămpi,
Vor râde mulți copii de nopți la geamuri
Și vișinii lui tata lângă poartă
Vor flutura poeme mici din ramuri.

Un vânt din nord va trece peste țarini
Și va intra cu heruvimi prin sat.
O ceată de pândari din alte vremuri
Vor povesti la ulmul înoptat.

Vom face iar din gând amnar de stele
Și vom pluti pe ape duh de adevăr,
Ne va părea vecia prea departe
Și vor clipi prin aer flori de măr...

Va duce gându 'n umeri albi dumineci
Și va cădea din culmi o seară lină,
Ne vom opri la un răscruci cu prieteni
Și-om bea din ape de demult lumină.

De va porni pe depărtări vreo iarnă
Și vor clipi pădurile în ger,
Ne vom afla 'n vecini la șezătoare
Și vom băsmi la oameni că venim din cer...

De nu ne-or crede nu-i cu supărare,
Le-a sta pe ochi odihnă de viață,
Vom mai rămâne lângă ei cu glume
Și vom intra apoi cu smeii 'n ceată.

S'or bucura pe umbra noastră câinii
Și vor privi la noi prin noaptea clară,
Fântânile 'n tăcere de zăpadă
Vor urmări pe cer vreo stea polară...

Femeia în lumina însușirilor justificatoare a aspirațiunilor ei

de MARIA A. DEMIAN

Unul din principalele elemente dinamice în viața socială și chiar în civilizația popoarelor a fost în toate timpurile, femeia. Femei, cari au avut rol important și s'au evidențiat în cursul istoriei au fost multe, deși femeia în general n'a avut situația privilegiată a bărbatului și nici nu s'a bucurat de aceleași drepturi ca el.

In timpurile vechi, religiile păgâne, concepția socială politică, nu-i acordau femeii niciun favor. Erau considerate sclave ale bărbatului. Doar în Egipt, de unde avem primele urme de civilizație, e considerată femeia ca podoaba căminului. Datoria de a-și cinsti și îngriji nevasta era lege pentru vechii egipteni. La romani, la început, femeia e sub tutela totală a bărbatului; mai târziu însă se emancipează în așa măsură, încât devine nu numai stăpână, dar chiar tirană în casa ei. In India, găsim în „cărțile sfinte" unde se cuprind toate legile și felul de viață a acestui mare popor, pasagii, care favorizează în mod vădit femeia. Evul mediu, epocă întunecată, a fost trist și pentru femeie. S'a eliberat abia în timpul marelor revoluții, ca apoi, din saloane, să dirijeze viața culturală și chiar cea de stat.

Femeia până azi, adevărat, a produs relativ puțin, însă promite a realiza mai mult decât bărbatul.

Ele își dau seama cu ce zestre minunată le-a împodobit Dumnezeu încoronându-le cu aureola maternității, simțul datoriei, al demnității individuale și colective, însușiri ce le stăpânesc mai accentuat decât pe bărbați. Cu inteligența și cu spiritul ei de adaptare femeia va fi o forță care se va impune. Până azi bărbatul e acela, care a săvârșit aproape toate operile mari, însă femeia a întreținut din căminul ei flacăra înfăptuirilor bărbătești. Acel bărbat, care răsbește în viață, munca căruia e încoronată cu succes are întotdeuna lângă el, o femeie „la femme inspiratrice", care crede în el și îl conduce spre realizări cât mai perfecte. Din înfăptuirile bărbaților și din operile de artă din orice domeniu, cu drept cuvânt își cer partea lor și femeile, cari au inspirat geniile creatoare. *Izabella* a Spaniei a stat alături de *Columb* și a crezut în el și acestui fapt i se datorește descoperirea Americei. Sau în domeniul artei, fără *Cosima V. Bülow, Wagner* n'ar fi scris niciodată opera „Parsifal". Femeia prin subtilitatea ei pătrunde mai ușor în tainele adevăratei arte. Dovada e că, poetul cel mai de seamă a tuturor timpurilor a fost o femeie: *Sapho*. Ea n'a fost întrecută de nici o lyră mânuită de bărbat. Din cununa de flori a acestei vraje n'au mai rămas decât câteva petale, cari totuși păstrează mireasma întregii primăveri elenice și deșteaptă în noi ecoul nemuritoarelor fericiri și dureri.

Viața internă a femeii e mai intensă decât a bărbatului. Chiar această intensitate a manifestărilor ei sufletești o face neînțeleasă de bărbat. Se obișnuește a spune că, fiecare feemie e o problemă de nedesslegat. Insă chiar acest fel de a fi, îi dă femeii puterea de care se folosește așa de bine în viață. Căci doar nici catolicismul nu caută să lămurească nimic și totuși rămâne cea mai mare putere a lumii, pe când protestanismul încearcă să explice tot și din acest motiv se pulverizează. Cele mai mari lucruri în viață s'au impus tocmai prin acest misticism care le înconjoară.

Viața pe care o trăim pe acest pământ e căptușită numai cu presupuneri. Singurul punct de reper e religia, în care se adâncește atât de sublim femeia. Foarte multe femei înțelepte își găsesc mângâerea lângă un altar, unde la lumina unei palide candele contemplează adevăruri eterne și își umple viața cu fapte creștinești îngrijind pe cei bolnavi, îmbrăcând pe cei goi și hrănind pe cei flămânzi. Și având conștiința împăcată, dobândește sigur fericirea căci ea, nu rezidă în stele ci în noi înșine. Fericirea, adevărat e relativă, dar în orice caz e în noi ascunsă. Femeia înțelege că, e vreme pierdută să ne cerșim fericirea dela alții cari, înșiși nu o au. Știe că trebue să ne purtăm necazurile singuri căci asta ne va oțeli în viață. Ducând propriele noastre lupte până la capăt, vom avea într'o zi pace, pace pentru toți, chiar și pentru cel înfrânt, dacă a încercat să facă tot ce i-a stat în putință.

Femeile sunt mai puțin egoiste decât bărbații. Adeseori nu cunosc valoarea banului, totuși au simțul realității foarte pronunțat. Femeia înțelege că ceeace păstrezi pentru tine vei pierde, ceeace dăruești e al tău pe veci și că banul otrăvește mintea și usucă inima. Ceeace ne folosește într'adevăr nu se dobândește cu parale multe, numai lucrurile de prisos costă scump. Tot ce este, într'adevăr, frumos nu se cumpără cu bani. Nu dăm bani ca să putem vedea frumusețile naturii și să asistăm la apusul soarelui. Păsările ne cântă fără plată și nu este taxă de intrare în teatrul nopții înstelate. Mulțumirea și pacea mai curând înfloresc într'o casă dela țară, decât în palatele luxoase dela orașe. De altcum cred că planul pri-

mului oraș a fost întocmit de diavol deaceea Dumnezeu a ținut să dărâme turnul Babilonului.

AXEL MUNTHE, celebrul medic și scriitor mărturisește: *„In deobște prețuesc mai mult femeile decât bărbații. Sunt mult mai curagioase suferă și mor cu mai multă noblețâ decât ei, au mai multă milă și mai puțină vanitate.“* Pe femei în genere, instinctul le poartă mai sigur în viață, decât pe bărbați vanitatea.

Insuși iubirea e ceva mult mai de preț pentru femeie decât pentru bărbat. Pentru ea iubirea e tot, și nu e chestiune de simțuri, ci mai mult de suflet. Nici un bărbat fie el cât de excepțional, n'a putut scăpa de dorul de a sluji unei femei. *GOETHE*, sigur, a fost unul din cei mai desăvârșiți bărbați și nimeni nu l-a întrecut în versuri închinate iubirii lui la vârsta de 80 de ani, față de o fată de 18, *Ulriche*.

In ce privește căsătoria, la bărbat iubirea moare de moarte naturală în căsnicie, pe când la femeie ea adesea trăește până târziu, poate până la capăt, preschimbată într'o duioșie de mamă pentru eroul decăzut al visurilor ei. Viața adevărată a unei femeei începe, în căsnicie și în special în momentul când ea devine *mamă*. Importanța femeii în căsnicie e ceva prea cunoscut pentru ca să trebuiască să insist asupra ei. Femeia schimbă bărbatul în lup sau în miel, după cât e de inteligentă. Iar datorită privilegiilor psihologice pe care îi le oferă maternitatea, face ca în familie să s'aprindă candela cultului și a graiului pe altarul la care s'a închinat, și mama. Copii vorbesc limba mamei și își modelează sufletul după tiparul sufletesc al ei.

Femeia ca individ stăpânește societatea și are zilele ei de glorie datorită inteligenții de care dispune, prin demnitatea pe care o are, prin rangul social, prin cunoștințele pe care și le însușește, prin cumințenia sau bunătatea ei, nu rareori prin frumusețe și foarte des prin intrigă, pe care trebue să recunoaștem, că tot femeile le știu țese cu mai multă măestrie. Insă femeile au înțeles din primul moment ce pot să facă cu puteri unite. Strânse în grupuri, în asociații, fie oricare denumirea ce li se dă, sunt un element care se impune, sunt adânc pătrunse de sentimentul demnității colective. Ca să te poți disciplina trebue să te organizezi. Asociațiile femeiești sunt totdeauna la înălțime, lucru rar la societățile bărbaților. Cât despre solidaritatea femeilor ne poate convinge exemplul femeilor ucrainene, cea mai formidabilă dovadă de unitate, care prin contribuția zilnică a fiecăreia de un singur ou, au zidit un palat, care a devenit centrul de cultură și de civilizația ucraineană.

In timpul din urmă femeia s'a redeșteptat din letargia de după războiu. Ea a înțeles că nu are dreptul să stea izolată dintr'un egoism, sau falsă modestie, adâncită în preocupările ei individuale oricât de însemnate ar fi ele, că așa nu va putea răspunde chemării societății, care singură e în stare să promoveze aspirațiile, interesele, gloria s'au decăderea unui popor. Iar cu noule orizonturi ce i se deschid, ea trebue să-și liniștească conștiința răspunzând cu demnitate rolului ei, ridicându-și neamul din depresiunea morală în care se află. Femeia nu va stânjeni pe bărbat, întru nimic, în culegerea roadelor muncii lui, căci împlinirea chemării fiecăreia trebue pusă în lumina darurilor pe care omul le-a primit dela Dumnezeu, iar această chemare își are sferele, profesiunile și specialitățile cele mai felurite. In viitor dacă femeia va lucra alături de bărbat, va introduce în viața lor inovații fericite, vor simplifica multe lucruri și vor cârmui omenirea în ape mai liniștite veghiind la cel mai mare bun al omenirii, pacea. Femeia va face să triumfe ideia păcii fiindcă nimeni nu poate apăra mai bine viața, decât acelea cari o dau.

MĂRAMĂ DE SEARĂ

de D. HINOVEANU

Pădurea ta cu basme, tot așa de naltă,
S'a 'ntunecat cu bolta laolaltă.
Cărări cu flori ce-au dispărut în carte
Își îndulcesc în rouă chip de moarte...

Din umbra unui tei, bătrân de strajă,
Pornește lin un cântec plin de vrajă.
Bolnav de dor, rămâne 'n noapte sur
Căutând pe șesul negru urme de azur...

TU EȘTI CUCOANĂ...

de GEORGE ȘOIMU

Părinții tăi n'ar vrea să-mi fii soție
Eu sunt țăran cu-opinci și cu țurcană,
Ne-am fi iubit așa o veșnicie
De n'ai fi fost iubita mea: cucoană.

Tu porți mătase 'n sânge și e greu
Să înțelegi ce farmec e în crâng,
Tu ai trăit ascunsă în muzeu
Și nu ca mine'n iesle, un nătâng...

Luminile de viață 'n pensioane
Pentru cultură tu le-ai ars pe rug.
Eu nu știu carte, singura știință:
E brazda mea și fiarele de plug.

(Din volumul **„Chenare de sinceritate“**)

CU GENE'N SOMN DE LACRIMI

de I. UVANOVE

Cu gene 'n somn de lacrămi,
Invăluit în pară de depărtări durute,
Pornesc în noapte albă pe sub arcade mute...
Pe drum cu plopi bătrâni şi lanuri înspicate,
Pe unde dorm în pulbere nădejdi din slăvi uitate...

Cu gene 'n somn de lacrămi, în cântec alb ascult
Cum trec poeni de visuri cu melodii demult,
Şi plâng pe coarde sure întinse văi de gând
Şi trec prin suflet ape în ton de seară blând...

Cu gene 'n somn de lacrămi, îndurerată doamnă,
Adun din cer de ape senin înalt de toamnă, —
Şi mă gândesc în noapte la zile care au fost
Şi spun cu mine plopii poeme pederost.

Cu gene 'n somn de lacrămi e parcul plin de flori
Şi pleacă 'n lume dorul din plopi tremurători...
Trec văi adânci prin suflet cu glasuri de fanfară
Şi cad în mine linişti din cerul trist de vară...

Cu gene 'n somn de lacrămi trecutul trece 'n fum
Şi dorm cu noaptea anii în pulberea din drum,
Invăluit în pară de depărtări durute
Ascult viori de stele pe sub arcade mute...

Cu gene 'n somn de lacrămi pornesc în noapte lină
Si bat spre gând cu plopii ploi limpezi de lumină, —
Si-ai vrea s'apuci luceferi din noapte când întuneci,
Dar trist pe ţărm de ape în somn adânc aluneci.

ULTIMA IARNA

de C. PÂRLEA

Acum, când în iarna aceasta amurguri cântă'n ninsoare
Şi plânge 'ntre crengi rândunica ruginile noastre, departe,
Să vii pe drumul de ceaţă şi cântă din harfele sparte
Doinirile prinse'n tristeţea crestată pe tâmplă de soare.

Oraşul frânt geme'n durere şi'n parcuri ning vămile toate,
Plecarea ta plânge pe geană de lacrimi jucate'n acord...
Să nu-mi scrii cuvintele triste şi nici pe zăpezi de fiord
Să 'nchegi nostalgiile tale în cântecul frunzelor moarte..

Nu-mi duce nădejdile mele, departe, pe drumuri de ape
Şi nici în slove nu-mi scrie tristeţile tale ciudate,
Vreodată, în ritmul de doliu, tot moartea veni-va departe
Să-mi cânte prohodul din urmă şi'n lespezi groparul să sape...

FOLKLOR.

Povestea comunei Săpânța din Maramureș

Istorisită de Untyu Ștefan Pop Tyitru gyin Săpânța

de TITUS BICȚIU D.

Apoi, așa-i gye treabă, domnyișor, că p'acele vremnyi, cu v(o)a 700 gye anyi și mai mulți înaintye: „Impărățâia", după un războiu, o dat „Maramurăș Apă Rece" la patru tyisturi mari șâ unu gyint ei o fost „Baron Pop", care o ptyicat aici în Săpânța.

El o căpătat un loc atâta gye mare, că în tri dzâlye o putut numanyi a încungiura, aici șâ încă un muntye „Bătrâna", gyincolo gye Apșe, care muntye o plătyit cât dzece, că o fost mare șâ întyins șâ iarbă bună.

Hotarul Săpânții o fost: Tyisa, între Cetyeu șâ podul gyela Peri. Apoi gye acolo tot pă creasta gyealului până la stânci șâ gye acolo tăt roată pă creastă până 'n hotarul Cetyeului. Când o căpatat ac(e)ăst loc, încă n'au șădzut (o)amenyi aici, numanyi cu 3. dzâlye înainty(e)a lui o inyit, să dzâc(e)a: Tyitye, care făce(a) d(o)age gye ton sâ vingye. Ac(e)ăla ș'o făcut o colyibă aici în „Arinyii Popii" lângă Săpânța. Apoi dacă Baronul Pop l-o încungiurat tăt hotarul în tri dzâlye șâ o pus nyiștye honturi gye ptyeatră, dâmburi gye ptyeatră, l-o găsât șâ pă Tyitye șâ nu l-o vrut lăsa, să șadă aici, fără să să facă iobagy șâ ac(e)ăla s'o făcut. Apoi dacă el o vădzut, că p'aici curge Săpânță șâ că sân mulț(i) păstrii înt ie șâ păduri frum(o)ase gye bradz(i), o dzâs că o shi bgyingye să să facă șâ aici un sat șâ ș'o făcut șâ el o curtye aici, da mai gyin gios cly(e)acă gye iasta curtye, ce-i amu a lui Laizer.

Ș'apoi el o avut dupăacèie patru ficiori, pă unu l'o tyemat gye după apa asta: „Săpânța" c(e)ă curg(e)ă p'aici: „Szaplonțay", pă c(e)ălălalt: „Pop" gy(e)ă după tatăl lui șâ pă c(e)ăialalță doi, gye după stana asta mare gye aici: „Stan Bolovan". El o găzdăluit sângur, șâ cu nyamurile lui, v(o)a 100—150 anyi, când lyo p(i)erit sămânța gye tăt șâ șâ iobagi șâ uibari mai multâ, gyin cari apoi s'o făcut satul cu (o)amenyii gye azi.

Ficiorul „Szaplocay" s'o așezat în curty(e)a tată-so șâ n'o avut gyin el alț(i) cocony(i) gyecât tăt numai unu, până amu 150 anyi, când bjo p(i)erit sămânța gye tăt șâ ei tăt timpu(l) o rămas, gyin ny(e)am, în ny(e)am învățat(i) șâ domny(i). Iară c(e)ăialalți tri frați ș'o făcut case airea șâ s'o lăsat proștyi, șâ s'o îmulțât, ca iarba gye mult, șâ așa moșâia lor nu o rămas laolalta, ca alui Szaploncai.

Apoi după, să zâc așa, v(e)a 400 gye anyi, aiesta lu Szaploncai o scos: „Poptyirul c(e)ăla gye donație a Impărățâiei", gyela celyelaltye nyamuri Popenyi șâ Stănyeny(i), cu hămnyișaguri, cu aceia, că ly-o dzâs lor, că vre să să uitye numai la iè, sâ să puie în curty(e)a lui c(e)a gye (p)ty(e)atră, ungye nu s'a putyè(a) apringye, ca șâ în casălye lor gye lyemu, șâ acoperit cu goz. Șâ după c(e)ă o căpătat la mână, apoi mai mult în vèci nu lyo vrut da înapoi scris(o)area (a)cèia. șâ i-o făcut șâ pă iei iobagi, că o zâs, că el nu iestye ny(e)am cu iești(i)a sărac(i) șâ prosty(i). Șâ atunci l'o numit (o)amenyii pă iel „Lucifer", că o fost rău om, gyipc(e)ă că i-o șâ porunc(i)ât îndată, ca să aducă tăti (o)amenyii gyiân „Colyibgyi" câtye un gorun gye 5—6 stângenyi, cu car gye boi, că atunc(i) încă n'o îmblat mărșâna pă acolo. Ș'apoi iel o făcut împrejur nyistye garduri mari gye patru mitere șâ cu șanț pă lângă grăgyina lui, care s'o întyins gyela curty(e)a iasta pă lângă Săpânța, până 'n dâmbu(l) c(e)ăl mare, șâ până 'n ulyiță. Șâ acolo, în grăgyina, în(r)'aceia, o tânut ursi șâ gligany(i) șâ cergyi mulți, el.

Apoi nyamuriye lui s'o șâ dus pă gios, că atunci n'o fost tren, până la Impărăție și o șâ căpătat o altă dreptăție, da mai mnyică, pă averilye lor, gyin orașul Leliș, șâ o inyit acasă înt(r)'un an gye vreme, cu acelye dreptății, că n'o putut mai iutye a mere șâ a inyi până la Impărătâie. Șâ cu acelye dreptății o căpătat înapoi locurile lor, tăți (o)amenyi gyin sat. — Apoi atunci un strămoș gye a lui Tyitru, s'o dzâs: „T(o)agyer", care o fost om f(o)artye asprâ o mărs călare pă o mărțână albă, șâ toiè tare cân(d) l'o vădzut pă ulyiță, pă Szaploncai, șâ dacă l'o întrebat că gye c(e)ă toiè așè gye tare, apoi s'o scoborât gvepe mărțână sâ i-o răgyicat c(o)ada șâ o dzâs, că: „Gyipt' aceie toiesc, să săruț(i) curul mărțânyii", că amu nu s'o tyemut gye iel, să grăiască așa.

Apoi, amu's v(o)a 150 gye anyi Szaploncai o avut doi ficiori șâ aceia s'o dus la

mai mult n'o inyit înapoi în veci. Da(r) aceia o fost tare răi, că o împuşcat ityele, carii o găsât pă Dumbravă, că acolo o fost locul loı.

Apoi păstyă vo optu any(i), aşa formă, o mai bgyinye, o inyit gyela Peştye un profèser, care i-o învăţat pă feciorii a(e)ăia şâ s'o dzâs, că iel iestye nyam cu Stănyenyi şâ cu Popenyii şâ iel iestye Szalponcai şâ o arătat şâ scris(o)area gye donaţie. Da aieştya l-o cunoscut că nu-i nyam cu iei şâ nu l-o nyici vrut primnyi gye nyam. Numanyi că nyici ac(e)ăla nu s'o lăsat, şâ dacă o avut scris(o)area în mână s'o pus în curtye şâ o găzdălnit el mai gyepartye, şâ s'o dzâs gye Szaploncai.

Apoi el o avut o fată şâ un ficior. Pă fată-sa o măritat-o după giuratu gyin Cetyeu şâ ficioru so o fost nyebun gye cap şâ o aprins tătye hlyeaburilye, câtye o avut lângă curtya lui, gyela Săpânţa până'n ulyiţă, tăt cu goz acoperit şâ cu păreţi gye nuielye unse cu lut, că o dzâs că: „Mnyie îm(i) place să văd. cum ard hlyeaburilye." Apoi o vândut tătă averea lui Nedveschi gyin Tara Tăuţască şâ el s'o dus hăt, sâ l-o vădzut (o)amenyii, că mai în urmă cu baros o lucrat la coaci, da nyici nu lucru uşor numanyi ce-o fost putyere bughetă şâ mintye mai puţână, tăt sărac o rămas.

Apoi, aiesta Nedveschi, cum o inyit, o spus, că nu vrè(a) găzdălni laolaltă cu (o)amenyii gyin Săpânţa şâ mai bgyingye să deie party(e)a lui, înt(r)'un sângur loc, că până atunci tăt laolalta o găzdăluit (o)amenyii cu Szaploncai, agyică o avut locuri laolalta şi pân Gy(e)al şâ pân Marg(i)âny şâ pân Bărmezău şâ în tăt locul câtye oly(e)acă. Apoi (o)amenyii o dzâs, că ei (v)or da, numanyi tyeltuielile să lye facă Nedveschi cu algilyeri. Şâ i-o să dat Tocul, cu o partye gye pădure pă lângă hotarul Câmpulungului. Şâ gye atunci o partye înt(r)una bucată gyin hotarul Săpânţii o fost lui Nedveschi şâ tri părţi a (o)amenyilor gyecătvă Cetyeu.

El o dat locul aiesta la Grofu, care o inyit gyin Franţia.

Şâ ac(e)ăla o dat la Şvaiţu, Ţirher, care o găzdăluit bgyinye cu tătă averea, şâ l-otyicăzluit, ca şâ rădăc(i)ângilye l-o scos gyân pământ. Şâ l-o tomnyit binye tăt pământu(l) cu gunoi, că o cumpărat gyela altu om cu un zlot, gyela altu cu o curună tăt gunoiu(l) gyin ocol şâ l-o dus omul pă Toc şâ i-o şâ împrăştyiat şâ încă s'o bucurat, că o scăpat gye atâta gunoi gyin ocol, că (o)amenyii p'atunci o fost prosty şâ n'o ştyiut, că gunoiul îi bun gye tomnyit pământul. Şâ multye celye o învăţat Românyii gyela Şvaiţu şâ păntru aceia o fost mânyioşi jâzii pă Şvaiţu, că gye c(e)ă nu lasă pă Românyi prostyi şâ gye mânyie l-o şâ aprins gye 27 ori şâ i-o ars numa înt(r)'un grajd 60 gye boi, ca aceia gye frumoş(i), că o şâ plâns bgyetu Ţircher. D'apoi pântru aceia numai gye c(i)udă, iară o făcut grajd. Apoi dacă o crescut mari coconyii, tăţi cinci i-o cerut partya lor, că n'o vrut găzdălui laolalta. Să i-o şâ împărţât Tocul, numa pădurea s'o lăsat lui, ungye-i shiriru amu.

Ficiorii într'un an o vândut tăt c(e)ă o căpătat, şâ s-o dus car(e) — incotro, iară Todor o inyit la tată-so şâ locuieştye cu el în pădure şâ amu şâ găzdăluie bunye.

Apoi gyela ficiorii lui Ţircher o cumpărat locurile celye multye un Doftor rus gyin Galyiţâia.

Şâ gyela ac(e)ăla un jâd, care s'o dzâs Lax, apoi ac(e)ăsta o luat banyi mult(i) gyint(r)'o bancă pă locuri şâ o fugit.

Şâ atuncinyi o inyit Şandor György, care o fost fişcarăuşul la bancă şâ o şădzut în curtye v(o)a 4 anyi, până'ce o vândut tăt Tocul, bucată cu bucată la tăţi (o)amenyi gyin sat, cari o vrut cumpăra.

Şâ apoi s'o pus în curty(e)a iez mare. Laizer şâ o cuprins şâ el multye locuri gyint(r)'o Şvaiţului.

Da amu şâ el lye-ar vingye, dacă ş-ar găsâ cumpărători, care să-i cumpără, aşa cum ar vrè(a) el...

PREFERATUL nostru scriitor *Petru Manoliu*, autorul romanelor „Rabbi Hajes Reful" şi „Tezaur bolnav", ne va îmbogăţi lectura cu o noua lucrare *„Moartea nimănui"* asupra căreia vom reveni la timp.

•

„PETRU BRAN" se intitulează volumul scos de d. *Vasile Scurtu* în zilele acestea. In viaţa culturală şi naţională din Satu-Mare, monografia dlui Scurtu constitue un frumos omagiu şi o preţioasă contribuţie. Inregistrăm evenimentul cu satisfacţia unui net succes. Aşteptăm lectura volumului.

•

INCREST ARI

Probleme

„Limba noastră" și anumite șarade

Sântem împotriva polemicilor. Pentrucă ele angrenează şi cultivă spiritul revanşard care se găseşte din abundenţă în sufletele oamenilor. Şi-apoi publicitatea unui fapt este ea însăşi o atenţie, deci o recunoaştere parţială a justeţii lui.

Facem acum o excepţie, cazul de aici meritând aceasta.

Am citit cu nedumerire şi vizibilă stupefacţie un articol al dlui **Timoleon Pisani** în „Universul" No. 32, pag. I, datat Vineri 3 Februarie 1939. E un articolaş din seria nesfârşită a străduinţelor autorului de-a fi salvatorul limbei române.

D. Timoleon Pisani să aibă părerile dsale. Nu-l opreşte nimeni şi cu atât mai puţin n'am înceta să-l aplaudăm oridecâteori limba noastră românească e scâlciată în fel şi chip. Dar d. Timoleon Pisani, în tendinţa dsale de senzaţie, în materie de limbă, relevă uneori probleme extrem de banale şi arhiştiute. Ba atinge unora şi câte-un şfichiu, trasat cu dogmă de apologet.

Un astfel de articol e cel menţionat. Dsa voeşte numai decât să lovească în prestigiul tagmei profesorilor de limba română din Satu-Mare. Baza şi-o formează pe-o simplă corespondenţă a prietenului **Liviu Doroş** amator se vede, al şaradelor lingvistice.

D. Liviu Doroş e liber să întrebe orice pe d. Pisani Timoleon. Insă d. Pisani Timoleon s'a grăbit să evidenţieze o asemenea caricatură de întrebare, glumind pe socoteala „bieţilor" dascăli de română, dela frontieră.

Ascultaţi. D. Liviu Doroş voia să ştie dela d. Timoleon: „dacă trecerea substantivului femenin **raţă** dela singular, la plural aduce schimbarea vocalei **a**, din rădăcină în **e**, ca substantivele pară-pere, faţă-fete, faţă-feţe, masă-mese, vară-vere." D. Doroş mai adaugă **(inexact!)** că n'a aflat un profesor de limba română care să-l lămurească.

Noi precizăm: Dorim să vedem pe cel din urma ţăran român analfabet, care ar rosti, fie şi din greşală, la plural „două reţe". De ce d. Pisani, ne crede aşa de mărginiţi? Poate fiindcă sântem la graniţă, unde nu se vorbeşte corect şi unde nici profesorii de română nu ştiu exact gramatica (Vom urma cursurile de corectitudine ale dlui Timoleon Pisani).

D. Pisani a voit să defăimeze pe profesorii de română din Satu-Mare. Aceasta fără discuţie. Căci iată ce completează: „Dacă nu s'a găsit măcar un profesor de română, care să lămurească pe d. Doroş nici o mirare. Se vede că profesorii de română din Satu-Mare, au fost elevi ai dlui V. V. Haneş, care vrea să se înveţe limba după ureche, cum învaţă romii să cânte din vioară: — Flueră-mi-l, părinţele, să ţi-l fur eu din arcuş."

D. Timoleon Pisani ar putea fi mai serios în materie de acuze, mai cu seamă când relatările unui corespondent ocazional sânt naive şi lipsite de temeiu. Invinuiri de talia celei de mai sus a dlui Pisani, s'ar cuveni trecute în anonimatul tăcerii, dacă ele n'ar atinge susceptibilitatea unor oameni, care numai ei cunosc greutăţile unui apostolat la Satu-Mare.

In viitor nu vom da crezare dlui Pisani. Şi nu vom părea suprinşi când vom vedea că dl. Timoleon Pisani va afirma categoric, că profesorii de limba română din Satu-Mare învaţă copiii la şcoală să spună la plural **două meme** în loc de **mame.** De ce n'ar face-o după „ureche!!?"

Rândurile de faţă sânt scrise cu asentimentul profesorilor de limba română din Satu-Mare.

OCTAVIAN RULEANU

SURINKA e romanul de debut al dlui *Mihail Daia* apărut în editura Podeanu Bucureşti. E o lucrare inspirată din vieaţa subciumată şi entuziastă a adolescenţii. O poveste de dragoste frumos scrisă şi îngrijit editată.

Problema cititului și a bibliotecilor

Suntem 20.000.000 de oameni, să dăm lot de cititori unei literaturi legate prin fire invizibile și de nedesfăcut, de realitățile cuprinse între hotarele țării, dar o statistică făcută pe baze serioase ne poate pune în fața unor triste realități asupra cărora culpele stau împărțite, privind diversele categorii ale societății.

Se pretinde că cititul a prins în mrejele sale mulți dintre cetățenii noștri, dar este o creștere ilusorie, fiindcă deși s'au făcut multe transfuzii problemei, prin realizări efective pentru circulația cărții, nu depășim limita de 5000 de lectori pentru fiecare noutate literară la prima ediție sau pentru cărțile de succes măcar.

Se pretinde că a crescut numărul lectorilor? Noi știm că nu număr infinit de știutori de carte, dintre acei chiar cărora le place să se socotească intelectuali, nu-și citesc decât ziarele. Este o bună parte de adevăr, dacă nu total, în această afirmație.

Este evident că masa proletară, nu face lectură decât acea cotidiană și derizorie, parcurgere de ziar.

Mirarea nu-și află rost în acest fenomen, gândindu-ne că o altă mare majoritate nu se deosebește întru nimic de cei dnitâi.

Este dureroasă eterna constatare, că majoritatea celor cari au primit o educație mai intinsă, nu se dau în vânt după lectura de cărți literare, bune, nu citesc aproape nimic. Indată ce au ajuns să obțină o diplomă oarecare, încetează pentru ei problema cărților și cititului.

Se lasă prinsi doar de practiva meseriei lor, de viața de familie, sau obligațiile mondene.

Satisfacțiile lor intelectuale se mărginesc la ziar, cinema sau teatru. Poate spiritului lor și circumstanțele vieții îi mână către alte țeluri.

Sunt biblioteci publice, asupra cărora vom încerca o statistică, pentru a stabili numărul de cititori cari le vizitează pe durata unui an.

Din masele muncitorești se mai pot câștiga cititori, bănuim, și suntem într'o măsură convinși de acest lucru, fără să ne facem totuși o prea umflată iluzie asupra numărului.

Mulți dintre ei fac acest lucru în taină, ascunzându-se de ceilalți camarazi, ca să nu se expună la ironiile lotului de muncitori îmbătrâniți într'o mentalitate sau născuți în aceia pe care o au organic: indiferența față de carte.

Marele scriitor Maxim Gorki, spune în volumul „Câștigându-mi pâinea“ mizeriile pe cari a putut să le îndure, în vremea când era muncitor, din partea camarazilor de lucru sau a patronilor, din pricina gustului său pentru lectură.

Tot el mai spune că această stare de spirit nu găsea reflex în Germania, Anglia, sau țările scandinave. **Iohan Bojer,** marele romancier norvegian, povestește în **„Cel din urmă Viking“,** cea dintâi vizită pe care a făcut-o un pescar dela insulele Lofoten, la casa pescarului, unde pastorul împrumuta cărți.

CIOBĂNIȚA DIN PĂDURE

de STELIAN SEGARCEA

S'a pierdut prin labirintul
De poene din pădure:
Și nu-i teamă că veni-vor
Feți-Frumoși sau smei s'o fure!...

Nu-i e teamă că va'ncape
Pe-astfel de vestite mâini:
O vor apăsa toți țapii,
Berbecii și patru câini...

Este drept, că-i mult iubită,
Soarele, cum iese 'nzori,
Răzând îi sărut obrazii
Lăsându-i flori de bujori!...

Iară vântul, flăcău mândru,
Care nu-l plac fetele,
Tremurând de dragul ei,
Ii desmiardă pletele!...

Numai luna în nopți albe,
Când cu zâmbetu-i o cheamă,
Ii mângâe fruntea, ochii,
Ca o-adevărată mamă!...

Chiar și râul înnadins,
Doine pe șoptite-i cântă

— Ce dorești băiatule? întrebă pastorul, când Lars înaintă.

— O carte.

— Bine, dar sunt multe cărți, după cum vezi. Vrei povești, sau o carte de rugăciuni, sau de istorie, sau descrieri de călătorii?

— Poate că pastorul va fi bun să-mi afle una după gustul său, spuse Lars.

— De n'ar împrumuta pastorul pe Shakespeare, că e rândul meu să-l citesc, spuse un băiețaș cu accentul din Norland.

— Cred că vei începe cu poveștile țărănești ale lui Bjornson, spuse pastorul, surâzând către Lars, prin ochelari. Când le vei isprăvi, vom vedea.

Și înainte să închidă ușa, Lars îl auzi pe pastor spunându-le celor din încăpere:

— Prieteni... spuneți-le tovarășilor voștri că nu-i costă nimic împrumutul cărților. Aduceți-i aci. O carte bună face mai mult decât un gât de rachiu... Spuneți-le asta și adăugați că vor fi mult mai răsplătiți, mai distrați.

Dacă am citat acest text din Iohan Bojer, este că portretul pe care i-l face pastorului-bibliotecar, ni se pare că este portretul bibliotecarului ideal.

E simplu, cu suflet curat, își iubește meseria: dacă l-a sfătuit pe tânărul Lars, pentru poveștile țărănești ale lui Bjornson, este că știa anume că-l vor prinde, îl vor interesa și că astfel biblioteca, acelei case de citit a pescarului, va câștiga un nou amator de cărți bune.

Să nu ni se replice că bunii bibliotecari nu pot fi întâlniți decât în Norvegia, sau în romanul lui Johan Bojer. Ii avem, și-i putem afla cu prisosință la noi. Dar pentru aceasta, și pentru câștigarea cititorilor, trebue pornită, creată o mișcare serioasă în acest sens. Trebuesc înființate biblioteci particulare noui, sau în acele cercuri de plăcere, cari se preocupă numai de mișcarea sportivă și turistică, în uzine, de fabrici, în școli, în instituții de stat sau particulare. Intr'un cuvânt trebue evitat oricare efort în apropierea de carte, lectorului eventual. In ziua în care uzinele, cercurile de plăcere, asociațiile tuturor caselor de industrie sau ale instituțiilor de stat, vor avea fiecare bibliotecile lor, și cari să numere numai cărți de superioară calitate, va crește numărul cititorilor din toate categoriile sociale.

(„România", Februarie 1939.) **B.**

LUCIA DEMETRIUS a apărut cu un nou și masiv volum de nuvele: *„Destine"* tipărit în condițiuni de superioară tehnică grafică în editura Miron Neagu Sighișoara.

*

TÂNĂRUL scriitor MIHAIL ȘERBAN autorul „Idolilor de lut" își justifică valoarea și calitățile de prozator prin volumul de nuvele „NUNTA DE ARGINT" apărut nu de mult în vitrinele librăriilor. Recent a scos volum de nuvele „CÂINII" în editura „Vremea".

*

COLECȚIA „AFIRMAREA" o vom inaugura de ziua cărții, când vom scoate volumul *„HIMERE"* al redactorului nostru *Octavian Ruleanu.* Volumul va cuprinde o serie de bucăți publicate în revistele ardelene.

Ca să uite — orice durere
Când cu inima e frântă!...

Izvorașul ce'n poene
Voinicește tot colindă;
Sgomotos o roagă 'ntr'una
Să--i servească de oglindă!...

Ghiocei și Sânziene,
Viorele, Tămâioare,
I-s'aplec supuse 'n cale
Ș'o sărută pe picioare!...

Stejari, Carpeni, Ulmi, Goruni,
Toți copacii din pădure;
I-au făcut paturi din frunze
Țesute cu rugi de mure!...

Mierle, Cuci, Privighetori,
Zilnic, în coruri mărețe
O desfată când mănâncă
Fragi sau mere pădurețe!...

Când plimbându-se cu visul
Și-a pierdut cu totul turma:
Oile îi sun talanga
Ca să le găsească urma.

Vre-un haiduc să-i iasă 'n cale
Să-i roșească 'n sărut fața,...
Câinii ce-i stau roată'n jur,
... Zău, că și-ar mai da chiar viața!!!

DĂRI-DE-SEAMĂ

CĂRȚI

Cartea franceză

de VICTOR V. MOIȘ

In cursul ultimelor luni ale anului trecut, editurile franceze au scos o serie de volume de un interes crescut pentru cetitorii români a căror atenție a fost atrasă asupra lor de propaganda făcută cu ocazia „Săptămânii cărții franceze" dintre 1—8 Decembrie 1938.

Fără să mai amintim de activitatea dlor *Georges Duhamel, Jean Louis Vandoyer, André Thérive* și ceilalți membri ai delegației franceze cu ocazia conferințelor lor în centrele universitare ale țării; și fără de a ne exprima mirarea că această „săptămână" n'a durat decât 4 zile (o fi fost influențată de desideratele biroului „Confederation générale du travail"?!) — tocmai fiindcă se vindea prea mult —; ci vom trece la o scurtă recensie a producțiilor mai importante — cunoscute nouă — ale toamnei 1938.

In primul rând trebuesc menționate desigur, volumele XIV și XV din romanul lui *Jules Romains, Les himmes de bonne volonté,* operă care prezintă un interes special pentru noi, românii, fiindcă exprimă foarte clar, într'unul din volumel ei, părerea unor intelectuali francezi despre femeile române din capitala Franței. Recunoaștem că nu sunt prea măgulitoare . . .

Lucrarea aceasta a lui *Jules Romains* a făcut mare vâlvă dela primele ei volume chiar, grație prefației în care cunoscutul autor enunță un adevărat program de reînoire al technicei și al punctelor de vedere ale romanului modern așa zis *„Unanimist"*. Acele pagini de început sunt, desigur, foarte atrăgătoare, dar aplicarea ideilor în volumele următoare este deziluzionantă. *Jules Romains* n'a reușit să realizeze ceeace-și propusese cu atâta convingere. Wazémes sau, dacă vreți, un alt personagiu al romanului, deși este construit după alte rețete estetice, nu depășește nicidecum pe un oricare alt erou al romanului obișnuit; și cu atât mai puțin acțiunea nu întrece ca farmec alte producții cu subiect asemănător. Concludem de aici că timpul — și în deosebi *creatorul* — așteptat al romanului de factură *„unanimistă"*, de participare a colectivităților la acțiune, n'a sosit încă. Pentru cine a avut însă timpul să citească cele 13 volume precedente, e de recomandat să continue cu lectura acestor 2 volume, tratând subiectul extrem de exploatat până acum, al războiului mondial (Erich Maria Remarque, Rogers Vercel, E. E. Kisch, Markovits Rodion, Roger-Martin du Gard, etc.) și al luptelor dela Verdun.

Și fiindcă am amintit de romanele-serie ale literaturii franceze, facem observația că volumele din seria *„A la recherche du temps perdu"* — susținute și azi cu reclamă deobosită la noi — ale lui Marcel Proust, au fost foarte puțin cerute, în cursul acestei săptămâni franceze, preferându-li-se seria vestitului roman *„Jean-Christopfe"* de *Romain Rolland.* (Cel puțin aceste sunt datele ce ni-au fost furnizate de conducătorul unei mari agenții de librărie franceze).

Un alt roman serie *„Les Thibault"* de *Roger-Martin du Gard* încununat cu premiul Nobel pentru literatură, a fost tradus de curând până și în ungurește și tipărită de editura „Athenaeum". Ne mirăm că nimeni n'a încercat să transplanteze în românește acest magistral roman, atunci când romane de o factură tot așa de interesantă ca și *„Contrapunct"* de Aldous Huxley și *„Robii"* de Soumerset Maugham au găsit căutare mai mare în rândurile cititorilor români decât multe dintre creațiile autohtone.

Un scriitor tot așa de cunoscut ca și cei înșirați până acum: *Daniel Rops* a scos o nouă carte *„Ce qui naît, et cc quî meurt"*, cu tendințe filosofice destul de obscure. Nu ne îndoim totuși că va plăcea oricui o va citi; e o carte ce te îndeamnă la meditație și în acelaș timp dă și oarecari rezoluții.

Henri de Montherlant a scos al treilea volum din seria *„Les jeunes filles"* întitulat *„Le Démon du Bien"*; primele 2 volume („Les jeunes filles; Pitié pour les femmes") atingând un număr colosal de ediții. Ne vom reține să enunțăm vreo părere asupra acestor cărți, foarte interesante, de altfel, mărginindu-ne să reamintim critica făcută în „Revista Fundațiilor Regale" din Octomvrie 1938 de Dl. Ș. Cioculescu care califica primul volum ca un produs al unui *„joc în fața oglinzii"* al autorului în căutarea încrederii în sine. In orice caz e o carte care place în primul rând sexului tare . . . (Un număr din revista *„Les nouvelle Littéraires"* din toamna anului trecut, aducea o interesantă anchetă făcută în rândurile tineretului intelectual din țările balcanice din care reieșea că alături de *Drien la Rochelle,*

Henri de Montérlant e cel mai căutat romancier francez.)

Redactate în formă de scrisori schimbate între autor (numit aici Pierre Costals) și 2 femei care-l adoră dar pe cari el nu le iubește; între scrisori fiind intercalate pagini din jurnalul acestui încrezut Don Juan, Pierre Costals și crâmpeie din desfășurarea dragostei dintre el și o a treia femee, — de astă dată pe placul lui — Solange Daudillot.

Trecând peste celelalte producții literare ale Parisului, ținem să amintim și cele câteva cărți de ținută științifică și filosofică ale editurilor din „Presses Universitaires". *„Traité de Philosophie"* de *M. M. Gorce* și *„Traité de Psychologie„* de *G. Divelshauvers* sunt două monumentale lucrări didactice concepute într'un spirit adânc catolic care se manifestă iarăși puternic în creațiile filosofiei franceze.

„Les théories sociologiques contimporaines" de *P. A. Sorokin* a apărut de curând în traducerea lui René Verrier. Este una dintre cele mai complete și mai obiective tratate de sociologie care s'a scris până acum.

La fel de valoroasă este și cartea profesorului *Charles Werner* dela Geneva *„La philosophie grecque"* scrisă într'un stil de o claritate rară și cu un entusiasm care dă farmec expunerii obiective a sistemelor lui Socrates, Platon, Aristot, Epicur, Zenon, Plotin și în sfârșit a tuturor manifestațiilor mai importante ale spiritului filosofic elen. Nu putem decât să recomandăm această carte ca pe una dintre cele mai bune — o spun și specialiștii cărții de istoria filosofiei antice.

Amntim cu acest prilej frumoasele ediții din operele lui *Henri Bergson „Essai sur les connées immédiates de la conscience"* (34 ed.) și *„Les deux sources de la morale et de la religion"* (17 ed.) apărută într'o ținută ireproșabilă în editura „Alcan". Aceeași editură ne-a dat și lucrarea profesorului de logică și istoria filosofiei dela Cluj, Dl. *Marin Stefănescu „Le problème de la méthode"*, operă filosofică de inspirație creștină.

Nu putem să nu amintim tot aici cartea plină de înțelepciune deși uneori lipsită de originalitate a prof. *Jules Payot „La conquète du bonheur"* tipărită la aceiaș edi'ură în anii trecuți și retipărită iar în anul trecut.

Editura „Montaigne" a librăriei Fernand Aubier a scos în colecția *„Philosophie de l'Esprit"* cartea lui *Simon Frank „La connaissance et l'etre"*. Filosoful rus, refugiat mai întâi la Berlin apoi la Paris a știut să imprime cu această operă a lui, un suflu nou pe planul misticei lui *Nicolas Berdiaeff* desvoltării ulterioare a filosofiei bergsoniene. Problema de mare importanță metafizică a cunoașteri este abordată de Frank într'un fel cu totul nou, bazat din punctul de vedere al *„unității metalogice"*.

Amintim aici și activitatea de popularizare plină de roade a colecției *„Nouvelle encyclopédie philosophique"*, care sub direcția lui *Henri Delacroix* ne-a pus la dispoziție cărți de importanța unor: *Les ages de l'intelligence"* și *„Les grandes formes de la vie mentale"* de Leon Brumschricg; *„Problèmes d'histoire des religions"* de *G. Baruzi* și *„Enquète d'une philosophie"* de *D. Parodi* și alte lucrări tot atât de valoroase.

Atragem atenția cititorilor de filosofie asupra măreței opere a profesorului *Emile Bréhier* dela Sorbonne, *„Histoire de la Philosophie"* în 7 volume, de curând editată de librăria Alcan și în pragul epuizării.

Istoria lui Brehier este superioară oricărei alte încercări de acest fel chiar și aceleia lui *Herald Höffding* — reușind să pue creațiile filosofice ale timpului într'o lumină de veșnicie și de incontinuă influență asupra spiritului omenesc, spre deosebire de alte istorii a filosofiei, cari prezintă sistemele marilor gânditori, doar ca o producție temporală, dependentă de factori istorici fără de aceia legătură intimă și esențială ce unește toate doctrinele dela Platon până la Bergson.

Cartea română

M. Eminescu — POEZII — ediție îngrijită și comentată de dl. **G. CĂLINESCU** — editura **Națională. Ciornei.**

Cu toate că, încă înainte ca ediția aceasta să fi văzut lumina de sub teascurile tiparului, s'au și găsit hărțuitori cari **să apere „opera** marelui nostru Eminescu"; cu toate acestea și independent de ifosele reclamagiilor și-a scandalagiilor li**trari, ediția de față, atât prin girul dlu G. Călinescu,** cât și prin îndreptările indispensabile ce s'au făcut — o spunem și noi cu **simțul** nostru de români și nu cu aerele de critici umflați de pretenții și vineți de grija știrbirii operilor — ediția aceasta este, cunoscând și acele întocmite de **T. Majorescu, Ibrăileanu, C. Botez,** cea mai corectă, mai cinstită și mai absolut neștirbătoare a creației lui Eminescu. Insuși autorul, dacă ar fi apucat săracul vremurile „bătrâneții lui Caragiale", desigur c'ar mai fi corectat câteceva „pe ici, pe colo" și-ar fi zis cu noi, aceștia de azi, **„steaua care a răsărit"** și nu **STEUA** care-a **RESĂRIT** cum se grăia și mai ales se scria înainte de **1880.**

Ediția îngrijită de dl. **G. Călinescu** a poeziilor marelui nostru **Eminescu** este așa cum trebuie să fie cea mai serioasă și mai bine studiată ediție a unui poet car ni-a cinstit, ca nimeni altul, numele nostru de român.

Octave Aubry — REGELE ROMEI — editura Națioala Ciornei — lei 100.

Numele autorului acestei nespus de duioase și de interesante scrieri e cunoscut cititorului român. I-e așa de cunoscut nu prin mulțimea lucrărilor ci prin subtilitatea descrierilor, încât la citirea numelui lui pe coperta unei cărți, suntem siguri că lectorul obișnuit cu frumosul, instructivul și inéditul se apropie cu interes și preferință.

In scrierea de față se romanțează copilăria vlăstarului lui Napoleon Bonaparte rămas pe urma căsătoriei împăratului cu Maria Luiza. Se înfățișează toată tragedia și ipocrizia unei vieți încadrată de evenimentele timpului. E o lucrare inedită și interesantă scrisă documentat și tradusă conștiincios de **Sergiu Milorian,** lucrare care nu ar fi putut apare sub nici o formă înaintea prăbușirei imperiului austro-ungar, dar care va lăsa cititorului o seamă de lucruri și de întâmplări neîntâlnite până aci.

O recomandăm cu multă înțelegere ca pe o traducere merituoasă.

*

George A. Petre — UMBRE ȘI LESPEZI — versuri — Oradea.

Vigoarea talentului dlui **George A. Petre** a învins de mult orice îndoială din inimile și mințile acelora ce se obișnuiseră a nu admite posibilități creatoare consacratoare decât acelor stabiliți ori adunați, numai, în Capitală. Cu volumul de față, autorul înălțându-se nespus în ochii acelor ce hotărăsc de soarta poeților s'a stabilit definitiv în inimile noastre, a cititorilor deprinși cu versul frumos, corect și evocator.

Pentru temeinicia tabloului desfășurat citâm din **Amintire :**

„Aș vrea să-mi plesnesc acum gândul
Intre hârtiile acestea moi
Cum odinioară, zile de-a rândul
Plesneam biciul pe lângă boi.“

„O pasăre speriată ca de moarte
Mi-a plâns odată frumos :
Ii mutasem cuibul la o parte,
Când să-l răstoarne fierul pe dos.“

iar imaginea tatălui se resfrânge gânditoare :

„A mușcat buzele'n chip de descântec
Apăsând coarnele mai greu.
Știa el oare, că acel cântec
Va plânge mai departe 'n visul meu ?“

CONST. GH. POPESCU

André Maurois — ISTORIA ANGLIEI — 2 volume. Ed. Națională Ciornei. — Lei 135.

Evenimentele politice internaționale au ridicat poporul englez pe primul plan al preocupărilor întregului univers.

Atenția tuturor este ațintită asupra acestei țărișoare insulară din Europa. Unii îi spionează mișcările, alții o urmăresc cu o legitimă îngrijorare și se întreabă: ce va face oare Anglia ?

O luptă pe viață și moarte se dă azi ca'n totdeauna pentru egemonia lumii. Obiectivul este, înainte de toate, Anglia și acest harnic popor, englezul.

Cel ce vrea să-i cunoască mai în deaproape istoria acestui atât de admirabil popor, face un mare bine servindu-se de cartea savantului academician francez, **André Maurois.** O istorie concisă și atotcuprinzătoare, care nu se încurcă în amănunte fără importanță, însă cu toate acestea nu neglijează niciun moment istoric mai important.

Ceiace cunoaștem noi despre Anglia și englezi, este mult prea puțin ca să putem judeca evenimentele în curs și întregul teatru internațional actual sub aspectul adevărului și prin prisma forțelor — întâiu și întâiu engleze — ce le mișcă, ca să ne dispenseze de a ceti această carte.

Traducerea se datorește Aniei Moissi și-a apărut în Editura „Națională-Ciornei“. Prețul de 135 lei pentru ambele volume, în raport cu valoarea intrinsecă a lucrării, este mai mult de cât convenabil, dacă ne gândim că pentru cărți fără valoare ni se cer prețuri exagerate.

*

Nicolae Petrescu — ANGLIA — Ed. Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II“ — Lei 120.

Incă o carte despre Anglia. Una care completează „Istoria Angliei“ a lui André Maurois. **„Anglia“** dlui profesor N. Petrescu este istoria socială a Angliei. Cealaltă cuprinde mai mult fapte și evenimente cu caracter strict istoric, învăluite și cu oarecare istorie socială pentru a le cunoaște mai bine efectele.

Cartea dlui Nic. Petrescu este poate primul studiu a profundat asupra poporului englez, a instituțiunilor sale și-a întregei sale manifestațiuni social-politice dela cea mai îndepărtată epocă și până în ziua de azi.

Cetind acest documentat studiu, ne este cu totul imposobil să nu ne captiveze farmecul cărții, dar mai ales calitățile firești ale harnicului și cinstitului popor englez, devenind, neapărat, un frecvent „anglofil“.

Acest efect este o dovadă peremptorie a talentului autorului. Dar nu exclusiv talentul autorului asigură succesul cărții, ci sinceritatea cu care e scrisă și acea convingere profundă în adevărul spuselor sale, pe care dl. Nic. Petrescu vrea să ni-l destăinuiască prin fiecare slovă despre poporul englez și organizația statului și al imperiului britanic.

Sunt captivante și duioase totodată acele pasagii din carte, în cari scrie despre pacifismul poporului englez.

De fapt, dl. N. Petrescu nici n'ar putea încheia mai frumos opera sa decât cu acest veritabil imn la opera pacifică a poporului englez:

„Pacifismul Angliei întărește prestigiul și influența poporului englez în lume ! De el se leagă speranța unei ordini internaționale bazată pe norme juridice și principii de dreptate. De reușita lui atârnă continuitatea civilizației. In măsura în care pacifismul englez va ști să îmbrățișeze cât mai diverse interese și idealuri consecințile lui vor fi salutare și fecunde pentru progresul omenirii.“

Cât adevăr se ascunde în această constatare, e suficient să ne gândim la recentele călătorii a premierului englez Neville Chamberlain pentru a menține **pacea** cu orice sacrificiu.

Cartea lui **André Maurois** este tradusă în multe limbi culte europene. A dlui **Nicolae Petrescu** nu credem să fi ajuns încă la această cinste, deși, dacă nu-l întrece pe Maurois apoi îl egalează cu siguranță atât în temeinicie, cât mai ales în valoarea -i științifică, în sinceritatea convingerilor, în arta exprimării și în obiectivitatea constatărilor și-a concluziilor.

Cei ce doresc în mod sincer să se instruiască și au pretenția de a-și asimila cultură, sunt obligați să studieze și această carte. O simplă cetire pentru a omorî vremea, ca și cu un roman oarecare, nu este suficientă.

LUCIAN BRETAN

RĂBOJ

Doi apostoli

In dimineaţa zilei de 11 Februarie s'a stins în cetatea Vaticanului a Romei eterne, acel care a fost *PAPA PIU AL XI. Achile Ratti* îi iubea pe Români, căci le cunoştea năcazurile şi bucuriile. In timpul războiului, ca nunţiu la Varşovia, a urmărit de aproape luptele noastre, ne a admirat, căci spunea numai când i se ivea ocazia: „Român, — Rumeno este egal cu Roman".

Cunoştea asupririle Românilor venite din partea Ungurilor. Ştia despre episcopia ruteană-maghiară a Muncaciului şi cunoştea episcopia vestită în nedreptăţi a Hajdudorokului, mai mult, l-a impresionat martiriul vlădicului dela Blaj, Inocenţiu Micu-Clain.

Pentru aceasta a voit ca în locul Muncaciului şi Hajdudorokului să triumfeze episcopia română-unită dela Baia-Mare, vrednică urmaşă pentru românii uniţi, a vechei vlădicii dela Peri, — iar martiriului Inochenţie Micu-Clain i se datoreşte *„Institutul Recunoştinţii"* şi Seminarul *„Pio Romeno"* din Roma. Era foarte logic şi natural să fie aşa. Căci dacă toate naţiunile culte au câte un seminar la Roma, pentruce noi fii Romei, să nu avem şi noi unul în cetatea eternă a cărei nume, dintre toţi, singuri noi îl păstrăm şi îl purtăm? Dacă soarta a fost atât de crudă timp de un mileniu, cu neamul nostru, nu se cădea acum să întrăm în vechiul nostru drept? Oare nu suntem noi urmaşii vechilor legionari Romani? Oare poporul românesc nu s'a născut creştin şi încă latin? Atunci de ce să nu întrebăm de ce vine Papa Piu al XI, şi ajută şcoalele dela Blaj? Pentru ce Românii nu au fost ajutaţi pe timpul erei ungureşti? Foarte simplu. Nu se putea, căci nu eram cunoscuţi de cât ca: „tâlharii din temnitele lui Ladislau" vorba cronicarului. Corifeii dela Blaj au fost aceia cari au continuat opera vechilor cronicari, — prin scotocirea bibliotecii din Vatican, — aflând atâtea date despre originea noastră vrednică şi nobilă romană.

Nu se cădea acum să vină un pontifice Roman, ca în memoria acelor smeriţi călugăraşi dela Blaj, — clerici ai Vaticanului, — să ajute şcoalele dela Blaj, să zidească „Institutul Recunoştinţii", ca aşa fii de valah să ştie că sunt: „Genere et sanquine Romani".

*

In seara zilei de 7 Martie, departe însă de ţara sa scumpă, pe care a iubit-o atât de mult, s'a stins şi patriarhul MIRON al României, fiul ţăranului valah din Topliţa Română a Ardealului. ILIE CRISTEA îşi termină studiile liceale la „gimnaziul superior fundaţional" a grănicerilor din Năsăud. Teologia o absolvă la Sibiu. Doctoratul în filologia modernă îl ia la Budapesa. Ajtunge episcop de Caransebeş şi apoi în anul 1920 este ales mitropolit primat al Ungro-Vlahiei. In anul 1925 este ridicat ca patriarh al României.

Ajuns în 1920 în capitala României, nu-şi uită de fraţii săi de peste munţi, din Ardeal. Le cunoaşte nedreptăţile, le ştie suferinţele şi năcazurile din trecut, — ştie ce înseamnă în vechiul Ardeal a fi preot român, — cari însuşi patriarhul era dintre ei, — ştia că ei au dus steagul luptei româneşti împreună cu vreo câţiva intelectuali, fii ai lor sufleteşti — până să ajungă la biruinţa triumfală din 1 Decemvrie a anului 1918. In 1936 împreună cu guvernul român, înfiinţează episcopia română-neunită dela Sighet, şi aceasta ca vrednică urmaşă pentru românii neuniţi ai vechei episcopii dela Peri, — iar ca preşedinţe de consiliu caută să-i îndreptăţească pe păstorii sufleteşti ai românilor din Ardeal, ridicând absolvenţii celor 5 academii teologice din Ardeal, la rangul de licenţiaţi, şi astfel ajungând să aibă un salar ca lumea.

Vlădicii MIRON CRISTEA şi IULIU HOSU au fost binevestitorii, cari au dus vestea Unirii, — fraţilor de peste Carpaţi, în 1918.

*

Doi apostoli au căzut. Viitorul ce va aduce? Dă Doamne urmaşi vrednici, pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru UNIREA tuturor. Amin.

VASILE GAVRIŞIU.

*

Universul Literar No. 6 din 11 Februarie.

C. Fântâneru, în cronica d-sale, făcând recenzie asupra unei plachete de poezii, în numele tradiţionalismului, menţionează şi versuri ca acestea:

Vitele cu tăţe pline, or să vie din imaş
Pentru gurile flămânde ce le-aşteaptă la oraş
Care pline *cu belşuguri şi cu struguri* tămâioşi,
Birjenite cu biciuşca de olteni înalţi, voioşi
O să meargă 'n viersul doine *către piaţă, către [târg,*
Şi-o să crească gras chimirul negustorului din [sârg . . .

Departe de noi gândul de a micşora valoarea poetică a operei poetului cu placheta. Noi, din

contră, avem credința nestrămutată în neobișnuitul talent al acestui poet. Și pe acest motiv chiar, vrem să contribuim cu ceva la salvarea lui de sub o eventuală influență a observațiilor d-lui *Fântâneru,* care pare a se juca în lumea esteticului „de-a bobârnacul". D-sa crede, că dacă știe proformă să însăileze firul unei înodări critice, îi este iertată lipsa de intuiție directă asupra răcorilor inumane din melodia unui vers . . .

Versurile citate sunt cât se poate de slabe și în deajuns de supărătoare prin repetiții care n'au nicio semnificație, decât aceea, de a îndeplini cadența unui ritm corect . . . Crede d-l *Fântâneru* că expresiile: „cu belșuguri și cu struguri", „pentru gurile flămânde ce așteaptă la oraș", „birjerite cu biciușca", „către piață, către târg", — se pot socoti că poartă în umeri poveri poetice, numai pe simplul motiv că amintesc de versuri ca acestea:

„Când cu gene ostenite seara suflu în lumânare,
Doar ceasornicul urmează lunga timpului căra-
[re" . . .?

Și poate d-sa să aibă iluzia unei frumuseți ce merită relevată în viersul atât de facil și de uscat: „Și-o să crească gras chimirul negustorului din sârg" . . .?

Noi facem atent pe poetul cu placheta (care ne este unul din cei mai buni și mai de valoare prieteni din veac) să stea . . . cât mai departe de d-l *Fântâneru* . . . O apropiere i-ar fi în dauna evoluției talentului, iar noi așteptăm dela el mult, cu mari și justificate nădejdi . . .

D. CINOVA.

*

CONSTANTIN JIGUIDI a fost cel dintâi caricaturist român și unul dintre cei mai talentați pictori ai noștri. Puțini sunt acei ce-i știu de nume și foarte redus e numărul acelora ce cunoscându-i activitatea își mai amintesc astăzi de roadele talentului său ori a existenței ființei lui. CONSTANTIN JIGUIDI, muncitorul și risipitorul de talent, a murit în plină ascensiune și'n floarea vieții, acum patruzeci de ani în vârstă de — abia 34 ani.

Am încrestat aceste câteva rânduri în memoria acestui mare uitat pentru a atrage atenția acelor ce l-au cunoscut și uitat, asupra omului care a ilustrat prin talentul său, toate publicațiile timpului.

*

Poetul D. HINOVEANU, autorul duioaselor volume: *Luminișrui în somn* și *Azur pentru plopul cu îngeri,* va scoate în curând de sub tipar un nou volum de versuri întitulat: *ȚĂRMURI VECHI,* cu ciclurile: Pe drum cu plopi (întoarcere în lumea copilăriei); Nopți voevodale (întoarcei în sufletul neamului cu vibrări de legendă și gând); Răsărit de luceafăr, I-ul portret, (întoarcei prin sufletul operii lui Eminescu cu lumină de lună și glas de corn și melancolii).

Nedreptățirea ce i se face acestui în adevăr talentat și subtil poet, credem că măcar de data aceasta se va repara acordându-i-se atenția ce-o merită din plin.

*

MIHAI SADOVEANU, marele nostru scriitor a fost răsplătit, nu de mult, după înaltele dsale merite: Universitatea Mihăileană din Iași, i-a decernat diploma de „DOCTOR HONORIS CAUSA". „Gestul Universității ieșene nu scapă nimănui în înalta și pilduitoarea lui semnificație: vine să valorifice esențialul respect și admirația cuvenită marilor figuri epocale."

*

GH. ȚIȚEICA — fostul secretar general al Academiei române, omul atât de dedicat științei și-atât de respectat pentru această înclinare a sa, s'a stins abia știut de lumea în serviciul căreia și-a pus toată truda și conștiința sa.

*

D-l *Ferdinand Singer* din loc, a făcut publicului intelectual conlocuitor o plăcută surpriză transpunând corect în l. maghiară, apreciata piesă a actorului nostru *Ciprian, OMUL și MĂRȚOAGA,* piesă care s'a jucat conștiincios de trupa ambulantă maghiară pe scena mai multor teatre ardelene, în afară de cel sătmărean.

Gestul dlui *F. Singer* e și merituos și semnificativ. E merituos pentrucă prin dsa minoritatea intelectuală conlocuitoare ne întinde o mână prietenească pe care noi trebuie s'o înțelegem și s'o strângem cu căldură și e semnificativ deoarece, în conjucturile internaționale apăsătoare, dl *Singer,* realizând traducerea și jucarea piesei, ni-a indicat o cale de urmat: pentru apropierea spiritelor a două popoare, ce adesea se subminează și se detestă fiindcă nu se cunosc, e necesară cunoașterea și a artei noastre.

Ceeace a făcut dl *Singer* nu e o simplă traducere care să sconteze un beneficiu material. E un gest pe care noi trebuie să-l pricepem, să-l încurajăm și să-l popularizăm.

Să nu ne tot sesizăm și trâmbițăm de ceeace se traduce pentru a se face cunoscut peste granță. Să ne sesizăm și să ne interesăm dacă se traduce ori măcar se încurejează astfel de lucruri pentru minoritarii noștri, căci e și mai ușor și e și mai convenabil dintr'un anumit punct de vedere.

Cu cât ne vom face cunoscut, concetățenilor noștri de altă naționalitate, resursele noastre spirituale, cu atât ni i vom apropia mai mult sufletește. Și apropiindu-i sufletește îi vom avea de partea noastră.

ASOCIAŢIA PROFESORILOR SECUNDARI a prilejuit şcolărimei şi publicului intelectual românesc sătmărean, prin conferinţele ce le-a hotărît şi pe care le-a şi ţinut până acum, câteva ocazii de alese preocupări intelectuale.

Astfel dl V. SCURTU prin bine studiata şi serios susţinuta dsale conferinţă despre PETRU BRAN, a reîmprospătat şi întregit cunoştinţele publicului reabilitând memoria, pe nedrept uitată, a unui mare luptător naţionalist.

Dl AUREL PEIA prin instructiva şi interesanta conferinţă despre: ICONOGRAFIA CREŞTINĂ, conferinţă cu proiecţiuni, a prezintat şi înălţat în ochii spectatorilor un gen de artă prea puţin popularizat şi insuficient apreciat.

Dl ANDREI RADU a împărtăşit, ajutat şi dsa de proiecţiuni, dar şi de-un vocabulor limpede şi degajat, impresiile savuroase culese pe urma unei instructive călătorii în Burgonia. Un plăcut prilej de cunoaşterea frumuseţilor locurilor şi-a însuşirilor acelora ce nu ne cunosc.

Aşteptăm în viitor conferinţe, tot cu proiecţiuni, şi despre minunatele noastre privelişti. Avem profesori şi de geografie ori istorie şi avem şi şcolari minoritari cari ne privesc chiorîş fiindcă nu ne cunosc.

CONST. GH. POPESCU.

Mici creionări

RAYMOND RECOULY: „AMURGUL UNUI IMPERIU". Abstrăgând de unele mici erori sau concluziuni de ordin cam subiective, este cea mai preţioasă carte ce s'a scris până în prezent şi care să se fi tradus şi în limba română. Romanul acesta nu este numai interesant ci, prin tratarea atâtor subiecte tragice ca: viaţa şi moartea tragică a Reginei Elisabeta, Drama dela Mayerling, moartea tragică a împăratului Maximilian al Mexicului, asasinatul dela Seraievo sau moartea ultimului împărat, Carol, în exil, este deadreptul captivant.

In fraze scurte şi concise, el este redat într'o traducere impecabilă.

*

MIHAI TICAN RUMANO: „ARGENTINA". Hoinarul de prin Abisinia, Lacul cu Elefanţi, Spania, autorul atâtor cărţi cu subiect inedit şi martorul atâtor întâmplări pe cari alţii nici a le ceti nu au prilejul ne îmbogăţeşte cunoştinţele geografice şi etnografice prin cartea sa despre Argentina, tratând despre o ţară în care ar încape Germania-Franţa şi Spania cu Portugalia, toate laolaltă, de 5—6 ori, şi care, deşi ar putea adăposti 400 milioane de oameni, abia are 13 milioane de locuitori.

Este o lucrare cu totul lipsită de senzaţional şi e — poate — mai puţin reuşită de cât celelalte descrieri ale autorului.

*

LYTTON STRACHEY: „REGINA VICTORIA". In traducerea lui Isaia Răcăciuni şi sub îngrijira Editurei „Naţionala-Ciornei", cunoaştem aci viaţa unei Regine a Angliei, Victoria, care a avut cea mai lungă domnie dintre toţi regii Ţării sale. Sub ea, între anii 1819—1901, Anglia a parcurs cea mai dificilă dar totodată şi cea mai glorioasă cale a istoriei, până în zilele de azi.

Deşi cu substrat istoric, cartea este mai curând o biografie pură, atingând istoricul numai în părţile ce sunt în cea mai strictă relaţiune structurală şi necesare pentru a înţelege evenimentele din viaţa reginei Victoria şi mai ales atitudinele şi faptele sale.

Totuşi romanul este interesant şi se imbie.

*

ARH. TEODOSIE BONTEANU: „O TURMĂ ŞI UN PĂSTOR". Problema împăcărei Bisericelor de Răsărit şi Apus. — Autorul este azi călugăr român unit al ordului „Bazilitan" dela Bixad. Inainte fusese tot călugăr în biserica ortodoxă.

Conţinutul cărţii sale întitulată „O turmă şi un păstor", sau mai bine zis scopul acesteia îl redă foarte fidel subtitlul cărţii.

Ceea ce atrage şi captivează pe cetitor, este convingerea profundă care iradiază din fiecare frază şi fiecare cuvânt.

Autorul tratează un subiect care pasionează întreaga suflare românească din lumea laică. In vârtejul evenimentelor internaţionale de azi orice bun patriot decât o unire în toate, prin urmare şi în cele confesionale.

Asupra problemei ridicate de autor, vom reveni printr'un articol în unul din numerile viitoare ale revistei.

Facem cărţii cele mai călduroase recomandări, şi îndemnăm ca ea să fie citită cu maximum de obiectivitate şi bună voinţă atât din partea ortodoxilor cât şi a celor uniţi.

Cartea se poate comanda la autor, Mănăstirea Bixad, judeţul nostru.

LUCIAN BRETAN

TRAIAN DEMETRESCU e un poet uitat. Puţini sunt acei ce-şi mai amintesc de acel Traian Demetrescu, care în scurta-i existenţă cu plămânii măcinaţi de tuberculoză a lăsat totuşi literaturii româneşti, atât în poezie cât şi în proză, accente lirice de-o duioşie covârşitoare.

Pentru foarte mulţi, Traian Demetrescu e un apocrif, cu toate că versul său arhaic plin de-o sensibilitate bolnăvicioasă, a plăcut nespus de mult generaţiilor trecute.

Dacă destinul vitreg nu l-ar fi condamnat la moarte timpurie, Traian Demetrescu trebuia să fie trecut în antologia veche a poeţilor lirici ca şi cel mai autentic şi reprezentant poet al timpului în care a trăit.

Reamintim lectorului câteva versuri:

„Când jalea vântului tomnatic
Prin desfrunziţii arbori trece!
Tu te gândeşti la baluri doamnă,
Eu mă gândesc la soba rece!
Şi când în serile de iarnă,
Cânţi la clavirul tău visând
Tu te gândeşti că eşti iubită
Eu mă gândesc c'o să mă vând!"

ELEFTERIE BEOCA

Buletinul „Astrei" Satu-Mare

Dela „Astra"

In ultimă şedinţă a comitetului despărţământului judeţean, d. preşedinte dr. Eugen Seleş dir. lic. Eminescu, a expus stadiul lucrărilor în legătură cu aplicarea legii Serviciului Social. Până în prezent s'au primit dela centru doar instrucţiuni de ordin general, legea începând a fi aplicată dela 1 Aprilie c.

D. preşedinte Eugen Seleş ajutat de dnii prof. Gavril Barbul secretar general şi prof. Octavian Ruleanu, au început reorganizările cercurilor culturale. Până în prezent sunt în funcţiune 44 cercuri săteşti. Celelalte vor fi organizate până la 1 Aprilie c. Aceste cercuri culturale constitue baza căminului cultural. In vederea deschiderii căminelor, despărţământul judeţean a luat măsuri să aprovizioneze cercurile cu stocuri de cărţi populare pentru biblioteci. Remarcăm în această privinţă şi bunăvoinţa dlui Dumitru Şuta librar care a promis şi dsa o serie de cărţi pentru popor.

Tot în ultima şedinţă a comitetului, d. prefect-colonel Simion Coman, a fost proclamat preşedinte de onoare al despărţământului local, pentru marele interes şi sprijin ce l-a acordat în totdeauna „Astrei" şi propagandei culturale.

In privinţa căminului cultural orăşenesc, sunt mari speranţe că el va lua fiinţă cât de curând, deocamdată în fosta sala „Urania". Camera de Muncă s'a arătat şi ea înţelegătoare pentru aceasta.

Dela 1 Aprilie va începe mai intens propaganda culturală, având apoi şi Regulamentul de aplicarea legii Serviciului Social.

Până în prezent au fost numiţi dnii ing. Z. Spârchez ca director al căminului judeţean şi d. prof. Scurtu ca inspector.

Dela cinema „Astra"

Cinematograful trece actualmente printr'o criză. Ea s'a resimţit şi la noi. Ne bucurăm însă că mult visata înţelegere cu Cinema „Naţional" este astăzi fapt îndeplinit. „Naţionalul" a trecut în proprietatea Uniunii Societăţilor Culturale şi deci realizarea adevăratei Case Naţionale se întrevede.

Sezonul actual ne va releva unele filme remarcabile. Menţionăm: „Stella-Dallas" puternică dramă sentimentală cu Barbara Stanwick şi John Bolles.

Un film impunător şi foarte bine primit de critică este „Katia" cu Danielle Darrieux. Vieaţa rusească este prinsă în tot misticismul ei. Alt film, din lumea spionajului va constitui o senzaţie. Se numeşte „Suez" şi are de interpreţi pe Loretta Young, Annabela şi Tyron Powel.

Dar succesul cel mai mare îl va constitui filmul „Albă ca zăpada" care constitue un record în arta cinematografică. Data rulării se va anunţa la timp, pentruca toţi iubitorii să aibă posibilitatea să-l vadă.

Apropiați-Vă cu încredere și citiți:

— **Amicul Tinerimii.** An. XI. Febr. 1939. Red. Liceul „T. Vladimirescu“ Tg.-Jiu.

— **Brazda.** An. III Nr. 1—2 Ian.-Febr. 1939. Satu-Mare. Redactorii: Ing. S. Dărămuș, dr. Al. Georgeoni și ing. Gr. Obrejanu.

— **Cuget Moldovenesc.** Lunar sub auspiciile soc. „George Enescu“ Bălți, str. I. Creangă 11. Dir. Marc. Văluță. Prim-red. Petru Stati.

— **Cuvântul Satelor.** An. XIII, Nr. 11. Săptămânal independent. Redacția: Timișoara IV. Bul. Berthelot 2. Dir. prof. Nicolae A. Roșu și Ion Ciucurel.

— **Decalogul.** An. IV. Gazetă de atitudine creștină. Red.: București, str. General Tell 18. Proprietar și red.: Coriolan Gheție.

— **Eu și Europa.** An. III, Nr. 2—3. Red.: Ion Corbuțiu, Deva, str. Regina Maria 15.

— **Frontiera.** An. II, Nr. 9. Red.: Satu-Mare, Calea Traian 2.

— **Gazeta Orșovei.** An. XIV. Săptămânal. Red.: Orșova, str. Decebal 28. Dir. politic. Tr. V. Țăranu.

— **Innoirea.** An. II, Nr. 12, Martie 1939. Bilunar. Red.: Arad, str. Brătianu 4. Dir.: Tib. Vuia.

— **Literatura**. An. II. Red.: București, str. Visarion 20. Dir.: Iordache Răducu.

— **Munții Apuseni.** An. II, Nr. 1. Martie 1939. Red.: Alba-Iulia, Piața Mihai Viteazul 28. Dir.: Liviu Bica. Red.: Ion Țolescu-Văleni și V. Oprescu-Spineni.

— **Nădejdea.** An. VIII, Nr. 208—209. Red.: T. Severin, str. D. Cantemir 3. Red.: D. A. Ghinoiu.

— **Natura,** revistă pt. răsp. științei. Red. București, str. Carol 26.

— **Pământul,** bilunar, social, literar. An. VIII, Nr. 199. Red.: Călărași, Str. Vânători 127. Dir. propr. Eugen Cialîc.

— **Pentru inima copiilor,** revistă pedagogică. An. XV. Nr. 1—2. Red.: V. Gheția, Valea Dragului Ilfov. Dir.: I. Nisipeanu.

— **Progresul.** An. V. Nr. 68. Red.: București VI, str. Meteor 53. Dir.: propr.: P. Vranceu.

— **România Eroică,** revistă pentru promovarea românismului. Organul U. Z. R. T. An. II, Nr. 10. Director: Ion Colfescu-Delaturda. Redacția: Cluj, str. V. Goldiș 18.

— **Satul și Școala.** Cluj. Red.: C. Jencica și D. Goga.

— **Symposion.** An. I, Nr. 2, revistă de cultură. Red.: Cluj, str. Vânătorilor 18.

— **Timocul.** An. VI, Nr. 12, revistă de luptă naț. cult. Red.: Bucuresti IV, str. Octav Cocorăescu 84.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU ANUL IV. — No. 2-3. — FEBRUARIE—MARTIE 1939

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

Afirmarea

ondatori :
onst. Gh. Popescu

tavian Ruleanu

Anul IV. — No. 4. APRILIE 1939.

Idilă de Primăvară

In acest număr semnează :

A. JUGA
CORNELIA BACIU
EM. PAPAZISSU
D. HINOVEANU
MIHAIL LUNGIANU
ION ȘIUGARIU
GEORGE ȘOIMU
TITUS BILȚIU D.
ELEFTERIE BEOCA
PETRE PAULESCU
VICTOR V. MOIȘ
I. UVANOVE
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI
6 JUN. 1939

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No. 4. APRILIE 1939**

BAIA-MARE SUB DESPOŢII SÂRBI

de A. JUGA

La începutul sec. al XV-lea în viaţa oraşului Baia-Mare şi-a comunelor apărţinătoare domeniului regal se produce o mare schimbare. Regele Sigismund pentru a putea face faţă ameninţărilor turceşti, cari periclitau partea de sud a Ungariei, face alianţă cu despotul sârb Lazarevici Ştefan care în schimbul unor vaste domenii din partea de Nord şi Est a Ungariei, cedează Regelui cetatea Belgradului.

Prin această alianţă, Baia-Mare împreună cu toate minele, comunele şi tot ce aparţinea de ea, ajunge sub exploatarea sârbilor, — cari nu cunosc altă măsură decât îmbogăţirea — pierzându-şi pentru mult timp dreptul de oraş liber regesc, împreună cu toate privilegiile de cari se bucura.

In legătură cu trecerea oraşului sub ascultarea noului stăpân, găsim unele date demne de a fi cunoscute în istoria oraşului. Ele ne arată, că regiunea Baia-Mare a ajuns în mâna despoţilor în anul 1411. Evenimentele timpului ne îndeamnă să credem că Baia-Mare a ajuns în anul 1410, aşa că numai instalarea oficială s'a făcut în anul 1411. Găsim că în Ziua de 15 Iulie 1411 **subtitlu de donaţie[1])**, regele Sigismund recompensează pe vecie pe despotul sârb Vuchovich Gheorghe, pentru credinţa nutrită faţă de coroană cu oraşele: Zathmar, Nempthy, apoi Baia-Mare şi Baia Sprie împreună cu monetăria.

Conventul de Leles, pe baza scrisorii regale din 14 Septembrie acelaş an, dispune înregistrarea oraşului Sătmar, împreună cu vama şi comunele aparţinătoare de oraş, ca: Tătăreşti, Pusta Sos-telek (azi Gorzias) care era o măeriste, dustele Zent, Eged şi Emermén, oraşul Nemthy, Agnemthy (azi contopite în Satu Mare) cu măeriştele Zemere, Pera (azi suburbia oraşului Sătmar) oraşele Baia-Mare şi Baia-Sprie cu minele metalice împreună cu comunele: Recea, Ocoliş, Checheş, Groşi, Rus, Şindreşti, Dumbrăviţa, Surdeşti, Şişeşti şi măeriştea Halfalva, în favoarea desportului sârb, pe care scriitorii timpului îl numesc **Wuchovich Gheorghe,** în schimbul cetăţii Belgrad. Conventul de Leles transcrie înregistrarea în posesiune cu următoarele:

„Tuturor credinciaşilor creştini, cei prezenţi şi viitori, cari vor vedea această sfântă convenţie de pe lângă Leles, spre mântuirea noastră prin Mântuitorul Nostru. Din cauza păcatului strămoşesc, oamenii şi-au pierdut memoria şi uită uşor şi de aceia am aflat de bine, ca aceste lucruri să fie scrise, ca să rămână urmă şi aşa prin prezenta scrisoare, voim să aducem la cunoştinţa tuturora, că înălţimea Noastră, Domnitorul Sigismund, din graţia lui Dumnezeu Regele... etc., am primit scrisoarea cu stima cuvenită, cu aceste cuvinte: Sigismund din graţia lui Dumnezeu... etc., credincioşilor şi episcopului de Leles sănătate şi graţie. Noi oraşele noastre, din judeţul Sătmar, numite: Sătmar şi Nemeti, Baia-Mare şi Baia-Sprie cu tot aurul, argintul şi dreptul de a bate monedă, împreună cu toate drepturile şi apartimentele lor, le dăm pe vecie, sub formă de nou cadou Măriei Sale Guvernatorului Despot Sârb, care a fost atât de credincios faţă de noi şi dorim ca el să se introducă legal, în stăpânirea lor. Deci vouă

credincioşilor, vă ordonăm cu tărie, ca să trimiteţi afară comisia voastră oficioasă, din care să nu lipsească Philpesy Vasile fiul lui Laurenţiu Nicolae sau Ioan, fiul aceluiaş Phylpesy Laurenţiu, Domahydi Vasile sau Gheorghe şi în special omul nostru (homo reqius), ca'n oraşele susnumite să introducă pe Domnul Guvernator în stăpânire, dupăce mai întâi se vor chema toţi oamenii ca să fie prezenţi. In baza acestei scrisori de cadou se va înregistra pe vecie, iar acei cari vor fi în contră, să li se fixeze o zi anumită, când apoi să fie chemaţi în faţa camerarului şi acolo să-şi spună plângerile: pe urmă, aceştia cari sunt în contră, se vor însemna şi înregistra cu numele, care apoi într'o zi anumită vor fi chemaţi în faţa palatinului, care apoi după obiceiul nostru va hotărâ. Pe urmă să ne scrieţi după obicei, ordinea introducerii, şi-a înregistrării, cu numele acelora cari sunt în contră şi care au fost chemaţi pe ziua fixată în faţa reprezentantului nostru. Toate acestea Noi le am sigilat, cu sigilul Nostru cel mai mare, de care ne folosim ca Rege al Ungariei. Dat în Buda la sărbătoarea Rusaliilor 1411."

Pe baza acestei scrisori, conventul trimite în ziua de 4 Octombrie 1411, comisia la faţa locului:

„Noi aşa dar suntem datori să ne supunem poruncilor Stăpânului şi Regelui nostru numit, precum este şi datoria noastră. Cu sus numitul Vasile şi fiul lui Phylpessy Laurenţiu, cu omul Regelui nostru, am trimis pe unul dintre noi şi anume, pe călugărul Pavăl, egumenul eparhiei noastre, pentru a face ceiace a fost poruncit."

Călugărul, reintorcându-se la convent, raportează că şi-a îndeplinit misiunea. Raportul lui este înregistrat cu următoarele: **„acesta reintors la noi ne-a spus, cuvânt cu cuvânt, că ei s'au dus, în cea mai apropiată Duminecă, înaintea Înălţării Sf. Cruci, după ce a trecut prima zi, în numitele oraşe Zathmar şi Nempthy. In Zathmar, în aceea zi a chemat pe locuitorii din Tătăreşti şi cătunul Sostelek** (astăzi o măierişte aparţinătoare Sătmarului) **şi comunele Zent, Eged şi câmpia Berenei. Tot în aceia zi în oraşul Nemthy au chemat pe locuitorii din Agnempthy, cătunul Zemere** (telek), **Pera** (telek) **şi Chaholch** (telek), **şi au introdus pe despot în posesiune**[2]) **după aceasta în ziua Sf. Cruci, în oraşele miniere Baia-Mare şi Baia-Sprie, iar în zilele următoare, legale şi obişnuite după ce a adunat pe toţi vecinii şi mejdieşii, în prezenţa acestora, au introdus pe vecie, sub forma de nouă donaţie, pe guvernator în proprietatea oraşelor miniere, împreună cu tot ceace apartine aci, cu ori şi ce fel de venituri, fără ca cineva să fie în contră. Pentru ca despre acest lucru să rămâie urmă pe vecie, dăm scrisoarea de întărire sigilată, cu sigilul nostru cu panglică în ziua Sf. Francisc** (3 Dec. N. A.) **1411."**[3])

Despotul n'a fost mulţumit cu operaţiunile făcute de convent şi de aceia Regele Sigismund, confidenţial scrie, în ziua de 12 August 1412 o nouă scrisoare conventului. In scrisoare ordonă, să se repare greşala făcută cu ocazia transcrierii oraşelor Zathmar, Nempthy, Rinulo Dominarum, Mons Medius cu minele d e aur şi argint, împreună cu monetăria şi dependinţele acestora şi să înregistreze cu numele moşiile, măierişti-le, comunele şi vadurile de transport, pentruca mai târziu să nu fie ceva neplăcere pentru despot. Pentru executarea acestui ordin, Regele ordonă să se trimită o nouă comisie, care să rămână la faţa locului până va termina toate lucrările şi apoi capitlul să facă o nouă transcriere exactă care să fie **„dată în mâna despotului în aşa fel ca el să nu ştie de acest ordin."**[4])

Conventul face o nouă introducere pe care o înregistrează sub No. 14. Cu toate acestea hotarele definitive au fost fixate abia în anul 1424.[5])

Despotul odată instalat, nu vede înainte decât câştig. El ştie, că noua lui posesiune o are în stăpânire atâta timp cât va nutri credinţă faţă de regele Ungar. Deaceia caută să profite de ocazie şi până la apariţia unor complicaţii politice, în legătură cu Turcii, să scoată cât mai mult venit. Minieri sunt forţaţi să-şi dubleze eforturile sau să plece. Minele sunt exploatate la maximul de producţie pe care mijloacele timpului le permitea. Restul cetăţenilor încă sunt supuşi la contribuţie în raport cu treapta socială ce o ocupă. Aşa că nu este suflare omenească, fie iobag sau cetăţean care să nu munciască pentru punga sârbului. In ziua de 8 Mai 1412 dă privilegiu breslei croitorilor, prin care interzice **„nimeni să nu îndrăsnească să practice meseria care nu este din oraş, ci numai acela care este înscris în corporaţiune, trebue să se supună greutăţilor, în caz contrar, va fi pedepsit cu trei taleri de argint... consilierii, preoţii şi ceilalţi funcţionari ai mei să nu-şi croiască haine cu croitori clandestini..."**

Faţă de acei cari cutezau să se ridice, contra stăpânirii lui despotice, recurge la măsuri drastice. Toată averea lor o seches-

trează pentru el. Urmă despre acest mijloc de tratament, găsim în ziua de 28 Octombrie 1417.[6]) Ştefan, despotul sârb, ordonă din Belgrad, capitlului din Oradea şi **„oaspeţilor, dacă încredinţatul său Ştefan fiul lui Petru, s'au oamenii acestuia, să vor prezenta în oraş, pentru sechestrarea averii lui Nicolae fiul lui Abraham, domiciliat în Sătmar“**, care a făcut act de nesupunere faţă de despot **„Nimeni să nu îndrăsnească să-i cuprindă averea pe seama lui, pentru necredinţa lui ci să-i dea ajutor ca să poată cuprinde averea lui ori unde ar fi, pentru ca acela care va fi contrar acestui ordin va fi considerat necredincios“.** Numai faţă de voivozii români din ţara Chioarului şi Beltiug, n'are curaj să se atingă, în schimb se pregăteşte să-i înlăture din cale, cu ordin regal cu toate că erau de lege ortodoxă ca ei.

In anul 1426, Lazarevich simţindu-se bătrân, face un nou contract cu Regele Sigismund.[7]) Pe baza acestui contract averea trece în mâna lui Brancovici, vărul său, sub care oraşul Baia-Mare se desface de Baia-Sprie.[8])

Interesant este acest contract, prin clauzele cari le conţine. Lui Sigismund i se oferă pe lângă Belgrad şi alte cetăţi, pentru aşi consolida ţara faţă de turci. In schimb, Brancovici este ridicat în rândul demnitarilor maghiari şi i se recunoaşte dreptul de succesiune la tronul Sârbilor. In caz când ar rămâne fără urmaşi, Sârbia să se anexeze Ungariei.

In anul 1427, Lazarovici moare.[9]) După moartea lui Brancovici Gheorghe ajunge stăpânul oraşului timp de aproape douăzeci de ani. In acest timp oraşul încă n'a putut progresa, din cauză că şi faţă de acesta, toate drepturile vechi, nu erau luate în considerare, iar sforţările conducătorilor oraşului nu aveau nici un răsunet. In afară de aceasta, noul despot, caută să înlăture din posturile de răspundere, pe toţi localnicii.

Cu voivozii Chioarului, a fost într'o continuă neînţelegere. Vechiul proces, care s'a născut în suta trecută, între urmaşii lui Drag şi oraş, în legătură cu urbura minelor asupra căruia, Şandrin fiul lui Drag, îşi revendica drepturile, — pe baza moştenirilor strămoşilor voivozi din Maramureş — şi Pădurea Neagră, sunt reluate. Despotul face un demers personal, pe lângă Regele Sigismund şi în anul 1429, procesul se judecă în Satu-Mare, în faţa reprezentantului capitalului din Oradea şi a unei comisii numită de sus. Şandrin este condamnat, să plătească despotului, pagubele suferite în exploatarea minelor şi pierde drepturile avute asupra Pădurii Negre. Tot cu această ocazie, se judecă şi unele neînţelegeri, în legătură cu iobagii. Mulţi dintre aceştia din cauza tratamentului şi a dărilor mari, s'au refugiat din domeniul coroanei — care acum era în mâna despotului — pe domeniul Chioarului, unde ţăranul iobag se bucura de un tratament mai cinstit. Cu ocazia transcrierii averii pe numele lui Brancovici, s'au anexat şi cinci comune româneşti aparţinătoare Chioarului pe cari Şandriu le-a reocupat cu forţa. In procesul care a avut loc, a trebuit să le restitue. Judecata este făcută după ordinele primite de sus şi credinţa că prin alianţa cu despoţii sârbi, Ungaria va fi salvată de furtuna semilunei care ameninţa să o transforme în paşalâc. Evenimentele cari au urmat şi trădarea lui Brancovici, alături de arestarea lui Ioan Huniade, în lupta de pe Câmpia Mierlei au dovedit contrariul.

Conducătorii oraşului, cari s'au văzut despoiaţi de drepturile şi privilegiile de cari se bucurau înainte, după repetate intervenţii şi plângeri la Rege, reuşesc ca în adunarea generală a ţării din anul 1439, să înscrie art. No. 25 în care se hotăreşte ca averea lui Brancovici să fie administrată de funcţionarii localnici.[10])

Măsura de control ce se institue prin acest articol jigneşte pe despot şi de aceia se hotăreşte să trădeze interesele coroanei maghiare faţă de Poartă, ceia ce şi face. Regele descoperind jocul lui de trădare; îi sechestrează toate averile **„per notam infidelitatis Georgiu Rasciae Despoti“** şi le donează lui Maroth Vasile **„pro Ladislao de Maroth et eius haeredibus“**[11] dar aceasta instalare se pare că n'a avut loc. Tensiunile dintre Brancovici şi rege continuă până în anul 1444 când ajung în mâna lui Ioan Huniade.[12])

Bibliografie

1. **Fejer:** „Codex Dipl.“ X. 5 pag. 141.
2. Arch. oraşului Baia-Mare II. 36 No. 231.
3. **Szirmay:** op. ct. I pag. 151.
4. Arch. oraşului II.
5. **Szirmay:** op. ct. 151.
6. Arch. oraşului II 49.
7. **Fejer:** „Cod. Dipl.“ X. 6 pga. 809—813.
8. **Wenczel:** 115.
9. **Palmer:** op. ct. 31.
10. **Bagossy B.:** op. ct. 172.
11. Arch. oraşului II 119.
12. **Bagossy B.:** op. ct. 424.

REMINISCENȚE

de CORNELIA BACIU

Nu știu de ce florile de liliac, cu tezaurul lor divin de mirezme, îmi răscolesc în suflet ca o doctorie, toată vraja neuitatelor impresii din anii dulci ai copilăriei.

Amintirea mă copleșește, mă izolează de realitate, puterea ei evocatoare mă stăpânește și, transpunându-mă cu mulți ani în urmă, mă face să retrăiesc farmecul divin al atâtor clipe de neuitat.

Mă face să revăd superbe imagini copilărești, cu zîmbete și jocuri nevinovate cu sburdălnicii nesfârșite și gesturi vecinic întrebătoare. Și ca o delicioasă completare a acestui magistral tablou, peste negura anilor îndepărtați, figura Anei, îmi apare, sglobie și surâzătoare.

Eram nedespărțite. Se 'nfiripase între noi o inalterabilă, statornică și rară prietenie și în ciuda temperamentelor noastre cu manifestări exterioare de-o surprinzătoare disonanță, sufletele ni se 'mpletiră într'o armoniasă și dulce înțelegere.

Această apropiere alor două firi fundamental opuse, căuta parcă să desființeze pentru totdeauna legendara autoritate a proverbului bătrânesc: cine se aseamănă se adună, căci prin felul nostru, de a fi, Ana și cu mine, făceam impresia unor ființe absolut incompatibile.

In realitate însă, tocmai aceasta nepotrivire părea că ne apropie mai mult, oferindu-ne prilejul unei fericite compensații, căci ceeace-mi lipsia mie Ana stăpânea din abundență.

Suflet țesut numai din fibre voluntare și vioaie, temperament expansiv, foarte combatant și accesibil celor mai inimaginabile sburdălnicii, era parcă corectivul ființei mele reflexive și de-o excesivă sensibilitate.

Parc'o văd. Cu năsucu-i cârn, cu părul vecinic în atitudini revoluționare și cu o față de pe care nici somnul nu reușia să steargă surâsul, răspândea în juru-i o atmosferă de inepuizabilă veselie. Singură prezența ei era suficientă pentruca să se deslănțuie numai decât o bună dispoziție.

Numai, numele acela de Ana, parcă nu se armoniza cu firea-i arzătoare. Cu sonoritatea-i dulce și muzicală, se cerea parcă asociat unei ființe în aceeaș măsură de blajină, nu unui vulcan vecinic, clocotind, cum era Ana.

Mi-amintesc ce eforturi teribile trebuia să facă cu temperamentu-i aprins și mereu pornit spre joacă și mișcare, pentru a putea rezista la cura de seriozitate, ce ne-o impuneau orele de clasă.

Mai ales după sistemul de atunci, când orice tendință de manifestare sufletească ori fizică era reprimată, cea mai mică mobilitate pedepsită; când dascălii își țineau discipolii ore întregi pironiți în bănci, cu mâinile la spate, cu picioarele înțepenite, cu ochii ficși înainte, liberi de-a se mișca numai la comanda autoritară a magistrului.

Firea exuberantă a Anei nu se putea împăca cu'n asemenea regim, ce-i impunea ținuta de inerție a unei adevărate mumii egiptene, regim, ce nu odată ridică puterea răbdării sale la o tensiune, care cerea numai decât descărcare, fie sub forma unei cascade de râs, fie pomenindu-se fredonând un cân-

CÂNTEC DOBROGEAN

de EM. PAPAZISSU

Cântec scris cu sânge, cântec de mărgean,
Svon de epopee, cântec dobrogean,
Te păstrează 'n moaște ca zălog prea rar
Mucenicii țării ce-au răbdat calvar
Dela Turtucaia pân'la Topraisar.

Stepa te 'nfiripă 'n spicele-i de aur,
Sprinten te culege fluerul de graur
Macii cu mândrie purpura-ți îmbracă,
Cântec din Dobrogea mea ca o prisacă.

Coloniștii, frații celor ce te-au scris,
Să te soarbă-și lasă sufletul deschis
Și, ca Firea darnici, larg resfiră snopii,
Să te ciugulească potârnichi și dropii.

Cântec scurs din inimi tinere de jar : —
Sfinte, nestemate pietre de hotar
Puse de eroii neamului și-ai gliei,
Ca să întregască trupul României !

tec, în ciuda liniştei mortale din clasă.

Avea însă un pronunţat simţ al răspunderii şi 'n asemenea ocazii, numai ce o vedeai ridicându-se şi anunţându-se singură autoarea gravei infracţiuni săvârşită faţă de sacrosanctele legi şcolare, aşteptându-şi cu o seninătate surprinzătoare, pedeapsa.

Dar minune! Pedeapsa nu venea, fiindcă fata asta, ştia să pună un fel de graţie, un fel de drăgălăşie plină de farmec în indiferenţa cu care primea mustrările, încât nu te puteai supăra pe dânsa.

Dacă totuş se 'ntâmpla uneori ca pedeapsa să devină inevitabilă, ea o primea ca pe un ce foarte natural, fără să-i atingă măcar prin tangentă, coardele simţitoare ale sufletului, fapt pentru care o poreclisem „invulnerabila" şi care-i creiă un fel de indiscutabilă superioritate, printre celelalte fete.

Nu mai vorbesc de mine, care primiam cu 'n fel de aprobare admirativă lecţiile ce mi le făcea oridecâteori, din cauza sensibilităţii mele, excesive, te miri ce fleac lua proporţii uriaşe în sufletul meu, făcându-mă să sufăr.

Uitasem să spun că era mai mare cu un an decât mine şi 'n asemenea ocazii, căuta înadins să-şi afirme ascendentul unei respectabile doze de experienţe, sfătuindu-mă cu o emoţionantă bunătate maternă, să nu mă las impresionată de toate nimicurile fiindcă o fire prea senzibilă este stigmatul tuturor nenorocirilor în viaţă.

Uită-te la mine şi învaţă! îmi zicea. Nu dau nimănui satisfacţia de a mă fi putut atinge şi răni.

In adevăr, parcă nimic nu-i mergea la inimă. Totul pare că ricoşa dela porţita sufletului ei, fără să lase, urme sensibile. Şi totuş.

Am întâlnit-o cu mulţi ani în urmă. Era de nerecunoscut. Trudită, prăpădită, cu amprentele durerii pe figură avea aerul unei bolnave pentru care şi zâmbetul e un efort şi, alături de care „invulnerabila", vechea poreclă căpătă un sens ironic, un fel de rezonanţă ciudată, pierzându-si cu desăvârşire spontaneitatea de odinioară.

Zglobia şi surâzătoarea Ana, aceea ce 'ncântase cu nesfârşitele-i sburdălnicii clipele neuitate ale copilăriei si adolescenţei mele nu rămase, decât o umbră a durerii.

Nu-mi putui ascunde sentimentul de milă ce mă cuprinse şi deodată simţii cum se trezeşte în sufletul meu dorinţa tot mai stăruitoare de a afla cu orice preţ durerea care-i măcinase sufletul, înfrângând cu puterea-i hotărîtoare un caracter atât de rezistent si plin de resurse, cum era al Anei.

Imi dădeam seamă că păcătuiesc, că deschid o rană care poate începuse să se cicatrizeze, dar fără să vreau, irezistibila dorintă de a o face să vorbească, persista cu 'ndărătnicie în sufletul meu.

Nu ştiam însă cum să procedez, ca să nu-i măresc durerea.

Cu intuiţia-i fină, Ana îmi ghici ezitarea şi rupând tăcerea, mă făcu să asist poate la cea mai impresionantă scenă din viaţa mea: spovedania unui suflet, căruia destinul îi rezervase parcă din adins, numai lacrimi.

A fost o poveste adevărată, dar cu atât mai amară, cu cât ea atinse şi răni iremediabil inima aceleia ce mi-a fost dragă, iar iar pe mine m'a făcut ca 'n acel moment să privesc cu 'n oarecare sentiment de 'ngrijorare viitorul, ce 'ntr'un tăinuit ungher, ţese pentru fiecare din noi, pânza lui de inimaginabile surprize...

DUH DIN RUGĂCIUNEA UNUI DAC

de D. HINOVEANU

Au rămas pe-aici urme grele de plângeri,
Bat din neant ocrotitoare aripi de îngeri,
Peste cântecul negru din bolnave scripturi,
Peste vale obosită cu melancolii de păduri.

Durerile fac umbră rară pe culme,
Vreun sunet de corn se mai vaită prin lume.
Metalic, ca vecia dela 'nceputul dintâi,
Gândul umblă prin slavă străin fără căpătâi...

Dacul din slove simte huma putredă 'n gură,
Tăcerea ca pe un blestem de mumă în sgură.
Mormânt ferecat din adâncuri se afundă mereu, —
Câte depărtări plutesc prin besnele lui Dumnzeu!...

Dacul din slove odihneşte cu ulmi lângă apă
Şi aşteaptă răbdător o nouă istorie să 'nceapă.
Semnele vremii şi felul de-a gândi, cu totul altele,
Or trece uşor cu vederea peste toate păcatele...

Dacul din slove cu trecutu'n zăbranicul cetii
Ar dori să mai secere gând lin din lanul vieţii,
Să mai simtă căldură de amiezi din umbră de cetini,
Prin nopţile albe, să mai stea de vorbă cu stele, cu prieteni...

Ochiul bolnav veghează în pustiul trist din poem,
Zările toate, cu veciile se-adună ca firul pe ghem, —
Şi dacul cu luceferi închişi sub lacăt de slove,
Viseză la dumineci cu soare sub cerul bătrânei Moldove.

PLOPUL

de MIHAIL LUNGIANU

A fost odată un copil desmetic. Fugise de acasă dela părinţi înfundase pădurea. Trăea cu fragi, cu **smeură.**

Intr'o zi adorme el întrun **higiu** des. Se trezeşte într'un mormăi ciudat. Dedese peste el moş Martin.

— Ce caţi în împărăţia mea? Mi-ai mâncat din bunătăţi şi mi-ai speriat puii. Am să te 'nghiţ.

C'o fi, c'o păţi, dă-i în sus, dă-i în jos:

— Uite ce! zice ursul.

S'auz! se 'ncumetă să răspunză băeatul.

— Te las în plata sfântului, dacă mi-i cânta o horă.

— Cu ce, că n'am fluer!

— Iţi fac eu rost. Vino numa' cu mine!

Merg ei, lighioana şi puiul de om, până 'ntr'o dumbravă bătrână bătrână. Aci se opreşte gadina, se uită lung; ochieşte un fag gros şi drept, fără crăci:

— Uite-îţi fac din jâpu' ăsta fluer! Acu mai vrei ceva?

— Mai vreau, păi cum!

— Ce?

— Să mi-l duci la spinare şi să sufli pe el, că mie nu-mi dă mâna.

— Măi, că multe-ţi lipsesc şi multe mai ceri. O să ţi le 'mplinesc pe toate, dacă mi-i face şi tu un bine

— Cum de nu! Mai întrebi? Spune numa'.

— Să m'ajuţi să trec gardu' la stupăria din marginea codrului. Să ţii prepeleaca ăsta, pe care 'o să mă urc. Da' să stai până mi-'oiu face sama, să-l dai dincolo, ca să mă caţăr pe el.

Face el ce face şi-şi împacă tovarăşul. Cum nu l-a mai văzut în ochi, p'aci ţi-i drumul. A 'nceput să umble iarăş hai-hui pe plaiuri, pe poteci. După ce cutreeră ce cutreeră, cântând şi chiuind vesel tare de isprava făcută, se 'ntâlneşte c'un lup.

— Stai să te mănânc!

— Aoleo, da' prost gust ai! Mai bine hai cu mine să te duc la un ciopor de oi să sugrumi câte vrei.

— Haide, să vedem!

— Zoresc ei, zoresc, acolo o şatră 'nnaltă.

— Să-mi ajuţi să mă urc.

— Uite, razem ciotu' ăsta de o **lacră** şi. când îi fi acolo, îl dau pe d'asupra, îl razem de vârful ulucilor şi te-i sui tot pe el.

Sare lupul, începe să sfâşie la oi, băeatul a luat-o însă la sănătoasa, mulţumit tare'n suflet, c'a făcut un rău. Se vede într'o vreme faţă în faţă c'o vulpe.

— Incotro cumătră?

Am dat d'o mişună şi nu pot s'ajung la ea.

Se duc împreună acolo şi i-o arată: un cuib de corb într'o gârniţă cu vârful pân'la cer.

— Ce-ai zice să te 'nvăţ eu cum s'o scoţi la cap!

— Cum? Ia spune.

Am să sprijin o creangă de trunchiu' stejarului şi te salţi pe ea. O ţin eu să nu cază cu tine!

— Bine faci! Da' să nu mă laşi şi la coborît.

— Te mai îndoeşti?

Cum o vede cocoţată sus, face vânt prăjinei şi o dă jos.

— Să ne vedem cu bine!

— 'O să ne vedem, da' 'o să-mi plăteşti!

— Pe lume' ailaltă poate!

— Bine, bine!

Şi o ia la picior hăulind, nemai încăpând îl el de bucurie, că şi-a sărat sufletul

DECEBAL

de ION ŞIUGARIU

Mai tare decât fruntea de piatră din Bucegi,
Ce nu cunoaşte pentru priviri şi drumuri legi,
Mai straşnic decât vinul ce spumegă în vii,
Şi decât fuga ciutei spre zările pustii,
Mai îndrăzneţ ca ochiul de şoim şi mai viteaz,
Mai credincios ca frunza din codrii, verzi de brazi,
Erai stăpânul aspru şi dârz al tuturor
Şi nu era, de ură, în suflet, niciun nor.
Ca pe un prieten sincer pământul te cinstea
Şi culegea de aur, din fiecare stea,
In holde, pentru tine, tot raze largi în mâini.
Te cunoaşteau flăcăii şi bacii dela stâni,
Dealungul şi dealatul, pe intinsul ţării mari
Şi povesteau de tine la umbră de stejari.
In fiecare suflet creştea cuvântul tău
De piatră, pe vecie, că'n piscuri de Ceahlău,
Sub fiecare frunte ardea credinţa ta
Şi către nemurire de foc, se îndrepta.
Căci nu-ţi era făcută spinarea să te 'ndoi,
Când lupte peste ţară cădeau ca nişte ploi.

c'un dobitoc, care s'a 'ncrezut în el.

Colindă puştanul, ce colindă până dă d'un iepure:

— Olileo, cum mă speriai! şopteste lighioana.

— Da' eu nu mai puţin! oftă el.

— Credeam că eşti lupu! bombăni, abia păstrându-şi răsuflare pârlogarul .

— Şi eu c'o fi ursu'. Mi-a 'nghetat sângele 'n vine, nu alt ceva.

— Ei, fiindcă ne 'ntâlnirăm, gând la gând cu bucurie, în frica ce-am tras, hai să ne 'nfrăţim. Să m'ajuţi să trec în ostrovu' de colo, să ciugulesc ceva varză.

— He, asta e lucru uşor. Svârl o punte peste părău şi top-top pe ea, ajungi dincolo.

— Ş'oiu mânca până m'oiu sătura toată noaptea.

Cum l-a văzut trecut apa, a ridicat bârna şi a 'nfundat zăvoiul, prăpădindu-se de râs de păţania sărmanului rozător.

Pe viţele vântului îi veneau mormântul ursului, urletul lupului, lătratul vulpei si flueratul iepurelui. Ii cereau toţi ajutor. El sta p'un picior de deal şi râdea de necazul tovarăşilor şi de isprava lui. Când d'odată s'a desprins un sgomot, ca ruperea unui gard. Scăpase cel făr' de coadă din căpcană. Trece pe lângă târlă, doboară 'mprejmuirea, iese tizul amărîta afară. Se opreşte la văicărelile cumetrei se sue 'n copac ş'o ia 'n cârcă, ba, sătul cum era, şi nu-i ardea d'o carne neagră şi tare ca de pisică, o ia'not şi scoate pe urechilă din ostrov.

Se pun toţi pe urmele păcăliciului. El cam simţise, că n'or să iasă lucrurile bine, de când cu fărâmatul ulucilor, unde era 'nchis mormăilă, să suise p'o buză de munte pietros şi tremura tot.

Vine 'ntâi iepurele:

— Acolo mi te aciolaşi, voinicule?

Glumiciul trase o spaimă bună când deslusi slomnirea:

— Ce să fac ? Stau şi eu aci.

— Aşa-i că e bine? Aşa stam şi eu în ostrov, cu sufletu' la gură!

Sosește 'ntr'o fugă vulpea:

— Nu te dai jos la mama?

— Nu, că mi-e frică.

— De **ciurică,** hai?

— C'o să-mi sgârii pielea.

— Rămâi dar acolo. Ce mi-ai dorit **mie,** ai păţit tu!

Hop şi lupul:

— Coboară să te sfâşii.

Ghindocului îi clănţăneau dinţii de sta să 'ntreacă p'ai fiarei, care flămânzise 'n căutarea lui.

Tremura vargă, fără grai, aproape fără suflare.

Când a zărit jos şi pe urs a 'nghetat de tot.

— Mor, mor! făcu jigania.

— Eu mor înnaintea ta! îşi spovedi sufletul nagoda.

— Mor, mor! urmă mormonea.

— N'ai murit tu în stupină, nu mai mori acu! glumi puştiul.

— Mor, mor! stăruea jivina.

— Lasă că mor eu şi scapi de mine! rosti suspinând piciul, sgâlţâindu-se tot de mai-mai era să se prăvălească.

Cei patru s'au pus la pândă cu rândul. Nu l-au slăbit din ochi vreme multă. Si pedepsitul, acolo sus, se 'ncovriga, se sgârcea, pân' a rămas din el un ciutureag, cu picioarele 'nfipte strașnic în crăpăturile stâncii.

După ce lighioanele l-au lăsat în plata Domrului, el tot tremura la or ce mișcare de frunză, se legăna 'ntr'una, se frământa mereu de spaima morţii, ce pusese stăpânire pe el Așa a iesit plopul pe lume, dintr'o secătură de copilandru, săgetat şi frământat de frică. De aceea tremură el într'una şi nu se opreşte din primăvară până 'n toamnă, cât are verdeaţă 'n el.

PETEC DE RAI

de **GEORGE ŞOIMU**

La curţile domnitoare ale cerului
Intorc privirea peste pisc de munte,
Ca să îmi ung, cu stânjeni şi cu brazi,
Nemiruita stea din frunte...

La un călcâi de codru apare Ţara
Ca un haiduc cu sarica de foc.
De-aici, de sus, coboară primăvara
Cu ciubere de soare şi de joc...

Profeţii îi înnoadă 'n bucle: aur
Şi o svonesc pe harfe de azur.
Au dispărut şi temnicerii vremii
Când am vrut, ţării, inima să-i fur...

Şi am cioplit-o 'n bronzuri: colţ de Rai,
Să nu mai fie slugă la destin,
Să se înalţe statuă de veacuri,
Crescută 'n jar şi ramuri de măslin.

Folklor

Cules dela fie iertatul Tite Gheorghe din Săpânța

de TITUS BILȚIU D

BOCET

la moartea lui **Stan Teodor** din Săpânța, mort în războiul mondial într'un spital unguresc.

Oh ny(e)amuri, sătyenyi șâ frați(i)
C(e)a stați aici adunați.
Să vă spun o întâmplare
Gyin lună gye primăvară.

Că'n April în unspredzece
Au venyit o tristă vestye
Cum că'n spital aumurit
T(o)agyer Stan l-au fost numit.

Și n'au murit împușcat
Ci au murit gye supărat
Văzându-să 'nstrăinat
Gyepartye gye al său sat.

Gye străinyi încunjurat
Fără om gyin al său sat
Străinyii m'au îngropat (bis)

D'apoi n'am c(e)ă face eu
Dac' aș(a) a v(r)ut Dumnyezău
S(o)ață, fată șâ nyepoț(i)
Adunați-vă cu tăți.

Că mă rog gyin ceie lume
Șâ mă rog gye iertăciunye.
Gve celye c(e)ă v'am greșit
Până cu voi am trăit.

Fratye, ny(e)amuri șâ cumnați
Mă rog tăți să mă iertați
Că mai mult noi nyici odată
Nu vom mai și laolaltă.

Esty(e) on loc șâ esty(e) o țară
Ungye tăți ny(e)om viqye iară
Colo sus în cerul sfânt
Nu aic(e)a pe pământ.

Acolo nu-i dujmănyie
Nu-i armă, nyici bătălie
Acolo-i frățietatye
Și iubire cu dreptatye.

O iubita mè(a) soțâie
Dreaptă gyin căsătorie
Gy(e)acestye rânduri gye bliqye
Nyici nu ny(e)au venyit prin mintye.

Că noi când ny(e)-am gyespărțât
Gy(e)acestye nu ny(e)-am gângyit.

Am avut cu c(e)ă trăi
Până c(e) om îmbătrânyi
D'apoi vezi că m(o) arty(e) amară
Au venyit la noi în țară.

Ș(i) au venyit cu mult amar
In feldpost într'un spital
Șâ mny(i)-au rupt firul vieți
Tuma'n vremea tinereții.

O ny(e)amuri, pr(i)etyeni șâ frați
C(e)ă stați aici adunați
Soață, fată șâ nyepoți
C(e)ă stați aicea cu tăți.

Nu mă vegyeți în sălaș
Numai gyin gând cugetați
Și gyin otyi lacrămi vărsați (bis.)

Lacrămi shierbinți că șâ focu
Dac' așa mnyi-o fost norocu
Să nu-mi văd satu șâ locu (bis.)
Lacrămi fierbinți ca șâ para
Dac' așa mnyi o fost tyiqny(e)ala
Să nu-m(i) văd casa, șâ țara (bis.)

La urlap când am venyit
Noi pă vetci ny(e)-am gyespărțât.

Onorată adunare
Venyită spre o mnyea on(o)are
Vă mulțămăsc cu iubire
Șâ vă doresc fericire.

Rămânyeți cu Dumnyedzău
El să deie darul său
Armă șâ durere ieie
Șâ pace'n lume să deie.

Iată șâ soțâia m(e)a
Șâ fetyița-mi lângă ea
Ați ptyerdut ce-ați avut scump
Inyimile vi s'o rupt.

Gye durere după tată
Că n'a venyi nyici odată
Ilyenă draga tati
Ori încătrău îi privi
Tată dulce nu-i găsi
Ori încătrâu îi câta
Tată dulce nu-i afla.

INCRESTĂRI

Probleme

Necesitatea traducerilor în limba minorităţilor conlocuitoare

Intre bunăvoinţa cu care privim şi primim traduceri **în** româneşte şi între nepăsarea de felul cum se fac, când se fac, unele traduceri **din** româneşte, e o disproporţie prea izbitoare şi 'n acelaş timp umilitoare. Lipsa totală de iniţiativă şi măcar de încurajare în ceeace priveşte traducerea adevăratelor noastre opere de artă în alte limbi, e atât de cunoscută încât nu mai necesită nici o oboseală spre a fi evidenţiată. Nici nu vom face-o. Nu vom mai arăta nici aceea că, adesea, străinii s'au sesizat, ni-au apreciat şi ni-au învitat cerându-ne unele scrieri în traducere. Noi ce-am făcut şi ce facem în această privinţă? Când auzim, rar de tot, de câte-o piesă ori altă modestă scriere ce ni s'a tradus, cine ştie cum şi cine ştie pentruce motiv, ne mărginim doar a încresta „evenimentul". Uneori simplă însemnare, alteori însoţită de aplauze, cu surle şi ditirambe. Atât. De făcut, lăsăm pe alţii.

Supunem, cum am mai făcut-o şi'n alte rânduri, în zădar, celor în drept a se sesiza că, ar fi timpul şi cazul să se realizeze traduceri, din româneşte, pentru conlocuitorii noştri de altă naţionalitate fie că aceştia ne cunosc şi vorbesc limba, fie că, din încăpătinare, nu se trudesc să ni-o cunoască. Traducându-se de pildă în l. maghiară, bulgară, germană, rusă, — în limbile minorităţilor noastre, — care minorităţi să nu se uite că citesc mai mult, decât foarte mulţi de-ai noştri, dovadă bibliotecile lor de prin oraşe şi în special la noi unde cea românească e inexistentă, traducându-se în limba lor, parte din lucrările mai de seamă a reprezentanţilor literilor noastre pe lângă că ni-am face cunoscute creaţiile tăgăduite a fi merituoase, fiindcă nu-s cunoscute, ni i-am apropia pe acestia de sufletul nostru înţelegător şi-apoi s'ar realiza şi unele venituri pentru acei ce trudindu-se cu viaţa se consumă pe urma luptei cu gândul curat şi slova frumoasă.

Ce mare lucru ar fi ca statul să ia această iniţiativă ori în caz contrar să ajute, prin înlesnire de împrumuturi şi să încurajeze, prin îmbiere, orice altă iniţiativă particulară pentru ca să ia fiinţă în câteva centre, din ţinuturile realipite, **edituri** cu rostul de a traduce, sub control priceput, lucrări ce ne cinstesc literatura ca, nuvele, romane, ş. a. precum, şi **mai cu seamă**, piese de teatru care să se joace de trupele minoritare permanente în turneele lor continui aşa cum s'a făcut de pildă cu **Omul** şi **Mărţoaga** dlui Ciprian, tradusă d dl F. Singer din loc şi despre care ni-am ocupat la timp şi când am repetat cele de-acum.

Că ni-am interesat prea puţin pentru a încuraja astfel de lucruri e adevărat. Că nu facem bine neglijând astfel de indeletniciri e şi mai adevărat şi-i nespus de trist.

CONST. GH. POPESCU

RESEMNARE ÎN VEAC

de ELEFTERIU BEOCA

Cresc amintirile în primăvară,
Cum cresc rândurile într'o carte nouă.
Vreau zâmbirile dimineţelor albe
Şi cântecul plopilor de odinioară.
Atunci când nuferii vor înflori pe lac,
M'oi răgesi copil, în sertarul anilor ce zac.
Tristeţi nedesluşite mă frământă
Iar bucuria năvalnică mi-este frântă
Când mă gândesc la viaţa netrăită . . .
Cântecul vieţii, prietene e amar
Ca lujerul înflorit la margini de oraş.
In ochii voştri, oamenilor din acest veac
Nu văd decât tristeţe şi cearcăne de var.
Azi simt fiorul visului de primăvară
Că-mi arde 'n ochi ca nişte lumânări de ceară.

POEME PENTRU LUMINIȚA

de **PETRE PAULESCU**

Să-mi dai Doamne fân' diseară,
Ingeri mulți: o legiune
Să-i pun veghe tutelară
Luminiții 'n rugăciune.

Este mică și frumoasă
Și-i e frică și de stele;
Umblă printre toate cele
Și tot freamătă prin casă.

Nu-mi dă vreme nici să scriu,
Și mă 'ngână în cuvinte.
Doamne nici eu nu mai știu
Cum să-i zic să stea cuminte.

Vraiște mi-i odăița.
Azi mi-a scotocit prin vise
Și mi-a scris în manuscrise:
Luminița, Lu-mi-ni-ța.

Doamne scapă-mă de greu:
Dă-mi serafi de lămâiță
S'o adorm la pept il meu:
Nani, nani Luminiță.

II.

E și ea fetiță mare.
Poartă rochi cu siluetă
Și zulufi: cercei de soare
Iar inel: o verighetă.

La gât poartă cruciuliță
Și n'o leapădă, din fire.
In pept are — luminiță —
Sufletul — rod de iubire. —

Și mai poartă Doamne sfinte
Pe Iisus în iconiță.
Lui se 'nchină când mă minte
Ca s'o ierte că-i fetiță.

E o mare solitară
Pe când ea-i odraslă mică
Ochi căprui de rândunică
Și-o privire cât o țară.

Ziua 'ntreagă, noaptea 'ntreagă
Mă cert și mă 'mpac cu ea.
O iubesc și-mi este dragă
Fiindcă-i Luminița mea.

Azi s'a supărat deodată
Iac'așa din vreri senine.
Azi o spui la lumea toată:
Se mânie des pe mine.

III.

Ai spart atâtea cupe de azur în versul meu
Și-ai lipăit atâtea dactile sub sandale.
Te-au răsfățat poeme, că nu mai știu nici eu.
De câte ori cu mine am înoptat pe coale.

Ți-am ondulat norocul în plete cosânzene
Și zilnic port cu mine doar ritmuri violete.
De astăzi Luminița să-mi spui în față nene
Și de acum să-mi cumperi o mie de caete.

Vreau să te spui la lume că ești o bosumflată
Și 'ntruna te tot superi pe versurile mele.
Ce vrei să-ți fac fetiță de ești o răsfățată
Și nu mai ai astâmpăr de-aici și până'n stele.

Și-acum dece mai tulburi miresmele tăcerii ? !
Hai, mâre, fâ-te 'ncoace și 'nchide ochii bruni
Vreau să te adorm în brațe în florile vegherii
Și să te fac cuminte cu basme și minciuni.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Ceva despre cartea românească de filosofie

de VICTOR V. MOIȘ

Nu putem determina data la care filosofia română a început să se manifeste prin publicații durabile și lucrări serioase. Un lucru însă putem spune: literatura filosofică română este încă foarte tânără, dar cu atât mai promițătoare.

Maiorescu și Eminescu au fost capete filosofice, superioare, singulare și neobișnuite timpului lor. Astăzi însă gândirea filosofică nu mai e la noi apanajul unor suflete ce se ridică deasupra contingențelor naționale; astăzi nu mai avem nevoie de a studia în străinătăți în aceeași măsură ca până acum câțiva ani.

Până după Marele Războiu și, poate chiar, până în zilele noastre, era nevoie de nenumărate sacrificii pentru dobândirea unei serioase culturi filosofice. Azi din fericire suntem mai emancipați. Nu ne facem iluzii. Avem încă multe de învățat dela marele popoare de cultură ale Occidentului cu felul cum muncește spiritul de azi și cum își înțeleg îndrumătorii lor misiunea (din nefericire nu toți) ne dau speranțe că erudiția dobândită nu va rămânea sterilă și cosmopolită, ci folosindu-se de ea vor putea să producă opere originale și de valoare intrinsecă. Pentru aceia credem că a ține la curent pe cetitorii revistei noastre cu publicațiile și mai ales cu cărțile românești de filosofie înseamnă a înregistra însăși evoluția spiritului filosofic autohton.

Este necesară o scurtă recapitulare a cărților apărute în ultimii ani. Recunoaștem cu bucurie că producția e atât de bogată și de valoroasă încât nu știi cărui autor să-i dai mai multă importanță și pe care să-l amintești mai întâi.

Nicolae Bagdasar, dintre ale cărui lucrări cunoaștem pe cele mai importante și mai răspândite, publică de mai bine de 10 ani studii în revistele *Minerva, Arhiva pentru stiință și reforma socială* și *Revista de Filosofie;* iar în anul 1930 a publicat sub auspiciile Societății Române de Filosofie primul său volum dintr'o serie de trei întitulată; *„Filosofia Contemporană a Istoriei"*, (Tiparul Universitar, 280 p. 140 Lei) în care prezintă teoriile contimporane de filosofia istoriei, care i se par mai originale și mai interesante.

Precum ne avertizează chiar autorul dela primele pagini, el urmărește să ne dea în acest prim volum un tablou al concepțiilor contemporane filosofice cari privesc fenomenul istoric ca ceva *particular* și *izolat*, ce *nu se repetă niciodată*, cerând deci ca știința istoriei să aibă o structură specială, o logică aparte.

Prezentarea clară, obiectivă și documentată a concepțiilor lui *Dilthey, Windelband, Rickert, Xenopol, Simmel, Naville, Iorga* și *Spengler* este calitatea capitală a lucrării dlui *N. Bagdasar*, despre care ne vom ocupa mai pe larg după ce vom cunoaște și conținutul volumelor ce urmează să mai apară.

In anul următor (1931) Dl Bagdasar publică *„Din problemele culturii Europene"* (Ed. Soc. Rom. de Filosofie, 140 p., 50 Lei) o interesantă carte de sinteză a curentelor actuale ale filosofiei culturei. Cele mai interesante capitole ale cărții *„Criza Culturii Moderne"* și *Spiritul Faustic"* sunt prezentarea într'o formă clară a concepțiilor lui *Fr. Nietzsche, A. Liebert, H. Massis* și *O. Spengler*, la care se adaugă critica justă pe care autorul o aduce fiecărei teorii, relevându-le obiectiv calitățile și lipsurile.

Editura Fundațiilor a publicat la rândul ei volumele de mare folos pentru amatori ale *„Esteticei"* dlui *T. Vianu*. Asupra numeroaselor calități ale acestei lucrări atât de cerute de studenți și de marele public s'a scris până acum destul, încât nu credem necesar să mai insistăm la rândul nostru. Poate că mai puțin cunoscută îi este cartea apărută în 1934; *„Idealul clasic al omului"* (Ed. Vremea, 174 p. 50 Lei) în care dl. *Vianu* și-a adunat câteva esseuri apărute între 1927 și 1934 în diferite reviste. E o carte de esență umanistă, extrem de actuală și scrisă într'un stil fermecător, închinată unității și demnității omului.

Antichitatea greacă, *Goethe, Ibsen, Nietzsche, Valéry, Pârvan* și *Benedetto Croce* găsesc în dl *Vianu* un enthuziast tălmăcitor ale ideilor lor neoumaniste și a creațiilor lor de factură clasică.

Amintim și o altă culegere de esseuri ale dlui *T. Vianu „Generație și creație"* (Bibl. ptr. toți, 150 p. 14 Lei), animată de aceeași căldură și energie creatoare ce caracterizează pe dl *Vianu* atât ca profesor cât și ca popularizator.

Fără îndoială că prin munca dsale ni se dovedește cel mai valoros în raport cu alți esteticieni tineri ca prof. *Liviu Rusu* și prof. *Radu I. Paul.*

Studiul de filosofia culturii *„Istorism și raționalism“* s'a bucurat de un succes meritat, iar cartea dlui: *„Fr. Nietzsche“* va apare în curând în editura Societății Române de Filosofie.

Ca popularizator însă al *Ion Petrovici* este cel mai activ și mai rodnic filosof. Scrierile dlui întrecari *„Viața și opera lui Kant“* (12 lecțiuni universitare) *„Vocarea omului“*, *„Din cronica filosofie românești“*, *„Figuri și concepții filosofice contemporane“*, *„Schopenhauer“*, *„Arte și artiști“*, ș. a. (In curând va apărea *„E. Renan“*) — merită toată admirația și recunoștința celor cari urmăresc propășirea culturii omănești.

I. Brucăr depune aceeași activitate popularizatoare atât de necesară tineretului nostru. *„Bergson“*, *„Spinoza“* și *„Despre Neant”* s'au bucurat de mulți cetitori, iar volomul despre *„H. Lotze“* ce-l va publica în curând se va bucura desigur de aceeași primire călduroasă

Constantin Noica prin cele două lucrări de până acum: *„Descartes“* și *„Mtahesis“* n'a reușit să ne dea întreaga măsură a talentului său. *„Descartes“* e o monografie incompletă a marelui raționalist, lipsită de unitate și de claritate. Să sperăm că volomul despre *„Fichte“* ce va apărea în colecția *„Gânditori și Sisteme“* va avea și aceste calități inerente maturității ori cărui gânditor.

Anton Dumitru a publicat de curând cartea *„Bazele Filosofice ale Stiinței“* (Ed. Soc. Rom. de Filosofie, 238 p. 100 Lei), cu un titlu poate prea promițător pentru conținutul lipsit de originalitate. Autorul n'a reușit să ne dea o privire de ansamblu asupra subiectului pe care acest titlu îl anunță deși întreg volomul abundă de citate și trimiteri.

Aceste opere, amintite până acum, dintre majoritatea publicate de Societatea Română de Filosofie, dovedesc străduința filosofilor noștri de a înzestra literatura românească de specialitate cu opere care satisfac, atât cerințele unui public încă începător dar dornic de cunoaștere și de dobândire a unor perspective mai largi în domeniul filosofic, — cât și exigențele unor cercuri mai bine informate și mai amănunțit pregătite.

Cele trei volume închinate dlui *I. Petrovici „Istoria Filosofiei Moderne“* sunt mărturia acestei străduanii, al acestui început serios și plin de speranțe; bine venit în special pentru tineretul universitar lipsit până azi de o istorie a filosofiei în limba noastră.

Acestei opere, neterminate încă, i s'au adus multe învinuiri. Noi însă repetăm: ceeace s'a făcut până acum nu ne pot — desigur — mulțumi ca realizare în sine, ci doar ca un început al unei opere mult mai solide și mai complete.

Programul pe care Societatea Română de Filosofice și l-a propus pentru viitor, prevede publicarea în colecția *„Gânditori și Sisteme“* a numeroase monografii filosofice dintre cari a și apărut primul volum: *„Thomas Hobbes“ Viața și Opera“* de *Nicolae Petrescu* (188 p. 80 Lei) în condiții technice superioare. Vom ține la curent pe cetitori cu volumele ce au fost anunțate, pe măsură ce vor apărea și vom lua cunoștință de conținutul lor.

Semnalând publicului cetitor activitatea necclară a editurei *„Ram“* (Aninoasa—Gorj) care a publicat aproape zece volume cu obscure tendințe teosofice ca *„Doctorul Sufletului“*, *„Filosofia Esoterică a Indiei“*, *„Conștiința Atomului“*, *„Criterium de Sinteză Spirituală“*, *„Dublul Eteric“;* și altele cu un conținut tot atât de rebarbativ și de suspect. Remarcăm totuși câteva cărți mai valoroase ale acestei edituri: *„Fedru“*. de Platon, în traducerea dlui Șt. Bezdechi, *„Cărarea și Virtutea“* lui Lao Tse, *„Puterea Calmului“* de Yoritomo Tashi și *„Datoria Vieții Noastre“* de V. Pârvan (care de altfel nu e decât un „mixtum compositum“ de extrase din *„Forme și idei istorice“* ale marelui nostru istoric și filosof). Acestea din urmă nu echilibrează însă lipsa de valoare a celorlalte, a căror cetire înseamnă atât pierdere de timp cât și de bani.

Incheind ne legăm speranțele exprimate la început și de numele atât de cunoscute ale unor *Lucian Blaga, D. D. Rosca, Vasile Băncilă, Grigore Popa, Emil Cioran, Mihail Beniuc,* și atâtia alți filosofi români mai tineri cari prin operele lor de până acum îndreptățesc încrederea noastră în creațiile viitoare.

Ne propunem să revenim și în viitor cu dări de seamă mai aprofundate și mai amănunțite, pentru a ține la curent pe toți acei cari se interesează de creația filosofică contemporană cu tot ce apare mai bun în vitrina cărților românești de filosofie.

AVÂNTUL — ziar săptămânal, cultural și informativ, anul XI No. 165 Piatra-Neamț, red. și adm. Str. Ștefan cel Mare 4. Directori: prof. A A. Rotundu și C. Turcu.

Asemănător **Pământului** dlui Cialîc dela Călărași, AVÂNTUL din Piatra-Neamți e condus, — datorită muncii și râvnei neobositului său însuflețitor care a fost și a rămas dl **C. Turcu**, — parcă și cu mai mult avânt.

*

APOSTOLUL — revistă didactică și literară — anul V 1—3 Ian.—Martie 938 apare la Piatra-N., redactată de dl. **Victor Țăranu**. Nu-e dragă fiindcă prin ea putem cunoaște străduințele unora dintre acei de care ni-am despărțit. Interesant articolul — reclamă — al redactorului. Nepus de prețioase documentele sub semnate **C. Turcu**.

VASILE SCURTU — **PETRU BRAN** — un luptător al trecutului românesc din Satu-Mare — tipografia „Presa Liberă“ Satu-Mare. Lei 60.

Morții sunt rădăcinile unui neam a scris cândva, undeva, marele nostru poet, regretatul Octavian Goga. Reîmprospătarea memoriei lor prin evidențierea și cultivarea celor ce-au făcut ei odată pentru ridicarea și întărirea acestui neam, ne cinstește și ne înalță ca oameni.

Ceeace a făcut amicul Scurtu, prin scrierea de față, nu se poate indeajuns aprecia. Numai acei ce cunosc greutățile printre care s'au putut strecura cu sbucium din când în când, câte un fiu ales și uns cu har dumnezeesc, numai aceia își pot da seama de nedreptatea ce se face cuse memoriei unui **Petru Bran** prin uitarea ce se lăsase a se așeza cu greutatea ei peste amintirea lui. Ridicarea vălului de nedreaptă și dureroasă uitare ce acoperea sbuciumul și roadele muncii unui preot român, pentru a ni se face cunoscut în acelaș timp și condițiile de viață ca și apucăturile unor vremi de neuitat, i-a revenit unei persoane care prin trecutul lui nu a fost cu nimic legat de Sătmar, dar care, prin cele ce-a făcut în Sătmar, pentru Sătmar, s'a împământenit definitiv.

Dealtfel mai toți acei ce-au răscolit, modești dar cu sârguință și perseverență trecutul acestui oraș și ținut, pentru a-l prezinta prin oglinda trecutului celor în viață, mai toți acei muncitori nu-s localnici Așa-i și cu autorul merituoasei lucrări de față. A trebuit să așteptăm, atâta timp, până când un măsăudean să se încumete a ne face cunoscut, în ascunzișurile lui, frământarea istovitoare a unui mare luptător și-a unui înverșunat român naționalist pe care noi toți, robiți de alte mărunte admirații, îl trecusem în rândul morților de rând. Localnicii s'au dovedit întotdeauna a fi prea, comozi și prea preocupați de alte îndeletniciri materiale personale. Deacea, ținând seama de valoarea incontestabilă a studiului prietenului **Scurtu**, adăugăm la meritele ce și le-a creat, desgropând memoria acelui ce-a fost pentru români, **Petru Bran**, recunoștința noastră înțelegătpare și românească.

*

D. HINOVEANU — **ȚĂRMURI VECHI** — poezii — tipografia „Viața Culturală“ — Seini.

Intr'un interval de timp, relativ scurt, autorul **„Luminișurilor în somn“** și-a **„Azurului pentru plopul cu îngeri“** ne oferă, tot timid, un gingaș dar prețios dar. Aparițiа noului volum de versuri nu ne surprinde absolut deloc. Talentul, acestui supărător de modest poet, e atât de viu și de robust, încât nu-i de mirare dacă persoana lui și mai ales operile lui, sunt înconjurate de „confrați“ cu atâta înțelegătoare și luminștitoare tăcere. Dealtfel, oridecâte ori s'a ivit câte un talent adevărat, reliefat de hărnicia persoanei și trăinicia creațiilor, de-atâtea ori mediocrițățile s'au înverșunat iar înzestrații i-au făcut, dintr'un egoism neînțeles, zid. Când talentatul a mai avut nenorocul să aibe o origină modestă și să mai și răsară într'un mediu provincial prea puțin cunoscut „intelectualilor“ pentru trecutul lui cultural, și când lipsindu-i prevederea, ori repugnându-i sistemul, de a se atașa unei grupări pentru a tămâia un ajuns, atunci, oricine ar fi acela, rămâne neglijat, se tinde către ostracizarea lui

Dar oricâtă indiferență i se dovedește azi poetului Hinoveanu, totuși, el va învinge prin darul lui prin însușirile sale, prin operile lui grăitoare, plesnindu-i pe toți acei ce-l evită, peste ochii răutocioși și mațele pestrițe cu talentul său întreg. Se va obosi în lupta sa dar va învinge și va ajunge la masa aceea străjuită de foarte mulți fii neizbutiți ai naturei. Va ajunge și va fi încoronat după meritele sale și după oboseala sa. Darul lui Hinoveanu e uns cu har dumnezeesc. Noi credem în el cu toată puterea noastră. Credem fiindcă operile lui de până acum sunt întărite cu pecetea autenticități și fiindcă-s aureolate cu suflul acela ce 'ndreptățește la înălțare și consacrare.

*

ALEXIS CARREL — **OMUL FIINȚA NECUNOSCUTĂ** — editura **Cugetarea.**

Autorul celebrei lucrări **„Nu sunt esențiale decât cărțile“** ne este prezentat iarăș', de data aceasta cu o nouă și admirabilă scriere, prin intermediul **Liei Busuiocanu**.

Plecând dela considerentul că „atenția umanității trebuie să treacă dela mașini și lumea fizică la corpul și spiritul omenesc“, autorul ei pune la îndemâna publicului de orice fel, atât învățatului cât și ignorantului, după îndelungate observații și cercetări amănunțite „un ansamblu de date științifice cu privire la ființa omenească a epocii noastre.“

Lucrarea se adresează în deosebi acelora cari au în sarcina lor zilnică educația copiilor sau formarea individului. Aceace „caută să scape din sclavia dogmelor societății moderne“ vor găsi intre scoarțele acestei prețuite opere, omul „în întregimea lui“.

Omul, ființa necunoscută e cartea dăstăinuitoare de continui realități, realități cari-i vor deschide lectorului ochii spre a se prețui din alte considerații decât acelea în care credea în necunoașterea lui. Autorul prezintă întreaga garanție pentruca lucrarea să se bucure de popularitatea ce în adevăr o merită.

*

CURENTUL MAGAZIN — literatură—artă—teatru etc. — anul I — No 3, redacție și administrația str. Domnița Anastasia 6.

Interesant și bine scris se bucură de simpatia cititorilor și aparține tuturor talentelor reale. Relevăm „Problema scriitorilor“ cu scrisoarea dlui Arghezi precum și **„Raritatea bibliografică** a dlui **Constanțin Turcu** unul dintre directorii AVÂNTULUI din Piatra-N. de care am vorbit mai sus.

*

ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC anul XIX No. 959, dir. M. Sevastos, a rămas acelaș monitor de îndrumare și de încurajare tinerească.

*

ROMANIA LITERARĂ anul I No. 4, dir. Cezar Petrescu, are mai multă reclamă decât prețiozitate. Noroc de girul dlui Cezar Petrescu și de munca și colaborarea dlui Petru Manoliu.

*

CRONICA LITERARĂ caetul 2—3 Febr.—Martie 939, redactor și proprietar: **Gh. Crișan** Baia-Mare. Variată și bogată cronica dlui **Crișan** se luptă cu mari greutăți și — apare cu nepuse jertfe. Numai de nu i-ar fi munca înzădar. Colaborarea poetului **Șiugariu**, sub diverse pseudonime, i-e indispensabilă dlui **Crișan**.

Const. Gh. Popescu.

BABOJ

In clar de lună

Era ora 9 seara.

Căutam să-mi adun gândurile de pe meleaguri prea depărtate...

Şi lumina lămpii încerca pe peretele din faţă închegarea unor chipuri din spaţii sublunare... Zugrăveala îşi muta semnele după legi din altă lume şi lasa ochiului libertatea de a luneca prin materialitatea zidului, ca printr'o rarişte cu hucişuri aidoma celor din pădurea copilăriei mele... In cumpăna clipei, şesul natal îmi arăta, ca odinioară, un revărsat de zori cu legănări de lanuri înspicate, sau punea la cale, peste mirişti cu mure şi arbori în hotare, întreceri sălbatice între voinici călari pe cai murgi cu coame rotate. In cumpăna clipei, gândul tânăr, ca un cer albastru cu intrări pe tărâmuri de basm, ridica lăstari de lumină pe apele din vale, iar norii albi ce călătoriau razleţi, lăsând flamuri de pace pe plopii din drumul copilăriei, îmi îmbiau inima cu linişti de chindii rămase de straje pe duminici albe din sat...

... Undeva, la margini de pădure, lânga apele Blahniţei, subt umbră de sălcii şi ulmi, cu ochii albaştri duşi în noapte de vară, un tovaraş de joacă povesteşte despre ispravile lui Gruia Novac... Şi spuse Baba lui Gruia, cu limbă de moarte, că atunci când va merge la Ţarigrad să-şi lepede hainele novăceşti şi să imbrace altele călugăreşti... Să nu uite, să-şi pună pe cap un hârb de comănac... Că Turcii cunosc hainele novăceşti şi vai de Gruiuţul lui, dacă vor lua pâgânii seama cu cine au de face... Şi-a plecat Gruia Novac, tot în jos spre Ţarigrad, din Munţii Catrinului, din pădurea Pinului... Şi s'a dus şi s'a tot dus...

Şi eu căutam să-mi adun gândurile de pe meleaguri prea îndepărtate... Şi gândurile, oprite în singurătatea camerii, părură într'o clipă că cedează... Se aninară ca nişte petale de flori violete de raftul de cărţi, trecură ca o adiere de vânt primăvăratic pe lângă manuscrisele cu coperte albastre şi se opriră, dungi de lumină albă pe cadrul unui tablou cu plopi singuratici... Perdelele dela ferestre limpeziau în apropiera plopilor ochiuri de ape cu ghicitori şi stele din lumea de mult. Şi gândurile, sărmanele, o luau tot înapoi, prin lumea copilăriei...

Prietenul Cinova intră pe uşă, pe neaşteptate. Prezenţa lui nu mă incomodă şi nic' nu-mi atrasă imediat atenţia dela preocupările mele de până aci... Starea de reverie mai continuă câteva clipe... Trecerea se făcu pe nesimţite. Prietenul, schiţându-şi sentimentul de recunoaştere al stărilor de fapt printr'un zâmbet amical, îşi aşează paltonul în cuer îşi netezi parul puţin şi se aşează pe un scaun, simplu, ca şi cum ar fi venit să-şi înceapă orele obişnuite de biurou... N'am apucat să-l poflesc şi nici el nu şi-a adus aminte să rostească o salutare.

M'am simţit dator cel dintâi, să reiau firul discuţiei avute în una din serile trecute. Imi stătea pe cuget indemnul unei revanşe în lumea spiritului şi căutam să calculez efectul moral asupra stării sufleteşti a prietenului în legătură cu concluziile la care doriam să ajung, în decursul desbaterilor ce trebuia să urmeze.

Prietenul Cinova este un om detreabă. Cinstit şi de bună credinţă. Prea sensibil — şi ceeace mă nedumereşte şi pe mine, prea calculat. Din principiu, nu admit nimănui prea mult calcul în viaţă, — dată fiind inutilitatea şi absoluta nimicnicie a majorităţii actelor umane.

Un om calculat mi-a dat întotdeauna intuiţia netă a unei categorice săracii de duh. Mă nedumereşte calculul din viaţa prietenului, Cinova, dar îi iert aceasta oridecâteori îmi aduc aminte. Il iert, pentrucă el, în tot ceeace face, caută să vadă cu precizie conturul geometric al unei ordine morale în lume şi semnul unei constiinţe în care sopteşte neincetat glasul unei existenţe divine. Imi place această atitudine de sfânt antic şi adeseori, în calitate de prieten, mă înfrupt din binefacerile ei, zorind în mine calea care duce spre acest mod de a înţelege şi trăi viaţa.

In seara trecută, prietenul păruse mai conciliant ca oricând cu oamenii. Admitea orice fapt uman ca fiind necesar şi în consecinţă, era dispus să jertfească din vederile lui cât de mult, numai pentru a implini într'un mod cât mai desăvârşit legea iertării. Istorisirea unui caz care îi turburase existenţa-i atât de liniştită, o făcea pe un ton blând, cuvintele lunecându-i în preajma tăcerii ce ne învăluia pe amândoi, ca nişte ecouri de timp prin cântece cu melodii din bătrâni... N'ai fi bănuit în ele nimic din durerea unui suflet încercat de vâltoarea vieţii. Privirile,

mai ales privirile, rămâneau fie în urma cuvintelor, asemenea unor răcori de lunci în mugur în aşteptarea căldurii de vară...

— M'am gândit mult la cele ce ai ţinut să adaogi în momentul plecării de-aici, mai ieri seară... Intr'adevăr, sinceritatea este foarte vătămătoare pentru cel care, indrăsnind să creadă că oamenii văd în astfel de atitudine în viaţă una din căile cele mai ideale care duc la desăvârsire, fac din ea o virtute. Luată ca virtute şi exstinsă ca regulă de conduită în relaţiile umane la toţi muritorii, ea nu poate decât să mărească haosul şi să dea proporţii nebănuite neinţelegerilor. Inţelegerile necesare între oameni, — ciudată stare de lucruri — când se vor stabilite pe drumurile sincerităţii, duc la neinţelegeri şi mai categorice definite. De altfel, dacă am putea presupune că suntem buni şi că am avea în cerul sufletului parte numai de vremuri senine, sinceritatea ar fi suportabilă pentru toţi. Şi desigur, că atunci, înţelegerile necesare le-am putea aştepta să ne treacă lin peste apele inimei, cum trec cocorii cu duh înalt peste lumea copilariei... Dar lucrurile nu stau tocmai aşa. Noi oamenii suntem făcuţi pentru o existenţa plină, de năvală: oricum, oriunde, oricând... Navala sufletului fiecăruia dintre noi, sub steaguri de necondiţionată afirmare pe uliţile vieţii ar fi atât de mare, în cazul unei sinceităţi excesive, încât n'ar mai rămâne loc de respiraţii mai largi pentru nimeni. Faptul că avem parte de o linişte cel puţin aparentă în zilele vieţii vine de acolo, că mai toţi ne rezervăm mai mult pentru noi cea mai mare parte o momentelor trăirii. Curentul conştiinţei ne aparţine exclusiv, iar din câte află semenii noştri sunt palide fapte de conştiinţă în care nici noi insi-ne nu credem serios... Şi dintre faptele de conştiinţă de care semenii iau cunoştinţa, când credem că sunt sincere, abia acelea sunt sincere care mărturisesc dedesubtul u n ei răutăţi de care fiecare suntem dispuşi să ne dispensăm. Imi vine să cred că singurătatea în care cineva trăieşte începe dela hotărârea supremă de a nu mai fi sincer cu oamenii...

Şi aş mai fi continuat cu teoria sinceităţii dacă n'aş fi observat că prietenul Cinova se intristase deabinelea. Cuvântul singuratate are pentru el un adânc înţeles şi el vede în singurătate singurul indiciu care nu desminte niciodată nivelul de înaltă elevaţie a unui suflet uman... Nu-i ideia că la singurătate oamenii ajung printr'o hotărâre definitivă de a nu mai fi sinceri. Deaceea, interveni.

— Uite dragă prietene, multe din câte ai spus par a fi adevăruri pe care cu greu m'aş apuca să le răstorn. Nu admit însă afirmaţia aceea năstrujnică, că la singurătate se ajunge prin hotăriri aşa de... egoiste. Tu ştii că eu sunt un om calculat. Şi mai ştii că duc o viaţă de singurătate aproape desăvârşită... Toate acestea le fac nu dintr'o atitudine atât de laşă, ci, din punctul tău de vedere mai ales, pentru a fi de folos oamenilor şi pe cât pot, cât mai nevătămător faţă de ei.

In jurul acestei afirmaţii, am ocazia să constat, că şi tu, într'o bună zi, când cine ştie ce gest al meu te va nemulţumi, să cazi în aceeaş greşeala în care un alt prieten căzu mai dăunăzi. Şi tu poate că vei ajunge la convingerea că eu, căutând să lupt cu nişte duşmani — să zicem închipuiţi — n'aş avea curajul să mă prezint la lumina zilei sub numele şi chipul meu adevărat, sub motivul simplu al acelei hotărâri egoiste şi de dragul unei singurătaţi comode.

— Atunci vei începe să bănueşti de exemplu, că eu nu mai sunt cel pe care îl prea bine cunoşti, ci un alt prieten al tău, care, ca să-ţi poată face neajunsuri s'ar deghiza sub numele de Cinova. Şi numele de Cinova, care astăzi îţi este atât de drag, atunci îţi va părea un nume străin; iar persoana mea aidoma unui prieten pe care tu l-ai improvizat într'un duşman de moarte... Vei începe prin a-mi tăgădui numele, pentruca mai apoi să-mi tăgădui toată existenţa. Şi ca să nu creadă oamenii cu tu eşti un muritor necinstit, vei căută să documentezi vârtos netemeinicia vieţii mele prin cine ştie ce fel de înţelegeri necesare, spunând intre altele că eu aş fi chiar o ficţiune rezultată din măhnirile unui suflet invins şi fricos, într'un moment de criză sufletească. M'aş vedea astfel, suspendat de tine, n timp şi spaţiu, într'un sireag de lacrămi ieşite din vârful unei peniţe bolnave de inerţie mintală şi fără posibilitaţi de revanşă spirituală în atmosfera infectată a lumesculuí... Şi tu vestit gladiator şi temut polemist prin evul modern al avânturilor nesăbuite, bucuros ca ai putut bănui rostul acestei ficţiuni, vei căuta să te ridici cu fală peste ruinele ei... Şi eu, pentruca să pot avea totus iluzia existenţei mele; pe care ţin de bună seamă s'o transmit şi la ceilalţi vieţuitori, îmi voiu schimba mereu numele.

Cam acestea fură cuvintele spuse de

prietenul Cinova, înşiruite după o logică oarecare şi cu un senz ce era lesne de ghicit din parte-mi. Păru că vrea să mai continue, dar observă că eu surâdeam şi primiam cu prea multă bunăvoinţă pronosticurile acelea în legătură cu o eventuală neînţelegere a mea... De altfel, cunoşteam în toată goliciunea lui gestul unui alt prieten ce-l indignase atât de mult, cum poate tot atât de mult mă indignase şi pe mine şi de aceea, făcând loc mai larg unei destăinuiri prieteneşti în astfel de momente, i-am dat perfectă dreptate şi am vestejit impreună cu prisos de epitete gestul în chestie. Am vorbit apoi, în altă ordine de idei, despre gazetărie şi gazetari. Eu personal, n'am nicio încredere în gazetari şi pe lângă faptul că (afară de câteva excepţii) nu le acord niciun fel de valoare în lumea cu ozon de munte a spiritualităţii, nu-i nici pot suferi... In această privinţă prietenul Cinova nu se deosebeşte cu mult în vederi de mine, dar se cam teme de ei. Cultivă legăturile cu ei şi se simte şi măgulit în anumite limite, dacă vreumul îşi aduce aminte să fie şi politicos. Spune prietenul Cinova deseori, că găzetarii n'au convingeri, că ei n'ar putea avea convingeri. Ei îşi pierd timpul, îşi consuma energia şi gândul aplecaţi aproape exclusiv asupra faptului divers. De fapt eu prefer pe gazetarii din provincie. Şi n'aş putea blestema pe niciunul din aceştia să ajungă gazetari în Bucureşti. Nici n'ar avea loc la Bucureşti să facă gazetărie de tinerii poeţi, — cari, oricât s'ar zice, cu o praxă de cel puţin trei ani, îi pot depăşi cu mult. Ar risca, întâi, să se angajeze într'o luptă inegală şi al doilea, să piară de foame pe străzi... Am discutat în continuare despre poeţi acceptabili şi despre cei de dincolo şi dincoace de acceptabil. Şi am trminat, prin a glumi mult şi despre multe. Prietenul se mai înseninase dar nu vrea să renunţe la hotărârea de a-şi schimba numele. După multă insistenţă a cedat...

Era târziu, când prietenul Cinova îşi amintise că trebue să şi plece. L'am petrecut până afară, înnoapte. Cerul visa în înaltimi drumuri vechi prin primăveri culcate. Luna plină se ridica după dealuri şi repezea valuri de lumină albă pe luncile Someşului. Poate că undeva, pe malul Someşului, Gelu voinicul pregăteşte prin morţi o nouă inviere. Din neguri de lunci se închiegau murgi şi necheazau straniu după stăpânii lor de acum o mie de ani.

Tropotul lor, în tăcerea nopţii, pare că se mai aude. Le priviam cu drag în efectul de lună, nări de foc, ochi de gând, coame rotate.

I. UVANOVE

•

Jurnalul Literar, foaia săptămânală de critică şi informaţie literară a dlui **G. Călinescu** a ştiut să se impună din chiar primele numere. Mărturisim că sgomotul lansat în jurul acestei reviste ieşene, care caută să se integreze în linia vechiului junimism literar, ne-a reţinut atenţia prin noutatea prezentării.

Personal nu împărtăşim total nicio părere. Sântem spectatori neutri, înregistratori doar ai câştigului producţiei literare-culturare. Postura noastră de profitori ne satisface apetitul dibuirilor în cele literare. Prin urmare nu participăm cu acuze sau laude. Constatăm numai Pe rând: „Jurnalul Literar" al dlui prof. G. Călinescu a adus ceva nou în revuistica noastră. Este acel spirit de informaţie critică nepărtinitoare.

Apoi documentaţia de istorie literară a valorilor impuse în literatură, constitue o realizare ce ne-a lipsit. Spiritul viu al dlui G. Călinescu, deţinătorul catedrei dela facultatea de litere, a regretatului critic G. Ibrăileanu, ţâsneşte în studii demne de toată atenţia. Tendinţa dlui Călinescu de a crea un spirit de fină observaţie critică, este lăudabilă.

In acelaşi timp am putea menţiona şi un adevăr remarcat de cei ce au căutat polemică. „Jurnalul Literar" ar trebui să se înconjoare şi de o serie de spirite creatoare. Intr'o oarecare măsură lansarea tinerelor elemente e necesară. Şi-atunci autoritatea dlui Călinescu ar şti discerne. Or până acum calitatea creaţiilor din revistă au fost sub nivelul aşteptat.

O armonizare a acestor două tendinţi, ne-ar da o revistă deplin mulţumitoare.

OCTAVIAN RULEANU

Fapte și constatări

Cinematograful „Astra" alături de „Naţional" trece printr'o acută criză. Greutăţi nenumărate, sezon deficitar şi lipsa unei atmosfere favorabile unei bune desvoltări, toate au făcut ca astăzi să avem spectacole reduse la anumite zile. Cu toate acestea conducerile celor două cinematografe fac sforţări uriaşe să iasă cu bine din împasul acesta. O revenire la normal se observă, interesul publicului pentru filmul bun, nefiind pierdut.

Despărţământul local al „Astrei" prin preşedintele lui, dr. Eugen Seleş, a căutat în limita posibilităţilor să încadreze activitatea din primăvara acestui an, în cadrele Serviciului Social. Inţelegerea arătată de dl. prefect-colonel Simion Coman şi prezenţa la conducerea Serviciului a celor doi tineri intelectuali, ing. Z. Spârchez şi prof. Vasile Scurtu, garantează reuşita campaniei de bun început. Căminele culturale pe sate încep a se organiza. Pentru Satu-Mare au fost aprobate de centru următoarele sfaturi :

Sfatul cultural al oraşului Satu-Mare

Col. Coman Simion, prefectul judeţului. Victor Moiş, primarul oraşului, Eugen Seleş, preşed. despărţământului „Astra", ing. Spârchez Zeno, directorul Serv. Social jud. Prof. Scurtu Vasile, insp. Serv. Social jud. Consilieri: I. Rujdea, Arhidiacon Dragoş Aurel, prof. Barbul Gavrilă, directorul căm., prof. Tămaş Silviu, prof. Matei Victor, prof. Ruleanu Octavian, dr. Bârzu Ion, Alexandrescu Dimitrie revizor scolar, pr. Puşcaşiu Ioan, Ligii Culturale, ing. agr. Alex Năsturaş, dr. Doroş Alexandru, farm. Nan Alex, ing. Iancu Simionescu, ing. Marcu Petre, prof. Demian Andrian, Cocea Eugenia prof., Augustin Baciu director, d-ra Teodorescu Zoe, dir. lic. de fete. Popescu Constantin, red. rev. „Afirmarea", prof. Raţiu Mihail, insp. şcolar Dariu Pop, Ştefiu Petre subrev. sc., dr. Bolchiş Gh., Augustin Dragomir, ziarist, d-na prof. Colda Livia, Giurgea Ioan înv.

Sfatul cultural al Jud. Satu-Mare

Colonel Coman Simion, prefectul Judeţului Satu-Mare, dr. Eugen Seleş. Consilieri: Rujdea Ioan, Arhidiacon Dragoş Aurel, dr. Dumbrăviceanu Alexandru, dr. Persic Ştefan, prof. Dabija Alex., prof. Ilie Mia, Lt. col. Busnea Ioan, ing. Emil Leheneanu, ing. Savu, Alexandrescu Dimitrie, revizor şcolar, prof. Peia Aurel, Pop Nicolae, preşed. Asoc. învăţătorilor, ing. agr. Dărămuş Sebastian, ing. agr. Obrejanu Grigore, prof. Radu Andrei, dr. Toma Gavrilă avocat, dr. Pogăciaş Ioan, notar public, inspector Ambrozie Nicoară, dr. Octavian Ardelean.

Incepând cu numărul viitor vom publica, pe rând, numele tuturor acelora ce ni-au înţeles şi ni-au sprijinit achitându-ne abonamentul precum şi a acelora cari ni-au reţinut revista, ni-au făcut cheltuieli, fără a se gândi la obligaţiile ce le revin.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU — ANUL IV. — No. 4. APRILIE 1939

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

Afirmarea

Fondatori :
Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

Anul IV. — No. 5. **MAI 1939.**

6 JUN. 1939

In acest număr semnează :

LUCIAN BRETAN
ŞT. CĂPINARU
ION ŞIUGARIU
MARIA A. DEMIAN
C. PÂRLEA
ION TOLESCU VĂLENI
D. HINOVEANU
TITUS BILŢIU
ION HODOŞ
D. CINOVA
PETRE PAULESCU
EM. PAPAZISSU
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

I. RENŢEA :
Cuib de Năpârcă

Exemplarul Lei 15

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 5 MAI 1939

UNIREA CE NE MAI LIPSEŞTE

de LUCIAN BRETAN

Intr'unul din numerile trecute ale revistei noastre am avut plăcerea de a vorbi despre o carte preţioasă dar modestă, care n'a umplut vitrinele şi nici coloanele gazetelor cu reclame ţipătoare.

Este vorba de cartea cu carecter confesional **„O turmă şi un păstor"** a P. S. Sale Arhimandritul Teodosie Bonteanu. O carte care tratează cu curaj impresionant subiectul redat prin însuşi subtitlul ei: **„problema împăcării bisericilor de răsărit şi apus".**

Cartea aceasta, un adevărat studiu, lasă asupra cetitorului o impresie atât de puternică încât nici un intelectual nu poate scăpa prea uşor de sub puterea-i vrăjitoare ce l-ar dispensa să nu mediteze puţin asupra problemei şi să nu devie, oricum, într'o formă sau alta, un adept al acţiunei de **„împăcare a bisericilor de răsărit şi apus"**, dacă nu în întreg ansamblul ei, cel puţin pentru ţara noastră, România.

Sentimentul de dragoste faţă de neam şi ţară, conştiinţa unui adevărat patriotism îţi dictează să meditezi astfel:

Am fost noi despărţiţi politiceşte sub atâtea stăpâniri? Da! Insă, în anul 1918 neam unit.

După Unire, am fost noi divizaţi prin atâtea susceptibilităţi de natură „regionalistă"? Da, însă, cu timpul au disparut şi acestea din ce în ce mai mult, aşa încât azi abia se mai resimt.

Tot după Unirea cea mare a fost oare Ţara împărţită în atâtea partide politice, duşmănindu-se cu înverşunare? Da, însă şi aceasta problemă este azi lichidată.

Ce chestiuni mai de seamă despart prin urmare pe frate de frate, pe român de român? Mai este oare vreuna care să împedice procesul firesc al consolidării sufleteşti a neamului românesc în cuprinsul hotarelor sale actuale? Da, mai este, şi această chestiune e tocmai problema pe care o tratează cartea cu pricina, este **cultul** sau **confesionalismul.**

Religia, pe care chestiuni nu numai noi românii dar întreg neamul omenesc ar trebui să fie UNA.

Istoria ne dovedeşte că fiinţele omeneşti niciodată n'au fost mai susceptibile decât pe chestiuni de **credinţă.** Nimic pe lume, nici Patrie, nici ţară, nici avere nu provoacă o luptă mai înverşunată şi o ură mai de neîmpăcat decât cele de ordin confesional. Războaiele iscate pe chestiuni de **credinţă** au fost totdeauna, în istorie, cele mai crâncene şi cele mai de lungă durată.

Cu tot progresul civilizaţiei deci, numai a pune în discuţie o asemenea problemă şi azi încă este un lucru riscant.

Nici nu ne aventurăm noi aci să discutăm problema prin prisma dogmelor. Aceasta e o chestiune ce interesează numai pe clerici.

Noi vom trage doar câteva concluzii în aceasta chestiune sprijinindu-ne pe unele pos-

tulate de ordin naţional şi pe argument de fapt.

Desigur, rolul nostru ar fi mult uşurat, dacă am avea putinţa să consultăm şi un alt studiu de aceeaş valoare elaborat din partea unui cleric al bisericii ortodoxe pentru a sluji principiul: **„audiatur et altera pars."**

Revenind la fondul problemei, la **„împăcarea celor două biserici"**, aceasta este azi una dintre cele mai fierbinte dorinţi a tuturor românilor din lumea laică sau mireană. Cel puţin ale acelora cari pe această chestiune nu vânează nici situaţii nici vreun profit personal.

Problema, şi după părerea credincioşilor laici, nu este tocmai prea uşoară, însă nici atât de dificilă nu este.

Nu necesită decât absoluta **bunăcredinţă** a celor chemaţi să o desăvârşească în lumina cuvintelor Evangheliei.

Aceasta ni-o arată foarte limpede şi autorul cărţii cu pricina, Arhim. Teodosie Bonteanu, care ne demonstrează că, în ce priveşte pe cele două biserici româneşti: ortodoxă şi unită, ca **rit** nimic aproape nu le deosebeşte.

Dintre problemele de ordin disciplinar sau dogmatic, 99% se pot elimina fără nici o greutate din primele discuţiuni. Rămâne doar 1% de ordin dogmatic care ar reclama studiu mai aprofundat, mai binezis o discuţie mai îndelungată şi cumpănire mai serioasă din partea teologilor spre a ajunge la un compromis. Dar, la acestea apoi, trebuesc eliminate cu desăvârşire **ambiţiile** de ordin personal cari au prezidat, în fapt, şi la separarea celor două biserici de răsărit şi de apus.

Unirea confesională i se impune poporului nostru şi Ţării sub presiunea evenimentelor de politică internaţională.

Situaţia geografică a ţării noastre ne expune să fim tampon între valul cutropitor al **ateismului dela Răsărit şi al neopăgânismului** ce porneşte din Centrul Europei, tot atât de destructiv ca şi cel dintâiu.

Aceeaş situaţie geografică ne expune ca să fim un obiect pasiv de acaparare şi de predominaţie economică din partea marilor puteri europene ce ne râvnesc din cauza atâtor bogăţii imense de care dispune solul nostru atât de binecuvântat de Dumnezeu.

Aşa fiind, şi aceste sunt evidenţe ce nu se pot nega, ce ne lipseşte nouă ca să putem rezista acestor două presiuni, — una de ordin spiritual, alta de ordin economic, — decât UNIREA întru toate. Şi fiindcă singură cea religioasă este încă nedesăvârşită, datoria fiecărui bun patriot este de a lucra cu cea mai bună conştiinţă întru desăvârşirea acestui ideal. Este desigur cu mult mai greu de realizat aceasta problemă, dar ea se va face poate şi cu mult mai de grabă precum s'ar crede.

Pentru a justifica temeinicia acestui optimism al nostru, ne bizuim pe următoarele fapte concrete:

Dela marea Unire politică încoace câţi „regăţeni" nu s'au căsătorit cu „ardelence" sau „basarabence--, „dobrogene", „bucovinene" şi viceversa? Iar acolo, unde s'au întâmplat acestea căsătorii şi, spre bucuria noastră şi spre binele viitorului acestui neam

PRIN CIMITIRUL CELOR MULŢI

de ŞT. CĂPINARU

Lumina se stinge şi seara-şi coboară
A ei perdea trandafirie peste lume,
Iar drumul meu mă duce iară
Spre cimitirul celor mulţi şi fără nume.

Prin el tăcere. Pe vechi morminte stau plecate
Cruci şubrede ce 'ngână 'ntaină o rugare,
Spre cei din criptele surpate
De 'nghet, de mucegai şi de uitare.

La voi cei mulţi crezând am poposit
Să-mi stingeţi candela durerii,
Ce vremea eri mi-a hărăzit
In pandemoniu sombru-al serii.

Dar azi când totul e târziu
In lumea voastră cu suspine,
In van mai caut să reviu
S'a stins nădejdea cea de mâine.

Din funduri se ridică luna
Şi-şi varsă vălul de rubin.
Pe drumu 'ngust zăresc 'ntruna
Gloatele cum vin.

Sunt ei sărmanii ce se duc
Spre locul celor mulţi şi fără nume
Pe când o buhă 'nvârf de nuc
Il numără pe toţi plecaţi din lume.

sunt foarte numeroase şi frecvente, acolo au dispărut cu desăvârşire orice divergenţe de ordin regionalist".

Tot aşa au dispărut acestea şi pe chestiunea de ordin **confesional.** Câţi ortodoxi sau ortodoxe nu s'au însurat, respective măritat, cu greco-catolici sau greco-catolice? Când vorbin aci de „greco-catolici" înţelegem **numai** românii uniţi sau româncele unite. Avem înaintea noastră pilda vie ale atâtor asemenea căsătorii, unde chiar fii sau fiice de preoţi slujitori la cele două altare, deosebite în fapt dar românești în fond, s'au unit prin sfânta taină a căsătoriei şi azi duc o viaţă dintre cele mai fericite. Pentru ei totul este numai fericirea într'un trai comun fără să-i jenze câtuşi de puţin diferenţierile de dogme sau de altă natură ce abia dacă sunt perceptibile şi sesizabile pentru un laic.

Câţi credincioşi ai celor două biserici nu frecventează regulat biserica şi nu ascultă cu aceeaş adâncă evlavie slujba celebrată de preotul celuilalt cult, se spovedeşte şi se cumenecă într'însa fiindcă asta îi stă la momentul dat la îndemână şi fiindcă are cea mai desăvârşită convingere că, peste deosebirile pe care dânsul eventual nici nu le înţelege, oricare din cele două biserici e **românească.** Iar când îl întrebi pe un ţăran oarecare: De ce lege eşti? — el îţi răspunde: **De legea românească!**

Toţi răspund aşa. Puneţi lângă olaltă un ţăran român unit de prin părţile Sătmărului şi pe unul ortodox de prin părţile Sibiului, ei vor răspunde unison că sunt de **Legea Românească!**

Iată prin urmare, **căsătoria** dintre fii aceluiaş neam românesc ca singurul proces eficace care va desăvârşi odată şi pentru totdeauna **UNIREA SUFLETEASCĂ** a Românilor de pretutindeni. Tot aceasta va fi **forţa coercitivă** care va încheia acelaş proces de **unire** în ordine spirituală, rămânând eventual pentru cler doar uşoara sarcină de a constata un... **fapt împlinit** pe care l-a realizat timpul şi cea mai puternică lege pe lume, care soluţionează mai bine ca orice lege scrisă: **c ă s ă t o r i a** între cei ce se iubesc.

Iată fapte din cari nu putem trage decât cele mai optimiste concluzii că, în curând sau mai târziu, clericii şi teologii celor două biserici de Răsărit şi Apus se vor simţi îndemnaţi, mânaţi de suspomenita forţă coercitivă, de a reincepe discuţiile de acu's 500 ani dela Florenţa şi de a le şi termina spre mai marea glorie a celui de sus, a Dumnezeu lui unic, care ni l-a trimis pe acelaş Mântuitor care ne a dat una şi aceeaş sfântă Evanghelie,pe care o propagă aceeaş slujitori ai săi în **aceeaş limbă** după **acelaş rit** dar — durere — dela două altare.

Neamul Românesc a dat dovadă de atâta răbdare în cursul veacurilor încât doar cea a Mântuitorului de pe Golgota o egalează. A avut însă norocul să aibă acest neam, în special la timpuri de mare răscruce, conducători înţelepţi, cari au ştiut să-i dea îndrumarea necesară care să-l ducă la o viaţă de descătuşare.

Nutrim speranţa că, în curând, înţelepciunea românească va duce de-a dreptul şi va rezolva cinstit **UNIREA** ce ne mai lipseşte.

GRIGORE URECHE

de ION ŞIUGARIU

Ţi-ai aplecat plaivasul spre ţarină străbună,
Să împleteşti în carte şi inimă cunună,
De cântec şi de slovă curată, românească.
Proptit în rugăciune cuvântul să'nflorească.
Din vremi neisvodite, mai sprinten ca o nalbă.
Să fie iar ograda de fapte bune albă
Şi iarăşi să ne ducă de mână Dumnezeu,
Prin câmpul plin de ierburi al traiului prea greu
Pornirea cumpănită spre nou veleat să 'nsemne,
Mărită pomenire în pietre şi în lemne,
Iar sufletul prea dornic de prospeţimi şi soare,
Să isvodească graiul străbunelor ogoare.
Ai adunat în pagini legende, ca mărgele,
Şi pentru visul spornic, mărgăritar de stele,
Odrasle viitoare, flămânde de dreptate,
Să afle mântuire în slovele culcate.
Iar cântului de slavă, ce peste veacuri suie,
Sub baltă românească i-ai ridicat statuie.
Şi ca o nefirească şi preacurată haină,
Comorile din suflet le-ai îmbrăcat în taină.

Afirmarea
mai 1939

Rostul familiei în societatea timpurilor noastre

de MARIA A. DEMIAN

Secolul nostru, fără îndoială, este unul dintre cele mai tulburi. In frământările şi ameninţările continui, orânduelile şi legile sociale au fost şi sunt sguduite, adeseori, până 'n temelii suferind uneori schimbări radicale. Efectele lor s'au resimţit şi asupra familiei.

Intr'adevăr, în timpurile dinaintea războiului mondial, familia a fost obiectul celor mai aprige atacuri. Literaţi, filosofi, savanţi, şi poeţi deopotrivă, au contribuit la desagregarea ei prin lovituri puternice. Cei mai înverşunaţi duşmani ai familiei au fost adepţii romantismului. Aceştia cu întreaga lor elocinţă înfăţişau familia ca pe ceva nepotrivit cerinţelor moderne, considerând-o ca pe un obstacol în faţa unei vieţi individualiste. Filozofii de atunci nu încetau a predica părăsirea familiei pentru a forma o singură „familie mare a omenirii" crezând că odată cu dărămarea temeliei familiei, vor apropia neamurile. Rezultatul obţinut a fost însă nemulţumitor căci fiecare individ căruia i s'a luat cel mai puternic sprijin, familia, lăsându-l fără apărare în lumea necunoscută, a devenit un străin menit a se pierde în marea mulţime. Sistemul însă a fost curagios şi pentru unii părea chiar plăcut. Cei din pătura cultă, cari se însufleţesc pentru ideile îndrăsneţe, chit că nu se grăbesc să le pună în aplicare, priveau ca o temă interesantă,ponegrirea familiei şi nu întârziau să culeagă şi de aici unele avantagiii. In ce priveşte pătura ridicată din masa ţărănească, la care familia e însăşi viaţa, înceta a se mai gândi la cămin şi familie pe măsură ce părăsea satul şi ogorul, luând drumul spre oraşe. Intre muncitorii atraşi de marea industrie a oraşelor, ideia familiei a fost înlocuită cu concepţiile proletarismului. In lupta oarbă, alături de maşini, condiţiunile de trai ale muncitorului au devenit extrem de vitrege. Insuşi **Karl Marx** dovedeşte că, muncitorul din sec. al XIX n'a îndurat mai puţin decât cel din secolul al IX. Muncitorii au simţit din greu apăsând umerii lor necazurile unei familii numeroase; era deci natural că s'au folosit de prilejul ivit de a scăpa de ea. Desechilibrul în viaţa muncitorului era prea mare. Emancipându-se prea iute societatea nu-i putea proteja în măsura dorită. Deaceea grupările lor profesionale, erau nişte furnicare de oameni lipsiţi de orice echilibru. Iată deci că în toate straturile societăţii ideia întemeerii familiei slabia. Lumea înaintând grăbită, împinsă de elanul noutăţilor, lăsa în urmă pe acei cu principiile quasi învechite. Statul însuşi tinzând spre centralizare s'a întors contra individualismului nefiind de loc dispus să susţină bariera căminului între el şi cetăţenii de cari voia să dispună direct.

Dar dacă familia a fost atât de atacată în acele timpuri şi-a găsit totuşi apărătorii ei energici. Părtinitorul cel mai de seamă a fost creştinismul care, neîncetând a o declara instituţie divină, a căutat să cultive pe

SCRISOARE DE DRAGOSTE

de C. PÂRLEA

Acum,
când am ajuns atât de departe de voi şi de toţi
care mi-aţi turnat în inimă dragostea şi cu
[care colindam prin mirişti
îţi scriu de undeva şi nu ştiu dacă slova mea iar
va sosi pe tărâmul de dincolo, prin holde şi
[linişti.

Să porţi
amintirea ei albă şi dragostea mea cea dintâi
s'o cânţi împreună cu copii trişti şi desculţi,
cu bătrânii îngălbeniţi de ani şi roşi de dureri,
cu toamnele vestede şi plânse de eri,
cu şuviţele toate din glasul tău de argint...

Aici, în lumea aceasta au adormit toate de
[mult
şi-aş vrea cântecul tău de altădată din nou
[să-lascult,
să-l prind din negură şi să-l întorc lângă
[sufletul meu,

să-l colind prin inimă şi să-lascult mereu.
Atât de departe de tine
îmi făuresc din firele veacului alte dureri,
îmi stihui din slovele 'ntoarse alte nădejdi
[curate
să le cânte primăvara vreodată pela margini
[de sate...

pământ înaltele aspiraţii ale „familiei sfinte.“ Chiar între somităţi s'au găsit unii cari au considerat familia ca un element de civilizaţie. Intre timp un ajutor neaşteptat a primit familia şi din partea legislatorilor, cari n'au lăsat ca ea să fie coborâtă depe treapta la care se ridicase. Legislatorii aparţinând exclusiv sexului bărbătesc, n'au văzut cu oarecare nelinişte că, în urma desagregării familiei, femeia emancipată le va scăpa din mână. In alcătuirea ei, familia permitea bărbatului să exercite asupra femeii o oarecare tutelă relativă, dându-i totodată şi o protecţie permanentă. Până azi o înferioritate juridică a femeii, era indispensabilă unei bune formări a familiei. Aceste două idei însă nu mai pot fi legate în mod fatal pe viitor.

Atât de departe de tine şi parcă a fost eri
când ploile toamnelor turnau versurile în [poala ta
şi cosiţele tale blonde le culegeam din stele [şi lut,
le ascultam cântecul cum mama mă învăţa să [ascult
atunci, basmul copilării pe care nimeni nu-l [mai cânta . . .

Tu singură şi blondă
ca altadată aş vrea să-mi trimiţi aceeaş [scrisoare
şi dincolo, când îţi vei aminti de poetul care [moare
să păstrezi pentru aducerea amintenumai zim- [betul tău suav de Giocondă...

Aici primăvara te aşteaptă iar
si poate că e bine să o culegi şi tu mai departe
Cum ne învaţa, demult, învăţătorul prin carte...
Aici primăvara îmi sapă durerea în jar . . .

Draga mea fată
Te aşteaptă, sus, holdele să le hoinărim îm- [preună,
Departe să nu ne stee nimeni, cu moartea de [mână . . .

Te aşteaptă, departe,
Aceiaş dragoste care a fost sărutată
Pe drumul nimănui, undeva, în toamna cu [moarte . . .

Acest tablou al timpurilor dinaintea războiului mondial n'ar fi exact dacă n'am preciza că ideia familiei era departe să dispară, fiindcă a avut rădăcini prea adânci şi a adus în toate clasele sociale roade prea frumoase. Ca factor social, familia, se credea mai puţin puternic decum era. Aceasta s'a dovedit apoi în momentul izbucnirii războiului. Abia atunci s'a afirmat vitalitatea familiei. O neliniste măreaţă a răscolit-o în momentul încetării intimităţii căminului conjugal. Intre cei depe front şi cei rămaşi acasă, legăturile s'au făcut mult mai strânse, o tandreţă de cele mai multe ori ignorată până atunci, m ăgulea, în fundul tranşeelor, inima soldatului. Pentru cei răniţi, gândul la familie, unde erau deplânşi, aducea o mângâ re chiar si în cel mai cumplit chin. Iar copiii plăpânzi si anemici din acele vremuri, atunci când tatăl lor îi îmbrăţişa cu o privire tristă de sub casca militară, simţiau adânc ce sperantă se leagă de ei. Copiii de atunci erau sământa menită să zădărnicească peirea familiei si din cauza lor printre grijile de după război, familia a început să se renască şi să se trezească din letargia ei.

Pe primul plan al preocupărilor de după război a ajuns copilul. Esind din sânul unei familii defectuoase şi intrând în societate o continua pe aceasta cu tendinţi greşite. Era firesc ca societatea să acţioneze acolo unde familia sleită nu mai era în stare să ajute. Societatea de după război a scos familia şi copilul din nepăsarea în care erau şi cu care ameninţau echilibrul întregii omeniri. Negresit lumea actuală nu e lipsită de caractere foarte oţelite. Avem mulţi oameni de seamă, însă suntem de parte de a avea suficienti. De atâteori conducători iluştri, sociologi eminenţi, de acord cu opinia publică, se plâng de o nehotărâre generală, de o neîncredere în puterile proprii care adeseori paralizează şi cele mai frumoase iniţiative. Oamenii inteligenţi nu ne lipsec. **Avem însă o criză de caractere ferme de „oameni întregi“.** Aceste slăbiciuni trecătoare se datoresc generaţiilor de copii crescuţi într'o familie defectuoasă, fără nici un ideal. Cu toate acestea azi, din orice parte se cercetează viitorul, orce gânduri sunt comentate, ideia familiei este pe primul plan. Lumea a început să preaslăvească familia să o considere necesară din nou. Această redeşteptare a fost simţită în special la aceeaşi clasă de muncitori pe care repreziciunea transformărilor economice şi sociale o îndepărtase pen-

tru un moment, fără vina lor, de viaţă familială cu care se obişnuise secole dearândul. Familia e aşezată azi în rândul instituţiilor demne de venerat şi i-se recunoaşte marea necesitate, care răspunde la o recerinţă profundă a popoarelor. Aceasta este aproape unica chestiune asupra cărei oportunităţi toată lumea civilizată a căzut de acord. Şi aşa familia şi copilul s'au întâlnit pe culmile preocupărilor omeneşti.

Cercetând familia, cred că am putea spune că, în fond, ea îşi găseşte rostul în copil. Sigur, exită căsnicii fără copii, bine închegate, dar cu cât ele sunt mai fericite, cu atât se regretă mai mult de a nu putea obţine o consacrare a tendinţelor mutuale, copilul. Copilul aduce în căsnicie o legătură nouă şi pe lângă toate neînţelegerile existente o mamă şi un tată nu se pot despărţi nici odată în mod definitiv, căci grija pe care o poartă pentru viitorul copilului comun îi uneşte pe vecie. Două vieţi se contopesc în el şi copilul simte acest lucru, deaceea e aşa de nefericit la divorţul părinţilor. Copiii îşi dau seama în mod instinctiv de rolul pe care îl deţin în familie, de aici vin apoi micile lor îndrăsneli şi capricii nevinovate. Faţă de datorile copiilor către părinţi, impuse prin legile sfinte, obligaţia şi răspunderea părinţilor e cu mult mai mare. S'ar putea spune chiar că libertatea părinţilor este limitată prin ceeace datorează copiilor lor. Această sarcină, în timpul exercitării ei, dă părinţilor o cinste în proporţie cu greutăţile întâmpinate la fel ca în orânduiala publică unde o funcţiune e mai importantă pe măsura în care se intind sferele responsabilităţii de care ea e legată. Copilul îmbracă pe mamă si pe tatăl său cu o demnitate sfântă în faţa căreia atât legile naturii cât şi cele divine se apleacă.

Ne întrebăm adeseori: care trebue să se simtă mai îndatorat, părintele sau copilul? Dela naştere copilul aduce în cămin o bucurie aşa de perfectă încât mama uită în mod generos suferinţele facerei. Ii trec oare cuiva prin gând să facă reproşuri micului călător nevinovat şi plăpând? Copilul aduce prima bucurie dar şi prima grijă. Avem un obicei rău de a ne plânge în contra vieţii. In realitate nu ne plângem în contra existenţei ci în contra tuturor acelor cari o complică, o întunecă ori o periclitează. Faptul de a trăi, de a simţi viaţa în noi, este cea mai mare fericire pe acest pământ. Adevărata durere, nereparabilă, este de a ne vedea răpus înainte de vreme, pe acela care ne este drag. Nu e om sănătos şi normal care nu preferă viaţa faţă de neant. Şi dacă părinţii sunt primii obligaţi pentru marea bucurie pe care o încearcă la naşterea unui copil, copiii la rândul lor sunt stăpâniţi de o recunoştinţă faţă de acei cărora le datorează viaţă.

Una din primele sarcini cari cad asupra părintelui, este de a face pe intermediarul între viaţă şi copil. Părintele însă trebue să se ferească de a da copilului o interpretare preconcepută despre viaţă. Copilul nu e o ceară moale, care trebue să fie modelată din exterior, el se desvoltă prin mijloacele unei energii interioare. Aceste energii trebuesc menajate, protejate şi arbitrate şi nicidecum îngrădindu-li-se comunicările cu lumea exterioară în care copilul trebue să se integreze. Asta este una dintre cele mai grele atribuţiuni ale părintelui. Fără doar şi poate că primele lovituri primite din exterior riscau să fie prea brutale pentru copil. Deaceea înţelepciunea veacurilor a plasat familia între copil şi societate. Totuşi colaborarea influenţelor exterioare se arată necesară. Ele sunt pentru suflet ceeace este hrana pentru corp. Nici cantitatea şi nici calitatea nu lasă copilul indiferent. Linguşirile excesive, uşurinţele prea mari, desvoltă egoismul, severitatea oţeleşte caracterul. Prea mare nevoie nu e nici de unul nici de altul. Iubirea e călăuza sigură în viaţă şi prin ea se naşte încrederea în copil. Datorită iubirii intenţiile bune ale copilului sunt ghicite, iar greşelile sunt iertate. Dacă părintele a dat copilului viaţă, trebue să-l facă să o şi iubească, deaceia drumul vieţii, trebue să înceapă cu fericirea. Aşa, indiferent ce i se va întâmpla mai târziu, el rămâne cu prima impresie că fericirea e posibilă. Cu un cuvânt copilăria trebue să fie timpul în care se fac provizii de fericire. Acest lucru nu e prea uşor, dar cea mai mică bucurie gustată în copilărie, precum şi durerile cari pentru cei mari par neînsemnate se relifează cu o tărie de necrezut între reminescenţele copilăriei. Din fericire se naşte forţă, iar din forţă indulgenţă faţă de semenii noştri şi cutezanţă faţă de destin. Desigur asta nu înseamnă că în nefericire nu se pot forma suflete mari, oameni de remarcat. Pe acei puţini cari au reuşit în viaţă, în ciuda condiţiunilor rele şi desavantajoase, îi vedem; pe acei cari ar fi putut răzbi având împrejurări mai prielnice nu-i ştie nimeni. Nu se poate nega că, încercarea suferinţelor călesţe unele caractere şi totuşi

toţi pedagogii sunt de acord că copilăria trebue să fie cât mai luminoasă.

Din păcate chiar azi în secolul nostru, când civilizaţia înaintează cu paşi gigantici, mizeria e mare, mai ales la periferiile oraşelor. In vetrele fără lumină micul vlăstar se ofileşte fără soare şi iubire. Adevărat că un mare curent umanitarist n'a întârziat să răspundă acestor dureri şi neajunsuri. Acum intervine necesitatea leagănelor, azilurilor şi patronajelor pentru copii, unde se năzueşte să domnească o atmosferă familială. Sunt copii cu miile cari suferă de foame şi frig si de lipsă de iubire, cărora inimile caritabile trebue să le vină în ajutor. Ceeace nu pot suporta copiii este indiferenţa. Trebue să recunoaştem că societatea de azi a înţeles acest lucru pe deplin. Instituţiile de caritate nu au însă valoarea reală numai dacă ele evoacă familia. Acţiunile caritative redau viaţa familială posibilă şi agreabilă la sute şi sute de persoane cari şi-au pierdut încrederea în familie dar care tânjesc de dorul ei. Dar o atmosferă familială nu se desvoltă ori unde şi ori cum. Unei familii îi trebue acel „la ei acasă" şi acest lucru prea des lipseşte . Pe nedrept se învinueşte un părinte, că nu se întoarce la timp acasă dela lucru şi fuge de unica lui cameră morocănoasă, unde trăeşte cu familia lui numeroasă în neagră mizerie. Nici unui om de rând nu-i ajunge numai un culcuş, unde să doarmă. Ii trebueşte un colţ prietenos, unde să-şi petreacă timpul liber, ca să dispară obiceiul de a pleca de acasă când n'are nici un lucru. Din fericire în timpul din urmă chiar casele muncitorilor încep parcă să corespundă acestei conceptii. Prosperarea familiei să nu se uite e condiţionată de cămin şi în jurul lui se desvoltă viitorul cel mai potrivit firii omenesti care la rândul lui duce la pacea socială atât de trâmbiţată şi de subminată.

SINGURĂTATE

de ION ŢOLESCU VĂLENI

Când lin adie nopţile cu stele,
simţi tu cum îşi apleacă fruntea 'n zare
trecutul ca o salcie plângătoare
pe iezerul însingurării mele?

Auzi tu clipele înseilate lângă tine
în clinchetele razelor de lună
la glesna albă a visului cum sună
ca un şirag de lacrimi cristaline?

O! totu-i şters... Sufletul meu de-atunci
s'a stins pe ape fără de hotar...
ca un catarg sub cerul solitar...
ca un amurg însângerat prin lunci.

Ce vânt l-a dus? Azi singur ca un graur
cu ochii rătăciţi în depărtări
nu ştiu decât să 'ngenunchiez la zări
Şi dorul să mi-l cos cu stih de aur!

AMIAZĂ PE SOMEŞ

de D. HINOVEANU

Să vezi cum trec pe sălcii umbre lungi de nori,
Cum leagănă miresme vântul pe viori
De ape obosite ce-au uitat să scalde
Copii visând la soare pe nisipuri calde.

Şi-adună valea duh de câmp în maluri
Şi'n vâlvătai albastre cad călduri în valuri,
Aduce somnu 'n gene zări în ton mai stâns,
Şi ceru-l simţi 'n iarba naltă cântec plâns.

Un pâlc de vrăbii stă pe jos în soare
Şi-aşteaptă-un sgomot cât de mic să sboare
Şi-un plop ar vrea din linişte să plece
Pe-o altă vale cu un vad mai rece.

Atâta pace simte ochiu 'n zare
De par'că totul zace în uitare!
Doar baciu Gheorghe, luând ceva de-amiază,
Priveşte lung spre Someş şi veghează.

FOLKLOR

Vers de iertăciunye lui Ioan Pop a lui Berdes

Cules dela fie iertatul poet țăran Tite Gheorghe

de TITUS BILȚIU

O jelnică adunare
C(e)-ați vinyit l(a) a mea 'ngropare
Iată, tăți putyeți vigye
Lumea 'ceasta c(e)ă plătye.

N'are nyime ce să 'ncregye
Ca d(o)ar e tânăr șâ vegye
Pentruc' a morții săgeată
Și spre el estye 'ndreptată.

Eu vă dzâc tare cu jelye
C'au trecut dzâlele mele
Ca șâ nyeștye floricelye
In care pui c(oa)sa 'n ielye.

Eu cugetam să trăiesc
In dzâlye să 'nbătrânyesc
Dar azi tânăr și 'n putyere
Trebue gyin lume a mere.

Nyici un an nu s'a 'mplinit
Gye când m'am căsătorit
Știu c'am trăit num' o lună
Cu nyevasta gyimpreună.

După minye n'au rămas
In lume nyici un urmaș
In dzâua gye Sântyion
M(o)arty(e)a nu mny-a dat pardon.

Apoi dzâc lume rămas
Astăz(i) când mărg șâ tye las
Rămâi lume cu mult binye
Că astăz(i) mă duc gyin tyinye.

Rămâi lume cui ieștyi dată
Mie nu mny(i)ai fost lăsată
Ca eu să trăiesc în tyinye
Șâ să-mi șhie o țâră binye.

Acum când mă duc gy(e) acasă
Iți dzâc scumpa mny(e)a nyevastă
Tyingye-ț(i) mâna șâ mă iartă
Ca o s(o)âță agyevărată.

Gye celye ce ți-am greșit
Mă iartă gyesăvârșit.
Că eu vă dzâc ziuă bună
Cu mămuchi gyimpreună.

Mamă dragă șâ iubită
După minye rău scârbită
Tye rog nu tye supăra
Dumnyedzău o vrut așa.

Acum rămâi sângure(a)
Sâ mai mult nu mi vigye(a)
Că mă duce m(o)arty(e)a re(a)
Astăzi tuma 'n dzâua me(a).

S(o)ață dragă șâ iubită
După minye rău scârbită
Șâ cu mama gyimpreună
Vă dzâc sânătatye bună.

Șâ vă rog nu vă sfăgyiț(i)
Ce în pac(e)ă să trăiți
Șâ gye t(o)atye vă iertați
Ca creștyinyi agyevărați.

Șă acum la gyespărțâre
Vă rog mă iertați pă minye
Gye celye c(e)ă v'am greșit
Până cu voi am trăit.

Vezi mămucă, mama m(e)a
Cum rămâi gye sângure(a)
Dacă voi nu v'ați unyit
Șâ binye să și trăit.

Voi ați și mai fericitye
Sâ n'ați și așe(a) scârbitye
Da-i rău unqye nu-i unyire
Că nu-i nyici o fericire.

Socrule. s(o)acră, cumnați
C(e)ă v'am greșit mă iertați
Untyi, mătuși șâ veri șâ vere
T(o)atye ny(e)amurilye melye.

Stați cu tăți lângă sălaș
Șâ ce v'am greșit iertați
Că 'n viața omeny(e)ască
Nu e om să nu greș(e)ască.

Stați cu tăți lângă sălaș
Șâ gyin otyi lacrămi vârsați
Lacrămi șhierbinți ca șâ focu
Dac' așa mnyi-a fost norocu.

Dar dzâc(e)ăți gyin inyimoară
Să-mi hie țărna uș(o)ară
Sâ dzâceți în multă setye
Ca Dumnyedzău să mă iertye.

INCRESTĂRI

Din zariștea gândurilor

Cerșetor de suflete

Dacă cerul mi-ar îngădui să trăesc puritan sub imensitatea sinelie a atotputerniciei sale aș deveni, fără îndoială cerșetor de suflete... Un cerșetor desgolit de tot conținutul uman, de toată sgura puținului lut din noi.

Viează în inimele noastre o continuă dorință purificatoare. Este chemar a din adânc, spre transcendență. O tendință de sublimare. Sânt multe suflete care bat în ritm de frumusețe înseilată din lumini stelare și beteli arginții de visuri. Serii de inimi pătrunse de sfântul miracol al elevării, caută izbăvire spre țării.

Dar această trecere în domeniul metafizicei cere o ambianță de suflete pure.

Aș vrea să fiu un crșetor. Un cerșetor de astfel de suflete. Da... aș cerși suflete bune, imaculate, desghiocate de miasme.

Viața mi se pare o împietate adusă sufletului. Vieața încătușată de trup e în contradicție cu spiritul. Sufletul își are trăirea sa. Și această trăire nu merge concomitent cu cea a pământului din noi. Moartea nu înseamnă nimic, atâta timp cât sufletul trăește... Dar sufletul poate muri și el. Ceea ce rămâne din el este doar fața dumnezeeștei creațiuni. Restul se nimicește, atunci când viața brută l-a strivit prin neatenție.

Sânt clipe când ai nevoe de suflet. Te descătușezi de icoana propiilor tal visuri. Plutești în vacuitatea liniștei de culmi. Vieața din tine s'a scurs spre pământ. Simți marea trăire a esenței de purificare. Dar nervul humei te mai ține legat de-un fir al pământeștei neputinți. In clipa aceea vezi tragedia existenței tale larvare. E momentul suprem al ochiului de gând ațintit spre Dumnezeu Cerșești suflet, scânteie divină.

Uneori cerul nu te vrea. Trebue să-l implori, să prinzi nemărginirile în furturile gândului tău.

Substanța transfigurării acumulează suflete multe, bogate... Astfel de suflete vreau să cerșesc.

Imi va da oare cineva sufletul? Cerșesc suflete spre a mă putea înălța pe culmi...

Dacă cerul mi-ar permite, n'aș înceta un moment să fiu cerșetor, până la pura transfigurare.

Casa Sriitorilor Români

A răsărit în sfârșit și soarele, pentru purtătorii condeiului întraripat. Exemplarele de elită ale unei națiuni nu vor avea deacum înainte de îndurat calvarul unei bătrâneți prea timpurii ivite pe la tâmplele obosite.

Scriitorul român e considerat și el „om" și deci e supus acelorași legi firești ale traiului. Până acum stăruia încă mentalitatea bolnavă că cei ce-și macină gândurile în scăpărări de frumuseți eterne, așternute de câmpul alb al hârtiei, sânt oameni „fără căpătâiu", oameni ce nu merită ajutorul nici al celui din urmă sinecurist și afacerist politician din timpii erei apuse. Era o sfidare a bunului simț ca toți cocoțații câștigurilor veroase să stropească prin noroiul trupitudinii lor, pe cei ce ridicau imunri de osanele, frumusețea perpetuă a graiului și țării.

Iată că astăzi M. Sa. Regele, Ctitorul de Țara nouă, a înfăptuit prin râvna dlui ministru M. Ralea, profesor emerit și scriitor recunoscut, gândul cel bun al deschiderii unui drum de liniște lumească acelora care și-au frământat duhul o vieață întreagă pentru cel mai scump tezaur al unui neam: cultura.

Casa Scriitorilor Români a luat ființă. Legea prevede categoric condițiile de pensionare ale breslașilor făuritori de aur de gând. Este o adâncă înțelegere și o fixare definitivă a rolului scriitorilor, în cadrele acestui stat în continuă prosperare.

Scriitorii au dreptul la o vieaţă lipsită de privaţiuni, aşa cum de altfel duc mulţi inoportuni, a căror unică valoare e doar goliciunea sufletească.

Rămâne numai să se încadreze definitiv scriitorul, în funcţiile de elită ale neamului, pentruca în acest chip să fie rezolvată cea mai mare şi cea mai superioară problemă de cultură a unei ţări.

OCTAVIAN RULEANU

Scurt istoric asupra presei

Origina pressei este foarte veche, ea existând si la popoarele din antichitate: Greci si Romani. De fapt coincide cu începutul descoperirii semnelor pentru scris; însă forma în care se manifesta pe atunci era cu totul rudimentară. Romanii întrebuinţau ca ziare **„acta diurna"** şi **„acta publica"** care erau un fel de afise scrise pe papirus sau pergament, ce se afisau în „Forum", pentru a fi cercetate de plebe. In evulmediu călugării mânăstirilor imprimau cărţi cu caracter religios, folosind ca procedeu de imprimare xilografia, ce consta din săparea literilor in lemn, artă împrumutată dela Chinezi. Ceiace a deosebit timpurile vechi de cele moderne în materie de presă, a fost faptul descoperirei pressei metalice de către Gutenberg, la anul 1440. Ingenioasa inventie a fost cu timpul modificată si perfectionată ca să poată fi întrebuintată mai cu usurintă la cerintele noi şi multiple ce se iveau din ce în ce, mai cu seamă în urma căderii Constantinopolului sub turci, fapt consumat la 1453.

Marile foloase pe care le-a adus omenirei masina de imprimat sunt cunoscute. Gratie ei s'a putut răspândi cultura în masse si s'a reusit să se ridice nivelul intelectual al societătii.

Reformatori sociali ca: Montesquieu, J. J. Rosseau, Jan Loke şi alţii, profită de binefacerile presei şi pun la dispoziţia tuturor noile lor concepţiuni referitoare la organizatia de stat, la baza cărora găsim respectul libertăţilor individuale şi respectul dreptului de proprietate, culminând prin revoluţia franceză din 1789.

In vremile antichităţii cât şi în evulmediu, reglementarea regimului de funcţionare a pressei, a fost făcut de clasa patriciană si sacerdotală cu restricţiuni destul de rigide în ceiace priveste respectarea moralei precum si a actiunilor membrilor clasei conducătoare. Triumful drepturilor şi libertăţilor individuale a fost pentru prima oară concretizat oficial în declaratia de independentă a Americei, făcută la Filadelfia în 1776, iar a doua oară în Europa cu ocazia „Declaratiunei drepturilor omului si ale cetăteanului", votată de Adunarea Constituantă din August 1789 la Paris, în urma marei revolutii franceze. Dela această dată fiecare cetătean are dreptul de liberă comunicare a gândirei si opiniunilor, fie prin grai, fie prin pressă. După anul 1789, libertatea pressei a fost recunoscută oficial si reglementată prin legiuiri cu principii democratice pe cari statele întelegătoare ale spiritului vremei, au căutat să le impună până aproape de vremea noastră, rămânând că acei ce vor abuza fie prin scris, fie prin ciopârtirea libertătii absolute a scrisului, să fie trasi la răspundere conform regulilor stabilite de legiuirile penale.

Desi **ziaristica românească începe în anul 1828**, totusi existând în tară tipografii încă de pe vremea lui Matei Basarab (1632) si Vasile Lupu (1633), Domnitorii Tărilor din epoca fanariotă, temându-se de curentele sociale ce se iveau la orizontul anusului, pentru a împiedica cultivarea si desvoltarea ideilor nationale, de comun acord cu capii bisericei, au luat diferite măsuri pentru a nu se răspândi prin pressă nici o publicatiune în care să se discute probleme în legătură existenta si organizatia statului din acel timp.

Istoria citează măsură luată de domnitorul **Mihail Constantin Sutu la anul 1784, când dă un „pitic domnesc"** către Mitropolit, prin care ordonă ca atât în Bucuresti cât si în provincie „tipografii să nu cuteze a da în tipar nici un fel de scrisoare sau hârtie fără ca mai întâi să obţină aprobarea domnului". O asemenea măsură poate fi considerată în toată plenitudinea cuvântului, ca o

cenzură. In timpul ocupaţiei ruseşti (1828—1834) din Moldova, generalul rus, întrebând Divanul boierilor despre regulile după care se pedepsesc delictele de pressă,a primit răspuns că pressa a fost tot timpul liberă şi n'a fost supusă la alte restricţiuni, decât acelea de a respecta principiile religiei şi moralei.

Primul ziar cotidian a fost fondat în anul 1828 de Ion Heliade Rădulescu, botezându-l **„Curierul Românesc“,** iar la un interval foarte scurt, în acelaş an, **Gh. Asachi,** la Iaşi, înfiinţează cea dintâi gazetă a Moldovei: **„Albina Românească“.** Literele care serveau la imprimat erau cele chirilice, iar ca fond se propagau marile idei de libertate, egalitate şi respectarea dreptului de proprietate.

Ulterior se mai tundează şi alte reviste şi jurnale, în care o serie de tineri, în frunte cu Mihail Kogălniceanu, încălziţi de ideile democratice ale şcolilor din apus, încep să publice lucrări şi articole care aveau de scop deşteptarea poporului pentru susţinerea drepturilor şi emanciparea din situaţia în care se afla. Revoluţia din 1848 a avut grele repercusiuni asupra presei. Multe ziare au fost suspendate iar gazetarii ce le scriau au fost arestaţi şi exilaţi. Aceasta fiindcă se constatase că pressa contribuise într'o largă măsură la răsturnarea regimului. **Sub impilarea şi la discreţia autorităţilor, pressa a funcţionat în Moldova, până la 1856,** când Grigore Ghica a căutat să reglementeze regimul presei printr'o lege la baza căreia găsim deasemenea măsuri de ordin preventiv. Jugul acesta îl duce până în vremea unirii Principatelor, când i s'a lăsat întreaga libertate. Totul a fost însă de scurtă durată, că după câtva timp, prin Ordonanţa Domnească No. 411 din 2 Oct. 1859, s'au luat alte restricţiuni şi mai crâncene cari încetează odată cu detronarea domnitorului Cuza. In timpul cât a fost Locotenenţa Domnească (11 Februarie—10 Mai 1866) pressa capătă toată libertate de acţiune.

Guvernul din timpul Locotenenţei desfiinţează Decretul din 1864, prin care pressa fusese eminamente suprimată şi dă dispoziţiuni ca toţi condamnaţii în materie de pressă să fie eliberaţi pe baza noului Decret No. 170 din 14 Febr. 1866, rămânând clar că nici cenzura, nici o altă măsură preventivă nu se poate aplica oricărei publicaţii, ne-fiind pusă sub regimul avertismentelor.

ION HODOŞ

Evidenţe

Sătmarul e, în linie dreaptă, doar la vreo 3—4 km. de graniţa acelor ce, nutrind gândiri revanşarde, nu încetează a ameninţa, a unelti şi a spera. Prin situaţia lui mărginaşe şi datorită evenimentelor petrecute în ultimul timp, lumea — acea căzută pradă afluienţii zvonurilor — neobişnuită cu mişcări de trupe şi alte măsuri de rigoare, a cam căzut pe gânduri. Putem afirma chiar, cu conştiinţa împăcată, că populaţia civilă şi mai cu seamă cea femenină — mai înclinată a se sesiza de şoapte — a trecut, de data aceasta cu... bine, peste un val de serioase îngrijorări.

Cei îndepărtaţi însă de realităţi, seduşi de imaginatia înfierbântată a unor colpoltori interesati, s'au alarmat de prisos şi-au contribuit, fără vrere, la alimentarea unei adevărate panici.

Noi, în mijlocul tuturor „frământărilor“ şi'n aşteptarea invitaţiei pentru a contribui la apărarea unui drept al nostru, ni-am văzut liniştiţi de treburi — dovadă aparitia regulată a revistei — convinşi că suntem la noi acasă unde avem un rost pentru a ne îndeplini o datorie.

Astăzi lucrurile **par** a se mai fi linistit. In orice caz, lumea după ce a trecut peste o durdură, — e resemnată: o fi ce-o vrea Dumnezeu!

Cei ce-au fost chemaţi si-acei ce-au auzit numai c'ar fi vorba să fie chemati, s'au prezintat, acolo unde-si stiau locul, grăbiţi şi cu o suprinzătoare însufleţire. Insufletirea a fost cu atât mai mare, cu cât rândurile acelor ce plecau, plecau dupe treptele cele mai de jos ale acestei socităti. Acolo a fost adevăratul entusiasm, acolo ni-e adevărata noastră nădeide. Asa a fost întotdeauna, asa s'a verificat a fi şi de data aceasta. Mai cu seamă de data aceasta.

Căci soldatul român s'a confundat întotdeauna cu ţăranul român, iar ţăranul român ni-a fost în trecut şi ne este cu atât mai mult azi forţa regeneratoare, garanţia însusirilor şi a rostului nostru în acest colţ de lume.

In faţa oricăror tulburări animate de gândiri revanşarde, ispititoare, vom flutura simbolica opincă românească.

Const. Gh. Popescu

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Charles Morgan — SPARKENBROKE — roman editura Națională Ciornei, — traducere de Ana Costin.

Cei ce au citit Fântâna, cei ce au înțeles-o și-și mai aduc aminte de ea, de adâncimea și frumusețea problemei dezvoltată acolo, nu se poate să nu se apropie cu încredere, cu înțelegere și cu neastâmpărată curiozitate de noua operă a lui Morgan — **Sparkenbroke** —, operă în care pare că se continuă, de data aceasta însă mai concis și mai neobișnuit, aceeaș temă: iubirea, moartea și arta. Numai că, povestirea din **Sparkenbroke**, se desfășoară acum în jurul unui singur personagiu — Piers Sparkenbroke — personagiu de viță nobilă engleză prin intermediul căruia autorul justifică, caută să justifice, originea viața, creațiile și moartea **geniului**.

Lucrarea va părea neobișnuită cititorului comod, deprins cu lecturi comune, ușoare, distractive, deși subiectul îmbietor prin însăși curiozitatea, prin fantasticul lui, e prezintat — în traducere — într'un stil limpede, curgător și atractiv.

Cu toate că se așează pe un plan de înalte preocupări, nedaccesibil oricui, **Sparkenbroke** e o scriere care antrenează și obsedează pe oricine, arătându-se și dovedindu-se fiecărui lector ca o lucrare cu desăvârșire instructivă. In felul ei, prin problema dezvoltată, acea a genialului, se consacră ca o lucrare unică și de înaltă creație literară.

Dealtfel însăși personalitatea autorului e o garanție foarte serioasă despre valoarea și calitatea lucrării.

*

George Mihail Zamfirescu — CÂNTECUL DESTINELOR — roman editura Națională Ciornei.

Despre creațiile acestui scriitor, cunoscut multor sătmăreni depe timpul când se căsnia cu viața alături de ei, printre ei, ni-am mai ocupat cu ocazia apariției altor scrieri. Am vorbit, atunci, și despre posibilitățile lui, posibilități pe cari mulți dintre acei ce l-au cunoscut și-au stat de vorbă cu dânsul, i le întrezărise încă de pe acea vreme Azi însă, prin **Cântecul Destinelor,** apropiindu-ne de culmea pe care l-a împins și l-a așezat talentu-i robust și creator și unde susținut de roadele unei harnice munci, îl găsim „poposind între anotimpuri" după ce a stat de vorbă cu Profirița, **Fane, Doda, Ciprică,** Sterică Surdul și alți eroi pe cari cititorul, care i-a urmărit scrierile de până acum, i-a putut întâlni și în **Bariera, Maidanul cu dragoste** ori **Sfânta mare nerușinare.**

Cântecul Destinelor, întregind lucrările amintite începute cu **Bariera,** continuă a ne înfățișa sincer, impresionant și cu multă abilitate, viața periferică a Bucureștiului în complexitatea ei. E până acum, în această privință, una dintre cele mai complete și mai fermecătoare scrieri. Lectorul se va amuza și îndulșoșa pe rând de farmecul vieții aceleia periferice și simple, neobișnuită cu convenințele fățarnice, viață pe care, se pare, autorul a trăit-o, o cunoaște perfect și o știe reda cu un deosebit talent.

Cântecul Destinelor după cum am amintit e o continuare a unei lucrări de ciclu. Cu toate acestea își păstrează o independență care va satisface pe orice cititor ce n'a urmărit și clelalte scrieri de până la dânsa.

*

Mircea Eliade — NUNTA IN CER — roman, editura Cugetarea.

Cunoaștem toată opera de până acum a acestui erudit, talentat dar nedreptățit scriitor. Specificul gândirilor lui ni-a captivat dela prima lucrare — Isabel și apele diavolului — și de ce n'am spune-o, stârnindu-ne un sentiment de sincer atașament și de înaltă considerație. Ni l-am apropiat petru a-l socoti scriitorul preferat.

Mircea Eliade lasă să se întrevadă în scrierile lui atâtea posibilități intelectuale atâta desăvârșit spirit de observație, atâta finețe psihologică, atâta control al situațiilor și atâta originalitate, încât cu greu admitem c'ar putea să se prezinte vreodată publicului, așa cum „scapă" foarte mulți alți scriitori de-ai noștri, cu vreo lucrare slabă. Că vreo scriere i-ar putea fi judecată de „critică" și categorisită drept slabă, se prea poate. Suntem convinși însă că, în acel caz, nu scrierea ar fi slabă ci înțelegerea ei n'ar fi temeinică, admițând că la mijloc n'a fost nici patimă și nici invidie „profesională". Fiindcă, și-aci e curios, autorul. **Intoarcerii din rai,** a **Huliganilor,** a lui **Maytrei,** a **Șarpelui** ș a. îți face impresia că scrie pentru un anumit lector. Pentru lectorul cu pricepere și cu preocupări literare. Parcă nu l-ar interesa faptul că marea majoritate a lectorilor — dintre cei cinci mii câți se zice că-i avem pentru astfel de „chestii" — au o mentalitate comună și că li-ar conveni lucruri mai apropiate de viața comună cunoscută lor. Cu toate acestea convenim că nu există cititor care să nu savureze o scriere semnată Mircea Eliade O savurează toți însă nu oricine o pătrunde așa cum trebuie, așa cum o conceput-o autorul. Se delectează fiecare în măsura în care a gustat superficialități înconjurătoare ce par a i se asemăna lucrării. Insfârșit, meritorie și caracteristică lucrărilor acestui autor, e aceea de a fi scise **corect ortografic,** lucru ce la cei mai celebri scriitori ai noștri nu-l întâlnim.

Gânditori și scriitori ca **Mircea Eliade** ar trebui să se bucure, în această țară, de alt tratament, de altă protecție. Numai că „la noi oamenii încă n'au învățat cum să vorbească și cum să se poarte cu un scriitor. Il confundă întotdeauna cu autorul cărților sale și-l chinuie"

fiecare după cum îl înţelege, după cum îl duce capul.

Revenind la scriere, **Nuntă în cer**, e o duioasă povestire închinată iubirei, dragostei. Iubirei aceleia râvnite, aşteptate şi neînţelese, dragostei aceleia miraculoase cu care un om nu se întâlneşte decât o singură dată în viaţă. Eroii ei, doi prieteni, Mavrodin şi Hasnaş, îşi povestesc profunda, zguduitoarea lor dragoste pentru Ileana — Lena, una şi aceeaş femeie, curioasă şi neînţeleasă, pentru amândoi.

Ileana, se spovedeşte **Mavrodin,** se născuse numai şi numai pentru mine. Am avut atunci revelaţia adevăratului înţeles al strigătului : **a mea — al meu!** Posesiunea, cât ar fi ea de perfectă, nu înseamnă aproape nimic. Cel care a spus: amorul e o chestiune de epidermă — se referea, fără îndoială, la aceste cunoaşteri inferioare ale trupului, la faptul că o posesiune e posibilă numai în anumite condiţiuni fizice şi pentru a numite exemplare umane. Dar trupul poate releva mai mult. Dincolo d voluptate, dincolo de rut, este cu putinţă o regăsire desăvârşită în îmbrăţişare, ca şi cum ai cuprinde — pentru întâia oară — o altă parte din tine care te „încheie", te completează, revelându-ţi altă experienţă a lumii, îmbogăţită cu alte, noui dimensiuni" . . .

Lena — mărturiseşte **Hasnaş** în aşteptarea colonelului pentru vânătoarea de porumbei — „îmi era necesară, indispensabilă. Întocmai ca aerul, ca apa, ca lumina. Mă exprim de sigur foarte prost, dar aşa era. Nu puteam fără prezenţa ei, şi totuşi, îndată ce mă aflam prea mult alături de ea, simţiam o poftă năpraznică să mă liberez, să o chinuii, să o insult. De cele mai multe ori izbuteam să mă controlez. Când mă întorceam lângă ea, mă trezeam şi mai îndrăgostit ca înainte, eram măgulit să o văd admirată, să ghicesc invidia în ochii celorlalte femei . . ." In prezenţa ei, eram în stare de orice. Iar fără ea, aş fi fost nefericit. Poate că nici nu era vorba de fericire sau nefericire: fără ea nu mă puteam închipui; nu mă puteam gândi la viitor decât împreună cu ea" . . .

Roman cu reale calităţi psihologice, **Nuntă în cer, descoperă şi imprimă** lectorului părţi sensibile din însăşi fiinţa lui, fapt ce-l face să urmărească cu emoţie şi atenţie întreaga frumoasă şi sublimă povestire.

*

N. F. Costenco — ORE — poeme; tipografia „Tiparul Moldovenesc" Chişinău — Lei 75.

Poemele atât de simţite şi de frumoase ale domnului **Costenco,** împărţite în **Ore, Charmion, Pământ natal** şi **Stihuri** ni-au mişcat, ni-au desfătat şi ni-au înălţat. Ca să vorbim cinstit, nu ne aşteptăm la atâta că ni-a fost dat să întâlnim deşi cu numele autorului eram deprinşi.

Penru frumuseţea şi îndemânarea versului, citâm din **Ore :**

Transplantare

Mi-e inima dospită cu otravă
In mijlocul durerii omeneşti.
Ţi-aş de-o floare-amară şi suavă,
Tu mamă ca să-i fii, tu să o creşti.

S'o porţi în leagăn, tupiluş prin raze,
La umbra lumilor cu ochi senini.
S'o plimbi pe calde boturi de delfini
In liniştea cereştilor extaze.

Ea nu cunoaşte pace. Ţări toride
Cu agonii de cer pe roşii flori
O cheamă, să'n florească 'ntre surori.
In mine sângerează şi se 'nchide.

sau pentru sprinteneală şi savoare din **Charmion:**

Cântec

Un izvor rădea
Plin de ape reci.
Fericirea mea,
Aşteptam să treci !

Ca 'ntr'un leagăn par
In priviri te port.
Un crâmpeiu de-azur
Iţi deschide cort.

Vis de vară, vis
Dantelat pe gând,
Cine te-a închis,
Vieaţă feciorind ?

Pârâiaş uşor
Fii ibovnic ei !
Iuitele-i picior
Sbor de porumbei.

Indemnăm lectorii noştri cu toată căldura şi înţelegerea, să se apropie cu încredere de admirabilele versuri ale poetului **N. F. Costenco.**

*

Principesa Martha Bibescu — KATIA — roman, editura Socec.

Scris de-o principesă, deşi legile ţării noastre nu recunosc şi nu admit astfel de titluri decât familiei regale, de-o principesă şi scriitoare **română,** romanul de faţă apare în românește în . . . traducere. E o sfidare şi-o lipsă de bun simţ ca un scriitor ori o scriitoare — cu blazon sau fără — să-şi conceapă şi să-şi scrie operile în altă limbă în timp ce pozează în autoare sau autor român. In ce ne priveşte nu ne putem dumiri asupra rostului unor astfel de încurajate duplicităţi.

Cu toate acestea nu însemnează deloc că scrierea e lipsită de calităţi, deşi, vorbind cinstit, suntem mai mult subt impresia însuşirilor traducătoarei decât a autoarei.

Katia, titlul şi subiectul lucrării, e o tânără fetiţă de neam nobil rusesc şi-i marea dragoste a unui ţar — nu importă numele — al Rusiei. E dragostea aceea miraculoasă care expune pe îndrăgostit la toate riscurile dar care însfârşit tot nu se poate realiza.

Tradusă — am fi fost tare satisfăcuţi să-i facem lectura de-a dreptul în românește — cursiv corect şi vioiu, **Katia,** roman scris de-o scriitoare **română** însă **tradus** în românește, va antrena şi ispiti pe cititor lăsându-i o bine conturată imagine a unui înduioşetor tablou.

*

Stelian Segarcea — CÂNTECE SCĂDATE IN SOARE — poezii, colecţia Adonis Bucureşti — Lei 20

Autorul acestor **cânţece scădate . . .,** e atât de pătruns de valoare versurilor sale şi-i atât de neîncrezător în posibilităţile altora de a i le înţelege încât nici nu cutezăm a spune vreo vorbă despre poeziile de faţă. Ni-i să nu-l supărăm şi asta fiindcă noi nu avem nimic cu dsa. Face fiecare ce poate. Domnul Segarcea a comis şi dlui câteva poezii pentru a-şi justifca preocupările şi tinereţea. Il admirăm pentru curaj şi-i mulţumim pentrucă ni li-a trimis. La prima ocazie ne vom arăta înţelegerea.

CONST. GH. POPESCU

RĂBOJ

OCTAVIAN GOGA, cântăreţul suferinţelor româneşti ardeleneşti, bardul care odinioară flutura versurile acelea atât de răscolitoare, de sublime şi de înălţătoare, scrise cu sânge şi stropite cu lacrimi curate, veghiază acum din eternitate, cu blândeţe şi seninătate asupra destinelor acestui popor pentru demnitatea căruia s'a sbuciumat atâta.

Un an s'a scurs peste lespedea ce-a acoperă mormântul acelui ce-a fost OCTAVIAN GOGA. Un an s'a strecurat peste inima pleoapele şi mâinile aceluiace „în cartea istoriei poporului român, la capitolul demnităţii naţionale, a întors o foaie pe care nimeni nu va cuteza să o mai întoarcă înapoi".

A trecut un an de când OCT. GOGA şi a închis ochii aceia mari şi frumoşi, albaştri ca şi cerul, duioşi-ca şi versurile lui, blânzi şi pururea iertători şi totuşi privirea lor parcă stă şi-acum îndreptată asupra noastră.

OCTAVIAN GOGA n'a murit. El supravieţuieşte şi acum morţii prin nemurirea în care, biruitor, întrase înainte ca ţărîna mormântului să-l fi acoperit pe vecie.

Viaţa lui a fost o luptă continuă pentru binele poporului său. In toate direcţiile a deschis orizonturi largi făurind noi idealuri. In lupta pentru Unire, el, a fost ecoul suferinţelor noastre şi a credinţei vii în unitatea sufletului românesc. Iar după ce a contribuit din răsputeri la îndeplinirea visurilor milenare s'a străduit să îndepărteze tot ce s'ar fi putut opune la desăvârşirea acelei mari opere, pecetluite cu sângele nostru.

Poate noi n'am putut descifra încă adâncul tâlc al vieţii, al jertfei, şi al morţii lui; nu ne-am dat încă seama de imensitatea operei, pe care a înfăptuit-o şi ne-a lăsat-o moştenire.

Dar azi când opera lui e mai vie ca vreodată şi când măreţia ei aşterne peste sufletele noastre, încleştate în frământare eroică, bucuria biruinţei, să ascultăm marea şi zguduitoarea lui chemare ce ne vine ca un mesagiu de dincolo de mormânt, ca un îndemn din groapa marelui dispărut ce se odihneşte în cripta dela Ciucea: cu toţii să ducem mai departe făclia nestinsă a marelui său crez pe drumul jertfei şi al biruinţei ca, prin marile comandamente şi lozinci ale prezentului, să conlucrăm la prosperarea ţării.

MARIA A. DEMIAN

*

POETUL ION ŢOLESCU VĂLENI, va scoate încurând de sub tipar un volum de poezii, cu titlul sărbătoresc : „Poemelor zărilor". Am cetit multe din poemele acestui ciclu şi mărturisim că ne-au entuziasmat. Pluteşte în lanul lor de slove, ca o mireasmă tare în dimineţi câmpeneşti duhul proaspăt al tinereţii. Imaginile puternice apar ca nişte podoabe firesti în sufletul unui ritm vioi şi dătător de tonuri şi emoţii odihnitoare. Ne-a surprins la un poet tânăr simţul desăvârşit în alegerea cuvintelor care au cu adevărat o povară poetică. Aşa ceva inseamnă mult, mai ales astăzi, când poezia este inundată de cuvinte care n'au decât o misiune practică în viaţă. Şi ne bucurăm de aceasta. Pentrucă poezia se simte rău în apropierea unor cuvinte banale sau fără muzicalitate, aşa ca o Domniţă, când de ziua onomastică, în semn de omagiu, i se aduce o felie de cozonac sau alte lucruri saţiabile, în loc de un buchet de flori sau alte nestemate.

D. HINOVEANU

*

CONTINUÂND ceeace a inaugurat anul trecut, pentru prima dată în acest Sătmar, AFIRMAREA va ţine, DUMINICĂ 4 IUNIE C. înainte de masă, o nouă şezătoare literară închinată cinstirei cărţii şi slujitoarilor ei ştiuţi.

*

10 MAI 1399 a fost pentru Sătmăreni un prilej de înălţare şi de desăvârşită încredere. De înălţare faţă de-acei ce ne subminau şi ne aţâţau bănuind-ne a fi nepregătiţi şi de desăvârşită încredere în noi înşine şovăitori uneori.

Absenţa, de data aceasta, a prietenilor Cehi ni-a întristat dar ni-a şi oţelit în celaş timp.

*

GEORGE PETCU, autorul volumelor: TĂLMĂCIRI DIN MINE ŞI FATA MORGANA, colaboratorul preţios al diferitelor reviste şi-al AFIRMĂREI noastre, a murit. Şi-a murit aşa de tână' !

A murit răpus de-un vierme. De-un vierme ce roade încă netulburat şi ascuns în piepturile multor tineri însufleţiţi şi neînţeleşi.

Noi nu l-am văzut niciodată pe GEORGE PETCU. Nu i-am cunoscut înfăţişarea. I-am gus-

tat însă şi i-am simţit versurile lui curate în care şi-acum svâcneşte parcă o inimă duioasă, un suflet plin de nobleţă şi de melancolie.

Generaţia lui GEORGE PETCU, atât de doritoare de viaţă, atât de preocupată de creaţii înălţătoare dar atât de zbuciumată şi de privată de orice tihnă, suferă sincer pe urma acestei dureroase pierderi.

*

VINERI 5 MAI C. Suveranul Ţării alături de sfetnicii Săi şi înconjurat de scriitori, editori şi cititori, a cinstit ziua cărţii, zi care „inaugurează o lună întreagă de propagandă pentru citit şi care însemnează o serbare închinată nevoilor sufleteşti."

*

AFIRMAREA va scoate în curând un supliment, cultural-economic-social, menit a servi interesele sătenilor noştri.

*

SCRIITORII, recunoscuţi ori încă nu de A. S. R. fie ei tineri ori bătrâni, premiaţi sau nepremiaţi, deştepţi ori talentaţi, bârfiţi sau adulaţi, citiţi ori necitiţi, şi-au văzut asigurată, prin Casca de pensiuni, o tihnă pentru însuşirile şi sbuciumul lor.

*

Nu suntem dintre acei ce ne simţim obligaţi ca la anumite ocazii să ieşim în rfelief pentru a vorbi şi bate câmpii, linguşind şi „sugerân" IDEI în opoziţie cu sentimentîle ce le nutrim şi în contradicţie cu conduita.

Cel ce-a făcut vreodată ceva serios ce a rămas, trudindu-se dezinteresat material, acela a tăcut întotdeauna şi-a ascultat zâmbind şi scârbit cum se întrec în vorbe şi'n ditirambe alţii.

Cine are de gând să facă şi-i hotărît să înfăptuiască, nu se înglodează în vorbe pentru a se pierde în fraze umflate şi searbăde.

*

In preocupările noastre ca şi'n acţiunile noastre, n'am făcut „curte" la nimeni; n'am închinat ditirambe nimănui. Nici de-aci, nici de departe. Nici marilor încrezuţi tari, nici mărunţilor închipuiţi mari.

Nici unui fel, că nu ni-i felul. Dealtfel nimeni nu merită să i te închini şi cu atât mai puţin să i te vinzi.

CONST. GH. POPESCU

Mici creionări

REVISTE

SYMPOSION. In această frumoasă şi substantială revistă citim un adânc, documentat şi bine închegat studiu de filosofie, intitulat „Contribuţii la delimitarea şi fundamentarea spiritului obiectiv" semnat de Victor Iancu, din care reţinem rânduri concluzive, ca acestea : (Spiritul obiectiv) „Departe de a reclama o instrăinare de legile existenţei individuale, oferă o promovare continuă în acea lume în care normele obiective se contopesc ca idealurile de existenţă." Şi mai departe... „Căci dacă o intoarcere spre spirit, o integrare în existenţă şi o stabilire a omului în destinul său natural nu se pot obţine decât pe acest plan obiectiv, care este şi planul realităţii, o frustare a omului de conştiinţa acestor imprejurări fericite egalează cu robirea sa. Iată de ce considerăm adânc primejdioase pentru libertatea spiritului toate incercările de formulare doctrinară a subiectivismului, de oriunde ar veni ele — din partea filozofiei, a moralei, a Sociologiei sau chiar a politicului". Două nuvele izbutite semnează Zeno Macavei şi Ion Urcan. „Cimitir pustiu" se desfăşoară aidoma unui poem bine instrunat. Plină de sevă poetică. Nouă ne-a plăcut f. mult. Tit. Siviu Valea continuă sondajul estetic în opera scrisă cu atâta talent a regretatului Pavel Dan. Un interesant articol despre Ornamentica realistă în Hellada semnează Alex. Tohăneanu. Poezia este reprezentată cu demnitate prin poeţii Anderco, Moldoveanu, Bezdechi şi Radu Stancu. Relevăm melodica elegie „Noemvrie" — La „Interior" cronica cărţilor cu nerv susţinută de Horia Stanca.

CONVORBIRI LITERARE. Răsfoim această revistă cu evlavia ce ne-o impune sufletului trecutul ei glorios. Şi o citim plini de nădejdea unei înnoiri atât de mult aşteptată. Girul onest al Dlui Toruţiu este de bun augur venerabilei reviste şi ne gândim că a sosit vremea să se aducă un omagiu în plincelor cari activând odinioară în paginile ei, ne-au lăsat opere nemuritoare. Tipărită pe o hârtie care îţi odihneşte ochiul, cuprinzând un material bogat şi ales întreţinând o informaţie variată şi cinstită, satisface toată ambiţia noastră şi ne spală toate resentimentele ce le păstram până aci, când ne aminteam mai ales despre ideea ce ne-o făcusem noi despre minunile Convorbirilor de altădată.

Intâlnim acum în ilustra revistă duhul proapăt al tinereţii, duh care niciodată n'ar

trebui să supere sau să incomodeze prea mult pe cei mai în varstă. Şi dece? Că doar spiritualitatea, ori de ce varstă ar fi ea promovată, este exclusiv o creaţie şi un bun al tinereţii. Restul se reduce la lucru de atelier şi la mai nimic. Semnează în numărul pe care-l avem în faţa poezii frumoase: G. Murnu, Aurel Chirescu, Gh. Tuleş, Ion Tolescu Valeni, Bogdan Istru, C. Niculescu, Teodor Al. Munteanu. Remarcăm în mod deosebit poemele: Zadarnic chemi lumina şi Fum de ţară.

D. CINOVA

*

ULTIMA SCRIERE a mult gustatului **Octav Desila — Două chemări** — apărută nu de mult în două volume, a surprins cititorul cu inepuizabilele resurse de care dă dovadă necontenită autorul zvetlanei.

*

AUTORUL lui Rabbi Haies Reful şi-al Tezaurului bolnav — dl. **Petru Manoliu,** oferă prin intermediul editurei Cugetarea o nouă şi sugestivă lucrare **Moartea nimănui.**

*

Dl. GH. CORNEANU ne înfăţişează documentat şi limpede momente înedite din viaţa şi felul de muncă a lui **I. Heliade Rădulescu.** Lucrarea e apărută în editura Naţionala Ciornei.

*

MAISTORAŞUL AUREL, UCENICUL LUI DUMNEZEU, cronica vieţii şi-a vremii lui Aurel Vlaicu, e noua operă a multilateralului **Victor Ion Popa,** apărută în biblioteca **„Energia“** editată de Fundaţii. Lucrarea apărută în trei volume — aproximativ 1400 de pagini e ilustrată cu diverse şi numeroase planşe şi se bucură de marea cinste de a fi prefaţată de Voevodul Culturii M. S. Regele Carol II.

*

Din motive tehnice volumul **„HIMERE“** al redactorului nostru **OCTAVIAN RULEANU,** cu care trebuia să inaugurăm colecţia „Afirmarea“, va apare numai la toamnă.

*

Dl. MATEI ALEXANDRESCU, prin **JOCUL CUVINTELOR** apărut în editura Cartea Românească, prezintă cititorului obişnuit cu farmecul versului, un elegant volum de preţioase şi savuroase poezii.

PATRUZECI ŞI PATRU DE SONETE alese şi traduse din Gabriele d'Annunzia, pune la îndemna lectorului român dl. **Pimem Constantinescu** prin editura Hyperion Cluj.

*

Poetul PETRE PAULESCU atât de împrietenit cu publicul şi publicaţiile de peste tot, ni se înfăţişează cu un subtil volum de psalmi întitulat: **Luceferi rouă.** Ne legăm a reveni asupra acestor frumoşi psalmi apăruţi în editura Cugetarea.

Const. Gh. Popescu

Atât azur...

de PETRE PAULESCU

Am captivat atât azur în vise
Şi-atâtea zări am tâlhărit pe coale
Că-i plin noianul meu de manuscrise
Şi astre svelte lipăe dactile.

Sertarele mi-s doldora de rime
Şi n'am să fac nicicând vreo rânduială;
Plutesc — seraf — pe aripi la 'nălţime
Şi'n solitudini aspre dau năvală.

Cât de imensă, Ţi-i Vecia Doamne
Că'n toţi şi'n toate pururea sânt sol;
Şi nu-s popasuri care să înseamne
Hotar între nemărginit şi gol.

In urma mea las zări încărunţite
Şi tai în sbor poteci şi drumuri moarte;
Mă tem şi vreau aici sub bolţi umbrite
Ca să Te predic Doamne mai departe.

In portul sufletului meu...

de EM. PAPAZISSU

Cândva, în portul sufletului meu,
Veneau în stol fregatele iubirii...
Trireme 'n pânze-albastre cu zefirii
Imi aduceau comori din Elizeu...

In portul sufletului meu, acum,
Vin din apus doar nave 'ntunecate
De timpuria toamnă încărcate
Cu-al viselor şi-al dorurilor scrum...

Buletinul „Astrei" Satu-Mare

Dela „Astra"

SERVICIUL SOCIAL

Cu noua lege a Serviciului Social, Astra va înregistra o nouă epocă de prosperitate. Judeţul nostru se găseşte printre cele dintâi judeţe care au înţeles noua menire a vremii. Datorită spiritului de perseverenţă a intregului comitet al „Astrei" locale condus de dl. director Eugen Seleş, prin sprijinul continuu al dlui prefect-col. Simion Coman, şi a muncii celor doi activi conducători ai proaspetei organizaţii dnii: Ing. Zeno Spârchez director al Serv. Soc. şi Prof. Vasile Scurtu, inspector cultural judeţean, ridicarea satelor sătmărene va fi o operă de fapte reale.

Organizarea pe judeţ a început intensiv. S'au organizat sfaturi culturale în peste 40 comune. Delegaţii centrului au explicat pretutindeni importanţa legii. S'au ales sfaturile pe plasă iar sfatul Căminului Judeţean s'a definitivat în adunarea generală ţinută sub preşedenţia dlui dr. Iuliu Haţieganu prof. univ. şi directorul al Ţinutului Someş.

Cinema **„Astra"** caută să se menţină la un nivel ridicat, deşi criza din ultimul timp se resimte. Conducerea cinematografului se străduieşte să împace gustul cu utilul. Este foarte greu astăzi să poţi satisface toate cerinţele, când lumea nu prea umblă la spectacole şi când taxele de plată şi regie sânt enorme.

De Sf. Rusalii vom avea însfârşit ocazia să vedem minunea minunelor, filmul capodoperă **„Albă ca zăpada şi cei şapte pitici"** realizarea tehnicoloră a celebrului Welter Disney creatorul lui Mickey Mouse.

Sfârşitul sezonului va mai remarca însă, şi alte mari filme.

Din lipsă de spaţiu, amânăm pentru nr. viitor publicarea numelor sprijinitorilor şi-al neînţelegătorilor.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 5. MAI 1939

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

Afirmarea

Fondatori:
Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

Anul IV.— No. 6-7 **IUNIE—IULIE 1939.**

I. RENTEA *Pe gânduri*

In acest număr semnează:

A. IUGA
MIHAIL LUNGIANU
ION TOLESCU VĂLENI
C. PÂRLEA
G. M. VLĂDESCU
D. HINOVEANU
PETRE PAULESCU
EM. PAPAZISSU
D. CINOVA
ION ŞIUGARIU
TITUS BILŢIU
CEZAR LAURIAN
N. VAJ
VICTOR V. MOIŞ
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

BIBLIO... ...1951

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară-Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No.6—7 . IUNIE IULIE 1939**

VECHILE FRONTIERE ALE ROMÂNILOR SPRE APUS

Paza hotarelor la răsăritul Ungariei în sec. IX-XII-lea

Organizații militare românești dincolo de actualele frontiere ale Sătmarului.

de A. IUGA

Despre existența vechilor frontiere românești spre Apus, pe timpul sosirii Maghiarilor, în interiorul cărora Românii își păstoreau neturburați, turmele nenumărate — **infinita copiae** — și se judecau după obiceiul pământului — **jus ab antiquo** —, găsim urme neindoioase, chiar dincolo de Dunăre. Jurul lacului Balaton, cu comitatele (județele) de astăzi: Somogy, Tolna, Fejér, Veszprém, Bakony și Zola — fostul principat a lui Kocel, mort în anul 876 — sunt pline de numiri topografice românești, care ne permit reconstituirea expansiunii spre Vest a înaintașilor noștri.

Mărturia acestui fapt, pe care o găsim înscrisă în pravila naturii, în nomenclatura dealurilor, văilor și în numele de persoane ce apar în primele documente din sec. XI—XIII, ne permit și reconstituirea vechilor frontiere românești spre Apus.

In diploma din anul 1055, prin care se fondează; obștia din Tihany și 1211, prin care sub Andrei al II-lea se întăresc bunurile acestei fundații, găsim o mulțime de numiri, de origină românească, semn că această regiune, a fost stăpânită timp îndelungat de Români, care la sosirea Ungurilor erau bine organizați. Numirile topografice caracteristice limbei noastre, erau înrădăcinate în limbă și cunoscute și de alte popoare conlocuitoare cu noi, cu toate că **despre existența lor astăzi aproape nu mai găsim alte date, decât acelea cari ni se păstrează în documentele susamintite și cari după d-l prof. N. Drăgan** [1]), sunt următoarele: **„Petra"** care poate fi identic cu numele personal **Petrea,** sau **„Piatră",** fiind vorba despre lacul Balaton, care trebuie să fi avut stânci vizibile, ori în lac, ori în jur. Apoi **„Secu"** dela românescul **„Sec", „Pereon"** dela **„Părău"** și **„Ciot".** Ca nume de persoane, în susnumitele diplome găsim: **„Micu" „Nouzon"** dela **„Nucuț"** sau **„Ionuț" „Orda"** dela **„Urdă"** etc.

Maghiarii ocupând Câmpia Panoniei, au deslocat elementul românesc în mai multe părți. Parte s'au retras spre Sud, parte spre regiunile muntoase ale Nitrei și parte spre ciubul lor muntos din Ardeal, îngroșând rândul celorlați Români. Aceștia sunt românii despre cari mulți istoriografi maghiari, susțin că au fost aduși aci ca colonișți, pentru paza frontierelor, părere complet eronată. Maghiarii, după lupta cu **Menumorut** și **Gelu** s'au oprit pe o linie ce cade la Apus de Sătmarul nostru și au înființat un hotar de frontieră, care a durat până la sfârșitul sec. XII-lea, când începe ofensiva de cucerire a Ardealului.

Pentru paza hotarelor, față de vecinii din răsărit — care erau Românii — Maghiarii au înființat, așa numiții **„păzitori de pădure"** sau **„erdőőr"** — custos silvarum — o imitație după vechiul sistem de pază a frontierelor românești, care nu erau altceva, decât un fel de funcționari ai statului. Acest sistem de pază, făcea parte din sistemul de întărire al frontierelor numite **„Gyepi"** — prisăci (indagines), în uz pe timpul dinastiei

arpadiene. Adevărata pază a acestor frontiere, a fost făcută de populaţia aflătoare aci, care s'a supus, de la început, aşa cum crede şi istoriograful maghiar **Petrovay**[2]), care spune: **„...la Români nu se potriveşte ipoteza istoriografiei ungare, care susţine că Românii ar fi venit peste Unguri, pentrucă aceştia au fost investiţi cu aşa fel de privilegii, cum nu s'a putut să aibă niciodată un neam de păstor, care a emigrat pe încetul, păscându-şi turmele, un duşman de neam strein neînrudit cu cel unguresc, prins în luptă, iar ca duşman prins în răsboi să fie colonizat şi să fie însărcinat cu apărarea hotarelor, e deadreptul un non sens.“**

„Românii din judeţul Bereg şi Maramureş, n'au fost supuşi autorităţii comitetului şi pretorilor din judeţ, ci erau subordonaţi voivozilor aleşi de ei înşuşi, deosebit în fiecare judeţ; aceştia conduceau la răsboaie pe cei înarmaţi şi îi judecau, rezolvând procesele dintre ei, precum şi pârile începute de alţii împotriva lor.“

„Astfel de privilegii, şi dacă mai adăugăm că dreptul contribuţiei trebuia să-l dea numai 50-a parte din turmele lor, a putut să primească, numai un neam de viteaz, crescut pentru luptă, aşezat de bună voie, primit cu drag şi numai un astfel de popor a putut deştepta faţă de el o încredere aşa de mare, încât în mâna lui să fie pusă apărarea unei părţi din hotarele ţării. Acestei încrederi au şi corăspuns bărbăteşte cu toate că analele şi istoricii nostri nu vestesc luptele lor glorioase, totuşi ştim din diplomele noastre, că au devenit fii credincioşi ai acestei ţări, au luat parte la expediţiile lui Ludovic cel Mare şi Sigismund, ba chiar au luptat sub conducerea voivozilor lor, independenţi şi biruitori asupra Litvanilor păgâni, apoi au luptat peste tot locul, alături de viteazul consacrat Ion Huniade“ etc. Iar **Lehoczky**[3]), un alt istoriograf valoros spune că **„în judeţele Bereg, Ugocia şi Maramureş, fără îndoilă, pe timpul venirii Maghiarilor au locuit Români, cari s'au ocupat cu păstoritul şi cu prăsirea vitelor, pe paşunile uriaşe şi munţii încă atunci cu totul nestăpâniţi.“**

Aceşti Români, pe cari istoriografii maghiari imparţiali, îi descriu cu atâta sinceritate, în schimbul unor favoruri, au format nuclee militare, pentru apărarea hotarelor. Aceste organizaţii militare se numiau **„ARDO“** care au trecut în limba maghiară ca **„Erdőőr“**, apărători de păduri. Organizaţia militară **„Ardo“**, nu este de origine maghiară — cum susţine Karácsony — ci românească sau slavo română, cum dovedeşte N. Drăgan, prof. la Universitatea din Cluj. Este **„slavă în regiunile unde au fost slavi, românească în cele unde au fost români, slavo-română unde au fost şi de unii şi de alţii.“**[4]) Pentru **regiunea Sătmarului,** unde avem o mulţime de numiri analoage şi unde se întrebuinţează şi astăzi cuvântul **„ardău“** este de origine românească. In timpurile dinastiei arpadiene, o parte din cursul inferior al Someşului, a format multă vreme, hotarul de răsărit al Ungariei. **Reiszig Ede**[5]), autorul monografiei judeţului Satu-Mare „evenimentele după 1848“ încă ne spune că maghiarii s'au oprit multă vreme în faţa pădurilor seculare ce erau aci **pădurile seculare, regiunea ploioasă şi mocirloasă... de-la OLCSVÁR (azi Ungaria) până la ARDUSAT, dupăcum** ne dovedeşte numirea **Câmpia Őr** (partea de Vest a judeţului) **VAJA-ŐR, ŐR-FALU, ŐR-PATRACHA, ne arată că avem deaface numai cu păzitori regali, cari păzeau hotarele de răsărit ale Ungariei.“**

Timpul cât aceşti **„Ardăi“** au păzit hotarul de răsărit al Ungariei, a fost destul de lung, pentrucă au avut timp, să dea naştere la aşezări solide, bine închegate, cari păstrează şi astăzi vechile numiri ca **„ARDUD“** şi **„ARDUSAT“** ba au jucat un rol destul de important şi în istoria politică de mai târziu.

La începutul sec. XIII-lea, găsim în documentele amintite, destul de des, atât numirea de „ardău“ cât şi cea a aşezărilor derivate de aci, ca **„Erdőd“** şi **Erdewzada“** — Ardudul şi Ardusatul de astăzi — ba chiar şi numele de persoană **„Erdeu“** din care, probabil, avem în româneşte pe „Ardelean“.

1) Numirea de **ardău** sau păzitor al pădurilor regale, o găsim în anul 1216, într'un act de donaţie al Regelui Andrei[6]) „...et **quator mantionibus custodem silvae, et eorum terra nomine Hereb dicta...“** In acest document se mai vorbeşte despre comuna **„Keykena“ (CHECHIŞ) cum metis et terminis quibus populi Keykena illam tennerant“** şi **„Fentheus“ (FINTEUŞ) „cum olia silva nostra Fentheus...“** Acest privilegiu este în strânsă legătură cu o legendă a regelui Imre din anul 1199, când un oarecare Toma pentru actele sale de bravură contra Bulgarilor, a fost învestit cu mai multe moşii de pe pământul Sătmarului, primite **„între aceleaşi hotare, între cari le stăpânea poporul.“**

Odată cu apariţia diplomelor de donaţie regală, vechile aşează minte româneşti şi organizaţii militare, sunt ştirbite în drepturile lor strămoseşti. In anul 1244, Regele Ştefan cel Tânăr întăreşte drepturile de libertate ale co-

loniştilor sătmarului de origina germană, cunoscuţi şi sub numele de **„oaspeţi“**. Vorbind despre hotare documentul spune **„Woch comiti de Ugocha et de Herdend ut eisdem silvam Erdend statueret“**. Măestrul Petru, în calitate de specialist, este trimis în acest an **„ac possesionem regalem Ardo comitatus Ugocha“** (la posesiunea regală din Ardo judeţul Ugocia) pentru a fixa noul hotar între posesiunea regală **„Ardo“ şi moşia lui Akly“**, aşa cum **„omul regelui“** (homo regius) Iacob fiul lui Abraham a raportat. Mai târziu acest **„Ardo“** 1300, 1352—1388, apare sub numirea de **„Fukete Ardo“** (Ardudul Negru) numire care se păstrează şi astăzi, în partea judeţului din Ugocia rămasă în anul 1918 în Cehoslovacia şi astăzi în urma ultimelor evenimente în Ungaria.

2) Din aşezările acestor păzitori de hotare, s'au născut mai multe comune, care păstrează vechea numire românească **„Ardo“**. Aşa este „Ardudul“ şi „Ardusatul“ în jurul cărora voivozii români, Balc şi Drag în sec. XIV—XVI au fost format un voivodat foarte puternic, care s'a întins până dincolo de actualele frontiere ce ne despart de Ungaria.

Afară de aceste numiri, cari păstrează pecetea unei vechi organizaţii militare, mai sunt unele numiri de comune, cari păstrează în rădăcina lor cuvântul „ardo“ trecut prin maghiarizare în „Erdő“ ca dex „Erdő“-Aranyos **(Arieşul de pădure)** sau comune cari şi-au luat numele tot dela pădurile cari se întindeau ca o perdea dela Nord la Sud, care încă dovedesc, că vechi locuitori, au format aci paza frontierelor mult timp. „Bükszoldobágy“ **Solduba,** în traducere ar fi Solduba Fagului“; „Szamostörgyes“, **Tulghieş,** în traducere „Stejăritul Someşului“; „Avasfelsőfalu“, **Negreşti,** în traducere „Satu de pe Muntele de Sus“; Avesujfalu“, **Certeza,** în traducere Satu Nou de Munte“; „Avaslekenceze“ **Lechinţa,** în traducere „Lechinţa de Munte“; „Nyárfás“, **Plopiş,** etc. etc.

3) Mulţi dintre păzitorii frontierelor şi-au luat numele de la funcţia ce îndeplineau. In limba maghiară au devenit „Erdeu“ apoi „Erdély“ iar în limba românească şi-a păstrat vechea formă cu rădăcina de „ardău“ şi au dat pe „Ardelean“. Unii dintre aceştia s'au distins, în credinţă faţă de coroană şi au ocupat titluri demnitare.

1272 găsim pe Erdeu de Nitra,

1274 găsim pe Erdew prefect de Tencsén,

1275 găsim pe Erdew şi Ioan,

1275 găsim pe Erdew fiul lui Simion Könyesy (azi **Porumbeşti,** plasa Halmeu),

1290 găsim pe Erdew fiul lui Ion de Medieş,

1327 găsim pe Erdew şi Vasile, cari apar într'un document în legătură cu Baia-Mare. Aceştia pentru credinţa nutrită faţă de rege, primesc dreptul să facă un pod peste Someş **„pentru comoditatea oaspeţilor“** în comuna Erdewzada [7]) — **Ardusat** —, cu condiţia că vor duce şi aduce scrisori, pentru oaspeţii din Baia-Zazar, în schimbul unei sume anuale. In anul 1331, **„Erdeu“** şi **„Chupan“,** din cauză că nu vreau să plătească amenda către prefect **„li se sechestrează moşia din Solnocul de mijloc, ce o au în comuna Szentképol“.** Moşia s'a sechestrat prin Capitolul din Oradea. In anul 1336, găsim pe **„Apriza“** fiul lui **„Erdew şi Mic“** a lui Stan, că sunt înregistraţi într'un cnezat din Saratău. In anul 1345 regele Ludovic dă un cnezat în Sarasău lui **„Erdew-Voivoda“** lui **„Stan“** fratele lui şi lui **Mic fiul** acestuia. [8])

Din cele de mai sus rezultă, în mod neîndoelnic, că hotarul de răsărit a Ungariei, — partea de Vest a Sătmarului — multă vreme a fost Valea inferioară a Someşului, păzită de organizaţiile militare româneşti, numite **Ardăi,** sau păzitori de hotar, cum se numesc şi astăzi păzitorii ţarinelor. Mulţi dintre aceştia distingându-se prin acte de vitegie, credinţă şi supunere, au fost recunoscuţi şi întăriţi de regi în funcţiile lor de cnezi sau voivozi a Românilor.

Abia la sfârşitul veacului al XII-lea, — 1199 — după legenda de vânătoare, facută de regele Imre în părţile Sătmarului şi a Maramurăşului se poate vorbi despre începutul sistematic de ocuparea Ardealului şi înlocuirea vechilor frontiere, care după cum ne arată atât numirile topografice cât şi documentele, erau mult mai spre apus, decât actualele hotare ale Sătmarului.

---

[1]) *N. Drăgan:* Românii în Sec. IX—XIV. pag. 44.

[2]) *Petrovay:* Századok. XLV—9. „A mármarosi oláhok, betelepedésük, vajdák és knézeik.“ pag. 602—626. şi N. Drăgan op, ct, 391,

[3]) *Lehorczky:* „Adalekok az oláh vajdák, oláh és orosz kenezek vag soltészok és szabadosok vitézmenyéhez hazánkban.

[4]) *N. Drăgan:* op. ct. pag. 364,

[5]) *Reiszig Ede:* A Szatmár Vármegye nemes családai, pag. 566.

[6]) *Fejer:* Codex Diplomaticus III, 1, pag. 176.

[7]) *Schöncher:* Colectia de Doc. Arch. Oratului Baia-Mare I. 51.

[8]) *Mihali:* Diplome Maramurăsene, pag. 20.

CUM POTRIVEȘTE DUMNEZEU

de MIHAIL LUNGIANU

A fost odată, de mult nu prea.
Da, fost-a pe când Domnul mergea,
Prin lumea rea, tare haină,
S'asculte-a ei aspră taină,
Să ca'te dup'atâta umblet,
Să vază om cu milă'n suflet!

Păşea 'ncet, însoţit de Marele-i Sfetnic, Sân'Petru. Işi pleca urechea ici-colo, bătea la porţi, ciocănea pe la uşi, sta de vorbă cu făptura Lui, apucată pe căi greşite.

Intr'un sat se abate El întâi şi'ntâi pe la o biserică, de, ca pe la casa Lui. Când colo ce să vază? Pustiu. Doar preotul şi cântărăţul înălţau cântări pentru pereţi şi pentru sfinţii de pe ei. Ba nu, iată că vine o fată. Aprinde un muc de lumânare într'un sfeşnic şi se roagă, cucernic, cu sdrobire de inimă:

— Dă-mi, Doamne, noroc! Scapă-mă de sărăcie, că tare amară-i pârdalnica şi grea de dus ani d'arându'!

Imprăratul Lumii o'nsemnă 'n suflet. Zise însă către tovarăşul de drum:

— Vezi, Petre, numai nevoea şi lipsa mai îndreaptă paşii omului spre lăcaşul Meu!

— Aşa e, Doamne Mare!

Se opresc apoi la un han. Aci petrecere şi chef mare:

Beau şi chiueau,
La Ei nu gândeau!

Din clocotul veseliei ridică însă unul paharul şi strigă tare şi voios:

— Ia veniţi mai aproape, Moşuleţilor! Poate v'o dori şi sufletu' Vostru un strop de udătură. Să mai prindeţi puteri. Nu se cunoaşte de unde dau. Mi-a hărăzit Dumnezeu, fie-I numele lăudat, destul.

Şi apoi:

— Care n'a mai băut, mă? Ascultă, norod! Să vie fiecare cu ulcica lui, s'o umple şi s'o dea de duşcă!

El sta lângă vadra plină, în care turna mereu din butoiul d'alături. Era ziua lui şi ţinea s'o facă lată. Mulţimea bea şi râdea de bunătatea-i ne mai pomenit de mare. Numai cei doi Uncheşi gustau şi pregustau vinul cu binecuvântări:

— Dă-i, Doamne, minte, da' şi strânsură bună la chimir!

— Aşa e, Petre! Asta-i trebue, că noroc a avut cu carul. A moştenit din două părţi avere şi nu ştie cum s'o mai cheltuească.

— Fă-l să n'ajungă să cunoască sărăcia!

— Bine, fiule! Are să ia de soţie pe fata cea săracă, pe care am văzut-o la biserică. Ea are să-l adune de pe drumuri şi să-i înnoade băerile pungii. Are să-l înveţe, ca să păstreze, să nu dea ochii cu lipsa, ce a ros-o pe ea!

— Bine faci, Doamne!

Merg Ei, merg, până dau d'un om urît la 'nfăţişare, să nu te 'ntâlneşti cu el singur pe cărare, ca să nu-l visezi noaptea. Zorea 'ntr'o căruţă cu cai în fuga mare. Cum îi ajunge, opreşte şi se'ndreaptă cu'ndemnul către Ei:

— Hai, sui sus, bătrâneţe. Calea pe jos e a tinereţii. Ea 'ndeamnă cu ochii după flori, ascultă un cântec de pasăre, se gândeşte la o dragoste, cântă o doină şi mersu' sporeşte. Omului slab şi amărît îi pare însă atât de lungă şi de grea!

— Aşa e! Aşa e! rostesc cei doi şi se arăgaiţă de loitre, se caţără 'ncet, se lasă 'n droşca românului.

Pe drum intră 'n vorbă cu el:

— Insurat eşti, tinere?

— De unde dracu'?

Apleacă-te lin să nu te audă cerul cât suferi

de ION ŢOLESCU VĂLENI

Işi despleteşte seara ca o zână
Cosiţele de umbră risipite în vânt . . .
Visul mi se topeşte cu o zăpadă în mână . . .
Poverile razelor mă încovoaie către pământ.

Spre alte tărâmuri gândul îmi sboară
Şi-mi scutură lacrima lunii în palme . . .
Fruntea îmi cade obosită ca o vioară
Peste apele amintirilor calme.

Floarea aleanului adie tristă pe zare . . .
Aşi vrea să mi-o pun ca pe un dar în aripă . . .
Sufletul zadarnic culege fragi şi cicoare . . .
Pleoapa imi smulge petalele clipă cu clipă.

Dar cine mă chiamă? Pe creste dorm stelele . . .
Poate cândva şi ele au adunat nuferi . . .
Acum surâd liniştite prin vis ca argelele . . .
O! inimă, apleacă-te lin,. să nu te-audă cerul cât [suferi.

— De ce?

— Păi cine să mă ia? Fug fetele de mine mai rău ca de ăl smolit!

— Dar ce, numai chipu'are că'tare'n lume?

— Numa', Tată! Chipu' şi banu'. Şi eu n'am nici pe unu', nici p'altu'.

Cei doi călători oftară. La o răspântie se dau jos. Unul din Ei bate pe umăr pe omul cu inima bună, dar cu'nfăţişarea celui Doamne apără şi păzeşte!

— Să-ţi dea Cerul o fată frumoasă, cum să nu fie alta subt soare!

— He, un' te-aude Bunu'?

— A auzit şi are să fie aşa! i-a venit, ca din slăvi, răspunsul ăsta, pe când dedese bice cailor şi 'ncepuse să hurue brişca.

— Si-mi merg Ei şi merg, pân' ajung aproape de palatul împărătesc al acelui ţinut. Cum îi zăreşte un crainic, îi cercetează:

— De unde sunteţi, taică?

— Din împărăţia Binelui!

— Atunci, din altă ţară, nu?

— Dintr'una de departe tare!

— Dacă-i p'aşa, uite ce e! Impăratu' a dat poruncă, să vie la ei, să-i întrebe de sfat, toţi bătrânii, din hotarele cuprinsului lui şi din afar' de ele. Faceţi bine şi i-ţi vedea un pic faţa.

Şi-i duce 'n sala tronului. Cum dă ochi cu ei, tresare stăpânitorul acelui colţ de lume:

— Par'că n'aţi fi supuşi d'ai mei!

— Supuşii tăi sunt împotmoliţi în rele. Impărătia noastră e binele şimila!

— Dac'aşa stau lucrurile, înduraţi-vă de bătrânetele mele şi faceţi-mi un bine!

— De ce nu? Spune-ne numai păsul, ce te apasă!

— Să vedeţi cum stau lucrurile. Eu îmi simt apropiat de tot sfârsitu' vietii! Ş'am o singură fată si aceea nemăritată. I s'a năzărit însă, dintr'un vis, să nu ia de bărbat decât pe omu', care o avea inima cea mai bună din lume, dar care 'o fi mai sdrobită, mai însângerată!

— Atâta numai? Asta e lucru uşor! grăi Cel mai bătrân din cei doi Moşnegi.

— Aşa? Poate că Cel-de Sus v'a trimis, să-mi alinaţi chinurile. De ani de zile mă svârcolesc în aşteptare' asta. N'a rămas vrăjitor, n'a lipsit bătrân, cari să nu fie chemaţi, ispitiţi. Zadarnic însă toate!

— Fii pe pace, împărate! O să ţi se împlinească dorul. Să vedem numai pe fecioară!

Când a fost adusă ea, odată s'a luminat sala cea mare a palatului, întunecată de amărăciunea tatălui.

Asa mândrete de făptură omenească nu zăriseră Ei pân'atunci.

— Stii ce, Petre? vorbi Domnul. Pentru frumuseţea asta numai urîtul, care ne-a dus cu căleasca, e potrivit.

— Vai, Doamne! oftă sfântul. N'o fi păcat?

— Nu, Tată! Bunătăţii si chinului inimii acelui om se cade o asa răsplată!

— Bine, dar cum 'o să se 'mpace minunea lumii cu pocitania?

— Are să-i pătrunză sufletul, să i-l mângâe si are să fie roaba lui!

Şi, după ce-au sfârşit sfatul, se 'ndreaptă A-Tot-Puternicul către 'mpărat şi către fica lui, zicându-le:

— Ce ati dorit, aţi găsit: inima cea mai bună de pe lume, dar si cea mai îndurerată. Numai că e'n chipul cel mai hâd din câte au stat să se ivească printre oameni.

Tatăl tresări şi se strâmbă, la vestea grozav de neplăcută. Se cutremură, aproape să cază ca trăsnit. Copila oftă uşurată însă:

— Ce-mi pasă mie de înfăţisarea lui? Eu mă uit la inima lui. Ea ca'tă să fie podoabă

Scrisoare în munţi

de C. PÂRLEA

Când vii din satul nostru îndoliat pe culmi,
Te văd cu fruntea spartă şi plină de adâncuri
Şi ştiu câtă durere ţi-a strâns nădejdea'n ulmi
Şi aurul cum scladă atâtea zări în scuturi . . .

Tu ştii că'n casa noastră de peste munţi e noapte
Şi printre brazi ciobanii îşi plâng tristeţea lor.
Să nu le torni în inimi durerile şi'n şoapte
Să nu le plângi, pe slovă, atâtea, — călător! . . .

O! De-ai putea din harfe să le'nfiripi vreun cîntec
Şi'n slăvi de curcubee să'ndupleci iarnă tristă,
Ţi-aş rândui în balade vreo doină şi în descântec
Aş sloveni vreo rugă cum lacrimi în batistă . . .

In linişti şi în răsunet de munţi şi de baladă
Acolo, printre streşini, la vreun sărac cioban
In iarna asta tristă şi înfrântă de zăpadă
Să-mi scri vreo doină sfântă s'o cânt din an în an.

Când a fost adusă ea, odată s'a luminat sala cea mare a palatului, întunecată de amărăciunea tatălui.

Asa mândrete de făptură omenească nu zăriseră Ei pân'atunci.

— Stii ce, Petre? vorbi Domnul. Pentru frumuseţea asta numai urîtul, care ne-a dus cu căleasca, e potrivit.

— Vai, Doamne! oftă sfântul. N'o fi păcat?

— Nu, Tată! Bunătăţii si chinului inimii acelui om se cade o asa răsplată!

— Bine, dar cum 'o să se 'mpace minunea lumii cu pocitania?

— Are să-i pătrunză sufletul, să i-l mângâe si are să fie roaba lui!

Şi, după ce-au sfârşit sfatul, se 'ndreaptă A-Tot-Puternicul către 'mpărat şi către fica lui, zicându-le:

— Ce ati dorit, aţi găsit: inima cea mai bună de pe lume, dar si cea mai îndurerată. Numai că e'n chipul cel mai hâd din câte au stat să se ivească printre oameni.

Tatăl tresări şi se strâmbă, la vestea grozav de neplăcută. Se cutremură, aproape să cază ca trăsnit. Copila oftă uşurată însă:

— Ce-mi pasă mie de înfăţisarea lui? Eu mă uit la inima lui. Ea ca'tă să fie podoabă

aleasă. Şi asta, de bună seamă că, numa' 'ntr'o alcătuire omenească cât mai slută pe dinafară pot s'o aflu.

Impăratul Impăraţilor ridică mâinile, făcu semnul dăruirii harului Său şi pieri apoi, ca o tremurare de rază.

Porunca, — ce a dat domnitorul, către urîciunea supuşilor săi, — i-a adus ginerele mult dorit. Şi aşa s'a 'mplinit vrerea milostivului Părinte.

Şi-au purces Ei iarăş la drum lung şi fără hodină. Hai şi hai. De dimineaţa până seara, tot pe plaiuri însorite, pe câmpuri scăldate 'n lumină şi 'n căldură. Erau obosiţi si aprinsi la trupuri.

La un loc dau d'o poeană frumoasă, în mijlocul căreia, subt un stejar bătrân, cu frunză deasă, la umbră răcoroasă, dormea tologit un om. Cereştii Călători se apropie de el, îi strigă, îl mişcă:

— Ascultă, om bun!

— Care nu-mi dă pace?

— Niste bieti drumeţi însetaţi!

— Si ce-'o să vă fac eu?

— N'ai cumva vre-un pic de apă?

— Dac'aş avea, aş bea şi eu! D'a'ea dorm, să uit de focu, ce mă arde!

— Şi nu-i prin împrejurimi vreo fântână, vre-un izvor, vre-un pârâeaş, vre-un lac măcar?

— De fost, e, da' cin' să se ducă, să ia? Din parte-mi poate să potopească pe toate căile, că nu mi-'oiu rupe picioarele după ea!

— Măi, că tare lenes mai stă să fie, Doamne Mare, rumânul ăsta!

— Mare, fiule! Si-i merge bine. Ii ară douăsprezece pluguri si-i umblă moara cu două pietre, pentru valea 'ntreagă.

— Hm! Ce ţi-i şi cu norocu' omului, Mult Milostive!

Si se duc departe. Zăresc o fată, prăsind p'o holdă. Prinea de tot, cântând cât o ţinea pieptul, ce-i săltа subt iea albă-lămâiţă:

— Foicică foi s'o fragă!
Dragă mi-i mândruţa, dragă,
Când trece pe drum în sus,
Torcând fir de in pe fus,
Mi se face jos că-i pică:
— Vino, neică, de-l ridică!
Eu dau fuga, ca un câine,
Să mi-o strâng de deget bine
Si când scârţâe fântâna,
O văz că-mi face cu mâna
Să-i salt un pic ciutura,
Ş'apoi să-i sărut gura!

Drumeţii stau şi-ascultă:

— Vrednică fată, Doamne!

— Şi bună, Petre!

— De bună, să vedem, Prea Sfinte!

— Cearcă, fiule!

Ajutorul Slăvitului Părinte se apropie tiptil şi prietenos de ea:

— Noroc şi spor, fată mare! îi zice el.

Şi dela Domnu' binecuvântare! răspunde ea pe loc.

— N'ai avea, tată, o gură de apă, că ni s'a uscat gâturile şi stăm să cădem din picioare de căldură?!

— Cum nu? E, dela Dumnezeu!

Şi se 'ndreaptă spre un mărăcine, îi dă rămurile ghimpoase la o parte şi scoate de subt ele un ulcior. Il ridică'n sus, îl clatină:

— E mai mult de jumătate! grăeşte ea bucuroasă.

Varsă din el puţin, îl duce la buze:

— Da' s'a cam bâhlit! Mă repez s'aduc alta proaspătă!

— Prea te osteneşti! 'O fi departe?

— De unde! Numa' colea! Trag o fugulită!

— Vezi, cucernice? Nu ţi-am spus eu? îl mustră dulceag Cel Pururea Blajin.

— Văz, Bunătate Nemărginită! Mai sunt şi suflete smulse din sufletu' Tău de lumea asta, plină de răutăţi!

— Mai sunt, mai sunt, dreptule! De n'ar fi, s'ar şterge ea de pe faţa pământului!

N'au apucat să sfârşească vorba şi hop fata cu răcoreala. Era 'mbujorată la obraji d'alergătură, dar înseninată de bucurie, că poate să facă un bine. Prinde vasul întâi Vecinicul Părinte, îl ridică 'n mâini, îl duce la gură şi bea. Şi, din ce bea, din ce lucea soarele mai tare, ardea, semn c'o să se schimbe vremea.

— Aşa, Petre! Să se reverse mila cerului! Dueoşia sufletului ăsta descuie lacătele blestemelor grele!

Şi şi-au întors paşii să plece. Fata, mulţumită tare, se puse din nou pe lucru şi pe cântec. Săpa de foc, pe când glasul se'nălţa 'n zări, plutea până departe:

— Dă Doamne-o ploiţă,
Să curgă gârliţă,
Pământu' să'mbie,
Porumbu' să'nvie,
Iarba să îmi crească,
Lumii să priască.
Si mai ad-o, Bune,
Ca'n timpuri străbune,
Credinţă în inimi
Şi lipsă de patimi
La copilaşi minte,
Să le dai, Părinte.

Şi la oameni mari
Braţe iuţi şi tari,
Ca şi vijelia,
Să birue glia,
Şi dă, mai dă. Tată,
Norocel la fată,
Să se ia de luat
Sărac cu bogat,
Leneş cu bărbat,
Frumos cu ciumat!

— Auzi, Petre?

— Auz, Părinte al Luminii!

— In sufletul copilei acesteia e ceva din Mine. Mi-a ghicit par'că vrerile şi poruncile!

— Noroceşte-o şi pe ea, Mult Milostivule!

— S'o norocesc, tată! Uite are să ia pe leneşul acela, care trândăveşte la umbră, fript de sete!

— Cum aşa, Mărite? Ăsta e noroc?

— Noroc, fiule. In dragostea ei să-şi reverse sufletul în faceri de bine nu poate să ia un soţ mai nemer't ca p'ăsta!

Se opreşte şi strigă la ea:

— Ştii ce, fată mare?

— Stiu, Tată, de mi i spune!

— Uite, colo, în poeană e un om mai mort de sete. Indură-te şi dă-i şi lui puţină apă!

— Vai de mine! Num' atâta? Cum se poate să se găsească atât d'aproape de mine şi să pătimească aşa grozav? M'oiu duce bucuroasă.

Şi săltă 'ntrun picior la izvor şi apoi la leneş. Cum ajunge la el şi-l vede tologit şi sforăind, caută flori şi i le pune pe cap. Apoi, apropiindu-se de el, îngenunchind, îi cântă:

— Bun lucru, bade, la plug,
Bine-ţi merg boii la jug!

El, auzind glas dulceag, ridică capul greoi, îl priponeşte cu mâna, aşezată cu cotul pe pământ, i se uită'n ochi, zâmbeşte, şi-i răspunde:

— Fire-ai, mândro, sănătoasă,
Cum dai vorba de frumoasă!

Ea de colo, mângâindu-l pe frunte:

— Si tu, bade, să-mi trăeşti,
Că 'ntelept îmi mulţumeşti!

Au şezut apoi mult de taină, nu le venea să se despartă.

Si bunătatea si dueosia ei, repetate mereu, i-au aprins inima, hotărîndu-l s'o ia de nevastă.

S'au împlinit şi cu asta vorbele cântecului si legile firii, ca să ia săracul pe bogat, urîtul pe frumos şi leneşul pe cel vrednic, că aşa vrea şi aşa potriveşte Dumnezeu.

Gravură de Paul E. Erdős

Instinctul cultural

de G. M. VLĂDESCU

Aproape în fiecare revistă sau ziar, găsim câte un articol în care se vorbeşte despre „criza cititului". Scriitorii sunt alarmaţi şi cer, pe diferite tonuri, o cât mai mare intensificare a propagandei culturale, subliniind că operele lor stau nevândute prin librării, că ei sunt siliţi să s'apuce de altă meserie, că din această cauză starea culturală a poporului se înfăţişează lamentabil, etc. Nu lipsesc nici violenţele, nici exagerările, şi nici bunele sfaturi nu lipsesc. Constatarea este de durată prea veche şi răul este prea dureros, ca oamenii să nu se agite şi să nu ceară un interes mai viu pentru carte şi pentru destinul scriitorului. Suntem deci de acord cu toţi care scriu despre această criză a cititului, şi ne alăturăm bucuroşi oricăror bune iniţiative.

Voim însă să ne oprim o clipă şi să medităm asupra unor impresiuni personale, rezultate din cotactul pe care-l avem zilnic cu lumea. Am început să credem că această criză a cititului, dovedeşte cel puţin o inaptitudine, dacă nu o infirmitate. După cum sunt oameni care se nasc fără simţul văzului sau al auzului, fără gust, fără miros, fără simţ muzical, fără fantezie şi fără talent, sunt şi oameni care se nasc fără instinct cultural. Dacă noi, cei care ne agităm în preajma cărţilor şi a călimărilor, ne vom scruta puţin conştiinţa, vom vedea că îndemnul spre lectură ne-a venit din propriile noastre adâncuri. A fost acolo o sete care s'a născut odată cu noi, şi care s'a cerut potolită pe tot parcursul vieţii. Nicio propagandă şi nici un alt îndemn nu ne-ar fi putut-o sădi în suflet. Ca să dovedim aceasta, e destul să ne aducem aminte de toţi colegii noştri de şcoală, care au avut aceiaşi profesori, au ascultat aceleaşi prelegeri şi au luat parte la aceleaşi mişcări tinereşti. Câţi dintre ei au rămas cititori? Sau mai bine zis, câţi au rămas prietenii cărţii? Aproape nimeni! Mulţi dintre ei au făcut studii universitare şi au ajuns... intelectuali, dar cartea a dispărut cu totul din preocupările lor! Şi dacă ar fi numai atât, încă n'ar fi prea rău. Dar oamenii aceştia au devenit duşmanii cărţii. Şi au devenit duşmani din acelaş sentiment cu care amoralul priveşte spre virtute. Nu ştim dacă au conştiinţa infirmităţii lor, dar desigur că au instinctul urii faţă de tot ce nu intră în aptitudinile lor. Iar de aici, prigoana. Nu e prea tare cuvântul. Ba chiar ni se pare prea dulce. Pentrucă oamenii aceştia, nu se mulţumesc să deteste cititul, ceiace, la urma urmei, e o treabă şi un drept al lor, ci merg mai departe, şi ajung până la persecuţie. In casele lor vei găsi mobila cea mai scumpă, tablourile cele mai rare, (şi preţioase, firește!), covoarele cele mai moi şi vesela cea mai strălucitoare, dar nu vei găsi nicio carte şi nicio revistă. Ei citesc cu pasiune toate ziarele, urmăresc toate procesele de scandal fac politică, fac morală, devorează paginile sportive, dar cronica literară sau culturală a ziarelor... nu-i interesează! Problemele intelectuale, cad alături de preocupările lor. Ei discută despre toate chestiunile din lume, numai despre cultură nu vor pomeni o vorbă.

PSALM

de D. HINOVEANU

Ca 'n vremuri de obârşii vechi, Stăpâne,
Te-aştept smerit cu rod de basm în seară.
Pe sub cireşii tatii 'n clar de lună
Imi îngenunche gândul tot în pară.

Fântâna cu stafii de lângă nuci
Păstrează apă limpede, curată;
De-Ţi va fi sete, Doamne, să Te 'nduri
Să bei din darul ei ca niciodată...

Bătrân fălos cu ochii grei ca noaptea
Te voiu primi la casa mea cu flori;
Cuvinte mari de laudă Ţi-or spune
La poarta veche plopi tremurători...

Nu-mi vei afla în suflet vorbe de ocară
Şi nici porniri spre rea deşertăciune,
Condeiul doar plecat pe călimără
Va murmura încet o rugăciune...

Imagini vechi cu şesuri şi duminici
Voiu potrivi cu seara în tăiş de daltă
Si în poeme sacre acorda voiu
Arpegii dulci de linişte înaltă.

Ca 'n vremuri din bătrâni cu duh de basm
Te-aştept, Stăpâne, încurând să vii,
Putere nouă la nădejdi învinse,
Să-mi laşi pe masă brumă de vecii...

Ii vezi cu surprindere cum închid aparatul de radio când ţine cineva o conferinţă, cum trec cu dispreţ peste orice comunicare academică, şi-i mai vezi cu ce frică refuză micile publicaţiuni culturale. Pe lângă frică, îi mai cuprinde şi un sentiment de furie. Prind revolverul cu o mână, iar cu cealaltă înhaţă plaivazul şi apasă pe bandă, scriind singurul cuvânt franţuzesc pe care l-au învăţat corect: retiur! Li se pare că dintre pagini îi pândeşte insulta şi sfidarea, şi că dincolo de prag îi aşteaptă o ceată întreagă de răufăcători, care le ameninţă avutul, liniştea şi siguranţa. Văd roşu în clipele acelea, aşa cum vor fi văzând femeile urâte pe cele care sunt altfel. Stofele cu care se îmbracă, delicatesele cu care se îndoapă, vinurile cu care se îmbată şi amantele cu care fac morală, pot fi cât de scumpe. Numai cartea sau revista, chiar dacă poartă menţiunea „gratuit", ia drumul înapoi, spre cel care a trimis-o, fără ca „intelectualii' noştri să simtă vreo strângere de inimă, şi fără să cugete că acolo se zbate o bucăţică de viaţă, că freamătă un entuziasm sau că se agită o năzuinţă. Cu ostilitate furioasă, ei privesc cartea ca pe un rău. O resping ca pe ceva care le atacă nervii, le împiedică digestia şi le încurcă treburile, iar dacă-i întrebi, îţi răspund cu seninătate că sunt lucruri de prisos, pentrucă... ei ştiu totul!

Am avut prilejul să dorm înmulte case „mari", şi m'a cuprins spaima când am căutat, fără să găsesc, o carte pe care s'o răsfoiesc înainte de a adormi! Am încercat adesea s'aduc vorba despre o problemă de estetică sau despre un roman de prestigiu, dar n'am isbutit să stârnesc niciun interes, ci din potrivă, i-am indispus pe toţi. Cel puţin nouă zecimi din foştii noştri camarazi de liceu şi universitate, sunt aşa, cum i-am descris, adică lipsiţi de instinctul cultural. La ei nu se poate pune nici chestia scumpetei cărţii, nici concurenţa cărţii străine, nici insuficienţa de talent a scriitorilor. Ei nu vor cartea, pur şi simplu, chiar dacă e genială şi chiar dacă le-o dăruieşti. Işi văd foarte conştiincioşi de treburi, îşi conduc destinul cu pricepere, îşi cresc copiii în îmbelşugare, păstrează toate regulele de higienă, fac şi opere de caritate uneori, sunt buni cetăţeni, buni patrioţi, buni prieteni, excelenţi oameni de societate, dar rămân neînduplecaţi duşmani ai cărţii. N'o înţeleg şi n'o simt. Le lipsesc facultăţile care să-i apropie de frumosul cultural. Le lipseşte instinctul. In schimb nu le lipseşte duşmănia faţă de carte şi nici spiritul de negaţiune. Şi totuşi, sfera lor de viaţă, oamenii aceştia ocupă locuri de prestigiu intelectual. Ei sunt avocaţi, magistraţi ofiţeri, medici, ingineri, profesori... Şi sunt câteva zeci de mii în tot cuprinsul ţării! Care ar fi destinul cărţii dacă aceşti „intelectuali" ar fi şi cititori? Sau cel puţin prieteni ai cărţii?

Am sub ochi o revistă de provincie care a făcut o anchetă printre librarii oraşelului în care apare, oraşel în care trăiesc vreo trei sute de „intelectuali", mai toţi titraţi. In oraşelul acela, care numără şi alte douăzeci de mii de suflete, s'au vândut, întrun an, cincizeci exemplare din cea mai bună carte! Iar revista nu se sfieşte să constate că acesta este un „record"!

Dar mai sunt şi oameni care citesc... din când în când... Aceştia se plâng de scumpetea cărţilor. Nu se 'ndură să „arunce" 70—80 lei pe un volum, şi atunci îl împrumută. S'ar părea că omul care-şi face această socoteală, este foarte chibzuit, că economia

Destinului Meu

de PETRE PAULESCU.

M'au năpădit tristeţile ca nişte burueni
Şi nu-s nici grădinarul să mă plinesc de ele;
Sunt singur ca haiducii prin codri şi poeni
Şi nu mai beau azururi prin crame de muscele.

M'alung în mine însumi ca soarele'n amurg
Gândind că voi apare mai alb în altă parte;
Aş . . . ţi-ai găsit, înfrânte visările se scurg
Şi vremea tot cobeşte din alăute sparte.

Mi-aşez în rafturi anii ca nişte cărţi de şcoală...
Vezi, uite-abecedarul copilăriei mele
Şi anii de liceu prin crânguri dau năvală
Şi şcoala militară îşi trage lungi perdele.

Am, mă încumet iarăşi, să 'ntineresc în van
Şi primăvara firii, din bătrâneţi se rupe;
Opreşte-ţi telegarii trecutul meu la han
Şi amintiri umile mai puneţi vin în cupe.

lui casnică este într'o ordine perfectă. Acelaş om însă merge la bodegă, în fiecare zi, iar dacă întârzie acolo, se duce acasă cu trăsura! Acelaş om aruncă chelnerului un pol pentrucă i-a ţinut paltonul, refuză să ia restul dela lustragiu şi-i gata să plătească consumaţia tuturor prietenilor. Dar intră în librărie, caută cartea cea mai ieftină şi se ceartă un ceas pentru rabat. Iar dacă o cumpără şi o deschide, se entusiasmează de dialoguri, cască la paginile de analiză, râde când descoperă o „poantă" şi aruncă volumul când se găseşte... în nepotrivire de idei cu autorul! El nu se vrea contrariat! A cumpărat cartea ca să se distreze. De aceia a renunţat la şantan sau la club. Nu vrea să-şi bată capul cu problemele sufleteşti, nici cu cele sociale, şi mai puţin cu cele morale. El caută anecdota. Mai mult nu-i trebuie.

Mai sunt şi alţii care n'au instincte, ci numai interese culturale. Pentru aceştia, cartea este o „poză", aşa cum este şi teatrul, şi opera, şi concertul, şi conferinţa săptămânală dela Dalles sau Ateneu. In bugetul lor nu figurează niciun capitol cultural, după cum în casa lor nu se găseşte niciun colţişor destinat meditaţiilor. Totuşi etalează cartea în raftul bibliotecii, numai ca o demonstraţie, aşa cum fac unii chirurgi care-şi expun instrumentele în dulapurile de sticlă din saloanele de aşteptare, numai pentru a impresiona lumea şi a-şi spori autoritatea ştiinţifică. Pentru oamenii aceştia, cartea este ceva şi inutil dar şi necesar. Sar dispensa foarte uşor de ea, — şi se trudesc, sărmanii, din răsputeri, să se dispenseze, — dar au nevoie de-o aparenţă de cultură, de-un presupus prestigiu intelectual. Nu citesc, dar vor să pară că citesc. Invaţă pe dinafară câteva aforisme, câteva metafore şi câteva spirite găsite prin paginile vesele ale ziarelor, apoi se aşează comozi în fotoliu, pun picior peste picior şi prezidează cu autoritate şi competinţă, şedinţele în care se dezbat interesele cărţii şi destinele culturale ale Neamului! Aceştia sunt mai sinistri decât duşmanii cărţii, pentrucă sunt ucigaşii ei! Aceştia împart demnităţile, decoraţiile, premiile, şi pronunţă sentinţe de ultimă instanţă în materie de creaţie artistică, deşi sunt mai streini de ea ca cel din urmă trecător de pe stradă.

„Dar atunci cu cine rămânem?" Dacă „intelectualii" noştri titulari, sunt aşa cum sunt, dacă din preocupările lor lipseşte ideia de cultură, dacă sentimentele lor faţă de carte sunt deadreptul ostile sau ucigaşe, spre care petec de cer mai poate privi scriitorul care, „migălind vorbă cu vorbă", se trudeşte să dea expresie cine ştie cărui vulcan lăuntric de care se simtezguduit? Cine sunt şi cum îi chiamă pe cei 5—6 mii de cetitori cu care, totuşi, editorii nu pierd parale? Am vrea să-i ştim şi pe acei care citesc numai din setea lor de cultură, îndemnaţi numai de instinct, arşi de dorul cunoaşterei şi al trăirii intelectuale şi emotive!

Nu-i ştim, dar îi simţim cu inima lângă inima noastră. Sunt necunoscuţii, anonimii, oamenii fără poză şi fără parale, deseori fără palton şi fără tălpi la ghete. Studenţii cu taxele neplătite, funcţionarii cu leafa sechestrată, meseriaşii cu palmele noduroase, fetele de prin ateliere cu degetele înţepate şi cu picioarele degerate. Sunt slujbaşii care întocmesc rapoarte splendide pe care le iscăleşte şeful, ofiţerii de prin garnizoanele de frontieră, magistraţii neavansaţi, profesorii fără gradaţii şi preoţii fără parohie. Sunt cei „rămaşi de căruţă", cum spune Românul, cei care mai zăbovesc în faţa unui apus de soare, cei pe care-i mai mişcă singurătatea cucului sau soarta tragică a câinelui Azor... Cei care scapă trenul, cei care primesc mo-

nede false, pentrucă nu se uită la ele, cei care mai cred în frumuseţile firei şi'n zborul frenetic al iluziilor... Da, aceştia sunt cei care citesc, singurii care citesc, singurii care vor citi totdeauna. Puternicul lor instinct cultural îi va îndemna într'una să se apropie de carte, iar bunul lor simţ îi va opri deapururi să se arate lumii. Ca şi artistul, care-şi scrie paginile în umbră, rămân şi ei nevăzuţi, neştiuţi şi neînţeleşi. Citesc noaptea cărţile scrise noaptea, iar ziua se încovoaie în faţa „intelectualului" care n'a mai citit o pagină de când a ieşit din universitate... Halucinaţi ca şi poetul pentru care-şi sacrifică pingelile, oamenii aceştia neştiuţi sunt singurii care duc pe umeri destinul nostru cultural. Ei singuri ţipă cât îi ţine gura când descoperă o carte frumoasă, o recomandă prietenilor şi cunoştinţelor, se înfăţişează cu volumul sub braţ, la „Săptămâna Cărţii", şi nu 'ndrăsnesc să-i ceară un autograf, autorului. Numai ei îşi botează copiii cu numele eroilor iubiţi, şi visează să le dăruiască educaţia găsită în cine ştie ce roman idealist, şi le doresc isbânda cine ştie cărui cuceritor! Ei sunt propagandiştii cei mai devotaţi, îndrumătorii cei mai cinstiţi şi prietenii cei mai generoşi, pentrucă osârdia lor este neostoită şi pe deantregul desinte-

resată. Ei nu răspund decât instinctului lor şi nu cer scriitorului decât cartea pe care să n'o ţină în rafturi, ci lângă inimă, ca pe o bogăţie care mai este şi sfântă.

Dar pare că de existenţa lor, şi de strigătele lor tăcute, scriitorii nu vor să ţină seama. Ei se agită pe chestii de propagandă, de demnităţi şi recompense. Cer legi de asistenţă şi proteguire, şi neapărat că fac bine. Dar au uitat că dacă există o criză a cititului, există una şi mai mare: aceia a scrisului! Că una e consecinţa ceilalte şi că înlăturarea lor nu depinde decât de talentul şi de conştiinţa artistică a scriitorului. Ca să-şi înmulţească cititorii, ei iau un drum greşit şi se înfig tocmai în sufletul celor fără aptitudini şi fără entusiasm, uitând că instinctele nu se pot crea şi că de oamenii fără sensibilitate cartea nu se va apropia niciodată.

Scritorii sunt oameni de distincţie şi nobleţă, iar cititorii sunt un reflex al lor. E o înrudire apropiată între ei, o sensibilitate comună, o năzuinţă înstelată, spre care nu se pot înălţa spiritele de rând. Şi unii, si alţii, sunt oameni oarecum excepţionali, şi de aceia au fost şi vor fi totdeauna foarte puţini. Dar şi unii şi alţii s'au născut cu instincte pe care nicio altă propagandă sau terapeutică nu le pot sădi. Unii au instinctul creaţiei, iar ceilalţi pe al asimilaţiei. De calitatea unora se resimte şi calitate celorlalţi. Ba ceva mai mult, o condiţionează.

In concluzie, scriitorii trebuie să-şi întărească poziţiile, să-şi organizeze breasla şi să-şi valorifice drepturile, dar în acelaş timp trebuie să scrie bine! Că mulţimile n'au instinct cultural, nu e nimeni de vină şi nu e nimic de făcut. Dar e de osândit acela care cere prea mult pentru puţinul pe care-l dăruieşte.

— Convorbiri Literare— Februarie 939. —

METAMORFOZĂ

de OCTAVIAN RUCEANU

I s'a părut oare?

I-a zâmbit coştiinţa în semn distinct de vorbă? Sau i-a vibrat sufletul în pragul înserării?

Nici el nu ştia. Stătea tăcut o statue în braţele unui scaun vechiu. Era spre înoptat. Semiobscurul camerei cu mobila bătrână, plutea în aer ca o pâslă grea, fumurie, aproape solidă.

Tânărul Florin Mirescu trăia viaţa aşa cum şi-o visa el în nopţile de insomnie din adolescenţă. A ajuns la o răspântie a vieţii. Isprăvise facultatea şi noua carieră de profesor trebuia să înceapă în curând în ghimpii unor mizerii generale.

— Câte nu voiu avea de suferit! îşi zicea el. Cei patru ani s'au scurs grabnic... I-am uitat. Deşi necazurile atinseră aproape apogeul... Masă frugală într'un restaurant periferic, locuinţa aceasta sărăcioasă din alte vremuri cu alte orientări! Studiatul din răsputeri. Amintiri urâte de înlăturat... Dar şi frumoase. Pentrucă ele închid un dram de suflet expansiv. Cuprind tinereţea răsărită la viaţă.

Apoi întunerec în inimă: viaţa monedă ca neexistentă pentru el! Era sărman învesmântat... Tânăr în vorbe şi acţiuni, doar.

Mirescu surâdea sceptic în faţa acestor fapte lăsate în urmă. Gândul unei schimbări în mediu cu rost mai precizat, cu ceva parale şi poate o cameră mai lumească, i-a recreat mintea. Simţia transformarea abia acum în fapt de seară, la ora când deobiceiu medita, întrevăzând un viitor plin de speranţe.

Se încreţi însă nu peste mult. O undă de tristeţe i se boţi în inimă... Apăruse, subit imaginea Minodorei Călian, idealul vieţii sale, înfiripat cu anii tinereţii.

Numai gândul că nu o va mai vedea îl posomorîse instantaneu... Dar însaşi despărţirea? Cum va fi oare fără umbra ei în apropiere? Ce va face?

Ceeace avea el, Mirescu, faţă de Minodora, nu se putea numi iubire... Nu o iubea, aşa cum face gloata celor mulţi... Nu dorea s'o ştie a lui toată, aşa cum este, s'o frământe în încolăcirea braţelor, inspirându-i parfumul femeiesc în nări... Nu... Nu aşa ţinea Florin la ea.

Minodora era suprema ţintă ideală a sa. Intâlnirile lor erau prilejuri de regăsire per-

sonală, fără patimi de trup. Ea reprezenta gingăşia divină, planta de nestemat preţ din ţările exotice cu flora multiplă.

O cunoscuse într'un cerc familiar odată, când în puterea unei excepţii onorabile i-a răsărit în cale. Avea ceva din acea delicateţe frapantă ce te prindea imediat în învolburări de gânduri nestăpânite. Florin s'a cutremurat din adânc ca în faţa unor primejdii inevitabile... Ea l-a observat impăciuitor, când dându-şi mâna i-a simţit focul unei nervozităţi puţin reţinute. Ochii ei au cercat să zâmbească în fluidul unor stăpâniri ameţitoare cu umbre de savoare caldă părintească ..

A fost deajuns ca Florin să fie dominat în minte şi viaţă. I se părea că dirigueşte întreg universul din piramida sufletului înaripat pe vârful umanităţii.

In seara aceasta de despărţire studenţească, vedea clar realitatea. Nici când nu s'a ştiut asa de stăpânit, cu atâtea orizonturi. Superioritatea fată de ceilalti muritori îi da încredere fanatică în resursele sale bogate de viaţă ideală.

Iarăşi i-a zâmbit conştiinţa... tradusă prin gesticulări involuntare şi scrilejit de buze în laturile obrazului.

Va continua şi de departe acelasi crez în elixirul îmbătător al Minodorei. Ea îi dă contemplaţia adevărată a vieţii ce până acuma o visase doar... Poate că plecat fiind, atracţia ei va fi mai forte... Cetise el undeva acest lucru... Gânduri transmise peste mări, cu intensitate direct proporţionată cu distanţa.

Dar pentru a obţine miracolul, trebue s'o mai revadă. Să-i fie trajă robită în apropiere. S'o stie alături de el. Să se absoarbă total în focul teribilei ei dominaţii, asemeni unui mahmur inconştient, după o noapte orgiacă.

Când? Mâine ori poimâine!... Nu! .. Azi... Mai târziu? E ceasul opt... Atunci acum... Acum în acest moment. In această clipă.

Se sculă cu fermitatea tacticoasă a unui general de pe câmpul operaţiunilor militare ce are planul gata de-a-i aduce plocon victoria.

Ieşi în stradă... Luminile s'au aprins prin colţuri. Vagi licăriri de-un galben morbid şi inert. Trecătorii puzderie... Singuri... Doi. Sau grupuri compacte. Toţi oameni cu slujbe, soţii, copii. Au afaceri sau se plimbă radios... Unii au necazuri. Cei mai mulţi... Alţii veseli ca tenorii. Majoritatea au inimă de piatră, insensibili, mondeni şi afemeiaţi.

Mirescu trecea cu grandomania unei excelenţe abea înscăunate. Avea ferma credinţă că va întâlni pe Minodora. Işi aduse aminte de primele lor ieşiri, petrecute mai totdeauna spre înserare. Ea are obişnuinţa recreării în amurg, prin mulţimea de rând.

La capătul unei străzi, Minodora într'adevăr apăru. Singură, gânditoare, cu silueta de profil clasic, figura mată, expresivă de simţ roman, părea creaţia însăşi, întrupată incandescent.

Tânărul avu sensaţia unei adânciri în neant. Pământul se lăsase în jos, ca un ascensor. Iar vâjitul creerului îi rodea trupul în fricţiuni convulsive de electrocutat.

Cu greu se regăsise... Era acum în faţa ei, frânt ca nu de altă dată. Nu-şi dădea seama de ce se ivise această morbidă situaţie, chiar acum. Nu e cumva o presimţire dinafară cu urmări?

Se întâlniră cu acelaşi sentiment de bucurie reciprocă.

— Ştiam că te voiu găsi, începu Florin, admirându-i armonia completă... Mi-era imposibil să stau acasă... Ştii, eu plec ca mâine, undeva la post... Ş'apoi mi-a venit aşa în minte, că poate nu te voiu mai vedea...

Minodora tresări, fixându-l curioasă.

— Incurând, trebuia să spun! completă el.

— Mă speriam... Credeam că eşti decis să mori, când îmi pronunţi aşa de categoric, şi oarecumva trist... „nu te-oi mai vedea"... Vrei anume să nu mă mai vezi? Spune-mi şi mă conformez.

Glasul ei avea un uşor dezacord. Era rândul lui Florin să pară uimit.

— Vai, ce-mi vorbeşti! Cum îţi trece prin minte aşa ceva, Minodoro. N'ai înţeles că imaginea ta mă poartă pe aripile idealismului dorit din tinereţea fragedă.

— Tocmai, voiam s'o afirm şi eu. Căci în cazul unei despărţiri nu ştiu cine ar suferi mai mult!

Florin rămase perplex.

— Dar să nu crezi, îndulci tonul Minodora, că eu nu ţin în aceeaşi măsură la tine... Am regăsit în tine un prieten devotat, căruia îi acordam din plin posibilitatea unor discuţii de ordin mai înalt. Vedeam fiinţa dorită printre şirele pasiunilor smulse din filele cărţilor. Ţin la prietenul Florin deoarece am constatat o particularitate, greu de găsit azi. Un exemplar unic. Prietenia mea s'a închegat şi mai puternic când am observat că tu ţi-ai aflat în mine idealul. Pentru acest mo-

tiv am afirmat mai sus, că tu ai suferi mai mult. Aici e explicarea pe care ţineam să o dau, fiindcă ţi-am surprins deprimarea generală.

Convorbirea urmă lent cu desvăluiri de taine sufleteşti... Strada părea insensibilă pentru ei... Sgomotele se răreau. Sfârşitul lui Octombrie împletea covoare de frunze cadavrice, pe întinsul asfaltului mucezit. Lăpăitul piciorelor concentra cercuri lipicioase de coclală stătută.

La răscruce se opriră. Minodora roti capul în semn de adâncă discreţie.

— Florin, suspină ea. La ce bun atâtea discuţii? Uite e târziu şi trebue să ne despărţim... Spune-mi sincer, ai să mă uiţi dacă plec? Vreau să ştiu. Pentrucă la primăvară şi eu termin studiatul. Ce va mai fi nu pot preciza... Eu îţi declar din tot sufletul pe care îl cunosti şi preţuesti că... n'am să te uit... niciodată... niciodată.

Tăcu rusinată parcă, de prea marea îndrăsneală. El îi ridică încetisor mâinile, le strânse pe îndelete cu un oftat prelung de exaltare. Gura-i umedă întâlni albul pielii străvezii cu palori de trandafiri sălbatici...

Avu impresia că va muri ceva în el. Presimţirea de-acasă i se înfipse în creer aparent, ca sub lumina unui bec abundent. Desigur se va stinge ceva în el... Ceva ca toamna de-acuma, cu sfăşieri de imagini.

Florin rupse tăcerea ce părea de plumb topit, observând atitudinea de copil certat a Minodorei.

— Nu te voiu uita nici eu... Faci parte integrantă din fiinţa mea sufletească... De-mi lipsesti, sânt împotmolit de lume ca un vierme. Numai prin tine văd idealul care-mi ţine moralul vieţii şi-mi dă acel spirit divinator.

Cuvintele căzură ca o sentinţă judecătorească irevocabilă... Se lăsă iarăşi tăcerea. Credeau că au spus prea mult s'au destăinuit fără pic de jenă, ceea ce n'au făcut până acum.

Pentru întâia oară aveau dovada că între ei s'a cuibărit şi un început de iubire. Florin simţi sângele încălzindu-l treptat. I-a venit aşa din senin. Un moment i se păru să fie a lui... odată... numai odată... acum la despărţire... Şi-ar fi îngropat însă, chipul ei străveziu ce-i da viaţa.

„Nu... nu se poate", gândi el. Trebue să fug cât mai curând... Iată presimţirea... E aici tulburătoare, ucigătoare de suflet...

— Dragă e târziu... Şi n'ar fi bine să mai stăm. Te conduc Minodoro, acasă, şi-ţi las amintire o frântură din sufletul meu.

A petrecut-o acasă... S'au despărţit... I-a mai atins umezeala impermeabilă a mânei. Atât a fost. In prag, Minodora s'a întors, a surâs amabil cu toată făptură, a făcut vânt în văzduh cu mâna şi-a dispărut în cadrul uşei.

Mirescu a rămas livid, cu gâtul sec, uscat de emoţie... A ocolit prin străzi lăturalnice, pustii. Avea nevoe de aer, cât mai mult aer. Trupul îi era moale... cald. Sensaţii nebănuite îl învăluiau... Prezenţa Minodorei l-a tulburat, i-a făcut să-i svârnească sângele în vine.

(Continuarea în numărul viitor.)

Acelaş drum

EM. PAPAZISSU

Acelaş drum spre moarte-l bat şi-acum...
Cândva credeam că duce 'n Nemurire...
Eram pe-atunci lumină şi iubire
Şi Serafimi mă însoţeau la drum...

Nu mai am mult... Sunt obosit şi 'nfrânt...
Nu mai mă 'ntreb azi drumul unde duce,
Viaţa 'ntreagă — am sângerat pe cruce,
Dar cruce n'o să am pe-al meu mormânt!

Petre Ghiaţă — GENERAŢIA TÂNĂRĂ — editura Ideia.

Numele autorului atâtor substanţiale scrieri — **Democraţia creiatoare, Istoria doctrinelor politice, Arta politică, Oameni şi fapte** ori **Dictaturi,** — şi a atâtor alte iniţiative de răsunet, e atât de cunoscut şi de familiar lectorilor noştri şi publicului în general, încât semnătura dsale pe coperta unei cărţi e o deplină garanţie şi un justificat îndemn.

In volumul de faţă — introducere la istoria unei generaţii — ni se conturează, cu o vehementă dar caldă simţire, caracteristică de altfel tuturor documentatelor şi minuţioaselor dsale lucrări de până acum aspectele „sub care s'a manifestat generaţia tânără aiurea şi la noi" pentruca însfârşit să fixeze principiile generale precizându-ne „poziţia specifică a tineretului românesc".

Generaţia tânără e o lucrare într'adevăr merituoasă şi-i absolut necesară pentru orientarea generaţiei tinere.

Intâlniri cu prieteni

Teodor Murăşeanu — Lilioara — Colecţia Abecedar
de D. CINOVA

Lilioara este o carte de poeme pe care am savurat-o, fără a pune la încercare puterea de rezistenţă a sufletului în a primi şi suporta dureri sau bucurii streine, sub motiv că aceste dureri sau bucurii s'ar asemăna cu ale noastre. Frumosul din acest elegant volum de poezii sau se impune prin noutăţi de imagini indrasneţe sau printr'un ritm personal cu tot dinadinsul căutat, — şi nici prin avânturi neobosite de gând.

Lilioara este o carte de vrajă. Fiecare poem te invită să rămâi lângă el numai o clipă, să te bucuri sau să te intristezi şi-apoi, să mergi mai departe. Frumuseţile din fiecare poem le poţi culege cu mâna ca pe nişte flori (aşa îţi par de evidente) şi le imbii în suflet ca pe nişte priviri de tărănci sănătoase. Continuând lectura, ai impresia netă că mergi pe o cale domoală ce duce pe un câmp intins, pe unde poţi întâlni ca accidente mai insemnate numai colinele, după care soarele n'are timp să se ascundă nici când rasare, nici când apune... Pe calea poemelor din Lilioară, aproape egale una cu alta, te simţi incontinuu odihnit şi-ai fi dispus să mergi mereu tot înainte.

Am spus că Lilioara este o carte de vrajă. Şi vraja provine din reprezentarea unei lumi trăită în orizont de câmp de către sufletul unui om în care fapta şi cugetul creştin a sădit pacea şi disciplina Celui de Sus. Natura toată este fapta lui Dumnezeu; arborii, vânturile şi toate sclipirile sunt semne dumnezeeşti. Şi toată lumea de vietăţi şi plante înconjurătoare sufletului este o lume cu chipuri din visul fabulos al Celui preainalt.

Somn uşor. Deschide-te vis,
Ieşi din mugur floare de cais,
Câmpule, botează-mă cu rouă
Noapte, fă-mi inel de lună nouă.

Norilor, umbriti-mă cu fum
Vântule, porneşte-mă la drum...
Ca o veste, ca un strigăt drag de cuc,
Duce-m'aş în lume, să mă duc...

Descântec.

Peste livezi de caişi şi de pruni
Işi varsă cerul lumea de minuni,
Vâlvorile, mişcările, sclipirile
Imi fulgeră cu vrăji privirile...

Lumea cu chipuri.

Eu nu ştiu ce-i frumos
Din câte mai vin în primăvară cu sclipirile
Dar sus ori jos
Imi uluesc culorile, privirile.

Ca 'ntr'un olocaus
Miroase a floare, a mireasmă zările —
Mă 'ntind să gust
Cum gustă căprioara depărtările...

Nervii tării.

Lumea cu chipuri din Lilioară este aşa dintru inceput. Aşa a făcut-o Dumnezeu. Aşa crede omul din câmp legat strâns de roadele pământului, de splendorile lui: şi tot pe atât de legat de indurarea Cerului. Prin această lume cu chipuri treci din mila lui Dumnezeu, iar vraja ei, se impune sufletului ca o stare adevărată, fără a-i mai lăsa să înţeleagă că există şi un alt fel de a trăi... In legătură cu această observaţie ne vine în minte acea minunată lume cu chipuri din Anotimpurile poetului Giurgiuca. Sufletul din Anotimpuri cunoaşte şi un alt fel de a fi al vieţii; şi numai după ce-l oboseşte acest fel de a fi, îşi aduce aminte, că a lasat în urmă o lume mai odihnitoare şi o ia înapoi... Deaceea, lumea cu chipuri din Anotimpuri este văzută pe sub oblâncul amintirii. s'o lume din trecut, ingropată Către ea sufletul se indreaptă. ca după un lucru pierdut, cu pareri de rău.

Lumea cu chipuri din Lilioara este prezentă în ochii Domnului şi ai fiecărui suflet si-i trăită, cu excluderea amintirii aproape total.

Poetul Lilioarei este un mag scăpătat pe aceste plaiuri din vremuri vechi, par'că. Stă la o margine a impărăţiei Celui Nevăzut si si îşi ostoieşte duhul cu privelisti, căci doar fiecare priveliste este o faptă din Cer şi fiecare privire a sufletului nostru o laudă pentru Atotputernicul. (Şi în legătură cu aceste observaţii am putea spune că n'am citit o carte de poeme care să fie în duhul ei atât de autohtonă, ca Lilioara şi ne miră faptul că foarte multe reviste care fac atâta paradă cu autohtonismul, n'au prea dat atenţie acestei cărţi.)

La marginea împărăţiilor de grâu,
Nevăzut lunec pe-al uitărilor rău,
Prin pânza uşor arcuită de visuri
Văd pomii risipind paradisuri
Pe câmpul adormit în comori
De miresme şi'n mii de culori...

Cu ochii, cu sufletul flămând
Le pipăiu, le mângăiu pe toate în rând
Şi printre fraţii, netezii trunchi,
Ca un mag mă prăbuşesc în genunchi...
Printre fraţii pomi.

Există o bogată spiritualitate a satului Românesc; şi această spiritualitate nu constă numai în comoarăle de gânduri şi fapte moştenite din bătrâni şi trăite printr'o continuă repetiţie în veac; ci constă mai ales din starea aceea de spirit permanentă în contactul cu lumea dumnezească, care intotdeauna se descopere ochilor prezentă. Această stare de spirit este caracteristică satului românesc. Ea se reliefiază printr'o puternică filozofie în care problema ontologică se rezolvă printr'o neobosită trăire, magică trăire, în mijlocul Naturii, care este un vis a lui Dumnezeu. Invăţătura creştină dă acestei stări de spirit o minunată nuanţă de idealizare. Această stare de spirit este definită printr'un panteism creştin de o bogăţie de culori neintrecută. In umbra unei concepţii panteiste creştine, sufletul poporului, deseori mohorît la contactul cu problematicele vieţii, se simte ca într'o lume pitorească în care lacrimile sunt motive de odihnă totală şi semne doveditoare a unei existenţe care aşa trebue să fie şi nu altcum. In umbra acestei stări de spirit a satului întârzie poetul Mureşeanu:

Melodiile mele-s fluere 'n vânt
Cu rădăcini în pământ...
Apă vie, neincepută a izvorului,
Sufletul mohorât al poporului.
Ceteră-Flaut.

La marginea minunii lunecătoare
Semn de întrebare, flacără, taină,
Stau ca o pată supărătoare
Pe dumnezeasca câmpului haină.
Soarele în apă.

Ingălbeneşte plopul... prin negura tehue
Răzbate vas fantoma aprinsa lui statue.
Sporesc fuior de bocet imaginare iazuri,
Pe sus îşi mână norii cireada de talazuri
Sonore trestii ritmic neliniştile-şi vaită
Duc mii de lănci prin aer chelătăiri de haită
Prin măzărichea ploii de ace şi de plesne
Aud chemând fiinţe zidite pân' la glesne...

Vlad Ţepeş

de ION ŞIUGARIU.

Dreptatea era soră şi pâine pentru toţi
Şi nu era cărare să strângă paşi de hoţi,
Căci dela cel mai mare în ţară la mici prunci,
Cântau în suflet sturzii doar pentru drepte munci,
Şi dela opincarul sărac la nalt boier,
Sclipea un singur astru al faptelor pe cer.
Priveau, în straie albe, cu ochii buni şi caşti,
Spre sfintele icoane, femeile la Paşti
Şi nu culegea nimeni, spre seară, la vecini,
Mirosul de neveste cu sânii mari şi plini.
Era primar de treabă în fiecare sat,
Şi nu rămânea toamna ogor nesemănat.
In loc de trăsurică şi cai cu til-tilinci,
Umbla, cum albi strămoşii, rumânul în opinci.
Nu ascundeau păcate abloanele 'n fereşti,
Nici sărăcie oarbă apucături domneşti.
Pe drum, nu era burtă de leneşi sau de turci,
Nici cât ai pune'n holde sperietori pe furci.
In ţara prea bogată, nu se putea uita,
Că singură e sfântă şi dreaptă ţeapa ta.

FOLKLOR

Strigături din Săpânţa

culese de TITUS BILŢIU D.

In tyemnyiţă n'am şădzut
Numai cât mnyi s'o cădzut
In tyemnyiţă n'oi şegye
Numai cât mnyi s'a cădye
Că d(o)ar nu-s gye-aceia (v)iţă
Să n'am loc nyici în tyemnyiţă.

Fata gye babă săracă
T(o)ată vara paştye vacă
Pă când îi colye(a) t(o)amna
Fata fată, vaca ba.
Mânâncetye luptyi vacă
Eu-s cu laptye şâ tu ştearpă
Cât îi vara gye frum(o)asă
N'am mai prins picior gye c(o)asă
Ci cotai umbra ce(a) gr(o)asă
Şâ pă mândra ce(a) frum(o)asă.

C(i)ânye D(o)amnye şi-o vădzut
Gard înalt fără proptyele
Om hireş fără greşele.

Gyecât gazdă şâ mucos
Mai binye colduş frumos.

INCREDERI

Moment eminescian prilejuitor de aduceri aminte

Despre acest atât de profund gânditor care, la timpul său, n'a putut să se justifice cu nici un fel de diplomă în faţa autorităţilor şi'n ochii acelor îngâmfaţi ce-l luau de sus socotindu-l un neisprăvit, despre Eminescu acela care ni-a dat o formă nouă de cugetare şi de scriere românească realizând opere menite a pluti încă peste multe veacuri, opere ce-au zăpăcit pe posesorii seci ai certificatelor sunătoare, despre acest titan cinstitor al unei naţii şi aparţinătorunei lumi, s'au scris nesfârşite volume, exploatându-se cele mai banale şi neînsemnate date. Se vor mai scrie şi exploata încă foarte multe lucruri fără ca să se găsiască cineva care să ni-l poată desvălui cinstit şi simplu în întregimea zbuciumului genialităţii şi mizeriei lui.

Mihail Eminescu, bădiţa Mihai pentru bursucul din Humuleşti, e atât de mare astăzi pe cât de nebăgat în seamă a fost atunci când avea mai multă nevoie de înţelegere şi de ocrotire. Totuşi e frumos din partea acelora care se mai gândesc măcar, în fiecare an odată, la acel ce prin geniul său ni-a ridicat şi ni-a impus în tolectualităţii de peste tot, întărindu-ne încrederea în forţele noastre, chit că satul în care a văzut lumina vieţii, casa în care a simţit singura dragoste, dragostea părintească, şi şcoala unde a răstălmăcit prima buche, sunt absolut neglijate, pradă paraginei.

Şi-acum spicuind arhivele şi documentele vremii, „aflăm că la şcoala primară, Mihai a fost înscris ca născut la 6 Decembrie 1850 iar la gimnaziu a fost trecut că s'a născut la 14 Decevmrie 1849.

Aglae, sora sa, într'o scrisoare trimisă lui Maiorescu, arată ca Mihai s'a născut la 20 Decembrie 1849, la Ipoteşti (sat situat la 7 km. de Botoşani) iar Matei, fratele poetului, susţinea data de 8 Noembrie 1849.

D-na Constanţa de Dunca-Schiau, care a asistat la botezul poetului, a scris că acesta s'a născut la 21 Mai 1849, dată pe care a susţinut-o şi principesa Ghica (născută Bals) şi că ar fi cetit-o în registrul bisericii din Dumbrăveni (jud. Botoşani).

Dar cel mai demn de luat în seamă este documentul fotografic, actul de naştere a lui Mihail Eminescu, act care se află în conservarea muzeului „N. Iorga" din localul şcoalei primare „Narchian" (Botoşani).

Din acel document se vede clar că, Mihai s'a născut la 15 IANUARIE 1850 şi a fost botezat la 21 Ianuarie acelaş an, de preotul Stamate, parohul bisericei „Uspenia" de pe acea vreme.

Naş a fost stolnicul Vasile Juraşcu, la care venise în vizită, dela Ipoteşti, mama lui Mihai şi care l-a născut pe Mihai chiar în casa aceea.

Deşi versiunea aceasta a fost susţinută de cei mai mulţi critici şi istoriografi literari, problema locului naşterii lui Eminescu (Ipoteşti sau Botoşani?) a rămas nerezolvată.

Catagrafia operelor cu privire la viaţa lui Eminescu cuprind zeci de studii în reviste şi nenumărate volume.

E destul să-i citäm numai pe câţiva dintre biografii marelui poet, pentru a ne de seama cât de complexă a fost viaţa cititorului literaturii române: N. Zaharia, Gh. Adamescu, I. A. Basarabescu, G. Bogdan-Duică, I. Scurtu, Octav Minar, Corneliu Botez, Gala Galaction, Const. Iordăchescu, N. Iorga, Titu Maiorescu, Corneliu Moldovanu, Leca Morariu, G. Călinescu, Cezar Petrescu, D. Caracostea şi alţii.

Dar niciodată nu va fi de ajuns şi nu va fi posibil să se închidă, în paginile reci ale tomurilor, clocotitoarea şi vijelioasa viaţă a celui mai inspirat poet român.

Eminescu a avut de îndurat, mai mult decât oricare altul, URGIA PROSTIEI şi URMĂRILE CONSPIRAŢIEI MEDIOCRITĂŢILOR.

Viaţa aceea de mizerie pe care a dus-o, de suferinţă pe care, poate, de multe ori, el însuşi şi-a făcut-o, i-a dat totuşi imboldul să se adâncească în sine, să-şi răscolească gândurile şi inspiraţiile pe cari le-a cristalizat în versuri nemuritoare.

Eminescu, care a răbdat zile şi nopţi întregi de foame, căruia autorităţile din Botoşani au refuzat să-i dea vre-un ajutor, pretextând că „E PREA MARE PENTRU JUDEŢ, ŞI DECI, SĂ-L AJUTE STATUL" . . ., Eminescu care a vagabondat pe străzile Botoşanilor, DESCULŢ şi BOLNAV, cu trupul macerat de răni, şi chinuit, de toate nevoile, a dovedit că opera sa a fost scrisă cu sunetul însuşi al unei vieţi de adevărat titan.

Aniversarea morţii lui Eminescu — propriu zis — nu există. Căci Eminescu n'a murit, de vreme ce opera lui e mereu vie şi prezentă.

Geniile apar pe orbita culturii, îşi dau par-

tea lor de contribuţie şi apoi se retrag în eternitatea din care au evadat spre a străluci o clipă, în bezna eternă în care trăesc milioanele de mediocrităţi ale pământului . . .

Icoana stelei ce-a murit,
Incet, pe cer, se sue,
Era pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem şi nu-e! . . .

Dar să revenim la tristul sfârşit pământesc al poetului.

La 13 Aprilie 1889 a încetat mai întâi răspunderea morală a poetului, căci crizele boalei lui luând o formă violentă, el a fost internat în sanatoriul d-rului Şuţu din str. Plantelor (Bucureşti). Acolo între cei patru pereţi ai unei camere albe, capitonate, Eminescu a trăit ultimul act al tragediei vieţii sale lipsite de noroc şi avuţie.

Lovit în cap cu un fier, de către un tovarăş de suferinţă, Eminescu a închis ochii pe vecie în seara de 15 Iunie (stil vechi, 29 Iunie stilul actual), după cum arată actul de deces nr. 2935 din 1889. transcris în registrul pentru morţi, oficiul stării civile al primăriei comunei Bucureşti.

La 17 Iunie 1889, poetul a fost condus la cimitir de un grup de prieteni şi admiratori dintre cari nu lipseau Lascăr Catargi (primministru pe acea vreme). Titu Maiorescu, M. Kogălniceanu, Th. Rosetti, A. Tr Laurian, şi alţii."

Amintirea lui Eminescu e un prilej de continuă meditare asupra vieţii însăşi şi-un moment de ridicare peste ambiţiunile ce ne macină inutil.

Fie ca sbuciumul vieţii lui să fie un exemplu pentru acei în sarcina cărora intră ocrotirea împletitorilor noştri de slovă atât de puţin înţeleşi şi-atât de puţin răsplătiţi încă.

CONST. GH. POPESCU.

O punere la punct

Aci în acest ungher de ţară îndepărtat revista noastră şi-a făcut loc prin desişul întunecat al celor mai crude oprelişti, infruntând zi de zi, cu cel mai profund sacrificiu, durerea de a scrie într'un pustiu slovă românească.

Pentru ce acest lucru? Unii au înţeles rostul nostru, alţii nu.

Ne apropiem cu căldură sufletească de primii, dar nu vrem să ne îndepărtăm de ceilalţi fără să exteriorizăm lămurirea tristeţilor noastre.

Nu facem şi nu am făcut niciodată caz de ce am clădit noi aci la frontiera ţării, într'o regiune unde românismul suferă până la îngenunchere, dar trebue să strigăm din răsputeri că în munca noastră cinstită nu am fost călăuziţi decât de nestăvilita dorinţă de a afirma sufletul românesc oglindit în ceeace este mai reprezentativ şi înălţător: literatură şi artă. Şi trebue să spunem cu durere că nu am fost înţeleşi pe deplin mai ales că această neînţelegere nefastă vine dela acei cari îşi iau poziţie de diriguitori ai scrisului nostru, dela cei cari dela distanţă şi din tocuri pe cari printr'o ocazie nenorocită au ajuns să le ocupe, nicidecum prin talentul şi sufletul lor curat românesc.

Este vorba aci de o publicaţie mare, cu vaste posibilităţi de apariţie care, săptămânal cu o avangardă extraordinară de reclamă, insinuiază că ar reprezenta adevărata creaţie românească şi adevăratul orizont al scrisului românesc.

Este vorba de o publicaţie care prin surprindere şi-a luat un nume pe nemeritat prin care să sugestioneze întregei ţări încrederea că susţine mânunchiul de condee ce oglindesc cu adevărat intreaga spiritualitate românească.

Revista aceasta se chiamă **„România** literară".

Nu vom insista asupra măruntei aprecieri pe care într'un număr trecut a făcut-o revistei noastre, care mai mult sau mai puţin şi-a creat în cei patru ani de apariţie regulată un făgaş bine definit, dupăcum s'ar putea vedea din intreaga ei colecţie, prin avântul câtorva suflete cari s'au identificat pe deplin cu idealul nostru naţional.

Nu vom insista asupra celor câteva rânduri pe cari (surprinzător) le-a semnat chiar un tânăr desprins nu demult din durerile ce ne sfâşie nouă acum sufletul, un tânăr care pe vremuri era moţ.

Cu ce a rămas el din amintirea acelor chinuiţi zăvozi ai munţilor, printre cari până mai eri crescuse?

După cum se vede a uitat tot şi nu mai are acum în ochi decât satisfacţia că poate sta într'un fotoliu, împrăştiind cu emfază gesturi refractare oricărei străduinţe româneşti.

Infine! Ar fi în zadar să mai zăbovim asupra faptului că distinsului nostru scriitoraş, revista „Afirmarea" nu i-a rezervat nici măcar îndemnul de a răsfoi puţin, înainte de a da rezoluţia pe care cu atâta simplitate şi rea credinţă a aruncat-o în faţa lumii.

Pe noi puţin ne interesează că revista „România literară" nu a reţinut nimic din strădania noastră. Ne întristează altceva.

Ne întristează gândul că (citind asidu număr de număr) tocmai în revista în care semnează stimatul Domn Vlaicu Bârna,

(despre care era vorba mai sus) revistă ce şi-a propus să fie răsfrângerea literaturii noastre de elită, nu găsim decât sterilitate literară şi comercializare de nume.

Care este rolul acestei mult răspândite şi pretenţioase „Românii literare"?

Până acum foarte trist: De a avea semnături consacrate (aproximativ... Dar numai semnături), de a răspândi reportagii, de a face loc prietenilor de clică şi de a le da posibilitate de reclamă prea puţin meritată, de a premia pe deslegătorii de jocuri (o preocupare ce se ataşază minunat însemnării Dlui Vl. B.) şi în fine de a dezorienta buna credinţă a cititorului onest. Deocamdată atât.

Cu alt prilej vom reveni cu multe amănunte pe cari spaţiul revistei ne împiedică să le expunem.

CEZAR LAURIAN

Speranţe concetăţeneşti şi măsuri tămăduitoare

Despre concetăţenii de origină maghiară trebuie să vorbim şi mai ales să scriem, cu vocabularul în mână. Nu cumva să reiasă că-i suspectăm ori să-i atingem cu ceva, cu vreo vorbă, şi să-i supărăm. Ni i-am face mai adversari decât ni-s ştiuţi de **loiali** şi n'avem nici un interes pentru asta.

Despre Ungaria, — indiferent de ce urzesc capetele conducătoare care, oficial, când ne ameninţă când ne-asigură de amiciţie şi absolut independent de faptul că vitrinele librăriilor şi a caselor de mode chiar, din Budapesta, sunt pline de hărţi ataţătoare şi revendicătoare a Ardealului românesc, — uneori cu ilustraţiuni ofensatoare pentru noi, — chiar despre o astfel de Ungarie, — nu-i bine să ne ocupăm. Aşa se zice la noi oficial, aşa suntem sfătuiţi în particular. Nu ne interesează ce se zice, fiindcă noi ştim cum stau lucrurile, şi vrem s'o ştie şi-acei pe cari ne sprijinim, şi nu ne lăsăm sfătuiţi deoarece ne cunoaştem oamenii şi caracterele „prietenilor".

In Ungaria, de azi, se face o propagandă împotrivă noastră cum nu s'a cunoscut încă, deşi intenţiile noastre sunt absolut paşnice şi curtenitoare iar în ceeace priveşte tratamentul, faţă de minoritatea ungară conlocuitoare, absolut egal şi binevoitor. Imi povestea un amic care, pentru nişte treburi, a stat vreo două săptămâni în capitala Ungariei, că nu şi-a închipuit o mai aprigă pornire împotriva noastră, a românilor.

Peste tot cuvinte înjurioase la adresa românilor; ori unde te 'nvârţi e-adusă vorba de tragedia ungurilor din Ardeal, ori pe unde-ţi arunci ochii hârţi cu indicatoare absolut mincinoase asupra proporţiei dintre maghiari şi români în Ardealul subjugat.

De această propaganda neobisnuită, îşi leagă speranţele conlocuitorii noştri „drăguţi" şi zâmbăreţi, făcându-şi iluzii de împlinirea cât mai apropiată a unor aşteptări insuportabile şi continu scontate. In speranţele lor, cunoscând perfect tot ceeace se lucrează şi se petrece dincolo, în raiul unguresc, prieteni noştri maghiari, încurajaţi de belşugul posibilităţilor, se frământă prin întruniri culturale, se vaită prin reuniuni confesionale şi încurajează reciproc prin întâlniri familiale sau familiare cu gândul nestrămutat la ziua ce va să vie spre desrobirea de sub urgia valahă.

Ai noştri încă ştiu ce ştiu. Ar trebui însă să ştie mai mult, să facă puţin şi să se legifereze ca, toţi acei ce se dovedesc neastâmpăraţi în această ţară, ocrotitoare pentru toţi, toţi acei ce-s ştiuţi doritori de fericirea din Ungaria, tuturor acestora să li seîngăduie această fericire obligându-i să ne scutească cu dragostea în cel mai scurt timp, în schimbul tot pe-atâtor Români ce desigur, bieţii, se sbuciumă după o tihnă îmbelşugătoare şi nerobitoare. Iar funcţionărimea ungurească, şi pe-acei români legaţi prin rudenii cu ei, pe-o adâncime de 50 km. dela graniţă, să fie trimişi, fără drept de cârtire dar şi fără de nici o lezare a drepturilor, tocmai în inima ţării să ne cunoască sentimentele şi posibilităţile, omenia şi curăţenia sufletească. In locul lor, numai românime curată. Si care cum se 'ncurcă şi se corceşte, acelaş tratament.

Ce ni-ar costa oare aceste măsuri, împotriva unor ştiuţi bufoni, în afară de un simplu decret liniştitor?

N. VĂJ.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Platon — FEDRU — tradus de Șt. Bezdechi. Ed. Ram. Aninoasa-Gorj. 125 pag. 50 lei

Opera lui Platon este dovada cea mai vie a eternității creațiilor spiritului omenesc. Sunt peste 2000 de ani de când marele filosof grec și-a compus minunatele-i opere și cu toate acestea fiecare nouă generație de tineri însetați de literatură și gândire frumoasă „descoperă" la rândul ei, cu același entuziasm, măreția lui Platon.

Lectura lui Platon nu este numai apanajul cercetătorilor de specialitate și al studenților în filosofie, ci ea trebue să fie o plăcută datorie a fiecărui intelectual. Căci în Platon găsești pe lângă înălțimea ideilor — cari constituie adevărata lui valoare — un stil fermecător și o vivacitate în dialoguri, demne de invidia și al celui mai cetit autor modern.

„Fedru" ocupă un loc de frunte în opera lui Platon. Subiectul dialogului este Iubirea — în primele trei părți, — urmată de câteva considerențe asupra elocinței, ca artă spirituală, și asupra scrierii.

Desigur partea cea mai cantivantă este palinodia adresată de Socrate lui Eros, în care Platon rânduește delirul dragostei între categoriile fundamentale le vieții și ale cunoașterii, cu adevărat rodnică și înălțătoare a spiritului singura în stare să ne apropie de divinitate, de lumea Ideilor.

In fond preocuparea lui Platon în **Fedru"** e aceeași ca și în **„Symposion"** acesteia din urmă lipsindu-i însă, preocupările despre utilitatea pedagogică a dragostei din cea dintâi

Totul e un imn adresat Iubirii pure, Dragostei ca Mamă a Adevărului și a Frumosului, si posibilităților nemărginite de inspiratie pe care Ea le oferă poetului si Oratorului așa cum cuvintele acestea le arată :

„Cel ce se apropie de porțile Poeziei, fără a fi cuprins de nebunia Muzelor, închipuindu-și că indemânarea ea singură îi va fi de ajuns spre a-l face Poet, acela nu e decât un cârpaci iar arta lui calculată va fi cu totul pusă în umbră de a aceluia ce a fost cuprins de sacrul delir."

De aceea suntem recunoscători dlui prof. Ștefan Bezdechi pentru frumoasa lui traducere care pe lângă celelalte traduceri românești din Platon are meritul de a fi imbinat stilul armonios, adeseori poetic, cu adâncimea ideilor lui Platon și de a fi redat dialogul lui Socrate și Fedru într'o formă într'adevăr atrăgătoare.

*

Lucretius — POEMUL NATURII — trad. în metru original cu un studiu introductiv de D. Murărașu, 214 + XII pag. — 90 Lei. Tiparul Universitar.

Ținta pe care Lucrețiu, (care a trăit cu aproximație între 99 și 54 A. Chr.) și-a propus-o scriind grandiosul poem **„Despre Natură"** era de a învăța pe oameni cum să-și trăiască mai fericit viața. N'a reușit desigur în planul lui, în schimb folosul filosofiei în urma acestei opere e de nemăsurat. Lucrețiu este cel mai complet păstrător al doctrinei lui Epicur, înfățișându-ne-o într'o formă poetică întru totul originală

Invățăturile lui Epicur, reci în rationalismul lor, sunt readuse la viață, însuflețite si valorificate poetic prin arta lui Lucretiu Preceptele Maestrului sunt redate în imagini pitoresti, poetul adăugând creațiile fanteziei sale, acolo unde gândul abia schițase o idee: Poezia și Filosofia se imbină armonic

Lucrețiu prezintă, — în prima carte, — fizica epicureană care e de un interes reinoit pentru noi : Legea Conservării Materiei și negarea realității obiective a timpului sunt preconizate de acest geniu al antichității, Epicur, înainte cu 2000 de ani de cercetările lui Lavoisier și de speculațiile filosofiei moderne.

Epicurțismul lui Lucrețiu e cel adevărat, departe de formele ei vulgare și josnice ce stăpâneau Athena și Roma în vremea decandentei lor morale. Omul nu trebuie să fie egoist, după Lucretiu ci preocupat de interesele patriei și ale semenilor săi. Imaginea ideală pe care Lucrețiu și-o face despre om — așa cum ar trebui să fie — e susținută de o dragoste adâncă și ferbinte pentru tot ce e în legătură cu umanul, cu destinul lui lumesc și sufletesc.

Omul lui Lucrețiu e deci o ființă cu preocupări nobile și animat de bunătate în acțiunile sale, măreț în plinătatea libertății sale.

Traducerea admirabilă a dlui D Murărașu este bine venită tuturor cetitorilor români cari n'au avut încă ocazia să cunoască una dinte cele mai reprezentative opere ale societății romane din veacul I. dinainte de era creștină, și în acelaș timp cea mai vastă sinteză a filosofiei epicureice. E cu atât mai necesar ca aceasta carte frumoasă să fie cetită cu cât epitetul de **„epicureu"** s'a generalizat într'un sens degradant, fără ca nimeni să-și dea osteneala să-i cerceteze adevăratul — și chiar nobilul lui înțeles.

VICTOR V. MOIȘ

*

Cheorghe Corneanu — VIAȚA LUI IOAN ELIADE RĂDULESCU — editura Națională Ciornei.

Despre acest precursor, stâlp al școalei și culturei române, s'a mai scris, fragmentar. Nu de mult a mai apărut și un alt volum de un autor Cretu. Nimeni însă, până la lucrarea de față, nu ni l-a redat pe acest neastâmpărat binefăcător, atât de amănunțit, de întregit și de documentat Căci dl. Cornea nu s'a multumit să romanțeze o simplă viață cum pare a se fi făcut până aci. Autorul de-acum, silindu-se să lege de o viață eroică cum a fost aceea a lui I. E. Rădulescu și istoria reformelor politico-sociale din veacul primelor noastre înjghebări, reușește ca nimeni altul să analizeze cu pricepere și să ne redea limpde și vioiu, întreg sbuciumul unui om de existența căruia nu se poate vorbi fără a ne gândi la ființarea primelor școale și-a formării unei limbi românești.

In adevăr, cum atât de admirabil a spus-o și Hajdeu la centenarul nașterii lui, Eliade Rădulescu ajunsese a fi prisma tuturor, toată societatea timpului său se simția oglindită într'însul. „Intr'un cap-quintesența a mii de capete, toate sufle-

tele într'un suflet".

„Privit de aproape, Heliade e omul dela 1848 și nu mai atâta; privit însă de departe, din înălțime, el ține o mână rezemată pe Tudor Vladimirescu, iar cealaltă pe Vodă Cuza". Cu toate acestea, în „Heliade nu se concentrează numai 1848 — cum s'ar grăbi să creadă unii — nici omul născut la 1802 și mort la 1872, ci este o ideie a întregului interval dintre 1822—1859."

Scrierea aceasta pe cât de meritoasă pe atât de folositoare, e necesară pentru lectura oricui și oricât de cunoscător al trecutului; o credem însă indispensabilă tuturor acelora ce formează intelectualiceşte pe_acei ce ne vom sprijini viitorul și nădejdile. Școlărimea și studențimea trebuie să și_o aibă neapărat în bibliotecile lor, orice sacrificii ar face pentru aceasta, căci e o carte nebănuit de sfătuitoare și de prietenoasă.

*

A. I. Cronin — CITADELA — editura Națională Ciornei.

Romanul acesta de reputație mondială, apare în românește, în două volume, în traducerea atât de popularului Iul. Giurgea. Cunoscut multora după faima stârnită deacei ce-i văzuse conținutul pe ecran **Citadela** se îmbie despotrivă și_a celor ce-ar fi văzut, eventual, filmul, cât mai cu seamă acelora ce_au auzit vorbindu-se de ea.

In Satu_Mare, în orășelul acesta mort spiritualiceşte, **Ciadela** a fost obiectul unui proces literar proces la care au luat parte, — bineînțeles aproape numai minoritari, — foarte multă lume, fără să fi făcut lectura cărții, deși se știa unde se merge. Suntem siguri că, după proces orice participant s'a grăbit să-și procure sau împrumute volumele pentru a și le apropia prin lecură.

In Citadela acțiunea se 'nvârte în jurul drului Meuson care se sbuciumă și se frământă cu descoperiri despre bacilul tuberculozei până când ajunge să i se ducă vestea spre a fi socotit celebru. Și-ajunge la celebritate nu atâ prin descoperirile pe cari li-ar fi făcu — cititorii cari_și mai aduc aminte de **Vânătorii de m'crobi** a lui **Paul de Kruif** își dau seama desigur cam până pe unde s'a ajuns cu descoperirile în acest domeniu — cât mai ales prin abilitatea cu care a știut să scoată din încurcătură pe-un prieten ce-l asista în lupta sa pentru salvarea omenirii. E o carte impresionantă care antrenează și care pune pe lector în fața unor situații ce_l face să-și aducă aminte pe ce lume trăiește.

O recomandăm tuturor acelora ce n'a ajuns încă să-i cunoască conținutul.

*

C. Manolache — SCÂNTEETOAREA VIAȚĂ A IULIEI HAȘDEU — editura Cugetarea.

Romanțând, neegalat încă, viața, scânteetoarea viață, a aceleea ce_a fost poeta Iulia Hașdeu — despre opera căreia marele Sully Prudhomme scria cândva: **„a fait dans notre pays le plus grand honneur au sien"**, — dl. general C. Manolache aduce un real și neprețuit serviciu literilor românești. Și_l aduce cu atât mai mult cu cât „de cincizeci de ani, se păstrează, o regretabilă tăcere asupra operei și vieții poetei, ba chiar și asupra marelui ei părinte."

Înfățișându_ni-se, de astă dată cu toată pietatea și puterea de evocare a autorului, viața și opera aceleea despre care filosoful **Em. Boutroux** se exprima a fi „**jeunne fille extraordinaire d'une intélligence si cuverte, d'une imagination si vive et si féconde, d'uneâme si belle et si sincerement eprise d'idéal**", lectorul va avea neîntâlnitul prilej de a cunoaște amănunțit, documenat și plăcut exprimat, toată frământarea unei copile de geniu care „cu-toată **expримarea sa franceză,** trebue să_și păstreze locul de frunte, la înălțimea pe care **marele ei suflet românesc a asezat o" Scânteetoarea viața a Iuliei Hașdeu** e scrierea care va distra instruind, care va emoționa stimulând, dar care va rămâne foarte multă vreme vie si obsedantă în mintea fiecărui lector ce_și va face onoarea de a i se întovărăși.

*

Petru Moniiu — MOARTEA NIMĂNUI — roman editura Cugetarea

Autorul lui **Rabbi, a Tezaurului bolnav si_al Domnitei Ralu Caragea**, povestește, cu stilu_i usor și cursiv, o tristă, o foarte tristă viață

Andrei, un desmosenit al soartei, neputând birui destinul decade în smârcul acestei societăti unde se bălăcește până când își întâlnește prietenul, Anton Barbul, ce-l căuta parcă demult și care i se atașează, legându_i_se de sărăcie, de viață și de moarte. Dar cu toată starea lui Andrei „ud, murdar, cu pantofii rupți, cu hainele zdrențuite", cu toate acestea, vagabondul Andrei, avea un chip de om ales. Fusese doar cândva asemănat de Vurpas lui Vaschide văzuse Parisul și_și trecuse examene universitare în uimirea tuturor celor ce_l ascultau. Și_acest copil al speranțelor, e izbit la pământ, e chinuit fel și chip fără a despera, fără a cârti, resemnându_se în fața soartei.

Cititorii vor desprinde din trista viață a personajului Andrei din lucrarea aceasta, multe lucruri cari_i vor încuraja și hotărî în viață.

Moartea nimănui, lucrare de esență filosofică, va place și va arăta cititorului limpezimea unui stil și corectitudinea unui scris.

*

Cluceru Dinu — O CRUCE ALBA editura Socec.

Pentru mine, acțiunea acestei lucrări, a fost o continuă desfătare, nu **atât prin dezvoltarea subiectului care,** între noi fie vorba e o siropoasă poveste de dragoste dintre un ofițer român, căpianul Pâcleș și fata unui general rus Semenof, ale cărui trupe se bolșevizase. M'a desfătat amintirea unor localități dragi ipe care le cunosc perfect și mai cu seamă că printre ele, dintre acele localități, se reliefează satul meu natal. Căci e bine să se știe, și-aceasta o spun cu oarecare mândrie că dragostea și umpluturile autorului, scrise prost și **absolut incorect** ortografic, se petrec în frumosul și neuitatul ținut al lui Calistrat Hogas, în județul Neamțului.

Ne surprinde și ne întristează faptul ca autorul „**Sufletelor noi**" să lase să-i apară în vitrine o carte atât de sufocant scrisă în ce privește gramatica. In afară de asta autorul ori **poate negustorii** dela **SOCEC,** lasă parcă întdins, — zicem înadins fiindcă am constatat o consecvență — o regulă nouă: se scrie în această carte, peste tot când e vorba de pronumele personal persoana a treia, plural, **ei, EII, cu doi i. Ce_o** mai fi însemnând și asta nu pricepem. Pricepem însă mulțimea celorlalte multe, foarte multe, exasperant de multe orori ortografice. Si_i păcat pentru reputația autorului și sensibilitatea anumitor lectori cari se iau după reclamă

Negustorii dela **SOCEC** ar trebui să fie mai atenți și mai putin afaristi. E vorba de respectul cel datorează, o editură, cititorilor cinstiți.

CONST. GH. POPESCU

RABOJ

LIVIU REBREANU autorul atâtor lucrări de impresionante creaţii, a fost ales din sânul Societăţii Scriitorilor şi cinstit prin cooptarea de membru al Academiei Române. E o alegere bine chibzuită şi pe deplin meritată, întrucât NOUL membru al Academiei îşi justificase încă din 1921, când ni-a dat pe ION şi-apoi PĂDUREA SPÂNZURAŢILOR, această triumfală intrare consacratoare.

*

LUNA CĂRŢII s'a strecurat anul acesta în Sătmar fara a fi observată de cineva. *Afirmarea* n'a putut să-i vină în ajutor, pentru a-i prilejui cinstirea cuvenită, din cauză că un scriitor de care îşi legase intenţiile continuatoare ni-a comunicat abia în ultimul moment imposibilitatea de a fi alături de noi. Dealtfel au mai contribuit şi alte coincidenţe cari ni-au răvăşit tihna aceea sufletească atât de necesară când e vorba de astfel de realizări. Carea însă se cinsteşte contînu prin ea însăşi şi prin devotaţii ei, indiferent de îngrădirea oficială în cadrul unei luni ori săptămâni. Noi îi vom sta mereu în slujbă contribuind astfel printr'un aport, modest dar perseverent, la cinstirea ei de fiecare zi.

*

ASOCIAŢIA femeilor din loc, urmând unei intiţiative de mult inaugurate de dna ILEANA SCURTU, a început să-şi continuie activitatea-i şi pe tărâmul aşa zis cultural. Astfel, nu de mult, printr'o potrivită şi înţelegătoare dizertaţie ţinută de colaboratoarea noastră, dna MARIA A. DEMIAN, s'a comemorat un an dela moartea regretatului Octavian Goga. Tot atunci şi în acelaş loc, în una din salele primăriei, dra FERNANDA MORO, a conferenţiat despre: Femeia în Italia de zi.

Aşteptăm ca, Asociaţia femeilor, să delege o reprezentantă care să ne expuie, de exempiu, şi câte ceva despre ROSTUL femeiei romînce în împrejurările actuale în aceste părţi.

*

Autorul lui *Conu Enache*, a *Insemnărilor lui Safirim*, a diverselor *Schiţe* şi alte publicaţii, GeneralulNICOLAIE CONDIESCU, a murit.

Preşedinte al *Societăţii Scriitorilor Români*, generalul adjutant N. M. Condiescu, moare subit de cord la o vârstă când intenţiile şi gândurile apar mai robuste şi mai încrezătoare. Literile române şi instituţiile la prosperarea cărora a pus întreg sufletul său nobil, încearcă, prin moarte fostului bibliotecar al M. S. Regelui Carol II şi secretarul general al Fundaţiilor Regale, o grea şi dureroasă lovitură.

*

ERDŐS I. PAL e un tânăr artist care se sbuciumă, neliniştit de impulsul pe care i-l dă un talent viu şi robust, în mijlocul unor oameni absenţi în faţa oricăror creaţii.

Lucrările-i evidente, grăitoare şi subtile, indiferent dacă ele înfăţişează o sculptură, un desemn ori o valoroasă pictură. rămân în faţa foarte multor concetăţeni, simple obiecte de justificat o preocupare sau în cazul cel mai bun de prilejuit o discuţie snobă.

Cu toate acestea, atât genul picturilor dlui Erdös cât şi caracteristica sculpturilor dsale, rămân concluziuni care indică pricepătorilor o abilitate cultivată şi un talent promiţător.

CONST. GH. POPESCU.

*

Meşterul Manole

Cu numărul 4, An. 1., ultimul ei număr, revista Domnilor Vintilă Horia şi Ovid Caledoniu trebue recunoscută a fi una din cele mai bune reviste din ţară.

Semnează despre „poezia românească în Italia“ Marcello Camilucci.

Ştefan Stănescu unul din cei mai subtili poeţi ai noştri dă dovada talentului, pe care în totdeauna i l-am apreciat, prin poezia iluzie.

Vntilă Horia mare meşter în arta versului se arată tot atât de talentat în „Zâmbetul lui Enzo Terga“. Ni se pare însă în acest „Zâmbet al lui Enzo Terga“ acţiunea prea interiorizată şi ne aducem aminte de scrisul Domnului V. Papilian.

Ion Şiugariu semnează patru poeme. Foarte frumoase, afară de „Pădurea povesteşte Zărilor“.

„Grecia clasică văzută de câţiva europeni moderni“ este un articol de Pericle Martinescu în care trece în revistă câteva cărţi despre călătorii în Grecia elogiind „Notele din Grecia“ ale Dlui Al. Rosetti.

Meritul mare pe care revista Meşterul Manole îl are pe lângă prezentarea unui material literar bun este şi grija pe care o dă cărţilor apărută. Spre exemplu Mihail Chirnoagă se îngrijeşte de „Urcioare de rouă“ ale lui Gh. Tuleş; Ion Siugariu de „Hore“ ale lui T. Arghezi şi „Logodna apelor“ de Const. Salcia; Miron Suru „Nuntă în cer“ de M. Eliade. Cu fiecare număr aducând câte patru sau cinci recenzii poţi spune că foloseşti într'adevăr scrisului şi rolul unei reviste acesta este.

Din „cuvintele vremii“ remarcăm curajul, obiectivitatea și solidaritatea în sine a tinerilor colaboratori ai revistei. In special este vorba de Horia Nițulescu și Vintilă Horia.

Atitudinea frumoasei reviste Meșterul Manole mai ales astăzi, când există atâta rea credință peste tot, ne bucură.

CEEACE SPUNE D. G. CĂLINESCU

prin rândurile: „O publicație literară serioasă cultivă absolutul, în scopul de a educa publicul să perceapă adevăratele valori“, din poezia pe care a publică în revista Domniei Sale „Jurnalul literar“, (sub academica (?) afirmare de mai sus) ieese prea bine.

Ascultați cum sună poezia cu pricina:

„TRENURILE . . .“

„— Dece n'a făcut care la haltă un popas mai [lung? . . .“

— — — — — — — — — — — — —

„— Intrebarea e fără sens copile! Toate trenurile [merg cu itinerar fix . . .“

— — — — — — — — — — — — —

„Dacă s'ar opri în cale la haltă, să stea acolo cât [vor și le place“
„În scurt timp n'ar mai avea loc și'n lume n'ar [mai putea fi ordine și pace . . .“
„Drumul dintre cele două gări . . . etc. , , ,“
„E hotărât de MINISTERUL COMUNICAȚIILOR [hătrânul atoiputințe . . . etc. , , ,“
Într'adevăr Stimabile Domn Director de „Jurnal...“

Se vede din aceste versuri pe cari le credeți geniale cât de bine ați înțeles poezia înaltă a marelui nostru Eminescu.

Ați putea face o cerere la ministerul comunicațiilor să-și retragă eventual comenzile de afișe.

Ar fi mai convenabil (și economic în același timp) să se afișeze poeziile D-tale prin gări.

In orice caz ar ieși parale mai multe decât după urma studiilor (?) asupra celui mai mare poet al nostru.

INTERNAȚIONALUL „AZI“ . . .

s'a lăsat de literatură (înfine!) . . . Face politică roșie și înjură. In ultimul număr victimele sunt Toma Vlădescu, Dan Botta Mircea Eliade și Georgescu Delafras directorul „Cugetării“. Săracu Zaharie Stancu! Ce i-a mai rămas din vechile visuri ale tinereții!

IN ULTIMUL NUMĂR (23. XLVIII.)

Universul literar publică o frumoasă poezia a unui poet tânăr Nicolae Peligrad.

Desprindem strofa:

„Îngeri albi coborâ ușor . . .“
„Să-ți îmbrace 'n colb de cer culcușul“
„Și să-ți prindă stele de pridvor . . .“
„Ingeri albi vor mlădia ușor“
„pe vioara inimei arcușul . . .“

Numărul este inchinat lui Eminescu. Colaborează: Emanoil Bucuța, Mircea Eliade, N. Crevedia, N. Davidescu, Constantin Salcia, Victor Papilian, D. Hinoveanu, Laurențiu Fulga, A. Dima, G. Meniuc.

CEZAR LAURIAN.

*

RAMURI. Oltenii ăștia sunt oameni de ispravă. Persevorează într'un lucru odată început până la la absurd. Așa de exemplu, multe reviste apărute în provincie, după o viață de câțiva ani, — și aceea destul de mutilată — au incetat. Revista Ramuri cu mici popasuri apare din anul 1905, pe simplu motiv că este o faptă olteneașcă, am putea zice o proprietate olteneașcă. Numai că oltenii ăștia de ispravă ar putea susține pe plan spiritual o valoare necontestată. Am putea bănui o cauză a acestei stări de lucruri în spiritul de conducere al revistei. Adeseori această dragă revistă ni s'a părut anchilozată. N'o simțim impregnată de duhul tinereții, nu ne entuziazmează, cu toată colaborarea de inaltă valoare a d-lor Biberi și C. Ionescu. Poezia mai intotdeauna slab reprezentată. Așa bunacară, din numărul Martie-Aprilie, ne-a enervat stângăcia evidentă în artă din „Cula Veche“.

Și totuși, oltenii ăștia sunt oameni de ispravă.

D. CINOVA.

Mici creionări

CONȘTIINȚA ROMÂNĂ, cotidianul nostru local, își justifică existența și se menține mereu vie datorită numai muncii de salahori a celor doi însuflețitori ai ei cari sunt și rămân **Augustin Dragomir** și **Mircea Lația.**

*

PETRU MANOLIU, harnicul autor al atâtor prețioase lucrări, ne pune la îndemână un documentat și substanțial volum intitulat: **Domnița Ralu Caragea** editat la Națională Ciornei.

*

MIRACOLUL se numește noul roman al tânărului scriitor **Dan Petrașincu** apărut de curând în editura Cugetarea. Cunoscătorii **Omului gol** și-ai **Monstrului** nu vor întârzia, desigur, să se apropie cu încredere și de-această interesantă scriere.

*

BREASLA FUNCȚIONARILOR PARTICULARI din loc a luat îndrăsneața dar în același timp frumoasa inițiativă de a ține unele procese literare. Și li-a reușit. Primul proces literar a fost asupra scrierii în două volume a lui **A. I. Cronin, CITADELA,** traducere de Iul. Giurgea apărută în editura **Națională Ciornei.**

VIEAŢA LUI ISUS e o interesantă lucrare de atitudine creştină a lui Giovani Papini apărută în româneşte prin intermediul dlui Alexandru Marcu.

*

FLOAREA REGINEI e noul volum de poeme al dlui Teodor Scarlat.

*

AM PLECAT DIN SAT, lucrarea de debut a sculptorului **Ion Vlasiu,** apărută în editura Miron Neagu din Sighisoara, a fost premiată de Academia Română.

*

CAMIL PETRESCU, directorul teatrului Naţional din Bucureşti, autorul reputatelor scrieri: **Patul ui Procust; Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război; Teze şi antiteze,** etc., a primit **premiul Naţional** pentru teatru.

*

CARTEA ANILOR TINERI se numeşte volumul, apărut zilele acestea în colecţia Abecedar, a muncitorului în ale slovei **Grigore Popa.**

*

HORE este ultimul dar pe care marele nostru **T. Arghezi,** ni-l pune la îndemână ajutat de Fundaţii. E un prilej de rară satisfacţie pentru iubitorii de versuri adevărate.

*

Dl. NICHIFOR CRAINIC, hulit şi admirat în acelaş timp pentru deosebitele sale însuşiri şi iniţiative, a tradus volumul lui Rainer Maria Rilke **„Povestiri despre Bunul Dumnezeu".** In acest „studiu ni se tălmăceşte esenţa spirituală, formaţia acestui constructor de geniu, ce s'a străduit la desăvârşirea marelui dom de frumuseţe ridicat de-alungul existenţei omeneşti de către şirul lung al făuritorilor de frumos, până la vârful picioarelor nevăzute ale lui Dumnezeu."

*

Fundaţia pentru literatură şi artă Regele Carol II. ni-a pus la îndemână, prin îngrijirea dlui **Tudor Vianu,** o ediţie critică a poeziilor pe nedrept uitatului **Alexandru Macedonski.**

*

POVESTIRI VÂNĂTORESTI e noul volum de snoave a mult gustatului prozator **Al. Cazaban.**

*

OGLINZILE — poezii de **Victor Eftimiu** — au apărut, surprinzând publicul cititor, în editura Vremea. E un volum de nebănuite resurse care începe cu poema botezătoare :

... Acoperiţi oglinzile când înserează
Să nu le umple noaptea de năluci!
Perdele grele în crepusculul ce vine
Pe apa lor verzuie aruncaţi,
Oglinzile, peisagii submarine,
Rostogolesc, în funduri, înnecaţi...

*

CALENDAR E VECHI e lucrarea de rare însuşiri stilistice a **Ştefanei Velisar.** Cartea aceasta trebuieşte apropiată de oricine vrea să se convingă de isbucnirea unui talent.

*

UNIUNEA Intelectuală Română şi Consiliul naţional al femeilor române a acordat următoarele premii pentru anul în curs:

6000 lei pentru roman atribuit romanului **Calendar Vechi** de **Ştefana Velisar;**

2000 lei pentru romanul **In pământul ţării mele** de **Doina Bucur;**

3000 lei pentru esseu monografiei literare **Octavian Goga** de **Iancu Constantinescu, Craiova;**

2000 lei pentru nuvela **Jertfa unei mame** de **Mărioara Pop;**

1000 lei pentru poezia **Spovedania poetului** de **Lucian Mănescu;**

1000 lei pentru critica literară **„Eminescu în nemţeşte"** dlui **Virgil Tempeanu;**

1000 lei pentru o istorioară morală: **Duceţi mai departe** de **Ştefan Alexiu;** şi

1000 lei pentru o lucrare tratând despre sufletul copilului sărman dlui **Zaharia Buruiană** pentru lucrarea sa **Milostivul.**

*

DIN LIMBAJUL ŞCOLARILOR e un temeinic studiu în această direcţie scris de dl. **Florea Rarişte.**

*

PAGINI CULTURALE e volumul recent al dlui **Victor Ţăranu** în care ni se înfăţişează câteva friguri din literatura noastră.

*

FRONTIERA, săptămânalul din loc, serveşte cu mult suflet — şi-ar servi cu şi mai multă eficacitate — interesele muncitorimei din aceste părţi, dacă ar căuta să se menţină **numai** în cadrul preocupărilor profesionale. In orice caz, i se impune un redactor care să ştie rânduiala slovei scrise.

CONST. GH. POPESCU

Reviste — Ziare

ŢARA NOUĂ — îndreptar ardelenesc de gând şi faptă românească — anul I Nr. 3 — fondator prof. **Victor Jinga,** redactor **Victor Iancu**. Red. şi adm. **Cluj,** str. Berde 2. Intâlnim în paginiile acestei robuste şi utile reviste nume împrietenite cu slova cinstită şi îndrăgite de frumuseţea şi puterea cuvântului tipărit.

*

DECALOGUL — ziar de atitudine creştină — anul IV — proprietar şi redactor **Coriolan Gheţie** — red. şi adm. Bucuresti, str. Ştirbey Vodă 174.

Interesant şi bine scris **Decalogul** întrece multe alte publicaţii cu răsunet.

*

VIAŢA SOCIALĂ C.F.R. — revistă culturală-socială-profesională — director: **Vasile I. Vior** — redacţia şi administraţia **Cluj,** str. Decebal 56.

Isvorîtă din inspiraţia directorului ei se menţine la un frumos nivel literar datorită muncii şi chibzuinţei aceluiaş însufleţitor care este dl. **Vasile I. Vior.**

*

GAZETA CĂRŢILOR — publicaţie de bibliografie, literatură şi cultură generală — anul VIII — Nr. 15—16 — apare de 2 ori pe lună în Ploeşti, str. Lt. Zagorit Nr. 1, sub dir. dlui prof. **D. Munteanu Râmnic.**

*

TINEREŢEA — revista tineretului român de pretutindeni — anul V, Nr. 5, apare lunar, director **N. P. Sterescu,** redacţia în Bucureşti, Parcul Delavrancea, Aleea A. Nr. 6.

Ingrijită şi atent scrisă, **Tinereţea** îşi justifică din plin existenţa.

*

EU ŞI EUROPA — anul III — Nr. 4 — directori: **Ion Th. Ilea** şi **Niculae Rusu;** redacţia şi administraţia: **Ioan Corbuţiu,** Deva, str. Regina Maria 15. Apare lunar.

Talentul şi râvna directorilor ei e suficient pentru orice altă recomandare.

*

JĂRATECUL — literatură, artă, ştiinţă, sociologie — organ de propagandă şi informaţie, anul I Nr. 1. Director **Ion Ciucurescu,** red. şi adm. Bucureşti VI, str. Loct. Ştefan Marinescu 13.

Plină de sevă şi entuziast, **Jăratecul**, va arde şi întrece multe alte publicaţii sforăitoare.

INNOIREA revistă bilunară anul II Nr. 18. Director **Tiberiu Vuia,** red. şi adm. Arad str. Brătianu 4.

Scrisă cu nerv şi variat **Innoirea** primeneşte regulat spiritul cititorilor tot mai ataşaţi şi mai încrezători în resursele însufleţitorilor ei **Tiberiu Vuia** şi **Petre Pascu.**

*

TIMOCUL — revistă de luptă naţional-culturală — anul VI — Nr. 3—4 — Martie—Aprilie 1939 — redactor **Florea Florescu** — organul societăţii **Timoc** a Românilor din Valea Timocului şi dreapta Dunării — red. şi adm. Bucureşti IV, str. Octav Cocorăscu Nr. 84.

Innoită, **Timocul,** se impune atât prin materialu-i documentar şi variat cât şi prin ţinuta-i deosebită.

*

CUGET MOLDOVENESC — foaie lunară a Soc. George Enescu — anul VIII, Nr. 5—7 — Mai—Iulie 1939 — director: **Marc. Văluţă**, prin redactor: **Petru Stati;** adm. Mihail Horu. Redacţia şi adm. Bălţi, str. Ioan Creangă 11.

Revistă naţionalistă, **Cuget Moldovenesc,** e scrisă cu mult talent şi entuziasm, grupând în jurul ei tot ce Basarabia pare să aibe mai reprezentativ.

*

CONVORBIRI LITERARE — revistă întemeiată de „Junimea“ la 1 Martie 1867 — anul LXXII, Nr. 4, Aprilie 939. Director: **I. E. Torouţiu.** Redacţia: Bucureşti III, str. Argentina 39.

Revistă de înalt prestigiu literar, **Convorbiri Literare,** apare în condiţiuni de superioară technică, întrunind colaborări consacratoare.

*

VIAŢA BASARABIEI — revistă lunară — director **Pantelimon Halipa,** anul VIII, Nr. 4, redacţia: Chişinău, str. Haralambie 142. Justificându-şi pe deplin rostul, **Viaţa Basarabici,** e un exemplu de felul cum trebuie să fie o revistă de provincie care să-şi merite cu adevărat existenţa.

*

SCÂNTEIERI — revistă literară — apare la Tg. Mureş, redactată de dl. **Iacob Timiş.** Redacţia str. Cârţan 2. Se luptă probabil cu mari greutăţi întâlnind desigur şi multă neînţelegere de-o întâlnim atât de rar. E o revistă de gust scrisă cu înţelegere şi discernământ.

CONST. GH. POPESCU

Volume de poezii primite:

D. HINOVEANU — **Tărmuri vechi** — tipografia Viaţa Culturală Seini.

PETRE PAULESCU — **Luceferi de rouă** — ed. Cugetarea.

DEM. PĂSĂRESCU — **Cântec sărac** — ed. Ideia.

EM. PAPAZISSU — **Soare într'un strop de rouă** — editura Ideia.

TEODOR AL. MUNTEANU — **Viori de lut.**

VINTILĂ PETRESCU-VRANCEA — **Sus inima** — editura ziarului Progresul.

ION HORIA MUNTEANU — **Tărm sacru** — Adonis.

MATEI ALEXANDRESCU — **Jocul cuvintelor** — edit. Cartea Românească.

ION MOLDOVEANU — **Sbor peste ape** — colecţia revistei Symposion, Cluj.

CORIOLAN N. CHISANU — **La Răscruce** — ed. revistei Tinereţea, Bucureşti.

NELLU IONESCU — **Primăvara — epigrame** — tipografia Unirea Caracal.

Au sprijinit revista achitând la timp abonamentele :

Dr. **Ioan Pogăciaş** notar public Loco; dr. **Eugen Seleş** prof. dir. liceului Eminescu Loco; prof. **Al. Pop** directorul liceului Comercial Loco; prof. **Victor Mureşanu** pensionar Negreşti, Satu-Mare; prof. **Vasile Ghiţescu** prof. Piatra-N.; dr. **Gh. Pop** medic Seini; **Catriciău Ioan** dir. înv. Livada; căpitan **Sever Ştefanescu** Loco; dr. **Titu Demian** advocat, decanul baroului, Loco; dr. **Oct. Pop** dir. general Casa Noastra, Loco; dr. **Augustin Ferenţiu** pensionar Loco; dr. **Andrei Doboşi** advocat Loco; **Emil Tişca** directorul Băncii Româneşti Loco; **D. Hinoveanu** Seini; **M. Bălaj** Seini; dr. **Gavril Oşanu** advocat Baia-Mare; **Mureşan Ioan** dir. înv. Apateu; inspector **Ambrozie Nicoară** Loco; general **Const. Papadopol** Loco; **Marin Pretorian** magistrat Loco; colonel **S. Coman** prefectul judeţului; **Elvira Tirica** înv. Loco; dr. **Alex. Micle** advocat Baia-Mare; **Maria Nap** dir. grădinei de copii Nr. 2 Loco; **Aurora Cernicanu** inst. Loco; **Oct. Mierlaş** funcţionar Baia-Mare; **Em. Papazissu** Bazargic; **Barbul Ion** înv. dir. Pomi, Satu-Mare; **Al. Dabija** prof. Loco; ing. **Weiser** dir. fabrici Phönix Baia-Mare; preot. **I. Purdel** colonia Doba, Loco; **Vasile Savinescu** înv. dir. Marna, Sălaj, etc.

*

In numărul viitor vom publica numele a o parte dintre acei ce ni-au reţinut revista, dar care nu s'au gândit să ne trimită un singur abonament măcar, în cei patru ani de când li-o trimitem regulat. După aceasta vom continua iarăşi cu numele acelor ce şi-au plătit abonamentele.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No.6—7. IUNIE-IULIE 1939**

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

Afirmarea

FONDATORI : CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

I. RENȚEA — De vorbă

In acest număr semnează :

GAVRIL BARBUL
CARMEN SYLVA
EM. PAPAZISSU
MIHAIL LUNGIANU
ION ȘIUGARIU
C. PÂRLEA
CORNELIA A. BACIU
ION TOLESCU VĂLENI
A. GROBEIU
ION NEGESCU
TITUS BILȚIU
O. ROȘNOVEANU
PETRE PAULESCU
VICTOR V. MOIȘ
ION H. MUNTEANU
T. MIHĂILESCU
N. VAJ
VICTOR EFTIMIU
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI
10 OCT. 1939

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :
Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU **ANUL IV. — No. 8—9. AUG.—SEPT. 1939**

FIGURI UITATE DIN TRECUTUL ROMÂNESC AL SĂTMARULUI

Momente din vieaţa unui mare şi vrednic român:

Georgiu Maniu

de GAVRIL BARBUL

Titanica noastră încordare de veacuri pentru stăpânirea acestui pământ românesc, are, în împrejurările de-acum, cam acelaşi aspect. Insă noi, generaţia de astăzi, care profităm de jertfa înaintaşilor, avem datorie sfântă ca să ne încordăm privirea, să străbatem cu ea dincolo de rândul numelor consacrate şi să scoatem la lumină cât se poate de mulţi din ceata eroilor cari ne-au hărăzit acest veac de glorie în care trăim.

Cred nimerit să ridic vălul uitării ce acoperă vieaţa unui mare şi vrednic român care a fost, protopopul de Seini, Georgiu Maniu. Fac acest lucru animat de gândul ce l-am avut întotdeauna: „Cinstirea eroilor bisericii şi ai neamului".

Georgiu Maniu s'a născut în 1820, în comuna Şamşud, jud. Sălaj. După terminarea studiilor de liceu a îmbrăţişat cariera preoţească. A terminat teologia la Viena şi s'a distins prin temeinicia pregătirii şi cunoaşterea limbilor moderne: franceza, germana şi engleza. In 1844 a fost hirotonit preot, după-ce se căsătorise cu Maria Şomlea, o româncă de origine macedoneană, al cărei bunic a clădit biserica gr. cat. din partea Minteu a oraşului Satu-Mare, cu o cheltuieală de 4.000 Fl. Vitregia sorţii a făcut ca, în această biserică clădită cu bani româneşti, să se încuibe limba ungurească, care persistă până în zilele noastre.

După hirotonire a administrat parohia Gherţa-Mică, dela 1846 Tăuţii de jos, iar la 1852 a fost numit vice-arhidiacon al Seiniului şi inspector al şcoalelor naţionale din district, unde a rămas până la moarte care i-a pus capăt vieţii sale rodnice în anul 1876.

In Seini începe vieaţa lui activă şi binefăcătoare pentru neamul său. Aici sufletu-i dornic de fapte mari găseşte teren de muncă în ogor înţelenit. Munca, răbdarea şi jertfa lui va face dintr'o comunitate săracă şi desorganizată, un centru luminos al rezistenţei noastre naţionale, iar din Georgiu Maniu, un erou al frământărilor noastre de veacuri, figură frumoasă de preot român, isvor de încurajare pentru vremuri grele.

In Seini protopopul Maniu găseşte o bisericuţă mică de lemn, în uliţa Ţiganilor, în care nu încăpeau cei 2.050 de credincioşi. In primul moment se gândeşte să scoată biserica din marginea comunei şi să clădească în centru una frumoasă şi încăpătoare. A fost nevoit însă să lupte cu două greutăţi mări: sărăcia credincioşilor şi lipsa de teren în centru.

Prima piedică a fost înlăturată dela început. Soţia sa, descendentă din familie de ctitori de biserici, a fost bogată. Ajutorul bănesc nu ar fi lipsit. A fost însă dificilă chestiunea terenului. Noul preot ar fi dorit un loc de frunte în mijlocul comunei. Intravilanele din centru erau însă toate în mâinile Ungurilor şi nici unul n'a voit să vândă Valahilor un petec de pământ.

Intenţia frumoasă şi râvna pentru lucră-

ri mari nu rămâne niciodată fără de rezultat. Un bogătaş ungur, Darvai Filip, care avea un loc viran lângă biserica rom. cat., jucând cărţi şi-a pierdut banii, rămase însă şi cu o datorie de 2.000 Florini, cari trebuiau plătiţi în termen de 24 de ore, precum dispune codul de onoare al jucătorilor de cărţi.

O sumă atât de importantă pe acele vremuri n'a avut la dispoziţe nici unul din prietenii săi, astfel a fost nevoit să recurgă la popa român, care-i solicitase în mai multe rânduri terenul de lângă biserică. In ziua următoare, după jocul fără noroc, se adresează lui Georgiu Maniu şi-l întreabă dacă are bani căci e dispus să-i vândă terenul cerut. Şi în timp ce preotul făcea contractul, iar preoteasa număra din „cesleu“ cei 2.000 Florini, Darvai plângea — după cum a mărturisit el singur mai târziu — de durere sufletească, că e nevoit să vândă Valahilor un teren în mijlocul comunei.

Acuma planul său frumos se apropia de realizare. Biserica însă nu avea fonduri, credincioşii erau săraci, el însă era animat de ideia ca să vadă în plin centrul comunei ridicându-se o biserică grandioasă, simbol al puterii şi dreptul nostru pe acest pământ. Cu mai puţin din banii enoriaşilor şi cu mai mult din venitul soţiei sale, o adevărată catedrală a răsărit în mijlocul comunei.

La 1876, când moare, biserica era ridicată până la ferestri.

Dovadă a greutăţilor pe care le-a întîmpinat este că, urmaşul său, arhidiaconul Alexe Berinde, unul din cei mai harnici preoţi, a trebuit să lupte 2 decenii, până când a terminat această clădire monumentală, mărturie de vieaţă trăită cu rost.

Clădirea bisericii începută, porneşte campania pentru înfiinţarea unui gimnaziu la Seini. Acţiunea lui a fost sprijinită de vicarul Maramureşului, Mihail Pavel, care mai târziu ca episcop al Orăzii a fost unul din binefăcătorii neamului românesc.

Această frumoasă năzuinţă a fost stânjenită de împărţirea românilor în taberele activişti şi neactivişti şi nu a putut lua fiinţă.

Sufletul său veşnc agitat pentru lucruri frumoase nu s'a putut împăca cu neactiviştii. Ca inspector şcolar a cutreerat satele, vizitând şcolile. Unde găsia copii talentaţi îi îndemna să facă carte, ajutându-i cu banii săi la şcolile secundare şi la Universitate.

Zeci de tineri au fost crescuţi cu cheltuiala sa şi mulţi dintre ei au făcut parte din acea generaţie, care prin lupte şi jertfe, a realizat visul milenar al Românilor.

Aceşti tineri, drept recunoştinţă, i-au ridicat un monument pe locul unde a fost altarul bisericii vechi. Pe monumentul, astăzi uitat de lumea frământată în vâltoarea vieţii, stă scris: „In memoria lui Georgiu Maniu, prietenii lui, anul 1882.“

Fondurile pentru acest scop, 3.000 Florini au fost adunaţi dela românii ardeleni, de către advocatul Ioan Brânduşan din Cluj, preotul Sabin Coroianu, advocatul Iuliu Coroianu şi Vasile Lucaciu, marele luptător naţional.

Această atenţie faţă de memoria lui se datoreşte faptului că, Georgiu Maniu, pe lângă ajutorul material dat tineretului studios, aduna în jurul său, în modesta casă parohială din Seini, pe toţi românii de seamă. Acolo se discutau toate chestiunile actuale româneşti şi se făureau planuri de luptă pentru ridicarea şi deşteptarea Românilor. Sufletul său plin de foc a aprins făclia dragostei de neam în multe inimi tinere. Vasile Lucaciu îşi petrecea în tinereţe o mare parte a vacanţei în casa acestui mare român şi cele auzite şi văzute aici l-au determinat în bună parte ca să apuce calea grea, dar glorioasă, a luptelor naţionale.

Condeiul meu este prea slab ca să pot scoate în relief toate însuşirile frumoase ale acestui suflet românesc. Las să completeze ceea ce am omis eu, următoarea întâmplare:

Reverendisimul Ilarie Boros, astăzi canonic în Baia-Mare, ca student în teologie, l-a vizitat pe bătrânul preot într'o zi ploioasă. Intrând în curte, vede pe doamna preoteasă şi o întrebă dacă este acasă părintele. Ii răspunde că este acasă, dar nu s'a sculat încă. Il conduce în modesta cameră de culcare, unde-l găseşte pe Georgiu Maniu citind în pat. Ţinea deasupra capului un ploier, pentrucă ploaia deasă din acea zi străbătuse prin acoperişul casei şi se scurgea în stropi supărători deasupra patului. Acest tablou a făcut-o pe doamna preoteasă să exclame: „Vezi aşa este, dacă se ocupă veşnic cu treburile altora, îl plouă pe cap.“

Toţi oamenii mari şi-au neglijat atât persoana proprie, cât şi afecerile lor personale. Sufletul lor mare a fost absorbit de lupta ce o duceau pentru atingerea idealului propus.

Noi, urmaşii, cari ne-am adăpat din isvorul nesecat al idealismului lor şi ne bucurăm de roadele luptei lor titanice, avem sfânta datorie să le păstrăm memoria, căci poporul, care nu ştie să-şi cinstească eroii, n'are drept la vieaţă.

Amintiri necunoscute din vieaţa Reginei poete Elisabeta a României

Locuinţa noastră*

de CARMEN SYLVA

Biblioteca Universităţii Iaşi

Ar trebui să nu se ridice monumente, dacă din ele nu se fac adevărate capodopere care să divinizeze atât pe sculptor, cât şi pe acela pe care-l reprezintă monumentul. Dar locuinţa unui om ar trebui menţinută aşa cum ea este, ca de exemplu a lui Goethe, a lui Beethoven şi a multor altora. Eu am rugat deja pe nepotul Regelui şi pe copiii acestuia ca, atunci când va prelua paterea, să ţină în cinste camerile unchiului său, pentrucă în acestea s'a făurit Regatul României.

La venirea în ţara a Domnului, acesta a fost găzduit într'un conac boieresc şi numai cu încetul, în decursul alor 25 ani, a fost prefăcută această locuinţă într'un palat cu confortul necesar. Camerile Regelui sunt cele mai interesante, pentrucă în acestea a trăit a făurit şi produs totul ce a făcut. Aici a veghiat el multe nopţi în mica sa cameră de lucru, aşezată la colţ de stradă şi ceeace fusese odinioară sala tronului a devenit acuma o bibliotecă superbă, în care ţine El consiliile de miniştri. Pretutindenea tablouri superbe, un adevărat muzeu.

Când ne-am luat aveam un singur tablou în ulei, acuma abia mai găseşti loc pentru ele, s'a adunat o galerie întreagă, între cari unele de foarte mare valoare. Un Ribera, un Rembrandt, un Van Eyk, apoi un val superb al lui Aiwarowski, reprezentând pictura modernă. A apărut un volum întreg, cu fotografii, despre tablourile noastre.

Biblioteca a fost aranjată după modelul Muzeului German şi este în adevăr un loc superb. Şi camerile mele sunt aranjate, după necesitate, pentru muzică şi tablouri, deşi la început locuiam în camere strîmte şi fără confort. Acum sunt de 3 ori pe săptămână la mine adevărate concerte, la care este pe rând invitată înalta societate.

Regele nu poate participa la aceste concerte, deoarece El este neîntrerupt ocupat, lucrând dela ora 10 dimineaţa, foarte des chiar până în miez de noapte, cu o întrerupere de o jumătate de oră, când se preumblă în grădină.

El primeşte audienţe de multe ori dela zece până la unu, dela unu şi jumătate până la patru, dela cinci până după opt seara, iar seara lucrează mai departe singur.

Castelul din Sinaia este în întregime opera Sa şi a lucrat la el aproape 20 ani, după principiul arabilor: Niciodată să nu-ţi isprăveşti casa, căci dacă o isprăveşti apare moartea în ea.

Eu cred că, niciodată Castelul nu va fi gata, pentrucă în continu trebuie ceva schimbat, iar pretenţiile cresc incontinuu, adunându-se pe lângă noi tot mai mulţi oameni. In castel sunt încăperi splendide, astfel salonul de lucru al Regelui este un muzeu al tablourilor frumoase. Aici atârnă unul din cele mai bune Botticeli. Lângă salonul de lucru are şi aici o mică bibliotecă. El este omul care cunoaşte toate cărţile pe cari le are şi este în stare să le găsească şi să le răsfoiască în orice moment.

Odată se desbătea o chestie dificilă, în care era asaltat din toate părţile ba intervenise chiar şi Mitropolitul. Atunci scoase Regele din sertarul bibliotecei un volum mare, în care erau toate legile Ţării, cari fuseseră votate în timpul domniei Sale de diferitele Camere şi fără să caute mult găsi locul cu indicaţia anului şi zilei, când a fost votată legea, pe care acuma voiau să o atace. El spuse că nu poate să decidă în contra legei, deoarece El este păzitorul legilor, pe cari toţi trebuie să le respecte şi să se supună lor.

Dacă scobori câteva scări din bibliotecă, ajungi în salonul de muzică, ai cărui pereţi sunt în întregime din lemn de nuc şi anume lemnul de nuc este pe deantregul la câţiva centimetri îndepărtat de plafon şi pereţi în aşa fel, că vibreaza că o vioară. Pe pereţi sunt pictate multe poveşti de ale mele în tablouri de mărime naturală de către pictora Dora Hitz încă în frageda ei tinereţe, ca: Durerea, Copilul Soarelui, Povestea, Pacea, Vrăjitoarea, Iehova, O rugăciune, Sappho, Muzica.

---

*) Traducere din l. germană — Die Woche, anul 1904 Nr. 30 pag. 1319—21 — de dl. **Mircea Sorescu.**

Printre aceste tablouri am pictat şi Eu câteva flori în mărime supranaturală, aşa că privindu-le din înălţime fac o impresie destul de bună.

Pe geamuri sunt pictate poveşti de ale marelui nostru poet Alexandri.

Da, Castelul Peleş a văzut încă multe.

In aşa numita sală maurică au fost deja două botezuri şi multe alte serbări, ca primirea Impăratului Austriei si altele.

Sala de mâncare este întreagă ţinută în lemn; aproape toate lucrările de lemn sunt executate de renumitul maestru Stöhr, care a fost 30 ani în serviciul nostru, după ce a fost descoperit de către Rege, pe când Stöhr era înca foarte tânăr şi pe care Regele l-a recomandat şi Curţii din Berlin, deoarece pe atuncia mijloacele Noastre nu ne permiteau lucrări mai mari.

Insă îndată ce sosia Stöhr în România Regele îl chiema şi acum ambele noastre Case sunt pline de adevărate capodopere sculptate de Stöhr.

Atelierul lui Stöhr încă mai există şi mai sunt în atelier şi muncitorii, cari au învăţat dela el. Munca bună şi solidă se mai execută, numai spiritul care încontinuu născocea şi producea ceva nou, nu mai există. El era cel mai mare original din toţi pe cari i-am cunoscut.

El spunea totdeauna ce gândea şi asta era în sine o originalitate, de care nu mulţi oameni se pot mândri.

Despre Stöhr a auzit şi Marele Duce Nicolae al Rusiei, când pe timpul războiului a fost la noi şi şi-a exprimat dorinţa să-l vadă şi el pe acest original. El rugă să fie dus în atelierul lui Stöhr, ceeace lui Stöhr nu-i convenea odată cu moartea. Pe uşa atelierului era scris: Pentru conversaţie am timp 10 minute! Nu-i plăcea să fie conturbat în muncă.

Când intră Marele Duce, Stöhr stetea cu un picior pe laviţa de lemn înaltă, cu cotul rezimat pe ghenunche, cu cărbunele în mână, având în faţă niste desenuri mari, pe cari le creea cu mare dibăcie, avea pălăria pe ceafă, iar fruntea îi era plină de cărbune, deoarece când creea şi se cugeta, avea obiceiul să se frece pe frunte.

Deodată se întoarse brusc, ca să vadă ce oaspe îl deranjează.

Marele Duce îi spuse: Bună ziua, am aflat de splendidele D-tale lucrări şi mă bucur ca te pot cunoaşte.

Stöhr răspunse ursus: „Nu am aici nici o lucrare.“ Marele Duce amuzat de acest fel de a fi a lui Stöhr, îi spuse: „Ah, aici văd şi un chip de al meu. Da, destul de nereuşit, îi răspunse Stöhr şi se apucă iară de lucru. In ziua aceea nu puteai începe cu el nimica.

Scara din Castel pe care el o pictase cu niste pitici purtători de facle, era mândria operelor sale.

Patul nostru conjugal din capitală este o adevărată capodoperă, spatele reprezentând Noaptea lui Thorwaldsen sculptată în lemn, iar la picioarele patului este sculptată Intrarea primăverei. Columnele dinprejur constau din frunze de lauri, iar pe o tablă la capul patului este încrustat un acrostichon, pe care l-am compus eu din iniţialele numelor noastre:

Când obosit de munca zilei
Abia aştepţi să Te-odihneşti
Râvneşti odihna meritată şi
Lângă mine o găseşti.

Carl.

Eşti plină de grijile zilei,
Lasă-le de--or vrea să vină,
Iară vine raza luminei
Să le resfire.
Atunci lasă tot ce te framântă,
Bun, rău şi orice grije
Eliminat din suflet să-Ţi fie
Tu, pe care frumosul Te 'ncântă
Hai, iar la a Ta poezie.

Elisabeth

Castelul s'a ridicat cu multă muncă. La o înălţime de 3000 picioare peste nivelul mării, fără nici o legătură de comunicaţie cu valea, au trebuit să se facă acolo cărămizile din piatră arsă şi vai cu câtă greutate, căci noaptea veneau urşii şi le sfărâmau, se puteau vedea urmele labelor în lutul încă moale.

Noi pe atunci locuiam în Mânăstire, treisprezece ani dearândul, în simple chilii călugăreşti. Vecinul meu era un călugăr, care niciodată nu a părăsit zidurile mânăstirei acela era canonul lui. In ultimul timp a făcut asupra mea semnul Crucii, atât de mare cât îi era de lung, braţul, zicând: „Tu eşti o sfântă, să fii ca Sfta Elisabeta şi ca Sarah Tu să primeşti sarcina pruncului Tău!“

Camerile noastre erau modeste ca o poezie, cu pereţii spoiţi cu var, cu podelele de scânduri şi mese din lemn de brad.

Dacă voiam să mâncăm, trebuia să aprindem lumânarea, pentrucă mâncam într'un coridor întunecos, unde şedeam pe lăviţi aşezate dealungul pereţilor. Acolo petreceam se-

rile şezând, deoarece pentruca să ne mişcăm în acel coridor nu era loc. Vreun salon nu exista. Insă noi înfrumuseţam cu conversaţiunile noastre acest coridor în aşa chip, încât acela şi azi îmi apare ca un mic paradis.

Numai câteodată simţiam foarte mult oboseala trebuind să stau câte trei ceasuri pe o laviţă de lemn.

Când m'a vizitat mama, am cumpărat, în Braşov, câteva mobile de Viena cu scaune de trestie din lemn încovoiat.

Un vechi proverb românesc spune: Casa Domnească este Casa Ţării!

Acest proverb s'a adeverit din nou în viaţa noastră.

Peleşul este artera vieţii şi dătătorul de lumină al Sinaiei, deaceea l-am şi eternizat în statueta fructierei de cristal, pe care o poartă dansând, în mijlocul mesei, unde l-am aşezat.

O fructieră mai originală nici nu-ţi poţi închipui.

La început s'au răsvrătit atât Peleşul, cât şi celelalte izvoare în contra Castelului şi mai că am păţit-o ca Meşterul Manole la Curtea de Arges.

Intâi a venit războiul cu Turcia, când au trebuit să fie întrerupte lucrările 2 ani de zile, deoarece nu mai aveam bani să zidim Castele, iar mai târziu a început să se surpe dealul şi au durat ani până când am putut capta izvoarele şi astfel stăvili surparea.

Izvoarele formaseră un complot formal în contra zidirei Castelului nostru, ca şi când ar fi simţit, cât trebuie să dea din apa lor zi şi noapte pentru aceste ziduri.

Peleşul s'a cam şi resemnat, ne mai având atâta belşug de apă şi ne mai fiind părâul acela vesel de munte, ca mai înainte.

Ii merge ca şi Mie, căci şi eu suspin multe ori din cauza resemnărilor, ce mi-se impun prin poziţia Mea de Regină.

Eu mă gândesc şi acuma cu dor la timpul petrecut în Mânăstire, când era la noi, fratele meu, compozitorul suedez Hallström şi tînărul tenor Oedemann.

Nu făceam decât muzică, pictura şi poezie.

Atunci am compus eu pentru Hallström textul operei **Neaga,** scriindu-l în mijlocul Peleşului, deoarece fratele meu a voit să mă aibă ca staffage la un tablou al său şi anume şezând pe o stâncă în mijlocul Peleşului.

Mă lua în cârcă şi mă ducea prin apă zilnic ca să mă aşeze pe stâncă. El picta, iar eu scriam textul operei Neaga.

Zilnic scriam ceva pentru compoziţiile lui Hallström, pe cari compoziţii seara le cântam în cuartet.

Seara aranjam jocuri şi mici reprezentaţii, într'o sală de scânduri, pe care ne-am ridicat-o în curtea Mânăstirii, pentruca să avem unde să mâncăm. Podelele le presăram zilnic cu frunze de fag şi brădet.

Ne jucam de-a pădurea, eu reprezentând fagul, fratele meu bradul, iar Hallström pe împăratul Munţilor, care împărăţea peste toate florile.

Eu îmi făcusem o haină din muşchi verde, iar fratele meu o panceră completă din coaje de brad. Era totul aşa de frumos! O fată tînără era licuriciul (gândac care luminează), alte fete erau florile munţilor, din flora alpinilor noştri românesti. La aceste petreceri râdeam, cântam ne petreceam şi în fericirea noastră de multe ori ne prindea dimineaţa.

Şi dacă se crepa de ziuă făceam libeţie, îmi umpleam păharul şi beam, în onoarea zeilor.

O doamnă germană din serviciul meu şi care din cauza corpolenţei era ca şi închisă între nişte stânci, zise la o aşa petrecere: „O Doamne, aici are să miroase şi peste un an a vin" la ce văzându-i desperarea noi toţi am izbucnit în hohote.

Da erau timpuri foarte frumoase şi ne despărţeam cu inimă grea de ele.

Dumineca dansau ţăranii şi cu ei toate doamnele din societatea mea frumoasele dansuri naţionale, pe cari le învăţa şi Hallström, ca apoi să le aplice în opera sa Neaga.

Pentruca el să-şi poată face o idee despre salinele noastre, în cari îşi petrec viaţa sclavii galeerelor noastre şi iarăşi pentru originalitatea operei Neaga, l-am dus la ocnele dela Telega.

Era într'adevăr ca o poartă de iad şi impresia era covârşitoare.

Vedeai ocnaşii în lanţuri şi ca singură lumină purtau candele mici (opaiţe) umplute cu seu, având în mijloc un muc de lumânare.

Era îngrozitoare privelişte a, şi dupăce am ieşit din ocne Hallström a exclamat: „In toată viaţa mea nu voi mai putea fi vesel."

Tocmai aceasta voiam eu să o ajung cu vizita din ocne, ca actul, care în opera Neaga se petrece în ocne, să fie impresionant.

Astăzi deja se lucrează în ocne cu maşini şi la lumina electrică, aşa încât nu mai e de loc înfiorător. Dar nici ocnaşii nu mai

sunt ţinuţi în continuu în ocne şi nici nu se mai văd acele feţe palide în lanţuri. Inainte vreme erau lăsaţi cu frânghia în ocne şi nici nu mai revedeau lumina soarelui.

Pe atunci ne sburau cântecele din inimă, ori unde eram, în pădure ori în munţi. Cu bocancii ătârnaţi peste prăpăstii, şedeam pe piscuri şi scriam şi cântam şi faţa nobilă a lui Hallström apărea în faţa zidului de stâncă ca o icoană din poveşti. Oedemann şi fratele meu dădeau drumul la voce, cântând unul tenor, iar celălalt bas. Ce timpuri frumoase erau acelea!

La început îmi era greu să lucrez în castel, era prea frumos şi multele obiecte ce mă înconjurau, numai mă conturbau. **Iehova** şi **Stafia** le-am scris întro cămăruţă de 3 metri de lungă şi 2de lată, care era luminată de o lumânare şi de pereţii spoiţi alb, în care eu mă preumblam.

Aceasta era pe vremuri aşa zisa cameră de toaletă a mea, unde pantofii şi ghetele mele erau aşezaţi pe o laviţă înaltă de lemn, deoarece dacă-i lăsam pe jos, mucezeau din cauză că edificiul nu avea pivniţă, iar umezeala era mare.

Insă astfel de nimicuri nu ne jenau. Eu mă preumblam dealungul chliei şi vedeam Stafia cu părul ei roşu, sbârlit de vânt şi îmi apărea cu mult mai frumoasă decât mai târziu în interiorul luxos al Castelului, unde m'a costat o luptă grea, până m'am împăcat cu un milieau aşa de fastuos şi de unde eu, ca să pot lucra, mă refugiam foarte des în camera mea de toaletă din mânăstire, unde nu erau decât mobile simple de lemn.

Fericirea de atunci — era în vara anului 1879 -- a dispărut de mult, însă în sufletul meu trăieşte încă tot aşa, ca şi când ar trebui numai să intru acolo, ca să fie iarăşi totul cum a fost atuncia.

Am ideia să scriu despre o femeie, care părăsită şi singură se preumbla printre ruinele Castelului, aşteptând să ia totul viaţă şi să retrăiască încă odată zilele trăite acolo. Ceva între nuvelă şi roman, ceeace ar putea fi foarte simpatic, dar chiar şi foarte tragic.

Milieul meu cel mai plăcut sunt pereţii de lemn, unde totdeauna miroase plăcut, ochiul se odihneşte şi nu devii distrat şi de unde uitându-te afară, simţi că fagii şi brazii bat la geamuri. Atunci impresia devine desăvârşită, peana sboară şi ai momente de veselie, chiar si dacă Te simţi atât de părăsită şi singură, pentrucă niciodată nu eşti părăsit dacă ai un trecut bogat şi poţi spera în o viaţă de veci, împreunată cu o revedere, care întrece orice splendoare lumească.

Atunci când mi-a scris fratele meu, că vrea să vină la mine, am sărit în sus şi m'am aruncat pe pământ, răzând şi plângând totdeodată, şi mi-am ieşit din fire de bucurie. După zece ani prima vizită!

Ce va fi în cer, unde mai este despărţire. Acolo umblă îngerii prin poienele cu flori şi aşteaptă pe bieţii copii speriaţi ai pământului la poarta raiului. Aceasta este cea mai plăcută imagine a vieţii Mele şi sunt sfânt convinsă, că aşa are să fie după cum îmi închipui eu.

Consum o viaţa întreagă din patru săptămâni de fericire.

Oare ce ne aşteaptă mai târziu? Nici nu poţi suporta atâta fericire. In viaţă rămâne sentimentul, că totul este trecător.

Vreau să încerc să transcriu opera Neaga în piesă de teatru, pentrucă conţine atâta viaţa românească, care cred că ar interesa destui oameni.

Am povestit ca o bătrână, din sută în mie, un şir lung de amintiri şi dacă copii nu se simt obosiţi, le voi povesti altădată mai departe.

CATRENE

de EM. PAPAZISSU

POTIR CURAT

Potir curat mi-e sufletul în dimineţi...
Albi serafimi, din viile tăriei,
Rup struguri aurii şi violeţi
Şi storc într'însul mustul bucuriei.

DE CÂTE ORI

De câte ori, de câte ori am vrut
Să strâng iubirea-mi toată 'ntr'un sărut
Şi s'o sădesc, cu buzele-mi de pară,
In sânul tău, ca pe o floare rară...

NU-I PRIMĂVARA

Nu-i primăvara nouă care Firea
O 'mbracă în mireasă nenuntită,
Ci inima-ţi în flori fărămiţită
Şi sufletu-ţi ce-şi varsă strălucirea.

IUBIREA MEA.

Iubirea mea-i întârziată floare
Crescută din melancolia toamnei...
A încălzit-o trist şi palid soare
Şi totuş, cât, cât de aprinsă, Doamne-i!

ROAIBA*

de MIHAIL LUNGIANU

Abia sfârşise şugubăţul de Aprilie, cu pletele-i presărate cu fluturări dese de caişi şi de măr, cele treizeci de'nseninări. Incepuse acum dulcele Mai depănatul zorilor însângerate. Venise însă de astă dată posac şi'ntunecat. Cine ştie, poate păţise ceva prin cele meleaguri, pe unde hoinărise, că, altmintreli, frate mai mic, dar mai isteţ al lui Prier, era şi el tot un strengar făr' de pereche, cu fruntea bleasc de flori, însă călduţ şi bun la inimă, să-l pui la rană, nu altceva. Inchease opt zile la numărătoare. Dar din ele numai în două jumătăţi de conace s'a arătat soarele. Incolo nor şi burniţeală, mai abitir ca toamna s'apoi câte o ropotă bună de ploae, din răstimp în răstimp. Cerul era tot sur, nu lăsa să scoaţă capul în nici o seară licăririle de stele, luna. Rămăseseră oamenii cu plugul în bătătură vreme hăt îndelungată după Paşti, cari, de obicei, pun capăt arăturilor.

Pământul bâhăea tot de umezeală, nu putea s'o mai înghiţă. Pâraele, odată 'njghebate din atâta viitură, coborau vijelios pe pe toate costişele şi creşteau mari, tot mai mari în scrioşituri. Cât despre văicele, ele târau de zor tot ce'ntâlneau în cale. Se adunau din două părţi, din spre Râul Doamnei şi din spre Argeş, din toate poenele, din viroage, de pe dealurile repezi, multe despădurite. Alergau, ca nişte pâlcuri de războinici, spre locul unde se da lupta cea mare, pe moarte şi pe viaţă.

Gârla s'a tot mărit, a tot crescut, până ce a ieşit din matcă afară, ca un om cuminte, scos din răbdări. Ii largă, mare şi volburoasă. Vâlsanul şi'n timpuri bune e furtunatec, dar mi-te pe ploi mari, pe potoape? Atunci e sfârşitul lumii, nu altceva. Par'că o urgie se desprinde de sus, din înnălţimile codrilor încetinaţi, alergând să dărâme totul în cale, să răzbune păcate tăinuite. Ba acum mi s'a apucat ici să rupă o fâşie bună de luncă, dincolo să prăvălească sălcii, or anini, mai la vale să urnească din loc plăvii, cât temeele de casă, întelenite de ani de zile, ba mai rostogolind şi câte o butură, câte un bolovan, înfricoşător de mare. Se umfla 'n albie şi se tot lăţea mereu, vuind asurzitor. Sufla o mânie de vânt dinspre creasta munţilor, aducând, în frământările lui, oştiri posomorîte de nori. Avea sămai ploua d'acu şi p'aci, amânând şi mai mult păscutul vitelor şi munca holdelor pentru porumb.

Sătenii, la un stânjen-doi de mal, că'tau a pagubă, când la valurile turburi, ca mămăliga şi spumoase ca mustul, când la cerul întunecat, cum îi păcura. Mulţi terminaseră nutreţul şi, de când se burzuluise aşa de năprasnic apa, ţineau vacile închise prin curţi, în oboare, nemâncate. De ele era mai rău. Oile, caii mari ciuguleau ici-colo câte un colţ de verdeaţă. Nu mai era dar chip să le mai treacă dincolo la păşune şi umblau dela unul la altul pe la cei cari mai aveau, cerând, cu bani în mână, or împrumut, câte un maldăr de fân, or câte un braţ de coceni, să le ameţească foamea pentru o zi-două.

*) Va apare în volumul *„Rămurele“* în editura *„Cartea Românească“*.

DESTIN

de ION ŞIUGARIU

Mă cheamă, mă cheamă, mă cheamă,
O taină în veci negrăită;
Şi fiece vorbă râvnită
Mi-e crudă, nostalgică teamă.

Ce ordin spre zările-aceste
Mă duce, mă duce, mă duce,
O unică stea ce străluce
Mereu peste albele creste?

Zadarnică luptă cu mine
Neliniştea asta înseamnă.
Mă 'ndeamnă, mă 'ndeamnă, mă 'ndeamnă,
Deapururi spre mările line.

Nu caut în mine hotar de
Firească, umană făptură.
O sete mai mare, mai pură,
Mă arde, mă arde, mă arde.

Plângea inima 'n rumân de jalea porobotului de guri, cari cereau de mâncare. Nu putea să iasă omul în curte, că se ţineau droae după el, cu boturile 'ntinse,mugind prelung, toate lușite de foame, de abia mai zileau. Era curat povestea cântecului, rămas din vremurile de demult:

— Hei, dac'ar fi să fie treabă,
Aș scoate vitele 'n iarbă;
Da' par'că e blestemat,
Să nu scot nici un mânzat!
Ca't în ţarc, nu-i fân un pic,
Cum mai sberă un junc mic!
Iau furca, umblu 'n zăpadă,
Vine Bălaea grămadă!
Scocior toriștea d'un an,
Mă ia 'n coarne Bolocan,
De-mi face păru' ciocan
Și tot sdrențe ăl suman!
Vremuri grele, sărăcie.
Ce te faci acu, bădie?
Măturpodu', adun pleava,
Urgia să molcomesc,
Imi încarc cu alice ţeava
Și la drum că îmi pornesc
Și mă duc, măre, mă duc,
Să mă fac, muică, haiduc!

Ilie Baciu, chirigiu bătrân și gospodar cumpătat, dăduse și el gata strânsura. A mai luat cea din urmă grămadă de pae de ogrinji, scumpe foc, dela alde Scrumăruș, dar ș'acelea erau pe ducă. Calul e cal, lui trebuie să-i dai, să aibă mereu de ronţăit, dacă vrei să ai edec bun în curte. Ii hupise destul la plug și apoi Roaiba avea și mânz mic, de câteva săptămâni doar.

Ce s'a gândit omul? Să-i ducă 'n ceair, lângă iaz, unde se 'nfrăţise bine iarba.

— 'Or mai ciumpăvi și ei ce-'or putea, că doar pân' acum n'am băgat porcii acolo deloc în primăvar'asta!

Zis și făcut.

Pe la ameaz a tras iarăș o sfoară de ploae strașnică. Par'că turna cineva cu găleata din cer, așa curgeau șiroaele. Nici nu'ncetase bine, că se și deslușì forfotirea undei la deal. Vuea și urla, de ţi se făcea părul măciucă de spaimă. „De apă și de foc nu poţi să te ferești, cu una cu două!“ spune, pe drept cuvânt, poporul.

Auzind, că vine râul înfuriat, au iesit poporenii pe mal, val-vârtej, cu neveste, cu copii, cu tânăr, cu bătrân.

Unii cu zăbunurile pe umeri, alţii 'n pieptare, femeile în ii și 'n fote doar, cu câte o broboadă pe cap, cele mai multe desculţe.

Alergau de colo-colo, forfoteau, ca și apa din faţă-le.

— Cine ştie ce prăpăd'o mai face? dondăneau ei, în de ei.

L-au văzut, alergând în sbătăi, ca un balaur din poveşti, cu capul tot pe sus. Era 'nnalt valul de aproape un metru. Gemea, huea și se rostogolea furtunos, purtând, ca pe niște ășchii ușoare, lotve de fag și bile de brad. Trosneau și hohoteau copacii și arborii, smulși în cale-i, grozăvie mare.

Mânzocul, neștiutor de primejdii, nesimţind în el frica de necunoscut, când a trecut vadul iazului, a prins să cheme 'n limba lui largurile și să fugă prin fundul ceairului. Ţinea capul încocorat și călca tot de sus și rar, de mândru și bucuros ce era.

Sărmanul de el! A alergat la moarte, că, după ce a dat odată roată mlăcii, neavând destul loc de hoinărit, a sărit drept în vijoi, căutând să-l treacă. Il chema, ca o ispită de nebiruit, poeana ca mătasea broastei la celoare 'ntinsă până 'n zare.

A dat să lupte, s'a sbuciumat el cu 'nvolburările năprasnice, dar numai câteva clipe. Zece paşi mai la vale a fost turtit, ca o muscă, de un butuc. Doar gâtul i-a rămas afară. A nechezat odată scurt și ascuţit, s'a mai sbătut de câteva ori și a rămas tăcut și nemișcat, ca și tumurugul, pe care se odihnea. Apa-l bătea par'că și mai vrăjmașe. Să fi avut necaz pe el, că se'ncumetase să-i ţină piept? Cine ştie!...

Roaiba, care tot mâșâea după iarbă, a ridicat îngroziță capul sus, când a zărit odrasla-i, sburdând, nepăsătoare de primejdie. Prinse s'o cheme blajin, cu dragoste de mamă, odată, de două ori, de trei ori, tot rotindu-se după ea. Când văzu însă și văzu, că se scufundă nesocotit în vârtej, a 'nceput să pufnească pe nări și a dat fuga 'nainte-i. In faţa șarpelui ne'nsufleţit, n'a stat o clipă la'ndoeală, să-i sară 'n cârcă. A'nchis ochii și s'a lăsat, ca o barcă plutitoare, în hăul adânc. Dorea să oprească bucuria ei dela peire, cerca so scape de'nnec; dar a sosit prea târziu. A găsit-o atârnând-i cu căp'șorul într'o parte, cu ochii-i mari, nemișcaţi, săltată mereu de icnirile potopului, ca ciotul unei răgălii.

S'a apropiat de mânz. L-a mirosit, l-a chemat întâi încet, apoi mai tare, din adâncul răsunchilor în urmă. Când și-a dat seama, că nu-i mai răspunde, a rămas acolo cu gâtul întins peste el. Era toată cufundată'n vâltoa-

re. Doar botul îi ieşea afară. O'mpinsese şivoiul pân'o dusese la malul dinspre sat, lipind-o strâns de tot de trupul fără viaţă al odorului ei.

Un ceas întreg au bătut-o pânzele 'nfuriate ale apei. Veneau şi treceau mai departe nepăsătoare. De sus burniţa mereu. Cer şi pământ era tot una, o mare sură, răzbufnind a plointe, hotărîtă să poposească 'ndelung.

S'a făcut zarvă între oameni, s'a dat repede sfoară 'n sat.

A sosit stăpânul ei cu oameni mulţi, cu boi şi cu lanţuri. Au petrecut-o cu chingi, au legat-o de picioare cu sfori. S'au căsnit fel şi chipuri, s'o salte, s'o tragă'n spre ei, dar de unde? Ea, în durerea-i nebună, s'a proptit năvalnic în rădăcini, cu capul pe mânz, aşa că n'au avut ce-i face.

„De ce s'o mai scape pe ea, dacă puiu-i drag e mort? Să rămâe mai bine acolo, lângă corpu'-i neînsufleţit, să fie una cu el, să le pară mai dulce la amândoi amarul cumplitei morţi", aşa gândea ea par'că, ca şi cum ar fi ţinut să se ştie şi să se 'nţeleagă de toţi sdrumicarea-i, peste fire de grea şi de adâncă.

Un buştean gros şi lung, de vreo patrucinci metri, luat cine ştie de pe ce prund, a dat busna'n ea, scurtându-i chinul.

A izbit-o ghioldiş, în pântece şi a pornit numai decât înnapoi. Luându-şi apoi drumul mai departe, plutea uşor, veselnic par'că întocmai ca un duh rău, dup'o ispravă mare. Cu coastele fărâmate, dar cu bărbia tot pe fruntea micuţului, aşa a 'nţepenit Roaiba. Ochii-i mari, rămaşi deschişi, că'tau în gol, mirându-se par'că de necazul grozav de mare, ce-a potopit-o, biata de ea, ca din senin.

Valea lui San, or Valea sântă, de unde cred unii şi alţii, că-şi trage numele apa aceasta, Vâlsanul, se frământa tot mai tare, pe toată lăţimea albiei, hohtind furtunos, întărâtată poate de jertfele ce făcuse. Aninii, de pe marginile lui, îşi legănau şi-şi plecau crăcile, ca'ntr'o 'nchinăciune în faţă-i, proslăvindu-i, par'că a tot puternicia şi mulţumindu-i cucernic, că nu i-a prăvălit şi pe ei.

De groază gospodarii rămăseseră toţi stână de peatră, în marginea zăvoiului. Cât despre bietul rumân, vai de sufletul lui! Innebunise de milă şi de părere de rău, după scumpetea lui de iapă, puterea drumului întins, şi după mânzuleţul ei, bucuria copiilor şi nădejdea 'nfiripării căruţii şi a plugului lui, la vreme de bătrâneţe!

Cântul munţilor *)

de C. PÂRLEA

E drum moţesc aicea. Să mergem amîndoi
Pînă la capăt; poate vor răsări acum
Durerile din moarte cînd ne oprim precum
In noapte steaua vieţii din visul cu noroi.

Urcăm cu toţi şi'n pragul bisericii venim.
Sus clopotul ne chiamă, metalic, ca un cîntec
Pornit să ne cuprindă din vreme şi'n descîntec
Să-l poarte lîngă fruntea spre care poposim...

Lăsăm în urmă toamna cu mirişte bogată,
Cîntările din satul ascuns în vale, trist;
Lăsăm frunziş să plîngă cu stropi de ametist
Spre drumul cu întoarceri târzii de niciodată.

Aici un orb întinde în ţara cu lumini
O mînă 'ngălbenită şi roasă de-amăgiri.
In cutele ciudate dorm palide înfrunzeri
Cînd hoinărea prin vremea cu nostalgii şi
[spini...

Ne-a povestit: odată m'am rătăcit, departe;
Eram mai tînăr, fruntea îmi întindea tăceri
Să mă desprindă, calmă, ca un acelaş ieri
Incremenită'n doina durerilor din carte...

Dar au venit pe drumul pe care aţi venit
Din alte părţi, cocorii durerilor din vreme.
N'au mai rămas aicea decât aceleaş senine
Pe care azi şi veşnic le port mai amăgit...

Cînd m'am întors, misterul din clopot, funerar,
A înlemnit şi plînsul în lacrămi n'a mai fost;
Cu toţi pe drumul care ne-a fost un adăpost
Am blestemat destinul cu vremea lui, amar...

Zadarnic bat la poarta nădejdilor din ceaţă...
Nu-mi mai răspunde nimeni şi nu vor să mă
ştie...
Am fost odată tineri şi'n prietenie vie
Am căutat aceiaş stăpînă dimineaţă...

A terminat şi toamna în care cu porumb
S'a întristat, mai mică, pe drumul nimănui...
E drum moţesc pe-aicea, e drumul care nu-i
Invoşmîntat in praful nădejdilor de plumb...

*) Fragment din CARTEA PĂMÂNTULUI, poem, care va apare în toamnă.

REFLEXII PE MARGINEA UNEI TABERE

Bucşoaia...

de CORNELIA A. BACIU

In fermecătoarea ţară a Bucovinei, pe pământul ce freamătă de pioase amintiri ale trecutului, pe locul acela vrăjit, unde Moldova îmbrăţişează într'o armonioasă înfrăţire undele cristaline ale râulului Suha, este o încântătoare vale, străjuită de culmile împădurite ale dealurilor Frasin, Cetăţele, Bârloagele, Valea Seacă, Stulpicani şi Suha, vale ce adăposteşte în pitorescul ei satul Bucşoaia cu lunca-i adumbrită de crestele verzi ale brazilor şi mângâiată de susurul melodios al izvoarelor.

Acolo, în aceea luncă din Bucşoaia, ce se răsfaţă într'un decor desprins parcă din tărâmuri de legendă, Straja Ţării şi-a înfipt pentru totdeauna măreţul său stindard, înfiinţând aci, o minunată tabără permanentă pentru comandantele străjere, tabără, care pe lângă posibilitatea de perfecţionare ce oferă comandantelor, este şi o incomparabilă realizare de folos obştesc pentru populaţia acelor meleaguri, populaţie căreia i-a fost hărăzit să'ndure atâţia ani de-arândul, jugul apăsător al străinului.

Infăptuită din iniţiativa şi grija deosebită ce o poartă, Comandantul Străjii Ţării, armatei albe a M. Sale Regelui Carol al II-lea, condusă cu o rară măiestrie de către Comandanta Falangei Străjerelor, dra Viorica Liţica şi a harnicelor dsale colaboratoare, „Casa noastră" din Bucşoaia, îşi deschise vara asta, pentru întâia oară, porţile-i primitoare.

Sute de comandante venite din colţurile cele mai îndepărtate ale ţării au trăit, la Bucşoaia, neuitate momente de apropiere sufletească, într'o atmosferă de adevărată şi sinceră camaraderie.

Acolo, lămurindu-se o serie de probleme, s'a pus la punct programul ce se va aplica începând din toamnă, s'a făcut să se 'nţeleagă că, în această mişcare de salvare a ţării, comandantele de orice grad, nu trebue să fie numai nişte funcţionare, cari lucrează un număr definit de ore, ci adevărate **misionare** cari, cheltuindu-se pe sine, îşi dăruiesc sufletul lor întreg pentru pregătirea unei generaţii sănătoase la trup şi la minte, generaţie, care să formeze stâncă de granit în calea celor ce cu atâta lăcomie ne râvnesc pământul.

Aci, la flacăra caldă a focului aprins în răcoarea binefăcătoare a luncii din Bucşoaia, sufletele lor s'au înfrăţit, pentru triumful celei mai sublime devize, aceea a Credinţei şi a muncii pentru ţară şi Rege.

Viaţa de tabără cu specificul ei nelipsit de pitoresc, cu plimbări şi excursii, ce au desvăluit la tot pasul minunăţiile acestui binecuvântat colţ de ţară, cu sfaturile şi îndemnurile frumoase, strecurate în sufletul comandantelor prin graiul cald şi convingător al domnişoarei conducătoare a taberei, a avut asupra lor efectul acelei picături de apă vie, care reconfortează şi însufleţeşte.

E sigur că, fiecare comandantă, s'a întors acasă călăuzită de un singur gând, acela de a munci din răsputeri, pentru înălţarea cât mai sus a scumpei noastre patrii, ducând, în acelaş timp, cu ele, fiorul multor impresii de neuitat de pe pământul ce adăposteşte, în sânul său, rămăşiţele marelui nostru Ştefan...

Popas

de ION ŢOLESCU VĂLENI

In zăvoiul zărilor
arde jarul mărilor...
Lângă el zâne tăcute
torc în murmur de lăute...
Nori le sunt fuioarele...
Ghem de raze soarele...
Apa duce cântecul,
visul şi descântecul...
Dar prin liniştea uşoară,
pe-o serafică vioară,
un ţipăt de pescăruş
rupse-o strună sub arcuş...
...şi din vis trezită-o zână
pierdu soarele din mână
în purpura cristalină,
printre ape şi lumină...
...Şi-acum ostenite pleoape
seara-şi lasă peste ape...
...Pe ţărm... beznă... nici-o urmă...
Mersul clipelor se curmă...
...Doar tăcerea lin mai sue
ca o tainică statue
ce-şi tremură'n val mereu
umbra ei: sufletul meu...

FOLCLOR

Chiuituri din Chioar

de **ANDREI GROBEIU**

„Hai ţură, ş'o custură
Chiorean cu guba sură
Ziua bea şi noaptea fură.
Ziua bea cu mândrele
Noaptea fură oile
Ţura mă-ă-ă...“

Chiuiturile fac parte din cele mai preţioase mărgăritare ale sufletului.

Cine n'a observat, să observe, că în regiunea unde sînt mai puţine chiuituri, unde s'au stins, pe măsură ce a trecut timpul, s'au introdus în locul lor obiceiurile nemţeşti, franţuzeşti, ungureşti, moda dela oraş şi din toate acestea poporul nu trage nici un folos. Dece? Pentrucă chiuiturile conţin în sine critica cea mai fină şi mai apropiată de sufletul şi de puterea de percepere a poporului.

Nu-i destulă critică, oare, pentru lux, când zice:

„Leliţa cu ruminele
„Şi-a dat boii pentru ele?

sau pentru neştiinţa industriei plantelor textile, cînd zice:

„Vai săraca mîndra mea,
„Nu şti ţese cînepa,
„Că-i fuiorul
„Ca piciorul,
„Şi urzala
„Ca tînjala?

sau:

„Vai săraca leliţa
„Bine lucră cînepa,
„Subţirea ca draniţa [1])
„Şi deasă cu vraniţa [2])

[1]) Grosimea şindrilei, — [2]) Poarta.

Nu lasă poporul să treacă neobservată nici curăţenia hainelor căci:

„In zadia lelii de pe masă
„Şi-a făcut pureci casă.

sau:

„Leliţa cu pene [1]) multe
„Mere'n [2]) huciu să se păduche,
„Omorînd păduchele
„Şi-a zdrobit genunchele.

[1]) Altiţe dinapoi. — [2]) Merge'n.

Cît mai sufăr bietele fete, de pe urma încîntătorului amor. Cel mai sublim sentiment al omului caută să se desvolte cît mai mult. Cea mai sensibilă coardă a ei caută să o atingă. Cu câtă nerăbdare iese fata înaintea feciorului, când acesta merge la fântână! Dar feciorul! Par'că el se grăbeşte? Nu. Stau până-şi spun păsurile cam astfel:

„Pentru tine mîndră dragă,
„Nu pociu dormi noaptea 'ntreagă.
„De-ai şti mândră traiul meu
„N'ai dormi noaptea de greu,
„Te-ai scula la-miază-noapte
„Şi mi-ai ruga mie moarte,

şi apoi pleacă spre a se întâlni în seara a treia.

Iată şi seara a treia, Luni când se întâl-

Pocăinţă

de **ION NEGESCU**

O, m'ai rugat să mergem la altar
Păcatele să ţi le curmi în rugăciune,
Să te întorci la dragostea ta iar,
Şi dragostea din hîrburi să te-adune...

Te-am înţeles şi 'n revărsat de zori
Suiam pe culmea sfîntă, — cuvioşi, —
Caişii rouraţi şi răcoroşi
Işi scuturau coroanele de flori...

Altarul strălucea pe culme, sus,
In răsăritul limpede de soare
Şi tu te-ai dus umilă, rugătoare,
Şi-ai sărutat icoana lui Iisus...

Şi te-ai rugat îngenunchind pe lespezi
Cu inima arzîndă, — ca o spuză, —
O! tu ai vrut de rele să te lepezi
Iar eu ţi-am fost îndemn şi călăuză...

nesc şi feciorul conducând-o peste vreo oră acasă, mai stă mai mult de patru ore la poartă, povestind.

Cu câtă durere sufletească şi cu câtă ură primesc ei vorbele moşului din vecini care sculându-se, iese afară şi zice :

„Lasă vorba, fată, lasă,
„Găinuşa-i [1]) la amiază.
„Sau s'aducă scaun moşu,
„Că minten [2]) cântă cocoşu.

[1]) Cloşca de pe cer. — [2]) Cît de curînd.

Dar de cele mai multe ori se despărţesc din cauza nepotrivirilor sau vorbelor lumii precum :

„Pentru tine bade drag,
„Multe vorbe rele rabd.
„De rabzi şi tu pentru bine,
„Ne-om lăsa de trăit bine.

sau :

„Strigă vecina din prag
„Că numa-a ei fecior mi-i drag.
„Vecină de-ţi pare rău
„Că-ţi iubesc feciorul tău,
„Na golond [1]), din părul meu
„Şi-ţi leagă feciorul tău
„De piciorul dela pat,
„Să nu meargă sara'n sat.

[1]) Şnur de pînză.

In fine, feciorii şi fetele Chioarului sînt caracterizaţi complet în :

„Frunză verde de marar
„Fetele de p'în Chioar
„Tare-s mândre şi frumoase,
„Tare-s harnice, voioase
„Şi trăiesc pe deal cu flori,
„Cu voinicii lor feciori.

Şi cum să nu fie voinici ca stejarii când voinici au fost şi strămoşii lor, căci în urma vitejiei voevezilor ş poporulu romînesc de aici, regiunea „Chioarului" a fost donată la anul 1392 de regele Sigismund al Ungariei, voevozilor romîni.

Aşi striga o strigătură,
Fetele mi-o iau în gură,
Nevestele pe picior,
Babele pe guşa lor.
Auzi dragă Mărioară ?
Nu lăsa omul să moară.
Aşa-mi zic oamenii mie,
Că nu-s om de omenie.
Dar nici eu nu vreu să hiu
Pînă sînt pe lume viu.

Aşa zic oameni'n sat,
Că io-i hi talpă la iad.
Io talpă de ce să hiu,
N'am omorît om de viu,
Am iubit ce mi-a plăcut,
Alte rele n'am făcut.

Ala numa'-şa numa.
Şi-mi arată cu mîna,
Pe unde s'o dus mândra.

Asta fată ştiu că joacă,
Nu ştiu cum o hi la sapă,
Şi la sapă ştiu c'o hi,
Că e coada subţire,
Şi o trage după e.

Am acasă cisme bune
Numai talpă trebe-a pune.
Am acasă cisme nouă
Numa talpa-i ruptă'n două.

Asară şi altăsară
M'aştepta doru pe-afară.
Ardă-te focu moşină,
Cînd eşti goală mergi pă lină [1])
Cînd eşti plină de feciori,
Gîneşti că'i sbura la nori.

[1]) Lin.

Am o mîndră da m'ascută
Şi îmi face treabă multă.
Că de nu m'ar asculta,
Altă mîndră mi-aş lua.
Mai din neam şi mai din ghiţă [1])
Nu ca ea o rămăşiţă.

Aşa zic mîndrele mele :
Ce-oiu avea să beu cu ele
Ş'apoi să mă uit la stele.

Asta-i fata omului
Norocul feciorului.
Norocu-i bugăt [2]) de rău,
Dacă fata-i somnoroasă
Şi feciorul rău de coasă.

[1]) Viţă, neam. — [2]) Destul.

Am drăguţ şi-i dus în Cluj
Pe trii scaune s'o pus,

Ai! săraci feciori frumoşi,
Cum şedeţi pe lagăr jos,
Cu puştile piramidă
Şi brotzace[1] fără pită.

Astăvară la Ispas,
Eram tinerel şi gras.

Aşa zice mîndra mea
Că nu-i gură ca la ea.
Este gură şi mai dulce
Şi la ea nu mă pot duce.
Este gură şi cu miere,
Dar la ea nu pot eu mere[2])

[1]) Saci de pesmeţi. — [2]) Merge.

Asta-i mîndra cea cu minte
Care mi-a făcut plăcinte,
Asta-i mîndra care-o vezi,
Care mi-a făcut scoverzi[1]

Auzit-am eu cîndva,
Că dragostea nu e rea,
Dar acuma văd eu bine,
Că dragostea nu-i de mine.

Asta-i fată, da nu-i fată,
Gîneşti că-i găină bată,

Asta-i lelea cu fodori[2])
Care aşteaptă 'nvăţători.
Poţi lele tăt aştepta,
Că ei tăt nu te-or-lua.

[2]) Volane.

Asta-i badea, badişoru
Care-o umblat cu pistolu
Şi'nainte de'mpuşcat,
Pistolu s'o descărcat.

A vîndut lelea, cocoşu,
Să cumpere pudăr roşu,
Pudăr roşu n'o aflat,
Numai negre ş'o luat.

Aşa zic mîndrele mele:
De-oiu muri m'or jeli ele,
Cu tinere, cu bătrîne,
Că la toate le-am prins bine,

Aseară pe la 'nserat
Strigă nevasta din sat,
Să-i ajut la adăpat,
Şi eu un copil milos,
Sării gardu bucuros.

FOLKLOR MARAMUREŞAN

Credinţe şi snoave din Săpânţa

culese de TITUS BILŢIU

Duşmani ne-a veni azi la casă, pentrucă a sărit flacăra focului afară peste uşa sobei.

*

Işi pierde mintea acel fecior, care şuieră la masă, sau fata care cântă la masă.

*

Va muri omul sau femeia aceea, căruia îi încep să-i croiască sau să-i coasă hainele în zi de sâmbătă.

*

Femeilor cari ţes marţi seara li se arată „Mărţoiul".

*

Cocoşii până atuncia, n'au voie să cânte, până ce nu gustă sânge din alt cocoş (se bat până ce se ciuntă).

*

Femeia care nu-şi iubeşte bărbatul, face saci mari (ca să se căznească cu ei).

*

Nu arăta cu degetul către lună, soare stele sau nouri, pentrucă îţi baţi joc de Dumnezeu şi străpungi cu degetul tot aceea la ce ai arătat.

*

In ziua tăierii capului sft. Ioan nu-i permis să păşeşti pe prag nici să tai cu cuţitul, pentrucă pe prag s'a tăiat capul lui sft. Ioan Botezătorul.

*

In ziua de 8 Decemvrie 1927 (Joi) a fost eclipsă de lună şi ce s'a crezut la Săpânţa:

a) „Gye bunăsamă a tors careva boreasă noaptv(e)a fără gye lampă şi pe aţa aceie s'o suit Vârcolacul şâ o mâncat luna".

b) „C(e)ă grăieştyi! Că doar gyiptru aceea s'o întunyecat gyiptrucă s'o bătut doi crai până c(e)ă s'o încruntat."

c) „Nu-i drept, că a shi răsboi".

d) „Ascultaţi că o băut un om apă gvint'o fântână n(o)aptv(e)a la lună iar un altu l'o străpuns şâ l'o omorât cu o furcă. Atunci ac(e)ăla l'o blăstămat să-l mânc(e)ă Vârcolacul. Dar Vârcolacul în loc gye om o mâncat luna".

*

Dacă cineva omoară pe acel şarpe pe care l-a văzut primadată într'un an, atunci în tot decursul acelui an i se vor arăta foarte mulţi şerpi.

Şarpelui foarte mult îi place laptele şi din această cauză se întâmplă adesea, că păscând vitele pe câmp, sau în pădure, ies şerpii şi urcându-se, spiral, pe piciorul de dinapoi al vacii, îi sug tot laptele.

Natural că vacile la început nu se vreau lăsa astfel mulse de şerpi şi pentru aceea, şerpii odată le farmecă pe acele vaci pe cari le vreau suge. Dupăce vacile au fost fermecate de şerpi, de atunci începând, se lasă mulse de şerpi, şi numai de şerpi, aşa că întorcându-se acasă nu se mai lasă să fie mulse de gazdă şi mugind de nerăbdare aşteaptă dimineaţa următoare să poată ieşi iarăşi la cuibul şerpelui şi să se lase să fie mulse de şerpi.

In caz dacă gazda observă cauza, că de ce a înţărcat vaca şi omoară şarpele care a supt laptele vacii, ca să şi poată avea iară laptele vacii sau oricine omoară pe acel şarpe, tot atuncia piere şi vaca pe care a fermecat-o şarpele cel omorât. Prinurmare nu-i bine să omori şerpii cari sug laptele vacilor.

*

Şerpii dacă îi urmăresc pe oameni merg de a beţigaşe, adecă se întând în tot trupul şi se înţepenesc ca un beţigaş, apoi se scoală pe vârful cozii şi se aruncă pe cap şi din nou pe coadă şi iarăşi pe cap şi astfel înaintează cu tot corpul întins.

Balaurului în fiecare an îi creşte câte un cap, până la 12 ani.

*

Dacă te muşcă un şarpe veninos şi vrei să scapi cu viaţă, atunci să fugi din răsputeri la cea mai apropiată apă şi să te speli iute. Motivul pentru care trebuă să fugi este că şi şarpele acela care te-a muşcat se pune imediat la fugă spre apa cea mai apropiată şi care dintre cei doi, adecă omul cel muşcat, sau şerpele, a sosit mai iute la apă, acela va scăpa, iar care va sosi în urmă acela va muri.

*

Broaştele încă sunt otrăvitoare asa că pe mulţi oameni îi omoară, pe alţii îi farmecă, alţii se umflă de broaşte.

*

Untura de şobolan, dacă te ungi cu ea exterior, în orice parte a trupului, te umfli îngrozitor la aceea parte, însă fără durere, asa că mulţumită acestei şmecherii mai mulţi ţărani au scăpat de serviciul militar în războiul mondial. (Auzită dela ordonanţa fratelui din com. Apşa, jud. Maramureş.)

De m'ai înţelege tu!

Jucării pentru Dinu
de OLGUŢA ROŞNOVEANU

Citesc prin zeci de cărţi iubiri uitate
Cu Mite sau cu Veronica lui Emin
Şi 'ncerc să-ţi torn în suflet, însetate
Minuni de vers ce ţie ţi le 'nchin.

Dece nu vrei să înţelegi că'n mine
E-un farmec şters cu vorbe fără grai
Ce curg uşor în palidele-mi vine?
Dece nu-mi vii când îţi şoptesc eu hai...?

Daca-i simţi puţin ce este 'n mine
Şi-ai palpita când vezi că iar visez
Am face rai, cu clipe dulci, sublime
Şi-ai şti dece atât te 'mbrăţişez...

SPASME NOCTURNE

de IACOB SLAVOV

Apa nopţii negre, nopţii pline,
S'a slobozit de undeva şi vine.
Închideţi vitele. Să doarmă şi oierii.
Chemaţi străjerii.
Puneţi câinii ca să latre iluziilor şi norilor
Şi nu căutaţi la mine taina trecătorlor.

Mi-e sete de lumină, mi-e sete
Cum doresc zile babele cu albe plete.
Aprindeţi lămpile, să ardă,
Umbrele să se piardă.
O, suflete, storurile să coboare, să 'nchidă
Geamurile care strâng pâcla lichidă.

Niciodată n'ai să ştii câtă mi-e sete de lumină...
Blestem frânt şi mă sting ca un glas de mandolină.

FRUNZĂ PELINIŢĂ
de MIHAIL LUNGIANU

Frunză peliniţă!
Dragu' meu badiţă,
Nu ştiu ce-aş mai face,
Să te-aduc încoace?
Te-aş chema pe lună,
Dar n'am voe bună;
Te-aş chema pe soare,
Inima mă doare;
Te-aş chema pe stele,
Da'mi-e tare jele.
Când eu ţeseam pânză,
Tu doineai din frunză;
D'alegeam prin spată,
Tu cântai la poarta;
De schimbam prin iţă,
Tu cereai guriţă!

ÎNCREDERI

Atitudini

Scriu în numele prietenilor mei. In numele scriitorilor tineri. In jurul nostru se petrec evenimente extraordinare. Europa încearcă să repete o experienţă dintre cele mai riscante. Abia s'au vindecat rănile războiului din 1914, abia s'au potolit suspinele văduvelor rămase pe drumuri, şi iată că un nou măcel se pregăteşte. In faţa acestei groaznice realităţi cei mai nedumeriţi sunt scriitorii. Şi mai ales scriitorii tineri. Nu e vorba de frică şi cu atât mai mult de moarte. E vorba de altceva, mai scump decât viaţa mai scump decât totul pe lume, e vorba de cultură. Scriitorii tineri îşi dau seama că un război înseamnă întoarcere spre biologie. Incă n'au uitat bine versurile lui Iakob Haringea, nici prozaismele lui Kösner, n'au uitat nici acea penibilă experienţă suprarealistă care a rătăcit atâta vreme prin ogoarele literaturii noastre postbelice. Scriitorii tineri ştiu ce înseamnă să lupţi pentru a reabilita o spiritualitate, pentru a întrona o preocupare înaltă. Ei îşi aduc aminte că atâta vreme toată literatura noastră nu a fost altceva decât o supărătoare exploatare a prozaicului, a vieţii banale de toate zilele. Nu sunt departe de noi zilele când cele mai căutate motive de poesie erau întoarcerile mâdinetelor din atelierul de croitorie, sau dela tejgheaua băcanului. Romanul nu era altceva decât o continuă refulare sexuală. Esseul se mărginea doar la desbaterea unor probleme sociale cu totul străine unei culturi adevărate. Era o epocă ingrată, o epocă, pe care copilăria noastră o trăit-o intens, pe care vom avea o pururea în minte. Epoca postbelică.

Ceea ce se pregăteşte în jurul nostru, ceea ce în unele părţi a început să fie deja o realitate nediscutabilă, ne aminteşte această epocă. Este singura teamă a scriitorilor tineri.

Ei îşi mai aduc aminte însă de o Românie mică, săracă şi pribeagă. Îşi aduc aminte de suferinţele strămoşilor lor iobagi, de visurile şi idealurilor lor, de jertfele şi luptele lor pentru a fi ceea ce suntem noi astăzi, îşi aduc aminte de toate lacrimile vărsate sub jug străin şi nu uită niciun moment, că o libertate câştigată cu atâta trudă, trebue păstrată cu orice preţ. De aceea, scriitorii tineri şi toţi prietenii acestei reviste care apare aici, la graniţa de Vest a ţării, nedorind războiul, prevăzându-i groaznicele urmări, nu se sfiesc să mărturisească tare că sunt gata să renunţe la orice, **chiar şi la cultură,** chiar şi la visurile lor cele mai dragi, pentru România. E atitudinea lor sinceră, tare şi neschimbătoare. Atitudinea României tinere.

ION ŞIUGARIU

Teme...

In ultimul număr (An I. Nr. 5—6) al revistei „Meşterul Manole" dl. Vintilă Horia, într'o scurtă menţiune la cronici, ia apărarea Bucureştilor ostracizat şi declarat imoral de toţi rataţii fără talent, descinşi din ţară spre Capitala miracolelor.

Sânt cuvinte de caldă pledoarie. Şi mărturisim că în ce ne priveşte pe noi, am purtat ani de-a-rândul în suflete, himera unui Bucureşti fantastic, unui oraş în care drumurile spre gloria culturii îţi erau deschise. Doar mai trăia în noi, acea spaimă de tumult, acea vâltoare de lume interlopă, care te-ar urmări ca un groaznic coşmar pretutindeni, să te frământe, să te turbure, să-ţi facă încontinuu rău. Aveam viziunea unui apocalips în care oamenii sânt răi pentrucă trebuiau să stea mereu în autoapărare, să fie vigilenţi şi egoişti până la măsura trăirii obisnuite fără greutăţi. De aici începea apoi miracolul. Realizări de dorinţi, vieaţă în ritm alături de cerintele sufleteşti.

Până acolo însă, distantă...

Şi când te gândeşti că noi sântem sortiţi să trăim în provincii, cu cer cenuşiu de neînţelegeri! Ce prăpastie! (Impăcare: nu toată lumea poate trăi în Capitală).

Ani grei ne-am mulţumit cu pustiul liniştit al oraşelor noastre provinciale... Ani scurşi printre drumurile încrucişate de năzuinţe diverse, extrem de rar culturale. Şi totuşi spiritualitatea unei tinereţi ce izbucnea la lumina frumosului, a împânzit Ardealul şi ţara, cu nuclee de oameni ce-şi ţes visuri din stele şi gânduri din nemărginire.

Nu e adevărat că numai Bucureştii impun! Forţele creatoare s'au ițit ele şi în provincie. Au ridicat frunţile spre soare. S'a produs scânteia şi forul idealului estetic s'a aprins vâlvătăi. Talentele sparg pojghiţele şi pătrund.

Nu-i adevărat că Bucureştii opresc avântul creatorilor prin aşa zisa imoralitate! Vieaţa imorală se găseşte pretutindeni la oameni a căror suport de vieaţă oscilează între primitivitatea simţurilor şi beţia îmbuibării. Pledoaria dlui V. Horia o dorim cu noscută tuturora chiar o subscriem. Nu din snobism: N'am fi făcut-o acum câţiva ani. O facem acum. Pentrucă fiecare poposire în Bucureştii dorirlor îţi dă o nouă perspectivă. Şi nu o viziune inedită, adusă pe tava desfătărilor provincialilor descinşi în gara de Nord. Dimpotrivă... Invadarea unei bucurii, de cunoaştere, de pătrundere treptată. Ce distanţă în urmă!

Capitala! Visul tuturora... De ce oare n'avem cu toţii posibilitatea să ascultăm glasul Bucureştilor, cum şopteşte în chemare, în orice şi în orice ocazie?...

Reîntoarcerea la vieaţă a fost încă în suflet. E lupta dintre realitate şi vis. De o porte provincia, cu vieaţa standardizată, cu plumbuiri de avânt şi odihna în măruntele sclavaje cotidiene. De altă parte Bucureştii, cu minunile vieţii, cu probleme de rezolvare bune pentru orice ideal, dar şi cu un mare semn de întrebare aşezat de-a-curmezişul liniştitei vieţi provinciale.

S'a spus că forţele creatoare îşi fac drum ori unde. Aprobăm, însă nu întegral. Provincia prin însăşi faptul că nu e capitală, îţi macină de multe ori avântul. Sânt diverse cauze, pe care cei ce nu trăesc ca noi, nu le ştiu.

Nu invidiem pe cei din Capitală. Şi nu le purtăm ranchiune, aşa cum spunea d. Dan Petraşincu într'un număr din „România Literară". Trăim şi noi cu nespuse greutăţi şi împovorătoare pietre în inimi.

Incercăm să ne depăşim... Dar, doamne cu ce calvar!

OCTAVIAN RULEANU

Considerații actuale

Ca fapte istorice, nu contează decât evenimentele produse de o voinţă individuală; — cele produse de instinctele maselor aparţin mai degrabă Sociologiei ori Ştiinţelor Etnologice.

Un Mussolini sau Hitler, aşa precum un Caesar sau August intră în Istorie mai mult decât mişcarea maselor din timpul năvălirilor barbare. Massele nu facIstorie; — poate statistică ori etnografie. Factorii constitutivi ai Istoriei sunt numai şi numai persoanele excepţionale, indivizii superiori, cari conduc masse fie prin directive spirituale, fie prin ordine militare.

Faptele unui guvern de partid, ales prin votul obştesc, ocupă un loc neînsemnat în istorie faţă de realizările marilor şefi carI s'au impus singuri. Epocile fără de personalităţi ce ies din comun trec în istorie ca nişte epoci întunecoase, vagi ca directivă spirituală şi fără nici o însemnătate, chiar dacă oamenii de atunci au trăit în bună stare şi fericire cetăţenească.

Napoleon ori Caesar dau mai mult istoriei, deşi în timpul lor erau nenumărate frecături între oameni, crime politice, iar ţările lor erau sărăcite de războaie.

Iată deci că principiul suferinţii se întronează şi în creaţia istorică nu numai în cea literară: numai cei ce suferă pot să creeze. Durerea este inspiratoarea, este sămânţa artistului şi tot aşa e şi în istoria popoarelor. Numai renunţările masei anonime, obţinute poate cu forţa de către Şef — şi abia pe urmă consimţite — pot contribui la înălţarea acelui popor, la înscrierea lui în

Spre paradis

de PETRE PAULESCU

Mi-atârn în cuc vremea, ca nişte haine vechi
Şi toate ale mele în urma mea rămâe;
Eu o să plec departe cu neguri în urechi
Şi mâna Luminiţei n'o să mă mai mângâe.

O să-şi intindă arcul tot câmpul după mine
Şi zarzării grădinii, plângând, or să mă roage
Să mai rămâi acasă... tăcere să mă aline
Dar nu mai vreau să umblu prin mlaştini şi viroage;

Dau pinteni dârz la drumuri, să mă alung în gol
Şi astrele-şi ridică în urma mea frunzişul;
Cale vreascuri de luceferi, trec fulger ca un sol
Şi tai eternitatea 'n galop, deacurmezişul.

In zare mă aşteaptă — domniţă — paradisul
Şi nostalgii subtile în suflet mă tot scurmă;
Şi pacea îşi deschide imensă manuscrisul
Şi intru dând bineţe, prin poarta mea din urmă.

Istorie.

Chiar dacă au fost epoci de liniște și de fericire în viața popoarelor, se simte nevoia de a se atribui această stare unui singur om ca rod al creeațiilor lui personale, al sbuciumărilor spiritului său. Numai unul contează. Poporul care n'are pe acel **Unul,** va rămâne obscur, iar pe planul istoric nu va aduce nici o contribuție galeriei marilor bărbați.

Priviți Anglia, unde democrația a ajuns la locul cel mai de cinste ce l-a ocupat vreodată: fiecare englez se crede membru activ al imensei comunități care e imperiul britanic. Și cu toate acestea este o tendință centripetă chiar la istoricii acestui neam, de a explica cuceririle Angliei și realizarea dorințelor ei de expansiune comercială, nu numai ca datorite calităților colective ale neamului, ori ale fiecărui **individ** în parte, ci mai mult prin legile **unei** regine Elisabeta, politicei **unui** Disraeli, sau tacticei unor Nelson și Wellington.

Fiecare popor, fiecare epocă, trebuie să aibă o figură dominantă care este **necesară** comunității, oricât de perfectă ar fi ea ca și colectivitate.

Omul ce iese din comun este un **„sine qua non"** al națiunilor cari au jucat și vor juca vreodată un rol în istorie.

VICTOR V. MOIȘ

Elegie

de ION HORIA MUNTEANU

In șealuri de-argint te învesmântă luna,
Și gura-ți mai sărută aceleaș flori de scrum,
Pe ochi și peste gene stă noaptea ca un fum
Și peste lutul tău plâng stelele într'una.

Trec liniști peste tâmple și fiecare dor
Rămâne lângă tine ca o vioară mută,
Pădurile te strigă cu fiecare ciută
Și-un înger îți poartă sufletul pe aripi moi, ușor.

Și lângă tine stă visul frânt, descântec,
Și florile îș străine, cu toate parcă plâng,
Icoana ta și părul din ape iele o strâng
Și o resfrânge, tristă, în fiecare cântec.

...Și mâine, când vor ninge toți zarzării'n grădină,
Noi vom mai țese visul în cupele de crin ?
Tu, ai să fii departe ... eu, singur și străin
Și inima-mi străpunsă de veșteda lumină.

Noi și Ungurii

Incorporarea Ucrainei subcarpatice și a unei părți din Slovacia la Ungaria nu acoperă decât o mică parte din revendicările maghiare și aceasta numai față de fostul stat cehoslovac. Față de România și într'o măsură mai mică față de Jugoslavia, chestiunea revizuirii tratatului dela Trianon rămâne o problemă încă nerezolvată. Ungaria crede că o va rezolva cu sprijinul Romei și al Berlinului. Firește, fiecare stat e liber să-și lege de orientarea politicei sale externe anumite speranțe! In cazul Ungariei însă, atașamentul acesta este o rătăcire și o primejdie pentru independența însăși a țării.

Anexiunea Cehoslovaciei și a Albaniei ar fi trebuit să arate Ungurilor că acțiunea Germaniei și a Italiei îndreptată **deocamdată** spre Estul și Sud-Estul Europei, într'o direcție unde rezistența este desigur mai puțin organizată, se face după un plan, în care sferile de influență, prealabil împărțite, caută să se întâlnească în Peninsula Balcanică.

Dela Marea Baltică la Marea Mediterană statele își văd amenințate suveranitatea și existența națională, chiar dacă unele din ele se silesc, în aparență, să-și ascundă teama. Măsurile militare și economice luate, evidențiază tocmai o stare de spirit proprie „războiului de uzură morală" și de „tensiune nervoasă", în care ne găsim de șase luni de zile, dela primele succese ale axei, atât de facil realizate. In această privință exemplul Poloniei este elocvent. Protectoratul german în Slovacia, ocuparea teritoriului Memel-Klaipeda, Danzigul, sunt desigur motive serioase de neliniște și îngrijorare. Pentru Polonezi însă, a declarat d. Beck, „noțiunea unei păci cu orice preț nu există. In viața oamenilor, a popoarelor și a statelor nu este decât un singur lucru fără preț și acest lucru este onoarea".

Este ciudat că Ungurii, care trec drept un popor pătruns de orgoliul unei misiuni istorice în lume, nu înțeleg semnificația acestei declarații demne și hotărîte.

In loc de a intra în „barajul", pe care Anglia și Franța vor să-l formeze în Europa Orientală contra expansiunei germano-italiene, Ungaria, țară mică și direct amenințată, a preferat „garanția" axei. Atitudinea aceasta deși constitue o greșeală politică, ale cărei consecințe au început să se producă și să fie chiar semnalate de unii publiciști maghiari ca George Katona în articolul „Hun-

gary in the German Orbit", publicat în „Foreign affairs", are totuşi o explicaţie: credinţa în reînvierea regatului Sf. Ştefan. Democraţiile occidentale fiind insensibile faţă de teza revizionistă, Ungaria s'a apropiat de statele totalitare prin intermediul cărora crede că va fi reintegrată în „drepturile istorice" asupra Transilvaniei.

De aceea după evenimentele din Martie şi Aprilie, contele Teleki, preşedintele Consiliului de miniştri şi contele Csaki merg la Roma şi la Berlin pentru a constata vechi „raporturi de amiciţie şi de încredere" reciproce. In acelaş timp presa maghiară şi postul de radio Budapesta pun tot mai insistent chestiunea revizuirii tratatului dela Trianon. Istoricii unguri sunt apoi mobilizaţi pentru susţinerea revendicărilor teritoriale ungureşti aducând din nou în discuţie controversata problemă a continuităţii Românilor în Dacia.

Ladislas Gáldi în articolul „Une nouvelle synthése de l'histoire de la Transylvanie" din numărul de pe Aprilie al revistei „Nouvelle revue de Hongrie" şi Louise Tamas în articolul „Roumanie-Hongrie" din numărul din Iulie al aceleiaşi reviste reexaminează acest vechi proces istoric dintre noi şi Unguri, încercând să-i dea o bază ştiinţifică deşi scopul e de ordin politic.

Concluziile lui Gáldi şi Tamas, referitor la migraţiunea poporului român în Transilvania, după venirea Ungurilor, sunt în mare parte aceleaşi, pe care ni le-au furnizat altă dată Solzer şi Rösler. O argumentare similară o întâlnim dealtfel şi în studiile din publicaţiile maghiare scrise în limbi străine, care cu tot aspectul exterior de erudiţie au un caracter polemic şi revizionist foarte accentuat. Mă refer în primul rând la Archivum Europal Centro-Orientalis, organul „Institutului de Istorie a Europei Orientale" de pe lângă Universitatea din Budapesta, la „Ungarische Jahrbücher" şi „Revue des etudes hongroises".

Specialiştii unguri uită că problemele ştiinţifice, pe care în mod logic le pune trecutul trebue să fie lipsite de preocupările şi interesele politice contimporane. Evident felul acesta de a privi istoria nu este o prejudecată exclusiv maghiară. Asemenea prejudecăţi ocupă un loc de frunte în istoria tuturor popoarelor. Şi nici noi Românii nu am putut scăpa de ele. Inainte de războiul mondial, în epoca eroică a iredentismului românesc, continuitatea Românilor în Dacia a fost o problemă mai mult politică decât de istorie medievală, aşa precum astăzi pentru revizionismul unguresc, părăsirea totală a Daciei de către Aurelian este mai mult un argument în favoarea retrocedării Ardealului decât o convingere, întemeiată pe consideratii de ordin pur ştiinţific.

Iată dece după realizarea României-Mari, controversele în jurul continuităţii au pierdut pentru noi caracterul de actualitate. In definitiv Ardealul a fost cedat României nu atât în baza unui drept istoric ci s'a avut în vedere un argument etnic.

Pentru Unguri însă, teoria imigrării mai târziu a Românilor în Transilvania a fost mereu învocată în scopul de a se creea poporului maghiar un drept istoric incontestabil asupra unei provincii, în care pretenţiile de dominaţie nu pot fi justificate sub raport etnic.

Dreptul acesta istoric la stăpânirea Ardealului, pe care Nouvelle Revue de Hongrie îl aduce iarăşi în discuţie, nu poate avea pentru noi nici o semnificaţie politică. Şi acest lucru îl spune categoric chiar un adept al tezei maghiare, istoricul Ferdinand Lot în cartea sa „Des invasions barbares et le peuplement de l'Europe", tipărită în 1937.

„Nici un popor din Europa nu s'a aşezat dela începutul lumii pe pământul pe care îl ocupă acum. Românii nu sunt mai obligaţi să cedeze Transilvania decât Anglo-Saxonii Marea Britanie sau Ungurii valea Tisei pentru a se reîntoarce primii în Germania, iar ultimii în Siberia."

Dece atunci o prezentare tendenţioasă a istoriei? Dece se încearcă sub forma unei articulaţii stiinţifice a istoriei tocmai falsificarea ei? Şi noi şi Ungurii şi orice popor ar trebui să înţeleagă ca migraţiunile umane au fost atât de frecvente în trecut încât nu mai pot constitui astăzi elemente de învrăjbire şi ură între naţiuni. Aceasta cu atât mai mult cu cât nici nu poate fi vorba de o puritate rasială perfectă într'o Europă cu un caracter zoologic pronunţat eterogen.

Este inutil deci să se mai continue o polemică asupra unei chestiuni, în care obiectivitatea ştiinţifică este înlocuită de preocupări străine.

In ceeace ne priveşte am ţinut totuşi să însemnăm spiritul de frondă al istoriografiei maghiare, de care se foloseşte clasa conducătoare a Ungariei pentru a-şi realiza un vis, în care nu mai crede nimeni.

(Ţară Nouă.) **T. MIHĂILESCU**

DĂRI-DE-SEAMĂ

CĂRȚI

Cartea de filosofie

George Berkeley: PRINCIPIILE CUNOȘTINȚEI OMENEȘTI (trad. din engleză de S. Căteanu cu o introducere de N. Bagdasar. 105 + XVI p. 70 Lei. Tiparul Universitar.)

Această reeditare de către Societatea Română de Filosofie a operei capitale a lui G. Berkeley este rezultatul interesului pe care publicul românesc îl arată cărților de filosofie, prima ediție epuizându-se într'un timp relativ scurt.

„Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge" a apărut în anul 1710 și cuprinde ideile fundamentale ale concepției lui Berkeley, idei care adeseori arată o concepție neoplatonică a naturii.

Deși influențat în tinerețe de John Locke, el i se opune în lucrările de mai târziu trăgând ultimele consecințe ale nominalismului, după el orice cunoștință fiind bazată exclusiv pe simțuri.

Teolog fiind — mai apoi episcop la Oxford — Berkelev e dusman înverșunat al materialismului și al scepticismului, deaceia caută să înlocuiască noțiunea de substanță fizică cu conceptul unei substanțe spirituale, care sub forma sufletelor individuale activează subordonat Substantei Supreme, lui Dumnezeu.

Filosofia lui, idealist-spiritualistă, este dar o construcție cu totul originală, fundamental deosebită atât de idealismul cu irizări panteiste, anterior lui, a lui Malebranche cât și de acela, activist-etic, a lui Fichte, care i-a urmat.

Cartea aceasta cuprinde idei și probleme pe cât de originale, pe atât de interesante, care îndeamnă pe cetitori la o nouă cumpănire a concepțiilor și a prejudecăților lor.

Traducerea dlui S. Căteanu este foarte reușită, dlui izbutind să îmbrace într'o formă românească atrăgătoare, ideile cele mai abstracte și speculațiile cele mai greoaie ale marelui filosof irlandez.

*

David Hume — CERCETARE ASUPRA INTELECTULUI OMENESC (Trad. din engleză de S. Căteanu cu o introducere de N. Bagdasar. 147+43 p. 90 Lei. Tiparul Universitar.)

David Hume este — după expresia lui Windelband în a sa „Istorie a Filosofiei Moderne" — gânditorul „cel mai cuprinzător și filosofic cel mai format pe care l-a dat națiunea engleză."

A transpune deci în limba noastră una dintre scrierile lui cele mai importante, înseamnă a îmbogăți literatura română de traduceri cu o operă de mare valoare reprezentativă a curentului empirist din secolul al XVIII-lea.

O filosofie sceptică, iată ceeace cuprinde întreaga operă a lui David Hume. Cartea care ne-a dat-o dl. S. Căteanu, într'o foarte bună traducere, este opera capitală și cea mai mult discutată al acestui sceptic, apărută în forma ei definitivă în 1751 sub titlul: **„An Inguiry Concerning Human Understanding"**.

Caracteristica fondului acestei opere e libertatea de judecată, care se opune prejudecăților timpului, combătându-le, într'un stil ușor și curgător, în forme de expresie originală și atrăgătoare.

Adept al lui Bacon și Locke, Hume este cel mai temeinic empirist al timpului, preocupările lui concentrându-se mai ales în jurul chestiunilor despre valoarea cunoștinței și în general, ale filosofiei morale.

Problemele asupra ideilor, impresiilor, pasiunilor, dorințelor, emoțiilor, și obișnuinței de o parte, și asupra cauzalității, finalității, și a substanței de altă parte, sunt, fie declarate ca imposibil de cunoscut pentru spiritul omenes, fie rezolvate din punctul de vedere al experienței, unica creatoare de idei după Hume.

Prin teoriile lui, deși uneori susceptibile de critici și incomplete, Hume este mereu actual, tot așa precum prin influența ce a exercitat-o asupra lui Kant și a pozitivismului de mai târziu, operele lui prezintă un interes justificat pentru cei cari se interesează de evoluția istorică a gândirii omenești.

VICTOR V. MOIȘ

*

Cartea literară

I. E. Torouțiu — STUDII ȘI DOCUMENTE LITERARE — vol. VI. Institutul de arte grafice „Bucovina". Lei 350.

Vrednicul și neînduplecatul cercetător priceput al trecutului nostru lierar care s'a dovedit a fi și a rămâne, subtilul cărturar, dl. **I. E. Torouțiu,** actualul director continuator al prețioaselor și reputatelor **Convorbiri Literare,** face să apară un nou volum — al șaselea — pe cât de masiv pe-atât de prețios, asupra perioadei Junimei. La înfăptuirea acestei nebănuit de folositoare, revelatoare și contribuitcare opere, autorul ni se destăinuie a fi avut sprijinul sau îndemnul „cald și cinstit" atât al Academiei Române cât și al diferiților prieteni sau adversari, tineri ori maturi, precum și a diverselor ziare, reviste etc. Ori care i ar fi fost sprijinul, ori de unde i-ar fi venit îndemnul sau încurajarea, dlui **I. E. Torouțiu** îi rămâne neprețuitul merit, absolut personal și netăgăduit excepțional, de a fi avut inspirația, ideia, și de a-și fi găsit puterile și perseverența s'o ducă la admirabilul stadiu — căci încă nu-i vorba de vreun sfârșit — la care ni s'a dovedit a o fi adus drept realizare concretă.

In volumul prezintat — aceasta al

șaselea — pe lângă „Un nou popaș“ și o „Introducere“ lămuritoare și amănunțită a celor ce urmează să întâlnim în cuprinsul lucrărei, ni se descoperă biografia, recrutătoare de impresionante și surprinzătoare date, a venerabilului, într'adevăr contribuator la procurarea de documente, Nicolaie Petrașcu, precum și o bogată, instructivă și extrem de interesantă corespondență, dintre unele personalități literare sau politice din a doua jumătate a veacului al XIX. Componența acestei corespondențe are trei părți distincte. „Cea dintâi este a scrisorilor lui **Titu Maiorescu** adresate surorii sale **Emilia,** la Brașov, apoi, după ce s'a măritat, la Iași.“ In total două zeci și șase scrisori reproduse de autor și în rom-teste, adică așa cum le scrisese Titu Maiorescu, dar și în traducere românească, scrisori din care lectorul va rămâne, uneori, documentat asupra felului de concepție de viață chibzuită, dar și sbuciumată, altcori, revoltat de mulțimea uneltirilor și subminărilor îndreptate impotriva fostului director al Convorbirilor. Se vor cunoaște în acelaș timp sentimentele, adevăratele sentimente, cari -au legat pe acest ambițios, care a fost Titu Maiorescu, de marele nostru Eminescu, căci în adevăr, oare cine ni l-ar putea descoperi mai bine în atașamentul, pus de unii la îndoială, față de Eminescu, decât intimitatea scrisorilor dintre el și sora sa? Iată-l, de exemplu, ce scrie, surorei sale Emilia, în scrisoarea datată, București, Vinerea Mare, seara 1884. După ce povestește starea lui Eminescu, starea lui determinată de boală și după ce explică aranjamentul bănesc pentru întreținerea lui în sanatorul știut, spune: „Te rog comunică tuturor cunoscuților că eu am araniat cu ministrul, — e vorba de postul de bibliotecar pe care Eminescu îl părăsise din cauza bolei n. n. — în următorul mod: el, Carajani, își dă demisia numai de formă, Eminescu este numit deasemeni numai de formă, nu-și ia slujba în primire sau se prezintă numai din când în când, fiind în concediu. Așa că de fapt tot Carajani rămâne bibliotecar și continuă să-și încaseze salarul. Salarul lui Eminescu însă de 285 franci lunar îl plătim **noi.** Hotărîți cu prietenii de-acolo cui să expediem banii. Chibici îți și aduce primul salar“... etc. și încheind: „Sică nu voiu isbuti și dacă prin curtea de casație mi se vor contesta aptitudinile cetățenești și politice, **vei primi un ziar din New-York, unde vei citi că mă recomand că învățător de limbile română și franceză, cu deosebită aplicație la filosofie și iubire platonică pentru fetele mari ale clasei culte.** In apropiere de New-York există o colonie de Pan-Filisteni, care exercită o puternică atracțiune asupra mea. **Tot impertubabil platonic,** adică la 30° R. în umbră.“ — **Titu.“**

Acesta a fost Maiorescu în fața uneltitorilor și astfel de sentimente opunea cancanurilor vieții. Scrisorile de-aci însă, mai descopăr lucruri cari în **„Insemnările Zilnice“** îngrijite de **I. Rădulescu Pogoneanu,** lipsesc ori sunt înjumătățite.

In a doua parte — în prima parte am spus că se cuprind scrisorile lui Titu-Maiorescu, Dalai Lama, adresate surorii sale Emilia — urmează „documente din arhiva lui **Sextil Pușcariu“** în număr de șasesprezece, însumând, treisprezece, scrisori **primite** de Ialarion Pușcariu dela **T. T. Burada,** — cinci bucăți —; dela **S. Fl. Marian** — una bucată —; dela **dr. Ioan Urban Iarnik,** — șapte scrisori —; și **trei scrisori primite** de dl. Sextil Pușcariu dela **D. Onciul.** Continuă scrisorile din **arhiva** Dimitrie Onciul, în păstrarea dlui dr. George Jeleriu, Cernăuți, adresate de dl. Sextil Pușcariu, acestuia din urmă, prin care se susține și arată lupta dusă pentru numirea dlui prof. I. Nistor la universitatea din Cernăuți.

In a treia parte, urmează însfârșit, scrisorile, multele și revelatoarele scrisori, primite de **Nicolae Petrașcu,** unele de pe timpul când conducea revista „Literatură și Artă Română“, altele de dată mai recentă, dela personalități ca un **Duiliu Zamfirescu** — cincizeci și două de bucăți, — în care nu se înfățișează conditiile de creație ale autorului lui Tănase Scatiu, precum și dela: **V. Alexandri** — cinci bucăți —; **N. I. Apostolescu** — două —; Maria Baiulescu — opt —; **Ioan Bârsean** trei scrisori; G. Bengescu-Dabija — una —; **Alexandru Bibescu** — două —; **I. L. Caragiale** — două —; **George Coșbuc** — opt —; B. Delavrancea — una —; **Anghel Demetriescu** — două —; dr. C. Diaconovici — una —; **Tr. Djuvara** — trei —; **M. Eminescu** — opt —; C. Esarcu, G. Gion, Em. Grigoroviță — câte una; **Spiru Haret** — două —; Take Ionescu — patru; **Nicolae Iorga** — șapte; St. O. Iosif, una; **dr. C. Istrati** — patru; G. Lahovari, I. Kalinderu — câte una —; D. A. Laurian, H. G. Lecca — câte una —; **Titu Maiorescu** — trei; N. Mandrea — două scrisori; General Manu — una; **St. Mihăilescu** Stemil — șapte —; Ioan Mincu — trei; **G. Missail** — una; Petru Th. Missir. C. G. Nano, — câte una —; **Andrei Naum,** Const. I. Nottara — câte trei —; **Radu Novian** — una, cu interesante date despre B. P. Hajdeu —; Dna S. Al. Odobescu — trei scrisori —; Ciru Oeconomu — una; **Dimitrie C. Ollănescu** — sapte scrisori cu relații interesante despre Duiului Zamfirescu —; **Vasile D. Păun** — o foarte minuțioasă documentare asupra unor cuvinte și imagini din balada **Iezerul** —; Grigore Pencescu — directorul dela **Timpul** unde Eminescu a fost șef redactor — două scrisori; **Grigore Pișculescu** — Gala Galaction — cinci scrisori, între cari ultima — datată 22 III 907, București str. Popa Savu 10 —

lângă Vila Regală — foarte impresionantă prin descrierea sărăciei şi a suferinţei din timpul acelei ierne: „Scumpe Domnule Petraşcu, **am petrecut iarna în pardessus!**“

Ioan N. Roman — două scrisori —; **G. Dem. Teodorescu** — una —; Grigore Tocilescu, trei —; **Nicolaie Vaschide** — cu patrusprezece surprinzătoare destăinuiri apoi **Alexandru Vlăhuţă,** despre care dl. N. Petraşcu ne spune, în amintirile sale, — **Biografia mea** — lucruri pe cari mulţi, foarte mulţi specialişti, nu le ştiu, n'au avut de unde le şti. Iată-l, de pildă povestind pe dl. Petraşcu: „**Vlăhuţă** deşi cu un an înaintea mea, legase cu mine prietenie din primii ani ai liceului. El avea contraste neaşteptate în sufletul lui... De-o inteligenţă extraordinară el era însă un şcolar mediocru; nu învăţa decât la unele materii şi de celelalte nu se interesa deloc. Petrecea noaptea şi a doua zi venea la şcoală cu ochii obosiţi şi roşii, ceeace făcea pe profesorul Popescu să spună cu zeci de „r“: „corr...uptul de Vlăhuţă.“ Fire precoce, Vlăhuţă s'a îndrăgostit de fata lui Frederico Pagano, profesor de italiană şi, ca să câştige sufletul fetei, a învăţat în câteva luni numai, a vorbi şi mai ales a scrie limba italiană, aşa cum nici un elev de liceu n'a ştiut-o. Aceasta şi cu scopul de a atrage bunăvoinţa profesorului, tatăl fetei. **Curând i-a cerut mâna iar în clasa VI a avut nunta la care am asistat şi eu.** Intr'o casă veche pe un dâmb, în mijlocul unei curţi mari, unde sta Pagano, avu loc nunta şi tatăl lui Vlăhuţa, călugărul de mai târziu de la mânăstirea Agapia, al cărui cap l-a pictat Grigorescu. **Il văd şi acum la masa de nuntă aruncând cocoloşi de pâine în capul profesorului care, mai bătrân, se scutura mereu,** neştiind de unde-i vin boabele acelea. **In clasa VII-a Vlăhuţă a avut un copil care i-a murit. La terminarea liceului, venind în Bucureşti, el s'a despărţit de soţia lui.“...**

Acestea spuse, să-l vedem acum pe însuşi Vlăhuţă, în scrisorile trimise dlui Petraşcu cum se zugrăvia şi ce părere avea el despre el. Scrisoare datată „Bucureşci 1879 Oct. 6. Dragă Nicule. — După ce-i explică cum s'aranjeze cu datornicii — scrie: „Nu sciu ce drcu am că te dorescu cum nu-ţi poţi face idee. Toată ziua stau la bibliotecă (afară de orele în care e închisă). **Citescu mult — pricep puţin şi reţin şi mai puţin.** Din când în când joc ca rambolaşul. Pela teatru mă ducu foarte raru... nu-mi place“... Două scrisori. — Urmează apoi **Al. Vlădicescu,** N. Volenti, **Iosif Vulcan** — câte cu o scrisoare —; Al. Xenopol — două —; Iuliu A. Zanne, Gaston Choisy, Jules Comte, Frederic Damé, Harietée Darclée, A. Dayot, Maggiorino Ferrario, Philéas Lebesgue, **Tullo Masarani** — evreul anchetator al lui Maiorescu —, Dna Olga Mavrogeny, M. Montaudou şi Florian Parmentier, câte cu o scrisoare, cu care se încheie astfel seria documentelor prezintate în volum.

Prin cuprinsul celor de faţă, fie că-i vorba de **Biografia mea** ori de conţinutul variate lor şi surprinzătoarelor scrisori, se descoperă, se răstoarnă, se rectifică sau se completează, multe date şi afirmaţiuni eronate ori exagerate, cu cari sunt îmbâcsite, mai ales, manualele didactice cu privire la viaţa şi operile unora din sfinţii noştri creatori sau împletitori de slovă cinstită şi românească.

Şi-acum, iubite cititor, nu uita: „De câte ori te vei simţi părăsit de oameni şi întristat de amărăciunile zilelor trecătoare, să-ţi înalţi privirea spre chipurile de pe altarul acestei biserici, în care trăesc viaţă vecinică făuritorii binelui şi frumosului. Atunci se vor desprinde de acolo braţele lor ocrotitoare şi te vor ridica şi pe tine spre dânşii, ca să fii întovărăşia lor mai fericit decât toţi bogaţii pământului.“ Apropie-te deci cu încredere şi cu venerație de volumul acesta — al şaselea — de **Studii şi Documente Literare** şi nu vei regreta timpul petrecut în tovărăşia lui.

CONST. GH. POPESCU

AUGUSTIN DRAGOMIR şi **MIRCEA LAŢIA,** cei doi pioni susţinători spirituali ai vrednicului nostru cotidian local, **CONŞTIINŢA ROMÂNĂ,** — ziar de informaţie şi afirmare românească — meritâ, pentru eforturile şi perseverenţa de a menţine în acest Sătmar îmbăcsit de şovinism, împresurat de intrigi şi minat de svonuri, o flacără mereu vie a scrisului românesc, întreaga noastră admiraţie şi neprecupeţitul sprijin al tuturor acelora ce simt, cât de cât, româneşte.

*

UNIREA, cotidian de dârză atitudine românească, apare la Carei-Sălaj, sub direcţia dlui **Horia I. Gheorghiţă** atât de cunoscut prin vigoarea şi entuziasmul cu care îmbrăţişează regulat şi atent cauzele românismului de prin aceste părţi.

ŢARA NOUĂ — îndreptar ardelenesc de gând şi faptă românească — anul I Nr. 3 — fondator prof. **Victor Jinga,** redactor **Victor Iancu.** Red. şi adm. **Cluj,** str. Berde 2. Intâlnim în paginiile acestei robuste şi utile reviste nume împrietenite cu slova cinstită şi îndrăgite de frumuseţea şi puterea cuvântului tipărit.

*

CONVORBIRI LITERARE — revistă întemeiată de „Junimea“ la 1 Martie 1867 — anul LXXII, Nr. 5, Mai 1939. **Director: I. E. Torouţiu.** Redacţia: Bucureşti III, str. Argentina 39.

Revistă de înalt prestigiu literar, **Convorbiri Literare,** apare în condiţiuni de superioară technică, întrunind colaborări consacratoare.

RĂBOJ

Sătmarul a găzduit în cursul lunei August, două şcoale de echipieri ale Serviciului Social. Una, de femei, condusă de neobositul director al liceului Eminescu şi Preşedinte al Serviciului Social Judeţean prof. dr. Eugen Seleş şi alta, de bărbaţi, sub supraveghierea şi directivele inimosului prof. Vasile Scurtu, inspector al Serviciului Social Judeţean. Ambele şcoale au funcţionat în condiţiuni potrivite menirei lor. Aceasta, pe lângă sprijinul obligator al autorităţilor se datoreşte exclusiv celor doi conducători amintiţi cari sacrificându-şi întreaga tihnă de care ar fi avut nevoie şi la care aveau dreptul, n'au pregetat un moment pentru a înlesni realizarea intenţiilor formulate printr'o definiţie — dată încă de prin 1828 la o conferinţă internaţională a Serviciului Social — definiţie pe care a reţinem şi pe care o socotim demnă a o reaminti : „Serviciul Social este instituţia care coordonând totalitatea sforţărilor, vizează a uşura suferinţele provenite din mizerie, a repune indivizii şi familiile în condiţii normale de existenţă, a preveni ravagiile sociale, a ameliora condiţiile sociale şi a ridica nivelul de viaţă."

Pentru Sătmar, pentru spiritul lui amorţit în ceeace priveşte cursul public şi gălăgios al sentimentelor noastre naţionale şi patriotice, pentru acest Sătmar minat de intrigi şi de svonuri, cele două şcoale au ţinut loc de-un asidu stimulent de afirmare românească. Cei doi conducători ai cursurilor, profesorii Eugen Seleş şi Vasile Scurtu, merită în această privinţă şi mai ales în această privinţă, întreaga noastre admiraţie.

*

Neisbutind a se descurca pe calea paşnică a vorbelor, a tratativelor, lumea — dornică de prosperare şi fericire — s'a încurcat în socoteli şi în arme ucigătoare încăerându-se, în numele păcii, pentru a se răfui şi extermina. Şi se vor lămuri unii pe alţii până când , şi ameninţătorii ambiţioşi şi ameninţaţii aţâţaţi, vor regreta împreună gestul nesocotinţei amăgitoare dar distrugătoare.

*

Blajul, din iniţiativa cărturarilor lui, va avea în curând un monument al libertăţii. El se va ridica pe câmpia aceea unde s'a ţinut ştiuta adunare protestatoare şi pe locul unde, în 1848, Simion Bărnuţiu a ţinut celebru-i discurs spunând, între altele, cuvintele de neuitat ce-au sdruncinat sentimentele şi aţâţat spiritele : „Dacă e nevoie de state atunci statul, fără îndoială, a fost creiat numai ca oamenii să se poată apăra mai uşor într'însul decât în afară. Şi când zic spre apărarea persoanei, atunci înţeleg libertatea şi onoarea, căci oamenii fără libertate şi onoare sunt vite. Iar dacă fiecare om e persoană, atunci un om nu poate fi mai persoană decât altul. Este o părere falsă dacă crede cineva că statul se împuterniceşte nimicind formulele individuale *Când cineva poate crcia în orice oraş sau în orice sat un sentiment, ca fiecare să se ţină măreţ că e membru al statului,* prin aceasta întregul statului ar dobândi putere nouă."

De-aci dela graniţa tulburată de împrejurări, trimitem, entuziaştilor iniţiatori de fapte româneşti ai Blajului, toată cinstea şi înţelegerea ce li se cuvine.

*

Individul de azi — deşi evoluat sub raport civilizator, a rămas acelaş, de pe timpul năvălirilor, ca apucături. Observaţi! In societate „trăieşte în copia lui, falsă pe de-a 'ntregul. Intrebuinţează gesturi cari firesc nu-i aparţin; îşi sluteşte înfăţişarea şi minte; îi e mai întotdeauna ruşine de adevărata sa obârşie din cauza căreia îşi făureşte alta; exibiţează o veselie şi un râs cari nu sunt ale lui, îşi fabrică o notă de personalitate şi un pospaiu de educaţie îngrijită, de povara cărora când scapă se bucură ca de-o adevărată fericire pământească" şi asta fiindcă animalul din el a rezistat oricăror modificări educatoare. Totuşi suntem şi rămânem eztrem de susceptibili, de sinceri şi de ... subţiaţi. Uf ! ...

*

Azi, în nouă zeci şi nouă din o sută de cazuri, o lucrare se recrutează nu după criteriul valorii ci după acel al interesului publicului, al succesului de librărie. Dovadă e că, de foarte multe ori, un scriitor refuzat a fi consacrat de-acei în drept a-l consacra, e consacrat de public, de publicul care-l citeşte şi-l savurează şi care-l împinge, prin aceasta oarecum, spre consacrare. Gândiţi-vă de exemplu, la un Damian Stănoiu etc., etc.

*

Expresia exterioară a oamenilor nu este întotdeauna şi oglinda sufletului lor. Faţa unui savant sau a unui sfânt chiar, poate ascunde de multe ori un suflet vulgar şi josnic. Şi invers. Socrat care „era cu nasul turtit, cu ochii bulbucaţi cu buzele groase şi pântecele său enorm, se-

măna mai mult cu un măcelar şi cu toate acestea era un om de un minunat cumpăt şi rară înţelepciune.“

•

Timoleon Pisani, vătaful scrisului românesc, însuşindu-şi însfârşit — cu ajutorul dicţionarelor — limba de care suntem siguri că a fost străin prin origine, dă veşnice şi savante lecţii de vorbire românească, pisând, pişcând şi batjocorind continu tocmai pe de-al de-acei ce s'au ridicat din mijlocul creatorilor ei — poporul.

Am fi tare curioşi să asistăm la o răfuială orală — cu sechestrarea tuturor dicţionarelor indicatore de vorbire „corectă‘ — între dl. Cezar Petrescu, român get beget şi între vătaful nostru, Timoleon Pisani, devenit român şi încă pretenţios.

•

JURNALUL LITERAR, într'unul din numerile sale de prin Iulie, vorbind despre noi, despre Afirmarea, ne mustră, băgându-ne oarecare vină, pentrucă la prezintarea cărţilor, nu avem o atitudine precizată. Nu ne ştie cu ce fel de oameni ţinem.

E bine să fim înţeleşi şi acest lucru l-am mai spus cândva. Noi, nu ţinem cu nimeni. Ţinem cu noi. La prezintarea scrierilor apărute, nu facem nici un fel de critică, neconvenindu-ne asemenea aere, şi nici nu le apreciem în măsura în care ele sunt fructul unui anumit spirit politic. Le prezintăm în măsura în care ne identificăm cu ele şi în limita gustului nostru. Nu căutăm în nici o împrejurare să ne ridicăm de-asupra vieţii, sau a anumitor sentimente spre a o face pe prea deşteptii. In această privinţă ţinem seama de spiritul publicului, în mijlocul căruia ne sbatem, şi pe care căutăm a-l stimula îndrumându-l spre prietenia cărţii româneşti, indiferent de cine este scrisă ea, dacă e scrisă, după înţelegerea noastră, bine.

•

Ziarele noastre, sunt pline de veşti îngrijorătoare şi de sport. Nu mai cuprind de-o bucată de vreme nici o coloană în care spiritul să-şi găsească şi el odihnă. Nici un rând destinat literaturii. In schimb pagini întregi cu fotografii şi reportagii despre fel de fel vlăjgani, care de care mai *români* prin naştere, în chiloţi şi'n diverse „situaţii“, alergând învineţiţi după mingi umflate, ca şi capetele lor, cu aer.

CONST. GH. POPESCU

Mici creionări

Poetul **D. HINOVEANU,** autorul frumoaselor şi apreciatelor volume de versuri: **Azur pentru plopul cu îngeri, Luminişuri în somn** şi **Ţărmuri vechi,** va scoate în curând de sub tipar: **CUC PRIN ŢARĂ COBUE,** cu ciclurile: **Tainele cum anină de boltă** şi **Om din ţara cucului.**

•

„Buletinul Poesiei Româneşti“ apare la sfârşitul acestui an. El va cuprinde lucrările poetice tipărite în ultimii doi ani, împreună cu note critice.

„Buletinul Poesiei Româneşti“ este o lucrare unică în acest gen la noi. El va apare anual începând din acest an.

Domnii autori care au tipărit volume în anii 1938 şi 1939 sînt rugaţi, să trimită câte un exemplar împreună cu extrase depe note critice pe adresa: *C. Pârlea. Str. Rădiţei No. 49. Bucureşti VI.*

•

MIHAIL LUNGIANU, neîntrecutul cântăreţ al tainelor şi năzuinţelor sufletului românesc, a tipărit în editura „Universul“, volumul de legende **„A tot Puternicul pe lume“** (184 pag.) Talentul categoric al autorului fuzionează armonios folclorul cu literatura, iar în cartea de faţă reuşeşte remarcabil să creeze atmosfera de mister şi mit, în care activează personagiile din legendele sale. Nu greşim aşezând proza d lui M. Lungianu în categoria unui fenomen cu totul specific în literatura română.

•

Harold Lamb — CRUCIADELE — editura librăriei Şcoalelor Craiova — lei 72. Acest mic tratat istoric desveleşte un colţişor, foarte important pentru progresul civilizaţiei Europene, din cursul importantelor evenimente mondiale.

•

A apărut în editura **„Universul“** volumul de legende româneşti religioase-morale: **„A TOT PUTERNICUL PE LUME** de dl. MIHAIL LUNGIANU. Preţul lei 40.

•

In numărul viitor al revistei vom prezinta lectorilor noştri lucrările următoare:

M. Eminescu — opere — 4 volume, ediţie îngrijită de prof. **Ion Creţu.**

Petru Manoliu — DOMNIŢA RALU CARAGEA.

Victor Ion Popa — MAISTORAŞUL

AUREL UCENICUL LUI DUMNEZEU — cronica vremii şi a vieţii lui Aurel Vlaicu

Theodor Martas — **D'ANNUNZIO** şi **Dan Petraşincu** — **MIRACOLUL** — scrieri despre care, din lipsă de spaţiu, nu ni-am putut ocupa în acest număr.

•

Ne vine în minte, şi fiindcă ne vine le facem cunoscut şi altora, precizările făcute cândva în jurul „Convorbirilor' de M. Dragomirescu: „Dacă e o greşală (scuzabilă prin scop) înălţarea nemeritată a unor poeţi, pentrucă sunt naţionalişti, apoi e o greşală şi mai mare (fiindcă nu e scuzabilă prin nimic) înjosirea unor scriitori pentrucă sunt naţionalişti." — E bine să-şi aducă aminte de acest lucru anumiţi domni care ne tot bâzâie să spunem cu cine ţinem în preocupările noastre literare.

•

PREPOEM — revistă de afirmare a tinerei poesii româneşti — anul I Nr. 1. Redactor **Traian Mihăilescu** redacţia şi administraţia str. Negoi 51, Bucureşti.

•

INSEMNĂRI LITERARE — anul I, Nr. 1 — redactor **Petre P. Baciu**, redacţia şi administraţia: Blaj str. S. Bărnuţiu 48.

•

LITORAL — anul I Nr. 4. — Director proprietar şi redactor responsabil **Dumitru Olariu.** Redacţia şi administraţia Constanţa, str. Scarlat Vîrnav 26.

•

LUCEAFĂRUL LITERAR — apare bilunar — director **Nicolaie Graur**. Redacţia: Bucureşti, suburbia Militari, str. David 63.

•

DACIA — ziar de afirmare românească al Ţinutului Timiş. Apare sub egida Astrei Bănăţene. Şef redactor **Romulus P. Roşu,** director administrativ **dr. Nicolaie Ilieşu.** Redacţia şi administraţia: Timişoara I, str. Lonovici 2.

•

VERITAS — anul I, Nr. 1 — săptămânal de literatură, teatru şi cinematograf. Directori: **Mihail Şerban** şi **George Şoimu.** Redacţia şi administraţia: Bucureşti, str. Spătar Milescu 51.

N. VÂJ.

Inscripţie pe un album

de VICTOR EFTIMIU

Sunt oameni care înfruntă viaţa cu un surâs înalt luptând cu toată lumea, ripostând energic la atacuri, atacând ei înşişi violent; în interiorul căminului însă, devin cei mai şterşi dintre muritori, acceptând orice, lăsându-se terorizaţi de cel mai neînsemnat membru al familiei.

Alţii, dimpotrivă. In oraş, se strecoară pe lângă ziduri, salută umil, înghit toate afronturile, zâmbesc şi cer scuze tuturor, pentru ca odată ajunşi acasă la ei, să se înalţe cu mândrie, să ridice vocea, să-şi mărească gesturile, să facă exces de demnitate şi bravură, umilind o nepoată pripăşită, ori o biată nevastă care a spălat rufe toată ziua şi nu i-a servit supa destul de răcorită: prin eroismul casnic, răscumpără o existenţă publică stigmatizată de platitudine.

Compensaţii...

•

Să fii onest, să te speli şi să faci binele pentru propria ta plăcere, nu cum fac cei mai mulţi, care sunt generoşi de ochii lumii, cinstiţi de frică şi se primenesc pentru alţii.

•

Poetul dramatic, ca şi oratorul, trebue să ţină calea mijlocie între platitudine şi abstracţie. Căci, dacă tiparul nu suportă platitudinea, auditoriul respinge abstracţia.

•

In ţările mici, gloria este o simplă iritare.

•

Nu prea sta la un loc cu înăcriţii, ca să nu te înăcreşti şi tu: ratarea este o boală care se ia.

•

Lăsaţi iluzia consacrărilor postume: posteritatea va avea destul de furcă cu proprii ei literatori, ca să mai gireze poliţele noastre!

•

Popoarele fericite n'au istorie. Scriitorii fericiţi nu scriu.

•

Lasă totdeauna femeilor, impresia că ele te-au părăsit! E cea mai delicată dintre ironii...

•

Poţi vorbi de deşteptăciune şi chiar de înţelepciune, dar nu poţi vorbi de inteligenţă acolo unde nu există generozitate.

—x—

Volume de poezii primite:

NICOLAE STELIAN BELDIE — **Cântece din Maramureş** — tipografia „Alexandru A Terek", str. Mârzescu 9. Iaşi.

POMPILIU BARBU — **Epigrame** — Tiparul tipografiei „Moţilor" Brad.

D. HINOVEANU — **Ţărmuri vechi** — tipografia Viaţa Culturală Seini.

PETRE PAULESCU — **Luceferi de rouă** — ed. Cugetarea.

DEM. PĂSĂRESCU — **Cântec sărac** — ed. Ideia.

EM. PAPAZISSU — **Soare într'un strop de rouă** — editura Ideia.

TEODOR AL. MUNTEANU — **Viori de lut.**

VINTILĂ PETRECU-VRANCEA — **Sus inima** — editura ziarului Progresul.

ION HORIA MUNTEANU — **Tărm sacru** — Adonis.

MATEI ALEXANDRESCU — **Jocul cuvintelor** — edit. Cartea Românească.

ION MOLDOVEANU — **Sbor peste ape** — colecţia revistei Symposion, Cluj.

CORIOLAN N. CHISANU — **La Răscruce** — ed. revistei Tinereţea, Bucureşti.

NELLU CRISTESCU — **Primăvara** — **epigrame** — **Poezia Anotimpurilor** — tipografia Unirea Caracal.

Au sprijinit revista achitând la timp abonamentele:

Profesor **Gavril Barbul** loco; **dr. Ioan Covaciu** Jibou, Sălaj; **Constantin Constantinescu** Dobreni, Neamţ; protopop **I. C. Puşcaşiu** fost prefect, Apateau, Satu-Mare; prof. **Victor Mateiu** loco; prof. **Adrian Demian** loco; magistrat **Alex. Bocianu** loco; **dr. Ştefan Benea** advocat loco; ing. **Boroş** s. dir. fabricei Phönix Baia-Mare; preot prof. **Gh. Sima** loco; dra **Aurica Oancea** înv. Seini, Satu-Mare; **Paul Vârvaş** loco; dna **Elena Doboşi** înv. Negreşti, Satu-Mare; **Dănilă Gh.** inst. loco; dna **Irina Nichifor** Seini, SatuaMre; **dr. Coriolan Bohăţiel** notar public loco; **Ion Giurgea** inst. loco; **Iosif Dărăbant** inst. loco; **Giurgea Gh.** dir. şcolar Viile Satu-Mare; **Stan Florea** înv. dir. Odoreu, Satu-Mare; **Mauriciu Reitter** director banca Casa Noastră loco; **Aurel Pelle** directorul fabricei Dac loco; **Ion Chirilă** dir. înv. Petea, Satu-Mare; **dr. Buteanu** prim-pretor Seini, Satu-Mare; **Duchiţa State** dir. înv. Botiz Satu-Mare; **N. Bocu** contabil Banca Naţională loco; **Seucan Ştefan** dir. înv. Crai-Dorolţ, Satu-Mare; **Aloise Brumat** dir. înv. Ciocârlău, Satu-Mare..., etc.

N'AU ACHIAT ABONAMENTUL, deşi ni-au reţinut, ani de-arândul, revista:

Dr. Dionisie Pop medic Ardud, Satu-Mare; **I. Cojocaru** direcţia silvică Cluj; **Gh. Andreica** Călineşti, Maramureş; **Gh. Nistor** notar Homodorul de jos, Satu-Mare; **I. Iliescu** înv. dir. Bicaz, Neamţ; **Gh. Cojocaru** înv. Dobreni, Neamţ; **Al. Ciocârdel** inst. şc. nr. 12 Ploeşti; **I. Gâdea** inst. şc. nr. 6 Arad; **Traian Zinveliu** dir. şc. nr. 7 Cluj; advocat **Teofil Şinca** Negreşti, Satu-Mare; ing.; şef. **Gh. Puşcaşiu** Negreşti, Satu-Mare; ing. şef. **E. Leheneanu** şeful serv. drumuri loco; **D. Cosăceanu** şeful vămii loco; dr. **I. Bohăţiel** advocat Baia-Mare; **dr. Pop Sever** advocat Şomcuta-Mare; **Leon Bârlea** notar Halmeu; **N. Agapescu** înv. Sacaluşeşti, Neamţ; **Th. Vâjdea** prof. Oradea; **dr. Alex. Nilvan** advocat Şomcuta-Mare; **Oct. Teofănescu** Răsboeni, Neamţ; **Simeon Purice** ist. Piatra-Neamţ; **C. Mateescu inst.** Brăila; **Hristu-Macri** inst. Galaţi; **Carol Drimer** Iaşi, etc.

Continuare în numărul viitor.

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 8—9. AUG.—SEPT. 1939

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

Biblioteca Universităţii Iaşi

Afirmarea

FONDATORI : CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

PAUL E. ERDŐS — *Fata cu cartea*

In acest număr semnează :

GAVRIL BARBUL

STEFAN MIHAIL LAZĂR

ION H. MUNTEANU

EM. PAPAZISSU

GAVRIL STĂNESCU

D. HINOVEANU

ION TOLESCU VĂLENI

TITUS BILTIU

N. VAJ

GEORGE D. PAN

C. PÂRLEA

VICTOR V. MOIŞ

OCTAVIAN RULEANU

CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI
12 | 9 NOEM. 1939

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRŢĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 10 OCTOMBRIE 1939

UN INTERESANT ŞI PREŢIOS DOCUMENT ORIGINAL DIN ALTE VREMI

Din luptele Românilor sătmăreni pentru păstrarea limbii şi a datinelor strămoşeşti

de **GAVRIL BARBUL**

Ungurii în năzuinţa lor de a maghiariza pe românii ardeleni, au intervenit la Roma şi au obţinut înfiinţarea unei episcopii ungureşti greco-catolice.

Papa Piu X prin bulla Cristifideles Graeci din 8 Iunie 1912, înfiinţează la **Hajdudorog** o episcopie de rit grecesc pentru credincioşii de limba maghiară, la care încorporează o mulţime de comune româneşti. Intenţia ungurilor era vădită. Voiau să intre în biserica românească, voiau să ne cucerească şi ultima fortăreaţă, păstrătoarea graiului şi datinelor româneşti.

Românii însă au protestat pretutindeni luptând cu multă vrednicie pentru păstrarea şi apărarea limbii lor.

Lăsăm, acum şi aici, să vorbească, despre ţinuta românilor sătmăreni, pe Iaczkovics Mihai vicarul Episcopiei ungureşti de **Hajdudorog,** cu ocazia vizitei sale canonice din comunele aparţinătoare atunci judeţului Satu-Mare.

„Proces verbal din 15 Aprilie 1913 în **Hajdudorog.**

„Prefectul judeţului Satu-Mare, Csaba Adorján, mi-a atras atenţia să-mi fac un program cu ocazia vizitei mele canonice, ca administraţia să-mi poată sta în ajutor mai ales când voiu vizita comunele româneşti. Acest program mi l-a cerut şi în scris.

Mai înainte am făcut o vizită protopopilor din judeţul Satu-Mare şi Bihor.

La 7 Aprilie mi-am trimis programul de drum prefecturei din Careii-Mari. (Acolo era pe-atunci capitala judeţului. n. a.)

In 9 Aprilie înainte de masă am vizitat **Resighea,** după masă comuna **Pişcolt.**

In Resighea m'a aşteptat o trăsură care m'a dus dela gară la şcoală. Voind să merg mai întâi la preot, omul cu trăsura n'a voit să mă ducă acolo. Mi-a spus să merg pe jos. In curtea preotului a fost adunată mulţime mare de oameni. Salutând ungureşte poporul a răspuns: — **nu ştim ungureşte.**

De aici am mers la şcoală. Aici întrebată o fetiţă dacă ştie „Născătoarea" în ungureşte, poporul adunat a început să vocifereze şi să protesteze contra vorbei ungureşti. Vorbindu-le mult, la urmă, am câştigat încrederea poporului.

Voind să merg după masă la Pişcolt, cărăuşul n'a voit să mă ducă. In urmă s'a angajat totuşi să mă ducă, dar cu condiţia, că nu ia nici o răspundere dacă mă vor omorî. Auzind că oamenii din Pişcolt mă aşteaptă înarmaţi cu pari şi cu pietre, am renunţat să merg la Pişcolt.

Am hotărît atunci să mă duc la Sanislău, dar preotului, poporului şi cărăuşului le-am spus, că plec la gară şi deacolo la Carei, nu cumva să fie avizaţi cei din Sanislău

despre sosirea mea.

Ajuns la gară am spus cărăuşului să treacă înainte, spre Sanislău, să cercetez pe preotul deacolo, care îmi este prieten bun. Acest lucru îl fac şi pentru împrejurarea că sunt flămând, pentrucă toată ziua n'am mâncat nimica. Ajuns la Sanislău am tras la preotul romano-catolic. De acolo am trecut la protopopul român, Alexa Pop, căruia i-am spus, că vreu să vizitez şcoala. La aceste vorbe, sosind **preuteasa,** a spus: **Asta n'are să se întâmple!** Mi-a mai atras atenţia că sunt norocos, că am venit incognito, căci altfel mă asigură că, în această cameră, unde suntem acuma, nu mi-aşi fi pus piciorul, pentrucă poporul se pregăteşte să-mi facă o primire binemeritată cu ciomege şi ouă clocite.

Preotul mi-a spus că şcolile sunt închise, miercurea după masă nefiind prelegeri. Eu totuşi am plecat singur, căci preotul n'a voit să mă însoţească şi am văzut zidurile şi sălile şcolilor.

Reîntors la Carei, am raportat cele întâmplate dlui prefect al judeţului. Dl. prefect a luat măsurile de rigoare contra credincioşilor români. A hotărît totodată, ca eu să merg în vizite de acuma înainte însoţit de pretorele **Madarassy Ştefan.** S'a făcut planul pentru 10 Aprilie, înainte de masă, în **Ghenciu** şi **Domăneşti,** iar după masă în **Moftinul Mic.** Vom pleca cu trăsura prefectului, ca văzându-o credincioşii să fie cu mai mult respect. Eu am fost de părerea că, în Ghenciu am putea să mergem cu orice trăsură, pentrucă credincioşii deacolo au bune sentimente ungureşti. Cu trăsura prefectului vom merge la **Moftin,** unde, situaţia e mai îngrijorătoare. Fiindcă dimineaţa am plecat cu trăsura prefectului, ne-am dus mai întâi la Moftin.

Ajunşi la Moftin am întrat cu trăsura în curtea preotului, deacolo, cu pretorele împreună am întrat în biserică. După slujbă, când m'am prezentat preotului **Mureşanu,** am fost primit cu aceste cuvinte: între alte împrejurări m'aş fi bucurat de vizita D-Tale, dar aşa, oficial, nu. Faţa lui **Mureşanu** s'a aprins, dovadă incontestabilă a mâniei.

Indată s'au auzit clopotele sunând. Câţiva oameni au întrat în altar, m'au prins de braţe şi strigând — afară, afară, **m'au scos din biserică burduşindu-mă şi lovindu-mă în spate.** In zadar mi-am ridicat ochii către **Mureşanu,** el stătea nemişcat şi nu mi-a venit în ajutor. Ajuns afară împreună cu pretorele, care încerca să mă apere, l-am văzut pe **Mureşanu** în mijlocul poporului. Când i-am atras atenţia la educaţia ce o are poporul, el a spus: nu eu sunt cauza.

Trăsura ne aştepta în stradă, pentrucă a fost scoasă din curtea preotului cu toate protestele vizitiului şi cu tot prestigiul de vizitiu al prefectului la care se provoca.

Văzând ţinuta duşmănoasă a mulţimii, am văzut de bine să părăsim satul. Am fost ameninţaţi şi au aruncat în noi cu pietre şi noroiu.

Pretorele Madarassy pentru salvarea reputaţiei sale, a trimis la Moftinul Mic 3 jandarmi pedeştri şi 6 jandarmi călări, ca să facă ordine şi să putem întra în şcoală.

Am plecat la Domăneşti, de unde după masă la orele 2 ne-am reîntors la Moftinul Mic. Pe atunci a fost adunată multă lume pe stradă. Poarta şcolii a fost încuiată şi sala goală. Am ieşit şi am plecat la ceealaltă şcoală, **huiduiţi de mulţime,** care arunca în noi cu pietre şi noroiu. Toată trăsură şi hainele mele au fost pline de murdărie.

La şcoala a doua s'au repetat lucrurile la fel.

De aici m'am întors la Carei, apoi la Satu-Mare.

După cele întâmplate am voit să întrerup vizitele oficiale. Am mai voit însă să mai aduc la cunoştinţa protopopului **Ciurdariu Mihai,** din **Doba,** că Min. Instr. şi Cult. cu ord. nr. 156725—1913 l-a suspendat dela dreptul de a preda religia în şcoala primară de stat, pentrucă Curtea de Apel din Debreţin l-a condamnat la 3 luni închisoare şi 100 coroane amendă pentru instigaţii contra statului.

La 11 Aprilie am plecat la Doba cu pretorii Kepessy Vasile, Inanci şi preotul rutean Gönczi Paul, gardaţi de 14 jandarmi. Preotul **Ciurdariu** era în biserică, de unde nu voia să iasă. Poporul adunat a declarat că numai vărsând sânge aşi putea să intru acolo. Am plecat de acolo lăsând dispoziţiile mele în scris pretorelui, care s'a angajat să le predeie lui Ciurdariu. ss. Iaczkovics Mihály."

Rodmilla, fata morgana

Surorii mele, Maria, închinare

Nuvelă inedită de ŞTEFAN MIHAIL LAZĂR

Totul s'a petrecut simplu şi straniu, fără înţeles, aşa cum numai în realitate se poate întâmpla. Nu ca în romane, unde totul e condus de firul roşu al logicei spre desnodământul final.

Lelia Amotă şi le aduce aminte ca şi când ar fi de demult, dintr'un trecut de departe, dintr'o altă viaţă, cu toate că n'au trecut decât 2 sau 3 minute. Dar parcă şi timpul a stat, deşi la ceasul-brăţară se aude acelaş tic-tac calm şi egal. Parcă se trezeşte Lelia, dintr'un vis din ţinuturi îndepărtate şi însorite, într'o ceaţă nelămurită şi înşelătoare.

Prin ea, vede Lelia, totul micşorat, ca şi când ar privi de departe. Vede femei râzând pe la mese, bărbaţii vorbindu-le ceva, prea aplecaţi spre ele, chelnerii care evoluează cu tăvile şi picolii cu ţigări şi mai ales acel **du-te vino** al tuturor localurilor. In lumina filtrată a becurilor, oamenii par păpuşi într'un imens aquarium fumuriu.

Pe retină însă stărue cu încăpăţânare aceleaşi imagini fugare, ireale şi absurde. Ochii privesc tot drept înainte în neştire, dar privirea e întoarsă înlăuntru, acolo înlăuntru stărue imagini jucăuşe de film.

Şi Lelia revede totul. Afară plutea cenuşiul înserării. Fulgi mari cădeau ca delicate petale albe.

Ea stătea aici, de unde nu s'a mişcat nici acum. Landu stă în faţa ei. Şi-a plecat genele şi striveşte cu degetele o ţigară neisprăvită. Intră o ceată gălăgioasă de băeţi şi fete. Apoi singură o femeie cu două blănuri de vulpi argintii, suplă, cu mers de felină, cu privirile absente. Are părul castaniu lucitor şi îl poartă lins cu o cărare la mijloc. Are faţa mică de păpuşe. O faţă miniaturală, dar încremenită.

Lelia priveşte fără ţintă, fiindcă Landu tace. Femeia s'a întors, deodată parcă a trecut un fior prin ochii ei verzi mati (ca ai lui Landu, gândeşte Lelia) şi apoi priveşte mut, stăruitor la masa lor.

Atunci, fără voe, instinctiv, ca la o chemare de departe, Landu a întors capul. S'a ridicat în neştire, turburat, ochii îi luceau: — Rodmilla!... Rodmilla, **fata morgana!..**

Femeia în blănuri e tot în picioare, Landu Dallam se duce spre ea şi o cuprinde cu drag de umeri ca pe un copil. Şi o priveşte în ochi. Numai atât. Ochii ei lucesc. S'a schimbat acum cu totul, nu mai pare femeia inaccesibilă, încremenită, care a intrat, ci un copil. Şi ochii lucesc viu, aşa cum luciseră cei ai lui Landu Dallam — Lelia îşi aduce bine aminte — când ea a fugit după el şi i-a spus: — Şi tu mi-eşti drag... orice ar fi...

Acum femeia în blănuri şi-a plecat în jos faţa miniaturală de copil şi genele lungi, vorbeşte ceva cu o voce de alto. Dar Lelia nu înţelege de-aici ce spune femeia în blănuri. Landu Dallam nu vorbeşte, el priveşte pe Rodmilla şi are figura transfigurată.

Şi-apoi deodată simplu şi calm ia mâna femeii în blănuri, mâna Rodmillei, se uită drept înainte şi iese din café „Wilson"... Pentru Lelia, fata cu părul de aur, niciun cuvânt, nicio privire, totul aşa de firesc, ca şi când nu s'ar fi cunoscut niciodată.

*

... — Mesdames et messieurs, faites vos jeux!... Cazinoul e plin. Domnii în smoking şi doamnele în rochii de seară. Şi, în mijlocul atâtor spate goale, albe şi mătăsoase, ochii lui Landu Dallam caută pe femeia cu părul ca razele lunii. Aşa cum face în fiecare seară de două săptămâni încoace.

Când a văzut-o mai întâiu, sosise obosit în seara aceea la Constanţa, l-a izbit faţa ei de statue albă, gravă, părul galben şi ochii negri. De-atunci vine în fiecare seară şi o priveşte într'un fel de tâmpenie absurdă. O priveşte aşa, fără nici o speranţă. Nu ştie nici el cum o să ajungă la ea. S'a întrebat la început: „— Oare e măritată sau nu?" Dar a doua seară a văzut inelul simplu de aur care indică starea civilă. Şi după o clipă de trecătoare deprimare, şi-a-zis cu îndrăzneala obişnuită: „— Ei, şi?!" Şi-a mai zis apoi, tot sie însuşi Landu Dallam: Niciodată nu o va căuta el — să fie ce-o fi —, ci va aştepta să vină ea la el, să caute ea un pretext pentru a-l cunoaşte. Deşi îşi spunea amar, că această minune n'o va vedea niciodată.

— Rien ne va plus!... se auzi iarăşi glasul egal al crupierului.

Landu Dallam a ieşit în hall, parcă pentru a sublinia puterea lui de voinţă de-a aştepta.

Privea vag o reclamă colorată a Oficiului de Turism: „Roumania. The mouth of Danube."

— Domnule, nu vă supăraţi... m'am rătăcit... unde e barul? Pe Landu Dallam l-a inundat o căldură plăcută şi sprintenă, femeia blondă e în faţa lui. E turburat, dar se simte stăpân: întrebarea e în mod vizibil numai un pretext.

Trucurile femeilor măritate pentru a-şi putea părăsi casa au fost întotdeauna ridicole şi prea puţin plausibile. Lelia Amotă nu scapă nici ea legii de fier a condiţiei umane. Ea îşi minte bărbatul, pe d. inginer Barbu Amotă, şi mai ales pe cumnate — mult mai de temut prin „flair"-ul lor feminin — că se duce la bar să ia „răcoritoare", ca şi când chelnerii s'ar fi înnecat toţi în mare cu picoli cu tot. Dacă cele două cumnate nu observă e pentrucă întreagă fiinţa lor e îndreptată asupra mesei verzi.

Dar numai în două seri s'au întâlnit la bar. După aceea a ieşit afară, acolo în conul de umbră al cazinoului îl găsea pe Landu Dallam, aşteptând-o tandru în turburarea lui, dar ironic şi răutăcios. Leliei i se părea (în sinea ei numai) că Landu este însăşi simbolul dragostei, otravă dulce. Dar ei n'au vorbit niciodată despre dragoste. (Ca întotdeauna când bărbatul e inteligent, iar femeia adulteră virtual, pentrucă simte că omul din faţă îi e drag. In toate celelalte cazuri — adecă atunci când nu există dragoste — se „fleurtează" şi se vorbeşte până la plictiseală despre dragoste.)

Conversaţia lui Landu era o şarjă îndoelnic ironică şi dulce la adresa ei. Lelia — îşi aduce aminte — se îndoia că o iubeşte. Nu-l înţelegea. Intr'o seară n'a mai râs de ea, a vorbit despre altceva, a fost serios, i-a ţinut o plictisitoare disertaţie despre vieiţuitoarele din fundul mărilor. Apoi, în continuare — fără să se apropie câtuşi de puţin de ea — i-a spus pe un ton, care voia să fie egal: .... — Şi, Lelia, să ştii că mi-eşti dragă... mai mult decât orice pe lume, a adăugat. Figura îi era concentrată şi ochii îi străluceau.

Sufletul Leliei era inundat de o lumină năvalnică. Dar, ca orice femeie — afară de provincialele din târguri romantice — n'a răspuns şi a păstrat câteva clipe de biruinţă, până la totala dăruire a sufletului. Mergeau tăcând. Şi 'ntr'un târziu el a mai spus, cu sufletul chinuit, numai atât: — Ştiam că răspunsul e **nu** şi plec.

S'a îndepărtat. Lelia nu-l mai vede. Abia atunci o durere ascuţită o sfâşie: „De ce n'am renunţat la eftinul orgoliu feminin? De ce? De ce sunt o femeie **oarecare?**

Şi, fără voe, a fugit după el în noapte. Vede o siluetă. — Landu!... Landu!... (Il strigă pentru prima dată pe nume, dar ce-i mai pasă acum.) Silueta s'a oprit. Lelia a ajuns în faţa lui cu respiraţia înăbuşită de fugă şi de emoţie. O clipă l-a privit, infinit de tandru, ca o mărturisire negrăită a ochilor, apoi i-a spus turburată de propriile-i cuvinte: — Şi tu mi-eşti drag... orice ar fi... El n'a sărutat-o, nu i-a luat nici mâna. Numai a privit-o mult cu o umbră pe faţă şi cu o înfiorare a ochilor de prea multă şi neaşteptată fericire. Şi i-a spus numai atât: — Iţi mulţumesc, Lelia! Apoi a tăcut. Nu i-a cerut nici rendez-vous. Când a văzut că pleacă, a călcat ea peste canoanele tactice ale femeii şi i-a spus: — Mâine la 3, pe faleză, bine?

— Bine!

... Toate le vede Lelia, parcă ar fi aevea.

A doua zi, mergând ei doi tăcuţi, până departe pe ţărmul mării. El părea îngândurat. Privea departe. Câteodată se întorcea şi-o cuprindea în privirea ochilor fericiţi.

— De ce eşti trist, Landu? De ce nu vorbeşti nimic? îi spunea ea cu tandreţea şi dăruirea totală, specifică femeilor în uitarea de ele însile.

— Nu pot vorbi! N'am sperat! Sunt prea fericit! Şi-i mângâia şuviţele blonde, răsvrătite de vânt.

Flori de hârtie

de ION HORIA MUNTEANU

Şi-o umbră mai rămâne streină pe poteci...

In parcurile triste şi flori sunt moarte,
Şi noaptea creşte din ape şi din fum, —
Se scuturâ pe-alei petalele precum
Floarea uitată în filele din carte.

Neomeneşte sună havuzurile reci
Şi iarba arsă cum duhneşte a humă,
Trec îngeri palizi în mîini cu flori de brumă,
Cădelniţând sinistru corolele lor reci.

In apele stătute se-aprind mărgăritare
Şi le culege o zînă, — cununi de fiori şi vis, —
Pe suflete se oglindesc frînturi de crin şi iris
Ca un sărut pe fruntea care moare.

In parcurile triste şi florile sunt moarte,
Neomeneşte sună hazuvurile reci,
Petalele vâslesc cu doruri mici, departe,
Şi-o umbră mai rămâne streină pe poteci...

tite în bătaia vântului: — Fată cu părul de aur!

La despărţire i-a spus limpede, că nu o împarte cu nimeni. O vrea numai a lui. El pleacă mâine la Sinaia, ea să vină peste două zile, pentru a nu da de bănuit. La Sinaia vor trăi pentru ei înşişi. Şi, deasemenea, se vor hotărî şi ea — i va duce soţului ei — aşa ca din senin şi fără cauză — deciziunea de-a divorţa.

... Lelia a sunat timidă la villa „Myosotis“ şi a întrebat de d. Alexandru Dallam. Era o după amiază înmiresmată de sfârşit de August.

Landu era turburat şi fericit de dragoste şi de triumf (lucru de care nu poate scăpa niciun bărbat) Landu o apucă de umeri şi o sărută pe gură. Lelia s'a mirat de diversitatea sufletului lui. Acum era atât de expansiv, de copilăros şi plin de-o îndrăzneală firească. Da, s'a **mirat!**

Femeile sunt desarmate de cutezanţă, când e firească, şi nu brutală, deasemenea au în ele mare simţul imitaţiei întocmai ca şi copiii. Şi Lelia era şi ea femeie şi l-a rugat să treacă alături până-şi pune ea kimonoul. Când a revenit din anticameră, lui Landu i s'a părut Lelia mai firesc intimă, mai fermecătoare şi mai ispititoare. Şi a vorbit ca pentru sine:

— Parc'ai fi nevasta mea!...

Ea s'a lipit de el cu recunoştinţă. Fiindcă pentru orice femeie, care vine în garsoniera unui bărbat, aceste cuvinte simple: **vei fi nevasta mea** sunt scutul şi motivarea faţă de ea însăşi a faptei sale. Pentrucă o femeie trebue întotdeauna să se mintă pe ea însăşi.

Târziu, în noaptea cu stele tremurătoare de sfârşit de August, în clar — obscursul camerei luminată numai de o **veilleuse,** părul galben al Leliei, risipit pe perna albă, are reflexe de aur palid. Ochii îi sunt abia întredeschişi. Şi Landu Dallam îi mângâe şuviţele împrăştiate şi îi sărută părul: — Lelia... fată cu părul razele lunii..., fată cu părul de aur... Ea îi înlănţue gâtul cu braţele albe — îl apropie şi-l priveşte în ochii verzi metalici — cu faţa luminată de o fericire tremurătoare: — Nu-i aşa?... niciodată! Niciodată n'o să ne despărţim!

— Nu, niciodată! Şi mai târziu ca spre o supremă convingere: — ...Dar o femeie, care iubeşte cu adevărat pe un bărbat, luptă să şi-l păstreze, să-l apere prin orice mijloace... oricum!...

Atunci pe faţa ei a trecut o umbră, ochii au privit înnegurati. Şi cu o infinită tristeţe, ca o presimţire, i-a răspuns:

— Da, oricum!...

De aceasta îşi aduce aminte acum Lelia, ca de un gând luminos în bezna fumurie de adineauri. ...Da, să fugă după el, să-l smulgă celeilalte... **oricum.** „— E al meu!...“ Maşinal, automat, a vârît mâna în geantă şi a pus pe masă o bancnotă de 500 Lei. Şi a fugit afară — fără să mai aibă timp şi să o intereseze să-şi pună haina —, a fugit numai în rochie şi aleargă cu părul răsvrătit prin fulgii mari care cad liniştiţi pe Bulevardul Brătianu.

In creer s'au înfipt şi-i răsună neîncetat numai câteva cuvinte, puţine şi numai frânturi:... Rodmilla, e al meu! Nu-l las..., prin orice mijloc... oricum...! Fiindcă i-am spus: „— Mi-eşti drag orice-ar fi...

Ajunge aproape de „Carlton“, o ia pe Regală spre Calea Victoriei şi în gând repetă fără încetare şi fără ştire aceleaşi cuvinte. „Frumoasele nopţii“, „păsările de noapte“ şi-au început plimbarea tacticoasă şi pânditoare de clienţi. Lelia fuge şi în minte răsună mereu aceleaşi cuvinte: — Rodmilla, e al meu! Rodmilla...

S'a ciocnit de o femeie de stradă. Aceasta o măsoară dispreţuitor. Acum se vede Lelia că e numai în rochie şi în capul gol...

Pe umăru-ţi, toamnă...

de EM. PAPAZISSU

Pe umăru-ţi, toamnă, vreau capul să-mi pun
Să plâng cum plângeam pe umărul mamei,
Când îmi povestea de Pindul străbun
Şi ochi-mi ştergea cu colţul năframei.

Eşti palidă, toamnă, şi tristă ca ea...
Ca sfânta-mi ce-i moaşte de mult şi-i ţărână;
Mi-e inima astăzi de doru-i prea grea
Şi sângeră... Strânge-mă, toamnă, de mână.

Pe umăru-ţi capul mi-l lasă şi lin
M'adoarme ca mama 'n poveşti minunate
Cu vechi căpitani de-Armatoli ce se-aţin
Luceferi pe ceruri de veacuri uitate.

O, toamnă, m'adoarme de poţi pentru veci
Şi scutură asupra-mi frunzişul de lună,
Să-mi pară sub pături de moarte foi, reci,
Că dorm în mormânt cu mama 'mpreună.

Deodată îi fulgeră un gând. (Şi o desnădejde şi-o scârbă mare îi cuprinde întreaga fiinţă.) S'a oprit în loc, gândeşte: — Cine sunt?! Ce-am ajuns?! Ca **orice** femeie! Ca „acestea"! Nu-i nicio deosebire: mă lupt să-mi păstrez amantul... Poate aceasta este răsplata greşelii, pedeapsa adulterului...

Şi merge acum încet de tot, rar. Deodată o sgudue un fior de frig şi toată se adună într'o voinţă: — Ei, şi?!... N'a spus el: „— Dar o femeie, care iubeşte cu adevărat pe un bărbat, luptă să şi-l păstreze, să-l apere cu orice mijloace... oricum?..."

Şi Lelia a început să alerge cu ochii turburi.

La intersecţia cu Academiei, un automobil aproape o atinge. Şofeurul scoate capul, din fugă, cu o înjurătură, şi: — Ce-i fă, eşti beată?

S'a clătinat sub insultă ca sub o cravaşă: — Ce-am ajuns!... Dar numai o clipă şi se concentrează într'o hotărîre dârză:... — Şi **orice-ar fi** i-l smulg dela acea Rodmilla, „fata morgana"... Eu o să prind „fata morgana"! Rodmilla, e al... şi a făcut un pas să-şi urmeze alergarea.

Frânele scârţie înutil. E prea târziu. Un ţipăt inuman, de dincolo de viaţă. O maşină, care venea din sens contrariu, a prefăcut într'o secundă într'un maldăr de carne pe fata cu părul de aur.

Fata morgana e un miraj înşelător. Nimeni nu a putut-o prinde până astăzi şi nici fata cu părul ca razele lunii.

...La café „Wilson", un chelner ceremonios aşteptă încă — lângă mantoul de blană trântit pe spătar — să dea restul dela 500 lei şi priveşte vag şi distrat, cu indiferenţa profesională, în fundul scrumierei, unde două ţigări strivite stau una lângă alta.

Note de drum

SPRE PLAIURI NATALE

de Gavril Stănescu

Zi arzătoare de Iulie. Plecarea noastră, proiectată în zorii zilei de duminecă, e amânată din cauza unui defect la maşina angajată cu două săptămâni înainte. Ba chiar anulată. Ora 5 dimineaţa. Trist că norocul m'a părăsit, stam rezemat şi resemnat de pervazul unei ferestre.

Furat de gânduri, nădăjduiam în intervenţia ultimului moment care obişnuit rezolvă totul.

Trecători matinali îşi fac apariţia. Imi par nişte automate grăbite, unele defecte. Iată!

Din colţul unei străzi, la o răspântie, îşi face apariţia un „domn" c'o garoafă roşie ca macul ţinându-o ca pe un talizman oferit de Bacus. Echilibristica ce o făcea mă amuza şi enerva totodată. Păşea, de ici colo, negăsind direcţia încotro să o apuce spre casă. Insfârşit!... O pereche de palme, din partea unei cunoştinţe binevoitoare, îi indică drumul de urmat.

Scenă trecătoare. Revenim la realitate. Plecăm sau nu plecăm? Şi iată, când credeam că visul unei călătorii ce-mi permitea să evadez timpul unei zile s'a spulberat, dă buzna pe uşă un om de serviciu c'o bucurie ce o egala pe a noastră vestindu-ne că a găsit: „ca prin minune" o maşină liberă.

Grăbim spre a recupera timpul pierdut.

Maşina aleargă pe drumuri şerpuitoare lăsând, de o parte şi de alta a drumului, în urmă-i lanuri cu grâu auriu adunat în stoguri, holde de porumb cu o vegetaţie liniştitoare şi drumuri cu plopi tăr' de soţ.

In această goană însoţită de trecerea în revistă a naturii reconfortante un stop brusc ne făcu pe toţi să ne gândim fulgerător că s'a întâmplat ceva neplăcut. Din fericire numai un mic defect de cauciuc. Oprire obligatorie vreo douăzeci de minute.

Continuăm cu aceeaşi viteză pe drumuri din ce în ce mai bune, în unele locuri aproape ideale, semne ale unor timpuri noi şi măsuri perseverente.

Urcăm. Dealuri cu dumbrăvi şi poene ro-

mantice se succed filmic. Un scurt popas. Şipoţelul de pe Mesteacăn. Apa rece şi înviorătoare ne stimulează parcă puterile de rezistenţă împotriva înăbuşelii obsedante.

Poziţia pitorească a Mesteacănului ne desfată ochii dornici de variante colorate.

Colea un mic platou domină o depresiune plină de verdeaţă şi poteci întortochiate. Câtiva copii străjeri, de mărimea unei game în mi minor, îşi pasc vitele. Sub umbrarul unui păr sălbatec doarme liniştit un dulău.

Rămâi vrăjit de majestatea naturii ce te îmbie să-i fii locatar permanent. Ne despărţim cu regrete, dar în speranţa unor noi surprize. Ajungem curând punctul culminant de unde domini totul ca un Dalai-Lama.

Ochii nu se mai satură a privi frumoasa vale ce se întinde ca o fâşie de ambele părţi ale Someşului ce curge cu sclipiri argintii, alene.

Pe parcurs ne izbeşte peste tot o curăţenie model. Case şi garduri văruite dau senzaţie odihnitoare ochilor noştri cercetători.

Un nou defect. Şi încă unul. Cotim spre nord. Atingem Dejul la confluenţa celor două Someşe.

Dumbrăvi minunate ne desfată privirea. Am ajuns. Punctul terminus, satul **Maia.**

Primiri călduroase, pelerinaj de neamuri şi cunoscuţi. Insfârşit bucuria revederilor.

Odihnă de rigoare. Recreaţi, cutreerăm o parte a satului ordonat, condus de un om ce face cinste satului.

Spre crepuscul admirăm pâlcurile de vite de pe dealul din faţa noastră, ce par nişte umbre mişcătoare.

Nu prea departe muntele Bobâlna sfidează prin altitudine toate aşezările de prin jur.

Am trăit clipe ce-mi vor rămâne neşterse din amintire.

Peste noapte o ploaie binefăcătoare a imbibat pământul crepat de secetă.

Răsăritul soarelui ne-a făcut atenţi că avem obligaţii faţă de săptămâna ce începe cu luni.

După o masă copioasă şi îmbrăţişări amicale, facem calea întoarsă cu o mulţumire şi reconfortare fizică şi sufletească.

Popas la Dej, cu scurte vizite obligatorii şi o pornim cu viteză. Defect la maşină. Continuăm. Aceeaşi natură văzută în reversul ei, ne pare şi mai încântătoare.

Privim cu atenţie conturul satului cu mânăstirea **Vad** fostă reşedinţă de episcopie fondată de Ştefan cel Mare.

Ajungem la şipoţelul cu apă rece şi cristalină. Ciobănaşii la datorie. Vitele pasc liniştite, în timp ce ei se adună în jurul maşinei. Cu ochi cercetători şi fără învitaţie se oferă a da ajutor şoferului ce transpiră abundent reparându-şi o roată în al doilea defect la reîntoarcere.

Timpul trece. Un mititel de vreo 9 anişori e angajat în discuţie. Intrebat care-i deviza străjerului ne răspunde surprins: „Nu-s eu, că-i altu.“ Pe semne un altul, avea cinstea să rostească deviza, în cuibul său.

In acest timp un altul, c'un deget mai mare, difuza cu mândrie din fluer un cântec de jale cu tremolo.

Rumeni, drepţi ca nişte brazi. Te miri cum cresc, când traista lor cuprinde ca merinde pe o zi abia o felie de „mălai“ şi câteva fructe murdare. Are cerul grijă şi de ei.

Plecăm. Un „sănătate“ în cor ne răsună în urechi odată cu uruitul motorului

In drum ni se atrage atenţia că la o cotitură, cu vreo două zile înainte, o maşină a suferit un accident cu urmări triste pentru ocupanţi.

Ne înfiorăm la gândul, câte nu se întâmplă la drumul mare şi ne facem cruce în semn de „Doamne păzeşte pe toată lumea.“

Un ultim defect, în total trei plus trei, şi peste puţin ajungem din nou în Satu-Mare.

Fragment de scrisoare

de *ŞTEFAN MIHAIL LAZĂR*

Nu-i...
Nu-i nicăeri fata frumoasă ca un vis,
peste tristeţi s'aştearnă miresmate petale.
Sunt neguri afară... Porţile timpului s'au închis
peste fericirea noastră mută şi peste amintirile tale.

— — — — — — — — — —

Te rog trimite-mi calda mângăere a mâniior tale,
ţie rog trimite-mi şi ochii cu cearcăne pale.
Vreau să mă 'nveselesc — poate — jucându-mă cu ele.
când timpul cenuşiu se strânge 'n jurul meu inele.

Nu e prea mult: trimite-mi şi părul ca razele lunii,
părul de aur al toamnei, pe care-l văd în sbor de [petunii.
...Poate şi un cuvânt drag, să-mi fie ziua sărbătoare,
când noaptea 'ndoelii apasă şi doare.

Poeme...

de OCTAV RULEANU

CIMITIRUL

Tania, tu ai văzut vreodată mina oamenilor care urcă un cimitir? Par toţi împovăraţi de vieaţă, deşi multora seninul traiu le flutură în permanenţă cascade de voioşie. Acum sânt concentraţi fără să vrea şi păşesc somnambul ca într'o împărăţie fantastică din basm adormit.

Aşa mi-am dus şi eu pământul urcând clima cimitirului nostru, cu câteva flori. Făcusem o jerbă de imaculate verbenii, presărate cu movul petuniilor şi fierbintele salviilor. Cimitirul aţipia în piroteala unui sfârşit de zi din August. Mormântul la care m'am oprit era al surorii mele iubite. I-am dus omagiu, drag ei.

Nu mi-a venit să plâng. Doar o moleşeală, aşa ca un avânt înfrânt, m'a cuprins şi stăpânit continuu.

Am privit sborul păsărilor ciripitoare. Lumea lor era vastă. Şi întinderea cerului presărat cu nouri opăciţi, se părea că le cheamă spre azur. Vânt nu sufla. Numai o boare aromitoare, de şoaptă pornită din ram înfrunzit, întona îngănarea aerului desprins din baterea aripilor.

Singurătatea m'ar fi copleşit în acest amurgit ţesut de linişte sfârşiată, dacă nu mă gândeam la tine. N'ar fi trebuit s'o fac, pentrucă imensitatea tăcerii a cuprins dragostea noastră înmormântându-o. Luptam înfrigurat cu viziunile mele. Dragostea noastră apărea martiră, închisă în mormintele din faţă, multe şi nenumărate scrijilate de capriciul vremii. Ideea că nu te pot iubi, că n'am dreptul lumii, a societăţii şi a lui Dumnezeu, mi-a apărut acum stăpânitoare.

Intrasem, nesilit de nimeni — deci cu atât mai neînţeles — în domnia eternei vieţi reduse la tăcere... Izolarea, care o doream altădată, acum îmi producea frică. Mă temeam, până şi de umbra mea. Mai bine am sacrificat iubirea noastră.

Incepusem să-mi fie capul vâltoare de imagini. Un vâjâit haotic de imnuri funerare, în care presimţeam moartea ta De ce-am făcut-o? Tania, tu ştii?

M'am reîntors ca dela o tristă ceremonie. Mi se ceruse preţul iubirii mele pentru tine. Mi-au pretins-o umbrele strămoşilor mei, presăraţi mulţi pe întinderea cimitirului.

Jurământul lor m'a fixat cu spaima vieţii mele, din noaptea căzută din vârfurile arborilor îmbrăcaţi în tăcere.

Mi s'a cerut o jertfă ce m'a cutremurat. De sigur, n'am dreptul nici măcar să trăesc.

Ce ispăşire fac eu, de nu am voe să te iubesc Tania?

UMBRA

In zăpuşeala încinsă a lui Cuptor, spre crucea zilei, copilul cu bucle aurii se juca în nisipul drumului.

Liniştea amiezii atârna grea, de obiectele din jur, materializând nefiinţa.

Jucăriile copilului bălaiu, erau sărutate de lumina fierbinte, conturând aspecte himerice.

Cumpănă în seară

de D. HINOVEANU

Intors din drum de vântul cel din urmă
Al soartei vechi ce nu mă mai încape
Eu m'am oprit aici în ţărmuri sure
Să-mi deapăn fin veciile pe ape.

Tovarăş tânăr, câte un vultur
Pleşuv de gând coboară 'n cer vreun munte
Când şi mai greu nemărginiri de-o clipă
Imi fulgeră din moarte peste frunte.

Căci cine ştie câte culmi de zile
Voiu mai citi în zodii vegetând
Şi doruri câte îmbrăcate 'n noapte
Vor mai purta pe valuri sufletul flămând.

Şi-aceşti bătrâni de glorii arbori mari
Imi stau în preajmă vlăguiţi şi goi, —
Nu-i chip, prin seara ce 'nvrăjbeşte stele,
Să mă mai duc vreodată înnapoi.

Pe vale albă crânguri din trecut
Să mai m'aştepte 'n cale cu miresc,
Hei, frate gând, mi-aş împlini viaţa
Şi mi-ar părea veciile mai dese.

Vin veşti de sus cu ceţuri moi de lună
Dar nu mi-aduc în cumpănă dreptate...
Nici eu n'aş vrea, cu triste bucurii,
Să te mai tulbur, grea singurătate...

Copilul visa, cu pleoapele făcute punţi peste vieaţă. Fantasme i se înşurupau în creer. Vedea aevea poveştile halucinante spuse c'un glas domol din alte vremuri, de-un bunic sfătos şi cu barbă colilie, fumigei pentru un amurg văratic.

Şi visul a descins în lume, în jurul copilului cu zâmbet, întruchipând mişcător o viziune aşternută peste pământ, ce semăna a întunecime adusă soarelui.

Frigul necunoaşterii l-a pătruns subit pe copil, c'un tremur, abia perceptibil în desfăşurare.

Copilul a început să plângă imediat, cu sughiţuri. Soarele curgea şi mai dogoritor peste obrajii-i îmbujoraţi de focul fricii... A încercat să fugă de umbra duşmană, dar vrăşmasul îl urma mai ameninţător şi mai apocaliptic.

S'a auzit un ţipăt:

— Mamă, nu mă lăsa. Uite vine smeul!

Mama s'a iţit în prag îngrijorată, fără să vadă nimic. Un gând i s'a ivit atunci, pe întâiul plan

— Sărmanul copilaş e bolnav. Il ia cu bâigueli.

Vestea s'a sfărâmat în cioburi mărunte toate conţinând în nucleu sâmburele unor extraordinare păreri. Copilul avea pe necuratul... Goliciunea belzebuthului s'a adunat în biata creatură.

— E nebun săracul, şopteau unii.

— Ce copil precoce, spuneau alţii.

Copilul nu era nici nebun nici precoce. Era chinuit de setea cunoaşterii şi-a întrebării. Şi nimeni nu i-o făcea.

A păcătuit deci impotriva firii. El avea dreptul să fie numai copil, aşa cum noi trebue să fim numai oameni comuni.

Cine încearcă extravagantul riscă să se stingă necunoscut într'o mare de veşnică neînţelegere omenească.

Copilărie

de ION ŢOLESCU VALENI

Creşteai odinioară sub tainişti de munte
în susur de cetini şi fluier de baci
şi gândurile tale în jocul luminii
pe frunte
musteau ca seva'n ciorchinii
roiţi pe araci.

In cântec de naiuri pe plaiuri de vise
privirile tale treceau către cer...
Pe unde doar umbrele astăzi mai cântă
'nflorise
pe vremuri logodna ta sfântă
cu luna Prier.

Cu tine pe steiuri suiam către lună
din bolţi să culegem în suflet cicoare...
Isvoare 'n amurguri veneau lângă tine
să-ţi pună
pe gene cununi împletite'n rubine
şi raze de soare.

Unde eşti astăzi?... Ce vânturi te luară?..
Singur în noapte te cred iar prin stânci
şi-alerg către tine dar goana din gând
mi-e amară
ca toamna pelinului vechi spumegând
în crame adânci.

Câteva

EPIGRAME
de CONST. GH. POPESCU

Despre **D. A.**, amicii săi susţin că n'ar avea spinare. Epigrama aceasta însă, nu fie cu supărare, potrivindu-se şi altora, celorlalţi le cerem iertare c'am închinat-o dsale.

Din câţi amici ai, fiecare
Imi spune că nu ai spinare.
Eu însă-o să le fac bucluc
Căci ştiu c'o ai... de cauciuc.

*

Doamna **X.** s'a mutat de câţiva ani, dintr'o comună oarecare, în oraşul Satu-Mare.

Cât a stat la ţară nu a fost ştiută
Deşi era doamnă FOARTE gospodină.
In Sătmar, de-o vreme, e recunoscută;
A rămas tot FOARTE... însă poamă bună.

*

Tânărul **A. P.**, datorită situaţiei ce-o are în societate, se crede a fi un gentlemen.

Că eşti un tip bine crescut
O credem toţi. Dece te'ntreci
S'o demonstrezi? Doar e ştiut
Că ai un metru nouă zeci.

*

Pe stradă am văzut-o, cândva, pe doamna **Y.** Era elegantă şi sobră. Făcea impresia chintezenţei nevinovăţiei.

REFLEXIE

Când îi văd pe umeri
Blănurile-i scumpe,
Par'că-mi vine-a spune
Că, mironosiţa,
E-o şireată vulpe.

FOLKLOR

Cules de: **Titus Bilţiu**

Povestea comunei Firiza jud. Satu-Mare

Cică a venit odată un firizan, casierul dela „Kiron“ (C. A. P. S.) din Baia-Mare, către casă, cu plata muncitorilor. Era o noapte frumoasă de vară, cu lună şi înstelată. Banii pentru plata muncitorilor i-a pus în taşca cea mare de piele atârnată cu o curea pe un umăr. Cum venea singur noaptea pe lună, cu frica în sân ca nu cumva să-l pândească, sau să-l urmărească cineva şi pe urmă să-l jefuiască de bani, deodată aude chiar la spatele lui: „clap, clap“ parcă ar fi umblat cineva chiar pe lângă el. Ingrozit, se uită, întorcându-se înapoi şi atunci vede că abia la un pas de el este urmărit de un om negru ca funinginea. (Era umbra lui.)

Atunci el de spaima cea mare s'a luat la fugă spre **Firiza** să scape de hoţ. Dar nici hoţul nu s'a lăsat de firizan ci tot după el. Cu cât mai iute a fugit firizanul cu atât mai iute şi hoţul după el, şi cu atât mai tare s'a auzit la spatele lui: „clap, clap“ şi tot mai mari şi mai dese lovituri a primit în spate, dela hoţul care l-a urmărit, încât la urmă de goana cea mare şi de loviturile cele multe abia s'a mai ţinut pe picioare, săracul firizan. (Sunetul şi loviturile li-a primit dela taşcă.)

In timp ce fugeau ei aşa amândoi, adecă firizanul şi cu hoţul, la un moment dat s'a împiedecat firizanul într'o piatră mare şi a căzut cu faţă 'n jos în praful drumului. Cum a căzut el, şi hoţul a sărit asupra lui şi cu toată greutatea şi puterea lui s'a pus pe gâtul şi capul firizanului şi l-a ţinuit de pământ încât acesta abia a mai putut respira. Săracul firizan, obosit şi înfricoşat până la moarte, şi-a aşteptat sfârşitul. Nici n'a mai încercat să se opună, ci s'a lungit ca o broască şi a stat nemişcat ca un mort.

Stau ei aşa un minut... două... cinci... trece un ceas... trec şi două... şi hoţul încă tot nu-l jefuieste şi nici nu-l omoară, dar nici de gât nu-l lasă. Ooare ce să fie? se gândeşte firizanul. Hoţul ăsta mă ţine de gât căci doară simţesc foarte clar, că o greutate mare mă apasă peste gât şi cap, de ce nu mă omoară... ori atunci de ce nu-mi dă drumul? S'a gândit el la ce s'a gândit, dar de mişcat nu s'ar fi mişcat Doamne fereşte, ca nu cumva să-l supere pe hoţ.

Trecuse de mult miezul nopţii şi ei încă nu s'au mişcat din loc. Deodată numai aude firizanul că se apropie o trăsură. Dă Doamne să vie cât de iute trăsura aceea, până nu mă omoară hoţul ăsta, care între atâta mă gâtuieşte. Iată că trăsura a sosit şi hoţul încă tot n'a fugit... Dar vizitiul de acolo, observând că cineva-i culcat în mijlocul drumului, opreşte trăsura şi strigă: „Cine eşti mă?! Scoală-te de acolo, că te calc cu trăsura.“ Firizanul nostru aude, săracul, dar nu se poate mişca fiind bine ţinuit de pământ. Ce să facă căci tare mai aşteaptă să-l scape de hoţ vizitiul. Atunci se supără vizitiul, se dă jos din trăsură şi îi trage câteva zbice sdravene, firizanului, care de durere a şi sărit drept în picioare. In acel moment însă a căzut şi taşca cea grea depe gâtul şi capul firizanului, astfel scăpând de hoţul cel închipuit.

Când a văzut firizanul că vizitiul cu câteva zbice l-a scăpat de un hoţ, care câteva ceasuri l-a gâtuit, n'a mai ştiut cum să-i mulţumească.

De atunci le-a rămas firizenilor porecla: „Tăscari“.

N. B. In jud. Maramureş şi Satu Mare, aproape toate comunele au cât o poreclă cu povestea ei cu care se batjocuresc reciproc comunele, unele pe altele.

Astfel, de exemplu, avem: Comuna **Blidar** are porecla Lupi; **Valea Roşie** are **Huhurezi; Certeza** — Harapi; **Moişeni** — Lupi; **Vama** — Cloşca; **Mădărasul** — Jgheabul; **Berveni** — Ceasul; **Teceul** — Viespi; **Bârsana** — Bonzari; **Vad** — Conopiştiriţe, et., etc.

Credinţe şi snoave.

1. Dacă în timpul verii sunt prea multe ploi, adecă este timp rău, pe acel timp rău ţăranii obişnuiesc să-l îngroape. Ceremonialul îngropării este ca la biserică; natural însă, că nici un preot nu se angajează la astfel de îngropări. De aceea oamenii cari sunt interesaţi să îngroape timpul cel rău, se adună mai mulţi şi aleg dintre ei un preot, un cântăreţ şi două femei cari să bocească. Apoi fac o cutiuţă mică, în care pun o păpuşă de zdrenţe, sapă o groapă mică şi după toată regula o îngroapă. Peste mormânt pun şi o cruce cu un număr. Un asemenea mormânt am văzut pe lângă şoseaua Dorna-Vatra—Borşa lângă haitul Pârjaba.

INCRESTĂRI

George Mihail Zamfirescu

Un gând pios din Sătmarul întâelor sale debuturi

George Mihail Zamfirescu a murit. Şi-a murit aşa cum o termină mai toţi acei ce slujesc cu însufleţire şi dezinteresaţi slova curată, cinstită şi frumoasă, aşa cum au sfârşit-o şi-un *Panait Istrati,* un *A. Sahia,* un *Gib. Mihăiescu,* un *A. Holban,* un *Pavel Dan* şi atâţia alţii peste memoria cărora s'a aşternut, grea şi tihnită, neagra uitare: a murit sărac şi uitat, pe un pat mizer de spital ros de microbi acela, găbjit doar de Koch, dar pe care mintea omenească nu l-a putut încă răpune. Moare în deplină maturitate a talentului său la o vârstă — abia de-avea vreo patruzeci şi ceva de ani — când acei ce-i cunoşteau posibilităţile s'ar fi aşteptat tot la mai mult şi tot la mai bun dela dânsul, moare atunci când el însuşi, amăgit de iluzii şi de impulsul inimei, se lega tot mai înverşunat de mizeria lui de viaţă.

Biet scriitor român!

La vestirea morţii i-am şi scos cărţile ce mi le ţineam în raft, i-am mângâiat, cu nespusă părere de rău, sufletu-i zbuciumat şi prea puţin înţeles pus cu-atâta dărnicie şi cu-atâta deosebită căldură în fiecare rând, în fiecare pagină; am cântărit, în amintirea lecturii, puternica evocare a personagiilor atât de grăitor descrise şi-apoi li-am pus, pe rând, cu sinceră durere şi cu adâncă pietate, pe fiecare la locul ei. Cu imaginea chipului său în minte, ca după o despărţire de-o fiinţă ce ţi-a fost şi ţi-a rămas dragă, m'am întors şi m'am retras în lumea gândurilor mele. Par'că-l vedeam, înalt şi slăbuţ, funcţionar la Casa Cercuală de-aci din Satu-Mare. Mi se părea că şi-aud pe-o doamnă, colegă pe vremuri, în acelaş birou cu el şi care, mai mult sau mai puţin, îi cunoştea îndeletnicirile, bunătatea şi sensibilitatea lui artistică, cum îmi povestea odată când, intenţionat, luasem vorba despre acel ce azi *a fost dar George M. Zamfirescu:* Era grozav de sensibil şi de nervos. Cu toate acestea nu era rău cum s'ar crede că pot fi şi sunt oamenii nervoşi. La dânsul sensibilitatea şi nervozitatea se manifestau într'un fel deosebit. Intr'un fel care par'că ţi-l făcea plăcut. Iţi făcea impresia că-i mereu entuziasmat. Toată ziua, după neînsemnatele lucrări de birou, scria mereu şi rupea mereu, fel de fel de concepte. Când vedeam, uneori, că însfârşit scrie fără să mai rupă, vorbiam în şoapte, mergeam pe vârfuri căci ni-era tuturora drag. Dacă se'ntâmpla să-i vie ceva de lucru, în timpul când scria de-ale lui, dela director şi anume pentru el, i-l făcem noi, ceilalţi funcţionari, căci ştiam cu toţii că după asemenea treburi e foarte drăguţ şi foarte atent cu noi. Ţi-ar fi dat şi cămaşa depe el. Il lăsam de multe ori singur în birou tot scriind şi ştergând. Noi plecam acasă căci venia ora plecării, ora mesei. Cine mai ştie cât şi până când mai stătea el! Acesta a fost *George Mihail Zamfirescu* cât a fost funcţionar la Casa Cercuală de-aci din Sătmarul nostru. Ni se pare chiar că piesa *Cuminecătura,* jucată mai târziu, prin 925, la Iaşi, în birourile Casei Cercuale de-aci a fost turnată. In orice caz aci i-a încolţit ideia şi tot aci i-a răsărit şi îndemnul de a o scrie aşa că împreună cu ea s'a mutat, când s'a mutat mai târziu, din oraşul nostru. Celelalte piese, date scenei române, ca: *Domnişoara Nastasia; Idolul* şi *Ion Anapoda* sau prelucrarea: *Curierul de Lyon,* li-a scris pe unde a putut şi desigur în condiţiuni de viaţă mult inferioare tihnei necesară creierii.

Aşa i-a fost destinul!

Operile cari l-au consacrat şi ca romancier, cum sunt: *Madona cu Trandafiri; Maidanul cu dragoste* şi *Sfânta mare neruşinare* — ultimile două în câte două volume din ciclul *Bariera* au rămas neterminate. Nu mai vorbim de proza împărtăşită sub diferite forme diverselor reviste cari se mândreau cu colaborarea sa. Am amintit doar ceeace cunoaştem amănunţit şi ceeace formează substanţa puternică în operile-i rămase.

Inainte de-a încheia prin searbăde cuvinte personalitatea acelui ce-şi doarme somnul de veci în cimitirul Sf. Vineri din preajma maidanelor bucureştene, maidane a căror privelişte a zugrăvit-o atât de admirabil în paginile operilor sale, găsim potrivit a aminti, şi e bine să nu se uite că, *George Mihail Zamfirescu,* a scris din alt imbold decât din acela al afacerii cum se pretează atâţia înfumuraţi scriitori debordaţi pe piaţa literilor de diverse cenacluri. *George M. Zamfirescu* a scris din necesitatea de a scrie. A scris, cum o spunea cu-atâta sinceritate cândva, ca să nu se simtă singur şi din nevoia de a mărturisi gânduri şi sentimente. A trăit dintr'o mizeră leafă de regizor al Teatrului Naţional din Iaşi. Deaceea a şi murit aşa cum a murit: sărac şi tuberculizat.

CONST. GH. POPESCU

Prea ne'ncredem în oricine și ne deschidem inimă oricui

Tipul de care ne vom ocupa în aceste câteva rânduri, trebuie să știe dela început că, simbolizează o serie de alți tipi și că, nu suntem stăpâniți de nici un fel de resintimente personale. Il cunoaștem numai din văzute și mai mult după nelipsitu-i zâmbet veșnic curtenitor și veșnic ipocrit. Nu știm și nicí un ne interesează sentimentele ce ni li-o fi nutrind persoana aceasta pașnică în aparență și oarecum agreabilă la vedere. Am; auzit și noi, dela unii și dela alții, că-i un evreu maghiarizat inteligent și rezonabil, un om de savuroase spirite. Astfel ni-am explicat, în felul nostru, anturajul și relațiile dsale în societatea noastră românească, auto-selecționată și așa zisă suspusă.

Dar tipul nostru, să-i zicem, amicul unor români cu rosturi, e un mare șmecher. O împrejurare neașteptată ni l-a dovedit a fi prototipul cetățeanului, adept prin convingere, a spuselor lui Talleyrand: „omului i s'a dat graiul ca să-și ascundă gândurile". Numai că *amicul,* imprudent, a uitat un lucru: Pentru a te bucura regulat de roadele acestei conduite, e necesară o memorie perfectă însoțită de o permanentă deplinătate a celorlalte funcțiuni mintale. Altfel, sufletul te dă de gol. Te dă căci el — sufletul — n'are nici o taină pe care anumite simțuri, prin instinctive atitudini, să nu o releve. O lege naturală, care mai devreme ori mai târziu, dă pe orișicine în vileag.

Și pe tipul acesta de amic, într'un moment de neatenție, l-a trădat sentimentele. Cam târzior, dar totuși fără contrazicere.

Datorită unui conflict personal avut cu cineva și excitat se vede și de efectul câtorva păhărele în plus, pe tip l-a luat gura pe dinainte. Și l-a luat mai mult pentru a ne demonstra, prin acele inevitabile isbucniri, așa cum e în realitate. Sunt cunoscute cazurile când un singur gest trădează o stare sufletească.

Dumnealui, amicul unor români cu rosturi, a găsit necesar ca în altercația ce-a avut-o cu un oarecare tînăr, să aducă insulte gratuite, și tot odată grosolane și în contrazicere cu manierile dsale „de om bine crescut", întregului popor românesc. Acestui popor blajin, prietenos, încrezător și tolerant.

Presupunem că tipul se va scuza, va da explicații cuviincioase, spirituale chiar. Se poate că va fi crezut, se poate că i se va ierta necuviința. Noi, pe urma aceasta, constatăm însă că *amicul* n'a fost nici odată sincer. *Prin gura lui, când a fost cu chef, au isbucnit cuvinte, revelatoare de sentimente, pe cari ni le nutrea în inimă când era treaz.* Sentimentele-i ne sunt streine, subversive, dușmănoase. Credințele dsale, și-a, nimănui, nu ne importă. Atitudinile însă, a oricui, ne interesează. Tipul acesta de amic e liber să aibă orice păreri despre noi, despre persoane. Liber e să se supere și să se răfuiască cu noi. Nu-i i-e îngăduit însă, sub nici un motiv și în nici o situație, a insulta un popor care i-a dovedit sentimente, altele decât acele pe cari s'a demascat a le nutri dânsul, un popor care-l ocrotește să-și fumeze liniștit o țigară, un popor care-i asigură atât de comode convorbiri cu „prietenii , un popor care-i înlesnește o atât de tihnită viață.

Personal, tipul nu-mi inspiră încredere. Mai mult! Il bănuiesc. Il bănuiesc de acte dăunătoare intereselor noastre ca stat și-l socotesc, dacă nu capul, în orice caz în rândul colportorilor periculoși. E o părere a noastră în care avem dreptul să credem. Amicul ar trebui mai mult observat și mai puțin agreat. Prea ne'ncredem, prea ne deschidem inima oricui.

N. VÂJ.

Condiția familiei ideale...

Multe sunt exigențele omului de lume. Multe și foarte diverse. Unii vor să fie respectați și temuți, alții frumoși și iubiți, alții bogați și atotputernici, prin *ban,* — „ochiul dracului"...

Și toate aspirațiile astea se contopesc, se absorb, se întâlnesc pe aceiași linie: goana după *fericire.*

Ce este în fond *fericirea,* himera după care fiecare alergăm?

S'au străduit filosofii mii de ani să lămurească, și au încurcat-o.

Prima condiție care ne poate asigura în bună parte așa zisa fericire însă, e un cămin liniștit.

Desigur, a trecut vremea castelor retrase pe creste de munte în singurătate, în care frumoasa „domniță" își aștepta la vremea prânzului și a înserării, soțul plecat la vânătoare.

„Domnița" cânta la ghitară sau la harphă, la picioare îi sta fox-terrierul sau buldogul, soarele bătea molcom prin perdelele de mătasă veritabilă.

Dar credem că mai există și azi, în unele colțuri depărtate și uitate de Dumnezeu, ale provinciei, câte-o gospodărie a cărei situație internă să fie departe de a celei zugrăvită de Duiliu Zamfirescu în „Tănase Sctaiu" sau aproape de cea înfățișată de acelaș în „Viața la țară".

O familie ideală, este aceia în care fiecare membru e la locul lui. In care femeia și bărbatul trăesc într'o înțelegere perfectă, fără susceptibilitatea de a se suspecta unul pe altul de nimic.

Bărbatul este *forul suprem* care hotărăște în viața familiei. Peste cuvântul lui nu se poate

trece, chiar de ar ieşi morţii din mormânt şi ar spune contrariul.

Femeia este mandatara bărbatului şi executoarea măsurilor lui.

In rest, copiii trebuesc crescuţiţ cu autoritate şi respectul de părinţi trebue să le fie insuflat, dacă nu se reuşeşte cu binele, cu nueluşa. Sau cu parul... După cum e şi copilul de rău şi de îndărătnic.

Fiindcă copiii nărăviţi pot fi nenorocirea şi pot duce la dezastrul unei gospodării. Prilej de neînţelegeri, prilej de certuri. Prilej de discordie. Obrăznica plozilor duce la nenorocirea familiei.

Familia ideală?

Familia liniştii, a păcii şi a bunei înţelegeri, în care fiecare e la locul lui: bărbat, soţie şi copil.

Familia în care copilul până la o anumită vârstă nu se preocupă decât de carte.

Nu familia în care copilul e lăsat să scoată limba la părinţi, să răspundă urît, să se dea de-a tumba prin casă şi să răstoarne totul cu susu 'n jos.

Acea familie e sortită peirii. Răsfăţatul mamei şi al tatei poate deveni uşor un Sile Constantinescu...

Să visăm fiecare o familie sănătoasă. In care tatăl, fără să fie un despot, îşi struneşte copiii cum îi place.

Căci s'au văzut cazuri când, încă inconştienţi şi neîncercaţi cu focul, copiii au incendiat gospodăria cu averi, cu hambare şi toate bunurile ei.

Şi o gospodărie, mai ales în împrejurările de azi, e greu de refăcut.

Copii, cuminţenie!

GEORGE DEMETRU PAN

•

S'au împlinit, zilele acestea, două zeci şi cinci de ani dela moartea scriitorului EMIL GARLEANU. Cu acest prilej, gruparea „Prietenii istoriei literare", au comemorat, într'o şezătoare, memoria aceluia ce în umanitatea dovedită şi răsfirată în operile lui, cuprinde toate fiinţele şi gâzele pământului.

•

Jurnalul, noul cotidian apărut de curând sub direcţiunea dlui *Tudor Tudorescu Braniştе*, şi-a cărui apariţie o salutăm cu sinceră bucurie şi deplină încredere, aduce în nrul său de sâmbătă 14 Octomvrie, — pagina a doua: Literatură —artă—humor — o preţioasă contribuţie referitoare la unele date, eronate sau inventate de alţii, în ceeace priveşte originea şi viaţa subtilului poet *P. Cerna* dela acărui naştere s'au împlinit, nu de mult, 58 de ani. Convenim în ce ne priveşte, că subscriitorul însemnărilor de sub titlul: Părinţii şi rudele lui *P. Cerna,* dl. Barbu Lăzăreanu, — *B. L.* — are perfectă dreptate.

CONST. GH. POPESCU

Testament

de C. PÂRLEA

Cînd voiu muri, pe fruntea care plînge
Să nu aduceţi lacrămi şi nici flori.
M'a înfrînt amurgul de atâtea ori
Şi moartea în toamna asta iar mă 'nfrânge...

Nici să nu plîngeţi lacrămi în sicriu...
Să spuneţi că târziu m'am rătăcit
Cu primăvara către înfinit
Pe drumul care încă nu-l mai ştiu.

Părinţii să nu caute în zădar
Vreun cîntec pe vreo filă dintr'o carte.
M'am rătăcit pe drumul de departe.
Cu file ruginite în calendar.

Acum, cînd plec prin cetele de îngeri,
Nu vreau să cînte nimeni lîngă mine.
M'am vrut mereu hoinar printre destine
Şi m'am găsit, uitat, în albe înfrîngeri...

Aş vrea senin să fiu cu depărtarea.
Tovarăş trist al zilelor de chin.
Am hoinărit cu toamna prin destin
In noaptea care îşi cîntă întristarea.

Să daţi iubitei mele, dintre file,
Imaginea ce n'a fost căutată,
Deşi — târziu — pe fruntea sărutată
A plîns uitarea plînsul dintre zile...

Să nu-i spuneţi că am murit demult
Şi nici că niciodată nu mai vin.
In sufletul ei rupt din alb destin
Vor plînge amintirile de lut...

Să-i spuneţi că odată, călător,
M'am făcut frate bun cu depărtarea;
Acolo nu ajunge sărutarea
Şi nici drumeţul ultimului dor.

Să-i spuneţi drept că undeva prin mirişti
M'au năruit tristeţele şi visul
Rupeţi-mi astăseară manuscrisul
Cu toamne şi cu ploaie şi cu linişti...

Tîrziu, în parcul proaspăt zăpezit
Iubita să mă caute prin stele,
Să fie drumul trist al toamnei mele
Departe, pe mormîntul ruginit...

DARI DE SEAMĂ

CĂRȚI

CARTEA DE ESTETICĂ

După răsunetul obținut de marele estetician român **Pius Servien Cocultescu** în Franța și în lumea specialiștilor din lumea întreagă (**„Les rythmes comme introduction physique á l'esthétique“. „Lyrisme et structures souores“. „Principes d'esthétique“** etc.) iată că de 2—3 ani putem vorbi de esteticieni cari de astădată scriu în românește, nu numai pentru cerurî strânse de inițiați în problemele profunde ale esteticei ci pentru marele public.

Evităm o incursiune în trecutul esteticei românești deoarece n'am putea aduce decât un material mult prea sărac cetitorilor noștri. Deaceia preferăm prezentul bogat în realizări și promițător în roade. Vom viza în special estetica „oficială“,, adecă aceea garantată de prestigiul catedrei universitare dela înălțimea căreia a fost expusă.

Fără să ne oprim la lucrările dlui Radu I. Paul dela Universitatea din Cernăuți și ale dlui Liviu Russu, incompetentul profesor dela Cluj, începem cu opera recentă a aceluia care e astăzi cel mai mare și **mai român** filosof al nostru, proaspăt creator în domeniile esteticei. **Lucian Blaga.**

După o activitate de câteva luni la Universitatea din Cluj, **Blaga** a publicat în primăvara acestui an cartea întitulată **„Artă și Valoare“** (ed. Fundația Regală 180 pag. 60 Lei) însumând în mare parte cursurile ținute în toamna anului 1938 la Facultatea de Filosofie.

Intenția autorului este de a completa cele două trilogii precedente : a **Cunoașterei:** Eonul Dogmatic, Cenzura transcendentă și Cunoaștere Luciferică deoparte; și a **Culturii :** Orizont și Stil, Spațiul mioritic și Geneza metaforei și sensul culturii. de altă parte, printr'o „trilogie a valorilor“.

Incadrându-se într'un sistem în deplină desfășurare, — precum ne-o mărturisește însuși autorul; — teoriile estetice ale lui **Lucian Blaga** au acelaș fond metafizic cari dau un aspect specific filosofiei sale. Ca și în filosofia culturii, **Lucian Blaga,** folosește ca un adevărat leit-motiv filosofic, și în filosofia artei „orizontul misterului“. După **Blaga** sentimentul misterului provoacă sforțări creatoare în individ în scopul revelării lui.

Categoriile abisale determinante ale stilului, hotărăsc creația metaforică-metafora fiind singurul ochiu de lumină ce pătrunde profunda întunecime a esenței cosmosului. Frâna transcendentă, rol îndeplinit de aceste categorii abisale, intervine însăși în această sforțare revelatoare, marele anonim, dumnezeirea, împiedecând printr'o permanentă cenzură cunoașterea absolutului, nepermițând omului posesiunea deplină a ideei.

Arta caută să releveze misterul, să împrăștie pâcla în care Divinitea a înfășurat Esența ultimă a universului și a existenței. Toate eforturile artistice se îndrumă deci pe acest făgaș al descoperirii adevărului, evitând să se cheltuiască în creații gratuite.

Blaga așează deci arta pe un soclu metafizic, înzestrându-o cu vagi finalități epistemologice, necăutând să arate **dece** și **cum** se produce arta ci în primul rând dorind să-i dea o justificare transcendentă.

Blaga dă în cea mai mare parte a cărții sale o mare importanță delimitării dintre frumosul artistic și frumosul natural, considerând creația artistică ca singura revelatoare și capabilă să ușureze atmosfera de mister a existenții umane. Pretutindeni deci, în filosofia lui **Blaga,** intenția de revelare a misterului este scopul creației culturale și artistice . .

*

Cu totul în altă parte pune însă accentul improvizatul estetician dela **Universitatea din Iași, dl. G. Călinescu** în cartea dsale **„Principii de estetică“** (ed. Fundațiile Regale, 40 Lei, 125 p.)

Din primele pagini isbește ciudata definire și geneză a esteticei. Că estetica s'ar fi născut **și** din necesitatea **psichiologică** a indivizilor incapabili de a reacționa emotiv față de frumos, noi nu ne îndoim — dar că s'ar fi născut **numai,** precum susține dlui, din această nevoie oarecum secundară și compensatorie, nu poate fi **adevărat.**

La fel și relativismul și individualismul estetic al dlui **Călinescu** vor fi fiind foarte atrăgătoare, dar ele nu satisfac fenomenul. Agnosticismul și scepticismul sunt atitudini utile și prudente în științele **începătoare,** dar ele nu se potrivesc cu stadiul actual al cercetărilor estetice.

Domnul **Călinescu** crede în artă ca valoare în sine și de dragul acestei concepții neagă valabilitatea sistemelor de estetică ale lui Platon, Schopenhauer, Hegel, Brémond și Croce, tocmai fiindcă ele presupun în artă scopuri eterogene. Concluzia trasă — foarte plină de bun simț de altfel — este că preocuparea capitală a Esteticei **nu trebue să fie „ce este arta“?** — căreia nu-i se poate da un răspuns sigur: ci **„Cum este arta?“,** întrebare mult mai fecundă și mai plină de înțeles după **dlui.**

In continuarea **„Cursului de poezie“ dl. Călinescu** procedează la exemplificarea teoriei sale. Intre altele prezentarea curentului dadaist ca o reacțiune împotriva ideilor umflate, a burghezismului în artă, vine într'un fel original în ajutorul intenției destul de răspândite astăzi al adoptării gestaltismului din psichologie, în estetică, — și explicarea futurismului lui Marinetti ca o reacțiune de sinceritate împotriva academismului, împotriva d'annunzionismului și al retorismului prețios, printr'un fel de bergsonism literar.

Hermetismul și suprarealismul sunt și ele foarte clar înfățișate în

partea 3-a şi a 4-a a poeticei, prin freudismul ce domina epoca.

Poezia pură a abatelui Brémond, antiraţionalistă şi mistică, cu caracter de rugăciune, prin felul în care a fost înţeleasă — sau mai bine zis neînţeleasă — dau ocazie dlui. Călinescu de a scoate obişnuitele dsale concluzii şi pseudoprecepte la fiecare expunere a divagaţiilor literare contemporane, concluzii care au marele cusur de a fi extrem de simpliste, jignitoare chiar în simplismul lor, al celui mai elementar bun simţ ştiinţific.

Tot aşa când revenit la cercetarea poeziei adevărate, autorul expune tecnnica unor moderniştu dirieiu ca Paul Valery şi Ion Barbu, din care apoi scoate adevărul că „departe de a fi lipsiţi de intelectualitate, poeţii par a spune ceva. Tocmai această aparenţă că au de spus ceva, fără nici un interes de conţinut, este miezul oricărui lirism" — enunţare contrară logicei aristotelice dar care păcătueşte prin acelaş simplism exagerat, care împrumută un caracter de neseriozitate opusculului dlui Călinescu. Acelaş aer de superficialitate se desprinde şi din încercările de estetică experimentală prin cari dlui caută să definească câteva atitudini lirice posibile pornind din experienţe personale (sic!) bazându-se pe obişnuitul şi comodul său principiu: „în artă nu există reguli", adevărat refugiu pentru esteticienii originali „cu orice preţ".

„In artă nu există reguli" spune dl. **Călinescu**... Să ne înţelegem: în actul creaţiei artistice nu există reguli, o ştim cu toţii, dar **aprecierea** artistică e supusă unor principii adânci, isvorîte din **trăirea** însăşi a fenomenului şi nici decum din **lipsa** de simţire a lui. Toate acestea ar trebui să le ştie dl. **Călinescu în calitate** de profesor, scriitor şi director al prea pretenţiosului **„Jurnal Literar"**...

VICTOR V. MOIŞ

*

M. Eminescu — OPERE — ediţie îngrijită de profesor **Ion Creţu**, editura Cultura Românească, 4 volume lei 400.

Profesorul **Ion Creţu** a adunat, desigur pe urma unei migăloase dar binecuvântate munci, în peste douămii una sută de pagini — cât cuprind la un loc cele patru volume — tot ceeace s'a găsit şi se crede că geniul şi sufletul lui Eminescu — din necesitate spirituală ori constrâns de împrejurări — ni-a lăsat ca exemplu de gândire, de concepţie, de scriere şi muncă. Şi ni s'a lăsat, atât celora ce se mândresc la anumite ocazii, din făţărnicie, doar cu simpla preamărire a poetului exploatându-i operile rămase, cât şi acelora ce şi-l amintesc, din când în când, cu duioşie adevărată închinându-i-se cu pietate şi arătându-ni-l, tot mai viu, tot mai nou, tot mai actul, fie nouă înşine fie lumii întregi, ca pe ceva de luat drept model in poezia de orice fel sau ca pe odorul de nepreţuit al bunurilor noastre netăgăduite, ni s'a lăsat credem, **nu** chiar întregul rod al minţii aceluia a cărei liră a tulburat, a contaminat generaţii secând isvoarele originalităţii timp de-un sfert de veac şi a cărui inimă a sângerat, mai mult decât oricare, pentru pământul şi neamul românesc căruia **i-a** prevăzut prin simţul său profetic atâtea vitale chestiuni astăzi la ordinea zilei.

Cauza care ne face să ne îndoim de posibilităţile şi de greutăţile de a putea strânge laolaltă întreaga urmă scrisă a acelui ce-a fost redresorul cu prestigiu al energiei noastre naţionale, **o** constituie — şi acest lucru îl spune însuşi autorul undeva în prefaţa volumului întâi mi se pare — faptul că Eminescu îşi semna prea rar articolele. E vorba de activitatea lui jurnalistică politică dela **Timpul**, firește. In orice caz, străduinţele de a fi dat la iveală noi şi încă multe necunoscute produse ziaristice eminesciene, cum şi faptul de a le fi descoperit şi strâns pentru prima oară în volume compacte, constituiesc, pentru profesorul Ion Creţu, merite care-i rămân absolut întregi şi pe de-a 'ntregul lăudabile.

In adevăr iată cum ni se destăinuie această mostră de perseverenţă şi de conştiinciozitate care este autorul : „Cu toată acestă greutate, — de a ajunge la identificarea articolelor lui Eminescu care nu erau semnate n. n. — fiind convinşi şi noi că orice producţie a lui **Eminescu** este „un lucru mai presus de preţ" ne-am apucat şi am cercetat colecţia **Timpului** din scoarţă până în scoarţă, coloană cu coloană chiar, între anii 1877—1883, se ştie că dela această dată Eminescu a fost mereu suferind **n. n.** — şi pe baza rezultatelor obţinute am ajuns la cinvingerea că putem să fim îndreptăţiţi a afirma că peste **două sute** de articole noi pot fi atribuite lui Eminescu, pe lângă cele din ediţiile Eminescu, pe lângă cele din ediţiile existente." Cum s'a ajuns la identificarea articolelor politice, autorul ni se explică în prefaţa volumului al doilea pag. 10—16, şi aşa lămurit cum ni se destăinuie nu mai rămâne nici o îndoială că bine s'a procedat şi foarte serios şi categoric s'au identificat articolele celui mai mare gazetar român.

In ceeace priveşte rostul acestor volume e simplu: Timp de peste o jumătate de veac s'au publicat destule studii istorico-biografice despre Eminescu, dar opera limpede a celui mai mare scriitor al poporului românesc, într'o ediţie **unitară** şi **integrală**, n'o aveam încă. Către realizarea acesteia — îndrăsneşte cu oarecare sfială profesorul **Ion Creţu** a mărturisi — tind sforţările noastre. Şi după părerea noastră, care am urmărit îndeaproape tot ce s'a scris despre acest răscolitor de conştiinţe de simţăminte, credem că realizatorul acestor patru volume, a reuşit să ni-l redea pe Eminescu alături de întreaga lui operă pentru care şi-a jertfit şi tihnă şi sănătate şi tinereţă.

Intelectualitatea românească, şi mai cu seamă cea sătmăreană, va găsi în fiecare rând din proza jurnalistică politică a lui Eminescu, încadrată sub diverse titluri ca de ex: Drepturile Românilor din monarhia Habsburgică sau condamnarea organizării noastre sociale etc. — vezi vol. IV 151—248 —, momente de mare actualitate prielejuitoare de uşurătoare aduceri aminte.

Lectorul va da deplină dreptate, spusei de cândva a dlui prof. N. Iorga: „orice rând din Eminescu merită să fie tipărit", numai că, ceeace merită şi mai mult, e că orice rând din Eminescu merită să fie şi cetit.

CONST. GH. POPESCU

RĂBOJ

Toamna cea cu găteli multe şi palide a sosit mai nedorită ca oricând. Timpurie şi cu cearcăne vinete de mânie înfrigurată, ea s'a aşezat pe meleagurile noastre, deodată cu crispările vieţelor încleştate în groasnic măcel. Toamna lui 1939 e umedă ca transpiraţia trupurilor în marşul spre nefiinţă.

Poezia toamnei s'a dus parcă, pe acelaşi drum cu lirele atârnate de muzele lui Marte. O amuţire generală, fără leac de revenire, o înfrângere de vreme ieşită din făgaşul soroacelor stabilite de crugurile anilor obişnuiţi.

Octombrie actual e mai sumbru. Plânsul naturii e mai nestabil, iar oamenii continuă reîntoarcerea spre smârcurile începuturilor de civilizaţie.

Veacul ce se zice al culturii este veacul întunecimii de minte. Civilizaţia e sortită să nu atingă niciodată zenitul spiritualităţii.

Omenirea trebue, din când în când, să-şi oţelească vigoarea supremaţiei brute, ce sălăslueşte în noi ca un blestem al bestialităţii de totdeauna. Aceasta pentru a da mereu iluzia unei înaintări de cultură. Distrugem, să clădim din nou altă civilizaţie, altă lume, cu alte orizonturi şi cu alte decrepitudini morale ieşite din apocalipsul bombelor distrugătoare şi a gazelor axfixiante.

Toamna de-acum flutură flamurile unor totale întoarceri la matca neomenescului.

*

Şi totuşi ieşirea din impasul vremii va trebui căutată înăuntrul nostru.

Oricâtă declanşare de energie distrugătoare, ar inventa omul pentru posedarea pământului, a mai rămas ceva în noi, ceva care ne deschide părtia unui orizont salvator.

Lumea de azi trăeşte ritmul larg al evenimentelor celor mai încordate. Mintea omului s'a cambrat la maximum de efort. Toţi sânt pregătiţi pentru orice. Minunea iureşului nimicitor de oraşe şi vieţi abia mijite, minunea bejenăriei cu tot tragismul unor vremuri de apusă memorie, a trecut şi nu e decât o prezentă ameninţare cu care sântem familiarizaţi.

In asemenea clipe doar arta ne poate descreţi conştiinţele. Arta, în ce are ea mai superior.

Muzele nu tac, atunci când bate tunul. Înţelepciunea poverbului latin s'a stins în vreme. Muzele sânt mereu alături de cei le cheamă. Simfonia bubuitului de tun, şuerătura ucigătoare a mitralierelor, precum şi infernul sugrumător al gazelor înnecăcioase, toate nu sânt decât partea ireversibilă a vieţii, poezia morţii. Şi moartea e atât de sublimă într'un decor fantastic şi ireal. Fiecare suflet e un poem şi fiecare inimă un univers.

Artele sânt singurele salvatoare ale zilelor de-acum. Să ne obişnuim a gusta un op muzical de Beethoven, să ne adâncim în misterul undelor străvezii ale poeziei pure şi să ţinem în permanenţă un suflet întărit de cea mai spirituală hrană.

Alături de artă, orice suferinţă omenească este un pahar de izbăvire dintr'o lume amorfă spre alta mai ideală.

*

Vitrinele librăriilor vor fi cam văduvite de oaspeţi, în sezonul acesta. Nu-i de mirare. Vremurile au epocile lor deficitare. Ceea ce înseamnă că au să urmeze şi cele mănoase. Belşugul e doar în funcţie de lipsă. Formele se schimbă numai. Fondul rămâne perpetuu. Acest fond e ADEVĂRUL nesdruncinat al esteticului, adevărul culturii ce nu moare cu vremea.

Deci n'avem de ce fi mâhniţi că deocamdată oamenii se distrează cu alte preocupări, fiind vorba de bagatelul ce se numeşte... vieaţă.

Cartea trăeşte, şi noi prin ea, chiar dacă la un moment ni se înnăbuşe respiraţia.

In faţa eternului, micimea existenţei noastre ca materie e un strop de rouă în nemărginire.

OCTAV RULEANU

*

Poeziile marelui nostru *Eminescu,* după traducerile făcute în diferite limbi europene, iată că astăzi, datorită d. H. D. Siruni, ele au fost traduse şi în *armeneşte.* Volumul tradus în această limbă este prefaţat de dl. prof. N. Iorga şi a apărut cu prilejul comemorării celor cinci zeci de ani dela moartea poetului. Autorul, arătându-ne măgulitoarea dsale intenţie, afirmă că „volumul apare pentru a oferi în acest mod şi participarea Armenilor la marea sărbătoare a poporului românesc; apoi, pentru a face cunoscut pe Eminescu şi armenilor".

Au sprijinit revista achitând la timp abonamentele :

Dr. Vasile Silvăşan, loco; **Ioan Rotaru,** Bucureşti; **Ştefania Mihăilescu,** loco; prof. **Nelu I. Alexi,** Bucureşti; prof. **Ion Gr. Rusu** Someşeni-Cluj; **Mircea Sorescu,** loco; **I. Bolchiş** pensionar, loco; ing. **Petre Marcu,** loco; s. dir. **Păul Reiter,** loco; ing. **Sebastian Dărămuş** loco; căpitan **Aurel Pangraţiu,** loco; **Olguţa Roşnoveanu,** loco; s. insp. **Pop Gheorghe,** loco; **A. Apostol** casier primărie loco; **Maria Nap,** loco; inst. **Vasile Alboiu,** Baia-Mare; dr. **Gh. Bărbuş** advocat, Seini; **prof. Irina Seucan,** loco; **Mica Gh. Popescu,** Dobreni—Neamţ; **Dinu Dumitru** înv. Seini; **Radu Schuwanev** înv. Seini, etc.

*

In nrul viitor vom continua publicarea numelor acelor ce nu se gândesc nici acum a ne trimite abonamentul.

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 10. OCTOMBRIE 1939

Biblioteca Universității Iași

Afirmarea

FONDATORI : CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RULEANU

I. Renţea : CASĂ ŢĂRĂNEASCĂ.

In acest număr semnează :

CONST. GH. POPESCU
VASILE SCURTU
D. HINOVEANU
ION ŞIUGARIU
M. OLTEANU
PETRE PAULESCU
MARICA C. POLESCU
VIRGIL TREBONIU
EM. PAPAZISSU
IGOR BLOCK
ION NEGESCU
C. PÂRLEA
CONST. BERA
MARIA A. DEMIAN
ELEFTERIE BEOCA
TITUS BILŢIU
MIHAIL LUNGIANU
CORNELIA A. BACIU
OCTAVIAN RULEANU
VICTOR V. MOIŞ
N. VAJ

Exemplarul Lei 20

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII CLUJ

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
şi
Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ştefan Anderco, dir. Augustin Baciu, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaş, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

— Rugăm stăruitor pe toţi cititorii noştri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**

— Redacţia şi Administraţia Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari — — — — —	Lei 150
De sprijin — — — — —	„ 300
Pentru instituţii — — —	„ 500
Exemplarul — — — —	„ 15

TIPOGRAFIA „PRESA LIBERĂ" SATU-MARE

afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA", DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU ANUL IV. — No. 11—12 NOEMBRIE—DECEMBRIE 1939

LA SFÂRȘITUL CELUI DE-AL PATRULEA AN

Iată-ne însfârșit, fără a fi câtuși de puțin obosiți ori epuizați, dând la spate încă un an. Pe cel de-al patrulea.

In primii doi, — pe timpul roirii partidelor, sub regimul învălmășelii și amenințărilor politice, AFIRMAREA nu și-a pierdut cumpătul. N'am angajat-o și n'am întinat-o. Nu ni-am vândut obiectivitatea nimănui. In ceilalți doi, de renăscătoare năzuințî, de curajoase prefaceri, de îngrijorări și de scepticism — am mers pe drumul croit dintru început. N'am căutat nici înlături, nici înapoi. Și'n tot timpul parcurs, nu ni-am lăsat intimidați nici de mediul neprielnic în mijlocul căruia am răsărit, nici de necazurile provenite pe urma greutăților materiale tot mai crescânde, nici de îngrijorările născute pe urma frământărilor din afara granițelor. Nepăsările unora, ni-au ambiționat. Trândăveala altora nu ni-a ademenit. De conversații sterile — meteahna vremurilor — n'am avut timp. Paradă de laude încă n'am făcut. Dar nici de sfaturile binevoitorilor n'am ascultat. Am mers înainte, așa, de capul nostru. Ca să nu ne fie ciudă pe nimeni, ca să n'avem a ne reproșa decât nouă. Am făcut tot timpul ceiace am hotărît acum patru ani. Și până acum ni-am ținut de cuvânt.

Răscolind în trecutul istoric românesc al acestui ținut, pe nedrept neglijat, am pus în circulație câteva condeie și-am căutat să ne ținem la curent cu 'nfăptuirile slovei. Am făcut totul fără pretenții, numai decât literare, fără mofturi. Nu ni-am căciulit nimănui nici pentru subvenții, n'am făcut-o nici pentru colaborări. Când am fost constrânși la plata tipografiei, ni-am sprijinit pe înțelegerea conducătorilor Astrei locale, am apelat la cei câțiva prieteni înțelegători ai rostului revistei, la abonații ce ni-au rămas credincioși și uneori și la buzunarele noastre sărace. De câte ori n'am avut material potrivit sau necesar, am completat întrând în lumea pseudonimelor. Dar n'am ridicat pălăria cu un centimetru mai mult în fața unuia ca a altuia.

Nici nu ni-am plâns nimănui. Cui ni-am fi plâns? Și de ni-am fi jeluit cu ce ni-am fi ales oare?

Străduința noastră, modestă dar contribuitoare, credem, va rămâne piatră de neclintit în calea cercetătorului din viitor.

Pe cei ce-ar fi putut face mai mult nu i-am cunoscut. Iar de-or fi fost sau vor fi fiind pe undeva, nu i-am știut să-i cercetăm; nu au venit nici ei să ne arate cum să facem ca să facem mai mult și mai bine.

Dela prieteni am ascultat, dela neprieteni am învățat. Am căutat să tragem un folos, în interesul revistei și-al țelurilor noastre și de pe urma unora și depe a altora. Și-așa se vede, am reușit. Ni-o spune conștiința noastră și ni-au spus-o mereu, aprecierile diferitelor monitoare culturale cu ai căror conducători spirituali n'am avut și n'avem, nici în clin nici în mânecă.

Insfârșit, iată-ne și la sfârșitul celui de-ai patrulea an.

Ne vine să chiuim de bucurie. E singura noastră satisfacție. Și-o s'o facem. Până nu ne apucă a crește burtă ori ieși chelie, până a nu intra și noi în rândul oamenilor serioși apreciați de oficialitate.

CONST. GH. POPESCU.

CERCURILE ELECTORALE ROMÂNEŞTI

Din luptele naţionale ale Românilor sălmăreni

de VASILE SCURTU

După revoluţia din 1848 în Ungaria se inaugurează un regim absolutistic, care a ţinut până în anul 1867. Acest absolutism a însemnat pentru naţionalităţile din această ţară ivirea unor zori mai bune şi a unor speranţe mai întemeiate în tendinţa acestora spre câştigarea unei vieţi mai umane. Atunci s'au acordat şi naţiunii române din Ardeal unele drepturi şi libertăţi menite a o ridica la rangul ce-l merita ca naţiune majoritară în această provincie.

La anul 1867, spre marea bucurie a Ungurilor, absolutismul se termină prin încheierea dualismului austro-ungar şi începe pentru Unguri o epocă de libertăţi, iar pentru naţionalităţile din Ungaria timpuri cât se poate de vitrege. Politica guvernelor dela Budapesta tindea spre desfiinţarea complectă a naţionalităţilor nemaghiare pentru a le îngloba cu forţa într'un stat naţional maghiar. Aceste tendinţe ale Ungurilor erau evidenţiate şi prin legea electorală din Ardeal.

Faţă de o astfel de situaţie Românii au încercat să-şi salveze fiinţa lor de neam prin diferite mijloace. Bănăţenii şi ungurenii în conferinţa naţională din 1869 la Timişoara, au hotărît participarea la lucrările parlamentului din Budapesta inaugurând astfel „activitatea parlamentară". Românii ardeleni drept protest la abuzurile, nedreptăţile şi ilegalităţile comise de Unguri, au hotărît în conferinţa naţională dela Miercurea Sibiului (7 Martie 1869) să nu participe la alegeri inaugurând astfel „pasivitatea parlamentară". Această atitudine o motiva Dr. Ioan Raţiu prin cuvintele: „întrând în parlamentul din Pesta, Românii ar recunoaşte unirea Ardealului cu Ungaria şi astfel ar pierde temelia morală şi legală de a revendica independenţa lor naţională."*

Indiferent de atitudinea adoptată de Români, guvernele ungureşti care s'au succedat la cârmă, n'au voit să ţină cont de drepturile acestora. În special guvernul lui Tisza Kálmán (1875) „zdrobitorul de naţionalităţi" a deslănţuit o teroare electorală nemaipomenită înăbuşind orice glas şi acţiune românească. La teroarea guvernelor ungureşti se adăugau acum certurile şi neînţelegerile dintre Români. Între activişti şi pasivişti aveau loc hărţueli, căutând fiecare să-şi impună punctul său de vedere. Certurile acestea interne slăbeau unitatea şi solidaritatea neamului nostru din Ardeal şi Banat, într'un timp când era mai mare nevoie de ele. De această situaţie tristă şi-au dat bine seama conducătorii noştri politici de atunci şi pentru remedierea ei s'a convocat în zilele de 12, 13 şi 14 Mai 1881, la Sibiu, o conferinţă naţională a tuturor Românilor din Ardeal, Banat şi Ungaria. Ideea conferinţei a plecat dela George Pop de Băseşti. În această conferinţă naţională s'a stabilit în 9 puncte un program politic unitar şi s'a ales următorul „Comitet electoral, central, permanent": Vincenţiu Babeş, George Bariţiu, Partenie Cosma, Diamandi Manole, Nicolae Popea, George Pop de Băseşti, Dr. Ioan Raţiu, Visarion Roman, George Secula, Mircea B. Stănescu şi Anania Trâmbiţaş.

Durata unei sesiuni parlamentare în Ungaria acelui timp era de trei ani. In Iunie 1881 era scadentă o nouă alegere. Comitetul electoral din Sibiu cu Nr. 5 din 17 Iunie 1881, a înştiinţat pe George Pop de Băseşti că-i încredinţează lui iniţiativa şi pregătirea alegerilor parlamentare din judeţele: Sălaj, Satu-Mare şi Maramureş. Misiunea lui era: 1) să concentreze şi să angajeze pe alegătorii români, ca, în circumscripţiile româneşti, să se aleagă deputaţi cu program naţional român, 2) să numească în înţelegere cu alegătorii noştri de acolo, câte un candidat potrivit şi să-l

---

* Ioan Georgescu: Dr. Ioan Raţiu. Sibiu 1928, pg. 44—45.

ajute să izbutească şi 3) să raporteze despre ceie întâmplate comitetului electoral permanent.**

În baza acestei însărcinări, G. Pop de Băşeşti comunică advocaţilor Ioan Pop şi Alexandru Ferenţiu din Satu-Mare, ca aceştia să convoace pe ziua de 28 Iunie 1881 într'o conferinţă generală pe alegătorii români din cercurile electorale ale Cărăşeului şi Medieşului Aurit. *Aceasta este — după cunoştinţele noastre — întâia menţiune despre cercurile electorale româneşti din judeţul nostru.* Bănuim că ele erau conduse de către advocaţii amintiţi mai sus, căci avem dovezi că ambii au fost înfocaţi naţionalişti.

La anul 1884 s'a ţinut în Sibiu a doua conferinţă naţională, iar în 1887 a treia. În conferinţa dela 1887 s a hotărît redactarea „Memorandului", iar vechilor membri din comitet li-se mai adaugă şi energii tinere ca: Eugen Brote, Iuliu Coroianu, Vasile Lucaciu, Ioan Slavici, Dr. A. Mureşianu şi alţii. Intrarea lui Lucaciu în comitet îşi are importanţa ei în noua activitate şi îndrumare a acestuia. Pentru judeţul Satu-Mare, această alegere îşi are o importanţă şi semnificaţie deosebită. El va îndruma şi mai energic luptele naţionale de aici şi va căuta ca în această privinţa regiunea Sătmarului să nu rămână în urma celor lalte.

Un ecou al conferinţei dela 1887 şi o prealabilă pregătire a spiritelor din judeţul nostru este organizarea cercurilor electorale româneşti de aici. Aceasta se face atât în vederea conferinţei cât şi a activităţii pentru viitor.

În adevăr aflăm în acest an organizate următoarele cercuri electorale din judeţ:

Cercul electoral Baia-Mare. Preşedinte: Ştefan Bilţiu, fost profesor a lui Vasile Lucaciu, Secretar General: Vasile Lucaciu (ales chiar în acest an). Membri mai importanţi sunt: Vasile Breban, Gavril Bălan, Petre Porumb, Iosif Sabău, Petru Pop, Dumitru Ardelean, Ioan Bretan, George Breban, Nicolae Nilvan, Vasile Dragoş, Simion Meciu, Teodor Blaga, Ilie Pop, Nicolae Breban, Romul Marchiş, Ion Costin, Constantin Lucaciu, Nicolae Lupan, Gavril Barbul şi Avram Breban. Cercul are în acest an 1260 alegători, dintre care 756 erau români. Delegaţia care avea să reprezinte cercul la conferinţa naţională dela Sibiu era alcătuită din următorii membri: Vasile Lucaciu şi Gavril Barbul, iar ca supleanţi Avram Breban preot Mocira şi Ioan Ghibu, profesor Sibiu.

Tot la anul 1887 găsim în judeţ următoarele cercuri electorale, care aveau să-şi trimită la conferinţa din Sibiu pe membri notaţi în dreptul fiecăruia:

Cercul Mediaş. Alexiu Berinde, preot Seini şi Ioan Roman, protopop, Ţara Oaşului. Supleanţi: Constantin Lucaciu, capelan Şişeşti şi Dr. P. Şpan, profesor Sibiu.

Cercul Caraşeului. Alexiu Pop, preot Buşag, Aurel Pelle, Pomi. Supleanţi: Alexandru Ştefiu, Seini şi Dimitrie Cosma, profesor Sibiu.

Cercul Carei. Gavril Lazar, protopop Sanisău şi Vasile Anderco, din Odorău. Supleanţi: George Şuta, preot Moftinul Mic şi Vasile Ieşan, preot Sânmiclăuş.

Cercul Şomcuta. Andrei Medan şi Nicolae Nilvan. Supleanţi: Vasile Dragoş, advocat şi I. Şterca Şuluţiu.

Conferinţa dela Sibiu s'a ţinut în zilele de 7. 8 şi 9 Mai 1887. În 9 Iunie a aceluaşi an Vasile Lucaciu întors dela această conferinţă împreună cu tovarăşul său de luptă de aici, protopopul Alexiu Berinde din Seini, au convocat o mare întrunire a Românilor în comuna Tăuţii de Sus.

În faţa acestei adunări a expus rezultatele conferinţei dela Sibiu şi a dat îndrumări în privinţa viitoarelor alegeri. Pentru modul în care a apărat în vorbirea sa drepturile Românilor, Lucaciu a fost acuzat şi dat în judecată. Procesul i-s'a judecat în Satu-Mare în ziua de 9 Iunie 1889 şi a fost achitat, dupăce făcuse un arest preventiv.

La 20, 21 şi 22 Ianuarie 1892 s'a ţinut la Sibiu o nouă conferinţă naţională în care a fost ales preşedinte al comitetului Dr. Ioan Raţiu, iar secretar general Vasile Lucaciu. Atunci s'a hotărît înaintarea Memorandului la împăratul din Viena. Politica de oprimare şi maghiarizare tot mai accentuată a guvernelor ungureşti faţă de naţionalităţi, a impus Comitetului Central să adopte în alegerile care urmau *pasivitatea absolută* în toate cercurile electorale româneşti.

Este interesant să vedem cum reacţionează Români sătmăreni faţă de această conferinţă şi hotărîrile ei.

În 14 Ianuarie 1892 s'a ţinut în Seini o adunare de protest a tuturor Românilor din judeţul Satu-Mare. S'a făcut atunci organizarea politică a judeţului, căci până atunci fusese organizat pe plase electorale. Au fost aleşi următorii: preşedinţi: Alexiu Berinde şi Andrei Medan, vicepreşedinţi: Gavril Lazar de Purcăreţi şi Ioan Roman, secretari: Vasile Lucaciu şi Ştefan Cherecheş, membri în biroul de direcţie: Gavril Barbul, Avram Breban, Vasile Şavaniu, Atanasie Demian, Gavril Sabo, Alexandru Ştefiu, Vasile Anderco, Danil Napoian, Dionisie Bran, Alexiu Pop, Augustin Pelle, Antoniu Ghitta, George Şuta, Vasile Leşan şi Ioan Costin.

Acest comitet s'a organizat pentru rezistenţa pasivă în legătură cu alegerile cu urmau să aibe loc.

După procesul Memorandiştilor şi suferinţele acestora prin temniţele ungureşti, Partidul Na-

---

** Ioan Georgescu: George Pop de Băseşti. Oradea 1935, pg. 48.

ţional Român din Ardeal a trecut prin multe crize şi frământări până când în conferinţa naţională din 11 Ianuarie 1905, la Sibiu, s'a hotărît întrarea în activitate, adică participarea cu orice riscuri la alegeri şi la vieaţa parlamentară.

Ca un preludiu al acestei conferinţe în ţinutul nostru, publicăm aici următorul document:

„Subscrişii membri ai partidului naţional-român, consultându-ne asupra situaţiunii politice am aflat de bine a esmite la proxima conferinţă naţională ca delegaţi din cercurile electorale a comitetului Sătmar, pe următorii alegători:

1. Pentru cercul electoral de Baia-Mare: Dr Vasile Lucaciu şi Dr. Teofil Dragoş, advocat.

2. Pentru cercul electoral de Medieşul Aurit: Ion Serbac, Constantin Lucaciu şi George Achim.

3. Pentru cercul electoral de Cărăşeu: Gavril Barbul şi Alexiu Pop.

*4. Pentru cercul electoral de Careii-Mari: George Şuta, Alexiu Pocol, supleant Lazar Iernea. Dat în Baia-Mare, 20 Noemvrie 1904. Lazar Iernea, Cornel Ghitta, Victor Ghitta, Liviu Sălăgean, Dr. Vasile Lucaciu, Alexiu Berinde, Andrei Pelle, Romul Marchiş, Dionisiu Bran, George Şuta, George Dipşe.****

La alegerile din Ianuarie—Februarie 1905 au candidat 24 de români în 24 circumscripţii electorale. Din ţinutul Sătmarului aflăm între candidaţi pe Vasile Lucaciu pentru circumscripţia Târgul Lăpuşului (jud. Someş) şi Dr. Andrei Doboşi pentru circumscripţia Medieşul Aurit (jud. Satu-Mare). Ambii au căzut în alegeri şi nu e de mirare căci datorită teroarei ungureşti din cei 24 candidaţi români au reuşit abia 8.

Abuzurile electorale ungureşti s'au repetat şi în anul 1906. Pentru alegerile din acest an Românii au căutat să se organizeze şi mai bine pentru a putea rezista ostilităţilor şi ilegalităţilor ungureşti. Această pregătire pentru luptă o găsim la Românii sătmăreni consemnată în următorul act pe care-l publicăm în întregime:

„PROTOCOL

luat în consfătuirea intimă şi confidenţială ţinută în Seini la 23 Noemvrie a. c.

La 10 ore din zi părintele din Mocira, Avram Breban, expune scopul acestei întruniri şi o roagă să se constituiască.

Consfătuirea se constitue alegându-şi de preşedinte pe numitul domn Avram Breban, de secretari pe Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Cornel Breban şi Alexandru Pop.

Preşedintele conduce consfătuirea cu următorul ordin de zi:

1) Infiinţarea clubului comitatens naţional. Consfătuirea enunţă cu părere unanimă că e de lipsă înfiinţarea clubului proectat şi hotăreşte înfiinţarea lui sub titlul următor: „Clubul alegătorilor din comitatul Sătmarului, care stau pe baza programului partidului naţionalităţilor reprezentat în dieta din Budapesta."

2. Desbaterea şi statorirea statutelor clubului comitatens. Proectul de statute prezentat prin secretarul consfătuirii se discută şi se primeşte punct de punct, alăturându-se formularul original autentic la acest protocol.

3. Alegerea membrilor în comitetul central comitatens. Se aleg următorii d-ni: Dr. Coriolan Ardelean, Avram Breban, Gavril Barbul, Dionisie Bran, Dr. Andrei Doboşi, Dr. Teofil Dragoş, Gavril Lazar, Constantin Lucaciu, Dr. Vasile Lucaciu, Nicolae Nilvan, Demetriu Pop, George Şuta, Ioan Sârbu, Dr. Aurel Sabo şi Dr. Ioan Tătar.

*** Acest document şi celelalte două care le mai publicăm ne-au fost puse la dispoziţie prin bunăvoinţa d-lui Dr. Toma Gavril, advocat în Baia-Mare. D-Sa le posedă dela Dr. Teofil Dragoş, fost advocat, deputat şi prefect, care alături de Vasile Lucaciu a luat parte la luptele naţionale ale Românilor din Sătmar.

Melancolia zării

de D. HINOVEANU

Vom birui, măi suflete, sau nu
Să trecem lin prin noaptea asta clară,
Noi vom lupta să nu ne afle'n timp
Invinşi vreo desnădejde prea amară.

Vom fi răpuşi, măi suflete, sau nu,
Ne năzuim atât pe cât se poate
Să trecem fir de aur prin tăcere,
Cătând un loc de somn profund la toate.

Acele văi adânci, cutreerate
Cu gândul istovit de drumuri reci,
Le vom sui în aburi albi prin stele
Şi de-or părea la oameni că sunt seci.

Vom şti că înainte nu-i odihnă
Şi înapoi ni-e cântecul uitat
Dar nu ne-or spune umbrele din cer
Că n'am trecut pe-aici şi n'am vibrat...

Prin depărtări ce ne-or lua în sus
Noi să lăsăm în urmă drum cu plopi,
Pe unde, neştiută nici de noi,
S'adune luna liniştile'n snopi...

4. Discuţiuni asupra meetingului poporal din comitatul nostru. Consfătuirea decide ca meetingul proectat să se ţină în 30 l. c. în sala hotelului opidan (comunal) din Seini la 10 ore din zi. Pentru bunul succes al meetingului se alege un comitet local aranjator din membri: Alexiu Berinde, Dr. Ioan Tătar, George Achim, Dr. Cornel Breban, Alexandru Pop.

5. Eventuale propuneri. Nu s'a prezentat nici o propunere.

6. În comisia pentru autentificarea acestui proces-verbal se aleg d-nii Dionisie Bran şi Nicolae Breban. D. C. M. S. Dr. Vasile Lucaciu secretar. Acest protocol s'a citit şi verificat. Seini, 30 Noemvrie 1905. Dr. Cornel Breban."

Tot ca un document al luptelor naţionale din trecut de pe aceste meleaguri, merită a fi cunoscut şi următorul proces verbal pe care îl publicăm în întregime

„PROCES VERBAL,

luat în Baia-Mare, la 31 August st. n. 1909 în conferinţa ţinută pentru organizarea partidului naţional român pe teritorul comitatului Sătmar. fiind prezenţi următorii:

George Pop de Băseşti convocătorul conferinţii.

I. Din cercul electoral Baia-Mare:

Dr. Vasiliu Lucaciu paroh, deputat dietal, Şişeşti, Gavril Barbul mare proprietar, Andrei Pop paroh Mocira, Dr. Teofil Dragoş advocat, Alexe Manea, Iuliu Lupan funcţionari de bancă, Alexandru Goja teolog abs. Baia-Mare, Alexe Berinde paroh, George Achim director de bancă, Dr. Cornel Curtuţiu advocat Seini, Nicolae Lupan paroh, Ananie Chereches funcţionar de bancă Chiuzbaia, Alexandru Brancoveanu preot Buşag, Emanuil Câmpian preot Groşi, Iosif Pataky preot Săsari, Atanasie Lupan docinte în retragere Baia-Sprie, Niculae Breban preot Cecârlău.

II. Din cercul electoral: Şomcuta Mare: Ioan Sârb protopop, Dr. Aurel Nyilvan, Dr. Cornel Pop, Dr. Simion Butean advocaţi, Şomcuta-Mare, Demetriu Cionte preot Dumbrăviţa, Augustin Dragoş mare proprietar Hideaga, Ioan Bohăţiel preot Lăpuşel, Atanasiu Demian proprietar Negreia.

III. Din cercul electoral: Medieşul Aurit: Alexandru Pop preot Apa, Aurel Dragoş preot Vama.

IV. Din cercul electoral Cărăşeu: Alexandru Stan, mare proprietar Lipău, Dionisie Bran protopop, Alexandru Anderco docinte Ardusat, Constantin Lucaciu paroh Crai-Dorolţi, Ioan Târnovan paroh Culciul-Mare.

V. Din cercul electoral Careii-Mari: Romul Marchiş arhidiacon, Dr. Vasile Sălăgean advocat Careii-Mari, Lazar Iernea protopop Ciomacuz, Alexă Pop protopop Sanislău.

VI. Din cercul electoral Csenger: Vasile Ardelean paroh Vetiş, Mihai Boca teolog absolvent Pete.

1. Convocătorul conferinţii, d-l George Pop de Băseşti salută pe cei prezenţi şi le aduce mulţumită pentrucă în acest comitat atât de expus la marginea ţinuturilor locuite de Români, s'au coadunat Românii în număr aşa de mare pentru cauza naţională. Descrie apoi timpurile grele în care poporul român e nevoit să-şi apere cele mai elementare drepturi — altcum garantate prin lege — şi spre acest scop e lipsă o organizare, ce ar fi scopul conferinţei de azi. Provoacă pe domnii prezenţi să aleagă un prezident şi doi notari.

ad 1. Se aleg cu aclamaţiune de preşedinte d-l George Pop de Băseşti, de notari d-l Dr. Aurel Nylvan şi Vasiliu Ardelean.

2. Dl Ioan Sârb în legătură cu cuvântarea d-lui preşedinte aduce adâncă mulţumită d-lui G. Pop de Băseşti, pentru multele jertfe şi ostenele manifestate în cauza naţională română şi doreşte să vadă d-l prezident rezultatul dorit de toţi români buni la luptele avute în un şir lung de ani. Totodată îndeamnă pe cei prezenţi la o organi-

Marea oboseală

lui VICTOR V. MOIŞ

de ION ŞIUGARIU

Incremenit în el, lăuntric rug în pară,
Poetul se opreşte palid pe colină.
In mersul ăsta singuratic spre lumină
Işi este însuşi sie-şi cea mai grea povară.

Aceeaşi, peste depărtări, mereu râvnită
Tăcere, ca un foşnet de mătăsuri grele...
In fuga asta inumană către stele
Işi este însuşi sie — şi propria ispită.

Şi printre tot mai păduroşii munţi de ceaţă
Şi zilnica nedumerire tot mai mare,
Zădarnic vrea să-şi fie propria cărare
Spre zarea grea din el şi unica povaţă.

O nepătrunsă oboseală îl cuprinde
Ca o deapururea imensă mare lină...
Atunci el se opreşte palid pe colină
Şi 'ncremenit în el, lăuntric rug aprinde.

zare cât de bazată şi intensivă care e principală între garanţele izbândei dorite.

3. D-l preşedinte expune principiile organizării propunând ca să se aleagă pentru întreg comitatul un comitet din prezident, 2 vice prezidenţi, şi 2 secretari, iară pentru fiecare cerc electoral, prezident, vice prezident şi membri în comitet.

ad 3. Se aleg cu unanimitate:

I. În comitetul comitatens

Preşedinte Dr. Vasile Lucaciu, viceprezidenţi Dr. Alexandru Stan şi Dr. Teofil Dragoş, secretari: Dr. Aurel Nyilvan şi Vasile Ardelean.

II. În comitetele cercurilor electorale.

1. Cercul Baia-Mare.

Preşedinte Alexe Berinde, vice preşedinte Gavril Barbul, membri: Dr. Teofil Dragoş, George Achim, Dr. Corneliu Curtuţiu, Nicolae Lupan, Andrei Pop, Alexandru Brâncovean, Nicolae Breban, Iosif Pataky, Emanuil Câmpian, Iosif Stan.

2. Cercul Şomcuta-Mare.

Preşedinte: Nicolae Nilvan, vice-preşedinte Ioan Sârb, membri: Dr. Aurel Nilvan, Dr. Cornel Pop, Dr. Simion Butean, Demetrie Cionte, Augustin Dragoş, Ioan Bohăţiel, Ioan Coste, Atanasiu Demian, Ioan Butean a Tobi, Grigoriu Tămaş, Ştefan Dragoş, Izidor B. Hangea, Teodor Micu, Vasile Pop, Onuţi Bârle.

3. Cercul Cărăşeu.

Preşedinte: George Şuta, vicepreşedinte Dionisie Bran, membri: Alexandru Stan, Constantin Lucaciu, I. Târnovan, Pamfiliu Osian, A. Anderco, G. Sălăgian, M. Vida, L. Márcuş, Ioan Bogdan, S. Sălăgian, C. Ghitta, I. Zsiros, V. Tămaş.

4. Cercul Medieşul Aurit.

Prezident: George Achim, viceprezident A. Mirişan, membri: George Stanciu, Demetriu Dragoş, Simion Lupan, Dr. A. Doboşi, Aurel Dragoş, Ioan Serbac, P. Doboşi, A. Pop din Apa, Alexandru Băban.

5. Cercul Careii-Mari.

Prezident: Romul Marchiş, viceprezident Alexa Pop, membri: Demetriu Pop adv. Vezend, V. Sălăgian, A. Bonea, G. Silaghy mare proprietar Sanislău, Petru Cupşa, A. Mureşan, G. Mureşan, Andrei Bogdan.

6. Cercul Csenger.

Prezident: Mihai Ciurdari, vicepezident I. Mihalca, membri: V. Ardelean, A. Magyar, V. P. Tămaş, Iosif Popovici Ioachim Georgevici, Ludovic Deac, C. Bagoş, I. Mureşan din Jădani, Ioan Luţiu, Antoniu Pop din Pete.

4. Dl prezident provoacă adunarea ca să aleagă delegaţi pentru participarea la conferinţele naţionale.

ad. 4. Se decide cu unanimitate că preşedinţii şi vicepreşedinţii comitetelor sunt datori a lua parte la conferinţele naţionale, iară membri comitetelor sunt îndreptăţiţi la participare.

Credenţionalul îl formează protocolul prezent, care în formă autentică se depune la prezidenţii comitetelor.

Prezidenţii şi viceprezidenţii la caz de absentare fără scuze dela conferinţele naţionale, se vor considera de demisionaţi.

5. Referitor la întregirea comitetelor se decide:

ad. 5. Comitetele cercuale prin conferinţe cercuale au drept a se întregi după imprejurări şi recerinţe în sensul normativului de organizare.

6. Dr. Vasile Lucaciu expune modalitatea organizării.

ad. 6. Prezidentul comitetului comitatens e îndătorat, să convoace în timpul cel mai scurt posibil comitetele cercuale la o conferinţă, în care se va decide normativele organizării.

Acest protocol se autentifică prin cetirea înaintea conferinţei de azi şi prin subscrierea prezidentului şi a notarilor.

Dat ca mai sus.

George Pop de Băseşti m. p.
prezident.

Vasiliu Ardelean m. p.
Dr. Aurel Nilvan m. p.
notari.“

Am publicat aceste date din trecutul Sătmarului pentru a se vedea reflexul conferinţelor şi luptelor Partidului Naţional Român din Ardeal, într'o regiune românească atât de îndepărtată şi care fiind aşezată în imediata bătaie a valurilor duşmane a fost mai expusă decât altele. Tocmai pentru acest motiv lupta dusă aici — în cursul timpurilor — a fost mai grea decât în alte părţi ale Ardealului. Cu toate acestea conducătorii vieţii româneşti de aici au ştiut în mod demn să facă faţă nevoilor neamului nostru. În articolul de faţă i-am înşirat pe mulţi cu numele pentruca generaţia contimporană să ştie cine a avut pe vremuri curajul să înfrunte urgia stăpânirii ungureşti. Tuturor acestora li-se cuvine un pios gând de recunoştinţă din partea noastră, căci prin muncă şi jertfa lor s'a păstrat aici — dealungul vitregiei vremurilor — vieaţa românească şi s'a salvat fiinţa neamului nostru.

I. Rentea: TREI PĂSTORI SE ÎNTÂLNIRĂ.

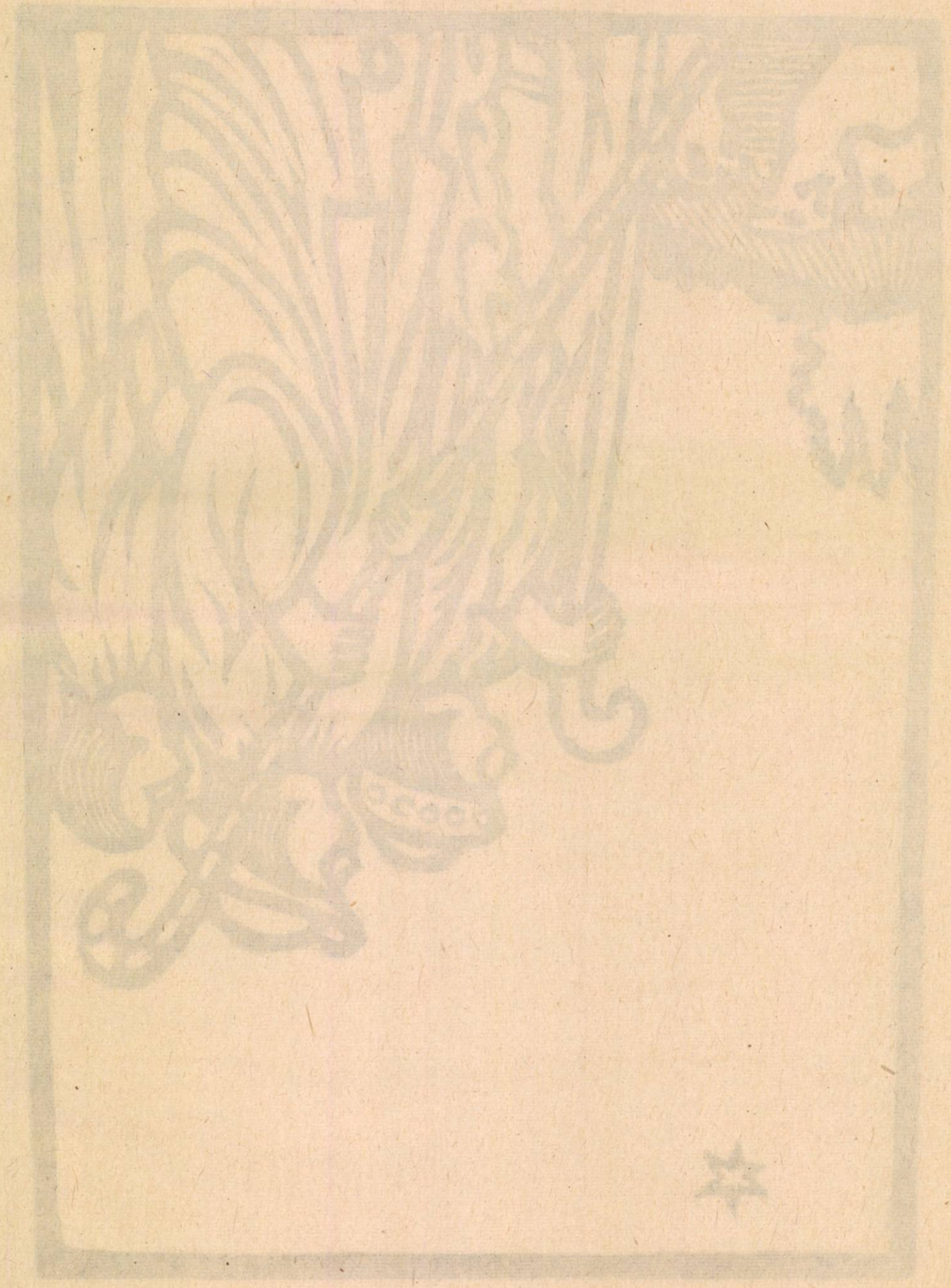

GENERAŢIE IN EXTAZ

de ION ŞIUGARIU

Tânărul şi-a zis: Au murit toţi zeii pământului şi am rămas mai singur decât pustiurile mării. Pentru cine să mai ridic altare în suflet? Ori în ce parte mă uit nu mă văd decât pe mine. Ori unde mă întorc nu mă întâlnesc decât pe mine. Mare, unic, extraordinar. Sunt singurul meu zeu, singura mea râvnire. Iată, îmi voiu ridica o statue în colţul dinspre răsărit al odăii şi mă voiu închina în faţa ei în fiecare seară. Semenii mei au plecat spre apusuri. S'au adunat în hoardă şi au început să urle. Şi au răsunat văzduhurile, s'au tulburat mările. Furtuna a înconjurat pământul. O, câteodată, mugetele ei ajung până la mine!

Cât sunt de mare!

Zeul nebănuit care singur poate să se extazieze de sine!

Toată lumea tremură, toată lumea se sbate, toată lumea aşteaptă. Singur eu nu mă contemplez decât pe mine. In serile prea lungi îmi privesc mâinile atotputernice, îmi admir fruntea împărătească şi mă închin în faţa singurătăţii mele. In afară de mine nu mai există nimic, dincolo de mine totul e ruină. Marginile lumii sunt aici în gândurile mele, semnul acestor vremuri agitate sunt eu. Cine se poate măsura cu mine? Unde este perfecţiunea care să mă întreacă?

Cât sunt de mare!

Imi aduc aminte de o **cetate peregrinară.** Atunci rătăceam printre sensuri, căutam o lămurire. Totul în mine era aşteptare. Parcă plecasem de undeva de departe şi nu mai ştiam să mă întorc acasă. Mă dureau gândurile, sufletul, amintirile. O, şi cum mă rodea vremea, alunecarea spre moarte! Mă uitam în sus şi aşteptam o mântuire. In mijlocul unei generaţii flămânde de soare, alături de prieteni ahtiaţi după nemurire mă frământam în fiecare zi scrutând zările. Dar lumina era departe. Nimeni în jurul meu nu ştiu ce aşteapta, nimeni nu cunoaştea unde merge.

In mijlocul lor, rătăcirea mea era o verigă. Mi se părea că sunt exponentul generaţiei mele, că nostalgia mea este semnul înalt al epocii. Intr'o viaţă trăită pe jumătate, viaţa mea era o revoltă, un refuz categoric de-a fi aceia ce sunt cu adevărat. Luptă înfrigurată între moarte şi nemurire. Amară experienţă umană!

Intr'o zi însă am început să mă rog. Sufletul meu implora graţia. Mi se părea atunci că am ieşit din cetatea peregrinară. Ascultasem a poveste tulburătoare şi aveam nevoie de consolare. Nedumerirea mea era absolut pământească. Cine n'a cunoscut-o? Avea un nume ca toate numele. Am înţeles atunci că rătăcirea e zadarnică. Imi trebuia rugăciunea. Sufletul avea nevoie de dăruire. In fiecare zi mă rugam. Intrasem în **cetatea armonioasă.** Mi se părea că în sfârşit am ajuns acasă. Că valurile s'au liniştit şi se pot întoarce în port corăbiile.

In unele seri târzii însă mă chinuia o rămăşiţă. Mai aştepta încă undeva într'un colţ al sufletului o întrebare. Mântuirea nu venise încă. Imi trebuia împlinirea. Mângâerea nu era decât un surogat. Mă rodea o lipsă.

M'am întors atunci înspre mine însumi. Ciudată surprindere! Din acel moment am început să cânt. Intrasem în **cetatea statornică.** Dincolo de mine totul era fără importanţă. Singurul meu zeu eram eu. Singura mea consolare eram eu. La uşa casei mele se termina o lume şi începea cenuşiul nedefinitului. Dincolo de porţile unde Dumnezeu rătăcea în spaţii goale. Acolo era imensa iarnă.

Şi eu cântam de fericire. Aşa m'au surprins vremurile de faţă.

Tânărul zăcu!

EPIGRAMĂ

de CONST. GH. POPESCU

*

Eram în Baia-Mare. Amicul **L,** lăudându-mi aerul, mă invită cât mai des pe-acolo.

*

E drept că, aerul din Baia-Mare,
E foarte bun şi are căutare,
Dar cetăţenii 'n spiritul de clică
Cu aerele lor, grozav îl strică.

OPINCA*

de MARCEL OLTEANU

...Şi au intrat trupele noastre în Buda-Pesta la începutul lunei August 1919.

Palatul parlamentului maghiar a fost pus sub paza unui ploton de vânători. Şeful gărzei dela intrarea principală, era sergentul Iordan, un oltean dela Craiova, potrivit de stat, negru, uscat şi foarte vioi.

Deasupra palatului a văzut Iordan cum fâlfâia în vânt flamura ungurească — roşu — verde — alb.

Faptul acesta nu l-a supărat prea tare, dar nici nu i-a plăcut... Dându-şi capela pe ceafă şi scărpinându-se după ureche şi-a zis: „Să dau jos steagul unguresc şi să pun fanionul dela companie?... Asta ar şti şi madama dela popota domnilor ofiţeri s'o facă...“

„Dar am să chibzuesc în aşa fel ca să rămână de pomină şi să fie şi talpa Românieі răzbunată...“

Zis şi făcut.

Chemând pe căprarul Bivolaru, s'au suit în norii Buda-Pestei şi au scoborît steagul în lungul sforii, drept la jumătatea steajerului şi luând apoi opinca răsuflată a căprarului, s'a urcat ca un pui de urs şi a pus-o drept căciulă, în capul steajerului, lăsându-i nojiţele s'atârne 'n vânt.

Şi aşa a fâlfâit multă vreme în cerul Buda-Pestei steagul maghiar cu opinca românească deasupra lui...

„Cine oare să fi făcut această tragică glumă? — îmi zise tovarăşul meu de preumblare, domnul Ferency, un distins avocat pe care îl cunoscusem în metropola maghiară; şi zicând, îmi arătă cu mâna privelişteа originală şi neaşteptată, care oprea în drum şi întoarcea capetele şi altor trecători, ca şi cel mai caracteristic şi ironic simbol al îngrozitoarei realităţi, al catastrofalei prăbuşiri a unui organism orgolios şi despotic, tocmai sub călcâiul acelui organism pe care ţinuse genunchiul de fier atât amar de vreme, pe care întotdeauna l-a considerat nevrednic de lumina soarelui şi de care totuşi o viaţă 'ntreagă s'a temut...

„Cine oare să fi dat vântului şi să fi ilustrat cu atâta măestrie şi atât de dureros dezastrul iremediabil al regatului Sfântului Ştefan?“ mai rosti domnul Ferency, cu privirea tristă, pierdută în văzduh, întrebând par'că cerul unguresc, dezolant de senin în ziua aceea.

Apoi se întoarse cu privirea spre mine şi deşi nu mai zicea nimic, am înţeles că ar vroi o lămurire.

Imi era milă de el, căci era un om distins la simţire.

„Mă voiu interesa, domnule doctor“, îi zisei cu o nuanţă de înduioşare şi apropiindumă de santinelă, îi spusei să strige pe şeful gărzei.

„Este chiar acolea, domnule general, îmi răspunse vânătorul mic şi îndesat, încordându-se şi făcând cu capul un gest despre cheiul Dunărei.

— Cum îl cheamă?

— „Don sergent Iordan“.

— Dar tu ştii cine a dat ordin de s'a aciuiat opinca ceia deasupra steagului unguresc?“

— „Da, domnule general, chiar don sergent a dat ordin azi dimineaţă şi tot dânsul a şi executat ordinul... acum stă de un ceas acolo să vadă ce-o să zică lumea şi tot în cer se uită ca să 'ndemne şi pe alţii...

Mă 'ntorc puţin spre stânga şi nu departe zăresc un sergent şi un căprar, cari, fără să mă bage în seamă, gustau cu frenezie roadele isprăvii lor — ilustraţia magistrală a unui moment istoric.

Priveau când la trecătorii enervaţi şi sanchii, când la opinca impertinentă şi pe feţele lor tuciurii şi asprite de viforul vremilor se lămurea cea mai desăvârşită satisfacţiune. Păreau nişte inspiraţi şi păreau nişte draci geniali.

Intreaga oaste românească, întreaga naţie mi s'a părut că se oglindeşte în aceşti doi zdrenţăroşi, sublimi chiar prin gradul de perfecţiune la care poate ajunge o zdreanţă...

De-aş fi fost singur! — O! i-aş fi privit ceasuri întregi fără să mă satur... Şi — poate, i-aş fi luat de gât şi i-aş fi sărutat!

Dar!... le-am făcut semn să se apropie şi arătând domnului Ferency pe sergent, i-am zis încet, foarte încet:

„Acesta este glumeţul, care fără o intenţie răutăcioasă, desigur şi cu toată naivitatea unui posnaş, te-a făcut poate să suferi...“

Şi domnul Ferency, scăldându-şi ochii

---

* M. Olteanu. — Din amintirile unui luptător.

între genele-i umede, mi-a replicat cu adâncă melancolie :

— „Dacă din sufletul şi mintea unui simplu ţăran ca acesta, s'a desprins o asemenea posnă, atunci nu mă mir că sunteţi aci!“

In după amiaza aceleiaşi zile, m'am îndreptat din nou spre palatul parlamentului.

Mă simţeam dator faţă de Iordan; trebuia să-i dau ceeace în faţa durerei domnului Ferency, nu i-am putat da.

L-am chemat — era nedespărţit de Bivolaru, — mi-a povestit cum i-a dat în gând şi cum a înfăptuit isprava lui.

L-am lăudat şi mi-am plimbat mâna mult pe faţa lui suptă şi radioasă şi i-am dat un pachet de ţigări regale.

Şi nu ştiu cum, m'am pomenit că iau de nas pe căprarul Bivolaru, care se tot apropia de mine şi pe care, cu cât îl priveam, cu atât mai mult punea stăpânire pe firea mea.

Era mic de statură, faţa îi era smeadă şi foarte pârlită de soare şi vânt; în fundul capului purta nişte ochi mici, căprui şi scăpărători. Avea dinţi mărunţi, albi şi frumoşi şi peste buza arsă de frigurile ostenelilor, abia mijea o mustaţă roşcovană, — un vulpoi de Mehedinţi.

Purta capelă pe sprânceană, iar în ce priveşte îmbrăcămintea, părea înfăşurat cu totul într'un covor de petece, căruia expresiunea lui îi dădea ceva din prestanţa unor odăjdii de samurai japonez fanatic.

O crestătură adâncă îi stăpânea obrazul stâng şi alta mai lată se răsfăţa pe gât sub urechea dreaptă; mai în sus de labă, pe antebraţul stâng se zărea o cicatrice respectabilă...

L-am întrebat unde a fost rănit. Mi-a răspuns cu naivitate şi scurt: „peste tot domnule general!“ Şi desfăcând repede o moletieră, mi-a arătat o rană de schijă, abia vindecată, la pulpa dreaptă; apoi, descheind singurul nasture ce mai avea la veston, puse degetul pe o dâră de baionetă în lungul coastelor din dreapta şi care, se vedea în întregime printre cele câteva şuviţe de pânză destrămată, ce alcătuiau cămaşa lui Bivolaru.

Şi era gata să-mi mai arate, dar l-am întrerupt: „Bine, bine, zic... văd că eşti crestat ca un răboj; dar unde ai căpătat rănile? In ce lupte?...

Şi iarăşi cântecul lui: „Peste tot, domnule general. In Carpaţi, la Răşinari, la Olt, la Siret, la Oituz şi chiar pe Tisa în Aprilie, că eu (domnule general) am fost poate în patruzeci de atacuri mari şi în adevăr, eu sunt răbojul isprăvilor regimentului nostru... pe mine sunt crestate toate dela 1916 încoace... şi nu mă las nici mort!...“

— „Ei şi acum îţi pare bine că făcurăm România Mare şi că faci de gradă, tu căpraru Bivolaru dela Mehedinţi, tocmai aci la Buda-Pesta?“ Şi el, încordându-se şi privindumă soldăţeşte drept în lumina ochilor, îmi răspunse sfătoş şi cu mândrie:

— „E lucru mare, domnule general... Dar... am auzitără că mai e şi o Wienă!...“

Acestui nebun în toate minţile, acestui prototip al zdrenţelor noastre glorioase dela 1917, care îşi da seama perfect până unde se poate întinde fiziceşte România Mare, nu-i intra totuşi în cap, că numai pentru ce vedea s'a ostenit el şi atâţia au albit meleagurile cu oasele lor.

El, Bivolaru, sinteza neamului său, elegant la simţire şi la gândire, fără să poată exprima înţelegea totuşi numai una: „faima şi duhul românesc cât mai departe şi peste România-Mare, România spirituală, România fără hotare“.

Nu-mi amintesc

de PETRE PAULESCU

Nu-mi amintesc pe-aici să fi trecut
Cu sarica tăcerilor în spate;
In calea mea e-atâta noutate
Deşi e drumul vechiu şi-aşa bătut.

Nu-mi amintesc ca să fi sărutat
Răcoarea înălţimilor astrale;
Eu nu am dat acestor zări târcoale
Şi-atât azur sub tălpi să fi călcat.

A... îmi aduc aminte c'am fugit
Să scriu în suflet — carmen saeculare —
Ştiu bine cum prin stânci m'am pitulit
Şi fluturam batiste la cocoare.

Azi iarăşi trec cu gândurile 'n turmă
Şi cu singurătăţi în mers deschis;
Mă fugăresc ca să n'ajung din urmă
Să trec 'nainte către paradis.

INTÂLNIRE

Traducere din limba franceză

de MARICA C. POPESCU

— Bunico, sunt încă prea tînără, n'am decât nouăsprezece ani . . . N'aş mai putea aştepta puţin cu măritişul?

— Micuţa mea Maryse, eu sunt prea bătrână, am de patru ori anii tăi . . . şi apoi moartea n'aşteaptă!

— Moartea, bunico rea ce eşti. Dar tu vei trăi o sută de ani . . . Şi-apoi nu eşti de loc bătrână, priveşte . . .

Marie-Denyse se gheumi pe genunchii doamnei de Jolan şi cu un gest mângăetor o făcu să-şi întoarcă privirea spre dulapul cu oglindă. In cadrul luminos se iviră două epoci . . . Odinioară, a fost şi bunica o tânără şi drăguţă fată; copila într'o zi va fi şi ea o drăguţă şi bătrână femeie . . . Dna de Jolan pe urma unor aspre experienţe avea o fire şovăitoare, pasivă, timidă şi tristă, pe când Marie-Denyse veselă, grăbită, zburdalnică şi poate îndrăzneaţă . . .

— Fie, admise cu un zîmbet doamna de Jolan. Sunt tînără şi voiu atinge vârsta patriarchilor . . . Insă tinereţea mea este bolnavă . . . eu nu-mi pot părăsi fotoliul . . . Acesta este şi motivul pentru care te-am crescut aşa rău mica mea domnişoară... Infirmităţile mele, greutăţile existenţei, nevoile noastre, au făcut din micuţa mea fetiţă, o independentă, o sălbătecuţă, o plantă neînsemnată pe care nu va fi poate tocmai rău de disciplinat . . . Da, râzi mică batjocoritoare! Ştii tu, fetiţa mea, cât îmi este de penibil să te văd ieşind tot singură, fie la plimbare, fie la vizitarea muzeelor; să simt că nu te ocroteşte nimeni, că n'ai pe nimeni cine să vegheze la fericirea ta? Căsătorită, tu vei duce o viaţă normală . . . Iar eu împlinindu-mi datoria, aş dormi liniştită visând bucuria de a-mi îmbrăţişa strănepoţii. Căsătoria ta, iată grija mea cea mai mare scump copil. Cum să măriţi o fată când n'ai avere, când prisoniera anilor tăi, nu mai ieşi în lume, nu mai cunoşti decât oameni bătrâni? Dar iată că, graţie bunei noastre proprietare, dna Hébron, Providenţa vine în ajutorul meu. Despre tânărul Philippe Jumel, mi se vorbeşte foarte bine: serios, cinstit, inteligent, cu un fel de a fi blând şi afectuos . . . a fost crescut ca şi tine de bunica lui, pe care n'a părăsit-o niciodată. Nu-i aşa că e ceva emoţionant?

Marie-Denyse îşi încreţi uşor sprâncenile.

— Pentru un bărbat, zise ea, nu ştiu, eu găsesc că asta nu e tocmai măgulitor . . .

— Nu fi uricioasă şi te rog ascultă-mă: Ceiace doreşte dl. Jumel, înainte de toate, este o femeie iubitoare, modestă, bună şi de loc cochetă, ceboritoare dintr'o familie onorabilă şi distinsă . . . El se va mulţumi cu cei zece mii de franci ai tăi . . . Din contră, el îţi va aduce o situaţie de invidiat căci este de mai mulţi ani unul din principalii funcţionari ai ducelui de Groix, care trece drept un mare original, şi care îl va numi director la una din sucursalele sale. Pe acest băiat îl chiamă Jumel, mica mea, şi ştiu că fiica căpitanului de Jolan îşi putea pretinde un nume mai drăguţ . . . Insă cum să pretindem să ne înduplecăm la o epocă în care ducele de Groix fabrică automobile şi le vinde dela un capăt al lumii la altul? . . .

— . . . şi când dra de Jolan ea singură desenează, brodează, sau pictează pentru a-şi cumpăra rochiile necesare, adăogă tânăra fată într'un râs cristalin. Eu, ştii bunico, eu sunt cu totul gata de a mă numi doamna Orişicare . . . Insă, eu vreau să-mi iubesc bărbatul . . . pe domnul Orişicare, se aude? Il voiu iubi oare? Putea-voiu iubi pe acest domn Jumel, pe care nu-l cunosc?

Duminică

de VIRGIL TREBONIU

E iarăş duminică; drumul vechi spre biserică
In soarele de dimineaţă dulce mă chiamă;
Şi sufletul sărută icoanele simple şi reci
In sunetul trecător al clopotului de-aramă.

Intîlnesc cîrduri de copii mai veseli.
Mai repetă rugăciunea pentru micul Iisus;
In ochii limpezi parcă ard altarele
Şi măicuţele lor pentru biserică flori au adus.

Trebue să fi început să cînte părintele,
Moş ce a botezat oraşul provincial,
Şi la miruit te chiamă pe nume
In melodia cîntării de har crucial,

Dar cu mîinile binecuvîntînd, înmulţeşte
Pîinile albe în biserica divină;
Parcă transparent prin altarul sfînt
Dărue din mesianică lumină . . .

— Il vei cunoaşte curând . . . In 24 Decemvrie, dna Hébron îşi duce copiii la pomul de Crăciun al dnei Letourneur, soţia secretarului general al casei Groix . . . Vei fi invitată şi tu la această serbare intimă, cu totul familială . . Dna Hébron te va însoţi . . . Acolo dl. Jumel îţi va fi prezentat . . . veţi vorbi . . .

— Se poate imagina, bunico, un lucru mai ridicul ca şi aceste solemne propuneri? Iţi dai seama că din cele cincisprezece persoane, din care cel puţin zece vor fi în curent cu această aventură vor asista la această convorbire, studiindu-ne cu bunăvoinţă. Noi nu vom putea, dl. Jumel şi eu, să ne arătăm aşa cum suntem, naturali. Vom fi siliţi a ne cunoaşte numai de cât aşa cum suntem, înainte de a zice, ceiace e un început de angajament: El sau ea îmi place.

— Ce vrei tu, biata mea copilă, cele mai multe căsătorii aşa se fac în Franţa . . .

— Părinţii prevăzători ar trebui, cel puţin, să schimbe protocolul, continuă Marie-Denyse, care luând împletitura bunicăi culegea cu răbdare ochii căzuţi de pe ace. Eu cred că dacă intrevederile matrimoniale ar fi de acum în colo între patru ochi, ar fi mult mai plăcut şi că totul ar merge mai uşor pentru cei interesaţi.

Doamna de Jolan avu o tresărire.

— Maryse, eşti nesocotită mica mea . .

— Eu vorbesc foarte serios, afirmă Maryse cu acelaş ton liniştit. Gândeşte-te bine deci! Ce bine ar fi fără de mame emoţionate, făr' de amici surîzători, fără de spectatori curioşi . . . fără galerie. Ce progres! . . . Viitorii logodnici s'ar simţi mai puţin intimidaţi unul faţă de celălalt . . . Şi încă . . . dar pe mine dl. Jumel nu m'ar intimida de loc! . . . Insă în tot cazul n'ar vedea decât o singură persoană buimăceala celuilalt . . . singura care nu va putea râde de stângăcia deaproapelui fără să râdă întâi de sine. Atunci ar fi ceva sincer . . . S'ar zice: „Iată ceiace sunt, ceiace cred a fi . . . iată ceiace visez, concepţia modestă ce mi-am făcut-o despre viaţă în prea mica mea sferă". S'ar vorbi. Aceasta ar fi foarte drept . . . şi s'ar şti numaidecât dacă se înţeleg . . . sau cel puţin dacă se vor înţelege . . . Gândeşte-te bunico, că această mică reformă ar atinge mult bunacuviinţă?

Doamna de Jolan ridică din umeri.

— Baţi câmpii, fetiţa mea . . . Fii ascultătoare şi încrezătoare. Crăciunul îţi va aduce noroc . . . se poate vorbi în doi, te asigur, chiar şi în mulţime.

— Intr'o mulţime de străini, da!

Marie-Denyse tăcu, apoi suspină.

— Eu par o fată foarte realistă . . . totuşi mi-aş fi dorit o căsătorie mai romantică . . . Prinţul fermecător!

— Căsătoriile romantice nu se mai întâlnesc decât în romane, şi pentrucă în viaţă se întâlnesc încă căsătorii fericite, nu trebuie să ne plângem.

— Bunico, te rog, ţii într'adevăr aşa de mult ca să văd pe acest domn?

— Dacă ţin . . . mă mai întrebi? Ah, Maryse!

— Te voiu asculta . . . cedă Maryse. Insă fii sigură . . . cu totul sigură că, va fi un lucru imposibil.

— Care, fiica mea?

— Ca să rămân singură cu dl. Jumel.

De data aceasta, răbdătoarea bunică, se supără de tot . . . Insă ochii negri ai Mariei-Denyse, ochii ei de marchiză pudrată, râdeau sub genele ce păreau pictate. Ei râdeau încă, în timp ce singură la fereastra camerei, Marie-Denyse, puţin visătoare, îi lăsă să alunece nepăsători pe lucrurile din afară. Printre arborii văduviţi de frunze, din grădină, — una din multele grădini bătrâne din Paris, ce par ascunse ca şi uitate dincolo de zidurile caselor înalte, — un brad se înălţa. Maryse se gândea că acest brad verde, cu ramurile simetrice, părea un uriaş pom de Crăciun.

Ea se aşeză puţin tristă şi mereu visătoare la micul ei biurou. Ochii de marchiză străluciau mereu . . . Luă o hârtie albăstruie şi subţire, deschise călimara de porcelan, înmuia peniţa . . . iar din umeri-i tineri făcu un gest prea puţin cuviincios.

Rondelul împăcării

de EM. PAPAZISSU.

Să ne 'mpăcăm, nu simţi mustrarea
Clipitelor ce trec şi vin,
Vestind al vieţii trist declin?
Nu te 'nspăimântă izolarea? . . .

De ce, de ce atât venin
Pe buze, de ce vrei uitarea?
Să ne 'mpăcăm, nu simţi mustrarea
Clipitelor ce trec şi vin? . . .

Curând s'o irosi visarea
Şi-aprisul ochilor senin,
Iar eu ţi-oiu fi de tot strein . . .
Atunci ţi-o spune remuşcarea
Ce sfânt balsam e împăcarea.

— Această căsătorie . . . o absurditate, murmură ea.

Insă mai blândă, puţin misterioasă, veselia ochilor negri se coborî până la buzele-i îmbufnate şi le lumină . . .

Şi încet, apăsând cuvintele, Marie-Denyse de Jolan începu a scrie . . .

* * *

După îndeplinirea cu meticulozitate a datoriilor de funcţionar, Philippe Jumel, grav şi ceremonios ca de obiceiu, ceru ducelui de Groix permisiunea de a-l primi într'o chestiune particulară. Părea în acelaş timp agitat şi contrariat.

— Ce ai bunul meu Jumel? întreabă ducele arătându-i amical un fotoliu lângă înaltul cămin din lemn sculptat unde pâlpăia cel mai primitor foc. Ai vreun necaz?

Philippe aprobă.

— Sunt numai câteva zile, domnule duce, de când aţi binevoit a-mi aproba dorinţa exprimată, de a mă căsători curând . . .

— Sigur. Imi amintesc. Logodnica ce ţi s'a hotărât, o orfană crescută de bunica ei, este fiica Căpitanului de Jolan . . . mort cu câţiva ani înainte în Madagascar. Ţi s'au spus despre această persoană cele mai frumoase lucruri şi . . .

In urma unei tresăriri involuntare a lui Jumel, ducele se opri.

— Ai avea ceva de presupus, că ai fost rău informat? reluă ducele.

Fără să răspundă, Jumel, întredeschide protefeuille-ul şi trase o scrisoare albăstruie a cărei foi subţiri fâşâiră în aer, ca şi aripile de fluturi.

— Domnule duce, zise el, dvoastră sunteţi omul pe care-l stimez mai mult pe lume, încrederea mea în dvoastră este fără margini . . . vreţi să citiţi această scrisoare . . . această stupefiantă scrisoare? Atunci veţi înţelege zăpăceala mea . . .

Hârtiuţa albastră trecu din mâinile mari şi grele a dlui Jumel, între degetele fine şi nervoase ale ducelui de Groix. Ea era acoperită de un scris înalt şi subţirel a cărui îndrazneală elegantă era foarte tânără.

„Domnule,

DVosatră nu ignoraţi mai mult ca mine proiectele făcute de prietenii ingenioşi cu intenţia lăudabilă de a asigura fericirea dvoastră şi a mea. Se spune că Providenţa ne-a destinat unul altuia. Noi nu ne cunoaştem încă, însă în ziua de Crăciun ne vom întâlni într'un salon în sgomotul unei serbări, ca şi din întâmplare . . . Şi atunci se pare că ne vom cnuoaşte foarte bine şi de ajuns pentru a fi logodnici . . .

„Eu nu ştiu, domnule, ce credeţi despre aceste neajunsuri familiale unde alesul inimii contează aşa de puţin . . . Eu, am visat cu totul altceva . . , o căsătorie romantică . . . Prinţul fermecător . . . Vă mărturisesc, de altminteri că nimic nu e mai absurd şi că trebuie să renunţăm . . . Numai . . . numai gândul acestei întâlniri, a acestei „intrevederi" aşa de bine aranjată mă jicneşte şi mă desgustă . . . V'aţi gândit la această ridicolă comedie ai căror actori vom fi. Actori ascultaţi, supraveghiaţi, priviţi în faţă şi unde noi ne vom gândi cum să ieşim onorabili dintr'un rol ingrat? Mi s'a spus: „Tu n'ai decât să fii naturală . . ." Domnule, eu ştiu bine că nu voiu putea fi, că eu voiu fi foarte încurcată, din contra, prea afectată poate şi că prezenţa dv., îmi va părea încă mai suportabilă ca acelor intenţionaţi pe cari îi vom vedea că ne văd.

„Mi s'a vorbit mult de dvoastră, domnule; sigur şi dv. vi s'a vorbit tot aşa de mult despre mine . . . După mine. mi se pare că numai câteva cuvinte schimbate între noi, chiar cuvinte banale, ne-ar face să ne facem o cât de mică ideie unul despre altul. Ar fi mai mult decât au făcut ei ca să ne cunoaştem . . . Atunci m'am gândit: „De ce ni se refuză aceste cuvinte cari spun atâtea lucruri? Ce rău poate fi în a le pronunţa cinstit, sincer? Şi iată domnule ce vă propun:

„Mâine marţi, eu voiu merge ca de atâtea alte ori, după masă la muzeul Louvre . . . Veniţi să mă întâlniţi. La ora două eu voiu fi pe scările Daru la picioarele statuiei Victoire de Samothrace. Voiu purta o haină bleumarin, o căciuliţă de blană şi un buchet de viorele . . . Aşa mă veţi recunoaşte. Vom vorbi ca doi buni camarazi, încercând a fi sinceri în cuvintele noastre, în privirile noastre, în vocea noastră . . . Aceasta va fi adevărata noastră „intrevedere" Iar când va avea loc întâlnirea pusă la cale, noi nu vom mai fi doi necunoscuţi . . .

„Vai! ştiu că aceia ce vă scriu e îngrozitor!... Să nu credeţi că nu ştiu. Buna mea bunică îmi reproşează adesea că nu sunt decât o sălbătecuţă, ceva ca o buruină . . .

„Nu mă judecaţi ca pe orice altă fată. Dacă bunica mea este gata a mă da dvoastră pentru toată viaţa, eu trebuie să vă stimez atâta ca să mă pot încrede în dvoastră timp de două ore. Nu veţi fi oare prea mirat? La urma urmei, este aşa de greu a citi în cuvinte şi printre rândurile acestei scrisori, ceiace eu simt, eu care scriu: o mare, o perfectă bună credinţă, nevoia de a fi sinceră şi curată şi o arzătoare dorinţă de a fi fericită şi de a da fericire.

„Nu vreau în nici un caz, mă înţelegeţi domnule, să primesc din partea dvoastră un răspuns... Dacă v'am scandalizat, nu veniţi . . . va fi o greşală să veniţi . . . Voiu şti ce va însemna absenţa dvoastră... Nu mă veţi fi înţeles, iată tot... iar eu nu voiu încerca prea multă durere, pentrucă şi aşa bunica ţine ca eu să mă mărit . . . Totuş nu vom contramanda întâlnirea dela Crăciun, ar fi prea complicat, căci ne vor obliga oricum să ne întâlnim, însă dvoastră veţi spune că m'aţi visat mai înaltă sau mai mică, iar eu le voiu spune că

mă supără irezistibil culoarea mustăţilor dvoastre... şi onoarea va fi salvată!

„Contez pe delicateţea dvoastră de om, de a păstra secretul acestei scrisori, dându-i foc . . . după cum veţi crede!"

Scrisoarea era semnată cu toate literile:

„Marie-Denyse de Jolan" . . .

— Ei bine, domnule duce, strigă Jumel. Şi acest „ei bine" vibra de o indignare înăbuşită.

Ducele de Groix puse hârtia albastră pe biuroul său mare, printre scrisorile şi notiţele sale de om de afaceri . . . El surîdea . . .

— Strengăriţă mică! murmură el.

Jumel, izbucni.

— Şi iată, iată pe aceea ce voiam s'o iau în căsătorie cu ochii închişi, o tânără fată care-mi dă o întâlnire . . . o tânără fată ce . . .

Ducele încă surîdea.

— Bunul meu Jumel, zise el. D-ta nu cunoşti nimic . . . Aceia care-ţi scrie aceste cuvinte aşa de îndrăzneţe, pe o aşa drăguţă hârtie albastră, nu lasă să pătrundă nici o răutate . . ea se va păzi de a se căsători cu ochii închişi . . . însă, sau eu sunt foarte naiv — ceiace ar fi supărător, cu toată experienţa ce am putut-o aduna în viaţa mea — sau această fată este cea mai dreaptă, cea mai curată, cea mai inocentă, pe care un om şi-o poate visa ca să şi-o facă soţie . . . Jumel, această nebunatică scrisoare este fermecătoare . . . şi dacă eu aş fi D-ta, amicul meu . . .

Jumel căzu din nouri.

— Cum, domnule duce, dvoastră. . dvoastră... mă sfătuiţi să merg marţi la Louvre?

Ducele ezită.

— Scumpul meu Jumel, reluă el, trebuie evitat pe cât e posibil a da sfaturi acelora cari vin a ni le cere, sfaturi pe cari ei sunt decişi a nu le urma . . . sau a le urma silit şi fără rezultat . . . Li s'ar creia inutile greutăţi . . . Ceiace dra de Jolan a prevăzut, s'a produs . . . N'ai înţeles-o Jumel . . . Ori, sunt unele lucruri ce trebuiesc înţelese numai decât, fără a raţiona, prin presentiment, sub pedeapsa de a nu le înţelege niciodată. Ceiace-ţi pot spune acum este că d-ta te-ai duce la această copilă cu un gând ascuns de îndoială, de neîncredere . . . Aceasta ar fi cu totul zadarnic . . . şi poate chiar vinovat . . .

— Dvoastră mă sfătuiţi deci să stau liniştit?

— Da!

Jumel respiră.

— M'ar fi costat, zise el, de a lua o hotărâre fără asentimentul dvoastră formal. Mă voiu duce de Crăciun la dna Letourneur, pentrucă dra de Jolan pare a o dori şi mă voiu resemna, în aceia ca mustăţile mele să-i displacă.

El se opri, pe urmă, arătând scrisoarea azurie, aşa uşoară pe biuroul unde ducele o puse fără a o strivi, ca pe o floare delicată:

— Domnule duce, zise el cu solemnitate, vreau să ard această scrisoare faţă de dvoastră.

Insă ducele preveni gestul anunţat. Luă el singur scrisoarea albăstruie şi cu blândeţe dar şi cu regret, o dădu flăcărilor cari o înfăşurară cu o desmierdare şi o învârtiră, o consumară, fără a mai rămâne nimic din ea.

— Mă simt uşurat de o mare greutate . . . mărturisi Jumel. Căsătoria e un lucru grav.

Insă ducele păru a nu-l auzi. Privirea lui urmăria încă saltul mlădios al flăcărei reînsufleţită. El avea pe buze acelaş zîmbet ca în clipa când a spus:

„Strengăriţă mică!"

* * *

Maryse era în picioare pe scările Daru, în faţa statuiei „Victoire ailée". Are atitudinea unei persoane absorbită de contemplaţia artistică. Insă ea se gândeşte: „Mă întreb dacă va veni! . . . Şi ochii atenţi nu văd nimic din sublima mutilată . . .

— . . . Ce splendoare! In acest loc, nu poţi avea privire, gândire decât pentru ea, nu este adevărat? Zice o voce bărbătească lângă tânăra fată.

Şi Maryse, înmărmurită, observă că n'a crezut niciodată cu siguranţă de venirea dlui Jumel decât în clipa când a trebuit să înţeleagă că el este acolo!

El este acolo . . . ce aventură uimitoare! Fără a-şi întoarna capul Maryse răspunde ceva vag.

Vocea bărbătească şi gravă; totuş foarte subtil, ea surîde . . .

Vorbeşte de arta greacă şi poate şi de Démétrius Poliorcèt . . . Maryse se ştie pe plac. Dealtfel nu mai aude . . . A încetat de a mai privi pe Victoria de Samothrace şi cu toate că nu l'a privit încă pe dl. Jumel, ea nu ignorează că el este mare, robust şi fin, că are o faţă serioasa, ochi râzători, din cari e imposibil a distinge nuanţa exactă şi o musteaţă şatenă . . . Maryse încheiă: „El este mai curând bine" şi se întrebă: „Oare cum mă găseşte el?"

— Nu m'am înşelat? întrebă el. Dvoastră sunteţi . . . chiar dvoastră domnişoară?

Vocea este mlădioasă, curtenioare şi extrem de armonioasă.

— Da, domnule.

De data aceasta, Marie-Denyse privi pe dl. Jumel, în faţă. Ea putea observa nuanţa ochilor râzători . . . Insă ea n'o observă . . . Ea simte numai că privirea ochilor lui albaştri, bruni sau cenuşii, îi cuprinde pe ai ei, cu blândeţe, cu drăgălăşenie, aşa cum ar cere iertare de îndrăzneala lor şi că, câteva secunde ei se opresc aşa, în desmierdarea lor fierbinte şi dominatoare, toată privirea sa şi poate un pic din sufletul său, fără ca ea să găsească forţa de a-i sustrage.

Şi e aşa de fără veste, aşa neaşteptat, aşa de nou, că înmărmurită îşi închise pleoapele . . .

Aşa este prima ei „întâlnire" cu dl. Jumel.

Nici un cuvânt nu se pronunţă. Mergând unul lânga altul ei se îndreaptă spre „Galerie de sept mètres“. Marie-Denyse se lasă condusă, înciudată pe ea însăşi: „Acest domn Jumel, gândi ea, este mult mai intimidant decât s'ar fi putut crede la început“ . . .

Făcând un mare efort pentru a scăpa din această zăpăceală care o birui, ea se opri în faţa „Couronnement de la Vierge“ de Fra Angelico şi admira amănuntele, graţia inocentă şi suavă . . .

Dl. Jumel urmând-o cu bunăvoinţă, ea putu constata că sportul şi fabricarea automobilelor, n'au desfiinţat în el simţul dragostei şi a lucrurilor de artă. Ea remarcă asemenea sobra elegantă cu care funcţionarul ducelui de Groix este îmbrăcat, uşurinţa mersului său, a gesturilor sale . . . Ea-şi aminteşte de aprecierea sumară ce pentru bunica ei, de obiceiu clasează oamenii, oricare ar fi familia lor: „De la race . . . pas de race“ . . . Dna de Jolan socoti foarte probabil pe dl. Jumel ca având „de la race“ . . .

Şi-au reluat înceata lor promenadă. Maryse gândeşte: A fost o nebunie . . . îmi pare foarte rău că am scris acea scrisoare, nu trebuia . . . Ce părere-şi va face despre mine acest domn?

Incerca să-şi rememoreze frumoasele „discursuri“ ce şi-a promis a le ţine, declaraţiile de principii cari trebuiau să lumineze pe Philippe Jumel asupra stării ei sufleteşti, dialogul sincer prin care ea şi-a preparat intrebările şi răspunsurile . . . Insă ideile şi cuvintele sburară la chemarea ei. Când, răbdător şi prietenos, dl. Jumel încercă a da o întorsătură mai intimă convorbirei, de a obţine ca Maryse să-i vorbiască puţin despre viaţa ei, de gusturile ei, de speranţele ei, despre ea în fine, repede, repede, pierdută, ea revine la Frère de Fiesole, la Botticelli, la Ghirlandajo . . . Admiraţia sa pentru pictura bătrânei Italii este fără margini . . . Tot atunci ea se dojeneşte . . . Oare pentru a vorbi de Botticelli, am comis această faptă scandaloasă de a da o întâlnire dlui Jumel? . . . Şi propria sa sfiiciune o miră . . .

— . . . Numele dvoastră este „Marie-Denyse“ . . . însă trebuie să aveţi un alt nume . . . reluă dl. Jumel. Un nume mai al dvoastră . . . Vreţi să-l spuneţi noului dvoastră prieten? . . .

— Cred că aţi devenit prea repede prietenul meu . . . zise ea cu un surîs ce îndulci refuzul.

Şi zăpăcindu-se, îngăimă vorbe fără sens, arătându-se pasionată când de situaţia lui, când de automobilele ducelui de Groix . . . Dacă eu aş fi un bărbat aş construi cu siguranţă automobile . . . şi aeroplane . . . Ce frumos exemplu dă ducele de Groix!

Şi continuă astfel:

— Am oroare de leneşi . . . Stimez fără să cunosc pe acest nobil inginer . . . Sunt sigură că dvoastră îl admiraţi şi iubiţi infinit?

— Vai! îl iubesc mai mult decât îl admir, mărturisi dl. Jumel. Are însă şi el defectele lui!

— Este într'adevăr aşa de original cum se spune?

— Ii cunosc prea puţin reputaţia . . . Cred însă că gândeşte şi lucrează independent, fără să-l preocupe opinia cuiva. Este asta o mare originalitate?

— Mai curând o mare temeritate, însinuă Maryse, roşind puţin. Nu trebuie să bănuim pe nimeni.

Pe urmă, ca o revanşă, ducele de Groix îi readuce la Botticelli, ea reia:

— E bun cu dvoastră, ducele?

— Da, foarte binevoitor . . . foarte indulgent peste tot.

— E bătrân?

Dl. Jumel păru amuzat.

— Nu . . ., ca şi mine, Alain de Groix n'are mai mult ca 28 de ani . . .

— Eu îl presupuneam cu o enormă musteaţă albă . . . Se zice că se interesează mult de viitorul dv.?

— Da, mult . . . Eu cred că nimeni pe lume nu se interesează mai mult decât el de viitorul meu şi . . . de fericirea mea.

O licărire veselă se zări în ochii catifelaţi ai Marysei.

Pustiu

de IGOR BLOCK.

Pe uliţele noastre acuma e pustiu,
Şi-au scuturat copacii tristeţea pe asfalt.
Şi nu mai pare cerul atîta de înalt.
Pe uliţele noastre e toamnă şi-i târziu.

Văd înserarea; vine vicleană pe sub zid;
Trec oamenii pe stradă din ce în ce mai rar
Şi'n curţile păzite de cîte-un felinar,
Obloanele se lasă şi porţile se'nchid.

Şi uliţele . . . cît îs acuma de pustii;
Cum s'a mai dus podoaba bătrînilor castani..
Mi-am strîns lîngă fereastră cei douăzeci de ani;
Compătimesc copacii şi te aştept să vii.

I. Rentea : ***NAŞTEREA DOMNULUI.***

— El vă sfătuieşte negreşit . . . să vă căsătoriţi?

— Da, sigur . . . Insă ca şi dvstră domnişoară este şi el un visător . . .

Şi el îmi doreşte o căsătorie absurdă . . . extravagantă, o căsătorie din dragoste . . . legendara lovitură de trăsnet . . . dvstră credeţi în legende domnişoară? Ei pătrund în salonul pătrat. Maryse evitând răspunsul, scoate un strigăt de entuziasm.

— Vai! Fecioara şi sfânta Ana, de Leonardo de Vinci! Nu găsiţi dle că, sfânta Ana se aseamănă cu Bacchus? . . . Cât iuebsc aceşti ochi adânci, aceste zîmbete misterioase a lui de Vinci!

Pe neaşteptate în sălile unde abia de se mai rătăcesc vizitatori, se aude un vuet repetat tot mai apropiat: Ora închiderei.

E ora patru şi ziua scade . . . Maryse şi însoţitorul ei ies din vechiul palat în piaţa Carrousel. E frig, aerul este uşor, transparent, cerul roz . . . Maryse anunţă că va lua autobuzul pentru Feuillantine pentrucă locuieşte foarte departe, spre Val-de-Grace . . . Dl. Jumel o îndreaptă însă pe nesimţite spre grădinile pustii, unde arborii cenuşii şi fini, par a fi desenaţi în peniţă.

— Nu vreau să ne spunem adio, acolo unde trece toată lumea, zice el. Şi aş vrea că să nu ne spunem adio . . . căci ne vom revedea . . . N'am dreptul să mă plâng puţin domnişoară, şi de a reclama drăguţa conversaţie ce promitea scrisorea dvoastră? . . . Această după amiază — nu e un reproş — însă noi n'am vorbit decât de pictură . . . Iar Crăciunul e aşa departe! Opt zile . . . Atunci . . . atunci vreţi . . . să ne vedem . . . Joia viitoare . . , în faţa Victoriei?

Dl. Jumel luă micuţa mână înmănuşată, dar ea se smulge cu putere din strângerea sa.

— Vai, nu, nu . . . nu! Nu vreau!

— Dar pentruce, pentruce . . . Dvoastră aţi venit azi fără să mă cunoaşteţi . . . şi acum . . .

— Adevărat, atâta timp cât nu vă cunoşteam . . .

Maryse ezită.

— Imi era perfect egal! termină ea.

Şi ea încearcă să se salveze . . . Cu o autoritate iubitoare, în acelaş timp emoţionat, dl. Jumel o reţine.

— La pomul de Crăciun veţi veni?

— Voiu veni . . . da . . .

Pe urmă foarte simplu.

— Şi dv.? întrebă ea.

Şi ochii ei inocenţi dar ademenitori căutară replica prevăzută.

Inainte de a răspunde, dl. Jumel, priveşte pe Maryse, o priveşte lung cu o intensitate unică . . .

Domnişoară Marie-Denyse, zise el înfine, aveţi încredere în mine?

Maryse îi răspunde izbucnind, spontan, irezistibil.

— Nu ştiu ce veţi putea crede de mine domnule . . . Eu înţeleg abia acum că . . . am lucrat ca o nechibzuită, ca un copil rău crescut . . . însă eu . . . nu mă pot împiedica de a avea încredere în dvoastră . . . o mare încredere . . .

Dl. Jumel reluă mâna Mariei-Denyse.

— Atunci, pentruce nu vreţi să-mi spuneţi numele cu care sunteţi alintată, numele ce vi-l dau acei cari vă iubesc, imploră el . . .

— Bunica mea mă chiamă Maryse . . .

— Maryse! . . . ce drăguţ . . . Aceste trei silabe sunt tinere, fine, mângăetoare . . . se aseamănă cu ochii dv. negri . . . cu faţa dv. blondă . . . şi, şi cu scrisoarea dv. . . . delicioasa şi nebunatica dv. scrisoare! . . . Maryse . . . Domnişoară Maryse, ascultaţi-mă . . . Voiu veni la serbarea copiilor dela dna Letourneur . . . vă promit . . . Insă . . . dacă nu mă veţi vedea imediat, dacă . . . veţi fi mirată . . . turburată . . . nu vă îndoiţi de mine . . . Vreţi să-mi promiteţi aceasta? . . .

— Vă promit . . .

— Şi acum, Maryse, scumpa şi mica mea Maryse, vreţi să ştiţi . . . ce cred despre dvoastră?

— Nu! abia de putu să exclame. O bucurie uimitoare însă o cutropi.

Fără se insiste, dl. Jumel se aplecă şi duios, uşor, deschizând micuţa-i mână tremurătoare, îşi

Iubire moartă

de ION NEGESCU.

S'a dus în larg un trist înotător
Pe crestele de valuri înspumate;
Dar cîteva femei privesc mirate
Un aer de sfială crispînd tăcerea lor . . .

S'a dus un larg un trist înotător
Şi nici nu se mai vede depe plaje,
Un val măreţ mai dă privirii lor
A spumelor demonice miraje . . .

(Femeile ce-au prevăzut nencrocirea
Au început să strige după ajutor)
S'a dus în larg un trist înotător
Aşa, ca să-l îngroape nesfârşirea . . .

apăsă buzele în palmă, acolo unde mănuşa încheiată lasă loc unui sărut . . .

— Ah! niciodată n'aş fi crezut, niciodată . . . gândeşte Maryse, în timp ce autobuzul o duce într'un sgomot de uragan . . . Il iubesc . . .

* * *

In mijlocul salonului decorat cu ghirlande de iederă şi ramuri de vâsc, strălucia pomul de Crăciun. Sute de becuri roze, atârnate de ramuri, făceau să strălucească, pe verdeţe sombru nucile de aur, firele de argint, lungi lanţuri metalice, micile obiecte de sticlă strălucitoare şi chiciura cristalină ce părea făcută din zahăr candel, ca aceia a pădurilor magice din bătrânele basme germane.

La serbările intime, este întotdeauna lume multă . . . O societate numeroasă se strânse în jurul bradului. Strigătele vesele ale copiilor izbucniau acoperind rumoarea continuă a vorbelor.

Blondă, fină şi armonioasă, Maryse, în rochie albă, stătea puţin mai deoparte. Cu inima bătând, aştepta . . . Dna de Letourneur se apropie de ea. Era urmată de un tânăr, bărbat înalt şi destul de subţire din care la prima vedere nu putu remarca decât barba, o lungă, lungă barbă neagră care îi mânca jumătate din faţă. Părea timid şi-şi ducea umerii şi braţele ca pe o greutate jenantă. Dna de Letourneur surîdea cu bunăvoinţă.

— Imediat se va dansa, domnişoară . . . şi iată un dansator care doreşte să vă cunoască . . .

Maryse gândia: „Un dansator, această barbă?"

— Dl. Philippe Jumel, sfârşi dna Letourneur...

Tânăra fată înăbuşi un ţipăt, acel ţipăt instinctiv al inimei: „Vă înşelaţi acesta nu este el!" In faţa ochilor ei totul tremura. Prin ce formulă banală a răspuns complimentului „dansatorului" nu-şi mai poate aminti.

In fundul salonului, decealaltă parte a pomului strălucitor, un servitor anunţă: Domnul duce de Groix! Dna Letourneur se duse în întâmpinare.

— Dvstră domnule duce! Ce mare surpriză!...

— Am venit, doamnă, să vă urez un crăciun fericit şi să vă ofer câteva jucării pentru copiii din jurul acestui pom.

Această voce, ah! această voce! . . . Maryse crezu că visează . . . O mişcare se făcu în grup şi noul venit apăru în plină lumină. Nu, Maryse nu visa . . . Ea credea că nu cunoaşte decât din auzite pe acest duce de Groix căruia, cu câteva zile mai înainte, imaginaţia sa îi împrumuta încă o mare mustaţă albă. Totuşi ea cunoştea, ea recunoaştea această voce primitoare, această elegantă şi suplă siluetă, aceşti ochi râzători, această fină musteaţă şatenă . . .! Ah! uriciosul, ce comedie crudă mi-a jucat. Cum trebuie să râdă acum de mine!

Ii era ruşine, îi venia rău. Ar fi dorit să fugă. Să fugă cu orice preţ! Indiferent de ce s'ar putea crede, ea traversă salonul şi se opri în faţa dnei Letourneur care vorbia în picioare cu ducele de Groix.

— Vă rog să mă scuzaţi, doamnă, zise ea, de a vă părăsi aşa de brusc . . . Nu mi-e bine . . . Cred că am temperatură.

— Dar, strigă dna Letourneur foarte surprinsă, nu puteţi pleca aşa, singură, draga mea fetiţă. Te voiu îngriji . . . Dna Hébron ştie de indispoziţia dvstră?

— Ah! nu-i spuneţi nimic, se rugă tânăra fată, ea este la copii . . . iar eu am şi aşa obiceiul de a ieşi singură . . .

Intonaţia avu o involuntară amărăciune.

— E târziu, e noapte . . . insistă dna Letourneur.

Maryse se prefăcu că nu-l vede pe ducele de Groix. Insă el se apropie şi adresându-se dnei de Letourneur:

— Eu nu dispun decât de un moment şi sunt obligat şi eu de a vă părăsi curând, doamnă . . Nu-mi veţi face onoarea de a spune domnişoarei că automobilul meu este jos, la dispoziţia sa, daca consimte, binevoiţi a încredinţa unui vechi amic ca şi mine, grija de a o conduce acasă?

Maryse vru să protesteze, însă vorbele vagi ce în tulburarea ei le bâlbâia, se pierdură înecate de mulţumirile sgomotoase ale dnei Letourneur.

Şi neaşteptat, Maryse se găsi aşezată alături de duce în căldura confortabilă a elegantului automobil.

— Micuţă Maryse, vă răpesc de data aceasta, zise de tot încet vocea surîzătoare. care altădată vorbia atât de cuviincios despre arta greacă şi de străvechii italieni.

Maryse însă nu zîmbi.

— V'aţi bătut joc de mine domnule . . . zise ea. Dacă am fost imprudentă, iată-mă bine pedepsită . . . Cum aţi avut scrisoarea mea? Şi cum aţi îndrăznit? . . . DVoastră v'aţi înţeles cu acest oribil Jumel . . . Este nedemn . . .

— Cu Jumel? Ah! Maryse! . . . Acest biet Jumel nu ştie, nu va şti niciodată că nu v'am văzut astăzi pentru întîia oară.

Acum Maryse plângea:

— De ce, de ce am scris această scrisoare? gemu ea. Nu-mi voiu ierta-o niciodată.

— Pentruce aţi scris această scrisoare? reluă vocea înceată şi dulce pentrucă aceasta a fost indispensabilă, pentrucă fără această subţire, această delicată hârtie albăstruie, noi nu ne-am fi întâlnit . . . DVoastră doriaţi o căsătorie romantică, visătoare . . . Ah! Maryse, micuţă ingrată, nu admiraţi ingeniozitatea Destinului?

— Şi foarte respectuos, fără chiar a încerca a prinde mâna rebelă care a respins-o pe a lui.

însă foarte delicat, ca şi cum ai potoli un copil speriat. Alain de Groix, îi povesti ciudata aventură:

— . . . Drăguţa dvoastră scrisoare, scrisoare rămasă obscură pentru acela căruia i-a fost trimisă, eu am înţeles-o, am iubit-o imediat . . . Am vrut să vă cunosc . . . Ah! Maryse poate că n'am ascultat decât de un sentiment de curiozitate, însă dacă acel care a întrat la Louvre ca un curios, în aceea zi când dvoastră aşteptaţi în faţa Victoriei de Samothrace, a fost un foarte îndrăgostit, Maryse, un îndrăgostit foarte fervent, foarte aprins. care a ieşit ţinându-vă de mână . . . Marea dragoste a acestuia, nu va putea face să uitaţi aceste neajunsuri, Maryse?

Maryse nu mai plângea. Ea da din cap fără să vorbiască . . . A plâns ea de mânie sau de confuzie? . . . Ea nu mai ştia nimic . . . Impotrivirile cele mai bizare se izbiau în creierul ei . . . In fond era foarte fericită, de aceste lucruri cari, contrarii verosimilităţii, au sosit totuşi . . .

Un gând i se furişă:

— Prinţul fermecător, domnul şi stăpânul ce-l aşteptam aşa dar, el era! . . . Cum nu m'am gândit? . . .

Automobilul stopă în faţa casei bunicei. Ducele de Groix ajută să coboare drăguţa-i tovarăşe.

Aerul era curat şi foarte rece. Gerul a fixat zăpada căzută în ajun, pe acoperişuri, pe marginea ferestrelor, pe ramurile copacilor şi din toată această imaculată albeaţă, o lumină argintie emana... Maryse se opri şi încântată privia cerul unde licăriau, albe şi ele în strălucirea lor curată, primele stele.

— Mărire lui Dumnezeu, Celui mai înalt din ceruri! murmură ea. visând la cântarea îngerilor...

Invelită în blana-i albă, ea apărea, în lumina nevinovată, ca o mică zînă a iernei.

— O drăguţ duh al zăpezilor, zînă a Crăciunului, imploră tânărul om. Trimişii cereşti n'au avut noapte mai frumoasă pentru a aduce pe lumea îngrijorată vestirea lor de îndurare . . . Nu vreţi ca şi eu să aştept iertarea voastră şi ca bieţii păstori, speranţa unei promisiuni!? . . .

Atunci Maryse coborî asupra logodnicului ei ochii în care părea a persista reflexia pură a stelelor . . . Ea surîdea, schiţând din nou puţină răutate din buzele-i fragede, însă în mâna care i-o întinse Alain de Groix, se ghemui mâna ei încrezătoare . . .

— Pe pământ pace, între oameni bunăvoire . . . sfârşi ea.

Acolo şezum şi plânsem

de C. PÂRLEA.

Acolo şezum şi plînsem
Slova cea din veac a ţării . . .

Doamne, prinde 'n fruntea zării
Chiotele ce le 'ncinsem . . .

Mînăstire, lîngă inimi
Cum aş vrea să te am draqă,
Să te port cu mine 'ntreagă
Toată vremea prin streini.
Şi aş vrea să te culeg
Dintre norii tăi de aur,
Să te prind pe vreun codaur
Şi de farmec să-ţi desleg . . .

Să te rogi cum să desferec
Blestemele depe glie,
Iar în sbor de ciocîrlie
Doina ţării s'o înferec . . .

Şi aş vrea, sihastrul tău,
Să svodesc colinde multe
Să le'nsemn şi să le-asculte
Toţi ciobanii depe hău . . .

La voroavă cînd ne strînsem
Impletii arnici cu anul . . .

Hai, să-mi ciobăneşti elanul . .

Acolo şezum şi plînsem . . .

DI. I. RENTEA
colaboratorul artistic, conştiincios şi consecvent, al Afirmărei.

DESILUZIE...

SCHIȚĂ de CONSTANTIN BERA

— Ioane, strânsă-i chinga?
— Da dom' sublocotinent.
— Ai pus alea 'n coburi?
— Toate 'n regulă.

Ii dădu drumul în pas până ieşi din cazarmă; apoi în trap mic până dincolo de pod: să nu treacă vreo maşină să-i sperie iarăşi calul. In sfârşit, când părăsi şoseaua principală strânse din pulpe şi o luă la trap întins.

Era vesel. Mai mult chiar. Ii mersese totul pe voe în ziua aceea. Un creditor consimţise să-l mai amâne; reuşise să „facă rost" dela gazdă de o centă; aranjase cu un subofiţer să facăde serviciu în locul lui şi, spre reuşita combinaţiei, niciun nor de ploaie pe tot cerul.

Două după amiază. Cald. Cu bluza desfăcută la gât, cu şapca pe spate, prinsă în subbărbie, săltând în trapul calului, Nelu se gândea:

„Oare o fi bănuind ea că viu astăzi"? Imposibil! Doar nu mai departe decât miercuri fusese . . . miercuri . . . Splendidă seară . . . Cea mai frumoasă seară petrecută împreună.

„Cum se va bucura, când mă va vedea"! De sigur trebue să fie la bal . . . Să se ducă direct acolo.

Ii şi vedea parcă ochii strălucitori şi obrajii îmbujoraţi de bucuria revederii.

— „Haide Alga!"

Se aplecă pe gâtul calului. Alga atâta aşteptase. De când a plecat din cazarmă se tot frământa s'o ia la galop, dar fierul din gură îi ciuntea regulat elanurile. Acum însă era liberă şi de bucurie o porni cu un salt prelung, apoi întinse gâtul şi mai mult şi-o sbughi aşa cum ştia ea.

Ion, din urmă, privea neputincios le contracţiile şi destinderile Algăi. Burtoc al lui, de-abia se ţinea la galop după ea, când era la trap. Dar mi-te acuma?

— „M'o aştepta el, dom' sublocotinent" îşi zise el. Intr'adevăr Nelu îl aştepta.

— Ioane, eu îi dau drumu' înainte. Tu vii la trap şi mă aştepţi la primul pod de după calea ferată. Auzi? Ai să dai de o cale ferată şi după aceea de un pod. Treci podul şi mă aştepţi acolo, la umbră. Ai înţeles?

— Da, dom' sublocotinent.

Dar Nelu nu mai aşteptase răspunsul. Se aplecă din nou pe gâtul calului lăsând dârlogii liberi. Alga îşi scotea pârleala unei săptămâni de stat în grajd.

După vreo trei sferturi de ceas, de galop îndrăcit şi trap întins, trecură în sfârşit calea ferată.

Nelu era numai apă şi cu părul vâlvoi.

„Prea sunt disperat", remarcă el.

Se opri. Işi şterse transpiraţia, se pieptănă, îşi încheie nasturii. Incercă şi la copcii, dar nu reuşi. Renunţă la o mai amplă îmfrumuseţare şi-i dete drumul înainte.

Trecu podul la pas şi se afundă la stânga, în zăvoiu, pe poteca ce ducea la locul de bae.

Alga se mai potolise. Ea nu era aşa de transpirată. Părul negru, lucios deobiceiu, devenise şi mai strălucitor. Doar pe la chingă şi încheeturi se înspumase puţin. Călca mândră în pământul încă umed de ultimele ploi, încântată că a scăpat de praful de pe drum şi că a dat de răcoare.

„Dacă Liana nu e la bae, se gândi Nelu, o iau pe lângă calea ferată şi întru în grădină.

Dar Liana era la bae. Alga se oprise singură, cu urechile ridicate, privind curioasă înainte. Nici nu apucase să cotească de tot.

In capul lui Nelu se făcuse un gol imens. Da, Liana era la bae. Costumul acesta verde, pielea bronzată, părul de mătase de porumb necopt, erau ale ei.

Era ea, Liana, fiinţa aceasta, din braţele acelui tip? . . . Inlănţuiţi în sărutul lor, nici nu-l auziseră . . .

Nelu îşi retrase calul încet, apoi îl întoarse şi porni la pas.

Era obosit, istovit. Se simţea umilit, caraghios. Pentru asta făcuse el douăzeci de kilometri? Şi cine era tipul acela?

Dar ce contează . . . Acela sau un altul . . . sau el . . . flirturi de o zi-două, de o săptămână-două . . .

Ajunse la pod. Coti şi o luă la trap. Căută o ţigară: n'avea niciuna. Se desfăcu din nou la gât şi porni la galop. Dar şi Algăi îi pierise pofta de gonit; căzu repede în pas.

Ion venea la galop, ud leoarcă, cu Bursoc numai spumă.

— Să trăiţi dom' sublocotinent, n'am găsit nicio cale ferată până acuma. Da' poduri am dat peste vreo trei! . . .

— Ai o ţigară, Ioane?

— Plugare, dom' sublocotinent.

— Dă-o 'ncoa! . . .

Trase adânc din ţigară. Incearcă să se gândească. La ce? La Liana.

Liana! . . . Atâtea visuri, atâtea nopţi pierdute cu gândul la ea.

„Ce stupid", murmură el.

— Ordonaţi?

— Mai dă-mi o ţigară.

Şi o porniră la trap . . .

IMNUL FERICIRII

de MARIA A. DEMIAN

In anul 1785, în mijlocul unei mizerii cumplite, marele scriitor german Schiller a scris poemul: *Imnul Fericirii*. Iar când nemuritorul titan al muzicii, Bethowen, inspirat de aceste versuri a compus faimoasa lui simfonie, pentru orchestră şi cor, a fost complet surd.

In faţa acestor două exemple ale geniului uman, suntem îndreptăţiţi a crede că, o relativă fericire, ne este rezervată fiecăruia dintre noi, chiar în ciuda vremurilor vitrege de azi. Prin aceasta nu cerem nimănui să fie la fel cu acel grădinar celebru, proptotipul optimismului, care într'o coroană de spini vedea o cunună de trandafiri de pe care din întâmplare căzuse rozele Amintesc doar sfatul marelui scriitor francez Alfred de Musset, care spunea că, pentru a dobândi fericirea ar ajunge să apreciem la justa ei valoare importanţa faptului că *trăim*. Musset a scris undeva: „Privesc cum trăesc şi atât ajunge pentru ca să fiu fericit". Aceste cuvinte şi în zilele noastre de azi au un profund înţeles.

Fericirea şi mulţumirea omului se datoresc, în mare parte, unor cauze ce rezidă în noi înşine şi, în parte, unor circumstanţe exterioare. Condiţiile fericirii unui om le-am putea rezuma în următoarele: să se bucure de sănătate, să aibe ceva situaţie materială şi să se reazime pe o filozofie şi o concepţie sănătoase asupra vieţii.

Nu se poate tăgădui că un echilibru sufletesc nu poţi să-l ai decât atunci când organismul este într'o stare de funcţionare normală. Maladiile sub diferitele aspecte ale lor şi de multe ori prin nenorocirile pe cari le aduc asupra noastră nu numai că ne exclud dela îndeplinirea îndatoririlor dar ele ne deprimă şi ne privează de sentimentul oricărei bucurii sau plăceri. Apreciind importanţa sănătăţii individuale, colectivitatea s'a năzuit întotdeauna ca prin diverse măsuri generale să o asigure. Reducerea boalelor şi a mortalităţii constitue una dintre cele mai pasionante probleme ale lumii moderne. Inbunătăţirile în acest sens au început cam de prin sec. al XIV-lea şi s'au continuat de atunci fără întrerupere. Progresele medicinei, măsurile de îngrijire a sănătăţii publice, asigurarea unei alimentaţii mai bune şi locuinţelor mai igienice, întovărăşite de o micşorare a mizeriei au tins fără discuţie la dobândirea fericirii generale.

Mai demult se obişnuia a spune despre cineva că e fericit ca un *rege* dar de când atâţia monarchi şi-au pierdut tronul, obiectul invidiei îl fac cei bogaţi. Că totuşi bogăţia singură nu fericeşte, ne dovedesc acei arhimilionari şi miliardari, cari se sinucid adesea cu un cinism de neînchipuit. Banul nu e un scop al fericirii dar e un mijloc netăgăduit spre a o dobândi. Lipsa mijloacelor materiale te poate face să suporţi cele mai groaznice chinuri sau să vezi pe cei cari îţi sunt dragi, lichniţi de foame roşi de boale ori dârdâind de frig.

Acei cari privesc istoria printr'o prismă economică, susţin că fericite sunt epocile de sporire şi de înflorire economică şi financiară în general şi nefericite acelea în cari veniturile se reduc. Din punct de vedere al fericirii individuale însă, ceiace importă este nu cifra venitului în sine ci sporirea sau reducerea lui. Căci nu râvneşte omul la ceva ce n'a avut, dar e foarte greu să renunţi la un bine cu care te-ai obişnuit. Optimismul secolului al XIX. a fost determinat de o rapidă şi generală sporire a prosperităţii materiale şi invers. Sărăcia de azi produce o serie de pesimişti, cari cu toţii caută să explice nenorocirile cari se abat asupra lor într'un fel sau altul, crezând că aceste neajunsuri se datoresc unor ostilităţi umane: deaceea epocile de crescândă sărăcie tot în acelaş timp sunt şi perioade de ură. Prosperitatea secolului trecut a fost condiţionată de inteligenţa unor oameni cari, făcând descoperiri ştiinţifice ori inventând maşini, le-au pus în serviciul unei rapide schimbări a vechilor sisteme economice şi la evoluarea condiţiunilor de viaţă mai prielnice. Ceiace ne trebue azi este descoperirea şi acceptarea generală a unor similare descoperiri în domeniul economiei sociale.

Există cu toate acestea, foarte multă lume care, nesimţind nevoia unei bune stări materiale susţine că fericirea se dobândeşte printr'o filosofie şi concepţie sănătoasă asupra vieţii.

O frecventă cauză a nefericirii este diferenţa dintre valoarea pe care individul şi-o atribue şi acea pe care i-o acordă societatea. Această amăgire este foarte frecventă în rândurile celor cari nu reuşesc în viaţă. *Lassale* a fost fără succese în cariera lui, Karl Marx n'a reuşit în aspiraţiunile lui academice. Aceste insuccese în viaţă li-au desvoltat atitudini dusmănoase faţă de societate devenind astfel profund nemulţumiţi.

Dacă aşteptările lor ar fi fost mai modeste n'ar fi cunoscut nici decepţia. Dar pe de altă parte tot această modestie ar fi fatală oamenilor cu adevărat mari, cari trebue să aibă încredere în ei spre a persevera şi înfrânge obstacolele ce se pun în calea oricărei înfăptuiri. Un om care să se poată aprecia la justa lui valoare e un caz rar şi în marea majoritate a situaţiilor acest lucru depinde şi de mediu. In decursul istoriei au fost epoci de mari încredere şi epoci de umilinţă, tot astfel au existat naţiuni şi clase în care fiecare individ se credea capabil de a isprăvi lucruri de

seamă. Epocile de mari încrederi sunt pline de mari realizări, pe când în cele de umilinţă când indivizii îşi pierd puterea de muncă, degenerează în haos politic şi naţiunea suferă. Atena din timpul lui Pericle, Italia renaşterii, Anglia din epoca reginei Elisabeta şi Franţa secolului al optsprezecelea, erau convinse de marea lor valoare, atât individuală cât şi colectivă şi se spune că aceste epoci au fost de mari mulţumiri.

Dar în ciuda marelui rol pe care-l joacă circumstanţele sociale în producerea fericirii o sănătoasă filosofie asupra vieţii rămâne de primă importanţă. In decursul istoriei găsim destule concepţii filosofice cari pledează pentru acest adevăr. La Greci după-ce ei şi-au pierdut libertatea politică, mulţi dintre înţelepţii lor au adoptat filosofia stoică. Stoicismul se baza pe principiul că, adevărata fericire vine dinăuntru şi poate fi gustată de un om virtuos oricât de vitregă i-ar fi soartea. Doctrina a trecut apoi şi la Romani unde şi-a găsit un eminent preconizator în împăratul Marcus Aurelius, care nu prea a fost însă în situaţia de a-şi da seama câtă fericire i-ar fi rămas dacă ar fi fost un simplu proletar muritor de foame. Crezul popoarelor din Orient încă se bazează pe renunţare şi căutarea fericirii prin virtuţi. Concepţia religiei creştine, care se aseamănă în mare parte cu aceea a stoicilor, dovedeşte că pentru creştini fecirea e posibilă în ciuda sărăciei, a persecuţiilor şi a condiţiunilor vitrege ale vieţii. In general religiile din toate timpurile răspund la o aspiraţie a omenirii după fericire pe care o promit dacă nu aici, în viaţa dincolo de mormânt. Raiul, Nirvana ori cum să-l numim, răspunde la o dorinţă profundă a sufletului uman de a găsi locul unei adevărate fericiri.

Unii îşi găsesc mulţumirea în căutarea adevărului, alţii în cercetări ştiinţifice, în frumuseţele artelor, al călătoriilor, în plăcerea migăloasă a colecţionarilor, în beţia sportivă a „recordmen"-ilor, în bucuriile unei dragoste pure etc. etc. Asemenea fiecare vârstă pare a avea bucuriile ei. Tineretul o găseşte în acţiunile pline de avânt şi în înfăptuirile exaltate ale spiritului lor. Maturitatea în discernământ, iar bătrâneţea în mulţumirea de a-şi fi făcut datoria şi de a-şi fi îndeplinit rolul la care au fost chemaţi. Azi se afirmă tot mai mult că o chezăşie sigură a fericirii este stabilirea unui echilibru în eul unui individ. Ne este greu să ne închipuim fericirea absolută a lui Platon, rezultată dintr'un echilibru perfect între fizic şi moral, totuşi ceiace aduce adevărata fericire este armonia în viaţa omului căci doar şi Faust spirit chinuit de cercetător, care a străbătut cu mintea toate domeniile de cunoaştere îşi restabileşte echilibrul din viaţă găsind salvare în munca practică. In zilele noastre obişnuite a da de exemplu de armonie şi de echilibru între trup, suflet şi intelect pe preşedintele U. S. A. Roosvelt, despre care se spune că e om intr'adevăr fericit.

Gânditorul german contimporan, Martin Heidegger, susţine că esenţa existenţei este grija „die Sorge" frământarea, care constitue mobilul tuturor formelor de realizare şi susţine cu drept cuvânt că nu e viaţă fericită acea fără griji.

Frământările, munca şi îndeplinirea obligaţiilor fiecăruia, porunceşte depăşirea eului propriu şi neglijarea dorinţelor subiective şi supunerea desăvârşită faţă de cerinţele severe a îndatoririlor cari la rândul lor te fac să fii într'o stare de înaltă emoţie sufletească, să simţi bucurii superioare, bucurii moralmente sănătoase, după fericita expresie alui Poincarè, neglijând tot ce e particular şi subordonând interesele individuale celor generale.

La dobândirea fericirii ne îndeamnă însuşi ministru nostru, dl *Petre Andrei,* astfel: „îndeplinirea datoriei fiecăruia în sfera lui de muncă şi nu o datorie silnică, rece, fără entusiasm ci o cunoştinţă a datoriei izvorită din dragoste pentru misiune şi sentimentul răspunderii morale din care rezultă o conştiinţă împăcată, chezăşia sigură a unei fericiri perfecte".

Cântec Nou*

de ELEFTERIE BEOCA.

Dansau frenetic, cu cântec la ureche,
Domniţe 'nflăcărate de patima iubirii.
Şi plânsul în surdină, al unui arlechin,
Părea o tragedie cu amintire veche.

Se năruiau oraşe şi albe catedrale,
Efigia durerii stigmatizaze viaţa;
Creşteau în infinituri liane minunate
Învăluind în ruine cetăţi voevodale.

Convoi de oameni trişti se profila pe drumuri
Purtând în suflet doar frânturi de evocare,
Decor banal de viaţă din paradis uitat,
Cu sgomot infernal şi multă resemnare.

---

* Din placheta de versuri în manuscris „*Cântece pentru mine şi alţii*".

I. Rentea : **BISERICĂ VECHE.**

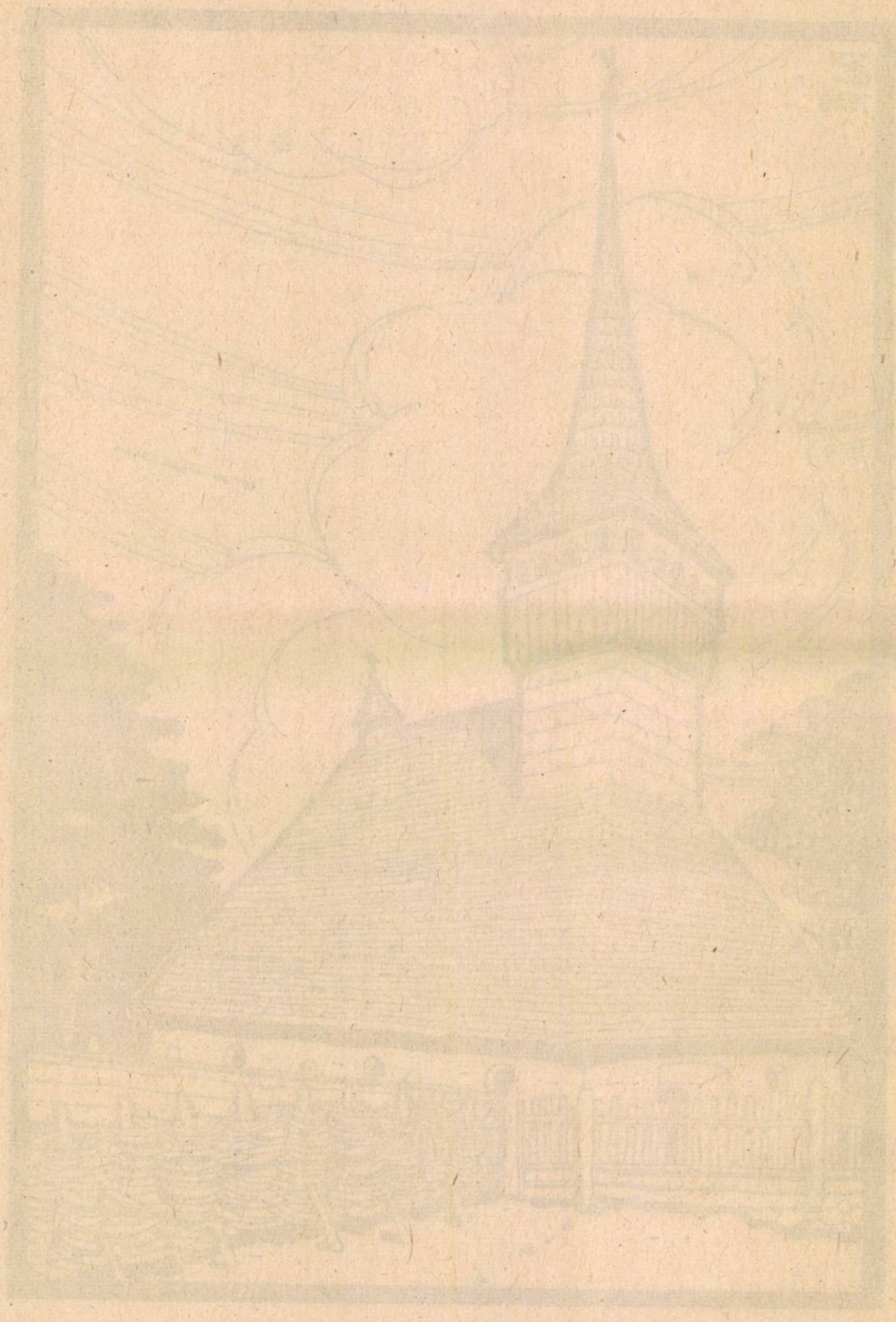

FOLCLOR

cules de Titus Bilţiu

Mădărasul cu valăul (jghiabul)

Povestea comunei Mădăras jud. Satu-Mare

„Eu nu's de când îs poveştile
Da's cu nouă mai mult."

Şi încă înainte de cele „nouă" s'a poreclit această comună zicându-i-se: „*Mădărasul* cu valăul". Şi cu drept cuvânt au poreclit-o aşa că de nu s'ar fi petrecut întâmplarea cu *valăul* nu s'ar fi povestit . . . povestea.

Adică aşa a fost de treabă, că în timpurile de de mult, ca şi azi, comuna *Mădăras* a fost vestită pentru vitele cele multe şi frumoase, ce-a crescut mădărăsenii. Natural că vitele multe au băut apă multă şi deaceea sătenii au trebuit să se îngrijească din timp de *valăuri* — jgheaburi — mari şi încăpătoare din cari să se poată adăpa toate vitele la timp şi bine.

Intr'o zi de iarnă, mai mulţi săteni s'au plâns primarului că *valăul* comunal depe imaş nu-i destul de mare şi că nu se pot adăpa toate vitele. De aceea au cerut să se facă acolo un *valău* mai mare. Atunci, cinstitul Primar, a convocat mult luminatul consiliu comunal să aducă ceva hotărîre în chestia adăpatului depe imaş. Fiind de faţă toţi consilierii, s'a hotărît că trebue lungit *valăul*. Atâta ca să aibă toate vacile loc şi apă destulă de beut. Dar cum să-l lungiască să fie şi încăpător şi să nu facă nici prea mare cheltuială comunei? . . . Hai! şi-au ieşit la faţa locului pentru a vedea ce-i de făcut.

Cum a fost o zi geroasă de iarnă, de crăpau lemnele, s'au îmbrăcat toţi 12 consilieri şi cu primarul 13 în gube groase şi lânoase de par'c'ar fi fost o *ciurdă* de urşi cari au ieşit din bârlog la *Intâmpinarea Domnului* să miroase dac'o trecut iarna, sau dacă mai are de gând să ţie înainte frigul. S'au dus ei aşa *câtingan* pânăce au sosit pe imaş la *valăul* cu pricină care era cioplit dintr'un lemn gros. Se uită la *valău* . . . Se socotesc ce se socotesc şi hotăresc că, *valăul* trebue *întins* de cele două capete pânăce va fi aşa de lung ca să poată încăpea toate vitele din *Mădăras* la beut. Dar cu cât să-l întindem, ca nu cumva să-l prea întindem şi cu ce măsură să-l măsurăm, ca să ştim când s'a împlinit măsura pe care am hotărât-o dinainte? Se întrebau nedumiriţi consilierii comunali ai Mădărasului.

Cum se sfătuiesc şi se sfarmă, ei între ei, deodată sare primarul depe *valău,* pe care se aşezase, ca să ieie apărarea vitelor însetate, şi când vorbeşte mai înfocat atunci, hop! strigă unul, staţi c'am găsit măsura. Uitaţi-vă pe *valău,* unde a şezut primarul, ce urmă i-a lăsat fundul (şezutul) pe zăpada depe valău. De azi înainte, orice feli de măsurătură, vom face cu fundul primarului din Mădăras. Bravo!! strigă toţi. De azi înainte fundul primarului va fi unitatea de măsură în *Mădăras* . . . Iar primarul, de colo, văzându-se înălţat la atâta cinste, le-a mulţumit de hotărîre şi a şi dat imediat ordin să se înceapă măsuratul şi *întinsul* valăului.

Văzând însă că, dintre consilieri câţiva s'au simţit jigniţi în mândria lor personală că de ce anume, nu s'ar putea măsura, şi cu fundurile lor, iată că primarul înţelegător, a dat voie, ca azi, în mod excepţional, să se măsoare şi cu fundurile consilierilor. Bucuria consilierilor a fost de nedescris. Şi la comanda primarului, de a-şi ocupa fiecare consilier câte un loc pe *valău,* s'au repezit toţi să-şi asigure fundul pe *valău.* Dar vai!! Necazurile niciodată nu vin singure . . . Inchipuiţi-vă, *valăul* a fost prea mic, încât abia au încăput 11 consilieri cu primar, cu tot, aşa că din întâmplare cei mai îngămfaţi, doi consilieri nu şi-au putut asigura fundurile pe valău . . . Şi decât atâta jignire . . . atunci mai bine să piară toate vitele din Mădăras . . . dar fundurile lor trebuie să încapă încă azi pe valău . . .

La pretenţiile şi ameninţările celor doi consilieri, a hotărât consiliul, ca să fie lungit valăul, cu încă două funduri de consilieri, pentru ca să poată întra în drepturi şi cei doi urgisiţi de soarte. După ordinul primarului, toţi s'au sculat depe valău şi s'au prins câte şase de cele două capete ale valăului, iar la număratul de: „1—2—3!!" al primarului, care a stat la mijloc, s'au opintit din răsputeri ca să tragă şi să întindă valăul, să se facă mai lung cu două funduri. Insă cu cât au lucrat ei mai cu foc, cu atât s'au împiedecat mai mult în gubele cele mari. — Hei! Nu-i bine aşa! Hai să desbrăcăm gubele cele groase, ca să putem lucra mai bine. Zis şi făcut. Toţi şi-au pus la o parte gubele, apoi din nou s'au aşezat la întins şi la tras . . .

Dupăce s'au încălzit de-abinelea de trasul cel mare, zice primarul: — Hai să măsurăm din nou, da' de s'a lungit valăul? Se şi aşează ei, aşa fără gubele cele groase, şi ştiţi ce bucurie, asădată! 12 consilieri au încăput pe valău, adecă s'a lungit cu un fund.

Bucuria şi însufleţirea le-a fost atâta de mare,

încât s'au pus acuma şi s'au desbrăcat şi de celelalte haine groase de iarnă, pânăce au rămas abia în cămaşă şi izmeană, ca în miez de vară. Ş'apoi ca să poată trage şi mai îndămânos s'au suflecat, sărace, şi la izmenele depe picioare, şi la mânecile cămaşii, fără să bage de seamă de ger şi de Crivăţ, care sufla de par'că s'ar fi apropiat capătul lumii. Fiind gata cu pregătirile, s'au pus din nou la treabă, ş'apoi zi măi vere şi trage-l vecine, mânca-l'ar mama spartului de *vălău* . . . Primarul număra: „1—2—3"! iar ceialalţi trăgeau de *valău* de par'c'ar fi ieşit din minţi şi vântul le cânta subţire şi tăios: „Făceţi loc pentru un fund de consilier." Şi ei trăgeau, şi înjurau, şi mai numărau şi se 'nbrânceau, pânăce sleiţi de puteri, unii de oboseală, iar alţii poate de frig, s'au pus la tremurici şi la clănţănit din dinţi, de n'au mai fost în stare să lucre cu întinsul *valăului*.

Dar din nou s'au de comanda primarului: „Hai să vedem câte funduri vor încăpea pe *valău*". Au fost ei obosiţi, dar la auzul acestor vorbe, mult aşteptate, ca vulturii s'au repezit, să-şi asigure toţi câte un loc de şezut, ca nu cumva să rămâie careva de pomină, cumcă nu s'ar fi măsurat şi cu fundul lui . . . Acuma apoi cum erau subţirei îmbrăcaţi, toţi 13 consilieri din *Mădăras* au început pe *valău* . . . In sfârşit am reuşit! *Valăul* comunal, după muncă grea, l-am lungit cu 2 funduri de consilieri. N'a mai fost supărat nici unul că a rămas fără loc pe valău şi că fundul nu i s'a folosit de măsurătoare.

Văzându-şi acuma lucrul terminat şi încoronat cu atâta succes, s'au îmbrăcat din nou, s'au reîntors în comună şi acolo au vestit cu doba că: „De azi înainte toate vitele din Mădăras pot bea apa destulă, pentrucă mult luminatul consiliu comunal a lungit valăul cu două funduri de consilieri".

Şi se vede că-i adevărată aceasta poveste, pentrucă de atunci începând toate vitele din *Mădăras* au apă destulă de beut. Ba ce-i mai mult, de atunci începând, în *Mădăras* multă vreme s'a măsurat cu fundul primarului, pânăce au venit străinii cu prostiile lor şi: „Din Sătmar până 'n Săcele" au umplut ţara cu măsura lor, cu metrul.

NINGE

de MIHAIL LUNGIANU.

S'a 'nserat. Din cer tot pică
Fulgi mărunţi şi argintii,
Prin f i o c*, fereastră mică,
Se văd chipuri de copii!

Ochii lor vioi şi umezi,
Cum sunt ochii de dihor,
Tot urmăresc, cum prin zăpezi,
Năfâcâe-un bătrâior.

Târâind silnic piciorul
Şi purtând cu greutate,
Cum poartă furca fuiorul,
Un sac de mălai în spate.

— Nene, uite, la moşneag,
Sărăcuţul, nu mai poate,
Prăpădit fără toiag,
Nu ştiu dacă o mai scoate.

Cu troenii la un fel,
Să ajungă, biet, acas'!
Zice cel mai mititel
Ş'acolo lipc'-a rămas.

Tot cătând înduloşat
La izbeliştea, nebuna,
Ce pe moş l-a cocoşat,
Cu neaua făcându-l una.

— — — — — — — —

S'a 'nnoptat de multicel,
Afară mereu îmi ninge,
La fereastr' ăl mititel
In sughiţuri cumplit plânge!

* *Fioc,* ochiul de geam, Maramureş.

INCREDERI

Frământări...

Să fie oare toamna, ca melancolia frunzelor ei îngălbenite, care mă face să mă gândesc la lucruri triste?

Nu! Sunt nedreaptă. Nu e de vină toamna. Ea rămâne numai decor, un decor însă care se armonizează perfect cu gândurile mele.

Divină Toamnă! De ce de-atâtea ori, dorinţi irezistibile mă 'ndeamnă să-ţi vorbesc, să-ţi descoper trebuinţi, să-ţi atribui idei şi sentimente, sentimente cari să te facă cât mai accesibilă durerilor omeneşti, durerilor mele?

De ce de atâtea ori, îmi smulgi nemiloasă din suflet, gânduri ce mă frământă, gânduri ce mă dor?

De ce?

A fost un timp când iată ce te-aş fi întrebat nedumerită: Spune-mi, e cu putinţă, ceeace cu mult regret afirma pe vremuri marele învăţat *Erasmus că,* în lumea aceasta primează numai răutatea, ura, laşitatea, minciuna şi nedreptatea cu întregul lor cortegiu de murdării? E adevărat că această constatare l-a îndemnat pe marele învăţat să-şi sintetizeze, durerea şi revolta în distrugătoarele cuvinte:

Azi, meritul? E născut cerşetor!

Şi nimicul neputincios e cocoţat în măreţie.

Iar simpla onestitate?

E privită ca nerozie.

E adevărat că, aceiaşi constatare l-a făcut mai târziu pe *Brătescu Voineşti* să exclame: „Te-ai hotărît să spui adevărul? Pregăteşte-te de suferinţă!?

Spune-mi tu, este adevărat că, unii oameni, pentru a parveni în viaţă, calcă peste orice sentiment, fiindcă nu-şi cunosc inima, decât în funcţiunea ei organică, fiziologică; în direcţia sentimentelor nobile nevibrându-le niciodată.

Este adevărat că în lumea aceasta există o singură muzică accesibilă auzului suprarafinat al oamenilor, aceea a convenţionalismului? Că eşti apreciat şi promovat în lume numai în măsura în care te pricepi să cânţi pe toate fermecatele ei clape, pe toate întortochiatele ei game?

E adevărat că...?

E mult de atunci. Azi? Îmi vine să mă pălmuiesc singură pentru raţionamentul copilăresc care m'a făcut să mă 'ndoiesc o singură clipă de adevărul afirmaţiunilor de mai sus, căci doamna Viaţă, s'a crezut îndreptăţită să dea cel mai dureros răspuns frământărilor mele.

Divină Toamnă! Să nu te miri că sunt la o răspântie.

CORNELIA A. BACIU.

dl. OCTAV. RULEANU, redactor.

Intre literatură şi viaţă

Trăirea în ficţiune crează întotdeauna, în mintea cercetătorului, o lume ce în mare parte se confundă cu realul. Paradoxul ar putea fi evident, dacă n'am ţine seamă de anumite contingenţe, care ne fac să nu putem întrezări niciodată marginile între fantastic şi verosimil.

Literatura pare, în genere, ficţiune. Chiar când fapte trăite se sbuciumă în creaţie, fantasia autorului a însăilat concepte ce trec dincolo de desfăşurările normalului. Şi totuşi continuu irealul, nu e decât purul obişnuit al vieţii.

Sânt clipe când nu poţi preciza legătura dintre vis şi realitate. Aşa cum ne învăţase şi Delavrancea. Anumite previziuni şi orânduiri deschid poarta inexplicabilului.

Citeam deunăzi cu şcolarii mei „Moartea lui Castor.“ In atmosfere închise, ca acele ale sfârşitului lui Noembrie, sufletele copiilor vibrează mai puternic pe nota nostalgiei. Duioşia regretului, povestită sobru de Brătescu-Voineşti, s'a infiltrat pe încetul în inimi şi fiecare din auditori trăia, de sigur, zilele însorite de bucurii familiale, alături de unda melancoliilor întrate ceţos în suflete, cu fiecare sfâşiere tomnatică.

Moartea lui Castor însemna închiderea unui luminos capitol din dimineaţa vieţii, profilată în perspectiva depărtării, tot mai slab estompată, cu cât anii încarcă greul vremii.

Prin ce imprevizibil am primit în aceeaşi zi misiva fratelui meu, care mă anunţa laconic că Zorel, ultima rămăşiţă a unui cămin părintesc, a trebuit să fie împuşcat?

O lume reală s'a năruit în mine. Lumea creată de Brătescu-Voineşti. Zorel reprezenta credinţa rămasă la casa părintească, de unde au sburat pe rând atâtea vieţi şi-atâtea lacrimi. Din tot ce-a fost odinioară bucurie, a rămas în urmă doar el, câinele cuminte Zorel, să străjuească un mormânt de năzuinţi, în care dorm visuri dragi şi amintiri fluturate de vânt.

Pe ultima baricadă a veghierii, Zorel a căzut împuşcat. Fusese muşcat de turbare.

Datele din Brătescu-Voineşti mi s'au potrivit deci, în ansamblul lor. Şi câte alte asemănări nu există ele, cu alte întâmplări şi alte momente!

Este oare o limită în actul creării? Viziunea din „Moartea lui Castor" nu este însăşi dureroasa absorbire în neguri a avânturilor natale? Fiecare trăim imposibilul. Numai că cei mai mulţi privesc viaţa din piscul unor largi obiective, ce nu le permite sesizarea amănuntului.

Fantasia susţine tocmai aceste detalii. Arta le dă contur. Iar trăirea prin literatură şi artă, dă alt sens vieţii, chiar în punctele unde s'ar părea că nu mai există vreun liman de evadare.

Din aceste motive constatăm că limitele între literatură şi viaţă, recte între ficţiune şi adevăr, nu se pot nici-când defini aprioric. Şi că numai completarea lor într'o armonie perfectă, pot da ieşirea din obişnuinţele cotidiane ale materiei, care te abrutizează până la necunoaşterea propriilor tale valori.

OCTAV RULEANU

Existenţa faustică şi cunoaşterea ştiinţifică

de VICTOR V. MOIŞ

Friedrich Nietzsche în opera sa: **Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik** (naşterea tragediei din spiritul muzicii) vorbind despre creaţiile culturii antice, le împarte în două categori după două puncte de vedere opuse, dar cari se completează reciproc în sufletul artistului grec, al creatorului antic.

El susţine că, în orice atitudine artistică faţă de lumea omului antic, există o notă sufletească predominantă care hotăreşte însăşi construcţia şi spiritul operei lui. E vorba de atitudinea **apolinică** şi de atitudinea **dionisiacă.**

Atitudinea **apolinică** este atitudinea omului senin, raţional contemplativ şi măsurat, sustras zbuciumului lumii pământeşti de toate zilele care, prin seninătatea concepţiei lui de viaţă, se aseamănă Zeilor Olimpului.

Atitudinea **dionisiacă** e chiar atitudinea contrară celei apolinice. E zbuciumată şi frământată, participând la viaţa plină de suferinţe a lumii, înfruntând adesea existenţa aşa cum i-a fost dată, fiind mereu nemulţumită de ea şi de sine. Artistul dionisiac cunoaşte deci prin contactul **nemijlocit şi intuitiv,** iar arta lui de predilecţie este muzica, în vreme ce primul, artistul apolinic creiază de preferinţă în artele plastice, în sculptură.

Primul, ca şi Apollo — zeul înţelepciunii, trăeşte în concret, în siguranţă şi seninătate, evadând din cotidian, pentru necesităţile creaţiei, prin funcţiunea visului, a reveriei.

Al doilea ca şi Dyonisos, zeul vinului şi al petrecerilor, s'a ferit de aspectul real al vieţii printr'o certitudine tot atât de eficace, aceia a beţiei artistice, a ameţelii urzitoare de creaţii.

Şi dacă grecul antic a împărtăşit amândouă aceste feluri şi concepţii de viaţă, preferând-o adeseori pe acea senină, apolinică, având astfel conştiinţa unei lumi finite, mărginite, care nu-i cauzează tulburări, tot aşa putem spune că şi omul modern, adică omul european şi occidental, dela Renaştere încoace, are la rândul lui o atitudine specifică, diferită de primele două ale omului clasic, şi căreia îi vom acorda numele dat de Oswald Spengler în opera lui: **„Der Untergang des Abendlandes"** (Declinul Occidentului), acela

de atitudine faustică, dominată de conştiinţa unui spaţiu infinit şi tulburător.

Credem că dacă aceste atitudini dau un accent şi un stil specific operei de artă, atunci ele se vor manifesta şi se vor simţi şi în creaţiile stiinţifice ale epocilor şi culturilor respective.

Grecul şi romanul antic înţelegeau lumea ca ceva finit, mărginit, alcătuit din existenţă şi non-existenţă, din corpuri şi din vid, nepreocupându-se decât de **pozitivul** vieţii, de existenţă.

Deaceea el creează în aritmetică numărul ca o mărime pură, o unitate sensibil-vizuală, perceptibilă şi măsurabilă, iar fizica lor e o fizică a apropierii, o statistică dinamică.

Geometria lor, euclidiană somatică, e complet opusă geometriei moderne, geometriei analitice, care s'a emancipat de sensibil şi corporal, învingând neajunsurile intuitivului. Acolo unde Euclid postula că dintr'un punct exterior al unei drepte nu se poate trage decât o singură paralelă, geometria analitică dovedeşte posibilitatea de construcţie al unui număr infinit de paralele prin acelaşi punct la dreaptă. (Precizez însă că aci nu e vorba de evoluţia ştiinţei ci e vorba de **două ştiinţe** cu totul diferite şi opuse, cari au puncte de plecare deosebite.)

La fel şi în fizică: atomul nu mai este pentru noi ultima diviziune posibilă, ci doar o cantitate ca oricare alta, la egală distanţă, filosoficeşte vorbind, de infinitul mic (de microcosm) ca şi de infinitul mare (de macrocosm).

Ştiinţa modernă nu mai concepe în matematici numărul ca o **cantitate** pură ci doar ca un raport pur, imaginar, complex, şi variabil, neinteresându-se nici în fizică de forma şi materia universului ci de capacitate şi intensitate, potenţial şi energie cari se găsesc în cosmos; în ultima analiză fizica modernă fiind o fizică a depărtării o **dinamică-mecanică.**

Fizica modernă a dizolvat naţiunea atom şi priveşte ca problema ei de seamă descrierea completă şi simplă a mişcărilor tendinţa ei fiind să reducă totul la mişcare. Joni şi electroni, câmpuri de energie de unde magnetice şi curenţi şi unde electrice, raze de lumină polarizată şi particule de gaz ce aleargă şi se izbesc în spaţiu sunt termeni curenţi ai fizicei contemporane. Ei nu se referă la nimic **intuitiv,** n'au putut lua naştere decât presupunând acest spaţiu, perspectivă spirituală a omului **faustic.**

Astronomia ne serveşte cele mai concludente date şi fapte cari explică concepţia faustică ce are de bază ideia infinitului.

Renaşterea este timpul în care s'a enunţat teoria revoluţiei copernicane, demonstrat fiind de către marele astronom polon că nu pământul este centrul în jurul căruia se învârteşte soarele, ci că soarele formează axa de revoluţie a planetei noastre.

Giordane Bruno, arată, după Copernic, că nici soarele nu e centrul universului ci doar un astru ca oricare altul în cosmosul fără de margini, fapt pentru care a trebuit să moară ars pe rug.

Acelaşi lucru l-a dovedit pe urmă Galileo Galilei şi cu ajutorul lunetei inventată de el l-a confirmat experimental pe Bruno.

Descoperirile acestea au dat o viziune nouă despre lume aşa precum plastic se exprimă călugărul Campanella :

„Vidi coelum novum et terram novam".

Omul aşa zis **„faustic"** nu e fericit tocmai din această constiinţă a infinitului care-l stăpâneşte. Este o tragedie pentru cine priveşte Universul astfel căci niciodată mintea lui nu poate cuprinde definitul dar nici finitul.

Omul modern se zbate între două extremităţi la fel de necuprinse în el unindu-se, precum spune Pascal, ca într'un „juste milieu" mărginitul şi nemărginitul.

Tot din această cauză dumnezeul omului modern e infinit, e Unul, căci infinitul presupune unitatea. Zeii Grecilor însă erau ca oamenii de rând, îşi împărţeau funcţiunile şi făceau posibilă ridicarea oamenilor în Olimp, creând din eroi pe semi-zei.

Noi însă avrm conştiiţa incapacităţii noastre de a ne ridica spre dumnezeire, de a-o scoborî la noi, fiindcă îl concepem transcendent, dincolo de realitate şi nu imanent şi antropomorf ca şi vechii Greci panteişti.

Ştiinţele exacte dau şi ele un sprijin puternic acestor construcţii filosofice aşa precum am arătăt-o, dovedind şi ele că întreaga cultură modernă este expresia vibrantă şi tragică totodată, a intuiţiei unui spaţiu infinit.

Şi prin aceasta stiinţele fizice şi matematice îşi aduc contribuţia lor la lămurirea multor probleme de morfologia culturii, constatându-se încă odată că nici stiinţa nu se poate ridica deasupra anumitor contigenţe spirituale şi umane, în ele transpirând întotdeauna spiritul dominant al epocei în care sunt creiate.

——xx——

Problema generaţiei tinere*

Un popor nu poate dăinui fără un ideal. Acesta îi stimulează toate forţele şi îi proectează în perspectiva viitorului *realizările progresive* sub variate forme.

Când spiritul conservator şi tradiţionalismul excesiv au pus stăpânire pe întreg complexul de viaţă al unui popor, structura socială respectivă merge gradat către *anchiloză,* imobilizând forţele spirituale şi materiale într'o stare *letargică.* Dacă în evoluţia unei naţiuni — spune I. Novicow *)

*) „Les luttes entre sociétés humaines".

— reprezentanţii concepţiei conservatoare reuşesc să se pérmanentizeze la conducere, viaţa socială este ameninţată de *stagnare totală.* In dorinţa lor de a păstra *intact* ceeace s'a realizat, proslăvind binefacerile tradiţiei şi detestând tot ce este schimbare, expansiune, activitate, pasiune, exuberanţă, fericire şi veselie, — într'un cuvânt tot ce exprimă ţâşnirile vieţii, — exponenţii generaţiei *conservatoare,* îndrăgostiţi până la miopie de *trecut,* vor să întroneze mobilitatea lugubră şi tristă a morţii. Dacă tendinţa lor ar trece integral în fapt, opera lor funestă de guvernare ar ajunge să sugrume gândirea omenească, elanul generaţiilor tinere, nădejdile de mai bine şi năzuinţele generoase ale acestora, ucigând de timpuriu poporul respectiv. Pilda imperiului roman este, în această privinţă, edificatoare: el s'a prăbuşit, nu pentrucă i-au lipsit mijloacele de apărare împotriva năvălilor barbare, ci pentrucă, lipsit de ideal gloriosul popor roman a căzut, în epoca imperială sub hipnoza letargică a concepţiei conservatoare. Sub Cezari, „plictisul" plana greoi asupra întregii societăţi; oamenii practicau toate excesele viciului, iar, când le epuizau, se sinucideau, întrucât nimic nu mai putea stimula în ei, dorul de viaţă. Imperiul roman a pierit în momentul când — împlinindu-şi istorica lui misiune politică — n'a mai putut să-şi făurească un *nou ideal,* care să-i galvanizeze forţele şi să-i justifice existenţa.

Problema idealului este, deci, de o capitală însemnătate în viaţa unui popor. Eforturile materiale şi spirituale, încordate la maximum — pentru realizarea idealurilor — dau un sens viu, adânc, existenţii omeneşti, valorificând în *formă superlativă* însuşirile latente ale poporului, urmărirea idealului devenind la un moment dat, însăşi raţiunea lui de a fi, iar convingerea luptei pentru ideal excită dorinţa de a înfăptui zi de zi, pe etape, în serie, progresul în toate domeniile.

PETRE GHIAŢĂ

*) *Petre Ghiaţă — GENERAŢIA TÂNĂRĂ.*

Incurajarea unei nesocotinţe

Regionalismul, această meteahnă, a spiritelor unilaterale, destrămătoare de suflete, ameliorat un timp de anumite împrejurări, a 'nceput din nou să bântuie. Uneori cu o furie şi nesocotită şi nejustificată, dar crudă, alteori cu o molcomeală îndulcită de o laşă făţărnicie. Oricum însă, bântuie. Peste tot. Şi bântuie alimentat când de **unii** necopţi a căror suprafaţă socială pare, pentru naivii cinstiţi sau neisprăviţii pretenţioşi, o îndreptăţire şi un îndemn, când de **alţii** cari, în ipostaza de grijulii ai soartei „fiilor gliei", speculează în realitate o trecătoare procopseală, respingătoare prin egoismul ce-o caracterizează. Ambele tabere o fac, când din simple ranchiunuri personale, când din faptul că socotesc pe „fiul gliei" a avea ascendent înaintea oricăror altora cu merite sau însuşiri naturale. Amândouă categoriile de desbinători, fie că-s orbite de intrigi, fie că-s roase de invidie, sunt vinete de duşmănie. Şi fiindcă-s, aşa cum ni se par că sunt, aşa cum li-am arătat, asmuţă suflete curate şi româneşti, — de **regăţeni** şi **ardeleni** cari întotdeauna au fost români ce s'au dorit, — unele în contra altora stârnind patima şi întriga acolo unde ar trebui să domnească frăţia şi iubirea.

Ceeace-i semnificativ şi-i totodată şi grav e că, adesea, astfel de „înclinări", atât din partea **ardelenilor** cât şi a **regăţenilor,** sunt încurajate printr'o tăcere aprobativă, prin tr'un sistem de preferinţi, şi de oficialitate.

Regăţean şi ardelean, — în foarte multe imprejurări, — au ajuns vorbe de ocară. Şi-au ajuns pentrucă s'au generalizat şi exploatat excepţii care exemplificau prin persoane un rău, o scădere.

In ce ne priveşte, suntem dintre acei români cari, nu ni-aducem aminte din ce parte a ţării, de ce confesiune, e acel **român** cu care stăm de vorbă, cui îi oferim încrederea, prietenia. Ne interesează doar dacă acel **român** a fost un om cum se cade, un om de nădejde, sau un porc de câne. Căci şi astfel de specimene sunt printre fii pământului românesc. Şi sunt destui atât printre regăţeni ca şi printre ardeleni. Că doar o apă-i spală şi-un pământ îi ţine, şi pe unii şi pe alţii, fraţii !

Ceiace se face de unii — şi-s foarte mulţi acei **unii** — foarte rău şi nesocotit se face.

N. VÂJ.

DĂRI-DE-SEAMĂ

CĂRȚI

dl. CONST. G. POPESCU
redactor

Victor Ion Popa — MAISTORAȘUL AUREL, UCENICUL LUI DUMNEZEU — Cronica vremii și a vieții lui Vlaicu — editura Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", 3 volume, lei 120.

Autorul și artistul atât de bine înzestrat și atât de multilateral care este dl. Victor Ion Popa, ascultând cu răbdare de înger istorisirea documentelor vremii, documente pe cari li-a scormonit și adunat de peste tot, — desigur cu trudă dar cu înălțătoare chibzuială —, mai scotocind și prin ungherile minții și, uneori, și ale imaginației, ne descoperă, povestindu-ne în peste una mie cinci sute de pagini, viața și freamătul feciorului **Orel** a lui nenea Dumitru din Binținții de lângă Orăștie. Și ne povestește cu îndemânarea-i și farmecu-i cunoscut, nu numai străduințele mocanului „înalt și oacheș, cu ochii mici, aprinși, fața smeadă și mustăcioara neagră" ci și năzuințele societății din acea vreme, societate pe care încă nimeni n'a zugrăvit-o cu atâta măestrie pentru a-i revela atât mentalitatea și pitorescul, atât înfăptuirile cât și scăderile ei.

Lucrarea, — cu un cuvânt înainte: „Ce însemnează Vlaicu pentru aviația noastră" semnat: **Carol,** Principe al României, reprodus din Revista Aeronautică Română — anul II, No. 7—9, — apare în „Biblioteca Energia", bibliotecă destinată tineretului și menită a înfățișa exemplele de voință, de curaj și de energie spirituală. Astfel se explică și prețul atât de eftin.

In volumul întâi — 450 pagini — îl găsim pe băetanul acela pe care „nici o primejdie din lume nu l-ar fi oprit să spuie și să facă un lucru, atunci când socotea că trebuie să-l facă", îl găsim matelot voluntar pe bordul unui torpilor în manevră, dinspre Pola, hărțuindu-se și burzuluindu-se când la unii când la alții, ofițeri ori simpli marinari, pentrucă, fie că nu-i credeau, fie că nu-i înțelegeau planurile și gândurile lui privitoare la mașina de sburat pe care o avea în cap și-o purta în suflet. La curent cu orice scriere și realizare în domeniul mașinelor de zburat, deși „nu fusesc nici când un școlar cuminte, harnic, așa cum le place părinților să aibă", bințințeanul încăpățânat și dur care 'n liceu experimentase perpetum mobile și alte drăcovenii cu electrica, repara acum pe vapor, ceasurile tuturora pentru a-și face „ceva cițări de spese". Dorul îndeplinirii gândurilor ce-l rodeau și durerea neînțelegerii oamenilor care-l bătjocoreau, și le astâmpăra retras în singurătate și 'ntovărășia duioasă a cântecelor ardelene pe care le scotea cu destulă măestrie din vioara ce și-o făcuse singur și care l-a însoțit peste tot după părăsirea valurilor mării.

La München, feciorul de mocan din Binținți, vine, nu atât de dragul de-a se înscrie și continua studiile politechnice părăsite la Pesta, cât, mai cu seamă, de-a vedea mașina lui Lilienthal despre care citise atâtea, dar pe care aci nu-l cunoștea nimeni dintre acei atâția de care întrebase. Indură tot ceeace-i sortit oricărui visător în **Valurile lumii.** Doar Freya, cu mâna ei mângâietoare, de-a mai potolit uneori vânturile care-l biciuiau necruțător din cauza încăpățânării lui îndrăcite. Căci din camera pe care o ocupa, la o mătușă a Freyei, nu ieșea „decât pe goană, alungat de foame, sau de nevoia unui șurup, a unei bucăți de tablă ori a unui palmac de pânză. Odaia i s'a umplut de teșile, de rugumătură de fierăstraie și de duhnitura grea a cleiului fiert la spirt ca să lipiască bine lemnușile mai subțiri ca picioarele de gângănii. Creșteau din mânile-i deștepte jucării ciudate. Voia cu orice preț să-și facă mașinuța de sburat." Și și-a făcut două găze: una mai mică și una mai mare. „Isbutise într'adevăr să facă o măestrie delicată și precisă, care fâlfîia mai viu, mai puternic, mai turburător decât însăși soarecul sburător al ruinelor".

— „Dacă saltă un țentimetru măcar, de bună samă că o să salte și un meter când o fi mai ușoară. Și dacă saltă un meter, merge oblu tocma pân' la Dumnezeu drăguțu' care El, nici n'o ști ce treabă să mai cugete de așa o măestrie faimă! Făr' numa că eu m'oi subsemna pe aripi și El când o citi acolo „Aurel Vlaicu" apăi îndată o zâce: „A drac' Vlaicu esta, m'o fo 'ntrecut pe mine...".

Nedespărțit de gângănii, părăsește camera și pe Freya, mutându-se în Rüsselsheim la fabrica de automobile Oppel. Aci își face, singur, un motoraș, o bicicletă, pune la punct un gramofon, prinde șmecheria motoarelor și face dragoste la cataramă cu Frieda. După scurtă vreme, cu toate acareturile împachetate, se 'ntoarce, pe bicicletă, la Binținți pentru a-l face pe nenea Dumitru să ia drumul Sibiului spre a scoate dela Ardeleana alți bani pentru năzdrăveniile lui **Orel.** Și lucrul merge iute. Intr'o săptămână și jumătate, dihania ciudată de lemn și pânză, se ridică albă în livadă, ca o arătare a altor lumi.

— „Măi, Orel, dragu tatii, frică mi-i că ți-i frânge tu bunătate de grumaz cu drăcovenia asta. Ș'apoi n'ar fi bai de aceea, da' Ana, mamă-ta, nu ți face altul..." — „Nu te teme. Mașina îi mai de omenie ca omu'... Și m'o asculta că doar eu i-s tată..." — „Fie cum zici, a răspuns bătrânul, fără numa spunemi-i tu, cine i-i mamă?" — „Dracu', tată, cine să fie?" — „Apoi

tocmai aceea mi-o fo' venit să spui şi eu. Dară de'ela tot nu ţi-i frică?" — „Nu tată, pentrucă trebe să fie acolo oareşce înţelegere cu Dumnezău, dacă mă îndeamnă dracu' să gat maşina cu care să mă ridic la cer..." Neica Dumitru a dat din cap a întristare. — „Şi dacă nu ti-o primi?" — „Ba m'o primi, că doară oi merge să-i cer iertare pentru păcatele dracului..." — „... şi te-o fo'rânduit pe tine să gaţi lumea în locu-i!" — „D'apăi, n'om lăsa-o negătată, să se mânie Bunul pe noi, că n'am fo' vrednici de măestria lui" — „Cum s'ar zice, feciorule, tu te ţii că eşti măestrul lui Dumnezeu"... — „Măestru, n'oi spune, făr' numa ucenic tată." — „Şi când ţi-i frânge grumazu' tot ucenic îi fi ?"...

După toate acestea şi câte altele cu Todora, Aurel se porneşte, ajutat de Ion, frate-său, şi alţi flăcăi din sat, pe experiment fest. In timpul de odihnă se plimba cu barcă, căreia-i pusese motoraşul adus din München, pe Mureş, ori aşteptând-o 'n mălai pe Todora. In acest timp însă Bleriot făcea zarvă cu maşina lui cu care trecuse Canalul Mănecii. Şi-acest lucru îl irita grozav pe maistoraşul Aurel. Ajutat de Romul Boca, cu toatecă mentalitatea era cam aceasta: — „eu nu pot crede a vedea ieşind **tocmai** din Binţinţi, acel geniu care n'o fo' eşit din toată lumea...", sprijinit şi de Bontescu şi Vlad, Vlaicu este prezintat lui Goga care, vine 'n Binţinţi, vede aeroplanul miniatură căci pe cel mare-l stricase, şi după ce asistă şi la „experiment fest" îl ia pe Vlaicu cu sine la Bucureşti. Aci, volumul întâi, după ce ne înfăţişează toate încercările lui Vlaicu, uneori poate prea amănunţit, întotdeauna însă obsedant, se 'ncheie. Volumul al doilea — 486 pagini — îl prezintă pe Vlaicu, sub tutela lui Goga, înconjurat de prieteni de-ai slovei ca: Pătrăşcanu, Iosif, Anghel, Minulescu, Chendi, ş. a. ardeleni şi moldoveni care-l privesc cu simpatie şi care-l ajută mult. Mai ales Pătrăşcanu. Il găsim aci pe **Orel** dragu'-tatii, când asistând la experienţele lui Bleriot, când explicând la Curte, Principelui moştenitor şi altor demnitari, secretul măestriei lui. Ii citim în suflet când bucuria înţelegerii unui I. Brătianu, sau Haret, când amărăciunea şi revolta pe urma şicanelor comandantului Arsenalului, colonelul Miclescu. In acest volum autorul devine parcă mai interesant prin zugrăvirea tabloului societăţii şi-a vremurilor, deşi nu se pierde un moment firul conducător al desvoltării măiestriei lui Vlaicu.

Sprijinit de moldoveni, în special de moldoveni căci, vorba lui **Chendi: „să-ţi spun eu dece, bădiţă. Moldovenii nu-s bizantini, ca ăştia de-aci. Sunt rasă pură, cum suntem noi ardelenii, înţelegi? De aceea l-au dat pe Eminescu, pe Alexandri, pe Iorga, pe Sadoveanu, pe Haret...",** sprijinit însă tot timpul de Pătrăşcanu, Vlaicu-şi construieşte aeroplanul cu banii şi cu şicanele statului, la Arsenal, şi'ntre timp se duce la Paris să-şi vadă motorul să-i afle Kunstu şi să şi-l comande. La Paris, condus de ataşatul militar, vizitează diverse uzine şi peascuns pe Vuia. E deosebit de emoţionant sfatul maiorullui Sturza în ce priveşte pe Vlaicu de a nu vizita pe Vuia Traian, primul descoperitor şi demonstrator, român, al maşinelor de sburat. L-am cita, însă nu ne'ngăduie spaţiul — vezi pag. 190 —195 — V. II. — Re'ntors din Paris, **Orel, cunoaşte Valurile Cerului.**

Autorul se 'ntrece în a face din lector un pasionat deşi, ca şi'n volumul întâi, lucrurile **s'ar fi putut** spune ceva mai **condensat.**

Volumul al treilea — 424 pagini — plin de imagini, de frumuseţi şi de duioşii, ne descoperă un alt Vlaicu deosebit, întrucâtva, de acel pe care-l cunoscusem şi cu care ne obişnuisem în celelalte două volume. Pe-un Vlaicu mai blând, mai înţelegător al lumii şi-al răutăţii ei, pe-un Vlaicu hoinar temerar al văzduhului, pe Vlaicu sburătorul admirat al nădejdilor noastre, dar şi pe Vlaicu acela — şoimul nostru ardelenesc — lunecat din slava cerului care, rob al năzuinţelor lui, se 'ntreba în fiorurile morţii:

— „Măi, gândacu' tatei, — ... mă omori tu pe mine?"

Lectorul care simte fiorul slovei, care ştie ce 'nsemnează binecuvântarea ceasurilor de linişte petrecute în tovărăşia cărţilor, va avea prilej nebănuit şi neîntâlnit de a cunoaşte toate peripeţiile, tot sbuciumul, vieţii celei mai exemplare şi mai autentice energii şi minţi româneşti.

*

Georgeta Mircea Cancicov — DEALUL PERJILOR — editura Naţionala Ciornei. 40 lei.

Autoarea **„Poenilor" şi-a „Moldovenilor"** vine, într'un interval de timp relativ scurt, şi ne prezintă o nouă lucrare inspirată la acelaş izvor, ca şi celelalte dealtfel, al vieţii satului. Şi doamna **Georgeta M. Cancicov** ştie să-şi menţină, cu acelaş talent, aceeaş conduită.

In **Dealul Perjilor**, un sat bine cunoscut autoarei din judeţul acela moldovenesc cu nume unguresc, Bacău, ne mai este prezintat şi **Valea Merilor** un alt sat.

Dealul Perjilor cuprinde viaţa a două sate, a două comune dacă vreţi: a Dealului Perjilor şi-a Văii Merilor. In **Dealul Perjilor** nu era nici un perj. „Toţi erau în Valea Merilor, iar în Dealul Perjilor erau numai meri." Două bătrâne, din **Dealul Perjilor,** Mândiţa şi Vasîlca, — două văduve superstiţioase, ca orice bătrână rurală, — stau în poveşti, povestindu-şi una alteia singuratatea şi greutăţile. Amândouă au câte un fiu, ajuns domn şi târgoveţ, dar care prin căsătorie, cu cucoane, s'au înstrăinat de ele, bietele: — „Ai haz, Vasîlco, că li-e ruşine că suntem ţărance, hai?" — „Nu vezi, fă, că nici nu-şi aduc nevestele să ne cunoască".

Incetul cu încetul, bătrânele noastre, luate de alte griji, mai mari, de necazurile abătute pe capul tuturora din Dealul Perjilor, — seceta aceia grozavă care începe să strice popuşoiul, — din cauză că nu se învrednicise să-şi aibă biserica lor, Mândiţa şi Vasîlca uită şi ele de durerile pricinuite de neatenţia copiilor lor şi iau parte intensă, la bătăia lui Dumnezeu abătută asupra perjenilor.

Paralela între tihna şi viaţa celor din Valea Merilor, cari au biserică, şi 'ntre cei din Dealul Perjilor cari-s veninoşi la inimă şi n'au nici biserică, comparaţia dintre cele două văduve şi doi tineri săteni scot în evidenţă lumea aceia a satului nostru, a satului nostru prea puţin cunoscut şi prea puţin iscodit de împletitorii slovelor.

Farmecul tabloului acesta al satului, pe care cu atâta cunoaştere şi cu-atâta măestrie ni l-a zugrăvit artista aceea care este, dna **Georgeta M. Cancicov,** farmecul acelui tablou rezidă atât în imagini, pe deoparte, dar mai ales prin grăirea aceea autentic ţărănească pe care aproape nimeni încă n'a ştiut-o înfăţişa, în realitatea ei, cu îndemânarea autoarei din **Dealul Perjilor.**

CONST. GH. POPESCU

I. Rentea : CIOBĂNAŞUL.

RĂBOJ

POPAS

Fug anii ca fumul. Şi dindărăt te urmăreşte doar umbra faptelor, risipite cu nobil avânt şi generoasă tinereţe.

De patru ani brăzdăm prin condeiul nostru, un drum plin de mărăcinii crucificărilor. Am dibuit cu gândurile noastre, idealuri. Astăzi n'avem decât mulţumirea unei opere modeste, simple şi româneşti.

„Afirmarea" o pornit spre frumos cu baltagul înădit de spini. N'am avut program. Şi n'am avut nicio ţintă. Departe de noi ţinute rigid literare. Precum nu rămăsesem mai prejos în a surprinde socialul şi în special românescul specific trecutului de glorie din acest ţinut şi dârzenia unei atitudini de pur naţionalism.

Drum de melc, am urcat calea încet, cu puţine înţelegeri dinafară. Inimele ne-au fost însă încăpătoare... Şi dacă de prezent înregistrăm doar câteva zări de lumină deschise de noi în vraiştea Sătmarului, ochii — în schimb — ni se înalţă obelisc, spre zenitul unor succese, ce nu ni le va desminţi viitorul.

Increzători în steaua de vieaţă a licăririlor aprinse de noi, ne continuăm misiunea, chemând alături pe toţi cei ce-şi fac din suflet, un ideal şi din vieaţă, un azur fără crepuscul.

OCTAV RULEANU

*

Pe lângă multe lipsuri, în Sătmar se simte nevoia apropierilor, a reuniunilor familiilor româneşti. Se simte această nevoie, cu atât mai mult, cu cât lumea românească din acest colţ uitat care tânjeşte după o viata *mai* românească, e cam desbinată, trăieşte aşa cum nici un interes românesc nu o cere ca să rămâie. Şi apropierea românilor, netezirea foarte măruntelor intrigi ce-i despart, nu s'ar putea face decât prin întâlnirea într'un loc comun. Intâlnirile sunt explicative, lămuritoare; ele destind, apropie. Prin urmare, un asemenea loc trebuie aflat cu orice preţ. Acel loc comun ar fi să fie, ceeace nu este încă, dar ceeace se urmăreşte de conducătorii *Astrei* locale, — dr. *Eugen Seleş* şi prof. *G. Barbul,* — o Casă Culturală, o Casină Românească. Un apel românesc la inimile româneşti, suntem siguri, ar duce la realizarea a ceeace lipseşte atât de mult pentru apropierea şi solidarizarea românilor sătmăreni: Casa Culturală, Casina Română.

* * *

Sub raport cultural, Sătmarul stă ca şi sub acel al înţelegerilor, al prieteniilor româneşti: foarte slab. Din când în când doar, câte vreo conferinţă, mai saltă spiritele din amorţeala în care se complac. Astfel, două prilejuri de pulsaţie spirituală li-a oferit intelectualităţii sătmărene — noţiunea asta de intelectual e foarte elastică — comemorarea geniului eminescian când a vorbit, frumos, înţelegător vibrant, profesorul VASILE SCURTU: „Prin ce-i mare Eminescu" şi când, altădată, dna A. PRETORIAN, în cadrul — Reuniunii Femeilor Române — conferinţiind despre Beethoven ni-a apropiat cu sensibilitate, pricepere şi căldură de viaţa, de geniul şi de sublimul muzicii marelui compozitor.

* * *

Scriitorii *Mihail Sadoveanu* şi *Tudor Arghezi,* cele două exemple a vremurilor noastre de cum trebuie să se scrie în proză şi în versuri, au fost pensionaţi. Sunt primii pensionaţi ai scrisului românesc.

* * *

Poetul D. ANGHEL, prin uitarea grea ce s'a aşezat peste memoria şi amintirea lui, e cel mai nedreptăţit însufleţitor de stihuri. De curând s'au împlinit 25 de ani dela moartea sbuciumatului visător.

* * *

Agatha Bârsescu, femeia care a insuflat scenei române atâta prestigiu, artista al cărui talent a fost recunoscut de cunoscătorii atâtor alte ţări, tragediana divinizată de altă dată şi-a petrecut bătrâneţele „în singurătatea rece a unui hotel de curve dela Iaşi" unde a şi murit, nu de mult, uitată şi neîntrebată de nimeni.

*

Intotdeauna Sătmarul, — dar mai cu seamă în toiul evenimentelor din ce în ce mai precipitate şi mai confuze, — a dus-o, sbătându-se, într'o gravă criză de cetitori. Foarte puţini, neînsemnat de puţini, sunt acei intelectuali cari-şi dau seama ce 'nsemnează binecuvântarea ceasurilor de linişte petrecute în preajma cărţilor.

CONST. GH. POPESCU.

Mici creionări

Tânărul *Elefterie Beoca,* al cărui nume e un trecut şi un ecou în rândurile îndrăgostiţilor de frumuseţea şi sensibilitatea slovei, va tipări în curând o plachetă, de simţite şi frumoase versuri, întitulată: *CÂNTECE PENTRU MINE şi ALŢII.* Talentul recunoscut al tînărului poet sătmărean se poate releva şi din poezia *Cântec Nou* publicată în numărul de faţă.

* * *

Din colecţia *Adonis* am primit frumoase versuri semnate de tineri poeţi cum sunt:

C. Pârlea — MIHAIL SĂULESCU — poem; *Dimitrie Scheianu — HOTAR* — poeme; *Virgil Treboniu: — NEGUŢĂTORUL DE INIMI, M. Eminescu şi CLOPOTNIŢA MICĂ* — poeme; *Ion Horia Munteanu — IULIA HAŞDEU* — poem.

* * *

Ion Negescu — HARFA DIN UMBRĂ — poezii. Obişnuiţi cu versul acestui harnic poet, nu ni-a surprins deloc frumuseţea stihurilor din acest volum. Lectorii de poezii vor găsi în *Ion Negescu* un poet pe care, după ce-l vor ceti, îl vor prefera desigur.

* * *

CORIOLAN N. CHISANU — poezii — editura Tinerecţea Bucureşti, a strâns în acest volum, unele reuşite, poezii care ne îndreptăţesc a întrevedea autorului frumoase perspective.

* * *

In locul decedatului N. M. Condiescu, fostul Preşedinte al *S. S. R.* scriitorimea l-a ales pe dl prof. *N. I. Herescu.*

* * *

Siegmund Freud, omul care a dat atâta de vorbit, de gândit, de admirat şi de protestat lumii, a murit nu de mult, la o vârstă de invidiat — avea 83 de ani — undeva, în singurătate, în Anglia. Părinte al mişcării şi-al realizării celei mai răsunătoare din ultimul timp, al psihanalizei, *Freud* descoperă tainile zbuciumării omului. *„Doctrina lui, până a ajuns la generalizarea de astăzi, până ce a făcut ceeace am numit modă, a întâmpinat o rezistenţă dârză. Psihanaliza a fost mult timp suspicionată, mai ales din partea specialiştilor, din cauza importanţei covârşitoare ce o atribuie, în mecanismul gândirei umane* — normale sau morbide — *manifestărilor instinctului sexual* (Libidio), *din care Freud face marele şi aproape unicul resort al psihologiei.“* (Mircea Biji.)

* * *

Sub însăşi îngrijirea autorului, FUNDAŢIILE REGALE a tipărit, în colecţia „ediţii definitive“, opera completă a harnicului şi apreciatului poet I. MINULESCU. E un omagiu bine meritat adus acestui subtil răscolitor de simţăminte.

Tot *Fundaţiile Regale* a mai tipărit de curând al cincilea volum din valorosul ciclu de portrete al dlui prof. N. Iorga, *Oameni cari au fost.*

* * *

NAŢIONALA CIORNEI, harnica editură care a înlesnit tiparul atâtor tinere talente româneşti, îmbrietinindu-ne tot odată cu o valoroasă literatură streină a tipărit, în a şaptea ediţie, celebra scriere a lui AXEL MUNTHE — Cartea dela San Michele —. E o cinstire a cărţii şi a cititorului român.

* * *

In aceeaş editură — *Naţionala Ciornei* —, în afară de lucrările prezintate în altă parte a revistei, — vezi *Dări de seamă* — au mai apărut şi operile : *Martin Arrowsmith* — 2 vol. — a lui *SINCLAIR LEWIS* şi *Două sau trei graţii* de *ALDOUS HUXLEY* — autorul contrapunctului —, asupra conţinutului cărora, din lipsă de spaţiu. suntem nevoiţi a insistă în nr. viitor. E suficient, credem, să amintim lectorilor noştri că, ambele lucrări, se garantează atât prin seriozitatea si faima autorilor lor cât şi prin reputaţia editurei care li-a lansat.

* * *

Academia Română a luat iniţiativa comemorării marelui îndrumător spiritual care a fost TITU MAIORESCU. Comemorarea se va face la 15 Febr. 940 când toate instituţiile. pe la care a trecut învăţătorul neamului, vor căuta să dea un cât mai mare fast serbărilor de pioasă aducere aminte.

*

Gânditorul **N. I. Ivanov,** ne trimite la redacţie o colecţie de maxime, Gânduri privitoare la **adevăr. iubire, viaţă** si **moarte,** care închid o bogată experienţă intelectuală si un patrunzător spirit filosofic. O dare de seamă mai amănunţită, oricum ar fi ea, nu ar putea substitui lectura directă. Noi o recomandăm cu bucurie.

*

Următoarele lucrări semnate de autorii : **Ionel Teodoreanu — PRĂVALE BABA —; Dumitru Almaş — MIRON COSTIN —; Onisifor Ghibu — LA A DOUĂZECIA ANIVERSARE A UNIVERSITĂŢII DACIEI SUPERIOARE,** pe care le pregătisem pentru prezentare în nrul de faţă — la Dări de seamă — ca scrieri peste a căror lectură trecusem cu mare satisfacţie, suntem nevoiţi, din lipsă de loc, a le înfăţişa publicului nostru cititor, cu recomandarea de a se apropia cu toată încrederea de ele, abia în nrul viitor al revistei.

Const. Gh. Popescu

Reviste — Ziare

Convorbiri Literare anul LXXII. Nrle 6—7—8—9. Iunie—Sept. 939, director *I. E. Torouţiu.* Redacţia: Bucureşti III. str. Argentina 39.

De data aceasta, reputata revistă, datorită perseverării actualului ei director, dl. I. E. Torouţiu, s'a 'ntrecut pe ea. Apărută într'o impresionantă ţinută technică, decana monitoarelor româneşti, înglobează aproape una mie pagini, toate închinate cinstirii memoriei aceluia ce-a fost coloana vertelerală a Junimei, marelui nostru Eminescu. Prin varietatea, autenticitatea şi importanţa articolelor, prin seriozitatea colaborărilor, *Convorbiri Literare,* se menţine la un nivel de superioară şi neegaltă autoritate. Dl. *I. E. TOROUŢIU* merită, pentru munca-i trudnică dar pricepătoare, rodnică şi însufleţitoare, o întreagă şi neşovăită recunoştinţă din partea tuturor acelora cari ţin, cât de cât, la prestigiul literilor şi-al publicaţiilor româneşti.

Numărul de faţă al Convorbirilor poate sta cu mândrie alături de orice operă, cunoscută ori viitoare, privitoare la Eminescu.

* * *

TIMOCUL anul IV. nr. 5—8. revistă de luptă naţional-culturală, redactor FLOREA FLORESCU, Bucureşti str. Latină 8. E organul Societaţii TIMOC a Românilor din Valea Timocului şi dreapta Dunării şi se bucură de serioase şi însufleţite colaborări. Apare, reînoită, într'o frumoasă ţinuta grafică.

* * *

Şcoala şi *Viaţa* anul X. nr. 1—3 — e revista Asociaţiei generale a înv. din România al cărui dir. e dl T. Iacobescu dar al cărui suflet, dupa câte ştim, e nemţeanul *Mircea Ispir,* secretarul gl al Asociaţiei. Apare la Bucureşti bul. Take Ionescu 23. Numărul de faţă, Sept.—Nov. — decе oare Sept.—Nov? — e închinat dlui D. V. Ţoni. Inglobează diverse articole omagiale, reproduceri dela diverse ocazii sau anume scrise, precum şi o cronică bine susţinută şi variată. In alte împrejurări e revistă de specialitate. Ar trebui să fie. Păcat numai că ne'ntâlnim cu dânsa prea rar şi uneori prea sumară. Şi doar mediu prielnic are, bani încă are; ce i-o fi mai lipsind?

* * *

VIAŢA BASARABIEI anul VIII. nr. 9—10 — apare la Chişinău str. Haralambie 142 sub direcţia dlui PANTELEMON HALIPA. E revista care ne produce o deosebită plăcere de câte ori ne'ntâlnim în paginile ei cu sufletul blajin dar năzuitor al scriitorilor basarabeni. E o revistă serioasă şi-i mult superioară atâtor altor publicaţii ce-apar de-obiceiu însoţite de interminabile ditirambe şi streine colaborări.

* * *

Ţara visurilor noastre anul III. apare la Oradea condusă de dl prof. *Aug. Cosma,* str. Mascu. In paginile ei se'ntâlnesc profesorii şi elevii liceului românesc de băeţi din localitate. Incercările elevilor merituoase. Selecţionarea materialului folositoare.

* * *

GÂNDURI DELA MARE, anul III, 7—8, revistă culturală regională condusă de dl TITUS CERGĂU. Străduinţele dlui CERGĂU merită multă atenţie şi neprecupeţit sprijin.

* * *

Inmuguriri — literară — artistică — socială — anul VI, nr. 1—4; redactor *M. D. Havriş.* Apare la Fălticeni str. Ion Creangă 35. Numărul acesta e 'nchinat în întregime prof. Virgil Tempeanu la 50 de ani. Toată înţelegerea şi toate laudele pentru dl *M. D. Havriş* însufleţitorul ei.

* * *

PREPOEM, redactată de dl TRAIAN MIHAILESCU, Bucureşti IV, str. Squar Leova 4, prezintă, frumos şi înţelegător, tinere talente româneşti.

* * *

Muncă şi *Voie bună* — revistă culturală bilunară, apare în Bucureşti str. Calomfirescu 8, sub direcţia maestrului *M. Sadoveanu,* primul pensionat al literilor române, redactată fiind cu multă atenţie de dl *Octav Livezeanu.* Inglobează articole şi probleme instructive pentru publicul de orice fel, dar mai cu seamă pentru meseriaşul intelectualizat ale cărui mijloace nu-i permit a se apropie prea mult de lectura altor reviste.

*

GAZETA SATULUI anul I, nr. 3 e o foarte bună, preţioasă şi prietenoasă gazetă pentru sătenii noştri uitaţi în beznă. Apare la Cluj str. Matia 3, e scrisă cum nu se poate mai pe 'nţeles şi mai cu suflet şi e condusă cu multă pricepere şi tragere de inimă de către dnii GRIGORE POPA şi ION DIMOFTACHE. Merită toată încurajarea şi susţinerea.

CONST. GH. POPESCU.

SUMARUL ANULUI IV.

(Cifrele indicată pagina respectivă)

ARTICOLE, STUDII ETC.

GAVRIL BARBUL:
Georgiu Maniu — — — — — 97
Din luptele Românilor sătmăreni — 121
LUCIAN BRETAN:
Fragmente istorice (V. Lucaciu) — 21
Unirea ce ne mai lipseşte — — — 57
D. CINOVA:
Intâlniri cu prieteni — — — 9, 86
MARIA A. DEMIAN:
Rolul cântecului în educaţia copilului 4
Femeia în lumina aspiraţiilor ei — 26
Rostul familiei în societatea timpurilor noastre — — — — — 60
Imnul Fericirii — — — — — 155
VASILE GAVRIŞIU:
Vieaţa bisericească a Ţării Oaşului 1
A. JUGĂ:
Baia-Mare sub despoţii sârbi — — 41
Paza hotarelor la răsăritul Ungariei 73
CONST. GH. POPESCU:
Cuvânt la şezătoarea „Afirmării“ — 17
Lasfârşitul celui de-al patrulea an — 137
VASILE SCURTU:
Din luptele naţionale ale Românilor sătmăreni — — — — — — 138
ION ŞIUGARIU:
Generaţie în extaz — — — — 143

PROZA LITERARĂ

CORNELIA BACIU:
Reminiscenţe — — — — — — 44
Bucşoaia — — — — — — — 106
Frământări — — — — — — 159
CONST. BERA:
Desiluzie — — — — — — 154
TITUS BILŢIU:
Povestea comunei Săpânţa — — 29
Credinţe şi snoave din Săpânţa — 109
Povestea comunei Firiza — — — 130
Povestea comunei Mădăras — — 157
CARMEN SYLVA: —
Locuinţa noastră — — — — — 99
VICTOR EFTIMIU:
Inscripţii pe un album — — — 120
ANDREI GROBEIU:
Chiuituri din Chioar — — — — 107
ŞTEFAN MIHAIL LAZĂ:
Rodmilla, fata morgana — — — 123
MIHAIL LUNGIANU:
Plopul — — — — — — — 46
Cum potriveşte Dzeu — — — — 76
Roaiba — — — — — — — 103
MARCEL OLTEANU:
Opinca — — — — — — — 144
C. PARLEA:
Drum prin ţară — — — — — 3
MARIA C. POPESCU:
Intâlnire — — — — — — — 146
OCTAV RULEANU:
Desfigurare — — — — — — 24
Metamorfoză — — — — — — 83
Poeme — — — — — — — 128
V. SPIRIDONICĂ:
Rânjilă — — — — — — — 7
GAVRIL STĂNESCU:
Spre plaiuri natale — — — — 126

VERSURI

ELEFTERIE BEOCA:
Resemnare în veac — — — — 49
Cântec nou — — — — — — 156
TITUS BILŢIU:
Folklor — — — — — — 48, 64
Strigături — — — — — — 87
IGOR BLOCK:
Pustiu — — — — — — — 150
ŞT. CĂPINARU:
Prin cimitirul celor mulţi — — — 58
D. HINOVEANU:
Răsărit de luceafăr — — — — 3
Poem cu seşuri — — — — — 10
Se aude o doină — — — — — 22
Pe drum cu plopi — — — — — 25
Maramă de seară — — — — 27
Duh din rugăciunea unui dac — — 45
Amiază pe Someş — — — — 63
Psalm — — — — — — — 80
Cumpănă în seară — — — — 128
Melancolia zării — — — — 140
ŞTEFAN M. LAZĂR:
Fragment de scrisoare — — — 127
MIHAIL LUNGIANU:
Colind — — — — — — — 6
Frunză peliniţă — — — — — 110
Ninge — — — — — — — 128
SONIA MUGUR:
Triunghiu — — — — — — 12
ION HORIA MUNTEANU:
Popas în lut — — — — — — 18
Elegie — — — — — — — 113
Flori de hârtie — — — — — — 124

ION NEGESCU:
Pocăință — — — — — — — 107
Iubirea moartă — — — — — 151
EM. PAPAZISSU:
Mediterana — — — — — — 6
Deschideți îngeri porțile uitării — 23
Cântec dobrogean — — — — — 44
In portul sufletului meu — — — 72
Același drum — — — — — — 85
Catrene — — — — — — — 102
Pe umăru-ți toamnă — — — — 125
Rondelul împăcării — — — — 147
C. PÂRLEA:
Cântecul doinelor — — — — 10
Ultima iarnă — — — — — — 28
Scrisoare de dragoste — — — 61
Scrisoare în munți — — — — 77
Cântul munților — — — — — 105
Testament — — — — — — 133
Acolo șezum și plânsem — — — 153
PETRE PAULESCU:
Soarta — — — — — — — 19
Poeme pentru Luminița — — — 50
Atât azur — — — — — — 72
Destinului meu — — — — — 81
Spre paradis — — — — — — 112
Nu-mi amintesc — — — — — 145
CONST. GH. POPESCU:
Epigrame — — — — 25, 129, 143
STELIAN SEGARCEA:
Ciobănita din pădure — — — 32
OLGUTA ROSNOVEANU:
De m'ai înțelege tu — — — — 110
ION SIUGARIU:
Mihail Eminescu — — — — — 2
Făt Frumos — — — — — — 3
Decebal — — — — — — — 46
Grigore Ureche — — — — — 59
Vlad Țepeș — — — — — — 87
Destin — — — — — — — 103
Marea oboseală — — — — — 141
IACOB SLAVOV:
Spasone nocturne — — — — 110
GEORGE ȘOIMU:
Tu ești cucoană — — — — — 27
Petec de rai — — — — — — 47
RADU STANCA:
Invitație la vals — — — — — 3
ION TOLESCU-VĂLENI:
Singurătate — — — — — — 63
Apleacă-te lin — — — — — 76
Popas — — — — — — — 106
Copilărie — — — — — — 129
VIRGIL TREBONIU:
Duminecă — — — — — — 146
I. UVANOVE:
Cu gene'n somn de lacrimi — — 28
GEORGE VAIDA:
Elegie — — — — — — — 12

INCREST̆ARI

ION HODOȘ:
Scurt istoric asupra presei — — 66
CEZAR LAURIAN:
O punere la punct — — — — 89
VICTOR MOIȘ:
Ceva despre cartea românească de filosofie — — — — — — 51
Considerații actuale — — — — 112
Existența faustică și cunoașterea științifică — — — — — — 160
T. MIHĂILESCU:
Noi și Ungurii — — — — — 113
GEORGE D. PAN:
Condiția familiei ideale — — — 132
CONST. GH. POPESCU:
Necesitatea traducerilor — — — 49
Evidențe — — — — — — — 67
Moment eminescian — — — — 88
Gimi Zamfirescu — — — — — 131
OCTAV RULEANU:
Spre o altă zodie a satului românesc 11
„Limba noastră" și anumite șarade 31
Din zarișteа gândurilor — — — 65
Teme — — — — — — — 111
Intre literatură și viață — — — 159
ION ȘIUGARIU:
Pentru o înțelegere necesară — — 11
Atitudini — — — — — — — 111
N. VÂJ:
Speranțe — — — — — — 90
Prea ne'ncredem în oricine — — 132
Incurajarea unei nesocotinți — — 162

DĂRI DE SEAMĂ

LUCIAN BRETAN: 36.
VICTOR MOIȘ: 34, 35, 91, 115, 134.
CONST. GH. POPESCU: 13, 14, 35, 36, 53, 68, 69, 91, 92, 115, 116, 117, 135, 163, 164.

RĂBOJ

EL. BESCA: 40.
LUCIAN BRETAN: 16, 39.
D. CINOVA: 94.
MARIA A. DEMIAN: 70.
VASILE GAVRIȘIU: 37.
D. HINOVEANU: 70
CEZAR LAURIAN: 94.
CONST. GH. POPESCU: 15, 16, 38, 70, 71, 93, 118, 119, 165, 166, 167.
OCTAV RULEANU: 56, 136, 165.
I. UVANOVE: 54, 55, 56.

Mici creionări și Buletinul Astrei scrise de Const. Gh. Popescu și Octavian Ruleanu.

Desene de **Ion Rentea**

Afirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ŞI OCTAVIAN RUŢEANU ANUL IV.—No. 11—12 NOVEMVRIE—DECEMVRIE 1939

Redacţia şi administraţia: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

...Universităţii Iaşi